بسم الله الرحمن الرحيم

MÜELLİFİN ÖZ GEÇMİŞİ

Kitabın müellifi A.Hayrettin TINMAZ 1934 yılında Çanakkale ili Biga ilçesinin Eskibalıklı köyünde doğdu. 1944 yılında ağabeyi, *Allah rahmet eylesin,* Bahattin ile birlikte 3 yıllık Eğitmenli Köy İlkokulu'ndan mezun oldu.

Babası, *Allah kabrini aydınlatsın ve cenneti mekanı kılsın,* Abdurrahim ağa, 1945 yılı kışında Çelikgürü köyünden, *Allah bağışlasın ve rahmet eylesin,* Molla Mehmed efendiyi iki odalı evinin bir odasında 6 ay misafir etti. O da onun iki oğluna komşu çocuklrına Kur'an okumasını öğretti.

Kitabın müellifi küçük oğlu, köyün imamı, *Allah rahmet etsin, cennette iskan eylesin*, Balıklıçeşme'li Hafız Mehmed Şerif GENÇ rehberliğinde hafızlığa başlayıp onun engin himmetiyle 1949 yılı Mayıs ayında hocaların huzurunda Kur'an'ı Keriym'i ezbere okuyarak hafızlığını tamamladı.

Ayni yılın sonunda Balıklıçeşme İlkokulu'nda ikinci defa öğrenime başlayıp 1951 yılında 5. sınıftan diploma alarak o yıl sonunda Türkiye'de ilk defa açılan 7 İmam–Hatip Okulu'ndan İstanbul İmam–Hatip Okulu'na kaydını yaptırdı. Arapça'yı okulun Arapça hocalarından Celal Hoca'dan öğrendi. *Allah onu bağışlasın, cennetin en geniş sarayına yerleştirsin.*

1958 yılında İmam-Hatip Okulu'ndan mezun olup askerlik görevini Yedek Subay olarak îyfa etti.

1960 yılı sonunda İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü'ne girerek 1964 yılında mezun olup isteği üzerine Çanakkale Gezici Vaizliği'ne tayin edildi. Bu görevi iyfa ederken Biga'ya İmam–Hatip Okulu inşası çalışmalarına destek oldu.

1968 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na geçerek Gökçeada İlk Öğretmen Okulu ile Kütahya ve İzmir İmam–Hatip Okulu'nda öğretmenlik yaptı. 1974 yılında açılan Yüksek İslam Enstitüsü Hocalığı imtihanını kazanarak 1975 yılında Erzurum Yüksek İslam Enstitüsü Tefsir Hocalığı'na naklen tayin edildi. 1976 yılı sonlarında ayni görevle Bursa Yüksek İslam Enstitüsü'ne naklini yaptırdı.

Hizmet süresi: 4 sene müezzinlik, 1,5 sene askerlik, 4,5 sene imamlık, 3,5 sene vaizlik, 7 sene orta öğretim öğretmenliği, 8,5 sene Yüksek İslam Enstitüsü ve İlahiyat Fakültesi Tefsir hocalığı olmak üzere 29 yıldır. 1983 yılında Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tefsir Hocası olarak emekli oldu.

Bu kitabından başka Araplara Türkçe öğretmek için Arapça te'liyf ettiği *Arapça İle Mukayeseli Yeni Bir İmajla Türkçe*, ve *Arapça'ya Giriş* adlı kitapları ile *Kur'an Tilaveti* adlı risalesi ve *Küresel Isınma ve Çevr Kirliliği* konusunda Arapça bir makalesi de vardır.Arapça ve Fransızca bilir, evli ve 3 çocuk babasıdır.

RİCA

Kitabıma flash disk ile ulaşan ve Arapça öğrenmek isteyenlere flash disk ile ulaştırarak bu amel-i salih'a ortak olan kardeşlerimden Allah razı olsun. Böylece kitabımın talipleri arasında yayılmasını ve okunm asını istiyorum. İnşaallah, dar-ı bekaya intikal ettikten sonra bu salih amelimiz, amel defterimizin açık kalmasına vesile olur.

بسم الله الرحمن الرحيم
صفحات حياة المؤلف

مؤلف الكتاب أ .خير الدين طنماز ولد في عام 1934 م.في قرية أَسْكي بالِقْلي من قرى بيغا التابعة لمحافظة جاناق قلعة. تخرج هو وأخوه الكبير بهاء الدين، **رحمه الله**، في عام 1944 م. من المدرسة الابتدائية القروية التي كانت مدة دراستها ثلاث سنوات.

أبوه السيد عبد الرحيم–**نوّر الله مرقده وجعل الجنة مثواه**–ضيّف الشيخ مُلاّ محمد – **غفر الله له ورحمه**_من قرية جليك كورو، 6 شهور في غرفة من بيته المؤلف من الغرفتين في شتاء 1945 م.وهو أيضا علّم ابنيه قراءة القرآن. وابنه الصغير مؤلف الكتاب شرع حفظ القرآن بإرشاد إمام القرية الحافظ محمد شريف كنج–**رحمه الله وأسكنه في الجنة** – من قرية بالقلي جشمة وأتم حفظه بهمته الوسيعة بقراءة القرآن الكريم من القلب بحضور العلماء في شهر مايو 1949 م.

وفي نهاية نفس العام بدأ الدراسة مرة ثانية في المدرسة الابتدائية لقرية بالقلي جشمة وتخرج منها في عام 1951 م. وفي نهاية هذا العام دخل في مدرسة الأئمة والخطباء لإستانبول من المدارس السبع التي فتحت أول مرة في تركيا. تعلم اللغة العربية من الأستاذ جلال خوجا من أساتذة اللغة العربية للمدرسة، **غفر الله له وأسكنه في أفسح قصر من الجنة.**

تخرج من مدرسة الأئمة والخطباء في عام 1958 م. و أوفى الوظيفة العسكرية ضابطا. وفي عام 1960 م.دخل في المعهد الإسلامي العالي بإستانبول وتخرج منه في عام 1964 م. وتم تعيينه واعظا إلى جاناق قلعة بناء على طلبه. بينماكان يوفي هذه الوظيفة أيّد نشاطات بناء مدرسة الأئمة والخطباء في مدينة بيغا. وفي عام 1968 م. انتقل إلى وزارة التربية الشعبية وشرع التدريس في مدرسة المعلمين بكوكجة آدا ثم مدرستي الأئمة والخطباء بكُتَحيا و إزمير.

نجح في الامتحان الذي تحقق في عام 1974 م. لاختيار الأساتذة للمعاهد الإسلامية العالية وتم نقله أستاذا للتفسير في المعهد الإسلامي العالي بأرضروم في عام 1975 م. وفي أواخر عام 1976 م. تم نقله بناء على طلبه إلى بورصة بنفس الوظيفة. مدة خدمته تبلغ 29 عاما م. عمل الأربعة منه مؤذنا والواحد والنصف ضابطا والأربعة والنصف إماما والثلاثة والنصف واعظا والسبعة معلما في المدارس الثانوية والثمانية والنصف مدرسا في المعهد الإسلامي العالي

وكلية الإلهيات.

أصبح متقاعدا في عام 1983 م. أستاذا للتفسير في كلية الإلهيات لجامعة أولوداغ ببورصة. وله كتابان غير هذا الكتاب: **اللغة التركية بثوب جديد قياسا باللغة العربية** الذي ألفه باللغة العربية لتعليم اللغة التركية إخواننا العرب و**المدخل في اللغة العربية** و رسالة في **تلاوة القرآن** ومقالة في **التسخن الكروي وتلوث البيئة**. يعرف اللغة العربية والفرانسية وهو متزوج وله ثلاثة أولاد.

ÖNSÖZ

Rahman Ve Rahıym Allah'ın Adıyla

Allah'a hamd olsun ki Hak Yol'u, Kur'an ile aydınlattı ve Peygamberleri müjdeci ve uyarıcı olarak gönderdi. Ona, şükredenlerin hamdetmesi gibi hamd eder ve O'ndan hidayet ve doğruluk isteriz. Zira O, dilekleri işitir, kullarına yakındır ve duaları kabul eder. Salat ü selam da mu'cizeler gösteren Peygamberimiz Efendimiz Muhammed Mustafa'ya, O'nun şerefli ashabına, tertemiz soyuna ve pâk eşlerine olsun

Bundan sonrasına gelince:

Allahü Teala Kur'an'ı Arap diliyle indirmiştir. Çünkü Peygamber *Sallallahü Aleyhi ve sellem* Arap ve Arap'ların arasında yetişmiş idi. Peygamberliği cihanşümul olmakla beraber peygamber olarak önce onlara gönderilmiştir. Bundan dolayı Allah'ın, Peygamberine indirdiği Kitabı Arapça oldu. Çünkü Allah şöyle buyuruyor: *Hiç bir peygamber yoktur ki onu, kavmine açıklaması için, onların diliyle göndermiş olmayalım.* Kur'an indiği zaman Kureyş'liler Arap kabileleri arasında Mekke-i Mükerreme'de Allah'ın evi Ka'be'ye hizmetleri ve bilhassa lehçeleri ile temayüz etmişlerdi. Çünkü Kureyş lehçesi Arap lehçelerinin en fa'sıyhi idi. Arapça bu güne kadar bu lehçe ile devam edegelmiştir. Hiç şüphe yok ki, Arapça İslam'ın neş'et ettiği ve Kur'an'ın indiği günden beri Kur'an-ı Keriym'in ve Peygaber *Saljallahü aleyhi vesellem'*in hadislerinin koruması altına girmiştir. Çünkü müfessirler, muhaddisler, fakıyhler ve tarihçiler kitaplarını çoğunlukla Arap dili ile te'liyf etmişlerdir. Böylece Arapça daima canlı bir dil olagelmiştir.

Arapça bu gün Dünya'da, konuşanlarının sayısı itibariyle İngilizce'den sonra ikinci sıradadır. İngilizce bütün Dünya'da bilhassa Batı. Aleminde ortak bir dil olmuştur. Arapça'nın da bütün müslümanlar arasında ortak dil olması gerekir. Çünkü müslümanlar Hac mevsiminde mukaddes beldede ve diğer yerlerde birbirleryle karşılaştıkları zaman aralarında ortak bir dille anlaşmaları iycab eder. O da Arapça'dır. Müslüman Arapça'yı öğrenirse bir dereceye kadar Kur'an ve hadislerin manalarını anlama imkanına da sahip olur. Bundan dolayı Arapçayı öğrenmek ve öğretmek ibadettir. İbadet ise ncak Allah için yapılır. Arapça'yı, öğrenmek isteyenlere öğretmekten maksadımız Allah'ın hoşnutluğunu kazanmaktır.

Bize gelince, *atalarımızdan Allah razı olsun ki*, bin sene önce İslam'a girmiş ve on asır İslam Medeniyyeti dairesinde yaşamışlardır. Bu uzun zaman

zarfında İslam'la ve İslam Medeniyyeti ile mükemmelen kaynaştık. Mi'maride, yazıda, el sanatlarında vesairede İslam Medeniyyeti'nin şaheserlerini vücuda getirdik.İslam'ın Hindistan'da, Balkanlar'da Arnavutluk ve Makedonya'da yayılmasında öncülük yaptık. Şerefli alimlerimiz Tefsir, Hadis, Fıkıh, Kelam, Tıp, Matematik, Astronomi ve diğer ilimlerde Türkçe, Arapça ve Farsça değerli kitaplar te'liyf ettiler. Pek tabii, bu süreçte Türkçe'ye Arapça ve Farsça'dan pek çok kelime girmiştir.

Türk Dili'ndeki Türkçe asıllı kelimeler monotondur. Çünkü Türkçe'deki her bir kelime, ***kısa hece ve ses uyumu*** **ilkesine göre tamamiyle sadece** ***kısa ince veya kısa kalın*** **seslerden meydana gelir. Bu ise monotonluktur. Halbuki insan ruhu monotonluktan hoşlanmaz, değişikliğe meyleder. Türkçe'nin büyük ediplerinden Merhum Nihad Sami BANARLI bir konferansında dedi ki:**

"Türkçe dönemeç ve engebesi olmayan dosdoğru uzun bir yolda seyretmek gibidir. İnsan bundan sıkılır. Çünkü insan ruhu değişikliklerden hoşlanır. Mutrip hep ayni telden çalarsa dinleyeni bıktırır. Arapça ve Farsça'ya gelince; bu iki dilde uzun ve kısa her çeşit hece vardır. Hecelerde ve kelimelerde, Fetih süresinin birinci ayeti **انا فتحنا لك فتحا مبينا** ***da olduğu gibi ses uyumu ve uyumsuzluğu olabilir. İşte bu durum insan ruhunu okşar. İnsan*** **إنا فتحنا** ***derken sanki bir dağa güçlükle tırmanıyor.*****لك فتحا** ***derken ise, tepeden vadiye tıngır mıngır iniyor.*** **مبينا** ***derken de sanki tekrar ikinci bir dağın yamacına tırmanıyor. Şüphe yok ki Türkçe; Arapça ve Farsça kelimeler sayesinde monotonluktan kurtulmuş ve ayrı bir güzellik kazanmıştır".***

Dünyada belli başlı iki alfabe vardır: Bunlardan en yaygın olanı Latin Alfabesi, diğeri de Arap Alfabesidir. Malümdur ki harf, seslerin remzidir. Latin harfleri Arapça'nın dışında kalan bütün dillerdeki sesleri remzetmeye elverişlidir. Arapça'daki sesler ise tam olarak ancak Arap Harfleri ile remzedilebiliyor. Bundan dolayı öğrencilerin Arapça yazıyı öğrenmeleri gerekir.

Hiç şüphe yok ki, Arapça'yı öğrendiğimiz zaman, Türkçe'ye girmiş Arapça asıllı kelimelerin manasına vakıf olarak Türkçe'ye daha fazla hakim olur ve daha fasiyh konuşuruz. Anlaşılmıştır ki, Arapça'yı öğrenmek aşağıdaki sebeplerden dolayı her müslümana vaciptir.

1. ***Arapça Allahü Teala'nın Kelam'ı Kur'an'ın dilidir. Şu halde müslüman, Allah'ın, kitabında ne buyurduğunu bilmek için Arapça'yı öğrenmek ister.***
2. ***Biz bin seneden beri İslam'la ve İslam Medeniyyeti ile kaynaştık. Bu Medeniyyetin mihrâkı ise Arapça'dır. Dini kitapların çoğu bu dille yazılmıştır.***
3. ***Türkçe Arapça'dan pek çok kelime almıştır. Şu halde Türkçe'nin sırlarına vakıf olabilmek için de Arapça'yı öğrenmek zorunludur.***
4. ***Bu gün Dünya'nın ortak dili İngilizce'dir. Hac'da, uluslar arası ilmi, siyasi, edebi, medeni, kültürel, sosyal, ticari ve turistik kongrelerde, fuarlarda ve her yerde anlaşabilmek için müslümanların ortak dili de Arapça olmalıdır.***

İşte kitabımızı bu düşüncelerle Arapça'nın kaynak kitaplarına ve bilhassa Muallim Şartuni'nin ***'Mebâdi ül Arabiyye'*****si ile Büyükelçi Dihdâh'ın** ***'Mu'cemü Kavâıdi l Arabiyyeti l Âlemiyye'*****sine baş vurarak ve 60 seneden beri elde**

ettiğimiz birikimlerimizden de faydalanarak te'liyf ettik ve ona *"Yeni Bir İmajla Arapça"* adını verdik. Arapça'yı, öğrenmek isteyenlere gücümüz yettiği kadar kolaylaştırmağa ve sevdirmeğe çalıştık. Konularını örnekleriyle ve çoğunlukla tablolarla gösterdik. Tablolarla sunulan bilgiler zihne daha kolay yerleşir.

Herhangi bir dili öğrenmede genel olarak bir takım önemli kaideler vardır ki, Arapçayı öğrenmek isteyen öğrencinin de onlara dikkat etmesi zorunludur.

1 – Dil kendi yazısı ile öğrenilir. Çünkü dilin kelimeleri ancak kendi yazısıyla doğru yazılıp okunabilir. Türkçe'de bu gün kullanılan Latin alfabesi Türkçe asıllı kelimeleri yazmaya tam elverişli bir alfabedir. Arapça'ya gelince, Arapça kelimeleri Latin harfleri ile doğru yazmak imkansızdır. Latin harfleri ile yazılmış Arapça ve Farsça kelimeleri ancak dilin mahiyyetini bilenler okuyabilirler. Bundan dolayı, öğrencinin Arapça harfleri öğrenmesi ve Arapça kelimeleri kendi harfleriyle yazması gerekir.

2 – Yeni bir dili öğrenmede onu öğrenen öğrencinin karşısına dikilen pek çok zorluklar ve engebeler vardır. Bu zorluk ve engebeler öğrencinin az-mini kırmamalıdır. Bunlar ciddiyyet ve gayret ile çarçabuk kaybolur! Bu zorluk ve engebelerden bazıları şunlardır:

A) Öğrenci başta, yeni dil hakkında hiç bir şey bilmez. Bu dili konuşanlarla içli dışlı olunca kendisinin onların dilinden hiç bir şey bilmediğini anlar. Bu durum onda nisbi bir zorluğa sebep olur. Bu normal bir durumdur ki, öğrencinin gayretiyle en kısa zamanda kaybolur.

B) Bazan ayni dili konuşanlar arasında bir kaç lehçe bulunur. İşte bundan dolayı, öğrencinin, dili uzmanlarından alması gereki

3 – Her dilin bir takım özellikleri vardır. Bu özellikler bazı noktalarda öğrencinin kendi dili ile çakışır, bazı noktalarda da çatışır. Öğrenci iki dil arasındaki önemli uyuşma ve çatışma noktalarını ve farkları kavramalıdır.

Yeni bir dili öğrenmek isteyen öğrencinin Allahü Sübhanehü ve Teala'dan korkması gerekir. Çünkü O, müttekîye yardım eder. Nitekim: *'Allah'tan korkun, Allah size öğretir'* buyurmuştur.

Öğrenci günlük programını zamanının çoğunu öğrenmeye ayıracak şekilde yapmalı, başka hiç bir işe bakmamalı, tembellikten büsbütün uzak durmalı ve yeni dile dair duyduklarını *dinlemeli, yazmalı, okumalı, konuşmalı ve ezberlemelidir.* Çünkü bunlar son derece önemlidir ve bunlardan biri eksik olursa öğrenci o dili öğrenemez. İşte bundan dolayı öğrenci bunlara devam etmelidir.

5 – Öğrencinin öğrendiklerini pratik olarak uygulamak için yeter derecede vakit ayırması zorunludur. Mesela: Öğrenci bu derste mal ve fiatları sormasını öğrendi. O gün çarşıya gidip öğrendiklerini uygulamalıdır.

6 – Öğrenci öğrendiği yeni kelimeleri ve cümleleri bir deftere yazmalı.

7 – Öğrenci ana dilinin kaidelerini bildiği gibi yeni dilin gramerini de ana hatları ile öğrenmelidir.Bu, yeni bir dili kendi vatanlarında tabii bir seyir içinde yahut yeni dilin ülkesinde çarçabuk öğrenmeye çalışan kimseler için zaruridir. Çocuklar ana dillerini öğrenmek için gramere ihtiyaç duymazlar. Dil onlara Allah vergisidir. Yeni dilin ülkesinde yıllarca kalan büyükler de sarf ve nahiv kaidelerine muhtaç değildir. Çünkü onlar o dilin kelimelerini ve cümle yapısını devamlı tekrar ile öğrenirler.

8 – Her hangi bir dili bilmenin manası şudur ki : Bir inşaat ustasının bü-

tün inşaat malzemelerini tanıyıp onlardan, yapacağı inşaat için lazım olanlarını seçerek her yönden mükemmel bir bina yapması gibi, öğrenci de dilin kelimelerini tanır ve onları lafız ve mana olarak ezberler. Sonra da onlardan lazım olanları seçer ve nahiv kaidelerine göre bir cümle kurar. İşte bundan dolayı öğrenci sarf ve nahiv kaidelerini yeteri kadar kavramalıdır.

9 – Denilir ki: ***Bir kimsenin öğretmeni sadece kitap olursa, yanlışı doğrusundan çok olur.*** **Şu halde öğrenci yalnız kitap ile yetinmeyip bir hocadan da ders almalıdır.**

10 - Öğrencilere şunu tavsiye ederim ki; kitapta kuralları ve konuları açıklama sadedinde serdedilen cümleleri çok çok ve mümkünse sesli okusunlar ve benzerlerini getirsinler. Ta ki bu şablonlar hafızalarına iyice yerleşe. Kitabımızı samimi tenkiyd bizi aydınlatır. Çünkü insan nisyan ve hata ile ma'lüldür Yüce Allah'tan kitabımın öğrencilere faydalı olmasını ve bu fakire de sevap yazmasını, başarı ve hoşnutluğunu dilerim.

Uludağ Üniversitesi Arap Dili ve Belağati Öğretim Üyeleri Prof. Dr. Sayın, Erol AYYILDIZ ve Prof. Dr. Sayın Mehmet YALAR'a eserime takrizlerinden dolayı teşekkür ederim. Hamd Alemlerin Rabbi Allah'a mahsustur. 2008

Merhum Erol Ayyıldız 2018 yılında vefat etti. Müdakkık bir alim, latıyf bir dost idi. Allah onu ve ebeveynini bağışlasın ve Firdevs-i a'la'ya yerleşütirsin.

المـقـدمـة

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي أنار الطريق الحق بالقرآن وبعث النبيين مبشرين ومنذرين. نحمده حمد الشاكرين و نسأله الهداية والسداد إنه سميع قريب مجيب الدعوات والصلاة والسلام على نبينا محمد صاحب المعجزات وعلى أصحابه الكرام وآله الطاهرين وأزواجه الطاهرات وبعد:

فلقد أنزل الله القرآن باللغة العربية لأن النبي صلى الله عليه وسلم كان عربيا ونشأ بين العرب وأُرسل إليهم نبيا أولا مع أن رسالته تشمل العالم كله ولذا أنزل الله القرآن على نبيه باللغة العربية فإن الله يقول : **وما أرسلنا من رسول إلا بلسان قومه ليبين لهم**. وحينما نزل القرآن كان قريش قد امتازوا بين قبائل العرب بخدماتهم بيت الله الكعبة بمكة المكرمة ولا سيما بلهجتهم. لأن لهجة قريش كانت أفصح اللهجات العربية وإن اللغة العربية دامت على هذه اللهجة حتى اليوم. لا شك أن اللغة العربية دخلت تحت صيانة القرآن الكريم وأحاديث النبي صلى الله عليه وسلم منذ نشأة الإسلام ونزول القرآن. فإن المفسرين والمحدثي-ن والفقهاء والمؤرخين ألفوا أكثر كتبهم باللغة العربية وكذلك اللغة العربية ما زالت لغة حية.

7

اليوم اللغة العربية تقع في الرتبة الثانية في العالم بعد اللغة الإنجليزية باعتبار عدد المتكلمين

بها. الإنجليزية أصبحت لغة مشتركة بين كافة الشعوب ولا سيما في العالم الغربي فاللغة العربية أيضا يجب أن تكون لغة مشتركة بين المسلمين كلهم حيث إن المسلمين إذا التقوا في موس الحج بالأرض المقدسة والأماكن الأخرى يجب عليهم أن يتفاهموا بلغة مشتركة بينهم وهي اللغة العربية طبعا. وإن تعلم المسلم اللغة العربية يوفّر له إمكانية فهم معاني القرآن والأحاديث النبوية إلى حد ما.ولهذا تعلم اللغة العربية وتعليمها عبادة والعبادة لا تكون إلا لله تعالى. فالمقصود من تعليم اللغة العربية للراغبين تعلمها ابتغاء وجه الله عز وجل.

أما نحن فقد دخل آباءنا رضى الله عنهم الإسلام قبل ألف سنة وعاشوا في دائرة الثقافة الإسلامية عشرة قرون وفي هذه المدة الطويلة امتزجنا بالإسلام والحضارة الإسلامية امتزاجا تاما وأنشأنا آثارا خالدة في المعمارية والخط والصناعات اليدوية وغيرها من الحضارة الإسلامية وأرشدنا الناس إلى الإسلام في الهند والبلقان والألبان وبوسنا ومقدونيا وعلماءنا الكرام ألفوا كتبا عديدة قيمة باللغة التركية والعربية والفارسية في التفسير والحديث والفقه والكلام والطب والحساب والهيئة وغيرها من العلوم. وفي هذه المرحلة دخل طبعا في اللغة التركية كلمات كثيرة من اللغتين العربية والفارسية. الكلمات التركية الأصل في اللغة التركية مطردة الصوت لأن كل كلمة منها تتركب كاملة من الأهجاء القصيرة والأصوات الرقيقة أو الفخيمة فقط، **فإن اللغة التركية مؤسسة على المطابقة الصوتية والأهجاء القصيرة.** وفي هذه الحالة رتابة والإنسان يمل من الاطراد ويعجب التغيرات.

قال المرحوم الأستاذ نهاد سامي بانارلي كان من الأدباء الكبار للغة التركية في محاضرة له 'اللغة التركية كالسير في طريق مستقيم طويل لا عوج له ولا عقبة. لأت اللغة التركية مؤسسة على المطابقة الصوتية وهذه حروف كل هجاء أو كلنة ـن تكون رقيقا أو فخيما. وهذه الحالة يضجر منها الإنسان لأن روح الإنسان يود التغيرات. وإذا ضرب المطرب وترا واحدا ملّته القلوب. أما اللغتان العربية والفارسية ففيهما كل نوع من الهجاء طويلا وقصيرا ويمكن أن يوجد في الأهجاء والكلمات مطابقة الأصوات ومخالفتها كما في الآية الأولى من سورة الفتح:**إنا فتحنا لك فتحا مبينا.** وهذا الحال يغشّي روح الإنسان فكأن الإنسان يصعد بصعوبة إلى جبل حينما يتلو:**إنا فتحنا** وينحدر بسهولة من التل إلى الوادي بين الجبلين حينما

يقول: **لك فتحا** وبالتكرار يجعل يصعد إلى الجبل الثاني بصعوبة حينما يتلو: **مبينـا**. وإن اللغة التركية تخلصت من الاطّراد وكسبت جمالا آخر بالكلمات العربية والفارسية'.

في العالم ألفباءان رئيسيان وأوسعهما انتشارا هي الحروف اللاتينية والأخرى هي الحروف العربيـة. ومـن المعلـوم أن الحـرف رمـز الصـوت. فـالحروف اللاتينيـة قابلـة الاسـتعمال لرمـز الأصـوات في جميـع اللغـات دون اللغة العربيـة والفارسـية، فـإن رمـز بعـض الأصـوات الموجـودة فيهـا حـق رمزهـا مسـتحيل إلا بـالحروف العربيـة. فلهـذا يجـب علـى الطـالبين أن يتعلمـوا اللغـة العربية بحروفها الخاصة بها. لا شك أننا إذا تعلمنا اللغة العربية نقف على اللغة التركية أكثرَ وقـوف، بالوقـوف علـى معـاني الكلمـات العربيـة الأصـل الدخيلـة في اللغـة التركيـة وننطقهـا صحيحا وقد تبين أن تعلم اللغة العربية واجب على كل مسلم للأسباب الآتية :

1– اللغـة العربيـة لغـة القرآن كـلام الله تعـالى فالمسـلم يجـب أن يـتعلم اللغـة العربيـة ليعلـم مـاذا يقول الله في كتابه؟

2 – نحن امتزجنا منذ ألف سنة بالإسلام والثقافة الإسلامية. وإن القرآن باللغة العربية وأكثر الكتب الإسلامية مؤلفة بهذه اللغة.

3 – اللغة التركية أخذت من اللغة العربية كلمات كثيرة فلا بـد من تعلم اللغة العربية للوقوف على أسرار اللغة التركية.

4 – اليـوم الإنجليزيـة لغـة مشـتركة في جميـع العـالم فاللغـة العربيـة يجـب أن تكـون لغـة مشـتركة بـين المسلمين، لأن يتفاهموا في الحج والمؤتمرات العلمية والعالمية والسياسية والأدبية والثقافية والحضارية والاجتماعية والتجارية والسياحية وفي المعارض وفي كل مكان.

وبهذه الأفكار ألفنا كتابنا هذا راجعين إلى كتب اللغة العربية الأساسية ولا سيما إلى **'مبادئ العربية'** للمعلم شرطوني و**'معجم قواعد العربية العالمية'** للدحداح السفير وإلى تراكماتنا التي حصلنا عليها منذ سبعين عاما وسميناه **'اللغة العربية بثوب جديد'** وحاولنا بقدر ما استطعنا تيسير اللغة العربية للراغبين تعلمها و تحبيبها إليهم و أوردنا القواعد اللغوية بأمثلتها وكثيرا ما بالجداول، فإن المعلومات المقدمة بالجداول تستقر في الذهن سهلا .فبهذه فبهذه المناسبة نقدم بعض ملاحظاتنا حول تعلم اللغة عموما أن في تعلم أية لغة قضايا مهمة

لا بد أن يتنبه لها الطالب الذي يريد أن يتعلم اللغة العربية أيضا :

1) لكل لغة ألفباء خاص بها، لأن اللغة لا يمكن كتابتها وقراءتها إلا بالحروف الخاصة بها. الألفباء اللاتيني المستعمل اليوم في اللغة التركية هو الفباء صالح حقا لكِتابة الكلمات التركية الأصل. أما اللغة العربية فكتابة كلماتها بالحروف اللاتينية صحيحةً مستحيلة، فلا يستطيع أن يقرأ الكلمات العربية المكتوبة بالحروف اللاتينية صحيحة إلاّ من يعرف ماهية هذه الكلمات. فلذلك على الطالب أن يتعلم الحروف العربية وأن يكتب الكلمات العربية بحروفها.

[7] 2) في تعلم أية لغة جديدة صعوبات وعقبات كثيرة تواجه الطالب الذي يتعلمها وهذه الصعوبات والعقبات يجب أن لا توهن عزم الطالب حيث تزول بسرعة نتيجة الجد والاجتهاد. من هذه الصعوبات والعقبات :

ا) أن الطالب لا يعرف شيئا عن اللغة الجديدة في البداية وعندما يخالط أهل هذه اللغة يجد نفسه لا يعلم شيئا من لغتهم. هذه القضية تسبب له مشكلة نسبية وهذا أمر طبيعي يزول بالجهد في أقصر وقت.

ب) قد تتعدد اللهجات عند أهل هذه اللغة على الطالب أن يأخذ اللغة من المتخصصين.

3) لكل لغة ميزات وهذه الميزات قد توافق في بعض النقاط لغة الطالب وتخالف عنها في بعض النقاط الأخرى فعلى الطالب أن يتفهم نقاط الوفاق والخلاف والفروق المهمة بين اللغتين.

4) يجب على الطالب الذي يريد تعلم لغة جديدة أن يتقي الله سبحانه وتعالى فإنه يعين التقي كما قال: **واتقوا الله ويعلمكم الله** ويجب عليه ان ينظم وقته بحيث يصرف جُلّه في التعلم ولا يلتفت إلى أمر آخر وأن يكون بعيدا كل البعد عن الكسل. يجب عليه **الاستماع والكتابة والقراءة والمحادثة والحفظ**، لأن هذه في غاية الأهمية ولا يستطيع الطالب أن يتعلم تلك اللغة عند فقدان واحد منها. فلهذا يجب على الطالب أن يواظب عليها.

5) لا بد للطالب أن يخصص وقتا كافيا للتطبيق العمليّ لما تعلمه وهذا في غاية الأهمية. فمثلا: تعلم الطالب في الدرس السؤال عن السلع والأسعار، لا بد له في ذلك اليوم أن يزور السوق وهذه الزيارة تكون له درسا تطبيقيا يطابق ما درسه اليوم.

6) لا بد للطالب أن يدوّن الكلمات والأمور الجديدة التي تعلمها.

7) يجب على الطالب أن يتعلم صرف اللغة الجديدة ونحوها مجملا كما يعلم قواعد لغته الأم وهذا ضروري لمن يحاول أن يتعلم لغة جديدة في وطنه وفق منهج طبيعيّ أو في بلد اللغة الجديدة بسرعة. ولا يحتاج الأطفال إلى القواعد لتعلّم لغة شعبهم لأن اللغة هبة لهم من الله تعالى. والذين يقيمون بين أهل اللغة الجديدة طوال سنين، هم أيضا ليسوا بمحتاجين الى قواعد صرف ونحو لغتهم، لأنهم بالتكرار المستمر يتعلمون مفردات تلك اللغة وبناء جملها.

8) معنى العلم بلغة ما أن الطالب يعرف كلمات اللغة ويحفظها ثم يختار ما يلزم منها ويركب جملة حسب قواعد النحو كما يعرف البنّاء كل لوازم البِناء ويختار منها ما يلزم للبِناء ويؤسس مبنى مكملا. فلهذا لا بد للطالب أن يحفظ قواعد الصرف والنحو بقدر ما يكفي.

9) يقال : من كان شيخه الكتاب فقط فخطأه أكثر من صوابه فيجب على الطالب أن لا يكتفي بالكتاب فقط بل يدرس على معلم أيضا.

10) وأنا أوصي الطالبين بأن يكتبوا الجمل المسرودة في صدد توضبح قواعد المواضيع وأن يقرأوها كثيرا وجهرا مهما أمكن و أن يأتوا بأشباهها حتى تستقر هذه القوالب في ذاكراتهم نموذجة وأن يراجعوا إلى أستاذ لحل ما قد يظهر من المشاكل، لأن تعلم لغة جديدة بدون أستاذ صعب. و سيرشدنا الانتقادات المخلصة حول كتابنا، لأن الإنسان معلول **بالخطإ والنسيان**. فنسأل الله توفيقه ورضاه و أن يجعل كتابنا نافعاً للطلاب ويرزقنا بثوابه.

وعليّ الشكر لأستاذَي اللغة العربية و بلاغتها لجامعة أ ولوداغ السيد دكتور أرول آي يلديز والسيد دكتور محمد يالار على تقريظيهما لكتابي..والحمد لله رب العالمين.

TAKRİZ

Değerli hocalarımızdan Sayın A. Hayrettin TINMAZ'ın ince bir dikkat, büyük bir titizlik ve akıcı bir üslupla te'liyf ettiği YENİ BİR İMAJLA ARAPÇA adlı eseri, Arapça öğrenmek isteyenler için avantajlarla dolu bir dil bilgisi kaynağı mesabesindedir.

Kitapta yer alan öğretim metodları ve bu metodların uygulandığı örnek metinler müellifin tamamen orijinal anlayışının ürünüdür. Eserdeki konular

birbirini tamamlayarak basitten mürekkebe sistemli bir şekilde gelişmekte, böylece Modern Dil Öğretim Teknikleri, kitaptan faydalanlara pedagojik bir oluşum içinde sunulmaktadır.

Örnek fiillerin çekimini ayrı ayrı tablolar halinde sunmak, iki dilden her birinin dil mantığını ortaya koymak, Arapça ve Türkçe fiil köklerini, zaman ve şahıs eklerini karşılaştırmalı olarak göstermek, fiil ve zamir kalıpları Türkçe'-de (Ben, Sen, O, Biz, Siz, Onlar) şeklinde 6 kalıp halinde sıralandığı halde, Arapça'da 14 kalıba çıkmasını gayet mantıki bir tarzda açıklamak, Türkçe'deki ses sayısının Arapça'dakinin bir buçuk katı olduğunu tesbit ve tercüme in-likleri gibi yaklaşımlar eserin, adında meknuz iddiayı fazlasıyla hak ettiğini ortaya koymaktadır. Büyük bir birikimin ve hassas bir dil anlayışnın mahsulü olduğu anlaşılan bu eser temel kaynaklara da müracaat edilerek hazırlanmakla beraber orijinal ve çığır açıcı yaklaşımları ile de dikkatleri çekmektedir. İna-niorum ki, büyük bir sabır ve ciddi bir gayret ürünü olan bu nitelikli eser Arapça ğrenmek isteyenlere keyifli bir öğrenim sürecini müjde-lemektedir.

Anılan bütün bu hususlar müvacehesinde Sayın A.Hayrettin hocayı bu güzel ve faydalı eserinden dolayı tebrik eder, Yüce Allah'tan, onu bu faydalı kitap gibi daha nice eser te'liyfine muvaffak kılmasını niyaz ederim. 14.02.2008

Prof. Dr. Erol AYYILDIZ
Bursa Uludağ Üniversitesi Arap Dili Ve Belağati Öğretim Üyesi

تقريظ

أثر السيد أ.خير الدين طنماز من أساتذتنا المحترمين، المسمى**'اللغة العربية بثوب جديد'** الذي ألّفه بدقة دقيقة وباعتناء عظيم ولسان فصيح هو مثابة منبع القواعد اللغوية، مملوءً بالأفضليات للذين يرغبون تعلم اللغة العربية. أصول التعليم الواردة في الكتاب والنصوص المثالية التي طُبقت فيها هذه الأصول، كلها صدر من فهم المؤلف الخاص بنفسه. المواضيع التي في الأثر تتطور من البسيط إلى المركب متمما بعضها بعضا بطراز نظامي وكذلك التقنيات الحديثة لتعليم اللغة تُقدَّم إلى الذين ينتفعون من الكتاب في تكوّن بداغوجيّ.

التقربات الواردة في الكتاب مثل تقديم تصريف الأفعال النموذجة بالجداول واحدا واحدا و إظهار منطق اللغة الخاص بكل واحد من اللغتين و إراءة أصول الأفعال العربية والتركية ولواحق الأشخاص و الأزمان بقياس بعضها ببعض و إيضاح كون صيغ الأفعال والضمائر **14** صيغة في العربية غاية إيضاح منطقي وهي في اللغة التركية **6** صيغ بترتيب: **(Ben, Sen, O – Biz, Siz, Onlar)** و تثبيت أنّ عدد الصوت في اللغة التركية مثل

واحد و النصف بالنسبة إلى ما في اللغة العربية و دقائق الترجمة تُظهر أن الأثر مستحق الادعاء المكنوز في اسمه بزيادته.

الأثر الموضوع البحث الذي يُفهَم أنه حاصل من تراكم عظيم وذهنية حساسة تجاه اللغة يجلب الأنظار بتقرباته الأصلية و الفاتحة الطريق أيضا مع أنه مؤلَّف بالمراجعة إلى المنابع الأساسية أيضا. أنا أوقن بأن هذا الأثر الممتاز إنتاج صبر عظيم و جهد جديّ و أنه يبشر إخواننا الذين يرغبون تعلم اللغة العربية بفترة دراسة غاية السرور و الابتهاج أبرك الأستاذ السيد خير الدين طنماز من القلب بأثره الجميل و النافع بمواجهة كافة هذه الخصوصات المذكورة وأتمنى من الله تعالى أن يوفقه تأليف آثار كثيرة مثل هذا الكتاب النافع.

دكتور أرول آي يلديز

أستاذ اللغة العربية وبلاغتها في جامعة أولوداغ ببورصة

TAKRİZ

Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Emekli Tefsir Hocası Sayın A. Hayrettin Tınmaz tarafından kaleme alınan elinizdeki eserin uzun bir zamana yayılan yorucu ve titiz bir çalışmanın ürünü olduğu hemen ilk bakışta anlaşılmaktadır.

Kanaatimizce bunun nedeni emanetin sahiplerine tevdi edilmesi inanç ve bilinciyle bir ömürlük mesleki birikiminin bu çalışmada değerlendirilmiş ve bu konuda katlanılması gereken yorulma külfetinden kaçınılmamış olmasıdır. Bu kanaate varmamı sağlayan husus, değerli müellifin ricası üzerine Arapça ön sözünü kısmen redakte ettiğim çalışmayı bu vesileyle gözden geçirdiğim1de çalışmanın biçim ve içerik yönünden kapsamlı bir muhteva ve bol örnek-leme ve çizelgelerle anlaşılmayı kolaylaştıran bir metodla hazırlanmış olduğu-nu görmüş olmamdır.

Çalışma, Arap Dili gramerini oluşturan iki disiplin : *Sarf ve Nahv*’**inana konularını örneklemeli olarak kapsamış olmakla bu alana ilgi duyanlar için güvenilir bir müracaat kitabı olma özelliğine sahiptir. Eserde gözlenen diğer bir özellik de, Türkler için hazırlanmış olması hasebiyle Arapça’da kullanılan ifade kalıplarının Türkçe’deki karşılıklarına da özenle yer verilmiş olmasıdır. Bu yönüyle eser, yararlananların pratik yapabilmelerine ve tercüme becerisi kazanmalarına da katkı sağlayacak niteliktedir.**

Eserin istenen ilgiyi görmesi ve beklenen faydayı sağlaması ümidiyle saygı değer müellifine takdiyr duygularımı sunar, sağlık ve afiyet dilerim.

Bursa, 13.02.2008

Prof. Dr. Mehmet YALAR
Bursa Uludağ Üniversitesi Arap Dili ve Belağati Öğretim Üyesi

تقريظ

أيها القارئ الكريم، إن هذا الكتاب الذي هو تحت تناول يديك، قد قام بتأليفه السيد أ.خير الدين طنماز الأستاذ السابق للتفسير في كلية الإلهيات لجامعة أولوداغ ببورصة. ويبدو من أول نظرة إليه أنه حصيلة جهد جهيد ومديد قد بذله المؤلف في إعداده. حيث قام بتقديم جميع ما كان لديه من الموهوب العلمي الذي قد حصل عليه من خلال نشاطاته المهنية والتي قضى فيها سنوات طويلة.

وهذه الفكرة قد توصلت إليها بعد أن قرأت الكتاب قراءة عابرة، تلبية لرجاء الكاتب الذي التمس مني أن أكتب تقريظا عليه. وانطلاقا من هذا الواقع فإنني أرى من الحق البات الذي لا مناص منه الإشارة إلى الخصائص الرئيسية لهذا العمل المفيد من حيث الشكل والمضمون. وهي كالتالي :

أ) احتوائه على المواضيع الرئيسية فيما يتعلق بالقواعد الصرفية والنحوية والتي لا يمكن تعلم اللغة العربية بدون الوقوف عليها بالنسبة للمنحدرين من أصل غير عربي.

ب) ضمنه الأمثلة والجداول الكافية التي تسهل تعلم القواعد اللازمة الموجودة في الكتاب، بالإضافة إلى بعض القوالب التعبيرية التركية كترجمات لنظائرها في العربية.

فمن خلال إبداء رأيي حول هذا العمل الذي أتمنى أن ينفع القراء بالمستوى المطلوب، أعبر عن تقديري للمؤلف فيما بذله من الجهد الذي أعطى هذه الثمرة المفيدة.

بورصة 13.02.2018 م.

دكتور محمد يالار

أستاذ اللغة العربية وبلاغتها في جامعة أولوداغ ببورصه

ARAPÇA'YI NASIL ÖĞRENİRİZ?

كَيْفَ نَتَعَلَّمُ اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ؟

Arapça da diğer diller gibi bir dildir. Şu kadar var ki, Arapça'daki ses ahengi, telaffuz kıvraklığı, mana zenginliği ve ifade mükemmelliği başka hiç bir dilde bu kadar değildir. Zevk-ı seliym sahipleri Arapça konuşurken veya fasıyh konuşulan bir Arapça'yı dinlerken bundan derin bir haz duyarar. Bundan dolayı denilmiştir ki :

واهاً لِهَذِهِ اللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ! *Ne güzeldir bu Arapça!*

İşte bu güzel dili öğrenebilmek için aşağıdaki programa göre çalışmalıyız.

1. Arapça Yazı: Harflerin bağımsız, başta, ortada ve sondaki şekilleri. Harekeler, cezim ve şedde. Heceler: Basit, bağlantılı ve uzun heceler. Her dilin ken dine has bir yazısı vardır. Arapça'yı öğrenebilmek için de Arapça'nın yazısını ve Okuma yazmaya ilişkin esasları öğrenmeliyiz.

2. Okuma : Kur'an-ı Keriym'i ve Arapça yazılmış harekeli kitapları bol bol okuyarak dilimizi Arapça kelimeleri telaffuza alıştırmak. Kur'an-ı Keriym'i takılmadan, harflerin hakkını vererek doğru okuyabilenler Arapça öğrenimine başlayabilirler.

3. Türkçe ve Arapça'nın mantığı:Bu iki dil arasındaki bazı ortak ve değişik özellikler ve farklar.

4. Grameri ana hatlarıyla öğrenmek. Çünkü ana dilden başka diller ancak grameri ile öğrenilir. Bunun için de Sarf, Nahıv ve Lügat hakkında ana hatlarıyla bilgi edinmek gerekir. Böylece Arapça'nın temelini ve mahiyyetini kavramış oluruz. Detaylara sonra inilecektir.

5. Fiiller: Mücerred ve meziyd, salim ve mu'tel, malüm ve meçhul olarak kısımları. Fiillerin babları, zamanları, şahıs, kemmiyyet ve keyfiyyete göre çekimleri. Dilin esası fiillerdir.

6. İsimler 2'ye ayrılır : Mütesarrif ve G. Mütesarrif isimler ve bunların kısımları.

7. İsimlerin yapı, kalıp ve mana itibariyle 3 özelliği, bunların neler oldukları.

8. Zamirleri, işaret isimlerini, soru isimlerini, şart edatlarını ve isimlerini, zarfları kısa kısa tanımak. Her dilde en çok kullanılan kelimeler zamirler, işaret ve soru isimleridir.

9. Sıfat ve isim tamlamalarını ve bunların nasıl yapıldıklarını çok iyi öğrenmeliyiz. Çünkü tamlamaların dilde çok önemli yeri vardır.

10. Bundan sonra hemen kısa isim cümleleri kurmaya başlamalıyız. İsim cümlesinin unsurları hakkında kısa bir bilgi edinmeliyiz.

11. Harfler: Bunlara edat da denir. Edatlar dilde, duvardaki harç gibidir. Bazı cümleleri kurmak için harflere, bilhassa harf-i cerlere muhtaç oluruz. Harflerin sayısı 76, manalar da 48'dir.

12. Fiil cümlesi ve unsurları ve unsurların sırası.

13. Cümlenin unsurlarının i'rabları ve i'rabların alametleri. Bu konu Arapça'nın ruhudur.

14. Olumsuz cümleler

ARAPÇA HARFLER

الحروف العربية

Harf ağızdaki bir mahreçden çıkan sestir. Mahreç çıkış yeri demektir. Her harfin bir ismi, resmi, mahreci ve bir de sesi vardır. Harfler dildeki seslerin resmidir. Asıl harf de bu seslerdir. Arapça'da 28 harf vardır:

HARFİN							
Bitişik Şekilleri			Türkçesi		Sesi ve Sıfatı	*İsmi*	*Resmi*
Sonda	Ortada	Başta	*resmi*	*adı*			
دنيا	–	–	E	e	*İnce/keskin*	Elif	ا
حبيب	تبن سبيل	بنت بخل	B	be	*İnce/kalkaleli*	Bê	ب
دخلت	ستر ختار	ترك تمر	T	te	*İnce/sert*	Tê	ت
حث ليث	الثمرة	ثبات ثمن	S	se	*İnce/peltek*	Sê	ث
حج خليج	حجة	جنة جمرة	C	ce	*İnce/kalkaleli*	Ciym	ج
ألح سطح	يحيا	حلم حرام	H	ha	*Kalın/yumuşak*	Hâ	ح
مخ شيخ	المختار	خميرة	H	ha	*Kalın/hırıltılı*	Hî	خ
حديد مولد	–	–	D	de	*İnce/kalkaleli*	Dâl	د
ألذ لذيذ	–	–	Z	ze	*İnce/peltek*	Zâl	ذ
حر حرير	–	–	R	re	*Kalın/ince*	Râ	ر
رمز لمز	–	–	Z	ze	*İnce/keskin*	Zê	ز
خمس مس	السلامة	سلام سند	S	se	*İnce/keskin*	Siyn	س
فتش	مشجب	شوكة شر	Ş	şe	*İnce/fışıltılı*	Şiyn	ش
لص فحص	الصنوبر	صلح	S	se	*Kalın/keskin*	Sâd	ص
عض	مضروب	ضل	D	de	*Kalın/peltek*	Dâd	ض
قط فقط	مطبخ	طبق	T	Te	*Kalın/kalkaleli*	Tî	ط
أيقظ حظ	مظلة	ظرف	Z	ze	*Kalın/peltek*	Zî	ظ
مرصع	معركة	عالم عنيد	A	a	*Kalın/boğazdan*	Ayn	ع
بلغ مضغ	مغارة	غمام غلة	Yumuşak Ğ		*Kalın/yumuşak*	Ğayn	غ
ألف ملف	مفتوح	فلح فاتح	F	fe	*İnce/hafif*	Fê	ف
فلق حمق	مقبول	قناعة قلم	K	ka	*Kalın/kalkaleli*	Kâf	ق
فلك سمك	مكتب	كلب كناية	K	ka	*İnce/dil kökünden*	Kêf	ك
رمل جمل	حليب سلم	ليل لبؤة	L	le	*İnce/sert*	Lâm	ل
أليم سليم	ثمر لمن	ملاحة	M	me	*İnce/gunneli*	Miym	م
أمين	منع منون	نمر نزغ	N	ne	*İnce/gunneli*	Nûn	ن
لو متلو	–	–	V	ve	*İnce/dudaktan*	Vâv	و
نزيه له	مهبط	هرب	H	ha	*İnce/derinden*	Hê	ه
حي جني	ميمنة	يمين	Y	ye	*İnce/sert*	Yê	ى

ARAPÇA YAZININ ÖZELLİKLERİ
خصائص الخط العربي

Arapça yazı sağdan sola doğru yazılan bir yazıdır. Arap alfabesinde bütün harfler as harftir, seslendiren harf yoktur. Sadece 3 harekeyi uzatan üç uzatma harfi vardır ki, bunla uzun heceleri meydana getirirler. Uzatan harfler elif ا, vav و, ya ى harfleridir. Elifi üstün uzatmak için üzerine med آ işareti konulur. Uzatan harfler diğer harfler gibi asıl harf d olurlar. Arapça yazıda seslendiren işaretler olmadığı için Arap yazısı sessiz harflerden me dana gelen bir yazıdır. Böyle bir yazıyı ancak dile vakıf olanlar okuyabilirler. Sonrada harflerin üzerine ve altına konulan ve hareke adı verilen seslen-dirme işaretleri Arapça yazı özellikle Kur'an-ı Keriym'i Arapça bilmeyenlerin de okumasını sağlamıştır. Harekel Türkçe'deki seslendiren harflerin yerini tutarlar. Ama bunlar yalnız Kur'an-ı Keriym'e v hadis kitaplarına konulmuş-tur. Arapça yazıda küçük büyük harf ayırımı yoktur. Bütün harfl tek tiptir. Harflerden heceler, hecelerden de kelimeler teşekkül eder. Her kelime kendinde önceki ve sonraki kelimeden bağımsız ve blok halde yazılır. An-cak د، ذ، ر، ز، و kendinden sonraki harfe bitişmeyi kabul etmedikleri için bunların bulunduğu mürekkep hec ve kelime en az iki blok halinde yazılır. Kelimeyi okutanlara (الضَّوابِطُ) Davabıt deni **Okutanlar** şunlardır

HAREKELER
الحركات

Arapça'da harfleri seslendiren işaretlere hareke denir. Hareke üçtür:

Adı ve Resmi	*Ta'riyfi ve Seslendirmesi*
Üstün َ- الْفَتْحَةُ	**Harfin üstüne konulan eğik bir çizgidir. Kalın harfleri a, ince harfleri e sesi ile okutur:رَجَعَ رَزَقَ سَأَلَ ذَهَبَ gibi.**
Esre ِ- اَلْكَسْرَةُ	**Harfin altına konulan eğik bir çizgidir. Kalın harfleri ı, ince harfleri i sesi ile okutur:ِ جِبِل قِطِصِ gibi.**
Ötre ُ- اَلضَّمَّةُ	**Harfin üstüne konulan küçük bir vavdır. Kalın harfleri u, ince harfleri ü sesi ile okutur : أُكُلُ حُمُرُ مُدُنُ gibi.**

CEZM
علامة السكون

Müreekkeb yani bağlantılı hecelerde birinci harfi ikinci harfe bağlamak için ikinci harfin üzerine konulan küçük bir ْ- dairedir. مِنْ حَلْ قُمْ gibi.

ŞEDDE

الشدة

Bağlantılı hecelerde birinci harfin üstü7ne hareke, ikinci harfin üstüne de bağlama işareti olarak üç dişli şedde ـّ konulur ki, ikinci harfi hem cezim gibi sakin yapar, hem de üzerindeki harekesiyle tekrar okutur: مَدَّ تَمَرَّيْنَ gibi.

TENVİYN

التنوين

Mütemekkin isimlerin sonlarında bulunup ***en-an*** sesi veren ve elif üzerine yazılan اً iki üstüne, ***in-ın*** sesi veren ـٍ iki esreye, ***ün-un*** sesi veren ـٌ iki ötreye tenviyn denir : عَلِيماً، فِي بِئْرٍ، حَكِيمٌ gibi. Eliften sonra hemze ve ta-i merbûta üzerine iki üstün, elifsiz yazılır: مَاءً ve قُدْرَةً gibi.

Tenviyn nunlatmak demektir. Tenviynli harf, mürekkep hece sayılır.

ARAPÇADA HECELER

الهجاء في اللغة العربية

Hece ağızdan bir defada çıkan bir, iki veya üç harfll ses demektir. Arapça'da heceler 3'e ayrılır :

1.Basit Heceler: Tek harften meydana gelen hecelerdir: ذَهَبَ عَلِمَ gibi.

2.Mürekkep Heceler **:** İki harften meydana gelip birincisi ikincisine bağlanan hecelerdir. Bunlara *bağlantılı* veya *bileşik* heceler de denir.

Mürekkep heceler 4 gruba ayrılır :

a) Her iki harfi de ince olanlar : لَمْ مِلْ كُلْ مِنْ بَلْ gibi.

b) Her iki harfi de kalın olanlar : غُخْ قِطْ صَظْ خَطْ gibi.

c) Birinci harfi ince ikincisi kalın olanlar: ذُقْ بِظْ مَطْ بِصْ مُخْ gibi.

d) Birinci harfi kalın ikincisi ince olanlar: غَبْ طِرْ خُذْ قُلْ gibi.

Üç harften meydana gelen mürekkep hece üzerinde yapılan vakıflar-da arızi sükundan dolayı hece 3 harfli olur : قُطْرٌ'dan.قُطْرْ gibi.

3.Sesi uzatılan heceler. **Bunlar da 3 e ayrılır:**

a) Üstünlü Uzun Heceler. Bu hecelerde ***elif*** üstünü uzatır: قَالَ مَالَ gib ki, ince sesli harfleri üstünle uzatırken ses biraz kalınlaştırılır. Kâmil'in kâ'sı gibi. ki, buna ince a denir.

b) Esreli Uzun Heceler: Bu hecelerde ***ye*** esreyi uzatır :جَمِيلٌ ثَقِيلٌ جَنِينٌ gibi. ki, kalın harfler esre ile uzatılırken ses kalından inceye geçer.

c) Ötreli Uzun Heceler : Bu hecelerde de ***vav*** ötreyi uzatır : يَقُولُونَ وَدُودٌ gibi ki, ince sesli harfleri ötre ile uzatırken üstünde olduğu gibi Ince sesle başlanıp ses biraz kalınlaştırılır. Buna da **ince u** denir.

Uzun hecelerin, ayni kelimede bulunan bir sonraki harfe, normalin 4 misli uzatılarak bağlanması gerekir. Buna medd-i lazım denir : وَلاَ الضّآلِّينَ gibi.

DURMA

الوقف

Arapça konuşurken veya Arapça bir metni okurken cümle sonlarında veya nefesimiz daraldığı zaman cümle ortasındaki bir isim veya fiil üzerinde dururuz.

Durmanın bazı şartları vardır :

1. Edatların üzerinde durulmaz. *Ancak isimlerin ve fiillerin üzerinde vakıf yapılır.*

2. Sıfatı bırakıp mevsufun, isim tamlamasını bölüp muzafın üzerinde durulalmaz. Eğer durursak buna vakf-ı kabiyh denir.

3. Vakfın sahih olması için vakıftan sonra mutlaka nefes almak gerekir. Vakıf yapıp nefes almadan geçersek ne vasl olur, ne de vakf. Eğer vakfetmeyip nefes almadan geçecek isek kelimenin sonunu okuyarak geçmeliyiz.

Belli başlı vakıf kaideleri şun7lardır :

1. İki üstün hariç bütün harekelerde sükûn ile durulur : يَوْمٌ den يَوْمْ gibi.

2. İki üstünlü harf üzerinde harf uzatılarak durulur: عَلِيماً den عَلِيمَا gibi.

3. Ta-i merbûta üzerinde sâkin *hê* ile durulur : عَالِمَةٌ den عَالِمَهْ gibi.

4. Harekeli *vâv* و ve *ye* ى, önceki harekeyi uzatır : هُوَ هِيَ den هُو هِي gibi.

5. Şedde üzerinde şedde ibraz edilerek durulur :

تَبَّ'den تَبّ, هُنَّ'den هُنّ gibi.

Not : *Harfler, heceler, vakıf ve vasıl hakkında bu kadar açıklama Arapça öğre-timi için yeterlidir. Harflerin incelikleri ve telaffuz özellikleri Kur'an tilavetinde gerek-lidir. Bundan sonra bu konuda iki alıştırma sunacağız: Birincisini Arapça kelime-lerden sonra gelen Latin harfli anahtarları yardımı ile, ikincisini ise harfler tablo-undaki harfleri tanıyarak, okumayı sağlayan işaret ve heceler hakkındaki açıkla-maları göz önünde bulundurarak çözeceksiniz. Gayret bizden, başarı Allah'tandır.*

1. ALIŞTIRMA

TABLODAKİ ARAPÇA KELİMELERİ

LATİN HARFLİ ANAHTARLARI YARDIMIYLA OKUYUNUZ

طُ tu	طِ tı	طَ ta	بُ bü	بِ bi	بَ be
ضُرِبَ duribe	رَزَقَ razeka	أَمَرَ emera	دَرَكَ derake	بَدَلَ bedele	أَدَبَ edebe
وَرِمَ verime	أَسِرَ esira	سَلِمَ selime	شَؤُمَ şeüme	وَجِلَ vecile	أَنِسَ enise
حُكِيَ hukiye	حُشِرَ huşira	عُلِمَ Ulime	ضُمِنَ dumine	أُمِرَ ümira	رُزِقَ ruzika
لَوْ lev	lem لَمْ	إِذَنْ izen	كَيْ key	لَنْ len	أَنْ en
لَمْ يَشْكُرْ lem yeşkür	إِنْ خِفْتُمْ İn hıftüm	مَنْ يَعْمَلْ men ya'mel	اِنْ صَبَرْتَ in saberte	لَمْ تَكُنْ lem tekün	لَمْ يَعْلَمْ lem ya'lem
فِرَّ firra	سَوِّ sevvi	هُزِّيْ hüzziy	münne مُنَّ	inne إِنَّ	enne أَنَّ
شَرُّهُمْ şerruhüm	اَلرَّحْمُ errahmü	حَسَّنَهُمْ hassenehüm	لَيُؤْمِنُنْ leyü'minün	حَقَّقَتْ hakkakat	أَمَرْتُ emertü
تُوبُوا tūbū	يَتُوبُ yetūbü	حَآفِّينَ hâffiyne	خِيفَ hıyfe	مَالَتْ mâlet	قَالَ kâle
حم Hâmiym	يس Yâsiyn	الم Elif lâm Miym	طه Tâhâ	رَاحِمُونَ râhımūne	عَلَى alâ

أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَوْمِ الدِّينِ yevmiddiyni	مَالِكِ Mâliki	اَلرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ Errahmânirrahıymi	رَبِّ الْعَالَمِينَ rabbil'âlemiyne	اَلْحَمْدُ لِلَّهِ Elhamdü lillâhi
صِرَاطَ الَّذِينَ sırâtalleziyne	اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ İhdinassırâtalmüstekıyme	نَسْتَعِينُ nesteıynü	وَإِيَّاكَ ve iyyâke	إِيَّاكَ نَعْبُدُ iyyâke na'büdü
آمِينَ Âmiyn	وَلاَ الضَّالِّينَ veladdâlliyne	غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ Ğayrilmağdûbi aleyhim	عَلَيْهِمْ aleyhim	اَنْعَمْتَ en'amte

مِنَ اللهِ minallahi	اَلتَّوْفِيقُ et tevfiyku	بِالْخَيْرِ bilhayri	رَبِّ تَمِّمْ Rabbitemmim	وَلاَ تُعَسِّرْ vela tüassir	رَبِّ يَسِّرْ Rabbi yessir

2. .ALIŞTIRMA

TABLODAKİ KELİMELERİ HAREKE, CEZİM ŞEDDE VE UZATAN HARFLERİNE GÖRE OKUYUNUZ

مِنْ سُورَةِ النُّورِ	بَسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ	اللهُ نُورُ السَّموَاتِ وَالاَرْضِ	مَثَلُ نُورِهِ		
كَمِشْكَاةٍ	فِيهَا مِصْبَاحٌ	اَلْمِصْبَاحُ	فِي زُجَاجَةٍ	اَلزُّجَاجَةُ	كَاَنَّهَا
كَوْكَبٌ	دُرِّيٌّ	يُوقَدُ	مِنْ شَجَرَةٍ	مُبَارَكَةٍ	زَيْتُونَةٍ
لا شَرْقِيَّةٍ	وَ لا غَرْبِيَّةٍ	يَكَادُ	زَيْتُهَا	يُضِيءُ	وَلَوْ
لَمْ تَمْسَسْهُ	نَارٌ	نُورٌ	عَلَى نُورٍ	يَهْدِى اللهُ	لِنُورِهِ
مَنْ يَشَاءُ	وَيَضْرِبُ اللهُ الاَمْثَالَ لِلنَّاسِ	واللهُ	بِكُلِّ شَيْءٍ	عَلِيمٌ	
مِنْ سُورَةِ طه	طه	مَا اَنْزَلْنَا	عَلَيْكَ الْقُرْآنَ	لِتَشْقَى	اِلا تَذْكِرَةً
لِمَنْ يَخْشَى	تَنْزِيلاً	مِمَّنْ	خَلَقَ الاَرْضَ والسَّموَاتِ الْعُلَى . اَلرَّحْمنُ		
عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى لَهُ مَا	فِى السَّموَاتِ	وَمَا فِي الاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَمَا			
تَحْتَ الثَّرَى	وَاِنْ تَجْهَرْ	بِالْقَوْلِ	فَاِنَّهُ	يَعْلَمُ السِّرَّ	وَأَخْفَى
اَللهُ لا اِلهَ اِلاَّ هُوَ	لَهُ الاَسْمَاءُ الْحُسْنَى – صَدَقَ اللهُ الْعَظِيمُ	اَلْعِلْمُ أَوَّلُهُ			
مُرٌّ	مِنَ الْبَصَلِ	وَآخِرُهُ	أَحْلَى	مِنَ الْعَسَلِ	لاَ أَدْرِي
قَالَ الشَّاعِرُ	تَعَلَّمْ	يَا فَتَى	فَالْجَهْلُ عَارٌ	وَلاَ يَرْضَى بِهَا	إِلاَّ حِمَارٌ
مَا كُلُّ مَا	يَتَمَنَّى الْمَرْأُ	يُدْرِكُهُ	تَجْرِي الرِّيَاحُ	بِمَا لاَ تَشْتَهِي السُّفُنُ	
اِحْرِثْ	لِدُنْيَاكَ	كَأَنَّكَ	تَعِيشُ	أَبَدًا	وَاحْرِثْ
لأَخْرَاكَ	كَأَنَّكَ	تَمُوتُ	غَدًا	صَدَقَ	رَسُولُ اللهِ
قَالَ اللهُ	تَعَالَى	يَا اَيُّهَا الَّذِينَ	آمَنُوا	أَطِيعُوا اللهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ	
وَأُولِى الأَمْرِ مِنْكُمْ	وَاِنْ تَنَازَعْتُمْ	فِى شَيْءٍ	فَرُدُّوهُ	إِلَى اللهِ	
وَالرَّسُولِ	اِنْ كُنْتُمْ	تُؤْمِنُونَ	بِاللهِ	وَالْيَوْمِ الآخِرِ	ذلِكَ
خَيْرٌ	وَاَحْسَنُ	تَأْوِيلاً	سُورَةُ النِّسَاءِ	رَقَمُ الآيَةِ	59

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : صِنْفَانِ مِنْ أُمَّتِي إِذَا صَلَحَا صَلَحَ النَّاسُ وَإِذَا فَسَدَا فَسَدَ النَّاسُ : اَلْعُلَمَاءُ وَالأُمَرَاءُ. لاَ ضَرَرَ وَلاَ ضِرَارَ فِي الإِسْلاَمِ. لاَ خَيْرَ فِي مَنْ لاَ يَأْلَفُ وَلاَ يُؤْلَفُ.

OKUMA VE YAZMAYA İLİŞKİN ESASLAR

الأسس المتعلقة بالقراء ة والكتابة

Arapçayı doğru yazıp doğru okuyabilmek için okuma yazmaya ilişkin esasları bilmemiz gerekir. Okuma yazmaya ilşkin esaslar şunlardır:

ŞEMSİ VE KAMERİ HARFLER

الحروف الشمسية والقمرية

Arapçada nekire isimleri marife yapmak için başına harf-i ta'riyf diğer adıyla lam-ı ta'riyf denilen (اَلْ) getirilir. Eğer isim kameri bir harfle başliyorsa harf-i ta'riyfin lam'ı okunur:القلم=قَلَمُ +اَلْ gibi. Eğer isim şemsi bir harfle başlıyorsa, başına getirilen harf-i ta'riyfin lamı okunmayıp elif ismin birinci harfine bağlanarak şeddelenir: الشمس = شَّمْسُ+اَل gibi. 28 harften 14'ü kamerî, diğer 14'ü de şemsidir. Kameri harfler: .أَبغِ حَجَّكَ وَخَف عقيمَه ***Haccını iyfa et ve onun yarım kalmasından kork*****, cümlesinde toplanmıştır. Bunların dışında kalan harfler ise şemsi harflerdir.Alfabetik sıraya göre :**

1. Kameri harfler : أ ب ج ح خ ع غ ف ق ك م و هـ ى

2. Şemsi harfler : ت ث د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ل ن **dur.**

Harf-i ta'riyfin lamı'nın okunmasının veya yazıldığı halde okunmamasının sebebi şudur ki: Şemsi harfler Güneş'e, kameri harfler Ay'a, harf-i ta'riyfin lamı da yıldıza benzetilmiştir. Nasıl ki Ay'ın yanında yıldızlar görünüyorsa, kameri harfin başındaki lam da okunur. Nasıl ki Güneş'in yanında yıldızlar var, ama görünmüyorlarsa, şemsi harfin başındaki harf-i ta'riyfin lamı da yazılır fakat okunmaz. Aşağıdaki tabloda harf-i tariyfli şemsi ve kameri harflerden örnekler bulacaksınız.

ŞEMSİ HARFLERE ÖRNEKLER				**KAMERİ HARFLERE ÖRNEKLER**			
Şikayet	اَلشّكاية	*Tevbe*	التَّوبَة	*Sevinç*	الفَرَح	*Edep*	اَلأَدَبُ
Sabır	اَلصَّبر	*Salı*	الثُّلاثاء	*Kanaat*	القَناعَة	*Bereket*	اَلْبَرَكَةُ
Azı dişi	الضِرْس	*Dirayet*	الدِراية	*Kitap*	الكِتاب	*Cemaat*	الجَماعَةُ
Masa	الطاوِلة	*Zürriyyet*	الذُرِّيَّة	*Sevgi*	المَوَدَّة	*Hamiyyet*	الحَمِيَّة
Gölge	الظِلّ	*Mermer*	الرُخام	*Çok seven*	الوَدود	*Erkek kuzu*	الخَروف
Ayı	الدُّب	*Ziyaret*	الزِيارَة	*Hidayet*	الهِداية	*İlim*	العِلْم
Kaplan	النَّمِر	*Selam*	السَلام	*Sağ*	اليَمين	*Zenginlik*	الغِناء

GEÇİLEN VE OKUNAN HEMZELER

همزة الوصل وهمزة القطع

قطع kesmek demektir. Arapça'da kelimelerin ortasında veya sonunda bulunan hemzeler kat' hemzesidir, önceki harften kesilip mutlaka okunması gerekir. Kelimelerin başında bulunan hemzelere gelince :

- Bazısı kat' hemzesidir : أَنَا وأَنْتَ gibi.
- Bazıları da vasl hemzesidir. Vasl hemzesi daima kelimelerin başında bulunup evveline bir harf gelmediği zaman yani cümle başında okunan, evveline bir harf geldiği zaman yani cümle ortasında okunmayan hemzelerdir: اَلْعِلْمُ وَالْعُلَماء gibi.

Vasıl Hemzeleri şunlardır :

- الله، اَلَّذي، اِسْم، اِبْن، اِبْنَة، اِثْنانِ، اِثْنَتَان، اِسْت، اِمْرُؤٌ، امرَأَة، اَيْمٌ، اَيْمُنٌ isimlerinin

başındaki hemzeler ve harf-i ta'riyfin elifi :

هُوَ اللهُ الَّذِي وَاسْمُكَ إِنِ امْرُؤٌ gibi.

- Sülasi emr-i hazırların ve if'al babının dışındaki bütün ziyadeli babların **mazi, masdar ve emr-i hazırları**nın başındaki hemzeler:

اِفْعَلِ الْوَاجِبَ، يَا عَليُّ! فَإِنَّ الاِمْتِحَانَ اقْتَرَبَ فَاسْتَمِعِ الْقَوْلَ الذي أَقُولُ.

Ödevi yap Ey Ali! Çünkü imtihan yaklaştı. Söylediğim sözü dinle! gibi.

Vasıl hemzelerinin cümle ortasında okunmaması telaffuzda bir kolaylık ve güzellik sağlamıştır. Yoksa هُوَ اللهُ الَّذِي yerine : هُوَ اَللهُ اَلَّذِي demek zorunda kalırdık.

İCTİMA-I SAKİNEYN

اجتماع الساكنينِ

İki sakin harfin yan yana bulunması demektir. Sakin harfler 2'ye ayrılır:

a) Harekenin düşmesiyle sakin olan harfler: يَكْتُبُ'den لَمْ يَكْتُبْ gibi. Bu neviden iki sakin yan yana bulundukları zaman telaffuz müteazzir yani imkansızdır.

b) Kendisinden önceki harekeyi uzattığı için sakin sayılan med harfleri : أوتِينَا gibi. İki sakinden birincisi bu neviden sakin ise telaffuz müteassir yani güçtür. Ne şekilde olursa olsun, iki sakinin aynı kelimede veya ayrı ayrı kelimelerde, yani birinci kelimenin sonunda, ikincisinin başında yan yana bulunması caiz değildir. Telaffuzu sağlamak veya kolaylaştırmak için birinci sakini bertaraf edip veya birinci sakine hareke vererek sakin harfi teke indiririz. Böylece iki sakin harfin bir arada bulunması durumunu ortadan kaldırmış oluruz. **Bunun için :**

1 - Sakinler ayrı ayrı kelimelerde olup her ikisi de cezimli sakin iseler birinci sakini okumak mümkün değildir. Bu durumda geçişi :

a) Birinci sâkine esre vererek sağlarız : اِرْبِطِ الْحَبْلَ. ***İpi bağla*, gibi.**

b) مِنْ **harf-i cerrinde sakin nûna üstün verilir :** مِنَ النَّاس **gibi.**

c) مُذْ **harf-i cerrinde ve cemi zamirlerinde geçişi ötre ile sağlarız:**

مُذُ الْيَوْمَيْنِ ***iki günden beri*,** هُمُ الطُّلابُ. ***Onlar öğrencidir*.**

دَعَوُا اللهَ ***Allah'a dua ettiler*, gibi.**

Bu örneklerdeki birinci kelimelerin asılları :

اِرْبِطْ مِنْ مُذْ هُمْ دَعَوْا **dır.**

2 -. Sakinler ayrı kelimelerde olup birinci sakin harf-i med ise, yazıda sabit kalmakla beraber, geçişi kolaylaştırmak için harf-i md evvelindeki harfi uzatmaz:

غَزَا الْجُنْدِيُّ ***Asker savaştı.*** يَرْمِي الْحَجَرَ ***Taşı atıyor.***

أَدْعُو اللهَ ***Allah'a dua ediyorum*, gibi.**

3. Sakinler aynı kelimede olup birinci sakin med harfi ise hazfedilir :

قُوُلْ**'den** قُلْ **gibi.**

Sonuç: Şemsi ve kameri harfleri öğrenerek harf-i ta'riyfin lamını gerektiğinde okur, gerektiğinde okumayız. Cümle ortasında vasıl hemzelerini atlayarak ondan önceki harfi sonraki harfe bağlarız. İctima-ı sakineyni bertaraf ederek geçişi sağlar veya telaffuzu kolaylaştırırız. Böylece cümleyi kolayca ve doğru okumuş oluruz. Mesela :

هَيِّئِ الْمائِدَةَ وَأَكْرِمِ الضَّيْفَ الْكَرِيمَ.

Sofrayı hazırla ve şerefli misafire ikram et.

dersek cümleyi düzgün okumuş oluruz.

Mukayese

TÜRKÇE VE ARAPÇANIN MANTIĞI

منطق اللغتين التركية والعربية

Her dilin kendine has bir mantığı vardır. Arapça'yı öğrenebilmek için de her şeyden önce,Türkçe'nin mantığını bildiğimiz gibi Arapça'nın mantığını da bilmemiz, bunun için de Türkçe ve Arapça arasındaki bazı ortak ve değişik özellikleri ve farkları kavramamız gerekir.

TÜRKÇE İLE ARAPÇA ARASINDA BAZI ORTAK ÖZELLİKLER

بعض الخصائص المشتركة بين اللغتين التركية والعربية

1. Arapça isim cümlesinde ve Türkçe bütün cümlelerde önce özne, sonra yüklem gelir : ***İlim bir denizdir.*** **العِلمُ بَحْرٌ.**

Mümin güvenilirdir. **المُؤمنُ أَمين.** ***Ali geldi.*** **عَلِيٌّ جَاءَ.** **gibi.**

2. İki dilde de işaret ismi müşarun ileyh den önce gelir: ***Bu iş*** **هذا العملّ, gibi.**

3. Yüklem zarf, özne belirsiz bir isim olduğu zaman her iki dilde de zarf cümlenin başına gelir: ***Ormanda bir arslan vardır.*** **فِي الْغَابَةِ أَسَدٌ.** **gibi.**

4. Her iki dilde de nisbet ve yapma masdar edatları ismin sonuna gelir :

nurlu **نُورِيّ,** ***insanlık*** **إنسانيّة gibi.**

5. Her iki dilde de önce ism-i mevsul, sonra sıla cümlesi gelir :

هذا الطَّرِيقُ الَّذي هو طريقُ الْحَقِّ لا رُجُوعَ مِنْهُ!

Bu yol ki Hak yoludur, dönüş yoktur ondan! **gibi.**

6. Masdar edatı 'ki' her iki dilde de fiilden sonra gelir:

أَعْتَقِدُ أَنَّ الْمُؤْمِنِينَ يُفْلِحُونَ.

İnanıyorum ki, müminler kurtulacaklardır, **gibi.**

7. Fail ve naib-i fail bir zamir olduğu zaman fiile bitişir:

okudu+m **قَرَأْ+تُ,** ***bilindi+n*** **عُلِمْ+تَ,** ***yazıyor+sunuz*** **تَكْتُبُ+و+نَ gibi.**

8. Üçüncü şahıs fiilinin öznesi gizli olabilir : ***yazıyor (o)*** **(هو) يَكْتُبُ gibi.**

9. Soru isimleri ve soru zarfları cümle başında gelir :

Kim geldi? **من جاء؟** ***Ne zaman döneceksin?*** **متى تعود؟ gibi.**

10. Nida harfinin münadadan önce gelmesi : ***Ey Ali!*** **يا عليُّ! gibi.**

İKİ DİL ARASINDA BAZI DEĞİŞİK ÖZELLİKLER

بعض الخصائص المتفاوتة بين اللغتين

1. Kök fiillerin elde edilmesinde: **Türkçe'de kök fiil masdardan, masdar eki mek-mak atılarak elde edilir ve bu fiil emrin tekilidir: Yazmaktan: Yaz, gibi. Buna göre Türkçe bir fiilin kökünü bulmak için masdarını bilmek yeterlidir. Arapça'da ise kök fiil mücerred ve meziyd bütün fiillerde geçmiş zaman fiilinin üçüncü şahsının erkeğinin tekilidir:**

دُخُولٌ'den دَخَلَ ***girdi,*** **اِسْتِقْبَالٌ' den اِسْتَقْبَلَ** ***karşıladı, yöneldi,*** **gibi.**

Buna göre Arapça bir fiilin kökünü bulmak için geçmiş zaman fi'linin üçüncü şahsının erkeğinin tekiline ulaşmak gerekir.

2 - *Türkçe'de* mübhem isim mümeyyizin, aded madudun, işaret ismi müşarun ileyhin sıfatı sayılır: Arapça'da ise, ***mübhem ismi mümeyyizi, adedi madudu*** temyiz eder. ***İşaret ismi müşarun ileyh ile*** açıklığa kavuşur :

هذا الولد . زيتٌ رطلاً – عشرون رجلاً

yirmi adam, bir ölçek yağ, bu çocuk, gibi.

3. *Fiil köklerinin harf sayısında:* Arapça fiillerde kök fiilin harf sayısı 3 ila 6 arasında değişir: رَحِمَ ve اِسْتَرْحَمَ gibi. Türkçe'de ise kök fiilde harf sayısı 2'den başlayıp isimden fiillerde yukarıya doğru çıkar : al خُذْ, tart زِنْ, kanatlandır جَنِّحْ gibi. Yemek أَكْلٌ ve demek قَوْلٌ masdarlarının emirleri şâz olarak tek harften ibarettir : ye كل, de قل.

4. *İsimleri çoğul yapmada :* Türkçe'de çoğul, isimlerin sonuna eklenen **...ler** veya **..lar** takısıyla yapılır: ***çiçekler, arılar*** gibi. Arapça'da ise salim çoğullar olduğu gibi, müfredin şekli bozularak yapılan cem-i mükesserler de vardır. Bunlara kırık çoğul denir :

عَالِمٌ ***alim*den** عَالِمُونَ ***alimler,*** سَيْفٌ ***kılıç*dan** سُيُوفٌ **kılıçlar**, gibi.

5. Sıfat tamlamasında* :** Türkçe sıfat tamlamasında önce sıfat sonra isim gelir ve isim çoğul dahi olsa sıfat tekil kalır: ***akıllı çocuk ve akıllı çocuklar, gibi. Arapça sıfat tamlamasında ise, önce isim, sonra sıfat gelir ve sıfat mevsufu ile Key**fiyyet, kemmiyyet, ta'riyf/ ve tenkiyr ve i'rab**'ta uyuşur:

الوَلَدُ الْعَاقِلُ ***akıllı çocuk,*** الأَوْلادُ الْعُقَلاءُ ***akıllı çocuklar***, gibi.

6. İsim tamlamasında: Türkçe isim tamlamasında önce tamlayan, sonra tamlanan gelir: ***Ev+in kapı+(s)ı,*** gibi. Arapça isim tamlamasında ise, önce tamlanan (Muzaf), sonra tamlayan (Muzafun ileyh) gelir :

بابُ البَيْتِ gibi ki, ***kapısı evin*** yani evin kapısı demektir.

7. Edatların yerinde: Edatlar Türkçe'de kelimelerin sonuna, Arapça'da **ise** başına gelir : ***Okul+dan geldin+mi?*** هَلْ + جِئْتَ مِنَ + الْمَدْرَسَةِ؟ gibi.

8. Geçişli fiillerin mef'ul rejiminde* :** Bazı geçişli fiillerin mef'ul rejimi Arapçaya uymaz. **Mesela: *Ona bunu emrettim, deriz. Bunun Arapça'sı Türk-çe mantığına göre : أَمَرْتُ إِلَيْهِ هذَا olması gerekirken Araplara göre doğrusu: أمرتهُ بهذا'dir. Tercümede bu gibi fiillere dikkat etmelidir.

9. Cümlelerin tarif ve Unsurlarının tertiybi'nde: **Türkçe'de bütün cümleler isimle başlar. Yüklemi isim veya zarf olan cümle isim cümlesi, fiil olan cümle fiil cümlesidir.*Ali öğrencidir. Veli geldi. Kedi serçeyi yedi*, gibi. Arapça'da isim cümlesi isimle, fiil cümlesi fiille başlar :**

علي طالب. جاء ولي. أكلت الهرةُ العصفورَ. **gibi.**

Görüldüğü üzere Türkçe cümlelerde, özne daima cümlenin başında bulunur, ondan sonra da yüklem gelir. Arapça'da : isim cümlesi mübteda ve haberden; geçişsiz fiil cümlesi fiil, failden; geçişli fiil cümlesi fiil, fail, mef'ul-den meydana gelir.

İKİ DİL ARASINDA BAZI FARKLAR

بعض الفروق بين اللغتين

1. Yardımcı Fiil'de **: Türkçe isim cümlelerinde yüklemin sonuna, öznenin şahıs ve kemmiyyetine göre ek fiilin geniş zaman kalıpları:**

'im, sin, dir, iz, siniz, dirler' **den biri gelir:**

Ben Hasan+ım. Sen arkadaşım+sın. O Ali'+dir.
Biz müslüman+ız. Siz Küveyt'li+siniz. Onlar akıllı çocuktur.

gibi. **Arapça'da ise ek fiil yoktur. Buna göre Araplar** :

Ben Hasan. Sen arkadaşım. O Ali.
Biz müslümanlar. Siz Küveyt'liler. Onlar akıllı çocuklar.

أنا حَسَنٌ. أنت زَمِيلِي. هوعلي.نَحْنُ المُسلِمون. أَنْتُمْ الكُوَيْتِيُّونَ. هُمُ الأَوْلادُ العاقلونَ.

tarzında konuşurlar. Arapça'da mübteda ile haber, sıfat ile mevsuf kemmiy-yette uyuşur. Türkçe'de ise yüklem ve sıfat daima tekil gelir.

2. Keyfiyyet'te: **Türkçe'de *keyfiyye*t yani: *İsim, sıfat, zamir* ve *fiillerde* erkeklik ve dişilik yoktur; Arapça kelimelerde ise vardır. Bundan dolayı Arap-ça'da:** *Sıfatın mevsufa, işaret isminin müşarun ileyhe, zamirin isme, fiilin fail yahut naib-i faile, haberin mübtedaya, halin zilhale, ism-i mevsulün kendin-den önceki ma'rife isme* **erkeklik - dişilik; tekillik, ikillik, çoğulluk bakımından uyması zorunludur. Mesela :**

هذا الْمَلِكُ العادِلِ الذي يُرِيحُ رَعاياه قائِماً بِالقِسطِ هو مَشْهورٌ بعَدالَتِه.

İşte adil davranarak tebaasını rahatlatan bu adil hükümdar var ya, o adaletiyle meşhurdur, **cümlesinde cümlenin mübtedası الملك erkek ve müfred olduğu için ona işaret eden işaret ismi هذا, sıfatı العادل, 2. sıfatı makamındaki ism-i mevsul الذي, sıla cümlesinin fiili يريح, onun faili gizli هو ve onun hali قائما, haber cümlesinin mübtedası ayrık zamir هو ve onun haberi مشهور hep müfred müzekker getirilmiştir.**

3. Kemmiyyet'te: **Arapça'da kemmiyyet üçtür. *Tekil, ikil, çoğul :***

قَلَمٌ، قَلَمَانِ، أَقْلامٌ *bir kalem, iki kalem, kalemler,* gibi.

Türkçe'de ise kemmiyyet ikidir: Tekl, çoğul. Çoğul 2 ile başlar: Kalem ve kalemler gibi. Yani ikil Arapça'ya özeldir, Türkçe'de yoktur.

4. Hece nevilerinde ve ses uyumunda: **Türkçe'de yalnız kısa hece vardır. Türkçe asıllı kelimelerde asla uzun hece bulunmaz :**

Bıçağın ağzı keskindir. **.شَفْرَةُ السِّكِّينِ حآدَّةٌ gibi.**

Arapça'da ise hem kısa, hem de uzun hece vardır :

الشَّرَهُ سَبَبٌ لِكَثِيرٍ مِنَ الأَمْرَاضِ.

Oburluk bir çok hastalığın sebebidir, **gibi.**

5. Dildeki Ses Sayısında: **Arapça'da 18'i ince, 9'u kalın, 1'i *ince / kalın* sesli olmak üzere 28 harf vardır. Her harf ayrı bir sesi remzeder ت ve ط gibi. Türkçe'de ise 21 sessiz harf vardır ki, bunlar asıl harflerdir. Bunlardan her biri aynı sesin hem incesini, hem de kalınını remzeder. Böylece Arapça mantığı ile Türkçe'de 42 harf olmuş oluyor.**

Türkçe'deki 8 aded sesli harf ise aslında harf değil, sessiz harfleri seslendiren harekelerdir. Bunlara صَائِتٌ seslendirici denir. Kelime başında bulundukları zaman kalınları ayn, inceleri de hemze i'tibar edilerek 2 ayrı harf olurlar. Bunları da ilave edince Türkçe'de harf sayısı 44'e ulaşır.

Eski Türkçe'de bu gün kullanılmayan sağır nûn diğer adıyla kâf-i nûnî vardı ki, genizden gelen, 2. ve 3. şahıs zamirlerini birbirinden ayırd eden bir harfti. Onu da ince kalın olarak iki harf kabul edersek, Türkçe'deki harf ve ses sayısı 46'ya ulaşmış olur. Böylece :

Arapça'da : İnce/kalın 28 harf/ses x 3 hareke = 84 basit hece,
Türkçe'de:İnce/kalın 46 harf/ses x 4 seslendiren=184 basit hece

bulunmuş oluyor. İşte Türkçe'yi tatlılaştıran ana unsurlardan biri de bu hece ve ses zenginliğidir.

6. Ses Uyumunda: **Arapça hecelerde ses uyumu şart değildir. Bazı kelimelerde ve iki harften meydana gelen bazı hecelerde ses uyumu vardır: أَمْ, قِطْ, أَمِنَ gibi.**

Bazı kelimelerde ve hecelerde ise yoktur حَبِطَ ve بُطْ gibi. Arapça bir kelimede her iki neviden de hece bulunabilir : اِحْتَرَمْتُمْ gibi.

Türkçe'de ise (المطابقة الصوتية) ses uyumu vardır ki, önce mürekkep hecelerdeki ve sonra bütün kelimelerdeki seslerin incelik ve kalınlık yönünden birbirleriyle uyumlu olması demektir. Bu da ikiye ayrılır:

a) Küçük ses uyumu: İnce sesle başlayan iki veya üç harfli bir hecenin ince sesle, kalın sesle başlayan iki veya üç harfli bir hecenin de kalın sesle bitmesi demektir : *el, al, ark, kürk* gibi.

b) Büyük Ses Uyumu: İnce sesle başlayan bir kelimedeki bütün seslerin ince, kalın sesle başlayan bir kelimedeki bütün seslerin de kalın olması demektir: ***eski balıklı*** gibi.

7***. Fiillerin Zamanlarında*** :

A) Geçmiş zaman fiili **di'li geçmiş, miş'li geçmiş** diye **2'**ye ayrılır:

1) Di'li geçmiş zaman : Bizzat müşahede ettiğimiz olayları ifade etmek için kullanılır:

Bebek bardağı kırdı. .كَسَرَ الصَّبِيُّ الكوبَ gibi.

2) Miş'li geçmiş zaman: Bizzat görmediğimiz, vukuunu başkasından duyup işittiğimiz olayları anlatmak için kullanılır:

.كَتَبَ عليٌّ دَرْسَه ***Ali dersini yazmış,***

gibi ki, Arapça'da yoktur. Arapça'daki mazi kalıbını ***karineye göre*** **di'li geçmiş** veya **miş'li geçmiş** itibar ederiz.

B) Türkçe'de **şimdiki zaman ve geniş zaman** için 2 ayrı kalıp vardır. Arapça'da ise fi'l-i muzari hem şimdiki zamanı, hem de geniş zamanı içine alır:

يَكْتُبُ ***yazıyor ve yazar***, gibi.

8. ***Masdarların ma'lûm ve meçhûllerinde***: Arapça'da masdarların ***malüm ve meçhûlü*** yani etken ve edilgeni tek kalıpta toplanmıştır. **Mesela:** كَتْبٌ ***yazmak ve yazılmak*** demektir. Türkçe'de ise bu örnekte de görüldüğü gibi, etken ve edilgen masdarlar için ayrı kalıplar vardır.

9 - Türkçe'de yüklemden sonra, Arapça'da bulunmayan **ek fiil** gelir: ***Ali bir öğrenci+dir. Ali dersine çalışmış+tır,*** gibi. Ancak, di'li geçmiş ve geniş zaman fiillerine ek fiil bitişmez. **Mesela :**

Ali geldi+dir. Sen dersini yazarsın+dır, denilmez.

10 - Arapça'da '*ki* الذي'ancak belirli isimlerden sonra gelir. Çünkü الذي belirli olduğu için sılasıyla birlikte ancak belirli isimlere, Tükçe'de ise hem belirli, hem de belirsiz isimlere sıfat olur:

أنت الذي تَدرُسُ تكون قُدْوَةً للمُجْتَمَعِ.

رجلٌ ليس مستقيما عاقبته وخيم.

Sen *ki okuyorsun,* topluma örnek olacaksın.

Bir adam *ki, **dürüst değildir,*** akıbeti vahimdir, *gibi.*

11 - İ'rab Arapça'ya mahsustur, Türkçe'de yoktur.

Velhasıl iki dil arasında müşterek ve değişik özellikler ve farklar çoktur. Ama biz bu örneklerle yetiniyoruz. Bunlardan her biri kitabımızda bağımsız konudur. Onları gelecek derslerde göreceğiz, inşaallah.

ARAPÇA'NIN MAHİYYETİ
ماهية اللغة العربية

Arapça, kelime türetme ve cümle yapısı bakımından çok sağlam temellere dayanan ve kelime hazinesi yönünden son derece zengin bir dildir. Arapça :

Sarf, Nahıv, Lügat' **tan ibarettir.**

Burada lüğattan maksad kelimelerdir. Arapça'yı elde etmek için sarf ve nahvi öğrenmek ve kelimeleri kalıp ve anlamlarıyla birlikte bellemek gerekir. Arapça'nın mahiyyetini kavramak için, önce bunları açıklayalım.

SARF
اَلصَّرْف

Kelime bilgisi demektir. Kelimeleri cümle dışında inceleyen, bir şekilden başka şekillere çevirmeyi konu edinen bir ilimdir. Sarfın konusu kelimelerdir, cümle değildir. Kelimeleri bir şekilden başka şekillere çevirmeye de tasriyf (تصريف) denir. Sarfın konuları şunlardır:

1. Masdarlardan fiil türetmek:

كَتْبٌ **yazmak'tan** كَتَبَ ***yazdı,*** يَكْتُبُ ***yazıyor, yazar,*** gibi.

2. Mücerred fiilleri ziyadeli bablara nakletmek:

فَرِحَ **sevindi,** فَرَّحَ **sevindirdi,** تَفْرِيح **sevindirmek,**

زَلْزَلَ **salladı,** تَزَلْزَلَ **sallandı**, gibi.

3. Geçmiş zaman ve şimdiki zaman fiillerini ve emirleri şahıs, keyfiyyet ve kemmiyyete göre çekmek: فَتَحْتُ, فَتَحْتَ, فَتَحَ **açtım, açtın, açtı,** أَفْتَحُ تَفْتَحُ اِفْتَحْ **açıyorum, açıyorsun, aç**, gibi.

4. Fiillerden sıfat (شِبْهُ الْفِعْلِ fiilimsi) türetmek :

كاتِبٌ **yazan, yazıcı,** مَكْتوبٌ, **yazılan, yazılmış,** gibi.

5. İsimlerden ism-i tasğıyr ve ism-i mensûb yapmak ve onları tekilden ikile ve çoğula çevirmek :

كُتُبٌ , كِتابانِ, كتابِيٌّ, كُتَيِّبٌ , كِتابٌ

kitap, kitapçık, kitaplı, iki kitap, kitaplar*,* gibi.

NAHIV

اَلنَّحْوُ

Nahıv cümle bilgisi demektir. Cümleleri ve unsurlarını, unsurların i'rablarını ve i'rabların alametlerini öğreten bir ilimdir. İ'rab, *unsurların cümle içindeki görevlerine göre veya başına gelen lafzi veya manevi bir amil sebebiyle sonlarında değişiklik meydana gelmesi* demektir. Bu değişiklik: hareke veya harf ile, ya da hareke veya harfin düşmesi ile olur. Mesela :أَطْعَمَ الغَنِيُّ الفَقِيرَ *Zengin fakiri doyurdu,* fiil cümlesidir. Çünkü fiille başlamıştır. Fiille başlayan cümleler fiil cümlesi, isimle başlayan cümleler de isim cümlesidir. Cümleyi tahliyl edelim :

أَطْعَمَ : İf'âl babından geçmiş zaman fiili olup 3. şahsın erkeğinin tekili ve mebnidir yani çatısı böyle çatılmıştır, hiç değişmez. *doyurdu,* demektir.

اَلْغَنِيُّ: Fiilden türeyen bir sıfat olup burada isim makamındadır. *Zengin* demektir. Cümlede الفاعل yani *özne* olmuştur. Bundan dolayı i'rabı *refi'*dir. Ref'a alamet zammedir. Çünkü tekildir.

الفقير: O da fiilden türeyen ve burada mevsufunun yerini tutan bir sıfattır. İ'rabı nasbdır. Çünkü mef'ûldür. Nasba alamet fethadır. Çünkü müfreddir. '*fakiri'* demektir. Bu konu nahvin özüdür, ileride tafsilatı gelecektir.

LÜGAT

اَللُّغَة

Lügat Arapça'da dil demektir. Burada ise Lügat'tan maksat Arapça kelimelerin Türkçe karşılıklarıdır. Sarf ve Nahv'i ne kadar iyi bilirsek bilelim, lügat olmadan Arapça'yı öğrenmiş sayılmayız. Çünkü Arapça kelimelerin Türkçe'sini, Türkçe kelimelerin de Arapça'sını öğrenip hafızamıza yerleştirdiğimiz zaman Arapça'nın binası'nın malzemesini hazırlamış oluruz: Sarf ilmi ile kelimeleri tasnif eder ve herbir kelimeyi hafızamıızda kendi grubuna yerleştiririz. Nahiv ilmi yardımı ile de hafızamızda stok ettiğimiz, cins ve nevilerine göre ayrı ayrı bölmelere yerleştirdiimiz bu kelimelerden, kuracağımızcümle için gerekli olanlarını seçip cümle içinde her birini yerli yerine oturturuz. İşte cümleyi böyle kurarız.

Bu, ilk zamanlarda kuracağımız basit cümleler için gereklidir. Kelimelerin kök ve türevlerini iyice tanıdıktan, cümle kurmada meleke kazandıktan ve Arapça'nın mantığını tam olarak kavradıktan sonra, artık Arapça cümleleri hemen, anında otomatik olarak kurabiliriz. İşte Arapça'da bu melekeyi kazanabilmek için: *Sarf ve Nahvi öğrenip Arapça kelimeleri ve Türkçe manalarını* bellemeliyiz.

Arapça kelimelerin Türkçe anlamlarını öğrenmek için:

1. Cinslerin isimlerini ***tekil ve cem-i mükesseri*** ile birlikte öğrenmeliyiz: كِتَابٌ ***kitap,*** كُتُبٌ ***kitaplar,*** سَيْفٌ ***kılıç,*** سُيُوفٌ ***kılıçlar,*** gibi.

2. **Fiilleri mef'ul rejimiyle, bab ve masdarlarıyla bellemeliyiz. Fiilin mef'ul rejimi Türkçe mantığına uygun mudur, değil midir? Fiil mef'ulünü harf-i cerle alıyorsa ne manaya geliyor? Mesela:**. دَعا لَه ***Ona dua etti,*** دَعاعَلَيْه ***Ona beddua etti.*** آمَنَ بِاللهِ ***Allah'a iman etti.*** سَأَلَهُ إِيَّاهُ ***Onu ondan istedi*** .سَأَلَهُ عَنْهُ. ***Ona onu sordu***, gibi ki, sorulan şeyin başına عن, iyman edilenin başına ب gelir. حسِبَ يحسب حِسابا 6. babtan ***hesab etmek,*** حسِبَ يحسَب حُسْبانا 4. babtan ***zannetmek*** manasına gelir. Görülüyor ki, harf-i cer ve sülasi fiilin babı değişince mana da değişiyor.

3. Mücerred fiilleri babı veya babları, masdarı veya masdarları, ziyadeli babları kaç manaya geliyorsa bütün manaları ile birlikte bellemeliyiz : فرَسَهُ يَفْرِسُ فَرْسًا ***parçalamak ve avlamak,*** فَرَسَ يَفْرُسُ فَرَاسَةً وفُرُوسَةً وفُرُوسِيَّةً ***Atçılıkta tecrübeli olmak.*** فَرَسَ يَفْرِسُ فِرَاسَةً بِالْعَيْنِ ***Bir şeye dışından bakıp iç durumunu kavramak,*** gibi. Bu fiilin daha pek çok manası vardır.

4. **Zamir, işaret isimleri, soru isimleri, şart isimleri, fiil isimleri, ism-i mevsuller, edatlar, bazı zarflar** mebni kelimelerdir. Yani yapıları hiç değişmez. Bunları olduğu gibi hafızaya almamız gerekir. Bunlar bir çırpıda oluve-recek şeyler değildir. İlmi elde etmenin bir takım şartları vardır. İmam-ı Gazali'nin hocası İmâm ül Harameyn *(Rahmetüllahi aleyhima)* demiştir ki :

أَخِي لَنْ تَنَالَ الْعِلْمَ إِلاَّ بِستَّةٍ سَأُنَبِّئُكَ عَنْ تَفْصِيلِهَا بِبَيَانٍ :

ذَكَاءٌ وَحِرْصٌ وَاجْتِهَادٌ وَبُلْغَةٌ وَتَلْقِينُ أُسْتَاذٍ وَطُولُ زَمَانٍ!

Kardeşim, ilme ancak altı şeyle ulaşabilirsin; onları sana tafsıylatiyle haber vereyim*: Zeka, hırs, gayret, yeteri kadar azık, bir hocanın ders vermesi ve uzun bir zaman!***

Biz önce sarfı, sonra da sarfa dayanan nahvi öğreneceğiz. Bunları öğrenmek için örnek cümleleri ve örnek cümlelerdeki kelimeleri çok çok okuyarak ve yazarak ezberleyeceğiz. Bu cümleler bizim hafızamıza bir şablon olarak yerleşecek ve ilk cümle kurma girişimlerimiz bu örnek cümleler ola-caktır. Bundan sonra ***basitten mürekkebe, kolaydan zora*** **bir dizi kitabı okumaya başlayacağız. Metinlerde geçen ve manasını bilmediğimiz yeni ke-limeleri *kamus*lardan bulup öğreneceğiz.Böylece Arapça seviyemiz gün-den güne yükselecektir. Yabancı dildeki bir kelimeyi tam olarak öğrenebil-mek için çesitli vesilelerle ve değişik zamanlarda cümle içinde *150 kerre* tekrar etmek**

gerekir. Kelimeleri cümle içinde öğrenmek daha kolaydır. Arapça'daki kelimelerin % **25**'ini öğrenmiş olabilmek için uzun bir zaman gerekecektir. Lügat işi dilin en zor, *en uzun soluklu* safhasıdır ve hayatımız boyunca devam eder. Tabii sarf ve nahıv olmadan sırf kelimeleri ve manalarını ezberlemek de bir işe yaramaz. Sarf ve nahiv dilin anahtarıdır. Çünkü kelimeleri sarf ilmi ile tasnif eder, nahıv ilmi ile de kulanırız.

Buraya kadar Arapça'nın nasıl bir dil olduğunu, kaç bölümden meydana geldiğini ve onu nasıl elde edebileceğimizi iyzah etmeye çalıştık. Anladık ki, bütün Arapça, kelime üzerinde dönüp dolaşıyor. Çünkü sarfın konusu kelime olduğu gibi, nahvin konusu da ***başka bir açıdan*** yine kelimedir. Sarf ve nah-i ve nahvi elde ettikten sonra bir nevi kelime avına çıkarak karşımıza çıkan kelimelerin **cinsini, kalıbını ve manasını** öğrenip kelime dağarcığımıza atacağız. Böylece kelime hazinemiz her gün azar azar dolacaktır. Şu halde hemen sarfa başlamalıyız.

Kelime Bilgisi

علم

الصرف

SARF İLMİ

Sarf ilmi kelime bilgisi demektir, kelimelerin yapısını inceleyen bir ilimdir. Şu halde kelimenin **ta'riyfini, çeşitlerini ve her bir kelime çeşi-dinin mahiyyet ve yapısını** öğrenmemiz gerekir.

KELİME

الكلمة

Kelime, bir mana ifade eden lafızdır. Lafız dilde atmak, istılahta ise ağızdan çıkan ses demektir. Bu ses bir mana ifade ediyorsa kelimedir: بابٌ ***kapı,*** gibi. Bir mana ifade etmiyorsa kelime değil, sadece bir sestir: Hayvanların çıkardığı sesler gibi. Bu ses, bazan onu çıkaran hayvanın adı sayılır: غاقٌ gibi ki, ***karga*** demektir.

KELİME ÇEŞİTLERİ

أنواع الكلمة

Arapça'da kelime 3'e ayrılır :

1. İsim الاسم : قَلَمٌ ***kalem,*** gibi.

2. Fiil الفعل : كَتَبَ ***yazdı***, gibi.

3. Harf الحرف :...مِنْ ***...den***, gibi ki, hece harfi değil, mana harfidir. Bir adı da

edattır.

Türkçe'de kelime çeşitleri 8'dir : İsim, sıfat, zamir, fiil, edat, zarf, bağlama, ünlem. Bunları 3'e indirebiliriz:

Fiil başlı başına bir kelime çeşididir. Sıfat, zamir ve zarfı isme, bağlama ve ünlemi de edata katarak Türkçe'deki kelime çeşitlerini de üçe indirmiş oluruz. Yani kelime çeşitlerinin sayısı bakımından bu iki dil arasında bir fark yoktur. Daha doğrusu kelime çeşitleri bütün dillerde 3'tür : ***İsim, fiil, edat.***

İSİM VE İSİMLİĞİN BELİRTİLERİ

الاسم وعلامات الإسمية

İsim, bir zamana bağlı olmaksızın عُصْفُورٌ ***serçe*** **gibi hissedilen veya شَجَاعَةٌ** ***şecaat*** **gibi hissedilmeyen ve ancak akılla bilinen bir şeye ad olan kelimedir. İsimliğin alametleri 5'tir.Bir kelimede bunlardan biri varsa o kelime isimdir :**

1. Cer kabul etmesi : İsim 3 şekilden biri ile mecrur olur:

a) Başında harf-i cer bulunmakla: **Çünkü cer harfleri fiillere değil, an-cak isimlere bitişir.**

b) Muzafun ileyh olmakla: **Çünkü fiiller ne muzaf olur, ne de muzafun ileyh.**

c) Mecrur bir isme tabi olmakla: **Mesela :**

اِسْتَشَرْنَا فِي قَصْرِ الرَّئِيسِ الْمُحْتَرَمِ.

Saygı değer Başkanın köşkünde istişare yaptık,

cümlesinde قصر başında harf-i cer bulunmakla, الرئيس muzafun ileyh, المحترم de Başkan'ın sıfatı olmakla mecrurdur.

Bu üç kelimenin hepsi de isimdir. Çünkü cer i'rabını kabul et-mişlerdir. Fiillerde cer yoktur.

2. Tenviyn alması :

İsimler tenviyn alıp almamaları i'tibariyle 2'ye ayrılırlar:

a) Mütemekkin İsimler (الأسماء المتمكنة) : Bunlar tenviyn kabul eden isim-lerdir. Tam oturmuş, dört başı ma'mûr isim demektir. Müfred, cem-i mükes-ser ve cem-i müennes-i salimler bu gruptandır:

عالماتٌ عالماتٍ أقلامٌ أقلاماً أَقْلامٍ قلمٌ قلماً قلمٍ gibi.

Cem-i müennes-i salimler üstün ve iki üstün almazlar.

Tenviyn kabul eden nekire isimlerin sonuna iki üstün, iki esre iki ötre

gelebilir. **Mesela:** كَانَ صَبِيٌّ يَصِيحُ مُشِيراً إِلَى فَأْرَة. ***Bir bebek bir fareyi gösterererek çığlık atıyordu,*** cümlesinde 3 isim vardır, 3'ü de nekiredir. صبي كان'nin ismidir. Merfu, müfred ve nekire bir isim olduğu için iki ötre; مشيرا haldir. Mansub müfred ve nekire bir isim olduğu için iki üstün, فأرة ise mecrur, nekire ve müfred bir isim olduğu için iki esre almıştır.

b) Gayr-i Mütemekkin İsimler (الأسماء غير المتمكنة): Bunlar mebni isimlerdir. Tenviyn almadıkları gibi cümle içindeki durumları da hiç değişmez : حَيْثُ كَمْ gibi. Gayr-i munsarif isimler bir dereceye kadar mütemekkindir. Çünkü tenviyn almamakla beraber muzaf oldukları ve harf-i ta'riyf aldıkları zaman esre kabul ediyorlar: بأقربِ زمنٍ في الصحراءِ gibi.

3. Başında ünlem edatı bulunması : Çünkü fiillere seslenilmez. Sadece akıl sahibi müsemmalara isimleri ile ünlenilir. **Mesela :**

يا عليُّ! تَعَالَ هُنَا! ***Ey Ali! Gel buraya!,***

cümlesinde Ali bir isimdir. Çünkü başında ünlem edatlarından يا vardır.

4. Harf-i ta'riyf kabul etmesi : Harf-i ta'riyf, ancak isimlerin başına gelir, fiillerin başına gelmez. Bir kelimenin başında harf-i ta'riyf varsa o kelime isimdir: الْوَطَنُ ***vatan,*** gibi.

5. Cümlede mübteda, fail ve naib-i fail olarak bulunması : Fiiller **mübteda, fail ve naib-i fail** olamaz **mübteda, fail ve naib-i failin** bir isim olması şarttır. **Mesela:** عليٌّ يُفَكِّرُ. ***Ali düşünüyor*** cümlesinde Ali mübteda yani öznedir. Çünkü يفكر fiildir, özne olamaz.

لَمْ يَحْصُلْ شَيْئٌ. ***Hiçbir şey hasıl olmadı,***

cümlesinde شيئ fail yani Türkçe dilbilgisine göre o da öznedir. لم يحصل fiildir, fail olamaz. Zaten fail cümle başında bulunamaz. Öyleyse özne شيئ'dür. Madem ki özne olmuştur, öyleyse o bir isimdir.. شُرِبَ الماء ***Su içildi.*** Bu cümlede الماء isimdir, naib-i fail yani edilgen öznedir.

MÜTESARRİF VE GAYR-İ MÜTESARRİF İSİMLER
الأسماء المتصرفة وغير المتصرفة

İsimler mütesarrif ve gayr-i mütesarrif olmak üzere 2'ye ayrılırlar :

I. MÜTESARRİF İSİMLER. **2'ye ayrılır :**

A) Camid İsimler (الأسماء الجامدة). **2'ye ayrılır:**

***1 - Zat İsimleri*. Bunlar da 2'ye ayrılır :**

a) Cins İsimleri : إِنْسَانٌ insan, *gibi.*

b) Özel İsimler : علي Ali, *gibi,*

***2 - Mana İsimleri :* عَقْلٌ akıl, ضَرْبٌ vurmak, *gibi*.**

B) Türemiş İsimler. (الأسماء المشتقة) **. Bunlar 8 tanedir :**

1. İsm-i failler : كاتبٌ *yazan, yazıcı*, gibi.

2. İsm-i mef'uller : مَكتوبٌ *yazılmış, yazılan*, gibi.

3. Sıfat-ı müşebbeheler : شَرِيفٌ *şerefli,* gibi.

4. İsm-i tafdıyller : أَحْسَنُ *en güzel,* gibi.

5. Mübalağalı ism-i failler: نَطُوقٌ *çok güzel konuşan*, gibi.

6. Mekan isimleri : مَسْجِدٌ *cami,* gibi.

7. Zaman isimleri : مَغْرِبٌ *akşam*, gibi.

8. Alet isimleri : مِفْتَاحٌ *anahtar*, gibi.

II. GAYR-İ MÜTESARRİF İSİMLER. Bunlar mebni olup 9 tanedir:

1 - Zamirler : هو gibi ki, *O*, demektir.

2 - İsm-i işaretler : هذَا gibi ki, *Bu,* demektir.

3 - Soru isimleri : مَنْ ؟ gibi ki, *Kim? Kimi? Kime?* demektir.

4 - İsm-i mevsuller : اَلَّذِي gibi ki: *ki, o şey ki, o kimse ki…* demektir.

5 - Şart isimleri : مَا gibi ki, *Ne+geniş zaman fi'li + ise, isen…* **demektir.**

6 - Bazı zarflar : أَمْسِ gibi ki, *Dün,* demektir

7 - Fiil isimleri:هَيْهَاتَ gibi ki, *Ne uzaktır, nafile, boşuna* manalarına gelir.

8 - Bazı sayı isimleri : ثَلاَثَةَ عَشَرَ gibi ki, *on üç* demektir.

9 - Kinayeler : كذا gibi ki, ***şu,*** demektir.

MÜTESARRİF İSİMLER
الأسماء المتصرفة

Üzerinde, istenilen manaya göre değişiklik yapılabilen isimlerdir. Bu değişiklikler ismin ***müfredini tesniyeye ve cem'a*** **çevirmekten*, müfredinden ism-i tasğir ve ism-i mensüb*** yapmaktan ibarettir. Mütesarraf isimler **2**'ye ayrılır:

1 – Camid İsimler,
2 – Müştak İsimler.

CAMİD İSİMLER
الأسماء الجامدة

Hiç bir kelimeden türemeyen isimlerdir . Camid isimler **2**'ye ayrılır :

A) Zat İsimleri : Beş duyu ile hissedilen veya hissedilemeyen varlıkların isimleridir. **Zat isimleri 2'ye ayrılır** :

1 - Cins İsimleri أَسْماء الجِنْسِ : Bir cinsin bütün fertlerini kapsayan isimlerdir: إِلهٌ ***tanrı, mabud***, رب ***rab, terbiye eden ve büyütüp besleyen,*** سَمَكٌ***balık*** gibi. Cins isimlerinin müzekker hali cinsin bütün fertlerine şamil olduğu için cemi hükmündedir:ثَمَرٌ ***meyva veren her ağacın meyvası,*** عَرَبٌ ***Arap ırkından olan her bir arap,*** gibi. Bunların sonuna ***ta-i vahdet*** **ya da** ***ya-i müşeddede*** getirirsek manen müfrede dönüşürler :

ثَمَرَةٌ ***bir tek meyva,*** عَرَبِيّ ***bir tek arap***, gibi.

Cins isimlerini ma'rife yaptığımız zaman cemilikleri ortadan kalkar; tekillik ifade ederler ve bu takdirde kendisine *lafzi ve manevi bir fazlalık* in-zimam eder:

فَعَصَى فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ (المزمل). كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَى فِرْعَوْنَ رَسُولا

Nitekim Firavun'a da bir elçi gönderdik. Ama Firavun elçiye isyan etti

هذا الكَلْبُ صَيَّادٌ مُعَلَّمٌ. ***Bu köpek öğretilmiş bir avcıdır.***

أَعْنِي الذي بَنى مَسجداً في القَرْيَة.

Köyde bir cami yapan kimseyi kasdediyorum, gibi.

2 - Özel İsimler الأَعْلام ***:*** علي ***Ali,*** إِسْتَانْبُولُ ***İstanbul,*** الله ***Allah***, gibi ki :

İbadete layık yegane tanrının adıdır : Bizim tanrımız **Allah**'tır . Ondan başka ibadete layık tanrı yoktur.

ÖZEL İSİMLERİN TABİ OLDUĞU HÜKÜMLER

الأحكام التي يتبعها الأعلام

a) Tek olanlar :

1 – Muzaf olmazlar. **Mesela:** خالدُ القاضي ***Kadının Halid'i,*** denilmez.

2 - Başına harf-i ta'riyf gelmez : عباس gibi. Ancak bir insana harf-i ta'riyfli bir isim verilmişse özel isim harf-i ta'riyfli olur: العباس gibi. Özel isimlerin çoğulları cins ismi kükmündedir : قَدِمَ اليوسفون ***yusuflar geldi***, gibi.

3 – Mübteda olurlar : محمود جُنْدِيٌّ. ***Mahmut bir askerdir***, gibi.

4 – Kendisinden sonra gelen isim hal olur:. ذهب علي سالما *Ali salimen gitti*, gibi.

5 – Şartlarını taşıdığında gayr-i munsarif olur:. هذا أحمد ***Bu Ahmet'tir***, gibi.

b) <u>İsim Tamlaması olanlar</u>: Bunlar muzaf ve muzafun ileyhin özelliklerine sahiptir : جاء عبدُ اللهِ. ***Abdullah geldi.*** أَكْرَمْتَ عَبْدَ اللهِ. ***Abdullah'a ikram ettim.*** أَكَلْتُ مَعَ عَبْدِ اللهِ ***Abdullah ile beraber yedim,*** gibi.

c) <u>Kaynaşmış isim olanlar:</u>

Bunlara mürekkeb-i mezciy denir. Birinci isim feth üzere mebni, ikinci isim gayr-i munsarif olur :. بَعْلَبَكَّ مدينة ***Ba'lebek bir şehirdir.*** رأيتُ بعلبكَّ ***Ba'le-bek'ki gördüm.***. لَبِثْنَا يَوْمًا فِي بعلبكَّ ***Ba'lebek'te bir gün kaldık,*** gibi.

B) Mana İsimleri : Bunlar da 2'ye ayrılır :

1 - Beş duyu ile idrak edilemeyen, sırf akılla bilinen şeylerin isimleri: عَقْل ***akıl*** gibi.

2 - Mücerred masdarlar: عِلْمٌ ***bilmek,*** بسملة ***Besmele çekmek,*** gibi.

MASDAR

المصدر

Bir zamana bağlı olmaksızın bir *hâlet* veya bir *hadese* delâlet eden kelimedir. Halet durum demektir. Mesela: *büyüklük* bir durumdur. Hades başkası ile kaim olan mananın adıdır, iş demektir. Mesela: Vuma bir iştir. Yapılan her iş mutlaka biri tarafından yapılır. Hiç bir iş kendi ken-dine meydana gelmez. Yapılan bu işin manası *vurmadır*.

Masdar kelimesi sarf yönünden صُدُورٌ masdarının ism-i mekanıdır ve ***çık-ma yeri*** demektir. Çünkü bütün fiiller ve türemiş isimler masdardan çıkar.

Arapça'da masdarlar **2**'ye ayrılır: *Açık Masdarlar-Çevrilme Masdarlar*

AÇIK MASDARLAR

المصادر الصريحة

1. Mücerred Masdarlar (المصادر المُجَرَّدة): Bütün fiillerin ve diğer bütün ziyadeli masdarların köküdür.

Mücerred masdarlar 2'ye ayrılır :

a) Sülasi mücerred masdarlar (المصادر المجردة الثلاثية):

Bunlara çukur masdarlar denir. Sülasi mücerred masdarların vezni semaîdir, işitmeye bağlıdır. Sülasi mücerred bir fiilin masdarı aşağıdaki vezinlerden birinden veya bir kaçından gelir :

SÜLASİ MÜCERRED MASDAR VEZİNLERİ VE ÖRNEKLERİ

أوزان المصادر المجردة الثلاثية ونماذجها

Mana	*Mevzün*	*Vezin*	*Mana*	*Mevzün*	*Vezin*	*Mana*	*Mevzün*	*Vezin*	*Mana*	*Mevzün*	*Vezin*
Göç etmek	رحيل	فَعِيل	Çal-mak	سرقة	فَعِلَة	Bağış-lamak	غفران	فُعْلانٌ	Öldür-mek	قتل	فَعْلٌ
Tatlı-lık	عذوبة	فُعُولَة	Git-mek	ذهاب	فَعَال	İp eğir-mek	لَيَّانٌ	فَعْلاَنٌ	Taattan çıkmak	فسق	فِعْلٌ
zorun-luluk	ضرورة	فَعُولَة	Ev-len-mek	نكاح	فِعَال	Mahrum olmak	حرمان	فِعْلانٌ	Meş-gul Olmak	شغل	فُعْلٌ
Sonra-dan olmak	صيرورة	فَعْلُولَة	Sor-mak	سؤال	فُعَال	Erimek	ذوبان	فَعَلانٌ	Acı-mak	رحمة	فَعْلَةٌ
Kadri yüce olmak	سؤدد	فُعْلُل	Açık-lık	فصاحة	فَعَالَة	İste-mek	طلب	فَعَلٌ	Hatır-lamak	نشدة	فِعْلَةٌ
Hü-cüm etmek	تكرار	تَفْعَال	Bil-mek	دراية	فِعَالَة	Yalan söy-lemek	كذب	فَعِلٌ	Bulan-mak	كدرة	فُعْلَةٌ
Açık-lamak	تبيان	تِفْعَال	Çir-kinlik	كراهية	فَعَالِيَة	Küçük olmak	صغر	فِعَل	Çağır-mak	دعوى	فَعْلَى
dokun-mak	مِسِّيسِي	فِعِّيلِي	Kabul etmek	قبول	فَعُول	Doğru yolu bulmak	هُدًى	فُعَلٌ	Anmak	ذكرى	فِعْلَى
Zor-balık	جبروت	فَعَلُوتٌ	Gir-mek	دخول	فُعُول	Büyük-lük	عظمة	فَعَلَة	Müjde-lemek	بشرى	فُعْلَى

b) Rubai Mücerred Masdarlar (المصادر المجردة الرباعية)**. İki vezinde gelir:**

فعللة وفعلال **-** زَلْزَلَة وزِلْزَال ***sallamak, sarsmak*** gibi.

2. Meziyd Masdarlar (المصادرالمزيدة :

Meziyd masdarlar kıyasidir. Yani her bir meziyd masdarın belirli bir vezni, birinin 2, birinin de 3 vezni vardır. Meziyd fiiller konusunda fiil kalıplarıyla birlikte verilen ziyadeli masdarlar aşağıdaki tabloya da vezin ve mevzunları ile birlikte dercedilmiştir.

مزيدات الثلاثيّة SÜLASİNİN MEZİYDLERİ

Mana	*Mevzün*	*Vezin*	*Mana*	*Mevzün*	*Vezin*	*Mana*	*Mana*	*Mevzün*
İstişare yapmak	استشارة	اِسْتِفَالَة	**Yıkılmak**	انهدام	اِنْفِعَال	**İkram etmek**	إكرام	إفْعَال
Tatlılaş-mak	احليلاء	اِفْعِيعَال	**Karaborsacı-lık yapmak**	احتكار	اِفْتِعَال	**İşaret etmek**	إشارة	إفَالَة
Zıplamak	اجلواذ	اِفْعِوَّال	**Oluşmak**	تكون	تَفَعُّل	**Sevin-dirmek**	تفريح	تَفْعِيل
Sararmak	اصفيرار	اِفْعِيلال	**Ağır dav-ranmak**	تأني	تَفَعِّي	**Sun-mak**	تقدمة	تَفْعِلَة
RUBAİNİN MEZİDLERİ			**Orantılı olmak**	تناسب	تَفَاعُل	**Ta'ziye**	تعزية	تَفْعِيَة
Yuvar-lanmak	تدحرج	تَفَعْلُل	**Karşılıklı razı olmak**	التراضي	التفاعِي	**Didiş-mek**	مجادلة	مُفَاعَلَة
Ürper-mek	اِقْشِعْرَار	اِفْعِلاّل	**Gocun-mak**	اغبرار	اِفْعِلال	**Yalvar= mak**	مناجاة	مُفَاعَاة
Toplan-mak	احرنجام	اِفْعِنْلال	**Kullan-mak**	استعمال	اِسْتِفْعَال	**Savaş-mak**	جهاد	فِعَال

3. Miymli Masdar (المصدر الميمي) **: Miymli masdar zaid bir miym ile başlar ve miymsiz masdar manasına gelir. Ama mana yönünden miymsiz mas-dardan daha kuvvetlidir : مَطْلَبٌ *istemek,* مَوْصِلٌ *ulaşmak*, gibi**

Miymli masdarın daima müfred ve müzekker gelmesi, sonunda şed-deli zaid bir ya ve tâ-i merbûta bulunmaması gerekir.Ancak bazı istisnalar semâîdir:

مَحَبَّة مَحْمَدَة مَحْزَنَة مَقْدَرَة *sevmek, övmek, üzülmek, güç yetirmek,* gibi.

أوزان المصادر الميمية MİYMLİ MASDAR VEZİNLERİ

SÜLASİ MÜCERRED FİİLLERDEN						**SÜLASİNİN DIŞINDAKİLERDEN**		
سُقوط	مَسْقِط	*düşmek*	وُقوع	مَوْقِع	*vuku bulmak*	تعريف	مُعَرَّفٌ	*tanıtmak*
أَكْل	مَأْكَل	*yemek*	بُخْل	مَبْخَلَة	*cimrilik*	ازدحام	مُزْدَحَم	*kalabalık olmak*
عَيْب	مَعَاب	*ayıp-lamak*	جُبْن	مَجْبَنَة	*kor-kaklık*	استفهام	مُسْتَفْهَم	*soru sormak*
وَعْد	مَوْعِد	*va'd etmek*	ذِلَّة	مَذَلَّة	*alçaklık*	تعاون	مُتَعَاوَن	*yardım-laşmak*

YAPMA MASDAR ÖRNEKLERİ نماذج المصادر الصِّناعِية

İsm-i Fail جاهل	جاهلية	*Cahillik*	Özel İsim عثمان	عثمانيّة	*Osmanlık*
İsm-i Mef'ul محكوم	محكومية	*Hükümülük*	Masdar إسلام	إسلاميّة	*İslamlık*
İsm-i Tafdıyl أفضل	أَفْضَلِيَّة	*En üstün-lükAvantaj*	Masdar مصدر	مصدريّة	*Mas-darlık*
Camid isim رَجُل	رَجُولِيَّة	*Adamlık*	Vesaire............	Camid isim رَج	رَجُولِيَّة

6. Merre Masdarı (مصدر المرة) :

Bir işin kaç kerre yapıldığını ifade eden bir masdardır. Şöyle elde edilir:

a) Sülasiden فَعْلَة vezninde gelir :

ضربته ضَرْبَةً. ***Onu bir kerre dövdüm.***

دقت الساعة دَقتين. ***Saat iki kerre vurdu,*** gibi.

Eğer sülasi masdar merre masdarı gibi فَعْلَة vezninde ise, onun mer-re masdarı olabilmesi için sıfat alması gerekir:

هَفْوَة واحدة ***bir tek sürçme***

صَيْحَةٌ لَمْ تَتَكَرَّر ***tekerrür etmeyen bir çığlık,*** gibi.

b) Sülasinin dışındaki fiillerden, masdarının sonuna ta-i te'niys ziyadesiyle elde edilir: اِنْطَلَقْتُ انطلاقةً. ***Bir kerre gittim***, gibi.

Eğer masdarın sonunda ta-i merbuta varsa, merre masdarı olarak kullan-dığımızı belirtmek için ona bir sıfat veririz: صيحة احدة ***bir tek sayha*** **gibi.**

دَحْرَجَة لا غَيْرُ ***başka değil, bir yuvarlama,*** gibi.

Not: Merre masdarları جَلْسَة، قَفْزَةٌ *oturmak, sıçramak* gibi harici fiillerden olup: ذَكَاءٌ، عِلْمٌ، بُخْلٌ *zeka, ilim, cimrilik* gibi bâtınî sıfatlara delalet etmez.

7. Nevi masdarı (مصدر النوع) : İşin mahiyyet ve nev'ini beyan eder.

a) Sülasiden فِعْلَةٌ vezninde gelir : وَثَبَ وِثْبَةَ النُّمُور. ***Kaplanların sıçraması gibi sıçradı***, gibi. Eğer sülasi masdar, nevi masdarı gibi فِعْلَة vezninde ise, nevi mas-darı olduğunu belirtmek için onu uygun bir isme muzaf yaparız :

عِزَّةُ النَّفْسِ ***izzet-i nefis***, gibi.

b) Sülasinin dışındaki fiillerde masdarın sonuna ta-i merbuta ilave edilir :

اِنْطَلَقْتُ اِنْطِلاقَةَ السهمِ. ***Okun fırlaması gibi fırladım***, gibi.

ÇEVRİLME MASDARLAR

المصادر المؤولة

Çevrilme masdarlar, bir masdar harfinden sonra gelen bir fiilin ye-rinde takdîyr edilen ve faili belli olan manevi bir masdardır. Yani lafzan değil, ma'-nen masdardır: أن تصوموا gibi ki, صيامكم takdiyrindedir, *oruç tutmanız* demektir

أنْ ile çevrilme masdarı mücerred masdara çevirmek için fiilin masdarı-nı failine muzaf yaparız. Masdar harfi kendisinden sonra gelen fiille beraber o fiilin masdarının yerine girer. Mücerred masdar ile çevrilme masdar arasın-daki fark; çevrilme masdarın failinin belli olması, mücerred masdarın failinin ise belli olmamasıdır : كتب ***yazmak:*** أن يكتبَ عليّ ***Ali'nin yazması,*** gibi. أنْ mazi fiilin başına da gelerek onu da masdara çevrir. Şu kadar var ki, mazi fiili nasbetmez. Çünkü mazi fiil mutlak mebnidir : نام بعد أن تعشى. ***Akşam yemeğini yedikten sonra uyudu,*** gibi.

MASDAR HARFLERİ

حروف المصدر

ءَ	**Buna hemze-i tesviye yani eşitleme hemzesi denir ki; أم harfi ile birbirinden ayrılan hükmen birbirine eşit iki cümleden birincisinin başına getirilir : Çok kerre de bu iki cümleden önce سَوَاء *eşittir,* ما أُبالي *aldırış etmem* ما أَدْري *ilmiyo-rum,* lafızlarından biri gelir : سواء عليَّ أَدَرَسْتَ أم لَمْ تَدْرُسْ! *Bana göre birdir: Ha okumuşsun, ha okumamışsın!* gibi.**
أَنْ	**Fi'l-i muzariin başına gelip onu nasbeder ve ikisi birlikte bir masdar oluştu-rur. Bu masdarın normal masdardan farkı failinin belli olmasıdır. Mesela: ضَرْبٌ vurmak demektir.Ama kimin vurduğu belli değildir أَنْ يَضْرِبَ ise onun vurması yani ضَرْبُه demektir ve faili bellidir. Mazinin başına gelip onu da masdara çevirir, ama nasbetmez. Çünkü maziler mutlak mebnidir : فَهِمَهُ بَعْدَ أَنْ فَكَّرَ. *Onu, düşündükten sonra anladı*, gibi.**
أَنَّ	**أَنَّ fiile benzeyen harflerdendir. Bir fiilden sonra gelir, 'ki' demektir. İsmi ve haberi ile birlikte masdar olur. Tahkıyk ifade eden bir harfdir. Fakat tahkıyk أنَّ ve 'ki'nin lafzında değil, zımnındadır: أعلم أَنَّه خائن. *Biliyorum ki, o bir haindir!* dediğimiz zaman hem Arapça'sında hem de Türkçe'sinde zımnen tahkıyk, te'kiyd ve tehdiyd vardır. Ama,.أعلم خيانته *Onun hainliğini biliyorum*, şeklinde masdara çevirdiğimiz zaman her iki dilde de tahkıyk manası zail olur. أَنَّ'li masdarı normal masdara çevirmek için yukarıdaki örnekte olduğu gibi أَنَّ'yi atıp haberinin masdarını ismine muzaf yaparız. Türkçe'sinde ise *ki*'yi *...dığı* ile masdara çeviririz.**
كَيْ	**Ta'liyl içindir. Kendisinden sonra gelen muzarii nasbedip ikisi birden bir masdar oluştururlar : فَرَدَدْنَاهُ إِلَى أُمِّهِ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا. *Onu, gözü aydın olsun diye annesine döndürdük* (Kasas: 13). Başına لِ harf-i cerri gelebilir : اِجْتَهِدْ لِكَيْ تَنْجَحَ. *Başarman için çalış,* gibi.**

لَوْ	اَنْ gibi muzariin ve mazinin başına gelen bir masdar harfidir. Şu kadar var ki o muzarii nasbetmez. Çoğunlukla temenni ifade eden وَدَّ، تَمَنَّى، طَلَبَ، رَجَا، سَأَلَ fiillerinden sonra gelir. (Nisa) .وَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ كَمَاكَفَرُوا فَتَكُونُونَ سَواءً *İstediler ki, kendileri inkar ettiği gibi siz de inkar edesiniz de (küfürde) eşit olasınız!*
مَا	**Müevvel masdara muzaf olan mahzuf bir zaman zarfından naib olan bir masdar harfidir. Yani ما'nın niyabet ettiği zaman zarfını fiilin masdarına muzaf yaparız :** وأَوْصَانِي بِالصَّلَوةِ وَالزَّكَوةِ ما دُمْتُ حَيّاً. ***Yaşadığım müddetçe bana namazı ve zekatı emretti (Meryem 31),*** **gibi ki, فَتْرَةَ دَوَامِ حَيَاتِي *hayatımın devamı süresince* takdiyrindedir. Zarfsız da olur:**.عَزِيزٌ عَلَيْهِ ما عَنِتُّمْ ***Dara düşmeniz ona ağır gelir*** **gibi.** عَنَتُكُم **demektir.**

TÜREMİŞ İSİMLER
الأسماء المشتقة

Ayni kökten türeyen ve birbirlerine yakın manalar taşıyan isimlerdir. Arapça'da ziyadeli masdarlar mücerred masdarlardan türer. Masdarlardan geçmiş zaman fiili, geçmiş zaman fiilinden şimdiki zaman fiili şimdiki zaman fiilinden de emir türer. ***İsm-i failler, ism-i mef'uller, sıfat-ı müşebbe-heler, mübalağalı ism-i failler, ism-i tafdıyller, zaman ve mekan ve alet isimleri*** de masdardan türeyen isimlerdir. Türemiş isimlerin sayısı 8'dir. Zaman ve mekan isimleri ayni vezinde geldiği için ikisi tek başlık alında ele alınmıştır.

1. İSM-İ FAİL
اسم الفاعل

İşi yapanın adı demektir. Sahibinde geçici bir sıfat olarak bulunur. Mesela:.الجُنْدِيُّ مُقاتِل ***Asker savaşıcıdır***, **dediğimiz zaman,** ***savaş esnasında savaşmaktadır, savaş sona erince savaşıcı değildir***, demektir. **İsm-i fail:**

a) Sülasi mücerred fiillerden فاعِل vezninde gelir:كاتب ***yazan, yazıcı***, gibi.

b) Sülasi mücerredin dışındaki fiillerden, malüm muzariin başındaki muza-raat harfi ötreli miyme çevrilerek elde edilir :

يُكْرِمُ 'den مُكْرِمٌ. ***ikram eden, ikram edici***, gibi.

2. MÜBALAĞALI İSM-İ FAİLLER أوزان المبالغة من الصفات

Mübalağalı ism-i failler bir sıfatın bir şeyde abartılı olduğunu gös-teren sıfatlardır.Bundan dolayı bunlara abartılı ism-i failler denir. Mübalağalı sıfat kıyasi olarak فَعَّال vezninde gelir: كَذَّابٌ ***çok yalan söyleyen***, gibi.

Bundan başka semai olarak çeşitli vezinlerde de gelir. Nadir gelen mübalağa vezinleri de vardır. Mübalağa vezinlerinin sonlarındaki ta-i merbuta tekrar mübalağa içindir : علاّمة *çok çok bilen* gibi.

MÜBALAĞA VEZİNLERİ أوزان المبالغة								
SÜLASİ MÜCERRED			İF'AL BABINDAN					
NO	*Mübalağa vezinleri*	Manası	NO	*Mübalağa vezinleri*	Manası	10	سَمِيع	*Çok işiten*
1	حَذِرٌ	*Çok sakınan*	1	دَرّاك	*Çok anlayan*	11	نَذِير	*Çok uyaran*
2	نَطُوق	*Güzel konuşan*	2	مِعْطَاء	*Çok veren*	NADİR GELENLER		
3	رَحِيم	*Çok esirgeyen*	3	مِهْوان	*Çok hakaret eden*	1	مُحارِب	*Çok savaşan*
4	ضَحِكَة	*Çok gülen*	4	مِتْلاف	*Çok telef eden*	2	كِبار sülasi	*Çok büyüklenen*
5	ضَرّاب	*Çok vuran*	5	مِفْواد	*Güzel ifade eden*	3	فاروق sülasi	*Çok fark eden*
6	صِدّيق	*Çok tasdik eden*	6	مِخْلاف	*Çok dönek*	4	قَيّوم sülasi	*Çok ayakta tutan*
7	مِقْدام	*Hep önde giden*	7	مِحْسان	*Çok veren*	5	راوِية sülasi	*Çok rivayet eden*
8	مِعْطِير	*Çok kokulayan*	8	مِمْلاق	*Çok fakir olan*	6	فَرُوقَة sülasi	*Çok fark eden*
9	عَلاَّمَة	*Çok çok bilen*	9	زَهوق	*Çok ibtal eden*	7	مِجْذامة sülasi	*İşi bağlayan*

3. İSM-İ MEF'UL

اسم المفعول

İş, kendisi üzerinde yapılanın adı demektir. İsm-i mef'ul :

a) Sülasi mücerred fiillerden مَفْعُولٌ vezninde gelir :

مكتوب *yazılan* veya *yazılmış,* gibi.

b) Sülasi mücerredin dışındaki fiillerden meçhul muzariin başındaki muzaraat harfi mazmum miym'e çevrilip zammelenerek elde edilir :

يُكْرَم den مُكْرَمٌ *İkram edilen, ikram edilmiş*, gibi.

4. SIFAT-I MÜŞEBBEHE الصفة المشبهة

Bir sıfatın sahibinde mutlak surette varlığını gösteren fıtri bir sıfat-tır. Sıfat-ı müşebbeheler 2'ye ayrılırlar :

***a) Renk, şekil, ayıp ve kusur bildirmeyen sıfat-ı müşebbeheler:* Bunlar sülasi lazım fiillerden çeşitli vezinlerde, sülasinin dışındaki fiillerden ise ism-i fail vezninde gelirler. Aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.**

SIFAT-I MÜŞEBBEHELER الصفات المشبه								
SÜLASİ MÜCERREDLERDEN من المجردات الثلاثية						NO	Sıfat-ı müşebbehe	Manası
NO	Sıfat-ı müşebbehe	Manası	NO	Sıfat-ı müşebbehe	Manası	7	مُفْتَقِدٌ	Kaybolan
1	طاهِر	Temiz	10	شُجاع	Cesur	8	مُسْوَدٌّ	Kararmış
2	مَحمود	Övülen	11	شَريف	Şerefli	9	مستَغْفِر	Bağışlama isteyen
3	فَرِح	Sevinçli	SÜLASİNİN MEZİYDLERİNDEN			10	مُخْضَوْضِرٌ	Çok yeşilli
4	غَضْبانُ	Öfkeli	1	مُعَلِّم	Öğreret-men	RUBAİY MÜCERREDDEN		
5	عُرْيانٌ	Çıplak	2	مُفاخِر	Övünü-şen	1	مُخَلْخِلٌ	Halhallı
6	ضَخْم	İri	3	مُكْرِم	İkram eden	RUBAIYNİN MEZİYDLERİNDEN		
7	صَلِب	Sert	4	مُتَقَدِّم	Öncü	1	مُتَخَلْخِلٌ	Halhal takan
8	بَطَل	Kahra-man	5	مُتَفَاخِر	Övünen	2	مُحْرَنْجِمٌ	Topla-nan
9	جَبان	Korkak	6	منكسِر	Kırılan	3	مُقْشَعِرٌّ	Ürperen

b) Renk, şekil, ayıp ve kusur bildiren sıfat-ı müşebbeheler :

Bunlar أَفْعَلُ vezninde gelirler. Aşağıdaki tabloda **salim, muzaaf, ecvef ve nakıs**tan çekimi gösterilmiştir.

أَفْعَلُ VEZNİNDEKİ SIFAT-I MÜŞEBBEHENİN ÇEKİM TABLOSU

NAKIS'TAN		E. YAİY'DEN		E. VAVİY'DEN		MUZAAF'TAN		SALİM'DEN	
kör	أعمَى	*ak*	أبيض	*kara*	أسود	*sağır*	أَصَمُّ	*kırmızı*	أَحْمُر
körler	أَعْمَيَانِ	*aklar*	أبيضان	*karalar*	أسودان	*sağırlar*	أصمان	*kırmı-zılar*	أحمران
körler	أَعْمَوْنَ	*aklar*	أبيضون	*karalar*	أسودون	*sağırlar*	أصمون	*kırmı-zılar*	أحمرون
körler	عُمْيٌ	*aklar*	بِيضٌ	*karalar*	سُودٌ	*sağırlar*	صُمٌّ	*kırmı-zılar*	حُمْرٌ
kör	عَمياء	*ak*	بَيْضَاءُ	*kara*	سَوْداءُ	*sağır*	صَمَّاءُ	*kırmızı*	حَمْراءُ
körler	عمياوان	*aklar*	بيضاوان	*karalar*	سوداوان	*sağırlar*	صماوان	*kırmı-zılar*	حمراوان
körler	عمياوات	*aklar*	بيضاوات	*karalar*	سوداوات	*sağılar*	صماوات	*kırmı-zılar*	حمراوات
körler	عُمْيٌ	*aklar*	بِيضٌ	*karalar*	سودٌ	*sağırlar*	صُمٌّ	*kırmı-zılar*	حُمْرٌ

5. İSM-İ TAFDIYL

أفعل التـفضيل

Bir şeyin bir şeyden daha üstün, veya bir şeyin en üstün olduğunu gösteren mukayese/karşılaştırma sıfatıdır ve daha çok geçişsiz fiillerden elde edilir. Mukayesede mufaddal ve mufaddalün aleyh vardır. Mufaddal ile mufaddalün aleyh sıfatta müşterektir. Fakat sıfat mufaddalde daha çoktur. İsm-i tafdıyl de sıfat-ı müşebbehe gibi أَفْعَلُ vezninde gelir. Şu kadar var ki, ism-i tafdıyller *renk, şekil, ayıp ve kusur* göstermez.

Şu halde أَفْعَلُ *veznindeki sıfatlar renk, şekil, ayıp ve kusur gösterirlerse Sıfat-ı Müşebbehe, göstermezlerse İsm-i Tafdıyl* olurlar.

İsm-i tafdıyl 4 şekilde kullanılır:

1 – من ile : علي أعقل من حسين. ***Ali Hüseyin'den daha akıllıdır,* gibi.**

2 – İzafetle : عوني أعقل الطالبين. ***Avni öğrencilerin en akıllısıdır,* gibi.**

3 – Ma'rifeye sıfat olarak: الجبل الأعلى ***en yüksek dağ* gibi.**

4 - Nekire isme muzaf olarak : *en yakın bir zaman,* gibi.

5 - Normal sıfat ile de mukayese yapılır:

المئذنة عالية من القبة. ***Minare kubbeden yüksektir*, gibi**

İSM-İ TAFDIYLİN ÇEKİMİ

تصريف أفعل التفضيل

<table>
<tr><th colspan="2">NAKISTAN</th><th colspan="2">MUZAAF'TAN</th><th colspan="2">SALİMDEN</th><th>Vezin</th><th colspan="2"></th><th></th></tr>
<tr><td>en tatlı,
daha tatlı</td><td>أحلَى</td><td>en şiddetli
daha şiddetli</td><td>أَشَدُّ</td><td>en güzel
daha güzel</td><td>أحسن</td><td>أَفْعَل</td><td colspan="2">مفرد</td><td rowspan="4">MÜZEKKER</td></tr>
<tr><td>en tatlılar
daha tatlılar</td><td>أحلَوان</td><td>en şiddetliler
daha şiddetliler</td><td>أشدان</td><td>en güzeller
daha güzeller</td><td>أحسنان</td><td>أَفْعَلانِ</td><td colspan="2">مثنى</td></tr>
<tr><td>en tatlılar
daha tatlılar</td><td>أحلَوْنَ</td><td>en şiddetliler
daha şiddetliler</td><td>أشدون</td><td>en güzeller
daha güzeller</td><td>أحسنون</td><td>أَفْعَلُونَ</td><td>سالم</td><td rowspan="2">CEMİ</td></tr>
<tr><td>en tatlılar
daha tatlılar</td><td>أحالي
حُلَوُ</td><td>en şiddetliler,
daha şiddetliler</td><td>أشادد
شُدَدُ</td><td>en güzeller
daha güzeller</td><td>أحاسن
حسن</td><td>أَفَاعِلُ
فُعَلُ</td><td>مكسر</td></tr>
<tr><td>en tatlı
daha tatlı</td><td>حُلْيا</td><td>en şiddetli
daha şiddetli</td><td>شُدَّى</td><td>en güzel
daha güzel</td><td>حُسْنَى</td><td>فُعْلَى</td><td colspan="2">مفرد</td><td rowspan="4">MÜENNES</td></tr>
<tr><td>en tatlılar
daha tatlılar</td><td>حليَوان</td><td>en şiddetliler,
daha şiddetliler</td><td>شُدَّيَان</td><td>en güzeller
daha güzeller</td><td>حُسْنَيَان</td><td>فُعْلَيَانِ</td><td colspan="2">مثنى</td></tr>
<tr><td>en tatlılar
daha tatlılar</td><td>حليوات</td><td>en şiddetliler
daha şiddetliler</td><td>شُدَّيَاتٌ</td><td>en güzeller
daha güzeller</td><td>حُسْنَيات</td><td>فُعْلَيَاتٌ</td><td>سالم</td><td rowspan="2">CEMİ</td></tr>
<tr><td>en tatlılar
daha tatlılar</td><td>حُلَوُ</td><td>en şiddetliler,
daha şiddetliler</td><td>شُدَدُ</td><td>en güzeller
daha güzeller</td><td>حُسَنُ</td><td>فُعَلُ</td><td>مكسر</td></tr>
</table>

İsm-i tafdıylin özellikleri şunlardır :

- من ve izafetle istimalde ism-i tafdıyl daima أَفْعَلُ vezninde müfred müzekker gelir.
- İsm-i tafdıyl bazen tafdıyl manasından ârî olup alelade bir sıfat olur:

هل الإيمان خير أم الكفر؟ ***İyman mı hayırlıdır yoksa küfür mü?*** gibi.

خير و شر ism-i tafdıyldir. Asılları أخير ve أشَرُّ'dur. Çok kullanıldıkları için bu şekle girmişlerdir.

8. ALET İSİMLERİ

أسماء الآلة

Bir işi yapmak için kullanılan aletin isimdir. Alet isimleri 2'ye ayrılır:

a) Türemiş olanlar(اسم الآلةِ المشتقُّ) **: Geçişli bir fiilden türeyen alet isim-leri şu 3 örnekten birinin vezninde gelebilir:**

مِبْرَد ***törpü,*** مِكْنَسَة ***süpürge,*** مِفْتَاح ***anahtar,*** gibi.

b) Camid olanlar (اسم الآلة الجامدُ) **: Hiç bir fiilden türemeyen alet isim-leridir. Çeşitli vezinleri vardır. Aşağıdaki tabloda topluca gösterilmiştir :**

Alet ismi	Manası	Alet ismi	Manası	Alet ismi	Manası	Alet ismi	Manası
جَرَس	*Zil*	مِعْوَل	*Kazma*	قَدّوم	*Keser*	خَنْجَر	*Hançer*
سَيف	*Kılıç*	مُنْخُل	*Kalbur*	مَنْجَنيق	*Mancınık*	إزْميل	*İskarpile*
مُخْل	*Manivela*	شاقوف	*Balyoz*	نَاعورَة	*Süzgec*	تَرْتَبِيكٌ	*Tertebik*

7-8 MEKAN VE ZAMAN İSİMLERİ

أسماء المكان والزمان

Mekan isimleri işin yapıldığı yeri, zaman isimleri de işin yapıldığı za-manı gösteren türemiş isimlerdir. Miymli masdarlarla ayni vezinde gelirler: مَفْعِلٌ ومَفْعَلٌ. Bu iki vezinde gelen isimler, yerine göre miymli masdar veya mekan ismi ya da zaman ismi olurlar. Sülasilerin dışındaki fiillerden ism-i mef'ul vezninde gelirler.

Bu şekilde onların *ism-i mef'ul,miymli masdar, zaman ve mekan isimleri* ayni kalıpta toplanmış olur.Aşağıdaki tabloda örnekleri veril-miştir.

SÜLASİY MÜCERREDLERDEN	MA FEVKASSÜLASİYDEN

<table>
<tr><th colspan="3">MEKAN İSMİ</th><th colspan="2">ZAMAN İSMİ</th><th colspan="2">MEKAN İSMİ</th><th colspan="2">ZAMAN İSMİ</th></tr>
<tr><td>**Salim 1.Bab**</td><td>مَرْقَد</td><td>*Mezar*</td><td>مقتَل</td><td>*Savaş zamanı*</td><td>مُدَرَّب</td><td>*Talim-hane*</td><td>مُقَرَّر</td><td>*Takrir zamanı*</td></tr>
<tr><td>**Nakıs-ı vavi**</td><td>مَغْزًى</td><td>*Savaş alanı*</td><td>مَدْنًى</td><td>*Yaklaş ma zam.*</td><td>مُضَارَبٌ</td><td>*Vuruş-ma yeri*</td><td>مُهاجَر</td><td>*Göç zamanı*</td></tr>
<tr><td>**Nakıs-ı yai**</td><td>مَرْمًى</td><td>*Poli-gon*</td><td>موْفًى</td><td>*Vefa zamanı*</td><td>مُضْرَبٌ</td><td>*İkamet-gah*</td><td>مُضْرَبٌ</td><td>*İkamet zamanı*</td></tr>
<tr><td>**Salim 2.Bab**</td><td>مَجْلِس</td><td>*Meclis*</td><td>مرجِع</td><td>*Dönüş zamanı*</td><td>مُتَدَرَّج</td><td>*Aşama yeri*</td><td>مُتَدَرَّج</td><td>*Aşama zamanı*</td></tr>
<tr><td>**Salim 6.Bab**</td><td>مَقْدِم</td><td>*Geliş yeri*</td><td>مقدِم</td><td>*Geliş zamanı*</td><td>مُتَعَارَك</td><td>*Savaş alanı*</td><td>مُتَعَارَف</td><td>*Tanışma zamanı*</td></tr>
<tr><td>**Misal-i vavi**</td><td>موْعِد</td><td>*Buluş-ma yeri*</td><td>موعِد</td><td>*Buluş-ma zamanı*</td><td>مُنحَدَر</td><td>*İniş yeri*</td><td>منحدر</td><td>*İniş zamanı*</td></tr>
<tr><td>**Ecvef-i vavi**</td><td>مَكَان</td><td>*Oluş yeri*</td><td>مآب</td><td>*Dönüş zamanı*</td><td>مُقْتَتَل</td><td>*Savaş alanı*</td><td>مُقْتَتَل</td><td>*Savaş zamanı*</td></tr>
<tr><td>**Ecvef-i yai**</td><td>مَسير</td><td>*Yürü-me yeri*</td><td>مغيب</td><td>*Kaybolma zamanı*</td><td>مُسْتَغْفَر</td><td>*Bağışlan ma yeri*</td><td>مُستَوفى</td><td>*Hak alma zamanı*</td></tr>
<tr><td colspan="5" rowspan="5">**1) معرِب مشرِق مسجِد مجرِر منبِت مسقِط مفرق مرفِق mekan isimleri 1. babtan oldukları hal-de şaz olarak مفعِلة vezninde gelirler.**
2) Camid isimlerden مَفْعَلَةٌ vezninde gelir: مسبَعة *canavarı bol yer* gibi.Sonundaki tâ mübalağa içindir. Bu kaide bütün sülasiler için geçerlidir.
3) Mekan ismi kendisinde zaid harf bulunan sülasi isimlerden de bu vezinde gelir:تُفَّاحٌ dan متفحَة *elmalık*, بِطِّيخٌ dan مبطَخة *karpuz yeri* gibi.</td><td>مُحْلَوْلًى</td><td>*Tatlılan-ma yeri*</td><td>مُحْلَوْلًى</td><td>*Tatlılan-ma zam.*</td></tr>
<tr><td>مُدَحْرَج</td><td>*Yuvar-lama yeri*</td><td>مُزَلْزَل</td><td>*Sallama zamanı*</td></tr>
<tr><td>مُتَدَحْرَج</td><td>*Yuvar-lanma yeri*</td><td>متزَلْزَل</td><td>*Sallanma zamanı*</td></tr>
<tr><td>مُحْرَنْجَم</td><td>*Toplan-ma yeri*</td><td>مُحْرَنْجَم</td><td>*Toplan-ma zamanı*</td></tr>
<tr><td>مُكْفَهَر</td><td>*Karan-lık yer*</td><td>مُكْفَهَر</td><td>*Karanlık zamanı*</td></tr>
</table>

GAYR-İ MÜTESARRİF İSİMLER

الأسماء غير المتصرف

Ya**pısı i'raba göre değişmeyen mebniy isimlerdir. Bunları sıra ile gö-relim.**

ZAMİR

الضمير

Kendisinden önce geçen isimlerin yerini tutan, 1. ve 2. şahsı ifade eden muzmer (kapalı) isimlerdir. Aşağıdaki tabloda zamirler verilmiştir :

<table>
<tr><th colspan="3">المُتَّصِلَ BİTİŞİK</th><th colspan="2">AYRIK المُنْفَصِل</th><th rowspan="3">KEMMİYYET</th><th rowspan="3">KEYFİYYET</th><th rowspan="3">ŞAHISLAR</th></tr>
<tr><td rowspan="2">**Mecrur ve mansub olanlar**
المَجرور والمنصوب</td><td colspan="2">المرفوع : الفاعِل ونائب الفاعِل</td><td rowspan="2">المنصوب</td><td rowspan="2">المَرْفوع</td></tr>
<tr><td>*Muzaride*</td><td>*Mazide*</td></tr>
</table>

ه ... Onun, onu, ondan	*Cevazen* *Gizli* هو *: o*	*Cevazen* *Gizli* هو *: o*	إِيَّاه Onu	هُوَ O	المفرد	Erkek المذكر	3. ŞAHIS GAİB
... هُمَا İkisinin, ikisini	ا ... (İkisi).... lar	ا ... (İkisi).... lar	إِيَّاهُما İkisini	هُمَا İkisi	المثنى		
... هُمْ Onları, onların	و... (Onlar)…lar	و... (Onlar)…lar	إِيَّاهُم Onları	هُمْ Onlar	الجمع		
هَا... Onun, onu, onda	*Cevazen* *Gizli* هِيَ *: o*	*Cevazen* *Gizli* هِيَ *: o*	إِيَّاهَا Onu	هِيَ O	المفرد	Kadın المؤنث	
... هُمَا İkisinin, ikisini	ا ... (İkisi).... lar	ا ... (İkisi).... lar	إِيَّاهُمَا İkisini	هُمَا İkisi	المثنى		
هنَّ.... Onların, onları	نَ... (Onlar)…lar	نَ... (Onlar)…lar	إِيَّاهُنَّ Onları	هُنَّ Onlar	الجمع		
كَ...Senin, seni, sende	*V.* gizli أَنْتَ sen…sun	تَ... (Sen)… n	إِيَّاكَ Seni	أنْتَ Sen	المفرد	Erkek المذكر	2. ŞAHIS MUHATAB
...كُمَا İkinizi, ikinizin	ا... (İkiniz) …sunuz	تُمَا ... (İkiniz)..nız	إِيَّاكُمَا İkinizi	أنْتُمَا İkiniz	المثنى		
كُمْ... Sizin, sizi, sizde	و... (Siz)...sunuz	تُمْ... (Siz)…nız	إِيَّاكُمْ Sizi	أَنْتُمْ Siz	الجمع		
كِ...Senin, seni,	ي.....sun	تِ..... n	إِيَّاكِ Seni	أَنْتِ	المفرد	Kadın المؤنث	
... كُمَا İkinizin, ikinizi	ا...(İkiniz) …sunuz	تما ... (İkiniz)..nız	إِيَّاكُمَا İkinizi	أنْتُمَا İkiniz	المثنى		
... كُنَّ Sizin, sizi, sizde	نَ... (Siz)..sunuz	تُنَّ... (Siz)…nız	إِيَّاكُنَّ Sizi	أَنْتُنَّ Siz	الجمع		
ي نِي ي...Benim, beni, bana	*Vücuben* Gizli أنا…um	تُ... (Ben)… m	إِيَّايَ Beni	أَنَا Ben	المفرد	1. ŞAHIS متكلم	
نَا... Bizim, bizi, bize	*V.* gizli نحن...uz	نَا... (Biz)… k	إِيَّانَا Bizi	نَحْنُ Biz	الجمع		

ZAMİRLERİ AÇIKLAMA توضيح الضمائر

Zamirler 2'ye ayrılır:

AYRIK ZAMİRLER	BİTİŞİK ZAMİRLER

a) Merfu olanlar b) Mansub olanlar	a) Merfu olanlar, b) Mansub ve mecrur olanlar

Zamirler tablosunda görüldüğü üzere sağdan sola doğru : Zamirin şahsı, sonra her bir şahsın keyfiyyetleri, sonra da her bir keyfiyyetin kemmiyyetleri sıralanmış-tır. Tablonun üst tarafında da zamirlerin nevileri yer almıştır. Buna göre, tabloyu ince-lediğimiz zaman : Her bir sıyganın hangi neviden bir zamir ve hangi şahsın hangi key-fiyyetine ve o keyfiyyetin hangi kemmiyyetine aid olduğu görülmektedir. Mesela: هو ayrık zamirlerin merfu kısmından olup 3. şahsın erkeğinin tekilidir

ـهُ ZAMİRİNİN OKUNUŞU

Ötre, üstün, sükün, vav ve eliften sonra ötre, esreden ve sakin ya'-dan sonra esre, harekeden sonra uzun, sükündan sonra kısa okunur :

بابُهُ مِنْهُ أَبُوهُ لَدُنْهُ عَصَاهُ فيهِ به عليه gibi.

7

ZAMİRLERİN CÜMLE İÇİNDE GÖRDÜKLERİ VAZİFELER

A) Ayrık Zamirler :

1. Merfu olanlar : Mübteda, haber ya da gizli fail veya naib-i fail olurlar:

نَفْتَخِرُ بنَجاحِ أَبْنَاءِ الوَطَنِ. *Ali odur.* عليٌّ هو. *Ben emekliyim.* أنا مُتَقاعِد.

Vatan gençlerinin başarısı ile iftihar ediyoruz

كُلُّ ضَيْفٍ يُكْرَم . *Her bir misafire ikram edilir,* gibi.

2. Mansub olanlar : Mef'ul, müstesna ve mansub bir isme ma'tuf olurlar:

ما رَأَيْتُ إلا إياهُ. *Ancak onu gördüm* سألته إياه. *Onu ondan istedim.*

وإنا أو إياه لَعَلَى هُدًى أو في ضَلالٍ مُبين.

***Biz yahut o, ya bir hidayet üzere ya da apaçık bir sapıklık içindedir (Sebe' 24),* gibi.**

Ayrık zamirlerin mecruru yoktur. Çünkü mecrur olabilmesi için mutlaka muzafun ileyh olması veya başına bir harf-i cer gelmesi gerekir. O zaman da ayrık olma vasfını kaybeder. Bundan dolayı ayrık zamirlerin mecruru yoktur.

***B) Bitişik zamirler* :**

1. Fiile bitişen fail zamirleri:Bunların i'rabı refidir.كَتَبْتُ ***Yazdı+m,*** gibi ki,تُ mut-tasıl merfu bir zamirdir, faildir ve mahallen merfudur. Çünkü zamirler mebnidir.

2. İsme, fiile, harf-i cerre, إِنّ ve kardeşlerine bitişen... ﻫ،هما zamirleri:

a) Fi'le bitişip mef'ul, إِنّ ve kardeşlerine bitişip onun ismi olurlar. Her iki durumda da i'rabı nasbdır : كَسَرَ الصّبِيّ الكوبَ فَأَبُوهُ وَبّخَهُ فَإِنَّهُ ضَرّ.

Bebek bardağı kırdı, babası da onu azarladı. Çünkü

***o zarar yapmıştır*, gibi.**

b) Harf-i cerre bitişip zarf, isme bitişip muzafun ileyh olurlar. Her iki durumda da i'rabı cerdir : .قائمة السِّلَعِ أسعارُها فيها *Malların fiatları listesindedir*, gibi.

ZAMİR-İ FASL

ضمير الفصلِ

Buna zamir-i ımâd (ضمير العماد) da denir. Haberin mübtedaya sıfat olması mümkün olduğu zaman haberin başına keyfiyyet ve kemmiyyette mübteda ile uyuşan bir zamiyr-i fasl getirilmesi vacib olur:

العلمُ هو النافِعُ للبَشَرِيَّةِ. *İlim var ya, o insanlığa faydalıdır,* gibi.

Bu cümlede zamir-i faslı kaldırırsak sıfat tamlaması olur:

العلمُ النافعُ للبشرية. *insanlığa faydalı ilim* manasına gelir.

Haber nekire olduğu zaman zamir-i fasıl getirilmesi gerekmez. Mesela : العلمُ نافعٌ للبشرية. *İlim insanlık için faydalıdır,* gibi. Getiri-lebilir de ve bu takdiyrde cümlenin manası kuvvetlendirilmiş olur:

العلم هونافع للبشرية. *İlim var ya o insanlık için faydalıdır*, gibi.

Mübteda ile haberin arası fazla açıldığı zaman haberin başına za-mir-i fasl getirilmesi fasiyh olur :

الكتاب الذي اشْتَرَيْتُهُ قَبْلَ ثَلاثَةِ أَيّامٍ فَقَرَأْتُ هو خاصٌّ بِتاريخِ التركِ.

Üç gün önce satın alıp okuduğum kitap var ya,
***o Türk tarihine özeldir*, gibi.**

Zamir-i faslın i'rabtan mahalli yoktur. Çünkü cümlenin zorunlu bir ruknü değildir. Onun işlevi sadece mübteda ile haberi birbirinden ayırmak ve manayı kuvvetlendirmektir.

ZAMİR-İ ŞAN

ضمير الشأن

Kendisinden söz edilmek istenilen durumdan kinaye 3. şahıs zamiridir:

هوالله رَحيمٌ. *Allah rahıymdir*, gibi.

Zamir-i şandan maksad bahsedilecek işi büyültmek, yüceltmek ve ona dikkat çekmektir. Sanki kişi o işi önceden kapalı bir şekilde yani zamirle anıyor. Ta ki, dinleyen onun önemini idrak edip kulak kesile. Sonra da kapalılığı gidermek için onu cümle ile tefsir ediyor. Bu zamir, anlatılmak istenilen duruma veya

hikayeye uygun olsun diye gaibin müfred kalıbından gelir. Zamir-i şân 2 kısımdır.

1 - Ayrık zamir الضمير المنفصل : Mübteda olur. Örnek :

هِيَ الدُّنيا تَمْكُرُ بِأَهْلِها! ***İşte dünya, üzerindekilere tuzak kuruyor!***

2 - Bitişik zamir الضمير المتصل : إِنَّ ve kardeşlerine ve kalb fiillerine bitişir :

إِنَّهَا القَناعَةُ غِنًى. ***Şu bir gerçektir ki, kanaat zenginliktir.***

أَعْلَمُ أنّه لا يُفْلِحُ الخائِنُ. ***Şunu bilirim ki, hain iflah etmez.***

ظَنَنْتُه الغِنَى دائِمٌ! ***Zannettim ki : Zenginlik daimidir!*, gibi.**

Zamir-i şandan sonra gelen cümlenin haberinin bir isim cümlesi olması şarttır.

***Zamir-i şan diğer zamirlerden şu yönleriyle ayrılır* :**

- **Kendisinden sonraki isme racidir.**
- **Daima müfred gelir, tesniye ve cem'i yoktur.**
- **Haberi kendisinden önce gelemez.**
- **Onu tefsir eden cümlenin diğer müfessir cümlelerin hilafına i'rabtan mahalli vardır.**

İŞARET İSİMLERİ
أسماء الإشارة

Karşımızdaki bir insana veya bir hayvana, yahut bir şeye, ya da karşımızdaki bir yere işaret eden isimlerdir. İşaret isimlerine Türkçe Dilbilgi-si'nde *İşaret sıfatı* denir. Çünkü onlar tamlamada sıfat makamındadır. İşaret isimleri 2'ye ayrılırlar :

A) İnsan ve eşya için olanlar. **Bunlar da 3'e ayrı :**

1. Yakında olanlar için **: هذا Bu**

2. Ötede olanlar için **: ذَاكَ Şu**

3. Uzakta olanlar için **: ذلِكَ O**

İnsan ve eşya gösteren işaret isimlerinin tekil ve çoğulları mebni, ikilleri di-ğer isimler gibi mu'rebtir. Yani refide انِ, nasb ve cerde يْنِ ekini alırlar.

B) Mekan için olanlar. **Onlar da 3'e ayrılır :**

1. Yakındaki bir yer için **: هُنَا Burası, burada**

2. Ötedeki bir yer için **: هُنَاكَ Şurası, şurada**

3. Uzaktaki bir yer için **: هُنَالِكَ، ثَمَّ وثَمَّتَ Orası, Orada**

Mekan gösteren işaret isimleri daima tek kalıpta gelir

AKIL SAHİPLERİNE İŞARET İSİMLERİ
أسماء الإشارة إلى ذوي العقول

ÇOĞUL	İKİL	TEKİL	الكيفية	*İşaret*

Mebnî	النصب و الجر		Ref’ الرفع		Mebnî			*edilenin yeri*
هؤلاءِ Bunlar	*Bunları* (İkisini)	هذَيْنِ	**Bunlar** (İkisi)	هذانِ	***Bu***	هذَا	***Erkek***	**Burada** هنا YAKINDA في القريب
		هاتَيْنِ		هاتانِ		هذِهِ	***Kadın***	
Şunlar أولئكَ **Onlar**	***Şunları*** (İkisini)	ذَيْنِكَ	***Şunlar*** (İkisi)	ذانِكَ	**Ş*u***	ذاكَ	***Erkek***	**Şurada** هناك ÖTEDE في المتوسط
		تَيْنِكَ		تانِكَ		تيكَ	***Kadın***	
	Onları (İkisini)	ذَيْنِّكَ	***Onlar*** (İkisi)	ذآنِّكَ	**O**	ذلِكَ	***Erkek***	**Orada** UZAKTA هنالك، ثم وثمَّتَ في البعيد
		تَيْنِّكَ		تآنِّكَ		تِلْكَ	***Kadın***	

HAYVANLARA VE CANSIZLARA İŞARET İSİMLERİ

أسماء الإشارة إلى الحيوانات و إلى الجمادات

ÇOĞUL	İKİL				TEKİL		الكيفية	*İşaret edilenin yeri*
Mebnî	النصب و الجر		Ref’ الرفع		**Mebnî**			
هذه **Bunlar**	***Bunları*** (İkisini)	هذين	***Bunlar*** (İkisi)	هذان	***Bu***	هذا	***Erkek***	**Burada** هنا YAKINDA في القريب
		هاتين		هاتان		هذه	***Dişi***	
تيك **Şunlar**	***Şunları*** (İkisini)	ذينك	***Şunlar*** (İkisi)	ذانك	**Ş*u***	ذاك	***Erkek***	**Şurada** هناك ÖTEDE في المتوسط
		تينك		تانك		تيك	***Dişi***	
Onlar تلك	***Onları*** (İkisini)	ذينك	***Onlar*** (İkisi)	ذآنك	**O**	ذلك	***Erkek***	**Orada** UZAKTA هنالك، ثم وثمَّتَ في البعيد
		تينك		تآنك		تلك	***Dişi***	

MÜŞARUN İLEYH

المشار إليه

Birine bir şeyi gösterirken gösterdiğimiz şeye parmağımızla işaret ederiz. Böyle olması da gerekir. Aksi takdiyrde neyi gösterdiğimiz belli olmaz. Ancak ilim, ihtiyaç, bela, hayır ve şer, akıl ve imkan gibi mana isimlerine parmakla değil, hissi bir işaretle işaret edilir. İşaret edilen şeye müşarun ileyh denir ki, *kendisine işaret edilen* demektir.

Müşarun ileyh tekil de olsa, çoğul da olsa işaret ismi tekil gelir: *bu çocuk, bu çocuklar,* gibi. Ancak müşarun ileyhi hazfedersek, Arapça’da olduğu gibi tekilleri tekil işaret ismi ile, çoğulları da çoğul işaret ismi ile gösteririz. Mesela, bir çocuğu gösterirken *bu,* çocukları götserirken *bunlar* deriz. Arapça’da ise :

1. İşaret ismi belirli isimlerden olduğu için işaret edilenin de mutlaka belirli bir isim olması gerekir.
2. İşaret ismi keyfiyyet, kemmiyyet ve i'rab bakımından müşarun ileyh ile uyuşur. Yani : İşaret edilen kadın ise işaret ismi müennes, tekil ise o da tekil, tesniye veya cemi ise o da tesniye veya cemi getirilir. Tekil ve çoğul işaret isimleri mebni olduklarından onlarda i'rab problemi yoktur. Ama ikil işaret isimleri mu'reb oldukları için müşarun ileyhin i'rabını lafzi olarak almak zorundadırlar. Çoğul insanlara çoğul işaret ismi هؤلاء ve أولئك ile, akıl sahibi olmayan cemilere müfred müennes kalıpları هذه, تيك ve تلك ile işaret edilir.Çünkü akıl sahibi olmayan cemiler müfred müennes hükmündedir. Aşağıdaki tabloda akıl sahiplerine işaret edilmiştir.

AKILLILARA İŞARET İSİMLERİ VE İŞARET EDİLENLER

أسماء الإشارة إلى العقلاء والمشار إليهم

الجمع	İkil المثنى		المفرد	Keyfiy-yet	*İşaret edilenin durumu*
	Nasb ve Cer	Ref'			
هؤلاء الرِّجال Bu adamlar	هذين الرجلين bu iki adamı	هذان الرجلان bu iki adam	هذا الرجلُ bu adam	ذَكَرْ	Burada YAKINDA هُنَا في القريب
هؤلاء النِّساء Bu kadınlar	هاتين المرأتين bu iki kadını	هاتان المرأتان bu iki kadın	هذه المَرْأَةُ bu kadın	أُنْثَى	
أولئك الأَوْلاَدُ Şu çocuklar	ذينك الولدين şu iki çocuğu	ذانك الولدان şu iki çocuk	ذاك الوَلَدُ şu çocuk	ذَكَرْ	Şurada ÖTEDE هُنَاكَ في المتوسط
أولئك البَنَاتُ Şu kızlar	تينك البنتين şu iki kızı	تانك البنتان şu iki kız	تيك البِنْتُ şu kız	أُنْثَى	
O ihtiyarlar أولئك الشُّيُوخُ	ذَيْنِكَ الشيخين o iki ihtiyarı	ذآنِّك الشيخان o iki ihtiyar	ذلك الشَّيْخُ o ihtiyar	ذَكَرْ	Orada UZAKTA هُنَالِكَ وثَمَّ وثَمَّت في البعيد
أولئك العَجَائِزُ o acuzeler	تَيْنِّك العجوزين o iki acuzeyi	تآنِّك العجوزان o iki kocakarı	تلك العَجُوزُ o kocakarı	أُنْثَى	

Not: İşaret isimlerinin sonundaki muhatap zamirleri kendisine bir şey göster-diğimiz kimsenin keyfiyyet ve kemmiyyetiyle uyuşur :

ذلك الجبل ***Sana gösteriyorum ki, o dağ...***

تلكما الحديقة ***İkinize gösteriyorum ki, o bahçe...*** **gibi.**

HAYVANLARA VE CANSIZLARA İŞARET İSİMLERİ VE İŞARET EDİLENLER

أسماء الإشارة إلى الحيوانات وإلى الجمادات والمشار إليها

Kemmiyyet الكمية	الكيفية	

<table>
<tr><th rowspan="2">Çoğul
الجمع</th><th colspan="2">İkil المثنى</th><th rowspan="2">Tekil
المفرد</th><th rowspan="2">Keyfiyyet</th><th rowspan="2">وضع
المشار إليه</th></tr>
<tr><th>Nasb ve Cer</th><th>Ref’</th></tr>
<tr><td rowspan="2">هذه الأقلام
Bu Kalem-ler Bu develer
هذه النّوق</td><td>هذين القلمين
Bu İki kalemi</td><td>هذان القلمان
Bu İki kalem</td><td>هذا القلم
Bu kalem</td><td>مذكر</td><td rowspan="2">Burada
YAKINDA
هنا
في القريب</td></tr>
<tr><td>هاتين الناقتين
Bu İki deveyi</td><td>هاتان الناقتان
Bu İki deve</td><td>هذه النّاقةُ
Bu deve</td><td>مؤنث</td></tr>
<tr><td>تيك العُلوم
Şu iiimler</td><td>ذينك العلمين
Şu İki İlmi</td><td>ذانك العلمان
Şu İki İlim</td><td>ذاك العلم
Şu İlim</td><td>مذكر</td><td rowspan="2">Şurada
ÖTEDE
هناك
في المتوسط</td></tr>
<tr><td>تيك الحَوائِج
Şu ihtiyaçlar</td><td>تَيْنِكَ الحاجتين
Şu İki İhtiyacı</td><td>تانِك القمتان
Şu İki zirve</td><td>تيك الحاجَة
Şu İhtiyaç</td><td>مؤنث</td></tr>
<tr><td rowspan="2">تلك الجِبال
O dağlar
O ağaçlar
تلك
الشَّجَرَات</td><td>ذَيْنِّكَ الجبلين
O İki dağı</td><td>ذآنِّكَ الجبلان
O İki dağ</td><td>ذلك الجَبَل
O dağ</td><td>مذكر</td><td rowspan="2">Orada
UZAKTA
هنالك و ثم
و ثَمَّتَ
في البعيد</td></tr>
<tr><td>تَيْنِّكَ
الشجرتين
O İki ağacı</td><td>تآنِّكَ الشجرتان
O İki ağaç</td><td>تلك
الشَّجَرَة
O ağaç</td><td>مؤنث</td></tr>
</table>

Muzafın işaret ismi muzafun ileyhten sonra gelir: بيت علي هذا Ali’nin bu evi,gibi.

İSM-İ MEVSULLER
الأسماء الموصولة

İsm-i mevsul belirli bir kimseye veya nesneye delalet eden ve manası kendisinden sonra gelen cümle ile tamam olan gayr-i mütesarrif belirli bir isimdir. Türkçe’de buna *iyelik zamiri* denir. İsm-i mevsuller 2’ye ayrılır :

1. Özel İsm-i Mevsul (الموصول الخاص):

Buna Çekimli İsm-i Mevsul denir. Keyfiyyet ve kemmiyyete göre çekimi yapılabilen yani hem müzekkeri hem de müennesi olan, hem müzek-kerinin hem de müennesinin müfred, tesniye ve cem’i bulunan ism-i mevsul demektir. Müfred müzekkeri الذي’dir. Bunun çoğulları yalnız akıl sa-hipleri içindir.Akıl sahibi olmayan cemiler müfred müennes hükmünde oldukları için, onların cemilerinden sonra müfred müennes اَلَّتِي kalıbı gelir.

ÇEKİMLİ İSM-İ MEVSULÜN ÇEKİM TABLOSU
جدول تصريف الاسم الموصول الخاص

ÇOĞUL الجمع	İKİL المثنى		TEKİL المفرد	İsm-i mevsulün Keyfiyyeti كيفية الأسماء
Refi, Nasb, Cer الرفع والنصب والجر	*Nasb ve Cer* النصب و الجر	*Refi* الرفع	*Refi, Nasb, Cer* الرفع والنصب والجر	
الَّذِينَ بالذين **kimseler, kimseleri, kimseler ile**	اللذَيْن باللذين **iki kimseyi, iki şeyi, iki kimse ile, iki şey ile**	اللَّذانِ **iki kimse iki şey**	الذي بالذي **kimse, kimseyi, kimse ile şey, şeyi, şey ile**	المذكر **ERKEK**
اللاتي اللواتي اللائي باللاتي باللواتي باللائي **kimseler, kimse leri, kimseler ile**	اللتين باللتين **iki kimseyi, iki şeyi, iki kimse ile, iki şey ile**	اللتان **iki kimse, iki şey**	التي بالتي **kimse, kimseyi, kimse ile, şey, şeyi, şey ile**	المؤنث **KADIN veya DİŞİ**

Not : Kur'an-ı Kerim'de müennesin cem'i olarak اللاتي ve اللائي vardır, اللواتي yoktur.

2. Çekimsiz veya müşterek İsm-i Mevsuller (الموصولات العامة) . Şunlardır :

مَنْ، ما، ذا، أيُّ، ال

Bunlar keyfiyyet ve kemmiyyetleri tek bir lafızda toplanan ism-i mevsullerdir. Yani bunların müzekker ve müennesi, müfred, tesniye ve cem'i ortak bir isimdir. Bundan dolayı bunlara *Müşterek ism-i mevsul* denilmiştir. Mesela :

من ***bir erkek, iki erkek, erkekler, bir kadın, iki kadın ve kadınlar*** **için kullanılır :**

أكرمت من استقبلوا المعلمين ومن هَيَّأْنَ لهم طعاما.

Öğretmenleri karşılayan adamlara ve onlara yemek hazırlayan kadınlara ikram ettim, gibi

ÇEKİMSİZ İSM-İ MEVSULLER

الأسماء الموصولة العامة

	Açıklama ve Örnekler التوضيح والنماذج

مَنْ	Akıl sahipleri için kullanılır. …*kimse, o kimse ki, o kimseyi ki*… manasına gelir: خافَ مَنْ يَكونُ شاهدا. *Şahid olacak kimse korktu*, gibi. Bazı şartlarla akıl sahibi olmayanlar için de kullanılabilir. 1 - Akılsız olana akıllı muamelesi yapıldığında : Mesela, bülbül kasdedilerek: أَطْرَبَنِي من يُغَنِّي في عُشِّه بأَطْرَبِ الأَناشيدِ. *Yuvasında şarkı söyleyen kimse beni en güzel nağmelerle mestetti*, dememiz gibi. 2 - Akıllılar ile akılsızlar birbirine karışıp akıllıların galebe çalması durumunda : يُسَبِّحُ له من في السمواتِ ومن في الأَرْض. *Göklerde olan kimseler ve yerde olan kimseler onu tesbih eder,* gibi. 3 - Detaylamada akıl sahibi olmayanlar da bulunduğu zaman : العالمُ مَمْلوءٌ بالأَحياءِ: مِنْهم من يَنْطِقُ ويُفَكِّر ومنهم من لا ينطق ولا يفكر. *Dünya canlılarla doludur:Onlardan bir kısmı konuşur ve düşünür, bir kısmı da konuşamaz ve düşünemez,* gibi.
ما	Akıl sahibi olmayanlar içindir :.رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ما فَرَّطَ منا. R*abbimiz, bizden sadır olan kusurları bağışla,* gibi. Akıllılarla karışınca akıllılar için de kullanılır: ولا أنتم عابدون ما أعبد ولا أنا عابد ما عبدتم. *Ne ben sizin tapındığınız putlara taparım, ne de siz benim taptığım Allah'a taparsınız!* ما'dan sonra ما'yı beyan eden min-i beyaniyye (açıklama min'i) gelir. Bu isti'mal Türkçe mantığına uygun değildir. Bundan dolayı bu gibi cümlelerin tercemesinde ما'yı kaldırıp yerine beyanını koyarız: أحبُّ ما يُرْشِدُنِي من النَصيحَةِ. Öğütten beni irşad eden şeyi severim, gibi ki : أحب النصيحةَ التي تُرشدني. *Beni irşad eden öğüdü severim,* takdiyrindedir. Yani ما' yı atıp yerine beyanını getirdik ve : Özel ism-i mevsulün, keyfiyyet ve kemmiyyette, mevsuf makamındaki beyan ile ism-i mevsulün isimle uyuşan kalıbını sılasıyla birlikte ona sıfat yaptık. مَنْ'i de böyle düşünmeliyiz. Me-sela: هم من يُكْرِمونَ الضُيوفَ من أهْلِ المَدينة. *Onlar Medine halkından misafirlere ikram eden kimselerdir*, gibi ki : هم أهلُ المدينة الذينَ يكرمون الضيوف. *Onlar misafirlere ikram eden Medine'lilerdir,* takdiyrindedir. Yani من'i atıp yerine beyanını koyup ism-i mevsulü sılasıyla birlikte ona sıfat yaptık.
ذَا	Kendisiyle bir şeye işaret edilmeksizin مَنْ den sonra gelirse akıllılar, ما'dan sonra gelirse akılsızlar için olur: من ذا رَأَيْتَ؟ *Kimi gördün?* ما ذا فَعَلْتَ؟ *Ne yaptın?* ذا kendisinden sonra isim varsa işaret ismi olur : ما ذا الكتابُ؟ *Nedir bu kitap?,* gibi.
أيّ	Akıllı ve akılsızlar için kullanılır. Daima müfred müzekker olarak, bir gelecek zaman fiilinden sonra gelir. Diğer ism-i mevsuller arasında mu'reb olan yegane ism-i mevsuldür:.يَسُرُّنا أَيُّهم هو أَوَّل *Onlardan hangisi birinci olursa bizi sevindirecektir,* gibi.
ال	Akıllılar ve akılsızlar için kullanılır. İsm-i fail, ism-i mef'ul ve sıfat-ı müşebbehelerin başına geldiğinde ism-i mevsul olur: من القادمُ؟ *Gelen kimdir?* ما المكتُوبُ؟ *Yazılan ne-dir?* gibi ki: من الذي قَدِمَ؟ ve ما الذي كُتِب؟ takdiyrindedir.

SILA CÜMLESİ جملة الصلة

İsm-i mevsulden sonra gelen cümleye sıla cümlesi, ism-i mevsulün sılası veya sadece **"sıla"** denir. **Sıla :**

1. Cümle olur :

a) Fiil Cümlesi olur : هذا الذي طافَ العالَمَ. ***13,5***

b) İsim cümlesi olur : زارَنا من أبوه في المُخَيَّم.

Babası kampta olan kimse bizi ziyaret etti.

2. Şibh-i cümle olur:

a) Zarf olur : من الذي أمامَ البابِ؟ ***Kapının önündeki kimdir?***

b) Cârr ile mecrur olur : ما الذي في السلةِ؟ ***Sepetteki nedir?*** Bu da zarftır.

Sıla cümlesinde ism-i mevsule raci ve onun keyfiyyet ve kemmiyyetiyle uyuşan açık veya gizli bir zamir bulunur. Bu zamire "aid العائد" denir. **Örnekler :**

جاء من شاعَ صيتُهُ. ***Şöhreti yayılan kimse geldi.*** Burada شاع صيته cümlesi sıladır ve ism-i mevsule raci zamir, açık olarak gelen muzafun ileyh zaimridir.

- تعارَفْتُ بالذي يَعْرِفُ حسَيْنا. ***Hüseyin'i tanıyan kimse ile tanıştım.*** Bu sılada ise ism-i mevsule raci zamir يعرف' nün faili gizli هو'dir.

Sıla cümlesinde ism-i mevsule raci mef'ul makamındaki zamirin hazfi caizdir :. قَرَأْتُ الكتابَ الذي قَرَأْتَ ***Okuduğun kitabı okudum,*** gibi ki: الذي قرأتَه takdiyrindedir. İsm-i mevsul birden fazla, sıla tek olabilir

اِسْتَحَقَّ الجائِزَةَ الذي والتي أَتْقَنا العَمَلَ.

İşi güzel yapan erkek ve kadın armağanı haketti.

İsm-i mevsul haber olduğu zaman, sıladaki fiil 3. şahıs fiili ise haber ile yani ism-i mevsul ile, 1. ve 2. şahıs fiili ise mübteda ile uyuşur :

أنا الذي حَضَرَ في مَوْعِدِهِ. ***Ben randevusuna gelen kimseyim.***

أنا الذي عَلَّمْتُكَ الفَرَنْسِيَّةَ . ***Ben sana Fransızca' yı öğreten kimseyim.***

أنت الذي تَجاوَزْتَ الحَدَّ. ***Sen haddi aşan kimsesin***, gibi.

İSM-İ MEVSULLERİN CÜMLEDE KULLANILIŞI

استعمال الأسماء الموصولة في الجملة

İsm-i mevsuller cümlede 2 türlü kullanılır :

1 - ***Asli unsur olurlar*** : Bu takdiyrde sıla cümlesi Türkçe mantığı ile ism-i mevsulün sıfatı makamındadır : مَنْ جاءَ veya الذي جاء ***gelen kimse***, gibi.

مَنْ ve مَا sılasıyla birlikte cümlede yalnız asli unsur olurlar, ama bir asli unusura sıfat olamazlar.

2 - **الذي ve türevleri ise** cümle içinde asli unsur oldukları gibi sılasıyla birlikte bir **asli unsurun sıfatı da** olurlar.

İsm-i mevsulün sılasıyla birlikte asli unsur oluşuna örnekler:

- Mübteda:.الذي زارنا هو علي ***Bizi ziyaret eden kimse var ya, o Ali'dir.***
- Haber : .هذا ما أُحِبُّ ***İşte bu, sevdiğim şeydir.***
- Fail : .جاء من يطعم الفقراءَ ***Fakirleri doyuran kimse geldi.***
- Naib-i fail : .يُحَب الذين يصبرون ***Sabreden kimseler sevilir.***
- Mef'ul : .زُرنا من ساعدنا ***Bize yardım eden kimseyi ziyaret ettik.***
- Zarf : .لا تعاشر بمن فسقوا ***Bozuk olan kimselerle düşüp kalkma.***
- Muzafun ileyh : .ثواب من يراعي البائسين عظيم

Zavallıları gözeten kimsenin sevabı büyüktür.

İsm-i mevsulün sılasıyla birlikte bir asli unsura sıfat oluşuna örnekler :

- Mübtedaya:.الرجل االذي زارناهو علي *Bizi ziyaret eden adam var ya, o Ali'dir.*
- Habere : .هو الرجل الذي يحب العلماء ***O, bilginleri seven adamdır.***
- Faile: .جاء الشخص الذي يطعم الفقر ***Fakirleri doyuran şahıs geldi.***
- Naib-i faile : .فُهم الكلام الذي نُطِق ***Söylenen söz anlaşıldı.***
- Mef'ule:.رأينا الجد الذي ساعدنا ***Bize yardım eden dedeyi gördük.***
- Zarfa:لا تعاشر بالرجال الذين فسقوا ***Bozuk adamlarla görüşme!***
- Muzafun ileyhe: .ثواب المرأة التي تراعي البائسين عظيم

Zavallıları gözeten kadının sevabı büyüktür.

ŞART İSİMLERİ
أسماء الشرط

Şart ismi şart cümlesinin başına gelip kendisinden sonra bir de cevap cümlesi gelir. Şart isimleri hem şart hem de cevap cümlesindeki fi'l-i muza-rileri cezmeden gayr-i mütesarrif isimlerdir. Cevap cümlesine *şartın cevabı* veya *şartın cezası* denir. Şart ve cevap cümlesindeki fiillerin ikisi de mu-zari, ikisi de mazi veya biri mazi diğeri muzari olabilir. Maziler de muzari manası kazanır ve mahallen meczum olurlar :

مَنْ صَبَرَ ظَفِرَ. ما تَزْرَعْ تَحْصُدْهُ.

Her kim sabrederse zaferyab dur. Ne ekersen onu biçersin, gibi.

أَيًّا'in dışındaki bütün şart isimleri mebnidir. Şart kelimeleri ikiye ayrılır :

<u>I. İSİMLER</u>. Şart İsimleri de ikiye ayrılır :

A - Cezmedenler :

1 - Zaman zarfı olan:

مَتَى **Ne zaman:** مَتى تَأْتِنَا نُكْرِمْكَ. ***Ne zaman bize gelirsen sana ikram ederiz.***

2 - Mekan zarfı olanlar:

a) أَنَّى **Nerede... :** أَنى تَجْلِسْ أَجْلِسْ. ***Nerede oturursan ben de otururum.***

b) أَيْنَ، أَيْنَمَا **Nerede:** أين تَفْرَحْ فَاسْكُنْ هنالك. ***Nerede ferahlarsan orada otur.***

أينما تَكُونوا يُدْرِكْكُمُ المَوْتُ. ***Nerede olsanız ölüm sizi bulur* (Nisa : 78).**

c) حَيْثُمَا **Nerede :** وحيثما كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ.

***Nerede olursanız yüzünüzü onun tarafına çevirin* (Bakara :150).**

3 - Zarf olmayanlar :

- أَيُّ **Hangi :** أيَّ مَسْلَكٍ تَسْلُكْ أَسْلُكْ. ***Hangi yola girersen ben de girerim***
- كَيْفَمَا **Nasıl :** كيفما تَطْلُبْ فَلْيَكُنْ كَذلِكَ. ***Nasıl istersen öyle olsun.***
- مَنْ **Her kim:** من يَصْبِرْ يَنَلْ أَمَلَهُ ***Her kim sabrederse emeline ulaşır.***
- مَهْمَا **Ne + Muzari + san yap :**

مَهْمَا تَقُلْ فَلا نُؤْمِنُ لكَ. ***Ne dersen de, sana inanmayız.***

- مَا **Ne... :** ما تَفْعَلْ تَجِدْهُ. ***Ne yaparsan onu bulursun.***

B - Cezm etmeyenler : Bunlar şart manasını tazammun eden zaman zarflarıdır. Cezmetmeyenler şunlardır :

1 - إِذَا **...dığı zaman : Buna iza-i tevkıytiyye denir .**

إِذَا دَخَلْتَ بَيْتًا فَسَلِّمْ عَلَى صَاحِبِهِ.

Bir eve girdiğin zaman sahibine selam ver.

2 - كُلَّمَا **Her ne zaman :** كُلَّمَا نَوَيْتَ خَيْراً فَاعْمَلْهُ.

Her ne zaman bir hayra niyyet edersen onu yap.

3 - لمَاَّ **...ınca, Vakta ki :** Buna da **lemma-i hıyniyye** denir :

لَمَّا أَرَتِ الشَمْسُ وَجْهَهَا سُرِرْنا بِهَا.

Güneş yüzünü gösterince (Vakta ki güneş yüzünü gösterdi) sevindik.

2. ŞART EDATLARI . Şart edatları da 2'ye ayrılır :

A) Şart isimleri gibi cezm edenler :

1. إِذْمَا **Ne zaman....:** إِذْمَا تَجْتَهِدْ تَنْجَحْ. *Ne zaman çalışırsan başarırsın*, gibi.

2. إِنْ **Eğer... ise... :** إِنْ تُتْقِنْ عَمَلَكَ تَنَلْ أَمَلَكَ.

Eğer işini güzel yaparsan emeline ulaşırsın.

إِنْ başındaki vâv ile birlikte cümle sonunda gelirse, buna (إن الوصلية) in-i vasliyye denir, ***her ne kadar ise de*** manasına gelir.Buna '***ise de ulaması'*** denir: علي رجل عارف وإن كان جاهلاً.

Ali her ne kadar cahil ise de, arif bir adamdır, gibi.

B) Cezm etmeyenler:

1. لَوْ **Olsaydı... :** Geçmiş zamanın şartıdır :

لَوْ صَبَرْتَ لَوَصَلْتَ إلى القَصْدِ. *Eğer sabretseydin maksada ulaşırdın.*

لَو de إِنْ gibi başındaki vâv ile birlikte cümle sonunda gelirse, buna da : (لو الوصلية) lev-i vasliyye denir ve: *bile* ***olsa, olsa bile, olsa da, olsa dahi, velev ki..olsun, isterse...olsun*** manasına gelir. Buna da '***velev ki ulaması'*** denir : المؤمن لا يتكبر ولوكان مِلِكاً.

Mümin büyüklenmez, isterse kral olsun, gibi.

2. لَوْلاَ Olmasaydı. لولا أنتم لَكُنّا مُؤْمِنِين *Siz olmasaydınız mü'min olurduk.*(Sebe)

3. لَوْمَا Olmasaydı: لَوْما الْمَحَبَّةُ لَفَسَدَ الْمُجْتَمَعُ. *Sevgi olmasaydı toplum bozulurdu.*

ŞARTIN CEVABINA ف'NIN DÜHULÜ

دخول الفاء في الجملة الجوابية

Şart edatları إن ve إذما ve şart isimleriyle yapılan şart cümlesinin cevabına 7 yerde ف'nın dühulü vaciptir :

1 – Cevap isim cümlesi olduğu zaman :

مَنْ ظَلَمَ فإنه لا يفلح ظالمٌ.

Her kim zulmederse, bilmiş olsun ki, hiçbir zalim felah bulmaz.

2 – Talep fiili ve istifham ile başlarsa :

إن تطلب صحة فلا تأكل كثيرا. من خان الدولة فهل يعفى؟

Eğer sağlık istersen çok yeme. Her kim Devlete ihanet ederse afvedilir mi?

3 – Olumsuz bir fiil ile başlarsa : من ظلم فلا يكون سعيدا.

Her kim zulmederse mutlu olamaz.

4 – قد ile başlarsa: من كان قانعا فقد ملك كنزا.

Her kim kanaat ederse elbette bir hazineye sahib olmuştur.

5 – س وسوف ile başlarsa : إِن كنت مستقيما فسوف يكون ابنك هكذا.

Eğer doğru isen oğlun da öyle olacaktır.

6 – كأَنَّمَا ile başlarsa : ومن يشرك بالله فكأنما خرّ من السماء فتخطفه الطير.

Her kim Allah'a şirk koşarsa sanki gökten yere kapanıp onu kuş kapıyordur.

7 – ليس ile başlarsa: Hazret-i Ali Radıyallahü anh haşrı inkar eden bir müneccim ve bir tabib ile aralarında geçen diyalogu nazmen şöyle nakletmiştir:

قال المنجمُ والطبيبُ كِلاهما : لا تُحْشَرُ الأجسادُ، قلت لهما:

إن صحَّ قولكما فلستُ بخاسرٍ. وإن صحَّ قولي فالخسارُ عليكما!

Müneccim ve tabib, dediler ki: Cesetler haşrolunmaz. Onlara dedim ki: Sizin dediğiniz doğru ise bana bir şey yok. Benim dediğim doğru ise, **ki doğrudur,** *vay başınıza geleceklere!*

SORU EDATI
أداة الاستفهام

Soru edatı Türkçe'de tektir. O da : mi?'dir. Kendisinden önceki kelimeden ayrı yazılıp ancak kendisinden sonra gelen ek fiile bitişir.

1 – TÜRKÇE SORU EDATI İKİ YERDE KULLANILIR :

a) Haberi cümlenin hükmünü, ***2. şahsa emir ve nehiy hariç,*** inşai cümlenin fiilini sorar.***di'li geçmiş***'in ve bütün 3. şahıs fiillerinin sonunda, diğer zamanların 1. ve 2. şahıslarının zaman kökü ile özne zamiri arasında, ek fiilli cümlelerde ek fiilden önce gelir. **Mesela :**

Kuşlar havada uçuyor. Hava soğuk değildir. Nimete şükrediyoruz. Ali gelsin. Ben evdeyim,

cümlelerinin hükmünü veya fiilini sormak için :

Kuşlar havada uçuyor mu? Hava soğuk değil midir?
Ali gelsin mi? Nimete şükrediyor muyuz? Sen evde misin?

deriz. 2. şahsın emir ve nehyine mantık gereğince soru sorulamaz.

b) Cümlenin bir ögesi sorulur: Sorulan unsur soru edatından, cevap cümlesinde fiilden veya ek fiilden ya da zarftan önce getirilir.

ÖGEYI SORAN SORU VE CEVAP CÜMLESİ ÖRNEKLERI

Dün size gelen Ali midir? ***Evet, dün bize gelen Ali'dir.***	***Yola bu gün mü çıkacaksın?*** ***Evet, yola bu gün çıkacağım.***

Ögeyi soran soru cümlesi ve soruya verilen cevap cümlesi hasr ifa-de eder. Hasrı her iki dilde de ses tonu ile ifade etmemiz gerekir. Aksi tak-dirde hasr gerçekleşemez.

2 - ARAPÇA'DA SORU EDATI İKİDİR: هَلْ ve أ . Daima cümlenin başın-da gelirler. أ, başında bulunduğu kelimeye bitişik yazılır. Soru edatlarının kullanıldığı yerler :

a) هل : Haber cümlesinin hükmü, ***muhataba emir ve nehyin dışında*** inşa cümlesinin fiili genellikle هل ile sorulur. Ama, أ ile de sorulabilir :

هل تذيب السخونة الكروية الثلوجَ بعد خمس سنوات؟

Küresel ısınma beş yıl sonra buzları eritecek mi ?

هل ليلعب علي في الحديقة؟ ***Ali bahçede oynasın mı?***

أتصبر؟***Sabreder misin?*** أرأيت عليا؟ ***Ali'yi gördün mü?***

أتريدون أن تجعلوا لله عليكم سلطانا مبينا؟ (النساء)

Allah'a aleyhinizde apaçık bir huccet vermek ister misiniz?

b) Cümlenin ögeleri ve olumsuz cümleler هَل ile değil, sadece أ ile sorulur. Sorulan öge soru edatından sonra gelir. Fiil cümlesinde fail sorulmuşsa ce-vabında, fail, hasr ifade etmesi için fiilden önce gelip mübteda olur. Çünkü cümle isim cümlesine dönüşmüştür. İsim cümlelerinde أ ile yalnız mübteda sorulur, haber sorulamaz. Çünkü haber mübtedanın hükmünü ifade etti

ğinden fiiller gibi هَل ile sorulur. Cevap cümlesinde, mübteda ve haber normal düzene sokulur. Sorulan öge hem soru cümlesinde hem de cevap cümlesinde hasr ifade eder.

Örnekler

Ali sen misin? أأنت علي؟ نعم،علي أنا ***Evet, Ali benim..***	أعلي أنت؟ ***Sen Ali misin?*** ***Evet,ben O'yum.*** نعم،أناهو	أعلي جاء؟ ***Ali mi geldi?*** ***O geldi..*** هو جاء
أما أنت وليا؟ ***Sen Veli değil misin?***	أما تنام؟ ***Uyumuyor musun?***	***O*** أليس هو عليا؟ ***Ali değil midir?***

Birinci ve ikinci cümlede mübteda sorulmuştur. Birinci cümlede علي özne أنت yüklem, ikinci cümlede أنت özne علي yüklemdir.

Bu cümlelerin aslı أنا علي وعلي أنا.'dir. Mübteda ve haberden her ikisi de mübteda olabiliyorsa, hangisi başa gelmişse o mübtedadır. Üçüncü cümlede fail sorulmuştur. Fiiller, cümlenin hükmünü bilmek için genellikle هل ile sorulur. Sorulan öge vasıl hemzesi ile başlıyorsa hazfedilip soru eda-tı uzatılır : آلآن قدمتم من السوق؟ ***Çarşıdan şimdi mi geldiniz?*** **gibi.**

Diğer Örnekler

Sorunun cevabı	*Sorulan öge*	*Ögeyi soran soru cümlesi*
نعم، بعد خمس سنوات تذيب. *Evet* ***beş yıl sonra*** *erite**cek**.*	**FİİLİN ZAMANI**	أبعد خمسة أعوام تذيب السخونة الكروية الثلوج؟ *Küresel ısınma buzları* ***beş yıl sonra mı*** *eritecek?*
نعم، الثلوجَ تذيب السخونة. *Evet, ısınma* ***buzları*** *erite**cek**.*	**FİİLİN NESNESİ**	آلثلوجَ تذيب السخونة الكروية بعد خمسة أعوام؟ *Küresel ısınma beş yıl sonra* ***buzları mı*** *eritecek?*
نعم، السخونة الكروية تذيبها. *Evet,onları* ***küresel ısınma*** *erite**cek**.*	**FİİLİN ÖZNESİ**	آلسخونة الكروية تذيب الثلوجَ بعد خمسة أعوام؟ *Beş yıl sonra buzları* ***küresel ısınma mı*** *erite**cek**?*
نعم، علي ليلعب في الحديقة. *Evet, bahçede* ***Ali*** *oyna**sın.***	**FİİLİN ÖZNESİ**	أعلي ليلعب في الحديقة؟ *Bahçede* ***Ali mi*** *oyna**sın**?*
نعم،هو مريض. *Evet,* ***o*** *hastadır.*	**ÖZNE**	أحسين مريض؟ ***Hüseyin mi*** *hastadır?*

SORU İSİMLERİ VE SORU ZARFLARI

أسماء الاستفهام وظروف الاستفهام

Kendisiyle bir şey veya bir iş sorulan isimlerdir.Soru isimleri ve soru zarfları sadaret iktiza eden yani cümle başında gelmesi gereken lafızlardan-dır. Soru isimleri ve soru zarfları şunlardır :

أَنَّى	Nereden? : Yer sorma zarfıdır. Sükün üzere mebnidir: أَنَّى لَكَ هذا؟ *Bu sana neredendir?*
أَيْنَ	**Nerede?:** Mekan zarfıdır, feth üzere mebnidir: أيْنَ أنت؟ *Neredesin?* Başına مِنْ ve إلَى harf-i cerleri gelebilir : مِنْ أَيْنَ جِئْتَ وإلَى أَيْنَ تَذْهَبُ؟ *Nereden geldin ve nereye gidiyorsun?*
أَيَّانَ	**Ne zaman?:** Gelecek zaman soru zarfıdır. Aslı أيُّ وآنَ'dir: أيان تَعُودُ؟ *Ne zaman döneceksin?*
أَيُّ	**Hangisi?** : Akıllı ve akılsızları sormak için kullanılır : a) Ma'rifeye muzaf olur : أي الطالبين أَوَّلُ؟ *Öğrencilerden hangisi birincidir?* b) Nekireye muzaf olur ve fiil muzafun ileyh ile uyuşur : أي طالبٍ أَتَى؟ *Hangi öğrenci geldi?* أي طالبين أَتَيَا؟ *Hangi iki öğrenci geldi?*
كَمْ	**Kaç? :** Sayı sorulur ve temyizi daima müfred ve mansub olur: كم كتابًا في الخِزانَةِ؟ *Depo-da kaç kitap vardır?* Temyizi ile arası açılabilr : كم في الخزانة كتابا؟ gibi. ب harfi cerri ile mecrur ise temyizi mecrur olur : بِكم ليرةٍ اشْتَرَيْتَهُ؟ *Onu kaç liraya? Cüm*lede: 1. Mübteda olur : كم طالباً جاءَ؟ *Kaç öğrenci geldi?* 2. Haber olur : كم حِسابُكَ في المَصْرِفِ؟ *Bankada hesabın kaçtır?* 3. كان'nin haberi olur : كم يومًا كانَتْ إجازَتُك السَّنَوِيَّةُ؟ *Yıllık iznin kaç gün idi?* 4. Temyizi ile birlikte nesne olur : كم كتابا قَرَأْتَ؟ *Kaç kitap okudun?* 5. Mef'ul-i mutlak olur : كم رِحْلَةً رَحِلْتَ إلى مَكَّةَ ؟ *Mekke'ye kaç sefer yaptın?* 6. Zarf olur : كم سَنةً دَرَسْتَ ؟ *Kaç sene okudun?*
كَيْفَ	**Nasıl?:** Durum ve fıtri vasıflar sorulur: كَيْفَ عليٌّ أَصَحِيحٌ أَمْ سَقيمٌ؟ *Ali nasıl, sağ-lıklımı, yoksa hasta mıdır?* Hayret ve azarlama için de kullanılır: كيف قاله! Onu nasıl dedi! كيفَ ارْتَكَبْتَ هذه الرَّذالَةَ ؟ *Bu kepazeliği nasıl irtikab ettin?* gibi. Cümle içinde *:* 1. Mübtedanın ve كان 'nin haberi olur : كيف هو؟ *O nasıldır?* كيف كان علي؟ *Ali nasıl idi?* 2. Kalb fiillerinin 2. mef'ulü olur : كيف تَظُنُّ علياًّ؟ *Ali'yi nasıl zannediyorsun?* 3. Mef'ul-i Mutlak olur : كيف فَعَلَ رَبُّكَ بأَ صْحابِ الفيلِ؟ *Rabbin fil ordusunu nasıl yaptı?* 4. Tam fiilden önce hal olur : كيف جاء خَالِدٌ؟ *Halid nasıl geldi?*
مَتَى	**Ne zaman?:** Geçmiş ve gelecek zamanı sorar : متى قَدِمْتَ؟ *Ne zaman geldin?* متى نَصْرُ اللهِ؟ *Allah'ın yardımı ne zamandır?*
مَنْ	Kim? : Akıl sahipleri için kullanılır : من كَتَبه؟ *Onu kim yazdı?* من ذا رأى؟ *Kimi gördü?* 1. Nekire isim, lazım fiil ve mef'ulünü almış müteaddi fiilden önce mübteda olur: من ينام؟ *Kim uyuyor?* من أَكْرَمَنا؟ *Bize kim ikram etti?* من طبيب؟ *Kim doktordur?* 2. Ma'rifeden önce haber olur : من القاتِلُ؟ *Katil kimdir?* من هذا؟ *Bu kimdir?* 3. كان nin haberi olur : من كان؟ *Kim idi?* gibi ki, كان'nin ismi, altında gizli هو dir. 4. Mef'ulünü almayan müteaddi fiilden önce mef'ul olur : من أَكْرَمْتَ؟ *Kime ikram ettin?*
ما	Ne?: Akılsızlar sorulur. Bazan ماذا olur: ما هذا ؟ *Bu nedir?* ماذا تفعل؟ *Ne yapıyorsun?*

KİNAYE
الكناية

Kapalı bir lafızla belirli bir kimseyi ifade eden gayr-i mütesarrif bir isimdir. Kinaye isimleri şunlardır : كَمْ، كَأَيِّ، كَذا، كيتَ، بِضْعٌ، فُلانٌ . Bunlardan yalnız كم'in cümle başında bulunması gerekir. Çünkü sadaret iktiza eden lafızlardandır. بِضْعٌ وفُلان'ün dışında kalan kinaye isimleri mebnîdir.

كم'İN KISIMLARI

İki türlü كم vardır : (كم الاستفهامية) ve (كم الخبرية). İki كم arasındaki farklar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Kem-i istifhamiyye (كم الاستفهامية) : Kaç?	Kem-i haberiyye (كم الخبرية) : Nice!
Soranın bilmediği ve belirtilmesini istediği sayıdan kinayedir. *Cümle içinde :* **1.** Mefulün bih sariyh yani Nesne olur : كم كتابا اشْتَرَيْتَ؟ ***Kaç kitap satın aldın?*** **2.** Mef'ul-i mutlaktan naib olur : كم ضَرْبَةً ضَرَبْتَ؟ ***Kaç vuruş vurdun?*** **3.** Mübteda olur كم شخصا جاء؟ ***Kaç kişi geldi?*** **4.** Haber olur : كم حسابُك في المَصْرِفِ؟ ***Bankada hesabın kaçtır?*** **5.** Harf-i cerle mecrur olur: بِكم إشتريتَ الكتابَ؟ ***Kitabı kaça satın aldın?***	**Belirtmek için değil, haber vermek için çok sayıdan kinayedir. *Cümle içinde :*** **1.** Mef'ulün bih sariyh yani Nesne olur : كم كتابٍ اشتريتُ ! ***Nice kitap satın aldım!*** **2.** Mef'ul-i mutlaktan naib olur : كم ضربةٍ ضربتُ! ***Nice vuruş vurdum!*** **3.** Mübteda olur : كم طالبٍ جاء! ***Nice öğrenci geldi!*** **4.** Haber olur: كم حسابي في المصرف! ***Bankada nice hesabım vardır!*** **5. Harf-i cerle veya izafetle mecrur olması caiz olmaz.**
Kendisinden sonra gelen isim temyîz olur: **1.** كم **H**arf-i cerden sonra geldiği zaman mümeyyizinin mansub ve mecrur olması caizdir: بكم ليرةٍ بِعْت بيتَك؟ ***Evini kaç liraya sattın?*** **2.** كم ile mümeyyizin arası müteaddi bir fiille aralandığı zaman mümeyyizin başına من eklenir. : كم أَطْعَمَ من فقيرٍ؟ ***Kaç fakir doyurdu?***	**Kendisinden sonra gelen isim onun muzafun ileyhi olarak mecrur olur. Bu takdiyrde:** **1.** İsim hem müfred hem de cemi olur : كم إنسانٍ! ***Nice insan!*** كم أُناسٍ! ***Nice insanlar!*** **2.** Temyİzinin مِن ile mecrur olması caizdir : كم من مرةٍ أَخْطَأْتَ! ***Nice kerre yanlış yaptın!*** كم ile temyzinin arası bir fasıla ile bölünür ise temyizinin mansub olması vacip olur : كم لي صَديقا! ***Nice dostum vardır!***
Bir kariyne bulunduğu zaman temyÎzinin hazfedilmesi caizdir: كم أولادُك؟ ***Çocukların kaçtır?*** gibi ki : كم ولداً أولادك؟ ***Çocukların kaç çocuktur?***, demektir.	**Fiilin başına gelirse temyÎzi hazfedilir :** كم كافَحْتُ! ***Nice düşmanla karşılaştım!*** gi-bi ki: كم كِفاحٍ كافحت! takdiyrindedir.

DİĞER KİNAYELER

الكنايات الأخرى

كَأَيِّ: Bu da *Nice* demektir. كَمِ الخَبَرِيَّةُ gibi çok şeyin sayısını belirlemek için değil, çokluğunu haber vermek için kullanılır.Temyîzi daima مِن ile mecrur olarak müfred gelir : وكأي من دابةٍ لا تحْمِلُ رِزْقَها!

***Nice canlı vardır ki, rızkını yanında taşımaz!* (Ankebut : 60) gibi,**

كَذَا:*Şöyle* demektir. Mübhem bir sayıdan veya sözden kinaye olur. Çoğu kerre birbirine atfedilerek mükerrer kullanılır.Cümle içindeki konumuna göre mahalli i'rab alır. Temyîzinin mansub olması gerekir :

أَطْلُبُ كذا وكذا سيارةً. ***Şöyle şöyle bir araba istiyorum*, gibi.**

Atıfsız ve tekrarsız da kullanılır : عندي كذا كتاباً.

***Yanımda şöyle bir kitap vardır*, gibi.**

كِيتَ وذِيتَ: Bunlar da *şöyle* demektir. كيت hikaye ve haberden kinaye olur. Atıflı veya atıfsız olarak tekrar edilmesi vaciptir :

قلتَ كيت كيت. ***Şöyle şöyle dedin.***

قالَ كيت وكيت. ***O da şöyle ve şöyle dedi*, gibi.**

زيت' nin de كيت gibi cümlede nesne olması gerekir.

بضْعٌ : *Bir kaç* demektir. 3'ten 9'a kadar belirsiz bir sayıdan kinaye olur. Temyîzi izafetle yahut من ile mecrur olur. 3'ten 9'a kadar olan asıl sayıların hükmü burada da geçerlidir:

اشتريت بضع وَرَقاتٍ. ***Bir kaç kağıt satın aldım.***

اِسْتَعَرْتُ بضعَةً من كُتُبٍ. ***Bir kaç kitap emanet aldım*, gibi.**

فُلاَنٌ : *Falanca* demektir. Erkekten kinaye olur :

تَصَدَّقَ فُلانٌ إلى الفقراء. ***Falanca* (erkek) *fakirlere sadaka verdi,* gibi.**

فلانة kadından kinaye olur : فُلانَةٌ تَعْمَلُ في جمعيةِ خَيْرٍ.

***Falanca* (kadın) *bir hayır derneğinde çalışıyor*, gibi.**

ZARF ظرف

Fiilin meydana geldiği yeri veya zamanı gösteren ve kendisinde فِي "de" manası bulunan bir isimdir. Zaman ve mekan zarfları olarak 2'ye ayrılır. Zarflar şöyle taksim edilir :

1. Mu'reb zarflar. Mef'ulün fiyh olarak mansub olurlar ve 2'ye ayrılırlar :

a) Mübhem olanlar **: Belirsiz bir zamanı veya mekanı gösterirler.**

b) Mahdûd olanlar ***:*** **Sınırlı bir zamanı veya mekanı gösterirler.**

2. Mebni Zarflar: M.fiyh olarak mahallen mansubturlar.*Bunlar da 2'ye ayrılır:*

a) Mütesarrif olanlar **: Zarf ve gayr-i zarf olarak kullanılırlar.**

b) Gayr-i mütesarrif olanlar : **Ancak zarf olarak kullanılırlar.**

ZARFLAR الظروف

MEBNÎ ZARFLAR الظروف المبنية		MU'REB ZARFLAR الظروف المعربة		
G.MÜTESARRİF غير المتصرفة	**MÜTESARRİF** المتصرفة	**MAHDUD** المحدودة	**MÜBHEM** المبهمة	**ZAMAN ZARFLAR**
إِذا إذ vakıtta	الآنَ şimdi	أُسْبُوعٌ hafta	آناءَ gece vakti	
أَيّانَ، أَنَّى Ne zaman	أَمْسِ dün	خَرِيفٌ son bahar	أَبَداً ebediyyen	
بَعْدَ sonra	رَيْثَ,رَيْثَما cek kadar	خَمِيسٌ perşembe	أَمَدٌ uzun zaman	
بَيْنا وبينَما iken	لَمَّا ...diğinde, ince	رُبْعٌ çeyrek	حِينَ zaman	
قَطُّ عَوْضُ asla	مَتَى Ne zaman	ساعة saat	زمانٌ zaman	
قَبْلَ önce	مُذْ ve مُنْذُ denberi	شباط Şubat	عِنْدَ yanında	
لَدُنْ ve لَدَى Nezdinde, katında	آنفاً demin	عامٌ yıl	مُدَّةٌ müddet	
	هُنَيْهَةً az önce	قَرْنٌ asır	وَقْتٌ vakit	
صَباحَ مَساءَ sabah akşam		يَوْمٌ gün	فَتْرَةٌ Süre, süreç	
		إِسْطَبْلٌ ahır	أَمامَ önünde	**MEKAN ZARFLARI**
أَنَّى Nerede	هُنا burada	بَحْرٌ deniz	تَحْتَ altında	
بَعْدَ sonra	هُناكَ şurada	بَلَدٌ belde	خَلْفَ arkasında	
عَلُ üstünde	هُنالِكَ ثَمَّ وثَمَّتَ orada	بَيْتٌ ev	شِمالَ يَسارَ solunda	
قَبْلَ önce	حَيْثُ .. yerde	جَبَلٌ dağ	فَوْقَ üstünde	
لَدُن لَدَى nezdinde, katında	أَيْنَ Nerede	قَرْيَةٌ köy	وَراءَ gerisinde	
		مَدِينَةٌ şehir	يَمِينَ sağında	
Ve İzafetten kopabilen yön isimleri		مَسْجِدٌ mescid	بين arasında	

ZARFLARIN MÜTEALLEKİ متعلقات الظروف

Fiiller zarfların kapları durumundadır. Bundan dolayı cümle içinde her bir zarfın mutlaka bir fiille ilgisi vardır ve bir fiile tealluk eder. تَعَلُّقٌ lügatta bir şeyin bir şeye asılması, nahiv ilminde ise zarfın fiile bağlanması demektir. Buna göre zarfın bağlandığı veya asıldığı fiile müteallak (مُتَعَلَّقٌ), fiile asılan zarfa da müteallik (مُتَعَلِّقٌ) denir. Müteallak kasap dükkanındaki çengel, mü-teallik da çengele asılan et mesabesindedir.

Müteallak 2'ye ayrılır :

1. Fiil olur: .الرياضِيّون يُسابِقون في المَلْعَبِ *Sporcular stadda karşılaşırlar.* Bu cümlede zarfın müteallakı يسابقون fiilidir. .النَسْرُ في قِمَّةِ الجَبَلِ *Kartal dağın zirvesindedir.* Bu cümlede müteallak vücuben mahzuf يوجد **fiilidir..**

2. Şibh-i fiil olur : .الجالِسُ في الطَرِيقِ مَسْئُولٌ عَنْ ثَلاثَةِ أُمورٍ *Sokakta oturan üç şeyden sorumludur.* Bu hadiste müteallak şibh-i fiil nev'inden ve ism-i fail cinsinden الجالس'dür.

Zarf-ı müstekarrın müteallakı şu 5 masdardan takdiyr edilen vü-cüben mahzuf bir fiil veya şibh-i fiildir :

كَوْن، استقرار، ثُبوت، حُصول، وُجود

olmak, yerleşmek, sabit olmak, hasıl olmak, var olmak

.الهواءُ النَّقِيُّ في الغابات *Temiz hava ormanlardadır*. Bu cümlede haber zarf-ı müstekardır. Vücüben mahzuf müteallakı موجود'dür. Türkçe'de müteallak takdiyrine lüzum yoktur. Çünkü ek fiil müteallakın yerini tutar.

ZARF-I MÜSTEKAR VE ZARF-I LAĞV
الظر ف المستقر والظرف اللغو

A) Zarf-ı Müstekar : İstikrara kavuşmuş, yerli yerine oturmuş zarf demek-tir. Asıl zarf ta bunlardır. Zarf-ı müstekarların müteallakının hazfedilmesi va-ciptir:.العلمُ فيالصدور *İlim kalplerdedir,* gibi ki, mahzuf müteallakı **يَحْصُلُ dür:**

.العلم يَحْصُلُ في الصدور *İlim kalplerde hasıl olur*, demektir.

Zarf-ı müstekarların bir adı da şibh-i cümledir, cümlemsi demektir. Çünkü zarflar fi'li hazfedilmiş yarım cümledir.

<u>Zarf-ı müstekarlar cümlede 4 türlü halledilir :</u>

a) Haber olur:. فِي الجبلِ دبٌّ ***Dağda bir ayı vardır***. **Bu cümlede** فِي الجبل **zarf nev-inden haberdir. Müteallakı hazfedilmiştir. Mahzuf müteallak** يوجد**'dür**

b) Sıfat olur:. اِلْتَقَيْتُ بِرَجُلٍ من قُرِيشٍ ***Kureyş'li bir adamla karşılaştım,*** gibi ki: التقيت برجل كائنٍ من قريش.

Kureyş'ten olan bir adamla karşılaştım, demektir.

c) Hal olur: .رَأَيْتُ الْهِلالَ بَيْنَ السَحابَيْنِ ***Hilali iki bulut arasında gördüm***, gibi ki : رأيت الهلال مَوْجودا بين السحابين.

Hilali iki bulut arasında mevcud olarak gördüm, **demektir.**

d) İsm-i mevsulün sılası olur:؟ ما الذي فِي السَّلَّةِ ***Sepetteki nedir?*** **gibi ki:**

ما الذي يوجد في السلة؟ ***Sepette bulunan şey nedir?*** **demektir.**

B) Zarf-ı lağv: Müteallakı mezkür zarf demektir ve bunlarda müteallakın zik-redilmesi vaciptir. Bunların müteallakı *bir fiil, şibh-i fiil veya masdardır*. Müteallakın zikredilmesi onun zarflığını lağvediyor. Onlara bundan dolayı zarf-ı lağv adı verilmiştir.

<u>Zarf-ı lağvlar da cümle içinde 4 türlü halledilir :</u>

1 - Mef'ulün fiyh olur : .نَفْرَحُ فِي القِمَمِ ***Zirvelerde ferahlarız,*** **gibi**

2 - Mef'ulün leh olur: .نَبْذُلُ جُهْدَنا لِتَخْليصِكَ

Seni kurtarmak için çaba sarfediyoruz, **gibi.**

3 - Naib-i fail olur : .قُبِضَ عَلَى اللُّصوصِ ***Hırsızlar yakalandı***, **gibi.**

4 - Mef'ulün bih gayr-i sariyh olur:. نَكْتُبُ بالقلمِ *Kalem ile yazıyoruz*, **gibi.**

ZARFLARIN MANSUB OLMASI

نصب الظروف

Cümlede mansub olması vacip olan zarflar şunlardır:

1. Mu'reb nev'inden olup في **manasını tezammun eden zaman zarfları :**

. سِرْتُ حيناً ***Bir zaman yürüdüm.*** سافَرْتُ لَيْلَةً ***Bir gece yolculuk yaptım***

.فَكَّرْتُ ساعةً ***Bir saat düşündüm***, **gibi.**

2. Kendisinde في **manası bulunan mübhem ve mübhemimsi mekan zarfları:**

Yeri ve mesafesi belirlenmemiş yön isimleri ile جِهَة , ناحِيَة, جانِب ***yan, yön, bölge*** **gibi *mübhem* mekan isimleridir. Mil ve kilometre gibi mesa-fesi belli, fakat yeri belli olmayan mikdar ve mesafe isimleri ise *mübhemim-***

si mekan isimleridirler. ***Mübhemve mübhemimsi*** bütün mekan isimleri-nin i’rabı nasbdır :

السيارة أمامَ البابِ. ***Araba kapının önündedir***

المدينةُ جانبَ الجبَلِ. ***Şehir dağın yan tarafındadır:***

سِرْنا جِهَةَ الشَرْقِ. ***Doğu yönünde seyrettik.***

مشينا ميلا. ***Bir mil yürüdük.*** قطعنا فرسخين. ***İki fersah katettik***, gibi.

3. Cümlenin fiili türemiş mekan ismi cinsinden bir fiil, yani mekan ismi ile fiil ayni kökten ise: جَلَسْتُ مَجْلِسَ العُلَماءِ. ***Alimler meclisinde oturdum.***

ذَهَبْتُ مَذْهَبَ ذَوي العُقولِ. ***Akıl sahiplerinin yolundan gittim***, **gibi.**

4. دَخَلَ, نَزَلَ, سَكَنَ **fiillerinden sonra gelen mahdud yani sınırlı mekan isimleri:**

دخَلْنا البَيْتَ. ***Eve girdik.*** نزلنا الفُنْدُقَ ***Otelde konakladık.***

نَسْكُنُ الدارَ. ***Konakta oturuyoruz***, **gibi.**

ZARFLARIN MECRUR OLMASI
جر الظروف

1. Fiil ile mekan zarfının kökleri değişik ise mekan zarfı **في** **harf-i cer-ri ile mecrur olur :** وَقَفْتُ في مجلس العلماء. ***Alimler meclisinde durdum.***

سِرْتُ في مذهبِ ذوي العقول. ***Akıl sahiplerinin yolunda yürüdüm***, **gibi.**

2. Camid ve mahdud mekan isimleri de **في** **harf-i cerri ile mecrur olurlar :**

نُقيمُ في المدينة. ***Şehirde oturuyoruz.*** نَعيشُ في الفلاّ ***Villada yaşıyoruz,*** **gibi.**

ZARFLARIN NAİBİ
نائب الظروف

Zarflardan naib olanlar yani zarfların yerini tutanlar şunlardır :

1. Zarfların muzafları : مشيتُ كلَّ النَهارِ. ***Bütün gün yürüdüm.***

سِرْتُ طولَ النَّهْرِ. ***Irmak boyunca seyrettim,*** **gibi.**

2. Zarfların sıfatları: بَكَيْتُ كثيراً. ***Çok ağladım,*** **gibi ki,** بكَيْتُ زَمَنًا كَثيراً. ***Bir çok zaman ağladım***, **demektir. Zarf hazfedilip sıfatı kalmıştır.**

3. İşaret isimleri: تغبت هذا اليومَ كثيرا. ***Bu gün çok yoruldum.*** **gibi.**

4. Temyizi zarf olan sayılar : سافَرْتُ ثَلاثِينَ يَوْماً. ***Otuz gün yürüdüm.***

سِرْتُ ثَلاثَةَ فَراسِخَ. ***Üç fersah seyrettim***, **gibi.**

5. Zarf manasını tazammun eden masdarlar :

سافرتُ طُلوعَ الشَّمْشِ. ***Güneş doğduğunda yola çıktım,*** **gibi ki :**

سافرت وَقْتَ طلوعِ الشمسِ. *Güneşin doğma zamanında yola çıktım,* **demektir.**

MEBNİ ZARFLARI AÇIKLAMA

ايضاح الظروف المبنية

1. قطُّ: Asla, demektir.Bütün maziyi kaplar ve daima olumsuz bir fiilden son-ra gelir. Mesela: ما فَعَلْتُهُ قطُّ. ***Onu asla yapmadım,*** **dediğimiz zaman :**

Onu ömrüm boyunca yapmadım **demektir.**

2. عَوْضُ: Bu da asla, demektir. Gelecek zamana yöneliktir ve daima nefy-i is- tikbal sıyğasından sonra gelir: لا أَفْعَلُهُ عوضُ. ***Onu asla yapmıyacağım,*** **gibi.**

3.بَيْنا وبَيْنَما **: iken, demektir. Geçmiş zaman zarfıdırlar. Bunların aslı** بين**'dir.** بينا**' daki elif ve** بينما **daki** ما **zaiddir ve onları bu ziyadeler zaman zarfı yap-mıştır. Çoğunlukla isim cümlesinde kullanılırlar:**

بَيْنَا أنا أَرْجِعُ من الصَيْدِ تَلاقَيْتُ صَديقي.

Avdan dönerken arkadaşımla karşılaştım, **gibi.**

Az da olsa, fiil cümlesinde de kullanılırlar:

تَعَلَّمْتُ اللُغَةَ الروسِيَّةَ بينما كُنْتُ في روسيا.

Rusça'yı Rusya' da iken öğrendim, **gibi.**

4. إذا**:...vakıt, demektir. Çoğunlukla gelecek zaman zarfı olur ve şart mana-sını tazammun eder. Daima fiil cümlesine muzaf olur. Şart cümlesindeki fi-iller daima mazi, cevap cümlesindeki fiiller çoğunlukla mazi, bazan da mu-zari olur ve muzari cezmedilmez. Cevap cümlesindeki mazi fiil, bazan mazi manasında kalıp bazan da muzari manası kazanır. Örnekler :**

حَتَّى إذا أَتَوْا على وادي النَّمْلِ قالَتْ نَمْلَةٌ يا أيها النملُ ادْخُلوا مَساكِنَكُمْ!

Nihayet karınca vadisine geldikleri zaman bir karınca dedi ki : **Ey karıncalar yuvalarınıza girin!** ***(Neml:18).*** **Mazi, burada, mazi mana-sındadır.**

فإذا ذَهَبَ الخَوْفُ سَلَقوكم بِأَلْسِنَةٍ حِدادٍ.

Korku gittiği vakit sizi keskin dillerle incitirler **(Ahzab 19)**

. إذا جاء الصَّيْفُ تَزايَدَتِ الحَرارَة ***Yaz geldiği zaman sıcaklık artar.***

Bu iki örnekte cevap cümlesindeki maziler muzari manasındadır.

إذا جاء الضيف نُسَرُّ به ***Misafir geldiği zaman seviniriz.***

Burada cevap muzaridir.

إذا'nın cevabına iki yerde ف'nın dühulü vaciptir :

a) **Cevap isim cümlesi olduğu zaman :**

إذا جاء الصيف فالأثمار تنضج. ***Yaz geldiği zaman meyvalar olgunlaşır.***

b) **Cevap talep fiili olduğu zaman. İstifham da talebe dahildir. Örnekler :**

إذا جاء الشتاء فاتق من البرد. إذا كنت قائماً فلا تأكل شيئاً. إذا وبّخت الصبي أفلا يبكي؟

Kış geldiği zaman soğuktan korun. Ayakta olduğun zaman hiçbir şey yeme. Bebeği azarladığın zaman, ağlamaz mı?

5. أَيّانَ : **Ne zaman**, demektir. 'أي+آن' **in kısaltılmışıdır. Gelecek zaman zarfı-dır. Çoğunlukla büyük olayları sorgulamak için kullanılır :**

يَسْأَلُ أيان يَوْمُ الدِّينِ؟ ***Soruyor: Kıyamet ne zaman kopacak?*** **gibi.**

6. أَنَّى : **Nerede, nereden, nasıl ve ne zaman**, demektir. **Cümlede :**

a) Şart ismi olur :

أنى تَجْلِسْ أَجْلِسْ. ***Nereye oturursan, ben de otururum*****, gibi.**

b) Soru ismi olur **ve** من أين؟ **Nereden? manasına gelir :**

قال يا مريم أنى لَكِ هذا؟ ***Dedi ki: Ey Meryem! Bu sana neredendir?***

(Âl-i Imrân) kavl-i şerifinde olduğu gibi.

7. كَيْفَ: **Nasıl,** demektir. **Cümlede :**

a) Haber olur : كيف حالُك؟ ***Halin nasıldır?*** Yani : **Nasılsın?**

b) Hal olur: كيف تَعَلَّمْتَ اللُّغَةَ الفَرَانْسِيَّةَ ؟ ***Fransızca'yı nasıl öğrendin?***

Yani **: Hangi hal ve durumda öğrendin?** demektir.

c) ظَنَّ **ve kardeşlerinin ikinci mef'ulü olur:**

كيف ظَنَنْتَ الأَمْرَ؟ ***İşi nasıl zannettin?*** **gibi.**

d) Sonuna ما **eklenerek şart ismi olur :**

كيفما تَكُنْ أنت يَكُنِ ابْنُكَ أَيْضًا كذلِكَ.

Sen nasıl olursan oğlun da öyle olur**, gibi.**

8. قَبْلَ وبَعْدَ : Önce, sonra, **demektir. Zaman zarfıdırlar:**

- **Harf-i cersiz veya من harf-i cerri ile kullanılırlar :**

ذَهَبْتُ قبلَ الظهر وعدت بعدَ العصر. **Yahut:** ذَهَبْتُ مِنْ قَبْلِ الظُّهْرِ وعُدْتُ من بَعْدِ العَصْرِ.

***Öğleden önce gittim ve ikindiden sonra döndüm,* gibi.**

Lafzan izafetten kesilip niyyette izafet mevcut olduğu zaman zamm üzere mebni olurlar: لله الأمْرُ من قبلُ ومن بعد. ***Emir ondan önce de, on-dan sonra da Allah'ındır,* kavl-i şerifinde olduğu gibi ki :**

من قبلِ الغَلَبَةِ ومن بَعْدِها.

Galebeden önce ve ondan sonra demektir.

- **Eğer lafzan ve niyyeten izafetten koparılmış iseler üstün ile mansub olurlar:** فَعَلْتُ ذلك قَبْلاً وفَكَّرْتُ هذا بَعْداً.

***Onu önceden yaptım, bunu da sonradan düşündüm*, gibi.**

- **Bazan mekan zarfı da olurlar:** دارُهُ بَعْدَ داري. ***Evi evimden sonradır,* gibi.**

9. عِنْدَ، لَدَى و لَدُنْ : Yanında, katında ve nezdinde demektir.

Zaman ve mekan zarfı olurlar. Müfrede ve cümleye muzaf olarak ge-lirler ve bunların başına ancak من harf-i cerri gelir: *Örnekler :*

a) Müfrede muzaf : جئ لَدُنْ طُلوعِ الشمسِ. ***Güneş doğarken gel.***

جَلَسْتُ لَدُنْك. ***Senin nezdinde oturdum*, gibi.**

b) Cümleye muzaf :

اِنْتَظَرْتُكَ من لدن طَلَعَتِ الشمسُ إلى غرَبَتْ.

***Seni güneşin doğuşundan batışına kadar bekledim*, gibi.**

- **لدن cümlenin haberi olarak cümle başında gelemez. Mesela:** لَدُنْهُ عِلْمٌ. **deni-lemez. Ama :** لَدَيْهِ علم. **denilir ki : *Katında ilim vardır*, demektir.**

- **لدى ve لدن ile عند arasında bir fark da şudur ki :لدى ve لدن ancak yanımızda bulunan şeyler için kullanılır, o anda yanımızda bulunmayan şeyler için kullanılmaz. Mesela:** لديَّ كتابٌ. ***anımda bir kitap vardır*, de-diğimiz zaman, o anda gerçekten yanımızda bir kitap bulunmalıdır. Ama:**

عندي كتاب **dediğimiz zaman, kitabın o anda yanımızda bulunması şart değildir.**

10. مَتَى **: Ne zaman**, demektir. Zaman zarfıdır. **2 türlü kullanılır:**

a) Soru ismi olarak*:* متى جِئْتَ؟ ***Ne zaman geldin?*** gibi. Başına إلى ve حَتَّى harf-i cerleri gelebilir : إلى متى يَرْتَعُ الغاوي في غَيِّه؟

Azgın azgınlığına ne zamana kadar devam edecek?

حتى متى يَبْقى الضآلُّ فيضَلالِه؟

Sapık sapıklığında ne zamana kadar kalacak?

b) Şart ismi olarak : متى تُتْقِنْ عَمَلَكَ تَبْلُغْ أَمَلَكَ.

Ne zaman işini güzel yaparsan emeline ulaşırsın, gibi.

11. أين **:** Nerede, demektir. Mekan zarfıdır, feth üzere mebniydir. 2 türlü kullanılır :

a) Soru ismi olur ve daha önce geçtiği gibi başına مِن ve إلى harf-i cerlerini alabilir : أين تقيم؟ ***Nerede oturuyorsun?*** أين أنت؟ ***Neredesin?*** إلى أَيَنَ تَذْهَبُ؟ ***Nereye gidiyorsun?*** من أين تَجِئُ؟ ***Nereden geliyorsun?***

b) Şart ismi olur:.أين توجَدْ أَجِدْكَ ***Nerede bulunursan seni bulurum***, gibi. Sonuna zaid bir ما gelebilir :

أينما تَكونوا يُدْرِكُّمُ المَوْتُ. ***Nerede olursanız ölüm size erişir.***

12. هُنا، هُناكَ، هُنالِكَ (ثَمَّ وثَمَّتَ)**: Burada, şurada, orada** demektir. Yer gös-teren işaret isimleridirler. هنا yakını, هناك öteyi, هنالك، ثَمَّ و ثمتَ uzağı işaret eder :

مَكَثْنَا هُنا نِصْفَ ساعَةٍ وانْتَقَلْنا من هنا إلى هناك ومن هناك إلى هنالك.

Burada yarım saat eylendik. Buradan şuraya,
şuradan da oraya geçtik, gibi.

هنالك yerine ثم ve ثمت de kullanılabilir.

13. حَيْثُ**:Yer,** demektir. Mekan zarfıdır Daima cümleye ve daha çok fiil cümlesine muzaf olur :

اجلِسْ حَيْثُ يَجْلِسُ العلماءُ. ***Alimlerin oturduğu yerde otur.***

قم حيث خالد قائم. ***Halid'in dikildiği yerde dinel,*** gibi.

من ve إلى harf-i cerlerini alır . اِرْجِعْ من حيثُ أَتَيْتَ إلى حيث وُلِدْتَ.

Geldiğin yerden doğduğun yere dön, gibi.

Sonuna ما geldiği zaman şart ismi olur :

وحيثما كنتم فَوَلّوا وُجوهَكم شَطْرَهُ

Nerede iseniz yüzünüzü onun tarafına çevirin. (Bakara : 50)

14. الآنَ : **Şimdi,** demektir. İçinde bulunduğumuz zamanın zarfıdır :

الآن خَفَّفَ اللهُ عَنْكُمْ ***Allah şimdi sizin yükünüzü hafifletti*** (Enfal : 66).

Başına من, إلى, حتى harf-i cerlerini alır :

و شُكْراً من الآنِ. ***Şimdiden teşekkür ederim.***

لِمَ تَرَكْتَ هذا العَمَلَ إلى الآنِ؟ ***Bu işi niçin bu ana bıraktın?***

لَمْ يَرِدْ منكم رَدٌّ حتى الآنِ. ***Sizden şu ana kadar hiç bir cevap gelmedi***,

16. أَمْسِ:**Dün,** demektir. İçinde bulunduğumuz günden önceki günün zarfıdır:

أَنْتظِرُكَ منذُ أَمْسِ. ***Seni dünden beri bekliyorum***, gibi.

17. دونَ : **Altında, aşağısında,** demektir:.هو دونَكَ ***O senin dünundadır, yani rütbece senden aşağıdır***, .قَعَدَ سَعيدٌ دونَ سَليمٍ ***Said Selim'den aşağıya aturdu,*** gibi. Başına ب harf-i cerri gelir ve olmaksızın mana-sını kazanır:

حَلَّلْنا هذه المسألةَ بِدون مُشْكِلَةٍ.

Bu sorunu hiç bir zorluk çekmeden çözdük, gibi.

18. رَيْثَ : **...cek kadar**, demektir :

a) Bir zaman parçasının zarfıdır, fiil cümlesine muzaf olur. Sonuna ما veya fiilden önce أنْ gelebilir:

اِنْتَظِرْني ريث أُصَلّي. ***Beni namaz kılacak kadar bekle***, gibi.

انتظرني ريث أَنْ أصليَ .انتظرني ريثما أصلي. de diyebiliriz.

b) İstisna cümlesinde müstesna olur:.ما لَبِثَ عندنا إلا ريثما تُقْرَأُ الفاتحةُ

Yanımızda ancak Fatiha okunacak kadar kaldı, gibi.

19. مَعَ : **Beraber,** demektir; beraber olma yer ve zamanının zarfıdır :

أَكَلْنا الطَعامَ مع الأَصْدِقاءِ. ***Yemeği dostlarla beraber yedik.***

سَوفَ أَبْتَدِئُ العَمَلَ مع العَصْرِ. ***İşe ikindide başlayacağım***,

gibi ki, ikinci örnekte zarf olur ve مع, في manasındadır.

20.إذْ: **Zarf, muzaf, mef'ulün leh, mef'ulün bih ve fiil** olur. ***Örnekler*** **:**

a) Geçmiş zaman fiilinin zarfı olup fiil ve isim cümlesine muzaf olur :

غادَرْتُ المدينةَ إذ طَلَعَتِ الشمسُ. ***Şehri Güneş doğarken terk ettim.***

ما فعلتم بيوسف إذ أنتم جاهلون؟ **C*ahilken Yusuf'a ne yaptınız*?**

b) Gelecek zaman fi'linin zarfı olur :

فَسَوْفَ يَعْلَمونَ إذِ الأَغْلالُ في أَعْناقِهِم.

Boyunlarına kelepçeler takıldığı zaman bilecekler **(Mümin).**

c) Emir olur: وإذ نادى ربك موسى.

Hani (hatırla), Rabbin Musa'ya seslenmişti.

d) Mef'ulün bih: واذْكُروا إذ كُنْتُمْ قَليلا. ***Az olduğunuz zamanı hatırlayın.***

e) Mef'ulün leh olur : وَلَنْ يَنْفَعَكُمُ اليَوْمَ إذ ظَلَمْتُمْ أَنَّكُمْ في الْعَذابِ مُشْتَرِكون.

O gün azapta ortak olmanız size hiç bir fayda vermeyecek. Çünkü zulmettiniz.

f) Muzafun ileyh olur: رَبَّنا لا تُزِغْ قُلوبَنا بَعْدَ إذ هَدَيْتَنا.

***Rabbimiz, bize hidayet verdikten sonra kalplerimizi saptırma*!**

g) إذ'in muzaf olduğu cümle hazfedilip tenviyn, hazfedilen cümleden ıvaz olur:

وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ المؤمنون بنصر الله.

O gün Allah'ın yardımıyla müminler sevinecekler, **gibi ki :**

يومَ غَلَبَتِ الرومُ على الفُرْسِ يفرَحُ المؤمنون بِظَفَرِ أَنْفُسِهِمْ.

Bizanslılar İranlılar'a galip geldikleri gün müminler de kendi zaferleriyle sevinecekler, **takdiyrindedir.**

21. لمّا ..ınca. Vakta ki, demektir, حين ve إذ manasındadır. Şart isimleri gibi iki cümle gerektirir ve her iki cümlenin fiilleri de mazi olur. Cevap cümle-sindeki fiil, mazi manasında kalıp muzari manası kazanamaz :

لَمّا تَلاقَى يوسُفُ ويَعْقوبُ اهْتَزَّتِ الأرضُ والسماء من السرور.

Yusuf ile Yakub karşılaşınca sevinçten yer gök titredi.

22. مذ ومنذ:**..den beri**, demektir. Zaman zarfıdırlar. مذ, منذ'nün hafifletilmişi-dir. Fiil veya isim cümlesine muzaf olurlar :

أنا في خدمةِ الإسلامِ منذ نَشَأْتُ، الحَمْدُ لله.

Ben gençliğimden beri İslam'ın hizmetindeyim, elhamdü lillah.

ما زِلْتُ طَلاّبَ شَرَفٍ مذ أنا يافِعٌ.

Kendimi bildim bileli daima şeref hahişkarıyım!, **gibi.**

Kendilerinden sonra müfred-i nahvi de gelebilir ve bu ismin mecrur veya merfu olması caizdir :. ما رَأَيْتُكَ مذ يَوْمان أَوْ يَوْمينِ.

Seni iki günden beri görmedim, **gibi.**

22. عَلُ **: Üstünde, demektir. Ancak** مِن **ile kullanılır. Kendisinden sonra cüm-le gelmez. Eğer niyyetimizde bir cümleye izafeti varsa zamm üzere mebni olur :.** نَزَلْتُ من علُ **(*Belli bir şeyin üstünden) indim,* demektir.**

Eğer niyyetimizde muzafun ileyh yoksa mecrur olur :

نزلت من علٍ. ***Yüksek bir yerden indim*, demektir.**

HARF-İ CERLER
حروف الجر

Cer çekmek, sürüklemek demektir. Harf-i cerler başında bulundukları ismi çekip sürükleyerek ilgili olduğu fi'le bağlarlar. Onlara bundan dolayı cer harfi denilmiştir. Harf-i cerler medhulünü yani başında bulunduğu ismi cerreder. Fiilin mef'ulünün harf-i cer alıp almadığı, alıyorsa hangi harf-i cerri aldığı kamuslarda gösterilmiştir. Buna mef'ul rejimi denir ve bu konu çok önemlidir. Harf-i cerler 19 tanedir :

إلى ب ت حتى حاشا خلا رُبَّ عدا على عن في ك كَيْ ل لولا مُذْ مِنْ مُنْذُ و

Bunlardan :

- و منذ مذ كي ك رب حتى ت: من الناس،منه**'de olduğu gibi, hem isme, hem zamire,**
- و منذ مذ كي ك رب حتى ت : حتى الآن**'da olduğu gibi, yalnız isme,**
- لولا : لولاك**'de olduğu gibi, yalnız zamire bitişir.**

Bazı harf-i cerlerle ilgili hükümler şunlardır :

1. تَ **kasem içindir, yalnız lafza-i celal'in başına gelir :**

تاللهِ ***Allah'a yemin ederim ki...*** **gibi.**

2. حَتَى **sonu olan bir şeyin başına gelir :**

صمت حتى المغربِ. ***Akşama kadar oruç tuttum,*** **gibi.**

3. رُبَّ'nin mecruru daima nekire bir isimdir :

رب رجلٍ كريم زارنا.

***Nice şerefli adam bizi ziyaret etti,* gibi.**

Vav'dan sonra *ki, buna* رب *vavı denir,* رب'nin hazfi caizdir :

!ونديمٍ نبهته *Nice dostu uyardım*, gibi.

Başına ma-i kâffe gelir ve o zaman amel etmez :

.ربّما رجلٌ، جاهلٌ *Nice adam cahildir!,* gibi.

4. كَيْ : Ta'liyl içindir. إلى manasına da gelir : .سأجتهد كي أنجحَ أي إلى أن أنجحَ

***Başarıncaya kadar çalışacağım,* gibi.**

5. مُذْ ومُنْذُ zaman isimlerine özeldir. Mecrurlarının sınırlı bir zaman ve kendinden önceki fi'lin olumsuz bir mazi fiil olması gerekir :

.ما رأيتك منذ يومين *Seni iki günden beri görmedim,* gibi.

Harf-i cerri hazfetme: **Masdar harfleri أَنْ ve أَنَّ'den hazfedilir :**

.بشّرته أنه من الفائزين *Ona müjdeledim ki, başaranlardandır,* gibi ki :

.بشّرته بأنه من الفائزين takdiyrindedir.

Soru hemzesinden ve şart edatı إنْ'den sonra hazfi caizdir :

مررت بزيد. أزيدٍ التاجرِ؟ *Zeyd'e uğradım. Tacir Zeyd'e mi?*

جِئْ بمن شئت: إن زيدٍ وإن عمرٍو.

Dilediğin kimseyi getir : İster Zeyd'i, ister Amr'i,

gibi ki, إن بزيد وإن بعمرو takdiyrindedirler.

FİİL İSMİ

اسم الفعل

Fiil ismi fiil gibi bir zamana bağlı olarak bir hadese delalet eden ve fiilin yerini tutan gayr-i mütasarrıf bir isimdir. Fiil isimlerinden maksad fiilde mübalağadır. Fiil isimleri 2'ye ayrılır

A. Zamana bağlı olanlar :

1 - Geçmiş zaman için olanlar :* بَطآنَ : أَبْطَأَ *ağır oldu.* سَرْعانَ: أَسْرَعَ *koştu.

هَيْهاتَ : بَعُدَ ***Uzak oldu! geçmiş ola!***

2 - Şimdiki zamana aid olanlar : آهٍ، أَوّاهٌ : أَتَوَجَّعُ ***Canım acıyor!***

أُفٍّ : أتضجر ***Sıkılıyorum!*** بَجَلْ ,قَدْ ,قَطْ : يَكْفي ***Yeter,*** **demektir.**

بَخْ: أَتَعَجَّبُ ***Bire! Hayranlık duyuyorum! Şaşıyorum.***

زَهْ : أَسْتَحْسِنُ ***Beğeniyorum.*** وَيْكَ، وَيْ، واهاً، وا : أَتَلَهَّفُ ***Mahvoluyorum!*** **Bunun bir de zıd manası vardır:**

واهاً لَهُ ***O ne güzeldir!*** **gibi.** بَدْ، بَهْ : أَمْدَحُ ***övüyorum.***

3 - Emir manasında olanlar :

آمينَ : اِسْتَجِبْ ***kabul et.*** إِيهِ : اِمْضِ ***git.*** صَهْ : أُسْكُتْ ***sus.***

حَيَّ، حَيْهَلْ، حَيَّ هَلاَ، حي هلاً على... : أَقْبِلْ ***(yüzünü) dön, yönel,***

تَيْدَ : أَمْهِلْ ***ağır ol!*** هَيْتَ، هَيّا، هَلُمَّ : أَسْرِعْ ***haydi!*** مَهْ : اِنْكَفِفْ ***vaz geç.***

B. Kalıba bağlı olanlar. Bunlar üçe ayrılır :

1) Kıyasi olanlar:

a) Emir manasında تام **tam, sülasi ve mütesarrif fiillerden** فَعالِ **vezninde gelir :**

نزال ***in,*** سماع **d*uy,*** قتال ***öldür!*** **gibi,**

Sülasinin meziydinden bu vezinde şaz olarak gelir:

دراك ***anla*** **(**أَدْرَكَ **den),** بدار : ***acele et*** **(**بادَرَ **dan)**

7) Bu vezin kadınlara sövmek için kullanılıp ünlemeyi gerektirir :

! يا خَباثِ ***Ey habise!*** **Yani : Ey pis kadın!** يا خداع! : ***Ey hilekar!***

2) Nakledilmiş olanlar :

a) Harf-i cerden menkul olanlar :

إِلَيكَ عَنّي : اِبْتَعِدْ عني ***uzaklaş benden!*** عَليكَ : نفسك ***Kendine bak.***

b) Zarftan menkul olanlar :

مكانَكَ : أُثبت ***yerinde dur.*** أَمامَكَ : تَقَدَّمْ ***öne geç.***

c) Masdardan menkul : رُوَيْدَكَ : تَمَهَّلْ ***ağır ol.*** بَلْهَ : دَعْ ***bırak!***

3 - Mürtecel olanlar:

a) İnsanın düşünmeden söyleyiverdiği ve doğrudan fiil ismi olarak ortaya konulan isimler : مه، وي، أف **bu gruptandir.**

b) Hayvanlara ve küçük çocuklara söylenilen savt isimleri: Develere هَيْدَ **ve**

حَلْ,koyunlara سَعْ (höş) ***yürü,*** köpeğe هَجْ (kuçu) ***gel,*** ata هالِ (geh) ***gel*** denir.

SAYI İSMİ اسم العدد

Sayı ismi sayılanın sayı ve sırasını gösteren gayr-i mütesarrif bir isimdir. Sayılar rakamlarla gösterilir. Rakamlar şunlardır:

Türkçe	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
Arapça	١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩	٠
Erkek	واحِدٌ	اِثْنانِ	ثَلاثَةٌ	أَرْبَعَةٌ	خَمْسَةٌ	سِتَّةٌ	سَبْعَةٌ	ثَمَانِيَةٌ	تِسْعَةٌ	صِفْرٌ
Kadın Veya Dişi	واحِدَةٌ	اثنَتانِ	ثلاثٌ	أربعٌ	خمسٌ	ستٌ	سبعٌ	ثمانٍ	تسعٌ	

Sayılar 4'e ayrılır:

A. ASIL SAYILAR (الأعداد الأصلية) : Sayılanları sayan sayılardır.

Asıl sayıların tabi olduğu esaslar şunlardır :

- **Önce sayı sonra sayılan gelir. Sayılana (المعدود) denir.**
- **Sayılar cümle içindeki durumuna göre i'rab alırlar. Asıl sayılar 4'e ayrılırlar :**

1. Tek olanlar (المفرد) : **1'den 10'a kadar olan sayılar tamlama şeklinde gelir. 900 ile 3000, 4000, 5000… 9000 ve 10.000 zincirleme isim tamlaması şeklinde bu gruba dahildir :**

a) 1 ve 2 sıfat tamlaması halinde gelir:

قلمٌ واحدٌ ***Bir kalem,*** قلمانِ اثْنان ***İki kalem,***

لَوْحَةٌ واحدة ***Bir levha,*** لوحتان اثنتان ***İki levha,*** **gibi.**

***b) 3'ten 9'a kadar olan sayılarda 5 kaide vardır*:**

1 - Sayı önce sayılan sonra gelir.
2 - Sayılan çoğul ve nekire gelir.
3 - Sayı ile sayılan isim tamlaması şeklinde gelir.
4 - Sayı erkeklik ve dişilikte sayılanın müfredine tabidir.
5 - Sayının müzekkeri *tâ* ile müennesi *tâ'*sızdır. Örnekler :

ثلاثةُ رِجالٍ ***üç adam,*** ثَلاثُ نِساءٍ ***üç kadın,*** ثَمانِي حَقائِبَ ***sekiz bavul,***

ثمانيةُ أقلامٍ ***sekiz kalem,*** عَشْرَةُ أَوْلادٍ ***on çocuk,*** عَشْرُ بَناتٍ ***on kız,*** **gibi.**

c) 100 ve 1000'de :

- **Sayının keyfiyyeti değişmez ve sayılan muzafun ileyh olarak müfred gelir :**

مِئَةُ رَجُلٍ ***yüz adam,*** مئةُ امرَأَةٍ ***yüz kadın,*** أَلْفُ عامٍ ***Bin yıl,***

- **200 ve 2000 de sayılar ikil ve muzaf olup tesniye nunu düşer ve sayılan değişmez :**

مِئَتا رَجُلٍ ***iki yüz adam,*** مئتا امْرَأَةٍ ***iki yüz kadın,*** ألفا عامٍ ***iki bin yıl***

ألفا سنةٍ *iki bin sene*, gibi.

- **300 ila 900 de sayılan erkek de olsa, kadın veya dişi de olsa, sayının keyfiyyeti değişmez. Küçük sayı, yüz ve sayılan zincirleme isim tamlaması halinde gelir ve küçük sayı ile yüz bitişik yazılır :**

: ثلاثُمِائَةِ رجلٍ *üç yüz adam*, ثلاثُمائةِ امرأةٍ *üç yüz kadın,*

تِسْعُمِائَةِ نَفَرٍ *dokuz yüz nefer*, تسعُمائة شَجَرَةٍ *dokuz yüz ağaç*, gibi.

- **3000, 4000…9000 ve 10.000'de bin cemi, sayılan müfred kalıp baştaki küçük sayı ile birlikte zincirleme isim tamlaması olurlar :**

خمسةُ آلاف جَرادَةٍ *beş bin çekirge* عَشْرَةُ آلافِ شَخْصٍ *On bin kişi,* gibi.

- **20.000' de bin sayılana muzaf olup temyiz olarak nasbedilir. Temyiz sayıla-na muzaf olur :** عِشْرونَ أَلْفَ رجلٍ *Yirmi bin adam*, gibi.

2. Bileşik olanlar (المركب) 11'den 19'a kadar olan sayılardır. **Bunlarda :**

- Sayının sıra ile küçük ve büyük 2 parçası vardır ve her ikisi de feth üzere mebnidir. Buna **mirekkeb-i mezciy** denir.
- Sayılan temyiz olarak gelir. **Bunlar da 2'ye ayrılır:**

a) 11 ve 12'de sayının birinci ve ikinci parçası sayılanın keyfiyyetiyle uyuşur.11'de 1'in müzekkeri أَحَدَ, müennesi اِحْدَى'dır. 12'de tesniyenin nun'u düşer . **Örnekler :**

أَحَدَ عَشَرَ رجلاً *on bir adam*, اِحْدَى عَشْرَةَ امْرَأَةً *on bir kadın,*

اثنا عشر دَفْتَراً *on iki defter*, اثنتا عشرة سُلَحْفاةً *on iki kaplumbağa, gibi.*

b) 13'den 19'a kadar olan sayılarda sayının ikinci parçası temyizin keyfiyetiyle uyuşup birinci parçası uyuşmaz :

ثلاثَةَ عَشَرَ رَجُلاً *on üç adam* تسعَ عَشْرَةَ امرَأَةً *on dokuz kadın*, gibi.

3. Onluklar (العقود) *:* Yirmi ilâ doksan arasındaki onluk sayılar. **Bunların :**

- Müzekkeri ve müennesi birdir.
- Sayılanı temyiz olur.
- Cem-i müzekker-i salim gibi i'rab alırlar. **Onluklar şunlardır :**

عِشْرونَ *yirmi,* ثَلاثونَ *otuz,* أَرْبَعونَ *kırk,* خَمْسونَ *elli,*

سِتّون *altmış,* سَبْعون *yetmiş,* ثَمانون *seksen*, تِسعون *doksan*. **Örnekler :**

عشرون جُنْدِياًّ *Yirmi asker*, ثمانون صَفْحَةً *Seksen sayfa* gibi.

4. Bağlananlar (المَعْطوفُ **:** 21'den 29'a…..91'den 99'a kadar olan sayılardır.

Bunlarda:

- **Önce küçük sayı gelir. Sonra da küçük sayı vav-ı atıfe ile büyük sayı durumunda olan onluk sayıya bağlanır.**
- **Sayılan temyiz olarak gelir.**
- **Küçük sayı sayılanın keyfiyyetiyle uyuşur, müzekkeri tâ ile, müennesi tâ'sızdır.**
- **Küçük sayı ve bağlandığı onluk, cümledeki durumuna göre i'rab alır.**

Örnekler : واحدةٌ وعشرون رجلاً ***Yirmi bir adam***

اثنان وثلاثون امرأةً ***Otuz iki kadın***

101, 102, 1001 ve 1002'de 100 ve 1000 mâdudu ile isim tamlaması halinde söylenip madud ayrıca müfred ve tesniye olarak ona vav ile bağlanır.

Örnekler : مئةُ دُبٍّ ودبٌّ، ألفُ نَمِرٍ ونَمِران ***Yüz bir ayı ve bin iki kaplan.***

- **102 ve 1002'den sonrası 100 ve 1000'e vav ile bağlanır: Örnekler :**

مئةٌ وثمانيةُ طُلاّبٍ ***Yüz sekiz öğrenci*** **,** ألفٌ و ثمانيةٌ وتسعون جملا ***Bin doksan sekiz deve***

BAZI SAYILARIN SAYILANLARLA KULLANILIŞI

Türkçesi	***Görevi***	***İ'rabı***	***Arapçası***	Asıl Sayı
Yüz bir adam geldi.	*Özne*	Ref'	جاء مائةُ رجلٍ وَرَجُلٌ.	**101**
Yüz iki kadın gördüm.	*Nesne*	Nasb	رَأَيْتُ مائةَ امْرَأَةٍ وامْرَأَتَيْنِ.	**102**
Dokuz yüz doksan dokuz şehir gördüm.	*H.cerli zarf*	Cer	رأيت تسعَمائةٍ وتسعا وتسعين مدينةً	**999**
İki yüz on bir adam geldi.	*Özne*	Ref'	جاء مائتان وأحد عشر رجلاً.	**211**
İki yüz on iki kadın gördüm.	*Nesne*	Nasb	رأيت مائتين وَاثْنَتَيْ عَشْرَةَ امْرأةً.	**212**
İki yüz on üç menzil geçtim.	*H.cerli zarf*	Cer	مررت على مائتين وثلاثةَ عشرَ مَنْزِلاً.	**213**
Bin on bir adam geldi.	*Özne*	Ref'	جاء ألفٌ وأحد عشر رجلاً.	**1011**
Bin on iki kadın gördüm.	*Nesne*	Nasb	رأيت ألفًا وَاثْنَتَيْ عشرة امرأةً.	**1012**
Bin on üç konağa rastladım.	*H.cerli zarf*	Cer	مررت بألفٍ وثلاثةَ عشرَ منزلاً.	**1013**
Yirmi bin bir adam geldi.	*Özne*	Ref'	جاء عشرون ألفَ رجلٍ ورجلٌ.	**20001**
Yirmi bin on iki kadın gördüm.	*Nesne*	Nasb	رأيت عشرين ألفًا واثنتيْ عشرةَ امرأةً.	**20012**
Yirmi bin yüz yirmi üç konak gördüm.	*Nesne*	Nasb	رأيت عشرين ألفًا ومئةً وثلاثةً منزلاً.	**20123**
Yedi yüz yirmi adam geldi.	*Özne*	Ref'	جاء سبعمئةٍ وعشرون رجلا.	**720**

B. SIRA SAYILARI (الأعداد الرتبية) :

Sayılanların sırasını gösteren sayılardır. Sıra sayıları şunlardır :

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	100.	1000.
Bi-rin-ci	*İkin-ci*	*Ü-çün-cü*	*Dör-dün-cü*	*Be-şin-ci*	*Altın-cı*	*Ye-dinci*	*Se-ki-zinci*	*Doku-zuncu*	*O-nun-cu*	*Yü-zün-cü*	*Bi-ninci*
أَوَّلُ	ثانٍ	ثالِثٌ	رابِع	خامِس	سادِس	سابِع	ثامِن	تاسِع	عاشِرٌ	مِائَةٌ	ألفٌ
أُولَى	ثانيَةٌ	ثالِثَةٌ	رابعة	خامسة	سادسة	سابعة	ثامنة	تاسعة	عاشرة		

Sıra sayılarının tabi olduğu esaslar şunlardır :

- **Sayılar sayılanın sıfatı olarak gelir. Sayılanlar sayıların mevsufu durumundadır.**
- **Sayılan ve sıfatı cümle içindeki durumuna göre i'rab alır.**
- **Sayılar ve sayılan daima harf-i ta'riyfli ve müfred gelir.**
- **Bileşik sayılar feth üzere mebni olur. Bin, milyon ve milyar temyiz olarak gelebilir.**
- **300 – 900'de 100 tenviyn alır.**

Sıra sayıları da dörde ayrılır:

1. Tek olanlar (المفرد): Bunlar :

- **1'den 10'a kadar olan sayılardır.Tam bir sıfat tamlaması oluştururlar.**
- **100 ve 1000'in yapısı asıl sayılardaki gibidir. Aynı şekilde sıra sa-yısı da olurlar ve yüzüncü ve bininci manasına gelirler.**

Örnekler :

الباب الأول ***Birinci bab,*** الوحدة الأولى ***Birinci ünite***

الدرس العاشر ***Onuncu ders*** الدرس المئة ***Yüzüncü ders***

الحقل المئتان ***İki yüzüncü tarla*** الرجل الألف ***Bininci adam***

الكلمة الألفان ***İki bininci kelime,*** **gibi.**

2. Bileşik olanlar (المركب): Bunlarda :

- **Sayının birinci parçası sıfat olarak gelir.**
- **Birinci ve ikinci sayı feth üzere mebnidir.**
- **Küçük ve büyük sayı mevsufun yani sayılanın keyfiyyetiyle uyuşur.**
- **Birinci sayı müzekkerde** الحادي**, müenneste** الحادية **olur. Diğer sıra sayı-ları müfredde olduğu gibidir.**

Örnekler :

البابُ الحاديَ عَشَرَ ***On birinci bab***

الشَجَرَةُ الحادِيَةَ عَشْرَةَ ***On birinci ağaç***

الحمامة الثامنةَ عَشْرَةَ ***On sekizinci güvercin***

التلميذة التاسعةَ عشرةَ ***On dokuzuncu kız öğrenci***

3. Onluklar (العقود)*:* **Yirmi ila doksana Arapça'da** (عقود) **denir. Onlukların tabi olduğu esaslar şunlardır :**

- **Asıl sayılardaki gibidir ve cem-i müzekker-i salim hüviyetindedirler.**
- **Sayılanın keyfiyyet ve i'rabiyle uyuşurlar.**
- **Müzekkeri ve müennesi birdir . Örnekler :**

الدرسُ العشرون ***Yirminci ders***

الخُلاصَةُ الأربعون ***Kırkıncı özet,*** العَمَلُ الخمسون ***Ellinci iş.***

4. Bağlananlar (المعطوف) **: 21'den 29'a…..91'den 99'a kadar olan sayılar-dır.**

Bunlarda:

- **Önce sayılan mevsuf olarak başa gelir.**
- **Sonra küçük sayı sayılanın keyfiyyetine uygun olarak gelir.**
- **Sonra büyük sayı durumunda olan onluk, vav-ı atıfe ile küçük sayıya bağlanır.**
- **Yüz, bin, milyon, milyar sayılandan sonra gelip ondan sonraki sayılar kendi kaidesine göre sıralanırlar.**
- **Bütün sayılar sayılanın i'rabına tabidir.**
- **Yüz, bin, milyon ve milyara bağlanan birinci sayısı müzekkere sıfat ise** واحد**, müennese sıfat ise** واحدة**'dir.**
- **300 – 900'de muzaf makamındaki küçük sayı harf-i ta'riyfli, muzafun ileyh durumundaki büyük sayı harf-i ta'riyfsiz ve tenviynli olur ve iki sayı bitişik yazılır: Örnekler :**

الرجلُ الحادِي والعشرون ***Yirmi birinci adam***

الامرأةُ الثانيةُ والثلاثون ***Otuz ikinci kadın***

الجمل الثامنُ والثمانون ***Seksen sekizinci erkek deve***

الناقةُ التاسعةُ والتسعون ***Doksan dokuzuncu dişi deve***

السؤالُ المئةُ والواحد، المقالةُ الألفُ والواحدةُ

Yüz birinci soru Bin birinci makale

الرحلةُ السبعُمِئَةٍ والواحدةُ ***Yedi yüz birinci sefer***

SIRA SAYILARI VE SAYILANLARIN CÜMLE İÇİNDE ÖRNEKLERİ

نماذج الأعداد الرتبية والمعدودات في الجمل

Türkçesi	*Görevi*	*İ'ra-bı*	*Arapçası*	Sıra
Yüz birinci adam geldi.	*Özne*	**Ref'**	جاء الرجلُ المائةُ والواحدُ .	101.
Yüz ikinci kadını gördüm.	*Nesne*	**Nasb**	رأيت المرأةَ المائةَ والثانيةَ.	102.
Yüz üçüncü menzili geçtim.	*H. cerli zarf*	**Cer**	مررت على المنزلِ المائةِ والثالثِ.	103.
İki yüz on birinci adam geldi.	*Özne*	**Ref'**	جاء الرجلُ المئتان والحادِيَ عشرَ.	211.
İki yüz on ikinci kadını gördüm.	*Nesne*	**Nasb**	رأيت المرأةَ المئتينِ والثانيةَ عَشْرَةَ.	212.
Dokuz yüz doksan üçüncü şehri ziyaret ettim.	*H. cerli zarf*	**Cer**	زرت المدينةَ التسعَمئةٍ والثالثةَ والتسعين.	993.
Bin on birinci adam geldi.	*Özne*	**Ref'**	جاء الرجلُ الألفُ والحاديَ عَشَرَ.	1011.
Bin on ikinci kadını gördüm.	*Nesne*	**Nasb**	رأيت المرأةَ الألفَ والثانيةَ عشرةَ.	1012.
Bin on üçüncü konağa rastladım.	*H. cerli zarf*	**Cer**	مررت بالمنزلِ الألفِ والثالثَ عشرَ.	1013.
Yirmi bin birinci adam geldi.	*Özne*	**Ref'**	جاء الرجلُ العشرونَ ألفاً والواحدُ.	20001.
Yirmi bin on ikinci kadını gördüm.	*Nesne*	**Nasb**	رأيت المرأةَ العشرين ألفاً والثانيةَ عشرةَ.	20012.
Yirmi bin yüz üçüncü konağı gördüm.	*Nesne*	**Nasb**	رأيتالمنزلَ العشرين ألفاً والمئةَ والثالثَ.	20103.
Üç yüz yirminci adam geldi.	*Özne*	**Ref'**	جاء الرجلُ الثلاثُمئةٍ والعشرون.	720.

C. ÜLEŞTİRME SAYILARI (الأعداد التوزيعية) :

Bir şeyi üleştirirken kullandığımız sayılardır. Üleştirme sayıları şunlardır :

birer	*ikişer*	*üçer*	*dörder*	*beşer*	*altışar*	*yedişer*	*sekizer*	*dokuzar*	*onar*
مَوْحِدٌ	مَثْنَى	ثُلاث	رباع	خماس	سداس	سباع	ثمانَ	تساع	عشار

Üleştirme sayıları tekrarsız kullanıldığı gibi çoğunlukla tetkrar edilerek kullanılır. ***Örnekler :***

اللهُ خَلَقَ المَلَئِكَةَ أولي أَجْنِحَةٍ مَثْنَى وثُلاثَ ورُباع.

Allah melekleri ikişer, üçer ve dörder kanatlı yarattı.

تَوَزَّعوا هذه الفَواكِهَ بَيْنَكُم خماسَ خماس.

Bu meyvaları aranızda beşer beşer üleşiniz.

D. KESİRLİ SAYILAR (الأعداد الكسرية) :

Bir şeyin yarısından başlayıp onda birine kadar paydalarını gösteren sayılardır. Kesirli sayılar şunlardır :

Yarım	*Üçte bir*	*Çeyrek*	*Beşte bir*	*Altıda bir*	*Yedide bir*	*Sekizde bir*	*Dokuzda bir*	*Onda bir*
نِصْفٌ	ثُلُثٌ	ربع	خمس	سدس	سبع	ثمنٌ	تسع	عشر

Kesirli sayılar izafetli ve izafetsiz olarak kullanılırlar.

Örnekler :

تَرَكَةُ الموِرثِ مُخْتَلِفَةُ الأَجْناسِ: نِصْفُ بَعْضِها لِعَلِيّ وثلثُ بعضها لأَخيه وربع بعضها لأُخْتِه

وخمس بعضها لعَمِّه وسدس بعضها لخالِه وسبع بعضها لعَمَّتِه وثمن بعضها لخالَتِه

وتسع بعضها للإمامِ وعشر بعضها للمُؤَذِّنِ حَسَبَ الوَصِيَّةِ.

Murisin terekesi çeşitli cinstendir. Vasiyyete göre birinin yarısı Ali'nin, birinin üçte biri biraderinin, birinin çeyreği bacısının, birinin beşte biri am-casının, birinin altıda biri, dayısının, birinin yedide biri halasının, birinin se-kizde biri teyzesinin, birinin dokuzda biri imamın ve birinin onda biri de mü-ezzinindir.

أُريدُ النصفَ من المالِ ولا أَرْضَى الخمسَ.

Malın yarısını isterim, beşte bire razı olmam.

İSMİN DURUMLARI

أحوال الاسم

Arapça'da ismi tanıyabilmek için ismin üç yönden durumla-rını öğrenmek gerekir

- **İsmin Sarf Yönünden Durumları.**
- **İsmin Yapı Yönünden Durumları,**
- **İsmin Mana Yönünden Durumları.**

İSMİN SARF YÖNÜNDEN DURUMLARI

أحوال الاسم في الصرف

İsimler sarf yönünden 2'ye ayrılır:

1 - Mebni İsimler (الأسماء المبنية),

2 - Mu'reb isimler (الأسماء المعربة).

Mebni isimler cümlede ne vazife görürse görsün, yapısı hiç değiş- meyen gayr-i mütesarrif isimlerdir : هذا صَديقي. زرت هذا. وجلست مع هذا.

***Bu, dostumdur. Bunu ziyaret ettim. Bununla oturdum,* gibi.**

Mebni isimlerin tamamı gayr-i mütesarrif isimler bahsinde anlatılmıştır. Şimdi Mu'reb isimler konusunu ele alacağız.

MU'REB İSİMLER
الأسماء المعربة

Cümle içindeki i'rabına göre sonlarında değişiklik meydana gelen isimlerdir. Mu'reb isimler 2'ye ayrılır :

A) Munsarif İsimler (الأسماء المنصرفة) : Cümle içinde i'rabın gerektirdiği her üç harekeyi de alabilen isimlerdir :

- **جاءَ عليٌّ. *Ali geldi.* Bu cümlede Ali fail dir. İ'rabı ref'dir. Ref'a alamet ötredir.**
- **رَأَيْتُ علياً. *Ali'yi gördüm.* Ali nesne, İ'rabı nasb, nasba alamet üstündür.**
- **مَرَرْتُ بعليٍّ. Ali'ye rastladım. Bu cümlede Ali zarftır. Cerre alamet esredir.**

B) Gayr-i Munsarif İsimler (الأسماء غير المنصرفة) : Esre ve tenviyn kabul etmeyen isimlerdir.

Gayr-i munsarif isimler 4'e ayrılır :

a) Tekil Özel İsimlerden (من الأعلام المفردة):

1 - Zaid elif nun ile bitenler: زَيْدانُ، عُثْمانُ gibi. عَفّانٌ، عفانٌ müstesnadır.

2 - Fiil vezninde olanlar : أَحْمَدُ و يزيدُ gibi.

3 - Bileşik isimler: بَعْلَبَكُّ و بَيْتَلَحْمَ gibi. Birinci ismin aslen mu'reb olması şarttır.

4 - Lafzan ve hakikaten müennes olanlar: حمزة و مريم gibi. Ortası sakin üç harfli hakiki müenneslerin munsarif ve gayr-i munsarif olması caizdir. هِنْد gibi ki هندٌ de diyebiliriz.

5 - Üç harften fazla harfli yabancı isimler : يعقوبُ واسحقُ gibi. Ortası sakin olanlar bundan müstesnadır : نوحٌ gibi.

6 - İsmin aslı bozulup فُعَلُ veznine döndürülenler : عمر ومضر gibi.

b) Tekil Sıfatlardan (من النعوت المفردة) :

1 - فَعْلانُ ve أَفْعَلُ vezninde olanlar : سَكْرانُ، عَطْشانُ، حَمْراء، أَحْمَرُ، أَحْسَنُ gibi.

2 - Başka bir lafizdan döndürülenler : أُخَرُ، أُحادَ، عُشارَ gibi ki, أُخْرى، مَوْحِدٌ، مِعْشَرٌ dan döndürülmüşlerdir.

c) Müntehelcümû' sıyğaları صيغ منتهى الجموع : Sondan üçüncü harfi elif olan ve eliften sonra da iki sahih harf bulunan مَفاعِلُ، فَواعِلُ veznindeki isimlere منتهى الجموعdenir : مَساجِدُ، أَكارِمُ gibi.

İki sahih harf arasında bir illet harfi bulunabilir: مَصابِيحُ، قَناديل gibi.

d) En az üç asli harften meydana gelip sonunda zaid olarak elif-i memdude veya elif-i maksure bulunan isimler :

بُشْرَى، ذِكْرَى، صَحْراءُ وكِبْرِياءُ gibi.

İsimlerin sonundaki zaid hemzeye elif-i memdûde, zaid ى şeklindeki elife de elif-i maksure denir.

Gayr-i munsarif isimler, başına harf-i ta'riyf geldiği ve muzaf olduk-lari zaman esre kabul ederler:

مَشَيْنا مَع أَفْضَلِ العلماءِ في الصحراء.

***Çölde alimlerin en faziyletlisi ile yürüdük*, gibi.**

Bir de şiirde vezin zaruretinden dolayı munsarif olabilirler.

İSMİN YAPI YÖNÜNDEN DURUMLARI

أحوال الأسماء من جهة البِنية

İsimler iç yapısı itibariyle 3'e ayrılır :

1 - Mücerred isimler (الأسماء المجردة) : Yalnız asli harflerden meydana ge-len isimlerdir.İsmler en az 3 harfli olurlar: عِنبٌ üzüm, سفَرْجَلٌ ayva, gibi. Mü-cerred isimler çeşitli vezinlerde gelir. Aşağıdaki tabloda mücerred isimlerin vezin ve mevzunları gösterilmiştir.

MÜCERRED İSİMLERİN VEZİNLERİ أوزان الأسماء المجردة

3 ASLİ HARFTEN MEYDANA GELEN İSİMLER				4 ASLİ HARFTEN MEYDANA GELEN İSİMLER			
No	Vezin	Mevzun	Türkçesi	No	Vezin	Mevzun	Türkçesi

1	فَعْلٌ	شمس	*Güneş*	1	فَعْلَلٌ	جعفرٌ	*Irmak*
2	فَعَلٌ	قمر	*Ay*	2	فُعْلُلٌ	برقع	*Peçe*
3	فَعُلٌ	رجل	*Adam*	3	فِعْلِلٌ	قرمز	*Kırmızı boya*
4	فَعِلٌ	كتف	*Omuz*	4	فِعْلَلٌ	درهم	*Dirhem*
5	فُعْلٌ	قفل	*Kilit*	5	فِعَلٌّ	دِمَقْسٌ	*Beyaz ipek*
6	فُعَلٌ	رطب	*Taze hurma*	**5 ASLİ HARFTEN MEYDANA GELEN İSİMLER**			
7	فُعُلٌ	عنق	*Boyun*	1	فَعَلَّلٌ	سَفَرْجَلٌ	*Ayva*
8	فِعْلٌ	حمل	*Yük*	2	فُعَلَّلٌ	قُذَعْمَلٌ	*İri deve*
9	فِعَلٌ	عنب	*Üzüm*	3	فِعْلَلٌّ	زِنْجَفْرٌ	*Kırmızı boya*
10	فِعِلٌ	إبل	*Deve sürüsü*	4	فَعْلَلِلٌ	حَجْمَرِشٌ	*Şişman kocakarı*

2 - Hazifli isimler (أسماء ذات الحذف) **:** Üçüncü harfi hazfedilen isimlerdir.

Bunlar 3'e ayrılırlar :

a) 3. harfi hazfedilip 2 harfli kalan isimler: أَبٌ ve يد gibi ki, asılları أَبَوٌ ve يَدَيٌ'dür.

b) Mahzuf harfin yerine başka bir harf gelenler :

سَنَةٌ ve اِبْنٌ gibi ki, asılları سَنَوٌ ve بَنَوٌ'dür.

c) Üçüncü harfi hazfedilip ikinci harfi de başka bir harfe tebeddül edenler:

فَمٌ gibi ki, aslı فَوَه dür.

İki harfli isimler i'rab yönünden 2'ye ayrılırlar :

a) İ'rabı hareke ile olanlar : يد el, gibi ki, diğer mu'reb isimler gibi ref'i ötre, nasbı üstün, cerri esre ile olur :.اليدُ اليُمْني أَقْوى من اليدِ اليُسْرى فَارْعَ يَدَكَ اليُمْنَى

Sağ el sol elden daha güçlüdür. Öyleyse sağ eline değer ver.

b) İ'rabı harf ile olan isimler ki, sayıları 5'tir. Bunlara (الأسماء الخمس المعتلة) beş illetli isim denir. **Beş illetli isim şunlardır :**

أَبٌ ***baba,*** أَخٌ ***erkek kardeş,*** حَمٌ ***kayın peder,*** فَمٌ ***ağız,*** ذو ***sahip***

Bunların i'rabı, mütekellim yâ'sına muzaf olmamak ve ism-i tasğır yapılmamak şartıyla Ref'i و, nasbı ا, cerri ي ile olur. فم muzaf olduğu zaman

miymi aslına rucü ederek düşer: أبوه، أخاه، في فيه ***babası, biraderini, ağzında,*** gibi ki, ***İ'rab Tezahürleri*** tablosunda örnekleri vardır.

3 - Meziyd isimler (الأسماء المزيدة): Kendisinde asli harflerle birlikte zaid harf veya harfler de bulunan isimlerdir: كتاب ***kitap***, مِفْتاح ***anahtar***, gibi.

Bir ismin meziyd olduğuna 3 deliyl vardır. Bunlardan biri varsa o isim meziyd isimdir :

a***) İsmin mücerred vezinlerinin dışına çıkması:*** كتاب***kitap*** gibi ki, kendisindeki elif zaiddir ve bundan dolayı mücerred veznin dışına çıkmıştır.

b) Kelimenin aslından veya türemişinden bir harfin düşmesi :

حَظَلٌ، مَلَكٌ، شَمْلٌ gibi ki, asılları حَنْظَلٌ، مَلَكوتٌ وشَمْأَلٌ dür.

c) Zaid harfin, ism-i faildeki elif gibi bir manaya delalet etmesi, onsuz o mananın hasıl olmaması: كاتب ***yazan veya yazıcı,*** gibi ki, elifi zaiddir. Onu ism-i fail yapan işte bu eliftir.

İSİMLERİN SONLARINDAKİ ELİF VE HEMZELER

الألف والهمزة في أطراف الأسما

İsimlerin sonlarındaki elif ve hemzeler şunlardır:

1. Maksur Elif (الألف المقصورة): Fethadan sonra gelip fethayı uzatan ى şeklindeki eliftir:المُسْتَشْفَى ***hastane,*** gibi.Eğer eliften önce fethalı ى varsa elif-i maksura (ا) şeklinde yazılır: دُنْيا ***dünya*** gibi.

2. Memdud Elif (الألف الممدودة):Uzatan eliften sonra gelen hemzedir:صحراءُ gibi.

3. Lazım Elif (الألف اللازمة) : Kelimenin aslından olduğu için hiç değişmeyen eliftir : الفَتَى ***delikanlı*** gibi.

4. Asli Hemze (الهمزة الأصلية) : Kelimenin aslında mevcud olan hemzedir: اِمْرُؤٌ'ün sonundaki hemze gibi ki, ***kişi*** demektir.

5. Zaid Hemze (الهمزة الزائدة) : İsimlerin sonuna müenneslik alameti olarak fazladan getirilen hemzedir : أَسْمَرُ' nun müennesi سَمْراءُ gibi.

6. Maklûb Hemze (الهمزة المقلوبة) : Vav yahut ya'dan kalbedilen hemze:

كِساءٌ ***kese*** ve بِناءٌ ***bina*** gibi ki, asılları كِساوٌ ve بِنايٌ'dür.

SON HARFLERİ İTİBARİYLE İSİMLER

أسماء باعتبار حروفها النهائية

İsimler mücerred olsun, meziyd olsun, son harfleri itibariyle 5'e ayrılırlar:

1. Salim isimler (الأسماء السالمة): Hemzenin dışında salim bir harf ile biten isimler : رجل ***adam,*** كتاب ***kitap,*** gibi.

2. Salime benzeyen isimler(الأسماء الشبيهة السالم) : Vâv yahut yâ ile biten ve ma kabli sakin bir harf olan isimlerdir : دَلْو ***kova,*** ظَبْيٌ ***geyik***, gibi.

3. Maksur isimler (الأسماء المقصورة):Ma kabli meftuh olduğu için zorunlu ola-rak uzatan bir elif-i maksura ile biten isimler: المُصْطَفَى ***Mustafa,*** الرُؤْيا ***rüya,*** gibi.

4. Memdud isimler (الأسماء الممدودة: Zaid bir eliften sonra gelen elif-i mem-dûde yani hemze ile biten isimlerdir : حَياءٌ ***utanma,*** gibi.

5. Menkus İsimler (الأسماء المنقوصة) : Esreden sonra geldiği için zorunlu olarak uzatan ya ile biten isimlerdir :الوادي ***vadi,*** الغازي ***gazi,*** gibi.

İSMİN MANA YÖNÜNDEN DURUMLARI

أحوال الاسم من جهة المعنى

İsmin, anlamına ilişkin üç hali vardır. Buna ismin 3 özelliği de denir :

1. الكيفية Keyfiyet (Nitelik) : Müzekkerlik-Müenneslik yani erkeklik, dişilik,

2. الكمية Kemmiyyet (Nicelik): Müfred, tesniye, cemilik/tekil, ikil, çoğulluk,

3. التعريف والتنكير Ta'riyf ve tenkiyr : Marifelik/nekirelik, belirlilik/belirsizlik.

İSİMLERDE KEYFİYYET

الكيفية في الأسماء

Keyfiyyet, ismin müzekker veya müennes yani erkek veya kadın/dişi olması demektir. Türkçe'de kelimelerde erkeklik ve dişilik yoktur.

Müzekker isimler ikiye ayrılırlar :

1. Hakiki Müzekker* (المذكر الحقيقي)*:

Gerçek bir erkek canlının adı olan isimlerdir. Bunlar sonlarında ta-i merbuta olsa bile erkektirler : رجلٌ ***adam,*** جَمَلٌ ***erkek deve,***

عليٌ ***Ali,*** حمزةُ ***Hamza,*** مَلِكَة النَّحْل ***bal arısı kralı,*** gibi.

2. Mecazi müzekker (المذكر المجازي):

Hakiki müzekker bir canlının adı olmayıp sonunda da müenneslik alameti bulunmayan isimlerdir. Bunlar ***cins ve mana isimleri* ile *masdar-lar***dır: قلـم ***kalem,*** عَقْل ***Akıl,*** شُرْب ***içmek*** gibi. Bunlar lafzi müzekkerdir.

Müennes isimler üçe ayrılırlar:

1. Hakiki Müennes (المؤنث الحقيقي) :

Gerçek dişi bir canlının adı olan isimlerdir. Bunlar sonlarında dişilik alameti olsa da, olmasa da kadın veya dişidirler :

امرأةٌ ***kadın,*** ناقةٌ ***dişi deve,*** فاطمةُ ***Fatma,***

زينبُ ***Zeynep,*** بَعيرٌ ***beş yaşında dişi deve*, gibi.**

2. ***Mecazi Müennes*** (المؤنث المجازي). **Bir adı da lafzi müennestir.**

Sonunda müenneslik alameti yani dişilik takısı bulunan cins isimleri ve mana isimleri ile bazı masdarlardır : نافِذَة ***pencere,*** قدْرَة ***güç, kudret,*** اِسْتقامَة **gibi.**

3. Semai Müennes (المؤنث السماعي)**. Bir adı da manevi müennestir :**

Dişi bir canlının adı olmayıp sonunda müenneslik alameti de bulunma-dığı halde müennes sayılan isimler. Semai müennesler şunlardır :

دار *yurt, konak*	حَرْب *savaş*	جهنمُ *cehennem*	جَحيم *cehennem*	بِئْر *kuyu*	إِصْبَع *parmak*	أَرْنَب *tavşan*	أَرْض *yer, arazi*
ريح *rüzgar isimleri*	نار *ateş*	كَأْس *kase*	فَأْس *balta*	ضَبْع *sırtlan*	شمس *Güneş*	ساق *incik*	سِنّ *diş*

مِصْرُ،اِسْتانْبولُ،قُرَيْشٌ **gibi ülke, şehir ve kabiyle isimleri, insandaki çift azalar :** عَيْن *göz,* أُذُن ***kulak,*** يَدٌ ***el,*** رِجْل ***ayak*** **da ma'nen müennes sayılmışlardır.**

Bir takım isimler de vardır ki, hem müzekker, hem de müennes sayılırlar.

HEM MÜZEKKER HEM DE MÜENNES SAYILAN İSİMLER الأسماء المعدودة مذكرا ومؤنثا							
سَماء **gök**	سِلْم **barış**	سُلَّم **merdiven**	سِكِّين **bıçak**	ذَهَب **altın**	خَمْر **şarap**	حانوت **lokanta**	اِبْط **koltuk**
15 isim	لِسان **dil**	فَرَس **kısrak**	فِرْدَوْس **üzüm bağı**	عَنْكَبوت **örümcek**	عُنُق **boyun**	عَقْرَب **akrep**	طَريق **yol**

Bazı insan ve hayvan isimlerinin müzekkeri ile müennesi ayrı köklerden gelir :

ثَوْر– بقَرَة **inek-öküz**	ديك – دَجاجَة **tavuk–horoz**	صِهْر – كَنَّة **yenge-enişte**	بَعْل - زَوْجَة **karı-koca**	أب – أُمّ **anne- baba**	رَجُل – امرأة **kadın-adam**

MÜENNESLİK ALAMETLERİ

علامات التأنيث

İsimlerde müenneslik alametleri **3**'tür :

a) Ta-i merbûta (التاء المربوطة): هـ harfinin üzerine iki nokta ة ile yazılan yuvarlak ta'dır. Müennesliği kabul eden müzekker isimler ve sıfatlar ta-i mer-buta ile müennese çevrilirler :

مُؤْمِن . مؤمنة، عالِم . عالمة، سَليم . سليمة، نَمِر. نمِرَة gibi.

b) Elif-i maksura (الألف المقصورة): İsimlerin sonunda bulunan ى şeklindeki eliftir. فَعْلانُ veznindeki isimler ile ism-i tafdıyller elif-i maksûra ile müennes olurar : سَكْرانُ . سَكْرَى، أَحْسَنُ .حُسْنَى gibi.

c) Elif-i memdûde (الألف الممدودة) : Kendisinden önce uzatan bir elif bulu-nan hemzedir : حَمْراءُ gibi sıfat-ı müşebbehelerin sonundaki hemze gibi.

İSİMLERDE KEMMİYYET

الكمية في الأ سماء

Türkçe'nin gramerinde buna nicelik denir. Bir ismin ayni cinsten bir veya birden fazla varlığı kapsaması demektir.Arapça'da kemmiyyet **üçtür:**

Müfred, Tesniye, Cem'

MÜFRED

المفرد

Tekil demektir. Tekil, ismin aslıdır, bir tek varlığı gösterir. Bundan do-layı sonunda hiç bir ek bulunmaz : قلم *kalem*, نافذة *pencere*, gibi.

TESNİYE

المثنى

Arapça gramer kitaplarında buna müsennâ (المثنى) denir. Biz med-rese geleneği gereği ona **tesniye** diyoruz ki, ***ikil*** demektir. İkil Arapça'ya mahsus bir kemmiyyettir. Zira Arapça'dan başka hiç bir dilde yoktur.

Müfred bir ismi tesniye yapmak için müfredin sonuna انِ yahut يْنِ takılarından biri eklenir ki, bunlara ***tesniye takısı*** denir:

قلم'den قلمان ve بقلم'den بقلَمَيْنِ, gibi.

İSİMLERİN TESNİYE DURUMLARI

أوضاع المثنى للأسماء

İkil		Tekil	Açıklama	İsmin Nev'i
Nasb	Ref'			
جرادين	جرادان	جَراد çekirge	Camid, türemiş,müzekker ve müennes olabilir.	Salim السالم
عصوين	عصَوان	عَصًا sopa değnek	Sülasi mücerred: Elifi, aslına yani و yahut ى'ya döner.	Maksur المقصور
فتيين	فتيان	فَتًى delikanlı		
معطيين	معطيان	مُعْطًى verilen	Gayr-i sülasi : Elifi mutlak surette ى'ya kalbedilir.	
مصطفيين	مصطفيان	مُصْطَفًى seçilen		
حبليين	حبليان	حُبْلى gebe	حبلى ve حبارى gibi isimler de ayni şekilde ikil yapılırlar.	
حباريين	حباريان	حُبارًى toy		
هاديين	هاديان	هادٍ rehber	ى'sı mahzuf olan isimler: ى tesniyede zahir olur.	Menkus المنقوص
الهاديين	الهاديان	الهادي		
الهاديتين	الهاديتان	الهادية	Müennesleri saliminki gibidir.	
بنائين	بناءان	بِناءٌ bina	Müzekkerinin tesniyesinde hemzesi baki kalır.	Memdud الممدود
قرائين	قراءان	çok okuyan قَرّاءٌ		
صحراوين	صحراوان	صَحْراءُ çöl	Müennes ise, tesniye-de hemze و'a kalbedilir	
سماوين	سماوان	سماءٌ gök yüzü		
أبوين	أبَوان	أب baba	Tesniyesinde, hazfedilen harfi avdet eder.	Lamı mahzuf isimler الأسماء المحذوفة اللام
أخوين	أخَوان	أخ erkek kardeş		
سنتين	سنتان	سنة bir sene	Sonundaki ta-i merbu-ta mahzuf bir harften ıvaz ise, olduğu gibi tesniye yapılır.	*Sonundaki ta-i mebuta mahzuf vav'dan ıvaz bir isimdir*

CEMİ

الجمع

Çoğul demektir. Türkçe'de çoğul iki ile başlar ve tekilin sonuna ses uyumuna göre ***ler*** veya ***lar*** ilavesiyle yapılır. Arapça'da ise cemi yani çoğul **2**' ye ayrılır :

A) Cem-i Salim (الجَمْعُ السَّالِمِ): **Kaideli çoğul demektir. O da ikiye ayrılır :**

1. Cem-i Müzekker-i Salim جَمْعُ المُذَكَّرِ السالمُ

2. Cem-i Müennes-i Salim جمع المؤنث السالمُ

B) Cem-i Mükesser (الجمعُ المُكَسَّر)

CEM-İ MÜZEKKER-İ SALİM

جمع المذكر السالم

Akıl sahibi müzekker özel isimlerin ve sıfatların kaideli çoğulu demektir.Müfred müzekker ismin ve sıfatın sonuna ونَ **yahut** ينَ **ilavesiyle yapılır:**

عالم ***bilgin'*** **den** عالمون ***bilginler,*** عالمين ***bilginleri***

حسن ***Hasan'*** **dan :** الحَسَنونَ ***hasanlar,*** الحسنين ***hasanla*ları, gibi.**

Özel isimler çoğul olunca belirsiz olduklarından, belirli yapmak için başına harf-i ta'riyf getirilir.

CEM-İ MÜZEKKER-İ SALİM İLE CEMİ YAPILAN DİĞER İSİMLER

الأسماء الأخرى التي تجمع بالجمع المذكر السالم

عشرون – تسعون 90–20	ذَوُو – أُولو sahipler	أَهْل – أهلون aile	أَرْض– أَرَضون yer	ابن – ابنون oğul
مئة – مئون 100	كُرَة – كُرون küre	سَنَة – سِنون sene	عابِدين özel isim	عالَم – عالَمون dünya

İSİMLERİN CEM-İ MÜZEKKER-İ SALİM DURUMLARI

أوضاع جمع المذكر السالم للأسماء

Kaideli Çoğul الجمع السالم		Tekil المفرد		*Açıklama*	*İsmin Nev'i*
Nasb-Cer	Ref'				
صالحين	صالحون	صالح *elverişli*		Müfredin sonuna ref'inde ون, nasbında ين eklenir.	*Salim* السالم
مصطفَيْنَ	مصطَفَوْنَ	*Seçilmiş*		Sonundaki elif atılır ve atılan elfi göstersin diye و ve ى'77dan önceki harf üstün kı-lınır.	*Maksur* المقصور
مصطفَيِين	مصطفَيون	مصطفَيٌ	Asli		
هادين	هادون	Rehber هادٍ		ى atılıp, cemi و'ından ön-ceki harf ötrelenip cemi ى sından önceki harfesrelenir.	المنقوص *Menkus*
هادِيِين	هادِيون	هادِيٌ	*Aslı*		
بنّائين	بناؤُون	بَنّاءٌ *duvarcı*		Salim isimler gibi çoğul yapılır.	الممدود *Memdud*
قارئين	قارئون	قارِئ *okuyucu*			

CEM-İ MÜENNES-İ SALİM

جمعُ المؤنثِ السا لم

7

Akıl sahibi müennes özel isimlerin ve sıfatların kaideli çoğulu demektir, Cem-i müennes-i salim, müennes isimlerin sonuna elif ve (التاء المبسوطة)açık ta eklenerek yapılır. **Şöyle ki :**

- Müennes özel isimlerin sonuna doğrudan doğruya eklenir: مَرْيَمُ'den مَرْيَمات, gibi.
- Kapalı tâ (التاء المَرْبوطَة) ile müennes olan sıfatların sonuna, kapalı tā atıldıktan sonra eklenir : عالِمَةٌ' den عالِماتٌ gibi.
- Elif-i maksura ile müennes olan sıfatlara, elif-i maksura ى'ya dö-nüştürüldükten sonra eklenir : حُسْنَى'dan حسنيات, gibi.
- Elif-i memdude ile müennes olan sıfatlara ات, elif-i memdude و'a çev-rildikten sonra eklenir: حَمْراءُ'den حمراوات gibi.

CEM-İ MÜENNES-İ SALİM İLE CEMİ YAPILAN İSİMLER

الأسماء التي تجمع بجمع المؤنثِ السالم		
No	***İsmin mahiyyeti***	**Örnek**
1	**Müennes özel isimler**	هِنْدُ – هِنْدات، زينب – زينبات
2	**Sonunda alamet-i te'-niys bulunan isimler**	جميلةجميلات، حُمَّى حميات، صحراء صحراوات
3	**Akıl sahibi olmayan er-kek sıfatlar ve küçültülmüş isimler**	دُرَيْهِمٌ – دريهَمات، مَعْدود – معدودات
4	**3'ten fazla harfli masdarlar**	إِكْرام – إكرامات، تَعْريف – تعريفات
5	**إبن ve ذو ile başlayıp akıl sahibi olmayan isimler**	اِبْنُ آوَى – بَناتُ آوى، ذُوالقَعْدَةِ – ذَوات القعدة

Aşağıdaki 1. tabloya, semai olarak cem-i müennes-i salim yapılan 6 isim, 2. tabloya da ta-i te'niys ile son bulduğu halde cem-i müennes-i salim ile cemilenmeyip cem-i mükesser ile cemilenen 6 isim dercedilmiştir .

SEMAİ OLARAK CEM-İ MÜENNESİ SALİM OLAN İSİMLER الأسماء التي تكون جمع المؤنث السالم سماعي					
سَماءٌ سموات ***gök yüzü***	سُرادِقٌ سرادقات ***bardak***	سِجِلّ سجلات ***sicil***	حَمّام حمامات ***hamam***	أُمٌّ أمَهات ***anne***	إِصْطَبْل اصطبلات ***ahır***

TA-İ TE'NİYS İLE SON BULDUĞU HALDE
CEM-İ MÜKESSER İLE CEMİLENEN İSİMLER

الأسماء المؤنثة التي تجمع بجمع التكسير وهي تختم بتاء التأنيث

مِلَّة - مِلَل	شاة – شِياء	شَفَة – شِفاء	أَمَة – إِماءٌ	أمة – أمَم	امرأة – نساء
şeriy'at	***koyun***	***dudak***	***cariye***	***ümmet***	***kadın***

İsimler, cem-i müennes-i salim yapılırken salim, maksur, menkus ve memdüd oluşlarına göre özellik arz ederler. Aşağıdaki tabloda bu farklılıklar gösterilmiştir.

İSİMLERİ CEM-İ MÜENNES-İ SALİM YAPMA YOLLARI طرق جعل الأسماء جمعَ مؤنثٍ سالماً			
Çoğul	***Tekil***	***Açıklama***	**İsmin Nev'i**
شجرات	شَجَرَة ***ağaç***	**Ta-i merbuta ات ile değiştirilir.**	***Salim*** السالم
عصوات	عصا ***değnek*. Aslı** عَصَوٌ**'dür.**	**Sonundaki elif kendisinden kalb olunduğu harfe yani aslı vav ise vav'a, ya ise ya'ya döner.**	***Maksur*** المقصور
فَتَيات	فَتاة ***delikanlı kız***	**Aslı** فَتَيٌ **'dür.**	
مُعْطَيات	مُعْطاة ***verilen***	**Sülasi değilse elif'i** ى**'ya çevrilir.**	
هاديات	هادية ***rehber, kılavuz***	**Müzekkerinde** ى**'sı hazfedilmiş ise müennesinde aslına döner.**	***Menkus*** المنقوص
حمراوات	حمراء ***kırmızı***	**Müenneslik hemzesi**و**'a döner.**	***Memdud*** الممدود
دُعاءات دُعاوات	دعاء ***dua*: Hemze**و **dan kalbedilmiştir.**	و **yahut** ى**'dan maklub olan hemze-nin aslına dönüp dönmemesi caizdir.**	
ظَبَيات	ظَبْيَة ***geyik***	**Müfredinde fa'sı üstün sülasinin, cem'inde ayn'ı da üstün olur.**	***Sahihimsi*** شبه السالم

CEM-İ MÜKESSER جمع التكسير

Müfredin şekli bozularak yapılan cemidir, kırık çoğul denir. 3 yolla yapılır :

CEM-İ MÜKESSER YAPMA YOLLARI طرق جعل جمع تكسير		
No	***Cem-i Mükesser Yapma Yolu***	***Örnek***
1	**Harflerine bir veya daha çok harf ekleyerek**	**ok** سَهْم – سِهام
2	**Harflerinden eksiltme yaparak**	**elçi** رَسول – رُسُل
3	**Harflerinin harekesini değiştirerek**	**arslan** أَسَد – أُسْد

Cem-i mükesserler 5'e ayrılır :

1. Azlık çoğulu (جمع القلة) ,	**4. Çoğulun çoğulu** (جمع الجمع),
2. Çokluk çoğulu (جمع الكثرة),	**5. Diğer çoğullar** (الجموع الأخرى)
3. Cemilerin sonu (منتهى الجموع) ,	

AZLIK ÇOĞULU

جمع القلة

3'ten 10'a kadar olan sayılardaki çoğulları kapsar. 4 vezinde gelir:

CEM-İ KILLET VEZİNLERİ أوزان جمع القلة			
أَفْعِلَة	أَفْعال	فِعْلَة	أَفْعُلٌ
عَمود : أعمدة	باب : أبواب	فَتًى : فتية	نَفْسٌ : أنفس
sütun	**kapı**	**delikanlı**	**nefis, ruh**

Not: Cem-ı kıllet bazan cem-i kesret yerinde kullanılır: رِجْل –أَرْجُلٌ ***ayaklar,*** **gibi. Bazan da cem-i kesret cem-i kıllet yerinde kullanılır :**

الأَيْدي أفضلُ من الأرجلِ . ***Eller ayaklardan daha üstündür***, **gibi.**

Cem-i kesret bir kariyne olduğu zaman cem-i kıllet manasında kul-lanılır :

ثلاثةُ رِجالٍ ***üç adam,*** **gibi.**

ÇOKLUK ÇOĞULU

جمع الكثرة

3'ten sonsuza kadar sayıları kapsar. Vezinleri aşağıdadır.

ÇOKLUK ÇOĞULU VEZİNLERİ أوزان جمع الكثرة					
Örnek İsim		**Vezin**	**Örnek İsim**		**Vezin**
Arapçası	***Türkçesi***		***Arapçası***	***Türkçesi***	
ساحِر . سحرة	**sihirbaz**	فَعَلَة	أَحْمَرُ . حمر	**kırmızı**	فُعْل
قاضٍ . قُضوَةٌ/قُضَاةٌ	**kadı**	فُعَلَة	كِتاب . كتب	**kitap**	فُعُل
قِرْد . قردة	**maymun**	فِعَلَة	صُورَة . صور	**resim**	فُعَل
كاتِب . كتاب	**yazıcı**	فُعَّالٌ	قِطْعَة . قطع	**parça**	فِعَل
بَخيل . بخلاءُ	**cimri**	فُعَلاءُ	مَريض . مرضى	**hasta**	فَعْلَى
غُلامٌ . غلمان	**oğlan**	فِعْلانٌ	جَبَل . جبال	**dağ**	فِعال
قَضيبٌ . قُضْبانُ	**dal**	فُعْلانُ	قَلْب . قلوب	**kalb**	فُعول
نَبِيٌّ . أَنْبِياءُ	**peygamber**	أَفْعِلاءُ	راكِع . ركع	**eğilen**	فُعَّل

İSİMLERDE EN MEŞHUR CEM-İ MÜKESSER VEZİNLERİ أشهر الأوزان لجمع التكسير في الأسماء									
Örnek İsim			Vezin		Örnek İsim			Vezin	
الجمع	المفرد	*Türkçesi*	*Çoğul*	*Tekil*	الجمع	المفرد	*Türkçesi*	*Çoğul*	*Tekil*
قصاع	قصعة	çanak	فِعالٌ	فَعْلَة	أحمال	حمل	yük	أَفْعال	فِعْل
رقاب	رقبة	boyun	فِعال	فَعَلَة	أقفال	قفل	kilit	أَفْعال	فُعْل
معد	معدة	mide	فِعَلٌ	فَعِلَة	أعناب	عنب	üzüm	أَفْعال	فِعَل
قوائم	قائمة	kata-log	فَواعِلُ	فاعِلَة	أثمار	ثمر	mey-va	أَفْعال	فَعَل
أخمرة	خمار	yaş-mak	أَفْعِلَة	فِعال	أكتاف	كتف	omuz	أَفْعال	فَعِل
عمد	عماد	direk	فَعَل	فِعال	أعضاد	عضد	pazu	أَفْعال	فَعُل
أزمة	زمام	yular	أَفِلَّة	فِلالٌ	أعناق	عنق	bo-yun	أَفْعال	فُعُلٌ
أزمنة	زمان	zaman	أَفْعِلَة	فَعال	خصوم	خصم	ha-sım	فُعول	فَعْل
غزلان	غزال	geyik	فِعْلاَن	فَعال	نصال	نصل	kılıç	فِعال	فَعْل
قذل	قذال	ense	فُعُل	فَعَال	انصل	نصل	kılıç	أَفْعُل	فَعْل
غلمان	غلام	oğlan	فِعْلان	فُعال	جمال	جمل	deve	فِعال	فَعَل
أغلمة	غلام	oğlan	أَفْعِلَة	فُعال	حملان	حمل	kuzu	فَعْلانُ	فَعَل
أصابع	إصبع	par-mak	أَفاعِلُ	إِفْعَلٌ	رماح	رمح	Mız-rak	فِعال	فُعْل
دراهمُ	درهم	dir-hem	فَعالِل	فِعْلَل	حمول	حمل	yük	فُعول	فِعْل
صحائف	صحيفة	sahi-fe	فَعائِل	فَعيلَة	جرذان	جرذ	erkek fare	فِعْلان	فُعَل
أرغفة	رغيف	çörek	أَفْعِلَة	فَعيل	إناث	أنثى	kadın	فِعال	فُعْلى
رغفان	رغيف	çörek	فُعْلانُ	فَعيل	صحارَى	صحراء	çöl	فَعالَى	فَعْلاءُ
أعمدة	عمود	direk	أَفْعِلَة	فَعول	صحارِي	صحراء	çöl	فَعالي	فَعْلاءُ
عمد	عمود	direk	فَعَل	فَعول	مَرَامي	مَرْمَاةٌ	poli-gon	فَعَالي	فَعْلاَةٌ
قراطيس	قرطاس	kağıt	فَعاليلُ	فِعْلالٌ	سعلى	سعلاة	dev	فُعْلى	فَعْلاَةٌ
سفارج	سفرجل	ayva	تَفاعِلُ	تَفَعْلَلٌ	عبر	عبرة	ibret	فِعَل	فِعْلَة
أساطين	أسطوانة	sütun	أَفاعيلُ	أُفْتُعالَة	صور	صورة	resim	فُعَل	فُعْلَة

SIFATLARDA EN MEŞHUR CEM-İ MÜKESSER VEZİNLERİ أشهر الأوزان لجمع التكسير في الصفات									
Örnek Sıfat			**Vezin**		**Örnek Sıfat**			**Vezin**	
الجمع	**المفرد**	***Türkçesi***	***Çoğul***	***Tekil***	**الجمع**	**المفرد**	***Türkçesi***	***Çoğul***	***Tekil***
سجد	ساجد	**secde eden**	فُعَّل	فاعِل	صعاب	صعب	**güç, zor**	فِعال	فَعْل
رماة	رام	**atıcı**	فُعَلَة	فاعِل	أيقاظ	يقظ	**uyanık**	أَفْعال	فَعِل
باعة	بائع	**satıcı**	فَالَة	فاعِل	أقطاب	قطب	**kutup**	أَفْعال	فُعْل
كفار	كافر	**gavur**	فُعّال	فاعِل	أبطال	بطل	**yiğit**	أَفْعال	فَعَل
جهلاء	جاهل	**cahil**	فُعَلاء	فاعِل	غير	غيور	**gay-retli**	فُعُل	فَعول
حمر	أحمر	**kırmı-zı**	فُعْل	أَفْعَل	أعداء	عدوّ	**düş-man**	أَفْعال	فَعول
أكابر	أكبر	**en büyük**	أَفاعِل	أَفْعَل	جبناء	جبان	**korkak**	فُعَلاء	فَعال
عميان	أعمى	**kör**	فُعْلان	أَفْعَل	شجعاء	شجاع	**cesur**	فُعَلاء	فُعال
عطاش	عطشى	**susuz**	فِعال	فَعْلى	شجعان	شجاع	**cesur**	فُعْلان	فُعال
عذاري	عذراء	**bekar**	فَعالي	فَعْلاء	قتلى	قتيل	**maktül**	فَعْلى	فَعيل
سكارى	سكران	**sar-hoş**	فُعالى	فَعْلان	أشراف	شريف	**şerefli**	أَفْعال	فَعيل
صواحب	صاحبة	**zevce**	فَواعِل	فاعِلَة	أصدقاء	صديق	**dost**	أَفْعِلاء	فَعيل
عذل	عاذلة	**azar-layan**	فُعَلُ	فاعِلَة	كرماء	كريم	**şerefli**	فُعَلاء	فَعيل
جوامع	جامع	**cami**	فَواعِل	فاعِل	كرام	كريم	**şerefli**	فِعال	فَعِيل
كرام	كريمة	**şe-refli**	فِعال	فَعيلَة	أشحة	شحيح	**bir şeye düşkün**	أَفْعِلَة	فَعيل

CEMİLERİN SONU منتهى الجموع

Son iki harfi eliften sonra salim harf olan cemi demektir. İki salim harf arasına bir ى girebilir. Vezinleri şunlardır :

MÜNTEHELCÜMU' VEZİNLERİ أوزان منتهى الجموع				
مَفاعيلُ **ahid** ميثاق–مواثيقُ	فعاليلُ **kandil** قِنْديل–قَناديل	أَفاعيلُ **dosya** إِضْبارَة–أَضابير	مَفاعِلُ **cami** مَسْجِد–مساجد	أَفاعِلُ **parmak** إِصْبَعٌ–أصابع

ÇOĞULUN ÇOĞULU

جمع الجمع

Bir çoğulun kapsadığı sayıyı çoğaltmak için yapılan çoğuldur: يد ***el,*** **أَيْد** ***eller,*** **demektir. أَيادٍ de onun çoğuludur. Çoğulun çoğulu 9'dan başlar. 3'ten başlayan normal cemilerin cem'ul cem' olabilmesi için onlardan 3'ünün bir araya gelmesi yani sayılarının 9'a ulaşması gerekir. Çünkü Arapça'da cemi üç ile başlar. Cem'in asgari sayısı 3'tür. Onun üç katı ise dokuzdur.**

Çoğulun çoğulları müntehelcümû' vezninde gelir كَلْب ***köpek*** **demektir. Onun cem-i kılleti أَكْلَبُ gelir. Onun da çoğulu أَكالِبُ'dür. Yine ظُفْر** ***tırnak*** **demektir. Cem'i أَظافِرُ, onun da çoğulu أَظافير gelir.**

Semai olarak cem-i müzekker-i salim ve cem-i müennes-i salim vezinlerinde de gelir : أَفْضَلُ – أَفاضِل ***en faziletliler*****den أَفاضِلون, بَيْتٌ–بيوت** ***evler*****den بيوتات, سَيِّدٌ – سادَةٌ** ***baylar*****dan ساداتٌ gibi. Araplar, içinde kadınların da bulunduğu topluluğa hitab etmek için söze :**

سَيِّداتي، ساداتي! ***Bayanlarım, Baylarım!*****, yani: Bayanlar, Baylar! Veya:** ***Hanımefendiler, Beyefendiler!,*** **diye başlarlar**

ÇOĞUL İSMİ

اسم الجمع

Bir topluluğu gösteren ve kendi kökünden tekili olmayan isimlerdir: جَيْشٌ ***ordu,*** **gibi ki, binlerce efradı bulunan bir asker topluluğudur. Ordu-daki her bir nefere جُنْدِيٌّ denir. At sürüsü manasına gelen خَيْل, içinde mil-yonlarca insan bulunan شَعْب** ***millet*** **de böyledir.**

Çoğul isimleri de diğer isimler gibi çoğul yapılır :

قَوْم – أَقْوام ***kavim,*** **نَجْم– أَنْجُمٌ** ***yıldız,*** **رَكْب – أَرْكُبٌ** ***kervan,*** **gibi.**

Bazı isimlerin yalnız cemi vardır, müfredi yoktur: أَبَابيلُ، تَعاجيبُ gibi. Bazı ismlerin tekili başka bir kökten, çoğulu başka bir kökten gelir: اِمْرَأَة – نِساء ***kadın,*** **gibi. Bazı isimler de vardır ki, hem müfred, hem de cemi olarak kullanılırlar : هِجان** ***her şeyin hayırlısı ve seçkini***

دِلاص ***yumuşak ve parlak,*** **وَلَد** ***çocuk*****, gibi**

ÇOĞUL CİNS İSMİ

اسم الجنس الجمع

Bir cinsin bütün fertlerini içine alarak çoğul manası ifade eden her bir cins ismidir : شجر ***ağaç cinsi, bütün ağaçlar***, عرب ***arap ırkı, bütün araplar***, gibi. Bunların tekilinde sonuna **birlik** ***ta'***sı (تاء الوحدة) ya da nisbet ya'sı (ياء النسبة) getirilir : تفاحة ***bir elma***, تركي ***bir Türk***, gibi.

İSİM TAMLAMALARININ ÇOĞULU

جمع التراكيب الإضافية

AKIL SAHİBİ OLANLAR			AKIL SAHİBİ OLMAYANLAR			
عبدُ اللهِ	سيبَوَيْه	ابنُ عباسٍ	بعلبك	ذو القعدةِ	ابنُ آوى	**Tekil**
ذَوُو عبدِ اللهِ	ذَوُو سيبويه	أبناءُ عباسٍ بَنو عباسٍ	ذواتُ بعلبكَ	ذواتُ القعدةِ	بناتُ آوى	**Çoğul**

ÖZEL İSİMLERİN ÇOĞULU

جمع الأعلام

Özel isimler cem-i salim ve cem-i mükesser ile çoğul yapılabilir ve özel isimlerin çoğulları nekireye dönüştüğünden harf-i ta'riyf ile ma'rife yapılırlar :

الزُيودُ – الزَيْدونَ : زَيْدٌ ve الزَيانِبُ – الزَّيْنَباتُ : زَيْنَبُ gibi.

İSİMLERDE HAREKE, TENVİYN VE İ'RAB İTİBARİYLE KEMMİYYET GRUPLARI

مجموعات الكميات في الأسماء باعتبار الحركة والتنوين والإعراب

İ'RABI HAREKE İLE OLANLAR		İ'RABI HARF İLE OLANLAR		
1. GRUP	**2. GRUP**	**3. GRUP**	**4. GRUP**	**5. GRUP**
Tekil ve Kırık çoğul مفرد وجمع مكسر	***Müenneslerin kaideli çoğulu*** جمع مؤنسالم	***İkil*** المثنى	***Müzekkerlerin kaideli çoğulu*** جمع مذكر سالم	***Beş illetli isim*** أسماء خمس معتلة
عالمٌ ***bir alim***, أقلام ***bir takım kalemler***, gibi ki, 3 hareke ve tenviynlerini alırlar. Ref'i ötre, nasbı üstün, cerri esre iledir.	عالمات ***bir takım alimeler***, gibi ki, yalnız ötre, esre ve bunların tenviynlerini alırlar. Ref'i ötre, nasbı ve cerri esre iledir.	قلمان ***herhangi iki kalem***, gibi ki, tenviyn almazlar. Ref'i انِ, nasbı ve cerri يْنِ iledir.	عالمون ***bir takım alimler*** gibi ki, bun-lar da tenviyn al-mazlar. Ref'i ونَ, nasbı ve cerri ينَ iledir.	Muzaf olmadıkları zaman tenviyn alırlar ve muzaf oldukları zaman i'rabı hareke ile olur: Ref'i و, nasbı ا, cerri ى iledir. ذو izafetten kopamaz.

İSM-İ MENSÜB الاسم المنسوب

Kendisine bir şey nisbet edilen, dayatılan isim demektir. Bu nisbeti göstermek için ismin sonuna şeddeli bir يّ eklenir. Bu ***ya'ya Nisbet Ya'sı*** denir. ***Ya'dan*** önceki harfin harekesi esre olur: Lübnan'dan لبنانيّ ***Lüb-nan'lı***, gibi. Her cinsten isme yapılan nisbet örnekleri aşağıdadır

İsmin Durumu	*İsim*	*Nisbeti*	*İsmin Durumu*	*İsim*	*Nisbeti*
Ta-i merbutalı	ثَوْرَة	ثورَوِيٌّ	Şibh-i salim	ظَبْيٌ	ظَبْيِيٌّ
Meksurul'ayn, sülasi	مَلِك	مَلِكِيٌّ	Şibh-i salim	قَرْيَةٌ	قَرَوِيٌّ
Cem-i mükesser	جوامع	جَوَامِعِيٌّ	Sonu şeddeli ى	حَيٌّ	حَيَوِيٌّ
Sonu hemzeli	بيضاء	بَيْضَاوِيٌّ	2. harften sonra و	نَبِيٌّ	نَبَوِيٌّ
Sonu hemzeli	سماء	سَمَاوِيٌّ	3 veya daha çok haften sonra ى	مَرْمِيٌّ	مَرْمِيٌّ
Sonu hemzeli	قَرَّاءٌ	قَرَّائِيٌّ	3 veya daha çok haften sonra و	مَرْمِيٌّ	مَرْمَوِيٌّ
Sonu elifli	فتًى	فَتَوِيٌّ	فعيلة vezninde	مَدِينَةٌ	مَدَنِيٌّ
Sonu elifli	مصطفًى	مُصْطَفِيٌّ	فعيل vezninde	جَلِيلٌ	جَلِيلِيٌّ
Sonu elifli	معنًى	مَعْنِيٌّ	فعيل vezninde	طَوِيلٌ	طَوِيلِيٌّ
Sonu elifli	معنًى	مَعْنَوِيٌّ	Mahzufüllam	أَبٌ	أَبَوِيٌّ
Sonu elifli	دنيا	دُنْيِيٌّ	Mahzuf yerine vasıl hemzesi	اِبْنٌ	اِبْنِيٌّ
Sonu elifli	دنيا	دُنْيَوِيٌّ	Mahzuf yerine vasıl hemzesi	اِبْنٌ	بَنَوِيٌّ
İkinci harfi harekeli	بَرَدًى	بَرَدِيٌّ	Mahzuf yerine ta-i te'niys	سَنَةٌ	سَنَوِيٌّ
Sonu elif-i te'niys	حُبْلَى	حُبْلِيٌّ	2 harfli isim	كَمْ	كَمِّيٌّ
Sonu elif-i te'niys	حُبْلَى	حُبْلَوِيٌّ	2 harfli isim	لاَ	لاَئِيٌّ
Sonu elif-i te'niys	حُبْلَى	حُبْلاَوِيٌّ	Terkiyb-i mezciy	بُخْتُ نَصْرَ	بُخْتِيٌّ
Sonu ي	المعتدي	مُعْتَدِيٌّ	Terkyb-i izafi	دَيْرُ القمرِ	دَيْرَانِيٌّ
Sonu ي	القاضي	قَاضِيٌّ	Terkiyb-i izafi	عَيْنُ إِبْلٍ	(عين) إِبْلِيٌّ
Sonu ي	القاضي	قَاضَوِيٌّ	Özel isim	قونيا	قُنَوِيٌّ

1 - فاعِلٌ **ve** فَعَّالٌ **vezinleri nisbet yası'ndan müstağnidir. 2 - Aşağıdaki kelimelerin ism-i mensübleri şazdır :** صَنْعَاء، صَنْعَانِيٌّ. فَوْقَ، فوقَانِيٌّ. تَحْتَ، تَحْتَانِيٌّ. مَرْوْ، مَرْوَزِيٌّ. جَلُولاء، جَلُولِيٌّ. شَعْرٌ، شَعْرَانِيٌّ

3 - Kendisine nisbet yapılacak kelimeden nisbetten önce ta-i te'niys, tesniye ve cemilik alametleri atılır : نَاصِرة، ناصِرِيٌّ . عِرَاقَيْنِ، عِرَاقِيٌّ. مَتاجِرُ، مَتْجَرِيٌّ **gibi.**

İSİMLERİ KÜÇÜLTME تصغير الأسماء

Küçültülmüş isimler *azaltma, tahkıyr, acıma veya sevimliliğe* delalet eder. İsmin ikinci harfinden sonra sakin bir *ya* ilavesiyle yapılır. Üç harfli isimlerde فُعَيْلٌ, dört harfli isimlerde فُعَيْعِلٌ, beş harfli isimlerde فُعَيْعِيلٌ vezninde gelir – رَجُلٌ، رُجَيْلٌ – مَطْعَمٌ، مُطَيْعِمٌ – مِنْشَارٌ، مُنَيْشِير *Adam, adamcağız lokanta, lokantacık – testere, testerecik*, gibi ki, küçültülmüşlerinde *birinci harfleri ötre, ikinci harfleri üstün* olur.

İsmin Durumu	***İsim***	***Küçültülmüşü***	***İsmin Durumu***	***İsim***	***Küçültülmüşü***
Azaltma	جَبَلٌ	جُبَيْلٌ	**3. Harfi vav**	عَجوزٌ	عُجَيِّزٌ
Tahkıyr	سَبْعٌ	سُبَيْعٌ	**3. Harfi ya**	مَرْيَمُ	مُرَيِّمُ
Sevimlilik	اِبْنٌ	بُنَيٌّ	**3. Harfi ya**	جَميلٌ	جُمَيِّلٌ
Yaklaştırma	قَبْلَ	قُبَيْلَ	**Füayl vezninde**	صَبِيٌّ	صُبَيٌّ
Sonu ta-i te'niys	مُهْرَةٌ	مُهَيْرَةٌ	**4. Harfi vav**	عُصْفُورٌ	عُصَيْفِيرٌ
Sonu elif-i maksura	سَلْمَى	سُلَيْمَى	**4. Harfi elif**	مِفْتاحٌ	مُفَيْتِيحٌ
Hemze ile son	سَوْدَاءُ	سُوَيْدَاءُ	**İsm-i tafdıyl**	أَحْلَى	أُحَيْلَى
Cem-i mükesser	أَوْقَاتٌ	أُوَيْقَاتٌ	**Manevi müennes**	شَمْسٌ	شُمَيْسَةٌ
Sonunda zaid elif-nun	سَلْمانُ	سُلَيْمَانُ	**Manevi müennes**	أَرْضٌ	أُرَيْضَةٌ
Sonunda zaid elif-nun	سَكْرانُ	سُكَيْرانُ	**Hazifli isim**	أَبٌ	أُبَيٌّ
Sonunda zaid elif-nun	سَرْحانٌ	سُرَيْحِينٌ	**Hazifli isim**	أَخٌ	أُخَيٌّ
Sonunda zaid elif-nun	فُنْجان	فُنَيْجِينٌ	**Cem-i mükesser**	أَرْغِفَةٌ	أُرَيْغِفَةٌ
2. Harfi illet harfi	بابٌ	بُوَيْبٌ	**Hazifli isim**	اِسْمٌ	سُمَيٌّ
2. Harfi illet harfi	موسِرٌ	مُيَيْسِرٌ	**Ta-i te'niysli**	سَنَةٌ	سُنَيَّةٌ
Aslı دِنَّارٌ	دِينارٌ	دُنَيْنِيرٌ	**Ta-i mebsutalı**	أُخْتٌ	أُخَيَّةٌ
Aslı عُوَيْد	عِيدٌ	عُوَيِّدٌ	**Cem-ı kıllet**	أَعْمِدَةٌ	أُعَيْمِدَةٌ
Elif vavdan dönme	آصَالٌ	أُوَيْصَالٌ	**Cem7-ı kıllet**	أصْحَابٌ	أُصَيْحَابٌ
Zaid elif-vav	خادِمٌ	خُوَيْدِمٌ	**Cem-i kesret**	نِيَاقٌ	نُوَيْقَاتٌ
3. Harfi elif	عصا	عُصَيٌّ	**İzafet terkiy**	عَبْدُ اللهِ	عُبَيْدُ اللهِ

1- نُعَيْ، نَعْلٌ – دُرَيْعٌ، دِرْعٌ – عُرَيْسٌ، عِرْسٌ – حُرَيْبٌ، حَرْبٌ – قُوَيْسٌ، قَوْسٌ لٌisimleri manevi müennes oldukiarı halde küçültmelerinde şaz olarak müzekker itibar edilmişlerdir. 2 - Bazı mebni lafızların küçültülmüşleri şunlardır اَلَّذِي، اَلَّذَيَّا – اَلَّتِي، اَلَّتَيَّا – تَا، تَيّا – ذَا، ذَيّا – أولئك، أُلَيَّائِكَ –: مَا أَحْسَنَ، مَا أُحَيْسِنَ

İSİMLERDE BELİRLİLİK VE BELİRSİZLİK

التعريف والتنكير في الأسماء

İsimlerde ta'riyf (التعريف) ma'rifelik, tenkiyr (التنكير) ise nekirelik demektir. İsimler ta'riyf ve tenkiyr bakımından 2'ye ayrılırlar :

A) Ma'rife (المعرفة): Belirli demektir. Ma'rifeler 7 tanedir :

1. Zamirler (الضمائر) :هو *O*, gibi.

2. İşaret isimleri (أسماء الإشارة) : هذا *Bu*, gibi.

3. İsm-i mevsuller (الأسماء الموصولة): الذي *O kimse ki...O şey ki...* gibi.

4. Özel isimler (الأعلام) : إستانبول, علي *Ali* ve *İstanbul* gibi.

5. Harf-i ta'riyfli isimler : الدفتر, القلم *kalem* ve *defter* gibi.

6. Ma'rifeye muzaf olan isimler : بابُ البيتِ *evin kapısı* gibi.

7. Kasdedilen belirsiz münada : يا شَيْخُ! *Ey ihtiyar!* gibi. Ma'rifeler:

هذا الشاب الذي يعملُ هو ابن عليّ يا بطلُ!

Bu genç ki, çalışıyor, 0 Ali'nin oğludur, ey Yiğit!

cümlesinde toplanmıştır.

B) Nekire (النكرة) : Belirsiz demektir. Ma'rifelerin dışında kalan isimler (النكرة) belirsiz isimlerdir: قلمٌ *bir kalem,* من *kim,* كيف *nasıl,* gibi.

Harf-i ta'riyf ile ma'rife bir ismi nekire yapmak için başından harf-i ta'riyf atılır. Eğer o isim tenviyn alan isimlerden ise sonuna tenviyn gelir :

قلمٌ *bir kalem* القلمُ *kalem*, gibi.

İSİMLERDE HARF-İ TARİYF VE TENVİYN MÜNASEBETİ

مناسبة بين حرف التعريف والتنوين في الأسماء

Mütemekkin yani tenviyn alan isimlerin :

1 - Başında harf-i ta'riyf varsa sonundan tenviyn düşer. Başından harf-i ta'riyf atılmışsa sonuna tenviyn gelir. القلمُ – قلمٌ ***kalem, bir kalem,*** gibi. İsim tenviyn almayan neviden bir isim ise harf-i ta'riyf atılsa da sonunda bir değişiklik olmaz :

القلمان *iki kalem,* قلمان *her hangi iki kalem*, gibi.

2 – İsim hem harf-i ta'riyfli hem de tenviynli, hem harf-i ta'riyfsiz hem de tenviynsiz olamaz: Biri iner, biri biner. İsimde biri mutlaka bulunur.

,

TÜRKÇEDE BELİRLİ VE BELİRSİZ İSİMLERİN MANALARI

معاني الأسماء المعرفة والنكرة في اللغة التركية

Türkçe'de ***belirli isimlerin*** başında onları belirli yapan bir takı yok-tur. İsmin yalın hali belirli halidir. **Mesela : *Öğretmen ve öğrenciler geldi*,** dediğimiz zaman, bu cümlede özne olarak bulunan öğretmen ve öğrenciler belirlidir. Çünkü o öğretmen ve öğrenciler hepimizin tanıdığı öğretmen ve öğren-cilerdir. Başlarına belirsizlik takısı almamışlardır. Çünkü hepsi de belirlidir.

Belirsiz isimlerin başına belirsizlik takısı gelir. Belir-sizlik takısı:

1. *Tekillerde* bir…dir: ***Bir öğretmen geldi*,** dediğimiz zaman ***her hangi bir öğretmen geldi*** demektir. Çünkü gelen öğretmenin hangi öğretmen olduğu belli değildir. Başındaki **bir** kelimesi sayı bildiren 1 değil, belirsizlik edatı **bir'**dir.

2. *Çoğullarda* bir takım…dır: ***Bir takım öğretmenler ek iş yapıyor-lar***, dediğimiz zaman, ek iş yapan öğretmenlerin hangi öğretmenler olduk-ları belli değildir. Bundan dolayı cümlede belirsiz olarak gelmiş ve başına belirsizlik edatı **bir takım** getirilmiştir. Burada **bir takım**, takım manasın-da bir isim değil, çoğul isimlerin belirsizlik edatıdır.

ARAPÇA & TÜRKÇE BELİRLİ İSİMLERİN MANALARI

معاني الأسماء العربية والتركية المعرفة

والمكسر	الجمع السالم		المثنى		المفرد	كاتب
الكُتّاب	**Nasb**	**Refi**	**Nasb**	**Refi**	الكاتب	Erkek الذكر
الكُتَّبُ الكَتَبَة katipler	الكاتِبِينَ yazıcıları	الكاتِبونَ yazıcılar	الكاتِبَيْن iki yazıcıyı	الكاتبان iki yazıcı	katib	
الكواتِب	الكاتباتِ	الكاتِبَاتُ	الكاتبَتَين	الكاتبَتان	الكاتبَة	Kadın الأنثى
katibeler	katibeleri	katibeler	iki katibeyi	iki katibe	katibe	

ARAPÇA & TÜRKÇE BELİRSİZ İSİMLERİN MANALARI

معاني الأسماء العربية والتركية النكرة

والمكسر	الجمع السالم		المثنى		المفرد	كاتب
كُتَّاب كُتَّبُ	**Nasb**	**Refi**	**Nasb**	**Refi**	كاتب bir katib	Erkek الذكر
كَتَبَة bir takım katipler	كاتِبِينَ bir takım yazıcıları	كاتبون bir takım yazıcılar	كاتِبَيْن her hangi iki yazıcıyı	كاتبان her hangi iki yazıcı		
كَواتِبُ bir takım katibeler	كاتبَاتٍ bir takım katibeleri	كاتبَاتٌ bir takım katibeler	كاتبَتَيْن Herhangi iki katibeyi	كاتبَتَان herhangi iki katibe	كاتبَة bir katibe	Kadın الأنثى

TENVİYN

التنوين

Tenviyn, nekire mütemekkin isimlerin sonuna getirilen sakin bir nûn-dur. Bu nun, ن olarak yazılmayıp iki üstün, iki esre ve iki ötre ile gösterilir. **3 çeşit tenviyn vardır :**

1. Nekirelik tenviyni (تنوين التنكير) :

شيخٌ، شيخاً، بشيخٍ ***bir ihtiyar, bir ihtiyarı, bir ihtiyar ile,*** gibi.

2. Karşılık Tenviyni (تنوين الْمقابَلَة) : **Cem-i müzekker-i salimin sonundaki nûna karşılık cem-i müennes-i salimin sonundaki tenviynin nûnu :**

عالمات – عالمون **gibi.**

3. Bedel tenviyni (تنوين العِوَض) :

a) Sadece zarf olan اِذْ'in sonuna gelerek cümleden bedel olur :

اِلْتَقَى الفَرِيقان وحينَئِذٍ بَدَأَتِ الْمَعْرَكَةُ.

İki grup karşılaştı ve **o zaman, yani :**
İki grup kaşılaştığı zaman *savaş başladı,* gibi.

b) Kelimeden bedel olur :بَعْضٌ، أَيٌّ، كُلٌّ **isimlerinin sonundaki tenviynler kelimeden bedeldir :** كلٌّ إلينا راجعون ***Hepsi bize dönecektir.***

أيٌّ فَرَّ من الدَّرْسِ؟ ***Hangisi dersten kaçtı?***

جاء بعضٌ فَذَهَبوا. ***Bazısı gelip gittiler,***

cümlelerindeki tenviynlerin açılımı şöyledir:

كُلُّ الناسِ إلينا راجعون.

Bütün insanlar bize dönecektir.

أيُ طالبٍ فر من الدرس؟

Hangi öğrenci dersten kaçtı?

بعضُ الناسِ جاءُوا فذهبوا.

Bazı insanlar gelip gittiler.

c) Harften bedel olur : Menkus isimlerin sonundaki iki esre, hazfedilen ى den bedeldir : جارٍ **gibi ki, aslı** جارِيٌ**'dür.**

TAMLAMALAR التركيبان

Tamlama iki ismin veya bir isimle bir sıfatın birbiriyle bağlantılı olması demektir. **Tamlamalar 2'ye ayrılır:**

1. İsim tamlaması (التركيب الإضافي),

2. Sıfat tamlaması (التركيب الوصفي).

İSİM TAMLAMASI

التركيب الإضافي

İsim tamlaması bir ismi diğer bir isme izafe etmek, katmak demektir. İsim tamlaması en az iki isimden meydana gelir : Tamlayan ve tamlanan. Arapça isim tamlamasını kavramak için önce Türkçe isim tamlamasını bil-memiz gerekir.

TÜRKÇE İSİM TAMLAMASI

التركيب الإضافي التركي

Her dilde olduğu gibi Türkçe isim tamlamasında da iki isimden biri tamlayan, diğeri de tamlanandır. **Türkçe isim tamlamasında :**

1 – Önce tamlayan sonra tamlanan gelir.
2 – Tamlanan belirlilik veya belirsizliğini tamlayandan alır. Tamlayan belirli ise tamlanan da belirli sayılır ve isim tamlaması tümüyle belirli olur. Tamla-yan belirsiz ise tamlanan dolayısıyla tüm tamlama da belirsiz olur.
3 – **"in"** ve **"i"** takısı : Tamlayandan sonra getirilen **"in"** takısı hem ***tam-layan*** hem de ***belirlilik*** takısıdır ve bu takı ses uyumuna göre **"in, ın, ün, un"** olur. Tamlayan sesli harfle bitiyorsa tamlayan ile **"in"** takısı arasına kaynaştırma harfi **"n"** girer. Belirsiz isim tamlamalarında ve tamlayanı özel isim olan belirli isim tamlamalarında **"in"** takısı kalkar. Tamlananı belirli de olsa, belirsiz de olsa sonuna mutlaka tamlanan takısı **"i"** getirilir. Bu **"i"** ta-kısı tamlayan hazfedildiği zaman bitişik mülkiyyet zamirinin üçüncü şahsı-nın tekili olur: ***kapı+s+ı*** بابُهُ, gibi ki, ***Onun kapısı*** demektir. Eğer tamlanan sesli harfle bitiyorsa tamlanan ile tamlanan takısı arasına kaynaştırma harf-lerinden "s"girer.Tamlayan ile tamlanan arasında kemmiyyet, belirlilik/ be-lirsizlik bakımından uygunluk şart değildir.Örnekleri aşağıdaki tabloda gös-terilmiştir:

BELİRLİ İSİM TAMLAMALARI		BELİRSİZ İSİM TAMLAMALARI	
Tamlayan	***Tamlanan***	***Tamlayan***	***Tamlanan***
ev+in	hanım+ı	karpuz	çekirdeğ+i
soba+*n*+ın	boru+*s*+u	kale	kapı+s+ı
İstanbul	Üniversite+s+i	üzüm	salkım+ı
Ali	oğullar+ı	meşe	odun+u

ARAPÇA İSİM TAMLAMASI التركيب الإضافي العربي

İsim tamlamasına Arapça'da İzafet terkiybi denir. İzafet bir ismi diğer bir isme **nisbet-i nakısa** ile nisbet etmektir. Nisbet isnad, isnad ise, bir şeyi bir şeye dayamak demektir. Şu halde izafet ***bir ismi diğer bir isme yarım dayama*** ile dayamaktır. Bu dayama nisbet-i tâmme yani tam ve kâmil bir dayama olursa cümle olur. Cümle müsned ile müsnedün ileyhden meydana gelen bir oluşumdur. İsim tamlaması ise muzaf ile muzafun ileyhten oluşan izafi bir terkiybtir. Bundan dolayı isim tamlamasına izafet terkiybi denir. İzafet terkiybi bir hüküm ifade etmez. Çünkü o bir cümle değil, ancak cümlenin bir ruknüdür.

Arapça isim tamlamasında şu esaslar cariydir :

1. Arapça isim tamlaması اَلْمُضافُ **muzaf** ve اَلْمضافُ إِليه **muzafun ileyh**-den oluşur. Muzaf tamlanan, muzafun ileyh tamlayan, demektir.

2. Muzaf önce, muzafun ileyh sonra gelir : الْبَيْتِ بَابُ = *evin kapısı*, gibi.

m.ileyh muzaf tamlayan tamlanan

3. Muzaf harf-i ta'riyf almadığı gibi tenviyn de almaz. Yani muzaf hem harf-i ta'riyfsiz, hem de tenviynsiz olur : شَمْسُ الحَقيقة ***gerçeğin güneşi,*** gibi. Bu tamlamada شمسُ muzaftır ve muzaf olduğu için hem harf-i ta'riyften hem de tenviynden tecerrüd etmiştir.

4. Muzafun ileyhin i'rabı daima cerdir. Cer; *müfred, cem-i mükesser ve cem-i müennes-i salimlerin son harfinin esre olması, tensiye ve cem-i müzekker-i sa-limlerin* ين *ile* bitmesidir. Beş illetli isimde cer ى dir. **Aşağıdaki tabloda örnekleri verilmiştir.**

Kırık Çoğul	*Salim Çoğul*	*İkil*	*Tekil*	*Keyfiyyet*
معلم الطُّلابِ öğrencilerin öğretmeni	دروس الطالبينَ öğrencilerin dersleri	غرفة الطالبَينِ iki öğrenci-nin odası	قلمُ الطالبِ öğrencinin kalemi	Erkek الذكر
شَهادَةُ الجْوارِحِ azaların şahitliği	أقلامُ الطالباتِ kız öğrencilerin kalemleri	قلما الطالِبَتَيْنِ iki kız öğrenci-nin kalemleri	قلمُ أَخِي طالِبَةٍ bir talibenin bi-raderinin kalemi	Kadın الأنثى

5. Muzaf ma'rifelik ve nekireliğini muzafun ileyhten alır. Muzafun ileyh ma'rife ise muzaf da ma'rife sayılır ve tüm tamlama ma'rife olur.Muzafun ileyh nekire ise muzaf ta nekire sayılır ve dolayısıyla bütün tamlama belirsiz olur.Muzafun ileyhin ma'rife olması muzafı tahsıys eder. Yani onun cinsleri arasındaki yaygınlığını sınırlar :

ساحِلُ الْبَحْرِ ***Denizin sahili,*** gibi ki, bu deniz bildiğimiz denizdir.

6. Belirli bir tamlama: ***Harf-i ta'riyfli isim,zamir, işaret ismi, ism-i mev-sul ve özel isim gibi belirli bir isimle*****, belirsi tamlamalar ise nekire bir isimle sona erer. Nekire isimden sonra tamlayana dahil olabilecek belirli bir isim varsa, gerekirse onu da tamlamaya dahil edebiliriz. O zaman tamlama zincirleme ve belirli olur. Tamlamalar bir fiile veya bir harfe kadar devam eder, zamir ve isimle sona erer. Çünkü fiil ve harfler tamlamaya giremez. Tamlamada ma'rife isim ve zamire isim eklenemez.**

7. Muzaf tesniye ve cem-i müzekker-i salim olduğu zaman tesniye ve cemi nunları düşer:

عالمَا وَانْ ***Van'ın iki alimi*****,** كاشِفو أَميريكَة ***Amerika'yı keşfedenler*****, gibi.**

8. Muzafla muzafun ileyh arasında keyfiyyet, kemmiyyet ve i'rab bakımından uygunluk şart değildir. Yani kemmiyyet ve keyfiyyet ve i'rab bakımından birbirlerine uygun düşebilecekleri gibi, düşmeyebilirler de. Mesela: Biri müfred diğeri tesniye, biri müzekker diğeri müennes olabilir :

مدرسةُ الطالِبَيْن ***İki öğrencinin okulu*****. gibi.**

9. Arapça'da muzaf ile muzafun ileyh arasına hiç bir kelime giremez. Muzafın sıfatı muzafun ileyhten sonra gelir ve muzafın i'rabını alır. Muzafun ileyhten sonra gelen sıfat :

a) Muzaf ve muzafun ileyhten hangisinin keyflyyet ve kemmiyyetiyle uyuşu-yorsa ona sıfat olur. Örnekler:

أبو البنتِ المحترمُ ***kızın saygı değer babası (muzafa sıfat)***

أم الولدِ الصغيرِ ***küçük çocuğun annesi (muzafun ileyhe sıfat),***

b) Her ikisiyle de uyuşuyorsa istediğimize sıfat yaparız :

بابُ البيت الكبيرُ ***evin büyük kapısı (muzafa sıfat)***

بابُ البيت الكبيرِ ***büyük evin kapısı (muzafun ileyhe sıfat)*****, gibi.**

c) Bir tamlamada hem muzafın hem de muzafun ileyhin sıfatı varsa, birbiri-ne ل **harf-i cerr. ile bağlı iki sıfat tamlaması şekline sokulur:**

المديرُ المحترم للمدرسةِ الجديدةِ ***yeni okulun sayın müdürü*****, gibi.**

10. İsim tamlamasında Muzafın veya Muzafun ileyh'in keyfiyyetine itibar edilir : İsim tamlamasında muzafa kesin ihtiyaç duyulmuyorsa fiil ve haber müzekkerse müenneslikte muzafun ileyhe tabi olabilir:

قُطِعَتْ بعضُ الأَصابِعِ. ***Parmaklardan biri kesildi.***

شمسُ العقلِ مَكْسوفٌ. ***Aklın güneşi kararmıştır.*****gibi ki,**

muzafları kaldırırsak cümleler :

قطعت الأصابع ***Parmaklar kesildi.*** العقلُ مكسوفٌ ***Akıl kararmıştır***, **şekline dönüşür ve bu doğrudur. Bu böyle olmakla beraber failin ve haberin, muzafın keyfiyyetine tabi olması da ca-izdir. Buna göre yukarıdaki cümlelerde muzafın keyfiyyetine itibar edersek cümleler :**

شمسُ العقلِ مكسوفَة **ve** قُطِعَ بعضُ الأصابعِ. **şeklinde olur.**

b) Muzafa ihtiyaç duyuluyorsa muzafun ileyhin değil, kesinlikle muzafın keyfiyyetine itibar ederek. Mesela :

جاء غلامُ فاطِمَةَ. ***Fatma'nın uşağı geldi.***

ذهبت غلامة خليلٍ ***Halil'in cariyesi gitti,***

deriz. Bu iki tamlamadan maksad Fatma'nın veya Halil'in kendisinin gelip gitmesi değil, Fatma'nın uşağının gelmesi, Halil'in de cariyesinin gitmesidir. Bu maksad göz önüne alındığında izafeti bozarak muzafları kaldırdığımız zaman mana bozulur. Dolayısıyla muzafa ihtiyaç vardır ve bundan dolayı da fiil ve haberin muzafın keyfiyyetine tabi olması zorunlu olmuştur.

11. İsmin sıfata muzaf olması caiz değildir. Ancak sıfata bir mevsuf takdiyr edersek caiz olur:

وظيفةُ الأولِ ***birincinin vazifesi*** **gibi ki,**

وظيفةُ الرجلِ الأولِ ***birinci adamın vazifesi*** **demektir.**

12. Sıfatın isme izafe edilmesi caiz değildir. Çünkü bu, izafet-i lafzıyye de-mektir. Ancak muzafun ileyhin başında من **harf-i cerrini takdiyr edersek caiz olur :**

كرامُ الناس ***insanların keriymleri*** **gibi ki,**

كرامٌ من الناسِ ***insanlardan keriym olanlar*** **demektir.**

13. Bir mana karışıklığına yol açmazsa muzafı hazfetmek caiz olur ve bu durumda muzafun ileyh muzafın yerini tutar : اِسْأَلِ القَرْيَةَ ***şehre sor*** **gibi ki,** اسألْ أَهْلَ القريةِ ***şehir halkına sor***, **demektir. Anlam karışıklığına sebep ola-caksa muzafı hazfetmek caiz değildir. Mesela, maksadımız :**

رأيت عمَّ علي. ***Ali'nin amcasını gördüm,***

demek iken, muzafı kaldırıp رأيت عليًا ***Ali'yi gördüm,*** **dersek maksadımızın tersi bir ifade ortaya çıkar.**

14. Bazan bir tamlamada iki muzaf bulunur.Bu durumda 2. muzafı hazf et-mek caiz olur. Çünkü 1. muzaf yeterli olur :

ما هذا عملُ أبيك ولا أَخيك.

Bu ne senin babanın, ne de kardeşinin yapacağı bir iştir! **gibi ki :**

ما هذا عملُ أبيك ولا عملُ أخيك.

Bu ne senin babanın yapacağı bir iştir, ne de kardeşinin yapacağı bir iş!, **demektir.**

15. Bazan da 1 muzafun ileyhin 2 muzafı bulunur ki, caizdir:

عَمُّ وخالُ عليٍّ ***Ali'nin amca ve dayısı*** **gibi.**

Ama bu gibi durumlarda en iyisi ikinci muzafı birinci muzafın zamirine iza-fe ederek ayrı bir tamlama yapmaktır. Buna göre :

عم عليٍ وخالُهُ ***Ali'nin amcası ve dayısı,*****şeklinde iki tamlama ortaya çıkar.**

ZİNCİRLEME İSİM TAMLAMASI
تتابع الإضافات

En az üç isimden yapılan tamlama demektir. Üçten fazlasının sınırı yoktur. Ama 5'ten fazla uzaması hoşa gitmez. Zincirleme isim tamlamasında:

1 - Tamlamanın başındaki isim mutlak surette muzaf, sonundaki isim de mutlak surette muzafun ileyhtir. *İkisi arasındaki isimlerden her biri kendin-den sonraki isme göre muzaf, kendinden önceki isme göre muzafun ileyh* olur. Muzaf olduğu için harf-i ta'riyf ve tenviyn almaz. Muzafun ileyh olduğu için de mecrur olur.

2 – Son muzafun ileyh ma'rife ise tamlamanın tümü ma'rife, nekire ise tam-lamanın tümü nekire olur. Belirsiz zincirleme tamlama 3 isimle sınırlıdır.

3 – Zincirleme isim tamlamasının 1. tamlaması belirli olup 2. tamlaması belirsiz ise 2. tamlamanın muzafun ileyhini tamlamadan ayırıp başına ل getirilir.

Örnekler :

حبل دلو بئر أبي علي ***Ali'nin babasının kuyusunun kovasının ipi***

حبل دلو بئر علي ***Ali'nin kuyusunun kovasının ipi***

حبل دلو البئر ***kuyunun kovasının ipi***

حبل الدلو لبئر ***kuyu kovasının ipi***

حبل دلو بئر ***kuyu kovası ipi.***

İSİM TAMLAMASI ÖRNEKLERİ

نماذج التراكيب الإضافية

Açıklamalar التوضيحات	Örnekler الأمثلة
Muzafun ileyh müfred	قلمُ الطالبِ **öğrencinin kalemi**
Muzafun ileyh cem-i mükesser	مدرسةُ الطلابِ **öğrencilerin okulu**
Muzafun ileyh cem-i müennes-i salim	مهجع الطالباتِ **kız öğrencilerin yurdu**
Muzafun ileyh tesniye	عمُ الولدَيْنِ **iki çocuğun amcası**
Muzafun ileyh cem-i müzekker-i salim	نجاحُ الطالِبِينَ **öğrencilerin başarısı**
Muzafun ileyh ve tamlama ma'rife	ساحلُ البحرِ **denizin sahili**
Muzafun ileyh ve tamlama nekire	ساحلُ بحرٍ **deniz sahili**
Muzaf tesniye	عالمَا المْدينةِ **şehrin iki alimi**
Muzaf cem-i müzekker-i salim	معلمُو المدرسةِ **okulun öğretmenleri**
Sıfat muzafa sıfat yapılmıştır.	بابُ البيتِ الكبيرُ **evin büyük kapısı**
Fail ve haberin keyfiyette M.ileyhe uyması caizdir.	اِنْتَشَرَتْ بعضُ الأَخْبارِ وطَعْمُ الأَطْعِمَةِ لذيذة. **Bazı haberler yayıldı. Yemeklerin tadı lezzetlidir.**
M. atılırsa mana bozulur. Maksad Ali'nin değil, kızının gelmesidir.	جاءَتْ بِنْتُ عليٍ **Ali'nin kızı geldi.**
İsim, mevsufu mahzuf sıfata izafe edilmiştir. Mevsufu takdiyr ederiz.	خلاصةُ الأَوَّلِ أَي الدرسِ الأولِ **Birincinin yani *1.dersin* özeti**
İsim sıfata من takdiyriyle izafe edilmiştir.	لِئامُ الناسِ أَيْ لئامٌ من الناسِ **İnsanların alçakları : *insanlardan* alçak olanlar**
1. Tamlama belirli,2.si belirsizdir.	عَجَلَةُ العربة لحصانٍ **At arabasının tekerleği**

ALIŞTIRMALAR

Alı ştırma 1 –Arapçalarını harekele :

سلطان الشعراء أنوار الحقائق، نور الشمس

قدرة خالقِ العَوالِم، حكمة الله، قدرة العلم، درجة علمِه

şairlerin sultanı, gerçeklerin nurları, Güneşin ışığı, kardeşin, Alemleri yaratanın gücü, Allah'ın hikmeti, ilmin gücü, ilminin derecesi

Alıştırma 2 – Bu tamlamaları harekele, belirlilerini belirsiz, belirsizlerini belirli yap:
Başların başı, misk kokusu, Cennet bahçeleri, insanlık hali, ruhun gıdası, bahçe kapısı, öküz boynuzu, koyun sütü, temizliğin önemi

رأس الرؤوس، ريح مِسْك، حَدائِق الجنة، حال إنسانية، غِذاء الروح

باب حديقة، قَرْن ثَوْر، حَليب غَنَم، أهمية النَّظافة

Alıştırma 3 – Aşağıdaki isim tamlamalarını işitilecek bir sesle oku, Türkçe'ye çevir ve belirli ve belirsiz olanlarını işaretle :

بابُ الْبَيْتِ، خُضْرَواتُ الْبُسْتانِ، ساحلُ بحرٍ، ساحلُ البحرِ،مَنْظَرُ الجبالِ، طاسُ ماءٍ، أَعْقَلُ الناسِ، صَوْتُ الرِيحِ، أَصْواتُ الرِّياحِ الْحُلْوَةُ، سائقُ سَّيّارَةِ، قفْلُ بابٍ، أم الولدِ

Alıştırma 4 – Aşağıdaki çift isimlerden Türkçe isim tamlaması yap ve onların Arapça'ya nasıl çevrildiklerini iyice kavra *:*

Araba hız, sağ yol, okul çevre, imam cami, bekçi bahçe, kahve köy, nüfus şehir, kalem renk, araba marka, alem minare, kuyruk maymun, ağaçlar mey-valar, balta sap, adam çocuklar adlar سُرْعَةُ السيارَةِ، يَمينُ الطَّريقِ، حَوْلُ المدرسةِ، إمامُ المسجدِ، حارسُ الحَديقَةِ، مَقْهَى الْقَرْيَةِ، نُفوسُ المدينةِ، لَوْنُ القلمِ، مارِكَةُ السيارةِ، عَلَم المَأْذَنَةِ، ذَنَبُ الْقِرْدِ، أَثْمارُ الأَشْجَار، مِقْبَضُ فَأْسٍ، أسماءُ أولادِ الرجلِ

İZAFETİN KISIMLARI أقسام الإضافة

İzafet 2'ye ayrılır:

1. Manevi izafet (الإضافة المعنوية),

2. Lafzi izafet (الإضافة اللفظية).

MANEVİ İZAFET
الإضافة المعنوية

Manevi izafet ismin isme izafe edilmesi demektir. Gerçek izafet de budur. Manevi İzafet dört türlüdür:

1. Lamiyye (الإضافة اللامية): Bu izafette muzafun ileyhin başında ل **harf-i cerri takdiyr edilir Bunun iki manası vardır:**

a) Mülkiyyet ve sahiplik ifade eder: حِصانُ عليٍ ***Ali'nin atı,*** **gibi ki :**

حصانٌ لِعليٍ ***Ali için, Ali'ye mahsus*** **veya** ***Ali'ye aid bir at,*** **demektir.**

b) Özellik ifade eder: لجامُ فَرَس ***kısrak gemi*** **gibi ki :** لجامٌ خاصٌّ بِالفَرَس ***kısrağa özel bir gem*** **demektir.**

2. Beyaniyye (الإضافة البيانية): **Muzafun ileyhin başında** مِنْ **takdiyr edilir. Manevi izafetin bu şeklinde muzafun ileyhin muzaf cinsinden olması gerekir. Öyle ki, muzaf muzafun ileyhin bir parçası olur:** بابُ خَشَبٍ ***ahşap kapı*** **gibi ki,** بابٌ من خَشَبٍ ***ahşaptan bir kapı*** **demektir. Bu tamlamada kapı ahşap cinsindendir ve ahşaptan bir parçadır.**

3. Zarfiyye (الإضافة الظرفية) **: Muzafun ileyhin başında** في **takdiyr edilir. Bunun şartı muzafun ileyhin muzafın zarfı olmasıdır. O da 2 kısımdır:**

a) Muzafun ileyh muzafın zamanını gösterir: صلاةُ العصرِ ***ikindi namazı*** **gibi ki:** صلاةٌ في العصرِ ***ikindi vaktindeki namaz*** **takdiyrindedir.**

b) Muzafun ileyh muzafın yerini *gösterir:*

قُعودُ الدار **gibi ki,** قعودٌ في الدارِ **evde oturmak demektir.**

4. Teşbihiyye (الإضافة التشبيهية)**: Bu tamlamada muzafın başında benzetme kâfı** كاف التشبيه **takdiyr edilir. Bunun şartı da müşebbehün bihin müşebbehe izafe edilmesidir. Yani benzeyenin muzaf, kendisine benzetilenin de muzafun ileyh olmasıdır :** لُؤْلُؤُ الدَّمْعِ **gibi ki,** الدَّمْعُ الذي كَاللُّؤْلُؤِ ***inci gibi göz yaşı*** **tak-diyrindedir. Diğer bir örnek te:** وَرْدُ الخُدودِ **tamlamasıdır ki:**

الخدودُ التي كَالوردِ ***gül gibi yanaklar*** **takdiyrindedir.**

İSİMLERİN İSİM TAMLAMASINDAKİ DURUMLARI
أوضاع الأسماء في التركيب الإضافي

İsimlerin isim tamlamasındaki durumları şöyledir :

I. Hem muzaf, hem de muzafun ileyh olabilenler :

1) Cins isimleri: حَديقَةُ المنزلِ **evin bahçesi,** بابُ الحَديقةِ **bahçenin kapısı,** ***gibi.***

2) Masdarlar: إصابَةُ الْمُرورِ **trafik kazası,** شُروطُ الاسْتِغْفارِ **istiğfarın şartları,** ***gibi.***

II. Muzaf olamayıp yalnız muzafun ileyh olanlar. Bunlar 6 tanedir :

1) Zamirler (الضمائر) **:** كِتابُه **kitabı, gibi.**

2) İşaret isimleri (أسماء الإشارة) **:** حَقيقةُ هذه **bunun gerçeği, gibi.**

3) İsm-i mevsuller (الأسماء الموصولة)**:** عادةُ الذين في القريةِ **köydekilerin adeti, gibi.**

4) Bazı soru isimleri : غلامُ مَنْ ؟ **kimin çocuğu? gibi.**

5) *Özel isimler* : خَليجُ البصرةِ Basra körfezi, gibi.

6) Çevrilme masdar (المصدر المؤول) :

اِدِّعاءُ أَنَّ المسلمين لَمْ يَخْتَرِعوا شيئًا بُهْتانٌ عظيمٌ.

Müslümanların hiç bir şey iycad etmediklerini iddia etmek büyük bir bühtandır, gibi.

III. Muzaf olması gerekenler :

1 - Müfrede muzaf olması gerekenler (müfred-i nahvi):

A. Lafzan muzaf olması gerekli isimler. 28 tanedir. **2'ye ayrılır:**

a) Zarf olanlar : عند، لدى، لدن، بَيْنَ، وَسَطَ

b) Zarf olmayanlar :

شِبْهُ، مِثْلُ،قابَ،كِلا،كِلْتا، سِوى، ذو، ذاتُ، ذَوا، ذَواتا، ذَوُو، ذَواتُ،

أولو، أولاتُ، قُصارى، سبحانَ، مَعاذَ، سائِرَ، وَحْدَ، لَبَّيْكَ، سَعْدَيْكَ، حَنانَيْكَ، دَوالَيْكَ

Bütün bu isimler muzafun ileyhleri itibariyle 3'e ayrılırlar :

1. **Hem isme hem de zamire muzaf olanlar: Bunlar 15 tanedir :**

كِلا،كِلْتا،لدى،لِدُنْ، عند، سِوى، بين، قُصارى، وِسَطَ، مِثْلَ، ذَوُو، سبحانَ، سائر، شِبْه

2. **Yalnız isme muzaf olanlar. Bunlar 8 tanedir :**

أولو، أولات، ذو، ذَوات، ذَوا، ذَواتا، قاب، معاذ:

3. **Yalnız zamire muzaf olanlar. Bunlar da 2'ye ayrılır :**

a) Bütün zamirlere muzaf olan: Yalnız وَحْدَ'dir.

b) Yalnız 2. şahıs zamirlerine muzaf olanlar: لبيك، سَعْدَيْكَ، حَنانَيْك،دَواليك'dir.

B. Zihinde bir isme izafe edilip lafzan izafetten kopabilenler: Bunlar 23 tanedir. **2'ye ayrılırlar.**

a) Zarf olanlar : أَوَّلُ، دونَ، فَوْقَ، تَحْتَ، يَمِينَ، شِمالَ، أَمامَ، قُدّامَ، خَلْفَ

b) Zarf olmayanlar: كلُّ، بَعْضُ، غَيْرُ، جَميعُ، حَسْبُ، أَيُّ

وَراءَ، تِلْقاءَ، تِجاهَ، إزاءَ، حِذاءَ، قَبْلَ، بَعْدَ، مَعَ

***2 - Cümleye muzaf olanlar* . Bunlar zarftır ve sayıları 6'dır :**

إذ، حيث، إذا، لَمّا، مُذْ، مُنْذُ

MÜFREDE VE CÜMLEYE İZAFETİ GEREKLİ İSİMLER VE ANLAMLARI الأسماء الواجبة الإضافة إلى المفرد والجملة ومعانيها							
1	عند yanında	15	ذُوُو sahipleri (erkekler)	29	دون aşağısında (olumsuzluk)	43	بعد Sonra
2	لدى nezdinde	16	ذوات sahipleri (kadınlar)	30	فوق üstünde	44	مع ile, beraber
3	لدن katında	17	أولو sahipleri (erkekler)	31	تحت altında	45	كل hep- si/bütün
4	بين arasında	18	أولات sahipleri (kadınlar)	32	يمين sağında	46	بعض bir kısmı
5	وسط ortasında	19	قصارى olsa ol- sa bu kadar olur	33	شِمال solunda	47	غير başkası
6	شِبْهٌ benzeri	20	سبحان tesbih ederim	34	أمام önünde	48	جميع hepsi
7	مثل gibi	21	معاذ sığınırım	35	قدام önünde	49	حسب yeter
8	قاب kadar	22	سائر diğerleri	36	خلف arkasında	50	أي hangisi
9	كلا وكلتا her ikisi	23	وَحْدَ yalnız	37	وراءَ gerisinde	51	إذ zaman
10	سوى başkası	24	لبيكَ Buyur..buyur!	38	تلقاء karşısında	52	حيثُ yer, zaman
11	ذو sahibi (erkek)	25	سعديك Yaşa..yaşa!	39	تِجاهَ yönünde	53	إذا diği zaman
12	ذات sahibi (kadın/dişi)	26	حنانيك Acı bana, acı!	40	إزاءَ hizasında	54	لَمّا Vatka ki, ..ince
13	ذَوا sahipleri (iki erkek)	27	دواليك Yürü..yürü!	41	حذاءَ hizasında	55	مذ den beri
14	ذواتا sahiple- ri (müennes)	28	أوَّلَ başında	42	قبل önce	56	منذ den beri

MÜFREDE İZAFETİ GEREKLİ İSİMLERE İLİŞKİN ESASLAR
الأسس المتعلقة بالأسماء الواجبة الإضا فة إلى المفرد

كِلا وكِلْتَا : Her ikisi demektir. Tabi oldukları hükümler şunlardır :
a) Muzaf olmaları vaciptir. Tesniye bir ismi te'kiyden onun zamirine muzaf olurlarsa, tesniyenin i'rabına tabi olurlar. Yani refi halleri انِ, nasb ve cer halleri ise ينِ ile olur :

جاء الرجلان كلاهما. ***Her iki adam geldi.***

رأيت الرجلين كِلَيْهِما و عَمِلْتُ مع الرجلين كليهما

Her iki adamı gördüm ve her iki adamla çalıştım,

cümlelerinde olduğu gibi. İsme muzaf olurlarsa maksur isimlerin i'rabına tabi olup bunların her üç i'rabı da takdiyri olur:

جاء كلا الرجلين. ***Her iki adam geldi***

رأيتُ كلا الرجلين. ***Her iki adamı gördüm.***

.عملت بكلا الرجلين ***Her iki adamla çalıştım,*** cümlelerinde olduğu gibi.

b) كِلا ve كِلْتَا mübteda, haber de bir sıfat olduğu zaman, mübteda lafzan müfred olduğu için haber de müfred gelir. Mübteda manen tesniye olduğu için haber de tesniye gelebilir. **Mesela :**

كلا الرجلين عالمٌ. ***Her iki adam alindir ,***

dediğimiz zaman,**كلا**'nın lafzına itibar ederek haberi müfred getirdik. Eğer كلا'nın manasına itibar edersek: كلا الرجلين عالمان dememiz gerekir. Bu gibi yerlerde haberi istersek müfred, istersek tesniye yaparız,

c) Bu iki isim ancak tesniyeyi gösteren *ma'rife tek bir isme* muzaf olurlar. Mesela : كلا الرجلين dediğimiz zaman terkiyb doğrudur. Eğer كلا رجلي dersek yanlış olur. Çünkü رجلين nekiredir. كِلا عليّ وحسينٍ dersek yine yanlış olur. Çünkü Ali ve Hüseyin'in toplamı ikidir ve her ikisi de ma'rifedir ama, tek bir tesniye isimde toplanmayıp ayrı ayrı iki müfred isim halinde gelmişlerdir. Bundan dolayı **كلا'**yı bunlara izafe edemeyiz.

d) كلا müzekkere, **كلتا** ise müennese **muzaf olur**. **Mesela:** İki erkek için كلا الرجلين ***Her iki adam,*** iki kadın için de كلتا المرأتين ***Her iki kadın,*** deriz.

2. **أَيٌّ: Hangisi?** 4 manaya gelir: **İsm-i mevsul, sıfat, istifham, şart.**

a) İsm-i mevsul olduğu zaman ancak ma'rifeye muzaf olur :

ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ من كلِ شيعَةٍ أَيُّهُمْ أَشَدُّ عَلى الرَّحمنِ عِتِيًّا

Sonra her zümreden Allah'a karşı en asi olanlarını kesin kes tutup çıkaracağız **(Meryem).**

b) Nekireye muzaf olarak kendinden önceki nekireye sıfat olup izafetten kopamaz, yani mevsufuna muzaf olması gerekir :

عليٌّ رجلٌ أَيُّ رجلٍ! ***Ali adamdır, ama ne adam !***

اِشْتَرَيْتُ ناقَةً أَيَّةَ ناقةٍ! ***Bir deve satın aldım, ama ne deve !*** **gibi.**

c) Soru ismi ya da şart ismi olduğu zaman hem ma'rifeye hem de nekireye muzaf olabilir : أيُ رجلٍ جاء؟ ***Hangi adam geldi?***

أيُّ الطالبين عليٌّ؟ ***Öğrencilerden hangisi Ali'dir?***

أيُّ تلميذٍ يَجْتَهِدْ أُكْرِمْهُ. ***Hangi öğrenci çalışırsa ona ikram ederim,***

أَيُّكُمْ يَجْتَهِدْ أُعْطِهِ الجائزَةَ. ***Hanginiz çalışırsa, bahşişi ona veririm.***

أي aşağıdaki türlerinde tamlamadan kopup muzafun ileyh niyyette olur:

- **Şart olursa :** أَيًّا ما تَدْعوا فَلَهُ الأَسْماءُ الحُسْنَى

  Hangisi ile dua ederseniz edin, en güzel isimler O'nundur, **gibi.**

  Burada أياما **şart ismidir,** أَيَّ اسْمٍ **takdiyrindedir.**

- **Soru olursa :**

  أَيٌّ جاء ؟ ***Hangisi geldi?*** أَيًّا أَكْرَمْتَ؟ ***Hangisine ikram ettin?***

  بِأَيٍّ اتَّفَقْتَ؟ ***Hangisiyle anlaştın?***

- **İsm-i mevsul olursa:** أَيٌّ هو مجتهدٌ يَفوز. ***Çalışkan olan kurtulur.***

  أَكْرِمْ أَيًّا هو مجتهدٌ. ***Çalışkan olana ikram et,*** **gibi.**

3. قَبْلَ، بَعْدَ، دُونَ، أَوَّلُ **ve cihet isimleri gibi bazı zarflar bazı du-rumlarda mebni, bazı durumlarda da mu'reb olurlar. Takdiyren değil de lafzan tamlamadan koptukları zaman zamm üzere mebni olurlar :**

للهِ الأَمْرُ من قبلُ ومن بعدُ

Emir bundan önce de, bundan sonra da Allah'ındır **(Rum:4).**

kavl-i şerifinde olduğu gibi ki, من قبلِ ذلك ومن بعدِ ذلك **takdiyrindedir ve bu-**

rada harf-i cerden dolayı cer i'rabını almışlardır. Eğer özel bir maksad bulunmayıp muzafun ileyhi takdiyr etmezsek, o zaman bu zarflar mu'reb

olurlar: جئتُ قبلاً. ***Önceden geldim.***

فعلتُ ذلك من بعدٍ. ***Onu sonradan yaptım,*** **gibi.**

4. غَيْر : Başka, demektir. لا و لَيْسَ'dan sonra geldiği zaman tamlamalı ve tamlamasız olabilir. Tamlamadan koptuğu zaman zamm üzere mebnidir. Tamlamadan kopması için muzafun ileyhin bilinmiş olması şarttır :

. هوعَشْرَةُ مَلاايِينَ لِيرَةً تُرْكِيَّةً لا غَيْرُ ***O, on milyon Tl.dır, başka değil*** **, gibi ki: .** لا غيرها ***Ondan başka yok*** **, demektir.**

5. حَسْبُ :

- **Yeter manasında bir isimdir:** مَرَرْتُ برجلٍ حَسْبِي من رجلٍ.

  Öyle bir adama rastladım ki, başka hiç bir adama ihtiyacım yok! **gibi.**

- **Fiil ismi olur . Bu takdiyrde : Ya emr-i hazır manasınadır:** حَسْبُكَ هذا. ***Bununla yetin*** **, gibi. Ya da :**

  حسبك الخُبْزُ و الجُبْنُ. ***Sana peynir ekmek yeter,***

  örneğinde olduğu gibi geniş zaman manasınadır.

6. كُلٌّ و بَعْضٌ: Tamlamalı ve tamlamasız olarak gelirler. كل **hepsi, her, bütün,** بعض *bir kısım, bir takım, bazı, bazısı, biri, den biri* **demektir. Buna tercemede** ***den bazısı*** **da diyebiliriz:**

جاءكلُّ الطلابِ لكن جاء بعضُ المعلمينَ

Bütün öğrenciler geldi, ama öğretmenlerden bazısı geldi.

. جاء كلٌّ ***Hepsi geldi.*** **Yani** جاء كلهم *Onların hepsi geldi. Herkes geldi.*

Ya da : . جاء كلُ شخص ***Her bir şahıs geldi,*** **demektir.**

. جاء بعضٌ ولم يجئْ بعضٌ ***Bazısı geldi, bazısı gelmedi,***

cümlesindeki mahzuf olan muzafun ileyhleri takdiyr edersek, cümle :

جاء بعضُهم ولم يجئْ بعضُهم.

Onlardan bir kısmı geldi bir kısmı gelmedi, **şekline girer.**

7. جميع Hepsi : نَجَحَ جَمِيعُ الطلابِ. ***Öğrencilerin hepsi muvaffak oldu,***

جميع **tamlamadan koptuğu zaman hal olur:**

نجح الطلابُ جميعًا. ***Öğrenciler topluca başardı***, **gibi ki :**

مُجْتَمِعِينَ takdiyrindedir. جميعًا bazan da أجمعين olur :

جاء الطلاب كُلُّهُمْ أَجْمَعِينَ . ***Bütün öğrenciler geldi***, **cümlesinde olduğu gibi.**

CÜMLEYE İZAFETİ GEREKLİ İSİMLERLE İLGİLİ ESASLAR

الأسس المتعلقة بالأسماء الواجبة الإضافة إلى الجملة

1. إذ وحيث : Zarftırlar. Fiil ve isim cümlesine muzaf olurlar ve bu cümleler masdara çevrilebilir:

a) Fiil cümlesine muzaf olmalarına örnekler :

وَاذْكُرُوا إِذْ كُنْتُمْ قَليلاً فَكَثَّرَكُمْ.

Hatırlayın, o anı ki az idiniz de sizi çoğalttı.

اذكروا وَقْتَ كَوْنِكُمْ قَليلاً. ***Az olduğunuz vakti hatırlayın.***

فَأْتوهُنَّ من حيثُ أَمَرَكُمُ اللهُ

Onlara Allah'ın size emrettiği yerden yanaşın, **kavl-i şerifinde olduğu gibi ki :. فأتوهن من مَكانٍ أَمَرَكم اللهُ به takdiyrindedir.**

b) İsim cümlesine muzaf olmalarına örnekler :

واذكروا إذ أنتم قليلٌ ***Hatırlayın, hani, siz azdınız*** **(Enfal : 26) kavl-i şerifinde olduğu gibi ki:**

اذكروا وَقْتَ قِلَّتِكم. ***Azlık vaktinizi hatırlayın*** **takdiyrindedir.**

اِجْلِسْ حيث العلمُ موجودٌ.

İlmin bulunduğu yerde otur, **cümlesinde olduğu gibi ki:**

اجلس مَكانَ وُجودِ العلمِ أو مكانا يوجد فيه العلمُ. **takdiyrindedir.**

2. إذا و لَمَّا : Zaman zarfıdırlar. إذا ...*diği zaman*, لما ...*ince* ve *Vakta ki...* anlamına gelir.

إذا'ya izâ-i tevkıytiyye denir, cevabı çoğunlukla geniş zaman için kullanılır. لما'ya da lemmâ-i hıyniyye denir ve geçmiş zaman için kullanılır. Her ikisi de geçmiş zaman fiili ile başlayan fiil cümlesine muzaf olur :

إذا جاء عليٌ أُكْرِمُهُ. ***Ali geldiği zaman ona ikram ederim.***

لما جاء حسينٌ حَسَّنْتُهُ. ***Hüseyin gelince o'na "aferiyn" dedim***, **gibi.**

لما' nın cevabı daima mazi olur. إذا' nın cevabı ise geçmiş zaman geniş

zaman ve talep fiili olur :.إذا جاء الرَبيعُ تَتَفَتَّحُ الزُّهورُ

İlk bahar geldiği zaman çiçekler açılır.

.إذا حضر علي سلّمَنا جميعاً ***Ali geldiği zaman hepmizi selamladı.***

.إذا مرضت فراجع إلى الطبيب

Hastalndığın zaman doktors başvur.

3. **مذ و منذ: Bazan zarf, bazan da harf-i cer olurlar. Zarf oldukları zaman ya fiil cümlesine ya da isim cümlesine muzaf olurlar :**

.ما رأيتُك مذ سافَرَ سَعيدٌ وما تَلاقَيْنا منذ عليٌ سافَرَ

Said yola çıktığından beri seni görmedim ve
Ali yola çıktığından beri karşılaşmadık, **gibi.**

İZAFET-İ LAFZIYYE
الإضافة اللفظية

Sıfatın mevsufuna, failin mef'ulüne veya ism-i mef'ulün naib-i failine izafe edilmesidir. Bundan dolayı izafet-i lafzıyyede muzafın, sıfat, fail veya mef'ul statüsünde bulunan *ism-i fail, mübalağalı ism-i fail, ism-i mef'ul, sıfat-ı müşeb-behe*den biri olması şarttır.

İzafet-i lafzıyyede izafet manada değil, lafızdadır ve sözden ibarettir. Ortada mumdan adamlar gibi şeklen bir izafet varsa da gerçekte yoktur. Ona bundan dolayı İzafet-i lafzıyye denilmiştir. İzafet-i lafzıyyenin muzafı tanıtması veya özelleştirmesi gibi bir işlevi yoktur Çünkü o nekire bir sıfat hükmündedir. İzafet-i lafzıyyeden maksad, *sıfatın sonundaki tenviyni, tesniye ve cem-i müzekker-i salim nunla-rını atarak* telaffuzu hafifletmek ve güzelleştirmektir.

İzafet-i lafzıyyenin tabi olduğu esaslar şunlardır :

1. Eğer sıfat müteaddi bir fiilden türemişse mef'ulüne muzaf olur:

طالبُ العِلْمِ ***ilmi isteyen*****, gibi**

2. Lazım bir fiilden türemişse failine muzaf olur :

طاهرُ القلبِ ***temiz kalpli,*** طَويلُ القامَةِ ***uzun boylu, boyu uzun,***

حَسَنُ الخُلُقِ ***ahlakı güzel,*** **gibi.**

3. İsm-i mef'ul naib-i failine muzaf olur :

مَهْضومُ الحَقّ ***hakkı çiğnenen,*** مكسورُ الجَناحِ ***kanadı kırık*****, gibi.**

İzafet-i lafzıyyede muzafun ileyh daima mecrur olup muzaf keyfiyyet, kemmiyyet, ma'rifelik – nekirelik ve i'rabta mevsufuna, failine veya mef'ulüne tabi olur. Aşağıdaki tabloda izafet-i lafzıyyenin ma'rife ve nekire her bir nev'inden birer örneği verilmiştir.

BELİRLİ VE BELİRSİZ İZAFET-İ LAFZIYYE ÖRNEKLERİ			*keyfiyyet*
Çoğul	*İkil*	*Tekil*	

الكريمو النسبِ soyları şerefli…	الكريما النسبِ iki soyu şerefli…	الكريمُ النَسَبِ soyu şerefli	ERKEK الذكر	Belirli
الكريماتُ النسب soyları şerefli…	الكريمتا النسب iki şerefli soylu…	الكريمةُ النسبِ şerefli soylu	KADIN الأنثى	
لَئيمو النسبِ bir takım alçak soylu…	كريما النسب her hangi iki soyu şerefli	كريم النسب soyu şerefli bir...	ERKEK الذكر	Belirsiz
لئيماتُ النسبِ bir takım soyu alçak…	كريمتا النسبher hangi iki soyu şerefli	كريمة النسب şerefli soylu bir	KADIN الأنثى	

İZAFET-İ LAFZIYYENİN ÖZELLİKLERİ

خصائص الإضافة اللفظية

1. İzafet-i lafzıyye hem nekire hem de ma'rife olur:

a) Muzafın başında harf-i ta'riyf bulunmadığı zaman nekire bir sıfat hükmündedir. Bundan dolayı bu şekliyle ancak nekire bir isme sıfat olabilir :

رجلٌ طويلُ القامة

uzun boylu **veya** ***boyu uzun bir adam,*** **gibi.**

b) Eğer muzafın başına harf-i ta'riyf getirilirse ma'rife bir sıfat olur. O zaman mevsufunun da ma'rife olması gerekir :

الرجلُ الطويلُ القامةِ ***uzun boylu adam,*** **gibi.**

Eğer .الرجلُ طويلُ القامةِ **dersek, cümle olur*:***

Adam uzun boyludur, **anlamına gelir.**

2. Hal olur : **Çünkü hal daima nekire olarak gelir :**

.ذهبَ حسينٌ قارئَ القرآنِ ***Hüseyin Kur'an okuyarak gitti*****, gibi.**

3. İzafet-i lafzıyyede muzafun ileyhe رُبَّ ***izafe*** **edilebilir *:***

.رُبَّ تالٍ يَلْعَنُهُ القرآنُ ***Nice okuyucu vardır ki, Kur'an ona lanet eder,***

hadis-i şerifindeki رب تالٍ **gibi ki :...** رب تالِ القرآن **takdiyrindedir.**

SIFAT TAMLAMASI

التركيب الوصفي

Bir sıfatın bir ismi veya onun ilişiğini nitelemesi demektir. Sıfat tamlamasından maksad, cinsleri birbirinden temyiz etmektir. Mevsuf ma'rife ise

sıfat mevsufu açıklar. Mesela: *çalışkan Ali* dediğimiz zaman, o Ali'yi çalışkanlık sıfatı ile diğer Ali'lerden ayırd etmiş oluruz. Mevsuf belirsiz bir isim ise sıfat onu özelleştirir. Mesela: *akıllı bir adam* dediğimiz zaman onu adamlık sıfatını taşıyan diğer adamlar arasında özelleştirmiş oluruz.

TÜRKÇE SIFAT TAMLAMASI

التركيب الوصفي التركي

1. Sıfat önce isim sonra gelir : *namuslu adam*, *mutfağı geniş ev*, gibi.

2. Sıfat tamlaması belirli veya belirsiz olur. Belirli sıfat tamlamasında onu belirli yapan bir takı yoktur :

***yeşil vadi, çiçekli bahçeler*, *çiçeği açmış ağaçlar*, gibi.**

Belirsiz sıfat tamlamasına gelince: Eğer isim tekilse ismin başına, çoğulsa sıfatın başına belirsizlik takısı getirilir :

alim bir adam, bir takım zalim adamlar, mutfağı geniş bir ev,
***bir takım çiçeği açmış ağaçlar*, gibi.**

3. İsim çoğul dahi olsa sıfat tekil gelir. Ancak çoğul isim hazfedlirse sıfatı çoğul olur:*Mübarek adamlar,* gibi ki, ismi hazfedersek, *Mübarekler,* deriz.

ARAPÇA SIFAT TAMLAMASI

التر كيب الوصفي العربي

Sıfat tamlamasında mevsuf mutlaka bir isim olur. Sıfat ise türemiş veya türemişe çevrilebilen camid bir isim, ism-i mensüb veya cümle olur. Şu halde hangi isimlerin mevsuf ve sıfatların neler olduğunu öğrenmek gerekir.

MEVSUF OLAN İSİMLER

الأسماء التي تكون موصوفة

1. Cins isimleri* (أسماء الأجناس) : السَّمَكُ الكبيرُ büyük balık, *gibi.

2. Özel isimler* (الأعلام) : يَحْيَى الغازي gazi Yahya, *gibi.

3. Mana isimleri* (أسماء المعنى) : القُوَّةُ المَكْنوزَةُ gizli güç, *gibi.

4. Masdarlar* (المصادر) : ضِرْبَةٌ شَديدَةٌ şiddetli bir vuruş, *gibi.

Zamirler ne sıfat olur ne de mevsuf.

SIFATLAR الصفات

Sıfatlar 3'e ayrılır :

1. Müfred (المفرد),

2. Cümle (الجملة)**,**

3. Şibh-i cümle (شبه الجملة)**. Bunlara zarf-ı müstekar denir.**

MÜFRED SIFATLAR
الصفات المفردة

Burada müfredden maksad, nahvi müfred (المفرد النحوي)**dir. Cümle değil demektir. Sarfen tesniye ve cemiler, isim ve sıfat tamlamaları, ism-i mevsul, şart ve soru isimleri nahven müfreddir.**

Müfred sıfatlar 2'ye ayrılır :

***1. Türemiş isimler* :**(الأسماء المشتقة)

2. Türemişe çevrilen camid isimler (الأسماء الجامدة المؤولة بالمشتق)

TÜREMİŞ SIFATLAR
الصفات المشتقة

Bunlara Türkçe^de fiilimsi, Arapça'da şibh-i fiil denir:

a) İsm-i fail (اسم الفاعل) **:** رجلٌ فاضلٌ ***faziletli bir adam*, gibi.**

b) İsm-i mef'ul (اسم المفعول)**:** حَجَرٌ مَنْحوتٌ ***yontulmuş bir taş*, gibi.**

c) Sıfat-ı müşebbehe (الصفة المشبهة) **:** فتىً كريمٌ ***şerefli bir delikanlı*, gibi.**

d) Mübalağalı ism-i fail (صيغة المبالغة)**:** خطيبٌ نطوقٌ ***natûk bir hatıyb*, gibi.**

e) İsm-i tafdıyl (أفعل التفضيل) **:** العلمُ الأنفعُ ***en faydalı ilim*, gibi ki, yalnız ma'rifeye sıfat olur.**

TÜREMİŞE ÇEVRİLEN CAMİD İSİMLER
الأسماء الجامدة المؤولة بالمشتقة

Bunlar 9 tanedir:

1 - Masdar: Sıfat olan masdarlar ya ism-i fail ya da ism-i mef'ul manasına gelir: رجلٌ عَدْلٌ **, gibi ki:** رجل عادل ***adil bir adam*** فتىً ثِقَةٌ ***gibi ki,*** فتى موثوقٌ به***kendisine güvenilen bir delikanlı*, demektir.**

2 - İşaret ismi (اسم الإشارة) **: İşaret isimleri ma'rife oldukları için ancak özel bir isme sıfat olurlar:** عليٌ هذا ***bu Ali*, gibi ki,** عليٌ المُشارُ إليه ***kendisine işaret edilen Ali,* demektir.** علي هذا **cümle de olur. Cümle olduğu zaman *Ali budur*, manasına gelir. Bu takdiyrde mübteda ile haber arasına bir zamiyr-i fasl**

getirmek fasıyh olur: علي هو هذا gibi. Harf-i ta'riyf ile belirli olan isimlerden sonra gelen işaret isimleri o isimden bedel, ya da atf-ı beyan olur : الرجلُ هذا gibi ki: ***bu adam,*** demektir. Bunu isim cümlesi itibar edersek: ***Adam budur,*** demek olur.

3 - Sahib manasındaki ذو ve ذاتُ: Bunlar bir isme muzaf olup mevsufun i'rabını alırlar: رَجُلٌ ذو علمٍ ***ilim sahibi bir adam,*** امرأةٌ ذاتُ فضلٍ ***fazilet sahibi bir kadın,*** gibi ki : رجلٌ صاحبُ علمٍ ve امرأة صاحبةُ فضلٍ demektir.

4 - Sıla cümlesi ile özel ism-i mevsul (الاسم الموصول الخاص مع الصلة)**:** Bunlar الذي ve türevleridir. Ma'rife oldukları için yalnız ma'rifeye sıfat olur-lar : ***çalışkan adam*** الرجلُ الذي اجْتَهَدَ

babası zengin çocuk, الولدُ الذي أبوه غَنِي

gibi ki الرَجلُ المجتهدُ ve الولدُ الغَنِيُّ أبوه demektir.

5 - Mevsufun sayısını gösteren asıl sayılar : رِجالٌ أربعٌ ***dört adam,*** gibi ki : رجالٌ مَعدودونَ بهذا العَدَدِ ***bu sayı ile sayılan adamlar,*** demektir.

6 - İsm-i mensüblar الأسماء المنسوبة: رجلٌ بيغَوِيٌّ ***Biga'lı bir adam*** gibi ki:

رجلٌ منسوبٌ إلى بيغا ***Biga'ya mensüb bir adam,*** demektir.

7 - Benzetme gösteren isimler الأسماء التي تدل على التشبيه:

رجلٌ أسدٌ ***Arslan bir adam,*** gibi ki :

رجلٌ شجاعٌ كالأَسد. ***Arslan gibi cesur bir adam,*** demektir.

8 - Belirsizlik ما'sı (ما النكرة): Ma-i nekire ile mübhemlik yani kapalılık kasdedilir: رجلٌ ما ***her hangi bir adam*** gibi ki, رجلٌ مُطْلَقٌ غَيْرُ مُقَيَّدٍ بِصِفَةٍ ما ***her hangi bir sıfatla kayıtlı olmayan mutlak bir adam*** demektir.

,

Bazan da kapalılıkla birlikte korku salma da kasdedilir :

لأمر ما! ***öyle bir iş için!*** ki, لأَمْر عَظِيمٍ! ***büyük bir iş için!,*** demektir.

9 - Sıfatın mevsufu olgunlaştırmasına delalet eden كلٌّ **ve** أَيٌّ **isim-**

leri : رجلٌ كلُّ الرجلِ ***adam gibi adam,*** **gibi ki :**

الرجلُ الكامِلُ في الرَّجولِيَّةِ ***adamlıkta kemale ermiş adam,*** **demektir**

رجلٌ أَيُّ رجلٍ . ***adam ama ne adam!*** **gibi ki, o da :**

رجل بَلَغَ إِلَى أَقْصَى الرجولية ***adamlığın zirvesine ulaşmış bir adam***

demektir. أي **ile muzafun ileyh arasına bir** ما **gelebilir :** رجلٌ أيما رجلٍ **gibi.**

MÜZEKKERİ VE MÜENNESİ AYNİ OLAN SIFATLAR

الصفات التي يستوي فيها الذكر والأنثى

1. İsm-i fail makamında kullanılan sıfatlar:

a) فَعولٌ **veznindeki sıfatlar :** رجلٌ صَبورٌ و امرأةٌ صبورٌ

Çok sabırlı bir adam **ve** ***çok sabırlı bir kadın*****, gibi.**

b) İsm-i mef'ul manasında kullanılan فَعيلٌ **veznindeki sıfatlar :**

عُصْفورٌ جريحٌ سلحفاةٌ جريحٌ ***yaralı bir serçe*** **ve** ***yaralı bir kaplumbağa*****.**

c) مِفْعالٌ **veznindeki sıfatlar :** شَيخٌ مهذارٌ وَعَجوز مهذارٌ

geveze bir ihtiyar ve çenesi düşük bir kocakarı, **gibi.**

d) مِفْعيلٌ **veznindeki sıfatlar :**

رجلٌ مسكينٌ وامرأةٌ مسكين ***düşkün bir adam*** **ve** ***miskin bir kadın,*** **gibi.**

e) مِفْعَلٌ **veznindeki sıfatlar :** رجلٌ مغشمٌ وامرأةٌ مغشمٌ

kahraman bir adam ve yiğit bir kadın, **gibi.**

2. ***Sıfat olarak kullanılan masdarlar*** المصادر التي تستعمل صفة***:***

Bunların müfred, tesniye ve cem'i, müzekker ve müennesi birdir :

رجلٌ عدلٌ، رجلان عدل، رجال عدل، إمرأة عدل، امرأتان عدل ونساء عدل

adil bir adam, her hangi adil iki adam, bir takım adil adamlar, adil bir kadın, her hangi adil iki kadın, bir takım adil kadınlar.

3. Akıl sahibi olmayan çoğulların sıfatları (صفات الجموع التي لا عقل لها):

Bunlarda sıfatın müzekker ve müennes gelmesi caizdir, fakat mü-ennes gelmesi evladır :

الخُيولُ السابِق والخيول السابقة ***yarış atları***, gibi.

Çoğul olmaları itibariyle sıfatları da müennes çoğul gelebilir :

الخُيولُ السابِقاتُ **gibi.**

Bazan akıl sahibi cem-i mükesserlerin sıfatları da müfred müennes gelir :

الأُممُ الغابِرَة ***geçmiş ümmetler,*** **gibi.**

4. Cemi isimlerin sıfatları, lafzan müfred oldukları için müfred, manasına itibar edildiğinde ise sıfatları da cemi gelir :

قومٌ صالِحٌ وقومٌ صالِحونَ ***salih bir kavim***, **gibi.**

SIFATLARIN CÜMLE OLMASI كون الصفات جملة

Cümlelerin sıfat olabilmesi için emir ve nehiy gibi talep içeren inşa cümlesi değil, evet veya hayır diye tasdiyk edlebilen haber cümlesi olması ve mevsufa dönen açık veya gizli bir zamir içermesi şarttır. Sıfat olan cümle :

1. Fiil Cümlesi (الجملة الفعلية) olur :

هذا رجلٌ يُحِبُّ الفقراءَ. ***Bu, fakirleri seven bir adamdır,***

gibi. Burada ana cümle bir isim cümlesidir : هذا mübteda, رجل يحب الفقراء bölümü ise sıfat tamlaması halinde haberdir. Bu tamlamada رجل mevsuf, يحب الفقراء cümlsi ise onun sıfatıdır. Bu cümlede de يحب fiil, altında gizli ve mevsufa raci هو fail, الفقراء ise mef'uldür.

2. **İsim cümlesi (الجملة الاسمية) olur :**

هو رجلٌ خُلُقُهُ حَسَنٌ. ***O, ahlakı güzel bir adamdır***, **gibi.**

Bu cümlede هو mübteda, رجل خلقه حسن bölümü ise sıfat tamlaması halinde haberdir. Bu tamlamada رجل mevsuf, خلقه حسن isim cümlesi ha-linde onun sıfatıdır. خلقه isim tamlaması halinde haber cümlesinin mübte-dasıdır. Muzafun ileyh, mevsufa raci müfred müzekker gaib zamiri (ه) dür.

حسن ise haberin sıfatı makamındaki isim cümlesinin haberidir.

Cümleler ma'rifeye sıfat olmaz, ancak nekire isimlere sıfat olurlar : Kai-de şudur:

Nekireden sonra gelen cümlelerin sıfat, ma'rifeden sonra gelen cümlelerin hal olması evladır.

Ancak, başında harf-i ta'riyf bulunan bazı cins isimlerinin sıfatları da cümle olarak gelebilir :. لا تُخالِطِ الرَّجلَ يَعْمَلُ عَمَلَ السُفَهاء.

Beyinsizler gibi davranan adamla oturup kalkma, gibi ki :
Böyle davrananlar cinsinden hiç bir adamla oturup kalkma, demektir.

SIFATIN ŞİBH-İ CÜMLE OLMASI
كون الصفة شبهَ جملة

Şibh-i cümle zarf-ı müstekar demektir. Zarf-ı müstekar ise, müteallakı mahzuf zarftır:

هذا عالمٌ من مصرَ. ***Bu Mısır'lı bir alimdir.***

رأيت رجلاً على حصانه. ***Atının üzerinde bir adam gördüm,*** gibi ki:

هذا عالمٌ كائِنٌ من مصرَ. ***Bu Mısır'dan olan bir alimdir.***

رأيت رجلا موجودا على حصانه.

Atının üzerinde bulunan bir adam gördüm, demektir.

SIFAT TAMLAMASININ NEVİLERİ
أنواع التركيب الوصفي

Sıfat tamlamasında 2 unsur bulunur : **Mevsuf ve sıfat**. Sıfat tamla-ması mevsufa göre, **2**'ye ayrılır:

1. Hakiki sıfat tamlaması (التركيب الوصفي الحقيقي) : Eğer sıfat, bizzat mevsufu niteliyorsa, o tamlama *hakiki sıfat tamlamasıdır*.

2. Sebebî sıfat tamlaması (التركيب الوصفي السببي): Sıfat, mevsufu değil de, mevsufun bir ilişiğini niteliyorsa, tamlama ***sebebi sıfat tamlaması***dır.

HAKİKİ SIFAT TAMLAMASI
التركيب الوصفي الحقيقي

Hakiki sıfat tamlamasında :

1. İsim önce sıfat sonra gelir ve isme mevsuf denir.
2. Sıfatın dört bakımdan mevsufuna uyması gerekir:

a) **Keyfiyyette** yani müzekker ve müenneslikte: Mevsuf müzekkerse sıfat da müzekker, mevsuf müennes ise sıfat da müennes getirilir.

b) **Kemmiyyette** yani tekillik, ikillik, çoğullukta: Mevsuf tekilse sıfat da tekil, ikilse sıfat da ikil, çoğulsa o da çoğul getirilir.

c) **Ta'riyf ve tenkiyrde** yani belirlilik-belirsizlikte : Mevsuf ma'rife ise, sıfat da ma'rife, nekire ise sıfat da nekire yapılır.

d) İ'rapta yani sonunun durumunda: Mevsuf merfu ise sıfat da merfu, mansub ise sıfat da mansub, mecrur ise o da mecrur yapılır. **Örnek :**

الولدُ الصغيرُ **küçük çocuk** ولدٌ صغيرٌ **küçük bir çocuk**

sıfat mevsuf sıfat isim sıfat mevsuf sıfat isim

İNSANLARI NİTELEYEN SIFAT TAMLAMASI ÖRNEKLERİ

نماذج التراكيب الوصفية التي تصف الناس

BELİRSİZ SIFAT TAMLAMALARI			BELİRLİ SIFAT TAMLAMALARI			*Keyfiyyet*
Çoğul	*İkil*	*Tekil*	*Çoğul*	*İkil*	*Tekil*	
رجالٌ عالمون bir takım alim adamlar	رجلان عالمان her hangi iki alim adam	رجلٌ عالِمٌ alim bir adam	الرجال العالمون alim adamlar	الرجلان العالمان iki alim adam	الرجلُ العالِمُ alim adam	ERKEK الذكر
نساء عالمات bir takım alime kadınlar	امراتان عالمتان her hangi iki alime kadın	امراة عالمة alime bir kadın	النساء العالمات alime kadınlar	الامرأتان العالمتان İki alime kadın	الامرأةُ العالمةُ alime kadın	KADIN الأنثى

AKIL SAHİBİ OLMAYAN MEVSUFLARI NİTELEYEN SIFAT TAMLAMASI ÖRNEKLERİ

نماذج التراكيب الوصفية التي تصف المواصيف غير العاقلة

BELİRSİZ SIFAT TAMLAMALARI			BELİRLİ SIFAT TAMLAMALARI			*Keyfiyyet*
Çoğul	***İkil***	***Tekil***	***Çoğul***	***İkil***	***Tekil***	
أقلام طويلة bir takım uzun kalemler	قلمان طويلان her hangi iki uzun kalem	قلم طويل uzun bir kalem	الأقلام الطويلة uzun kalemler	القلمان الطويلان İki uzun kalem	القلمُ الطَّويلُ uzun kalem	ERKEK المذكر
نوافذ صغيرة bir takım küçük pencereler	نافذتان صغيرتان her hangi iki küçük pencere	نافذة صغيرة küçük bir pencere	النَوافِذُ الصغيرة küçük pencereler	النافذتان الصغيرتان iki küçük pencere	النافِذَةُ الصغيرةُ küçük pencere	DİŞİ المؤنث

SIFATI İZAFET-İ LAFZIYYE OLAN SIFAT TAMLAMALARI

التراكيب الوصفية التي صفتها إضافة لفظية

İzafet-i lafziyyeler nekire bir sıfat hükmündedir. Mevsuf nekire ise izafet-i lafzıyyenin muzafı harf-i ta'riyf almaz. Mevsuf ma'rife ise, izafet-i

maneviyyedekinin aksine, muzafın başına da harf-i ta'riyf getirilir. Sıfat tamlamasında sıfat izafet-i lafzıyye ise, izafet-i lafziyyenin muzafı da diğer sıfatlarda olduğu gibi ***müfred, tesniye ve cemilikte, müzekker ve müenneslikte, ma'rifelik-nekirelik ve i'rabta*** mevsufa uyar. Aşağıda-ki tablolarda izafet-i lafziyye ile yapılan belirli ve belirsiz sıfat tamlaması **örnekleri** gösterilmiştir.

SIFATI İZAFET-İ LAFZIYYE OLAN BELİRLİ VE BELİRSİZ SIFAT TAMLAMALARI التراكيب الوصفية المعرفة و النكرة التي صفتها إضافة لفظية			*İzafet-i lafzıyyenin muzafı mevsufa uyar*
Çoğul	*İkil*	*Tekil*	
الرجال الكريمو النسبِ soyu şerefli adamlar رجالٌ لئيمو النسبِ bir takım soyu alçak adamlar	الرجلان الكريما النسبِ soyu şerefli iki adam رجلان كريما النسبِ soyu şerefli her hangi iki adam	الرجلُ الكريمُ النسبِ soyu şerefli adam رجلٌ كريمُ النسبِ soyu şerefli bir adam	ERKEK الذكر
النساء الكريماتُ النسبِ soyu şerefli kadınlar نساء لئيمات النسبِ bir takım alçak soylu kadınlar	الامرأتان الكريمتا النسبِ şerefli soylu iki kadın امرأتان كريمتا النسبِ soyu şerefli her hangi iki kadın	الامرأةُ الكريمةُ النسبِ soyu şerefli kadın امرأةٌ كريمةُ النسبِ soyu şerefli bir kadın	KADIN الأنثى

SEBEBİ SIFAT TAMLAMASI
التركيب الوصفي السببي

1. Sebebi sıfat kendinden önceki asıl mevsufun değil, sıfattan sonra gelen bir ilişiğinin sıfatı olur ve ilişikte asıl mevsufa raci' bir zamir bulunur. Böylece sıfat kendisinden sonra gelen mevsufu ile birlikte asıl mevsufun sıfatı olur. Asıl mevsufun sıfattan sonra gelen ilişiği sıfatın mübtedası makamındadır : الرجلُ العاقلُ غُلامُهُ ***çocuğu akıllı adam*,**

gibi ki belirli bir sıfat tamlamasıdır. Nekiresi harf-i ta'riyften soyutlanır:

رجلٌ عاقلٌ غلامهُ ***çocuğu akıllı bir adam*, gibi.**

2. Sebebi sıfat tamlamasında mevsufun ilişiğinde mevsufa dönen bir zamir varsa, *sıfat müzekkerlik/müenneslikte* mevsufun ilişiğine; *ma'rifelik nekirelik ve i'rabta* ise mevsufa uyar ve daima müfred gelir. Aşağıdaki tabloda örneklerini bulacaksınız.

SEBEBİ MEVSUFU MÜZEKKER OLAN SEBEBİ SIFAT TAMLAMALARI ÖRNEKLERİ نماذج التراكيب الوصفية السببية التي موصوفها السببي مذكر			*Sebebi sıfatın mevsufu müzekker*
Çoğul	*İkil*	*Tekil*	

الرجال الكريم أبوهم أو آباءُهم **babaları şerefli adamlar** رجالٌ لئيم أبوهم أو آباءهم **bir takım babaları alçak adamlar**	الرجلان الكريم أبوهما أو أَبَواهما **babaları şerefli iki adam** رجلان كريم أبوهما أو أبواهما **babaları şerefli herhangi iki adam**	الرجلُ الكريمُ أَبوهُ **babası şerefli adam** رجلٌ كريمٌ أبوهُ **babası şerefli bir adam**	**ERKEK** الذكر
النساءُ الكريمُ أبوهن أو آباءهن **babaları şerefli kadınlar** نساءٌ لئيم أبوهن أو أباءهن **bir takım babaları alçak kadınlar**	الامرأتان الكريمُ أبوهما أو أبواهما **babaları şerefli iki kadın** امرأتان كريمٌ ابوهما أو أبواهما **babaları şerefli her hangi iki kadın**	الامرأةُ الكريمُ أبوها **babası şerefli kadın** امرأةٌ كريمٌ أبوها **babası şerefli bir kadın**	**KADIN** الأنثى

SEBEBİ MEVSUFU MÜENNES OLAN SEBEBİ SIFAT TAMLAMALARI ÖRNEKLERİ

Çoğul	***İkil***	***Tekil***	
الرجالُ الكريمةُ أمُهم أو أُمَّهاتُهم **anaları şerefli adamlar** رجالٌ لئيمةٌ أمهم أو أمهاتهم **bir takım anaları alçak adamlar**	الرجلان الكريمةُ أُمُّهُما أو أُمّاهما **anaları şerefli iki adam** رجلان كريمةٌ أمهما أو أماهما **anaları şerefli herhangi iki adam**	الرجلُ الكريمةُ أُمُّهُ **anası şerefli adam** رجلٌ كريمةٌ أمه **anası şerefli bir adam**	**ERKEK** الذكر
النساءُ الكريمةُ أمهن أو أمهاتهن **anaları şerefli kadınlar** نساءٌ سخية أمهن أو أمهاتهن **bir takım anaları cömert kadınlar**	الامرأتانِ الكريمةُ أمهما او أماهما **anaları şerefli iki kadın** امرأتانِ كريمةٌ أمهما أو أماهما **anaları şerefli her hangi iki kadın**	الامرأةُ الكريمةُ أمها **anası şerefli kadın** امرأةٌ كريمةٌ أمها **anası şerefli bir kadın**	**KADIN** الأنثى

ALIŞTIRMALAR

Alıştırma 1 – Sıfat tamlaması yapmak için, birbirlerine uygun isim ve sıfatın arasına bir çizgi çek :

SIFAT VE İSİM		**SIFAT VE İSİM**	
طَويلuzun	bir takım nsanlar ناسٌ	عَميقَةٌ derin	şartlar الشُّروط
مُشْفِقَةşefkatli	bir kalem قلمٌ	البارِدَة soğuk	adam الرجل
الجديدةyeni	çay الشايُ	قَصير kısa	bir pantalonسِرْوالٌ
الضَّيِّقُdar	kitaplar الكُتبُ	جسور cesur	bir asker جُنْدِيٌّ
القاتِمُkoyu	yol الطريق	السَّخِيُّ cömert	bir kuyu بِئْرٌ
جُهَلاءُcahiller	bir anne أُمٌّ	الصَّعْبَة zor	sular المِياهُ

Alıştırma 2 – Arapça sıfat tamlamalarını Türkçe'ye çevir:

بحر شديد الزرقة، رجل مكرِم، الشارع النظيف، رجل متواصل الأحزان، النهر الأطول، بلدة طيبة، سماء نقية، الرجال الغافلون، النساء العاملات، قرية نقية الهواء، القرد الفارّ من لقفص، طفل كالجن، الرجال العلماء، رجال علماء، رجل عالم ابنهامرأة عالمة، بنت قصيرة أشعارها

Alıştırma 3 – Aşağıdaki Arapça/Türkçe izafet-i lafzıyyelerin nasıl yapıldığını incele ve iyice kavra ve benzerlerini yap:

güzel manzaralı, kısa boylu, kıvrık gagalı, çok dertli, seri davranışlı, yüksek sesli, sırtı yüklenmiş, dağınık saçlı, kara gözlü, sağlam bünyeli

جميلُ المنظرةِ، طويل القامة، معقوف المنقار،كثير الحزن، سريع الحركة، جَهُورِيُّ الصوت، محمول الظَّهر، أشعثُ الشعر، أسود العينين، قوي البنية

TÜRKÇE TAMLAMALARIN SORULARI	ARAPÇA TAMLAMALARIN S8RULARI
1 – İsmin kaç özelliği vardır ve bunlar nelerdir? Bu özellikleri açıkla.	***1 – Arpça'da sıfat tamlamasına ne denir***
2 – Tamlama ne demektir?	***2 – Sıfat tamlamasında ismin adı nedir?***
3 – Sıfat ne demektir?	***3 – Sıfat ile ismin sırası nasıldır?***
4 – Sıfat tamlaması ne demektir?	***4 – Sıfat mevsufuna kaç bakımdan uyar? Bunlar nelerdir?***
5 – Sıfat tamlamasında sıfat ile ismin sırası nasıldır?	***5 – Belirli sıfat tamlaması nasıl yapılır?***
6 – Sıfat ile ismin kemmiyyeti nasıldır ve ikisi arasında bu bakımdan uygunluk şart mıdır?	***6 – Belirsiz sıfat tamlaması nasıl yapılır?***
7 – Sıfatlar nelerdir?	***7– İsim tamlamasında tamlayan ve tamlananın sırası nasıldır?***
8 – Sıfat alan isimler nelerdir?	***8 –Tamlama en az kaç isimden yapılır?***
9 – Belirli ve belirsiz sıfat tamlaması nasıl yapılır?	***9 – Muzaf ve muzafun ileyhin özelliği nedir?***
10 – İsim tamlaması ne demektir, kaç isimden yapılır?	***10 – Muzaf ve muzafun ileyh arasında ismin özellikleri bakımından uygunluk şart mıdır?***
11 – Tamlayan ve tamlamanın sırası nasıldır?	***11 – Belirli isim tamlamasının özelliği nedir?***
12 – Belirli isim tamlaması nasıl yapılır?	***12 - Belirsiz isim tamlaması nasıl yapılır?***
13 – Belirsiz isim tamlaması nasıl yapılır?	***13 – Muzaf ile muzafun ileyh arasında kemmiyyet ve keyfiyyet bakımından uygunluk şart mıdır ?***
14 – Belirli ve belirsiz isim tamlaması arasında fark nedir?	***14 – Zincirleme isim tamlamasına Arapça'da ne denir?***
15 –Tamlayandan sonra gelen in takısının adı ve görevi nedir?	***15 – Zincirleme isim tamlaması belirsiz olduğu zaman kaç isimlidir?***
16 – Tamlanandan sonra gelen i takısının adı ve özelliği nedir?	***16 - Zincirleme isim tamlamasında normalde kaç isim bulunmalıdır?***
17 – Tamlanan 'i' takısı ile birlikte tamlamadan kopunca ne olur?	***17 – Zincirleme isim tamlaması ne demektir?*** ***18 – Belirsiz olduğu zaman tamlamada en çok kaç isim bulunur?***
18 – Tamlayan özel isim olduğu zaman araya tamlayan takısı girer mi? Son.	***19– Belirli zincirleme isim tamlamasında normalde en çok kaç isim olmalıdır?***
20 – Belirsiz isim tamlamalarında tamlama takısı bulunur mu?	

FİİL

Fiil, bir zaman içinde bir özne tarafından yapılan bir iş, bir oluş demektir. Fiilin durumları çeşitli yönlerden genel bir çerçeve içinde şöyle taksim edilir:

FİİLİN DURUMLARI

أحوال الفعل

1. Kalıplarına göre: a) Mazi (الماضي), b) Muzari (المضارع) c) Emir (الامر)	**7. Pekiştirilmiş olup olmamasına göre:** a) Pekiştirilmiş (المؤكد) b) Pekiştirilmemiş (غير المؤكد)
2. Zamanlarına göre: a) Geçmiş zaman (الزمن الماضي) b) Şimdiki zaman (الزمن المضارع) c) Gelecek zaman(الزمن المستقبل)	**8. Harflerinin sıhhatine göre:** a) Sahih (الصحيح): Salim (السالم) Mehmuz (المهموز, Muzaaf (المضاعف b) Sakat (المعتلّ): Misal (المثال), Ecvef (الأجوف) Nâkıs (الناقص), Lefiyf اللفيف)
3. Harflerinin asli ve zaid oluşu-na göre : a) Mücerred (المجرد) b) Meziyd (المزيد)	**9. Çekimi yapılıp yapılmama-sına göre:** a) Mütesarrif (المتصرف) : Tâm (التامّ), Gayr-i tam (الناقص) b) Câmid (الجامد).
4. Asli harflerinin sayısına göre: **a) Sülasi** (الثلاثي) **b) Rubai** (الرباعي).	**10.** Failinin **malüm/meçhul olu-şuna göre:** a) Etken (المعلوم) b) Edilgen (المجهول)
5. Yapısına göre: a) Mu'reb (المعرب) b) Mebni (المبني)	**11. Merfuu ile manasının ta-mam olup olmamasına göre:** a) Tam (التام) b) Nakıs (الناقص)
6. Olumlu veya olumsuz oluşuna göre: a) Olumlu (المثبت) b) Olumsuz (المنفي)	**12. Basit ve Mürekkep oluşuna göre:** a) Basit (البسيط) b) Mürekkep (المركب)

FİİLİN NEVİLERİ

أنواع الفعل

Arapça'da fiil 2 nevidir :

- **Tam Fiil** (الفعل التام),
- **Nakıs Fiil** (الفعل الناقص).

TAM FİİLLER

الأفعال التامة

Manası merfuu ile tamam olan fiillerdir. Tam fiiller 2'ye ayrılır :

1. Geçişsiz Fiiller (الأفعال اللازمة)

2. Geçişli Fiiller (الأفعال المتعدية). Geçişli fiiller de 2'ye ayrılır :

a) Etken fiiller (الأفعال المعلومة) **b) Edilgen fiiller** (الأفعال المجهولة).

GEÇİŞSİZ FİİLLER

الأفعال اللازمة

Faili ile manası tamam olup harf-i cersiz bir mef'ule ihtiyaç duymayan, Kim? ve Ne? sorularına cevap veren, Kimi? ve Neyi? sorularına cevap vermeyen fiillerdir. Mesela:.جاءعليٌّ Ali geldi, cümlesinde cümlenin öznesi Ali ile mana tamam olmuş, mef'ule ihtiyaç kalmamıştır. Kim geldi? Ali geldi. Hangi fiillerin geçişsiz olduğu aşağıdaki tabloya dercedilmiştir.

FİİLLERİN GEÇİŞSİZ OLMA ŞARTLARI

شروط كون الأفعال لازمة

No	*Hangi Fiiller Geçişsiz Olur?*	*Örnek*
1	Fıtri özellik gösteren fiillerdir. Genellikle 5. baptan gelir ve hepsi de lazımdır.	شَجُعَ cesur oldu حَسُنَ güzel oldu
2	Şekil bildiren fiiller	طال uzun oldu قَصُرَ kısa oldu
3	Renk bildiren fiiller	زَرِقَ mavi oldu ساد siyah oldu
4	Ayıp ve süs bildiren fiiller	عَوِرَ şaşı oldu جَمُلَ güzel oldu
5	Temizlik veya pisliğe delalet eden fiiller	طَهُر temiz oldu قذِر pis oldu
6	Boşluk veya doluluk gösteren fiiller	فَرَغَ boşaldı شَبِعَ doydu
7	Tabii değişmeleri gösteren fiiller	غَضِبَ öfkelendi مَرِضَ hastalandı

YALNIZ GEÇİŞSİZ OLAN MEZİYD FİİLLER

الأفعال المزيدة التي لا تكون إلا لازمة

No	Fiilin Babı	Örnek	No	Fiilin Babı	Örnek
1	انفعال Babı	اِنْهَدَمَ yıkıldı	4	تفعلل Babı	تَزَلْزَلَ sallandı
2	افعلال Babı	احْمَرَّ kızardı	5	افعنلال Babı	اِحْرَنْجَمَ toplandı
3	افعيلال Babı	اِحْمَآرَّ kıpkırmızı oldu	6	افعلاّل Babı	اِطْمَأَنَّ tatmin oldu

ÇOK KERRE GEÇİŞSİZ OLAN MEZİYD FİİLLER

الأفعال المزيدة التي تكون غالبا لازمة

1 - تفعل Babı: تَحَجَّرَ **Taşlaştı,** 2 - تفاعل Babı: تكامَلَ **Olgunlaştı**

3-افتعال Babı: اِفْتَتَحَ **Açıldı**

GEÇİŞLİ FİİLLER

الأفعال المتعدية

Faili ile manası tamam olmayıp harf-i cerli veya harf-i cersiz bir mef'ule muhtaç olan ve Kimi?, Neyi? sorularına cevap veren fiillerdir :

شَرِبَ الطِفْلُ الحَليبَ. **Bebek sütü içti,** dediğimiz zaman, **Bebek içti**, deyip kesemeyiz. Çünkü fail ile mana tamam olmadığından bir mef'ul gereklidir. Bundan dolayı muhatabımız bize **Neyi?** diye sorar.**Sütü,** diye cevap veririrz. Bu cümlede fiilin muhtaç olduğu mef'ul, '**الحليبَ ..sütü'** dür.

GEÇİŞSİZ FİİLLERİ GEÇİŞLİYE ÇEVİRME

تحويل الأفعال اللازمة إلى المتعدية

Lazım fiilleri müteaddiye çevirmek mümkündür. Lazım bir fiili müte-addi yapmak için :

a) İf'al babına nakledilir : كَرُمَ يَكْرُمُ كَرامَةً **iyi ve ahlaklı oldu;** أَكْرَمَ **ikram etti.**

b) Tef'ıyl babına nakledilir : فَرِحَ يَفْرَحُ فَرَحًا **sevindi** فَرَّحَ **sevindirdi**, gibi.

c) Mef'ulün başına ب **harf-i cerri getirilir:** ذهب gitti. ذهب به **götürdü**, gibi.

Lazım fi'li müteaddi yapma kaideleri her bir fiile uygulanamaz. Mesela:

Oturttum demek için أَجْلَسْتُ demek gerekir. جَلَسْتُ بعليٍ denilmez. Çünkü bu **"Ali ile oturdum"** demektir,

Nadiren de olsa bazı fiiller her iki yolla da müteaddi yapılabilir :

رَجَعَ يَرْجِعُ رُجوعًا **Döndü** وَرَجَعَ به. أَرْجَعَهُ **Onu geri çevirdi**, gibi.

Bazı fiiller hem lazım hem de müteaddi olabilir:

سَفَحَ الدَّمُ. **Kan aktı.** سَفَحْتُ دَمَهُ. **Kanını akıttım**, gibi.

ETKEN VE EDİLGEN FİİLER

الأفعال المعلومة والمجهولة

Geçişli fiiller öznesinin belli olmasına veya olmamasına göre 2'ye ayrılır:

1. Etken Fiiller (الأفعال المعلومة) **: Öznesi belli olan fiillerdir :**

فَتَحَ الولدُ البابَ. **Çocuk kapıyı açtı,**

gibi ki, burada fiilin öznesi çocuk'tur. Örnek Fiil Çekimi Tabloları'nda fiil-lerin ma'lüm ve meçhul bütün kalıpları tam olarak verilmiştir.

إِفْعالٌ، تَفْعيلٌ، مُفاعَلَةٌ، اِسْتِفْعالٌ **bablarından gelen fiiller çok kerre geçişli olurlar:**

أَكْرَمَ **İkram etti.** فَرَّحَ **Sevindirdi.**

قاتَلَ **Çarpıştı.** اِسْتَكْتَبَ **Yazdırmak istedi.**

2. Edilgen Fiiller (الأفعال المجهولة)**: Öznesi belli olmayan fiillerdir :**

فُتِحَ البابُ. **Kapı açıldı**, gibi.

Sülasi mücerred fiillerin meçhulü mazide فُعِلَ, **muzaride** يُفْعَلُ **vezninde gelir. Yani mazinin fa'sı ötre, ayn'ı esre, lam'ı üstün; muzariin muzaraat harfi ve lam'ı ötre, fa'sı sakin, ayn'ı üstün olur :** كُتِبَ يُكْتَبُ **gibi.**

Sülasi mücerredin dışında kalıp rubai mücerred de dahil ***ma fevkas-sülasi*** **adını alan bütün fiillerin meçhulünde mazinin birinci harfi, muzariin muzaraat harfi sülasi muzaride olduğu gibi ötre gelmekle beraber son harf-ten önceki harf mazide esre, muzaride ise üstün olur :**

دُحْرِجَ يُدَحْرَجُ، أُكْرِمَ يُكْرَمُ، قُدِّرَ يُقَدَّرُ، شُوهِدَ يُشاهَدُ **gibi.**

Sondan 2. harfi elif olan mazilerin meçhulü esre ile başlar: قال **dedi'-den** قيلَ **denildi,** اِحْتاجَ **muhtaç oldu'dan** اِحْتيجَ **muhtaç olundu, gibi.**

Bir takım fiiller yalnız meçhul olarak gelir .

جُنّ **Delirdi.** عُنِيَ به **Ona önem verdi.**

حُمَّ الأَمْرُ. **İş bitti,** أُغْمِيَ عَلَيْهِ **Bayıldı, gibi.**

FİİLİN KALIPLARI VE ZAMANLARI

صيغ الفعل وأزمنته

Arapça'da fiilin üç kalıbı vardır:

Mazi (الماضي)**, Muzari ,** (المضارع) **Emir** (الأمر)

Arapça'da fiiller 2'ye ayrılır:

A) Basit Fiiller (الأفعال البسيطة). Bir tek zamandan ibaret fiillerdir :

1. Geçmiş zaman fiili (فعل الزمن الماضي) : Bir işin, bir oluşun geçmiş zamanda vukua geldiğini bildiren fiildir. Sülasi mücerred fiillerin geçmiş zamanlarının ma'lümunda kelimenin ف'sı ve ل'ı yani birinci ve üçüncü harfi daima üstün olur. ع'ı yani ikinci harfi üstün, esre veya ötre, rubai mü-cerredlerde ise kelimenin ayn'ı sakin, diğer harfleri üstün olur.

كَتَبَ **yazdı,** عَلِمَ **bildi,** حَسُنَ **güzel oldu,** دَحْرَجَ **yuvarladı**, gibi.

Arapça'da geçmiş zaman fiilleri hem 'di'li geçmiş'i, hem de 'miş'li geçmiş'i kapsar. Arapça'da ayrıca miş'li geçmiş yoktur. Arapça geçmiş za-man fiillerine bir karine ile **miş'li geçmiş** manası veririz. **Mesela :**

رَأَى أَحْمَدُ فِي رُؤْيَاهُ الجَنَّةَ . **Ahmed rüyasında Cennet'i görmüş,**

diyoruz. Çünkü biz Ahmed'in rüyasına şahid değiliz ve bunu bize Ahmed söylemiştir. Bundan dolayı gördü değil, görmüş diyoruz.

'miş'li geçmiş kesinlik ifade etmediğinden, hükmünü kuvvetlendir-mek için sonuna kesinlik ifade eden **'dır'** ek fiilini ekleriz :

قال اللّٰهُ تَعالى.. **Yüce Allah buyurmuştur ki;...** gibi.

2. Şimdiki ve geniş zaman fiili (الفعل المضارع (للزمن الحالي والزمن الواسع):

Bir işin veya bir oluşun şimdiki zamanda meydana gelmekte oldu-ğunu veya geniş zamanda meydana geleceğini bildiren fiildir. Mazi fiil muzaraat harfleri ile muzaria çevrilir.

Muzaraat harfleri 4'tür. Bunlar أَتَيْنَ **fiilinde toplanmıştır.**

Maziyi muzaria çevirmek için gaib sıyğalarının başına ي veya ت, muhatab sıygalarının başına yalnız ت, mütekellimin müfredinin başına أ, cem'inin başına da ن geririlir :

كَتَبَ**'den** يَكْتُبُ **yazıyor,** تَكتب **yazıyor, yazıyorsun,**

أَكتب **yazıyorum,** نَكتب **yazıyoruz,** gibi.

Arapça'da muzari fiil şimdiki ve geniş zaman için kullanılır:

يكتب **yazıyor** veya **yazar,** gibi.

Muzari fiilin şimdiki zaman veya geniş zaman manası, fiilin siyak ve sibakındaki bir karineden çıkarılır. Mesela :

يكتب عليٌّ درسَه الآنَ. **Ali şimdi dersini yazıyor,**

dediğimiz zaman يكتب **fiili şimdiki zamanı ifade eder ve yazıyor manasına gelir:** السَمَكُ الكبيرُ يَبْلُعُ السمكَ الصغيرَ دائِمًا.

Büyük balık daima küçük balığı yutar,

cümlesinde ise يبلع **fiili geniş zaman ifade ediyor ve yutar manasına geli-yor. Çünkü daima olan bir iş şu anda olup bitmez, her zaman olur.**

3. Gelecek Zaman Fiili (فعل الزمن المستقبل) :

Arapça'da gelecek zaman fiili, şimdiki zaman fiilinden elde edilir. Bir fiili gelecek zamana çevirmek için :

a) Muzariin başına س **getirilir. Buna yakın gelecek zaman denir :**

سَيَذْهَبُ **hemen gidecek**, gibi.

b) Muzariin başına سَوْفَ **getirilir. Bu da normal gelecek zamandır :**

سوف يذهب **gidecek**, gibi.

c) Cümledeki bir karine de muzarii müstakbele çevirir :

غَدًا يَأْتِينَا عليٌّ. **Ali yarın bize gelecek,**

gibi ki burada karine غدا**'dir. Çünkü yarın, gelecek bir zamandır.**

EMİR VE NEHİY

الأمر و النهي

Emirler (الأوامر) :

1. Emr-i gaib (أمر الغائب) : **Üçüncü şahıstan yani yanımızda bulunmayan bir kimseden bir işi yapmasını istemektir.Malüm ve mechul emr-i gaib yap-mak için muzariin gaib sıygalarının başına emir lamı** (لامُ الأمرِ) **getirilip cez-medilir:**

لِيَكْتُبْ **yazsın,** لِيُكْتَبْ **yazılsın**, gibi.

Dua makamındaki fi'li maziler emr-i gaib ile terceme olunur :

تَقَبَّلَ اللهُ. **Allah kabul etsin** رضي الله عنه. **Allah ondan razı olsun,** gibi.

Emr-i gaibin başına **ثم ف و** geldiği zaman emir lamı sakin olur :

ليجئْ عليٌّ ولْيَتَوَضَّأْ فلْيصلِّ ثم لْيقرأْ درسَه.

Ali gelsin ve abdest alıp namaz kılsın, sonra dersini okusun, gibi.

2. Emr-i hazır (أمر الحاضر): Muhatabımızdan bir işi yapmasını istemektir. Bundan dolayı emr-i hazır muzariin muhatab sıygalarından elde edilir.

Malüm (المعلوم) yani etken emr-i hazır yapmak için :

a) Sülasi mücerred fiillerin salim, mehmuz, nakıs, lefiyf-i makrun, misal-i vavi 4. bab'ında malüm muzariin başındaki muzaraat harfi atılıp yerine hemze getirilir. Bu hemze, muzariin ayn'ı ötre ise ötreli, üstün veya esre ise esreli okunup fiilin sonu cezmedilir:

تَكْتُبُ yazıyorsun'dan أُكْتُبْ yaz, تَجْلِسُ oturuyorsun'dan اِجْلِسْ otur, تَفْتَحُ açıyorsun'dan اِفْتَحْ aç, تَأْدَبُ terbiyeli oluyorsun'dan اِيدَبْ terbi-eli ol, تَغْزُو savaşıyorsun'dan أُغْزُ savaş, تَطْوِي dürüp büküyorsun' -dan اِطْوِ dür, bük, تَوْجَلُ titriyorsun'dan اِيجَلْ titre, gibi.

b) Mehmüzülfa'dan تَأْخُذُ ، تَأْمُرُ، تَأْكُلُ alıyorsun, emrediyorsun, yiyor-sun'un emr-i hazırları şaz olarak **خُذْ مُرْ كُلْ al, emret** ve **ye** şeklinde gelir. Başlarına bir harf gelince hemze avdet eder: وَ اؤْخُذْ ، وَ اؤْمُرْ، وَ اؤْكُلْ gibi.

c) Sülasi mücerred fiillerin muzaaf, misal-i vavi 2., 3., 6. babı ile ecvef ve lefiyf-i mefrukunda sadece muzaraat harfi atılıp sonu cezmedilir: تمد uza-tıyorsun, تَعِدُ vaad ediyorsun, تَهَبُ bağışlıyorsun, تَرِثُ varis oluyor-sun, تَفول diyor-sun, تقي koruyorsun'dan (قِهْ) ق قُلْ، رِثْ، هَبْ، عِدْ، مُدَّ، *uzat, vaad et, bağışla, varis ol, de, koru*, gibi. Ecvefin emrinde iki sakin bir araya geldiği için, med harfi hazfedilerek sakin bire indirilir. Le-fiyf-i mefrukun emrinin müfred müzekkerine zaid bir ه getirilir: قِه gibi.

Sülasi mücerredin dışındaki fiillerden etken emr-i hazır yapmak için :

- **Mazisinin başında elif varsa, muzariin başındaki muzaraat harfi atılıp yerine hemze getirilir ve bu hemze if'al babında üstün diğer bablarda esre olur :**

تُكْرِمُ ikram ediyorsun'dan أَكْرِمْ ikram et, تَنْتَقِلُ intikal ediyorsun-dan انتَقِلْ intikal et, تَسْتَقْبِلُ karşılıyorsun'dan اِسْتَقْبِلْ karşıla, gibi.

- **Rubai mücerredden ve mazisi asli bir harfle başlayan ziyadeli bablardan emr-i hazır yapmak için muzariin başındaki muzaraat harfi atılıp so-sonu cezmedilir :**

تُزَلْزِلُ sallıyorsun, تُقَدِّرُ takdiyr ediyorsun, ölçüyorsun, değerlendiriyorsun'dan: زَلْزِلْ salla, قَدِّرْ takdiyr et, ölç, değerlendir, gibi.

Meçhul (المجهول) yani edilgen emr-i hazır yapmak için: Meçhul muzariin muha-tab sıygalarının başına emir lamı getirilip cezmedilir: لِتُكْتَبْ yazıl, gibi.

3. İltizam (التزام) : Bir insanın bir işi yapmaya azmetmesidir. Fi'l-i muzariin mütekellim sıygalarının başına (لام الأمر) emir lamı getirilip cezmedilir :

لأَكْتُبْ yazayım, لأُكْتَبْ yazılayım, gibi.

Nehiyler (النواهي) :

1. Nehy-i gaib (نهي الغائب) : Üçüncü şahısları yani yanımızda olmayan bir kişiyi veya kişileri bir işi yapmaktan men etmektir. O da muzariin gaib sıy-ğalarının başına (لا الناهية) la-i nahiye (yasaklayan la) getirilerek yapılır ve sonu cezmedilir : لا يَكْتُبْ Yazmasın, gibi.

2. Nehy-i hazır (نهي الحاضر) :Muhatabımızı yani karşımızda bulunan bir kim-seyi bir işi yapmaktan men etmektir. Muzariin muhatab sıygalarının başına (لا الناهية) la-i nahiye (yasaklayan la) getirilip cezmedilir:

لا تَكْتُبْ yazma, لا تُكْتَبْ yazılma, gibi.

3. Nehy-i iltizam (نهي الالتزام) : Bir insanın bir işi yapmamaya azmetmesi-dir. Muzariin mütekellim sıygalarının başına (لا الناهية) la-i nahiye (yasakla-yan la) getirilerek yapılır ve cezmedilir:

لا أَكْتُبْ yazmayayım لا أُكْتَبْ yazılmayayım, gibi.

B) Bileşik Fiiller (الأفعال المركبة):Bunlar basit zamanların ve كان'den son- ra gelen muzariin şart ve hikayesidir: Geliyor ise إن كان يَجِيئُ gibi.

FİİLLERDE YEDİ KISIM

الأقسام السبع في الأفعال

Arapça fiiller harflerinin sahıyh ve illetli olması itibariyle 2'ye ayrılır :

A) Sahıyh (الصحيح) fiiller. Bunlar 3 tanedir :

1. Salim (السالم) : Yalnız sahih harflerden meydana gelen fiildir :

كَتَبَ، يَكْتُبُ **yazdı**, **gibi.**

2. Mehmüz (المهموز) : Kendisinde hemze bulunan kelimedir. 3'e ayrılır:

a) Mehmüzülfa (مهموز الفاء)**: 1. harfi hemze olan kelimedir:**

أَمَرَ، يَأْمُرُ **emretti, gibi.**

b) Mehmüzül'ayn (مهموز العين)**: 2. harfi hemze olan kelimedir:**

سَأَلَ، يَسْأَلُ **sordu, istedi, gibi.**

c) Mehmüzüllam (مهموز اللام)**: 3. harfi hemze olan kelimedir:**

قَرَأَ، يَقْرَأُ **okudu, gibi.**

3. Muzaaf (المضاعف) : Kendisinde ayni cinsten 2 harf bulunan kelimedir:
مَدَّ، يَمُدُّ **uzattı 1. Bab,** فَرَّ، يَفِرُّ **kaçtı 2. Bab),** عَضَّ، يَعَضُّ **ısırdı 4. Bab, gibi ki,**

asılları مَدَدَ يَمْدُدُ - فَرَرَ يَفْرِرُ- عَضِضَ يَعْضَضُ**'dür.**

B) Mu'tel(المعتل)Fiiller:Kendisinde illet harfi bulunan kelimelerdir. 4 tanedir:

1. Misal (المثال) : Birinci harfi harf-i illet olan kelimedir. 2'ye ayrılır :

a) Misal-i vavi (المثال الواوي)**: 1. harfi vav** (و) **olan kelimedir:**

وَهَبَ، يَهَبُ **bağışladı, gibi.**

b) Misal-i yai (المثال اليائي)**: 1. harfi ya** (ى) **olan kelimedir:**

يَسُرَ يَيْسُرُ **kolay oldu, gibi.7**

2. Ecvef (الأجوف) : 2. harfi harf-i illet olan kelimedir. 2'ye ayrılır:

a) Ecvef-i vavi (الأجوف الواوي) **: 2. harfi vav** (و) **olan kelimedir :**

قالَ، يَقولُ **dedi, söyledi,** خافَ، يَخافُ **korktu, gibi ki,**

Asılları قَوَلَ يَقْوُلُ, خَوِفَ يَخْوَفُ**'dür.**

b) Ecvef-i yai (الأجوف اليائي) **: 2. harfi ya** (ى) **olan kelimedir :**

يَمِيلُ مالَ، **meyletti gibi ki, aslı** يَمْيِلُ، مَيَلَ**'dür.**

3. Nakıs (الناقص**) : 3. harfi harf-i illet olan kelimedir. 2'ye ayrılır:**

a) Nakıs-ı vavi **(**الناقص الواوي**): 3. harfi vav (**و**) olan kelimedir :**

يَغْزُو غَزا، **savaştı, gibi ki, aslı** يَغْزُوُ، غَزَوَ**'dür.**

Bunların mazisinde elif, masdarlarında vav bulunur: غَزْوٌ **gibi.**

b) Nakıs-ı yai **(**الناقص اليائي**): 3. harfi ya (**ى**) olan kelimedir:**

يَرْمي رَمَى، **attı** يَرْضَى رَضِيَ، **razı oldu gibi ki, asılları** رَمَيَ يَرْمِيُ رَضِوَ يَرْضَوُ**'dür.**

4. Lefiyf (اللفيف**) : Kendisinde 2 harf-i illet bulunan kelimedir. O da 2'ye ayrılır :**

a) Lefiyf-i makrun **(**اللفيف المقرون**) : Harf-i illetler yan yana olan kelimedir:**

يَطْوِي طَوَى، **dürdü, büktü, gibi ki, aslı** يَطْوِيُ، طَوَيَ**'dür. 2. babtandır.**

b) Lefiyf-i mefruk **(**اللفيف المفروق**) : Harf-i illetlerin arasında saıyh bir harf bulunan kelimedir:** يَقِي وَقَى، **korudu gibi ki, aslı** يَوْقِيُ، وَقَيَ**'dür. 2. baptandır.**

İDĞAM VE İ'LAL

الإدغام و الإعلال

İdğam: Ayni cinsten iki harften birini diğerinin içine sokmak demektir: مد يمد **gibi ki asılları** يمدد، مدد**'dür.**

İ'lal ise : İllet harfleri ا، و، ى **de meydana gelen değişmedir. Bu deği-şiklik kelimedeki illet harfinin hazfedilmesi veya başka bir harfe kalbedilme-si, ya da sakin kılınması ile olur.**

İdğamdan maksad telaffuzu kolaylaştırmak,
İ'lalden maksad telaffuzu güzelleştirmektir.

İllet harflerinin kelimedeki durumu şöyledir :

- **Kelimede asli harflerle birlikte bulunan illet harfleri zaiddir :** جمال **deki (**ا**) gibi.**
- **Kelimenin ikinci harfi illet harfi ise kelimenin aslındandır:** ثَوْبٌ **deki (**و**) gibi.**
- **Ya da asli bir harften kalbedilmiş olur :** بابٌ **deki (**ا**) gibi ki,** و **dan kalbedilmiştir, aslı** بَوَبٌ **dür.**

Elif, fiillerde ve tenviyn alan isimlerde :

- **Asli harf değil, ancak zaid harf olur** ضارَبَ وضارِبٌ**'de olduğu gibi.**

- Yahut da vav'dan kalbedilmiş olur:قال gibi ki aslı قَوَلَ'dir. Vav, makabli meftuh olduğu için elife kalbedilmiştir. Çünkü fethayı ancak elif uzatır.

İsimlerdeki و ve ى :

- Asli harf olur : نُور daki vav gibi .
- Başka bir illet harfinden kalbedilmiş olur. **Mesela :** ميزانٌ deki ي vav'-dan kalbedilmiştir. Aslı مِوْزان'dür.
- Ya da zaid bir harf olur: كَريم deki ي gibi.

Kelimelerdeki illet harflerinin değişmesi 3 şekilden biri ile olur :

A. Hazf ile i'lal (الإعلال بالحذف) : Hazf, harfi kelimeden tamamen çıkarmaktır.

Hazf şuralarda vaki olur :

a) ا،و،ى sakin bir harften önce sakinolarak yani uzatıcı olarak geldiği zaman ictima-i sakineyni izale için hazfedilir :

قُمْ, مِلْ, خَفْ gibi ki, asılları قُومْ, مِيلْ, خَافْ'dir.

b) Meczum muzarilerin ve emirlerin sonundaki illet harfleri de cezme ala-met olmak üzere hazfedilir: لَمْ يَدْعُ, لَمْ يَخْشَ, اِرْمِ fiillerinde olduğu gibi.

c) Lam'ı illet harfi olan fiillere ta-i te'niys veya cemi vavı bitiştiği zaman illet harfi hazfedilir: دَعَتْ ve رَمَوْا gibi ki, asılları دَعَوَتْ و رَمَيُوا'dür.

d) Fa'sı و, ayn'ı meksür veya meftuh olan muzari fiillerdeki و da hazfedilir:

يَعِدُ, يَهَبُ muzari fiillerinde olduğu gibi ki, asılları يَوْعِدُ، يَوْهَبُ'dür.

B. Kalb ile i'lal (الإعلال بالقلب) **:** Kalb, bir harfi başka bir harfe çevirmektir.

Kalbin cari olduğu yerler şunlardır :

1 - Vav harfi aşağıdaki durumlarda ى'ya kalbedilir:

a) Kesreden sonra sakin olarak geldiği zaman: ميزان gibi ki, aslı موزان'dür.

b) Kesreden sonra kelimenin son harfi olarak geldiğinde:رضي gibi ki, aslı رَضِوَ'dir

c) Sakin ى ile ayni kelimede bulunduğunda: سَيِّدٌ gibi ki, aslı سَيْوِدٌ'dür.

d) Fethadan sonra dördüncü harf olarak geldiği zaman:

يَرْضَيانِ gibi ki aslı,يَرْضَوانِ'dir.

e) فُعْلَى veznindeki ism-i tafdıyllerde: عُلْيَا gibi ki, aslı عُلْوَى'dır.

f) Mu'reb isimlerin son harfi olduğu zaman: تَرَجٍّ gibi ki, aslı تَرَجُّوٌ'dür.

g) Ecvefin masdarında kesre ile ا arasında olduğu zaman:صِيامٌ gibi. aslı صِوامٌ'dür.

2 - ى aşağıdaki durumlarda و'a kalbedilir:

a) Zammeden sonra sakin kılındığı zaman: يوقِنون gibi ki, aslı يُيْقِنون'dir.

b) فَعْلَى veznindeki isimlerde : فَتْوَى gibi ki, aslı فَتْيَا'dır.

3 - Fethadan sonra harekeli olarak gelen و ve ى elif'e kalbedilir:

قال ve مال gibi ki, asılları قَوَلَ ve مَيَلَ'dir.

4 - و ve ى aşağıdaki durumlarda hemzeye kalbedilir :

a) فاعِل veznindeki sıfatlarda ا'ten sonra geldikleri zaman :

قائل ve مائل gibi ki, asılları قاوِلُ ve مايِلٌ'dür.

b) Kelimenin sonunda zaid elif'ten sonra geldikleri zaman :بَقَاءٌ gibi, Aslı بَقَايٌ'dür.

5 - و ve ى, افتعل vezninde ت'ya kalbedilirler :اِتَّفَقَ ve اِتَّسَر gibi ki, asılları اِوْتَفَقَ ve اِيْتَسَرَ'dir.

C. Teskiyn ile i'lal (الإعلال بالتسكين): Teskiyn, sakin kılmak demektir. و mazmum, ى meksur olduğu zaman sakin kılınırlar : يقوم ve يَبيع gibi ki, asılları يَقْوُم ve يَبْيِعُ'dur.

HEMZE'Yİ İ'LAL إعلالُ الهمزةِ

1 - Harekeli bir hemzeden sonra sakin olarak gelen hemze med harfine kalbedilir: آمَنَ, أومِنَ, إِيمانٌ gibi ki, asılları أَأْمَنَ, أُؤْمِنَ, إِئْمانٌ'dir.

2 - Harekeli bir hemzeden sonra gelen meftuh hemze و'a kalbedilir:

أَوادِمُ gibi ki, aslı أَآدِمُ'dür, Ademler demektir.

3 - Sakin و veya ى'dan sonra kelimenin sonunda harekeli olarak gelen hemze, و yahut ى'ya kalbedilir : ضَوٌّ ve نبِيٌّ gibi ki, asılları ضَوءٌ ve نَبيءٌ'dür.

KENDİSİNDE İ'LAL YAPILAMAYAN ECVEF KELİMELER

الكلمات الأجوفية التي لا يمكن فيها الإعلال

1. İsm-i alet : مِقْوَدٌ gibi.
2. İsm-i tafdıyl: أَجْوَدُ gibi.
3. Sıfat-ı müşebbehe: أَسوَدُ gibi.
4. Fil-i Teaccüb-i evvel: ما أَطْوَلَهُ! gibi.
5. Masdar-ı merre : قَوْمَةٌ gibi.
6. Ecvef-i yai'den masdar-ı nev':حُسْنُ البِيعَةِ gibi.

VEZİN VE VEZİN HARFLERİ

الوز ن و حروف الوز ن

Vezin ölçü demektir. Arapça'da kelimeler belli ölçülerle ölçülür. Bu ölçülere vezin denir. Vezinler vezin harflerinden oluşur.Vezin harfleri **2'**ye ayrılır:

1. Asli vezin harfleri (حروف الوزن الأصلية) : ف ع ل ve ikinci ل'dan ibaret-tir.

Mesela : كَتَبَ ,فَعَلَ زَلْزَلَ فَعْلَلَ veznindedir.

2. Fer'i vezin harfleri (حروف الوزن الفرعية) : اَلْيَوْمَ تَنْسَاه cümlesinde toplanmıştır. Kelimenin vezninde asli vezin harfleriyle birlikte yer alırlar : أَكْرَمَ, أَفْعَلَ veznindedir. Meziyd fiilleri oluşturan zaid harfler, maziyi muzaria çeviren muzaraat harfleri, bunların hepsi fer'i vezin harfleridir.

Bir kelime vezne vurulduğu zaman vezinde, kelimenin asli harfleri-nin yerine asli vezin harfleri gelir. Kelimedeki zaid harfler ise fer'i vezin harfleri olarak hem kelimenin vezninde, hem de kendisinde aynen yer alırlar. Mesela: شَاهَدَ kelimesinde ا elif zaid harftir,ش, هـ, د harfleri ise asli harf-tir. Bunun vezni فَاعَلَ'dir. Görüldüğü gibi vezinde asli harflerden ش'nin yerine ف, هـ'nin yerine ع ve د 'ın yerine de ل gelmiştir. ا ise zaid vezin harfi olarak vezinde de aynen yerini almıştır.

Asli vezin harflerinden ف, ع ,ل ve ikinci ل vezinde daima ayni sıra ile yer alırlar. Bundan dolayı mevzun اَلْمَوْزونُ (ölçülen kelime)deki asli harflerden birincisine ف, ikincisine ع, üçüncüsüne ل, varsa eğer dördüncüsüne de (اللام الثانية) ikinci lam denir.

ARAPÇA FİİLLERDE HARFLERİNİN MAHİYYET VE SAYISI VE FİİLLER

ماهية الحروف وعددها في الأفعال العربية والأفعال

Arapça fiillerİ kavramak için önce Arapça fiillerdeki harflerin mahiyyetini öğrenmemiz gerekir. Çünkü fiiller harflerinin sayı ve mahiyyetine göre kısımlara ayrılır. Arapça fillerdeki harfler **2**'ye ayrılır:

1. Asli Harfler: Fiilin kök harfleridir. Her fiilde **3** veya **4** asli harf bulunur.

2. Zaid Harfler (الحروف الزائدة) : Asli harflerle birlikte ziyadeli babları meydana getiren fer'i vezin harfleridir.

Arapça'da fiiller harflerinin asli ve zaid oluşuna göre 2'ye ayrılır :

1. **Mücerred Fiiller**(الأفعال المجردة) : Yalnız asli harflerden meydana gelen fiillerdir. Bunlar **Sülasi mücerred** ve **Rubai mücerred** diye 2'ye ayrılır.

2. **Meziyd Fiiller** (الأفعال المزيدة) : Asli harflerle birlikte zaid harflerden olu-şan fiillerdir. Bunlar da Sülasinin meziydleri, Rubainin meziydleri diye ikiye ayrılur.

HARFLERİNİN SAYI VE MAHİYYETİNE GÖRE ARAPÇA FİİLLERİN GRUPLARI

7Grup	Asli Harf Sayısı	Zaid Harf Sayısı	Toplam Harf Sayısı	Bab Sayısı
1	3	-	3	6
2	3	1	4	3
3	3	2	5	5
4	3	3	6	4
5	4	-	4	1
6	4	1	5	1
7	4	2	6	2
TOPLAM BAB SAYISI			عدد الأبواب إجمالاً	22

MÜCERRED/MEZİYD FİİLLERİN BABLARI

I – Mücerred Fiiller (الأفعال المجردة)**:**

A) Sülasî Mücerred Fiiller (الأفعال المجردة الثلاثية) **3 asli harften meydana gelir. Sülasiyler 6 babtır. Bu bablar mazi ve muzaride aynının harekesinin değişmesine göre şekillenir. Şöyle ki :**

MEVZUN			VEZİN		Bablar
الأمر	المضارع	الماضي	MUZARİ	MAZİ	
أُكْتُبْ yaz	يكتب yazıyor	كتب yazdı	يَفْعُلُ	فَعَلَ	*1.Bab*
اِضْرِبْ döv	يضرب dövüyor	ضرب dövdü	يفعِل	فعَل	*2.Bab*
اِفْتَحْ aç	يفتح açıyor	فتح açtı	يفعَل	فعَل	*3.Bab*
اِعْلَمْ bil	يعلم biliyor	علم bildi	يفعَل	فعِل	*4.Bab*
أُحْسُنْ güzel ol	يحسن güzel oluyor	حسن güzel oldu	يفعُل	فعُل	*5.Bab*
اِحْسِبْ hesab et	يحسب hesab ediyor	حسب hesab etti	يفعِل	فعِل	*6.Bab*

B) Rubai Mücerred Fiiller (الأفعال المجردة الرباعية)**: 4 asli harften meydana gelir. Rubai mücerred fiiller 1 babtır. Şöyle ki :**

MEVZUN الموزون			VEZİN الوزن			فَعْلَلَةٌ BABI
EMİR	MUZARİ	MAZİ	الأمر	المضارع	الماضي	زَلْزَلَةٌ و زِلْزالٌ
زَلزِلْ	يزلزل	زلزل	فَعْلِلْ	يُفَعْلِلُ	فَعْلَلَ	Sallamak

II – Meziyd Fiiller (الأفعال المزيدة) **: Kendisinde asli harflerle birlikte zaid harfler de bulunan fiillerdir. Meziyd fiiller 2'ye ayrılır :**

A. Sülasi mücerredin meziydleri : Kendisinde 3 asli harften maada za-id harfler de bulunan fiillerdir. Bunlar da 3'e ayrılır:

1. Sülasi mücerred fiile 1 harf ilavesiyle oluşan meziyd fiiller.

Bunlara : (رباعي الثلاثي المزيد فيه) ***Sülasinin Meziydün Fiyh Rubai*si veya sadece Rubai denir. Rubailer 3 babtır:**

a) İf'al Babı (بابُ إِفْعال) **: Sülasi bir fi'l-i maziyi إفعال babına nakletmek için evveline bir elif getirilip أَفْعَلَ veznine sokulur.**

b) Tef'ıyl Babı (باب تَفْعيل)**:Sülasi bir fi'l-i maziyi تفعيل babına nakletmek için fa'sı ile ayn'ı arasına ayn'ı cinsinden bir harf getirilip فَعَّلَ veznine sokulur.**

c) Müfaale Babı (باب مفاعَلَة)**:: Sülasi bir fi'l-i maziyi مفاعلة babına nakletmek için fa'sı ile ayn'ı arasına bir elif getirilip فاعَلَ veznine sokulur. Şöyle ki :**

	MEVZUN الموزون				VEZİN الوزن			Bablar الأبواب
Masdar Manası	MASDAR	EMİR	MUZARİ	MAZİ	الأمر	المضارع	الماضي	
İkram etmek	إكرامٌ	أَكْرِمْ	يكرم	أكرم	أَفْعِلْ	يُفْعِلُ	أَفْعَلَ	إفْعال
ölçmek	تقديرٌ	قَدِّرْ	يقدر	قدر	فَعِّلْ	يُفَعِّلُ	فَعَّلَ	تَفْعيل
مجاهدةٌ وجهادٌ وجيهادٌ cihad etmek		جاهِدْ	يجاهد	جاهد	فاعِلْ	يُفَاعِلُ	فَاعَلَ	مفاعلة

2. Sülasi mücerred fiile 2 harf ilavesiyle oluşan fiiller. Bunlara : (خماسي الثلاثي المزيد فيه) ***Sülasinin Meziydün Fiy Humasisi* veya sadece Humasi denir. Humasiler 5 babtır**

a) İnfial Babı (باب اِنْفِعال) **: Sülasi bir fi'l-i maziyi** انفعال **babına nakletmek için evveline bir elif ve nun getirilip** اِنْفَعَلَ **veznine sokulur.**

b) İftial Babı (باب افتعال) **: Sülasi bir fi'l-i maziyi** افتعال **babına nakletmek için evveline bir elif, fâ'sı ile ayn'ı arasına bir tâ getirilir ve** افْتَعَلَ **veznine sokulur.**

c) Tefa'ul Babı (باب تَفَعُّل) **: Sülasi bir fi'l-i maziyi** تفعل **babına nakletmek için evveline bir** ت**, fa'sı ile** ع **'ı arasına ayn'ı cinsinden 1 harf getirilip** تَفَعَّلَ **veznine sokulur.**

d) Tefaul Babı (باب تَفاعُل)**:Sülasi bir fi'l-i maziyi** تفاعل **babına nakletmek için evveline bir ta, fa'sı ile ayn'ı arasına bir elif getirilir ve** تَفَاعَلَ **veznine sokulur.**

e) İf'ılal Babı (باب اِفْعِلال)**: Sülasi bir fi'l–i maziyi** افعلال **babına nakletmek için evveline bir elif, ayn'ı ile lam'ı arasına lam'ı cinsinden bir harf getirilir ve** اِفْعَلَّ **veznine sokulur. Şöyle ki:**

	MEVZUN الموزون				VEZİN الوزن			Bablar
Masdarın Manası	**MASDAR**	**EMİR**	**MUZARİ**	**MAZİ**	الأمر	المضارع	الماضي	الأبواب
kırılmak	انكسارٌ	اِنْكَسِرْ	ينكسر	انكسر	اِنْفَعِلْ	يَنْفَعِلُ	اِنْفَعَلَ	اَنْفِعال
güç yetirmek	اقتدارٌ	اِقْتَدِرْ	يقتدر	اقتدر	اِفْتَعِلْ	يَفْتَعِلُ	اِفْتَعَلَ	اِفْتِعال
güvemek	توكلٌ	تَوَكَّلْ	يتوكل	توكل	تَفَعَّلْ	يَتَفَعَّلُ	تَفَعَّلَ	تَفَعُّل
gelişmek	تكاملٌ	تَكَامَلْ	يتكامل	تكامل	تَفاعَلْ	يَتَفَاعَلُ	تَفَاعَلَ	تَفاعُل
kızarmak	احمرارٌ	اِحْمَرْ	يحمر	احمر	اِفْعلَّ	يَفْعَلّ	اِفْعَلَّ	اِفْعِلال

3. Sülasi mücerred fiile 3 harf ilavesiyle oluşan meziyd fiiller. Bunlara da : (سداسي الثلاثي المزيد فيه)**: *Sülasinin Meziydün Fiyh Südasisi* veya sadece Südasi denir. Südasiler 4 babtır:**

a) İstif'al Babı (باب اِسْتِفْعَال)**: Sülasi bir fi'l-i maziyi** استفعال **babına nakletmek için evveline bir elif, siyn ve ta getirilip** اسْتَفْعَلَ **veznine sokulur.**

b) İf'ıy'al Babı (باب اِفْعيعال) **Sülasi bir fi'l-i maziyi** افعيعال **babına nakletmek için evveline bir *elif,* ayn'ı ile lam'ı arasına bir *vav* ve *ayn'ı cinsinden bir harf* getirilip** اِفْعَوْعَلَ **veznine sokulur.**

c) İf'ıvval Babı (باب اِفْعِوَّال) **: Sülasi bir fi'l-i maziyi** افعوال **babına naklet-mek için evveline bir elif, ayn'ı ile lam'ı şeddeli bir vav getirilir ve** اِفْعَوَّلَ **vez-nine sokulur.**

d) İf’’ıylal Babı (باب إِفْعيلال): Sülasi bir fi’l-i maziyi افعيلال babına nakletmek için evveline bir elif, ayn’ı ile lam’ı arasına da bir elif getirilir ve lam’ı şeddelenip إِفْعآلَّ veznine sokulur. Şöyle ki :

	MEVZUN الموزون				VEZİN الوزن			Bablar
Masdarın Manası	**MASDAR**	**EMİR**	**MUZARİ**	**MAZİ**	الأمر	المضارع	الماضي	الأبواب
Karşıla-mak	استقبال	إِسْتَقْبِلْ	يستقبل	استقبل	إِسْتَفْعِلْ	يَسْتَفْعِلُ	إِسْتَفْعَلَ	إِسْتِفْعال
Kambur-laşmak	احديداب	إِحْدَوْدِبْ	يحدودب	احدودب	إِفْعَوْعِلْ	يَفْعَوْعِلُ	إِفْعَوْعَلَ	إِفْعيعال
Zıplamak	اجلواذ	إِجْلَوِّذْ	يجلوذ	اجلوذ	إِغْعَوِّلْ	يَفْعَوِّلُ	إِفْعَوَّلَ	إِفْعِوّال
Kıpkırmı-zı olmak	احميرارٌ	إِحْمآرَّ	يحمآرّ	احمآرّ	إِفْعآلَّ	يَفْعآلُّ	إِفْعآلَّ	إِفْعيلال

B. Rubai Mücerredin meziydleri (مزيدات المجرد الرباعي): **Kendisinde 4** asli harften mâadâ zaid harfler de bulunan fiillerdir. Bunlar da **2**’ye ayrılır:

1. Rubai mücerred fiile 1 harf ilavesiyle oluşan meziyd fiiller. Bu-na : (خماسي الرباعي المزيد فيه) denir. Bir babtır. O da : ***Tefa’lül*** تَفَعْلُلْ babıdır.

Rubai mücerred bir fi’l-i maziyi تَفَعْلُلْ babına nakletmek için başına bir ta getirilip تفَعْلَلَ veznine sokulur. **Şöyle ki :**

	MEVZUN الموزون				VEZİN الوزن			تَفَعْلُل
Masdarın Manası	**MASDAR**	**EMİR**	**MUZARİ**	**MAZİ**	الأمر	المضارع	الماضي	**Babı**6
sallanmak	تَزَلْزُلٌ	تَزَلْزَلْ	يتزلزل	تزلزل	تَفَعْلَلْ	يَتَفَعْلَلُ	تَفَعْلَلَ	

2. Rubai mücerred fiile 2 harf ilavesiyle oluşan meziyd fiillere (سداسي الرباعي المزيد فيه) Rubainin Meziydün Fiyh Südasisi denir. Bunlar **2 bab**’tır:,

a) **İf’ıllal Babı** (باب إِفْعِلاّل): Rubai mücerred bir fi’l-i maziyi افعلاّل babına nakletmek için başına bir elif gertirilip 2. lam’ı şeddelenir ve إِفْعَلَلَّ veznine sokulur.

b) İf’ınlal Babı: (باب إِفْعِنْلال) Rubai mücerred bir fi’l-i maziyi افعنلال babına nakletmek için başına bir elif, ayn’ı ile 1. lam’ı arasına sakin bir ن geirilip إِفْعَنْلَلَ veznine sokulur. Şöyle ki :

	MEVZUN الموزون				VEZİN الوزن			Bablar
Masdarın manası	**MASDAR**	**EMİR**	**MUZARİ**	**MAZİ**	الأمر	المضارع	الماضي	البابان
Ürper-mek	اقشعرارٌ	إِقْشَعِرَّ	يقشعر	اقشعر	إِفْعَلِلَّ	يَفْعَلِلُّ	إِفْعَلَلَّ	إِفْعِلاّل
Tortop olmak	احرنجامٌ	إِحْرَنْجِمْ	يحرنجم	احرنجم	إِفْعَنْلِلْ	يَفْعَنْلِلُ	إِفْعَنْلَلَ	إِفْعِنْلال

MÜCERRED FİİLLERDEN ZİYADELİ BABLARIN TÜREMESİ

استقاق الأبواب المزيدة من الأفعال المجردة

Arapça'da ziyadeli bablar ihtiyaca göre mücerred fiillerden türetilir. Cümledeki bir fiili okumak için kaide şudur :

Cümledeki fiil önce mücerred, lazım ve malüm düşünülür. Mücerred, lazım ve malümdan mana çıkmıyorsa meziydata, müteaddiye ve meçhule gidilir. Mesela: Fiil فرح. İbarede *sevindirdi* manasına gelmesi lazım. Öyleyse onu sülasi mücerredden değil, *tef'ıyl* babından ve malüm okumak gerekir. Çünkü tef'ıyl babı lazımı müteaddiye çevirir.

Her bir meziyd fiilin mücerred bir kökü vardır. Fiilin mücerred kökünü bulmak için meziydin kökündeki zaid harfler atılır. Böylece fiilin mücerred kökü ortaya çıkar. Mesela : ضارَبَ mücerred fiilin müfaale babından meziyd köküdür.

Zaid elif'i atarsak geriye ضَرَبَ kalır ki, fiilin mücerred kökü budur.

Ziyadeli fiiller bahsinde görüldüğü gibi ziyadeli fiillerin çoğu Sülasi mücerred fiillerden, pek azı ise rubai mücerred fiillerden türemiştir. Çünkü Arapça'da sülasi mücerred fiiller rubai mücerred fiillerden daha çoktur. Rübai mücerredlerin sayısı ise pek azdır.

Mücerred bir fiilden ziyadeli babların her biri türetilemez. Hangi mü-cerred kökten hangi ziyadeli babın veya babların geldiğini veya gelmediğini ancak *Araplardan ve kamustan* öğrenebiliriz. Dilin sahibi Araplar hangi mücerred kökten hangi ziyadeli babı veya babları türetiyorlarsa bizim de öyle yapmamız gerekir.

Kendisinden ancak bir ziyadeli bab türeyebilen mücerred kökler olduğu gibi, hiç bir ziyadeli bab türemeyen mücerred kökler de vardır. Mesela: غَدَقَ المَرْعى *Otlak bol yağmurla suya kandı ve bolluk oldu,* demektir. Bu fiil ziyadeli bablardan ancak *if'al* babına nakledilir : أَغْدَقَ المَطَرَ gibi ki, *yağmur çok yağdı*, demektir. عَزَجَ الفَلاّحُ الأَرْضَ بِالْمِسْحاةِ *Çiftçi yeri kürekle bel-ledi,* cümlesindeki عَزَجَ fiilinden ise hiç bir ziyadeli fiil türememiştir ve türetilemez de. Çünkü bu fiil böyle vaz' edilmiştir. شِبْهٌ gibi bazı mücerred köklerin ise mücerred fiili bulunmayıp sadece meziyd babları vardır : شَبَّهَ *benzetti,* تشَبَّهَ *benzedi*, gibi. Bazı köklerden hiç fiil gelmeyip sadece masdarı vardır: قهقري *Geri dönüş,* gibi.

Bütün ziyadeli babların türediği hiç bir fiil yoktur. Ama bazı fiillerden bir çok bab iştikak etmiştir. Mesela: كتب sülasi kökünden 7 bab türemiştir.

No	Bablar

		ZİYADELİ BABLARIN ÖRNEK CÜMLELERLE MANALARI
1	إفعال *İf'al*	**1. Çok kerre geçişsiz fiili geçişli yapar :** أَكْرَمْتُهُ ***Ona ikram ettim,*** gibi. **2. Bazan da *bir şeye girme* manasına gelir :** .أَصْبَحَ الْمُسافِرُ ***Yolcu sabaha erdi***, gibi.
2	تفعيل *Tef'ıyl*	**1. Çok kerre geçişsiz fiili geçişli yapar :** فَرَّحْتُهُ ***Onu sevindirdim***, gibi. **2. Bazan çokluk ifade etmek için getirilir :** قَطَّعْتُ الحَبْلَ ***İpi parça parça yaptım*** gibi. **3. Bir şeyi ortadan kaldırmak için de kullanılabilir :** قَشّرتُ العودَ ***Çubuğu soydum***, gibi.
3	مفاعلة *Müfa-ale*	**1. Çok kerre bir işte ortaklık için kullanılır :** ضارب زيدٌ عمروًا ***Zeyd Amr ile dövüştü***, gibi. **2. Mücerred fiil manasına gelir :** سافرتُ ***Yolculuk yaptım***, gibi. **3. Geçişsiz fiili geçişli yapar :** ضاعفته ***Onu zayıflattım***, gibi. **4. Bazan da mübalağa için olur :** طاولته ***Onu iyice uzattım,*** gibi.
4	تفعّل *Te fa'ul*	**1. Çok kerre tef'ıyl babının mutavaatı olur. Mütavaat, yapılan işe boyun eğmek demektir :** أَدَّبْتُهُ فَتَأَدَّبَ ***Onu terbiye ettim o da uslandı,*** gibi. **2. Tekellüf yani bir işin güçlükle meydana geldiğini ifade eder:** تجلد ***Yiğitlendi,*** gibi. **3. Bir işin olmasını istemek için kullanılır :** تعجل ***Acele etti***, gibi. **4. Bir yere intisab için gelir :** تبدّى ***Çölde ikamet etti*, çöllü oldu,** gibi. **5. Bir şeyin sonradan olduğunu ifade için gelir :** تأيَمَتِ المرأةُ ***Kadın dul kaldı***, gibi.
5	تفاعل *Tefâul*	**1. Çok kerre bir işte ortaklık için kullanılır :** تضارب الرجلان ***İki adam dövüştü***, gibi. **2. Müfaale babının mütavaatı olur :** باعَدْتُه فتباعد ***Onu uzaklaştırdım, o da uzaklaştı***, gibi. **3. Bir işin yapmacık olduğunu ifade eder :** تمارض ***Hasta göründü***, gibi. **4. Mücerred fiil manasında kullanılır :** تعالى ***Geldi,*** gibi.
6	انفعال *İnfial*	**1. Çokkerre sülasi mücerredinmutavaatı olur:**كَسَرَ الزجاجَ فانكسر***Camı kırdı o da kırıldı ,*** gibi. **2. Şaz olarak sadece bir fiilde if'al babının mutavaatı olur :** أَزْعَجْتُه فانزعج ***Onu rahatsız et-tim, o da rahatsız oldu***, gibi. **İnfial babı ancak kendisinde ilaç ve te'sir olan mücerred fi-illlerden yapılır. Genellikle fa'sı** ل ر د ن م **olan fiillerden gelir.**
7	افتعال *İftial*	**1. Çok kerre sülasinim mutavaatı olur:**جمعتهم فاجتمعوا ***Onları topladım, onlar da toplandı,*** gibi. **2. Bazan fiilin isimden alındığını gösterir :**اختبز ***Ekmek yaptı***, gibi. **3. İstek ifade eder :** اكتدّه ***Onu zora sokmak istedi***, gibi. **4. Mübalağa ifade eder :** اكتسب ***Kazandı***, gibi ki : كسب كثيرا **çok kazandı manasınadır.** **5. Mücerred fiil manasına gelir :** اجتذب ***Çekti***, gibi.
8	افعلال *İf'ılal*	**1. Bir şeyin bir sıfata girmesini gösterir :** احمر ***Kızardı***, gibi. **2. Mübalağa için olur :** اسود الليلُ ***Gece kapkara oldu***, gibi.
9	استفعال *İstif'al*	**1. Çoğunlukla taleb için gelir :** استغفر ***Bağışlanmak istedi***, gibi. **2. Bazan mutavaat için olur :** أراحَه فاستراح ***Onu rahatlattı, o da rahatladı***, gibi. **3 Zorluk ifade eder :** استجرأ ***Yiğitlendi***, gibi. **4. Değişme gösterir :** استحجر الطينُ ***Toprak taşlaştı***, gibi. **5. Mücerred fiil manasında olur :** استقرّ ***Sükünet buldu*, *yerli yerine oturdu***, gibi.
10	افعيعا ل	**Mübalağa içindir :** .احمآر السارق ***Hırsız kıpkırmızı oldu***, gibi.
11	افعيلال *İf'ıylal*	**1. Çoğunlukla mübalağa için olur :** احدودب ***İyice kamburlaştı***, gibi. **2. Bazan da mücerred fiil manasında gelir :** احلولى الثمرُ ***Meyva tatlılaştı***, gibi.
12	تفعلل *Tefa'lül*	**1. Mücerred fiilin mutavaatı olur:** دحرجت الحجر فتدحرج ***Taşı yuvarladım o da yuvarlandı***, gibi. **2. Durum değişikliği için kullanılır :** تشيطن ***Şeytanlaştı.*** gibi.
13	افعلال	**Mübalağa içindir :** اقشعر ***Kılları ürperdi*, *diken diken oldu***, gibi.
14	افعوّال	**Mübalağa içindir :** اجلوّذ الابل ***Deve zıplayarak gitti***, gibi.
15	افعنلال	**Mübalağa içindir :** احرنجموا ***Tor top oldular***, gibi.

YEDİ KISIMDAN MÜCERRED / MEZİYD ÖRNEK FİİLER

Masdar	Muzari	Mazi	Bab	Masdar	Muzari	Mazi	Bab
boyun eğmek اِنْقِيَاداً	يَنْقادُ	اِنْقَادَ	İnfial Ecvef	yazmak كَتْباً	يكتب	كتب	1.Bab Salim
eğilmek انْحِنَاء	يَنْحَنِي	اِنْحَنَى	İftial Salim	uzatmak مَدّاً	يمد	مدّ	1.Bab Muz,
saygı göstermek احْتِراماً	يَحْتَرِمُ	اِحْتَرَمَ	İftial Meh.	kaçmak فِراراً	يفِر	فرّ	2.Bab Muza.
kaynaşmak اِيتِلافاً	يَأتَلِفُ	اِيتَلَفَ	İftial Salim	ısırmak عَضّا	يعَض	عضَّ	4.Bab Muzi
bitevi olmak اِطِّراداً	يَطَّرِدُ	اِطَّرَدَ	İftial M.vavi	bağışlamak هِبَة	يَهَب	وَهَب	3.Bab M.vavi
anlaşmak اِتِّفاقاً	يَتَّفِقُ	اِتَّفق	İftial Salim	varis olmak وَراثَةً	يَرِثُ	وَرِثَ	6.Bbab M.vavi
yatmak اِضْطِجاعاً	يَضْطَجِعُ	اِضْطَجَعَ	İftial Muzaaf	titremek وَجَلاً	يَوْجَلُ	وَجِلَ	4.Bab M.vavi
karışıklık olma اخْتِلالاً	يَخْتلُّ	اِخْتلَّ	İftial Ecvef	demek قَوْلاً	يقول	قال	1.Bab E.vavi
muhtaç olmak اِحْتِياجاً	يَحْتاجُ	اِحْتاجَ	İftial Ecvef	meyletmek مَيْلاً	يميل	مال	2.Bab E.yai
avlanmak اِصْطِياداً	يَصْطادُ	اِصْطادَ	İftial L.Mef	korkmak خَوْفاً	يخاف	خاف	4.Bab E.vavi
içermek اِحْتِواءً	يَحْتَوِي	اِحْتَوَى	Tefa. Salim	savaşmak غَزْواً	يغزو	غزا	1.Bab N.vavi
teşekkür etmek تَشَكُّراً	يَتَشَكَّرُ	تَشَكَّرَ	Tefa. Nakıs	atmak رَمْياً	يرمي	رمى	2.Bab N.yai
arınmak تَصَفِّياً	يَتَصَفَّى	تَصَفَّى	Tefaul Salim	razı olmak رِضًى	يرضى	رضي	4.Bab N.yai
olgunlaşmak تكامُلاً	يَتَكامَلُ	تَكامَلَ	Tefaul Muzaaf	görmek رُؤْيَة	يَرَى	رَأى	2.Bab N.yai
temas etmek تَمَآسّاً	يَتَمآسُّ	تَمآسَّ	Tefaul Nakıs	korumak وِقايَةً	يقي	وقى	2.Bab L.Mef,
kızarmak اِحْمِراراً	يَحْمَرُّ	اِحْمَرَّ	İstif'al Salim	ikram etmek إِكْراماً	يكرم	أكرم	İf'al Salim
karşılamak اِسْتِقْبالاً	يَسْتَقْبِلُ	اِسْتَقْبَلَ	İstif'al Muzaaf	inanmak إيماناً	يؤمن	آمن	İf'al Meh.
yerleşmek اِسْتِقْراراً	يَسْتَقِرُّ	اِسْتَقَرَّ	İstif'al Ecvef	ikrar etmek إِقْراراً	يُقِرُّ	أَقَرَّ	İf'al Muz.
doğrulmak اِسْتِقامَةً	يَسْتَقيمُ	اِسْتَقامَ	İstif'al Nakıs	işaret etmek إشارَةً	يُشيرُ	أَشارَ	İf'al Ecvef
dışlamak اِسْتِثْناءً	يَسْتَثْنِي	اِسْتَثْنَى	İf'ıy'al Salim	vermek إِعْطاءً	يُعْطِي	أَعْطَى	İf'al Nakıs
kamburlaşmak اِحْديداباً	يَحْدَوْدِبُ	اِحْدَوْدَبَ	İf'ıv Salim	takdiyr etmek تَقْدِيراً	يُقَدِّرُ	قدّرَ	Tef'ıyl Salim
zıplamak اِجْلِوّاذاً	يَجْلَوِّذُ	اِجْلَوَّذَ	İf'ıylal Salim	arıtmak تَصْفِيَة	يُصَفِّي	صَفَّى	Tef'ıyl Nakıs
kıpkırmızı olmak اِحْمِيرَاراً	يَحْمآرُّ	اِحْمآرَّ	Fa'lele Salim	muamele مُعامَلَة	يُعَامِلُ	عامَلَ	Müfa, Salim
sallamak زَلْزَلَةً و زِلْزالا	يُزَلْزِلُ	زَلْزَلَ	Fa'lele Salim	sevgiyi açıklamak مُحابَّة	يُحآبُّ	حآبَّ	Müfa. Muz.
sallanmak تَزَلْزُلاً	يَتَزَلْزَلُ	تَزَلْزَلَ	Tefa'l ül Salim	karşılık vermek مُجازاة	يُجازِي	جازى	Müfa, Nakıs
ürpermek اِقْشِعْراراً	يَقْشَعِرُّ	اِقْشَعَرَّ	İf'ıllal Salim	kesilmek اِنْقِطاعا	يَنْقطِعُ	اِنْقطع	İnfial Salim
toplanmak اِحْرِنْجاماً	يَحْرَنْجِمُ	اِحْرَنْجَمَ	İf'ınlâl Salim	çözülmek انْحِلالاً	يَنْحَلُّ	اِنْحَلَّ	İnfial Muza.

FİİLLERİN KÖKÜ

أصل الأفعال

Arapça fiillerin kökü geçmiş zaman fi'linin 3. şahsının erkeğinin tekilidir. Çünkü fiilin kökünün müenneslik ta'sından, şahıs zamirlerinden ve muzaraat harflerinden sıyrılıp sadece asli veya asli/zaid harflerden ibaret olma-sı gerekir. Bu özellik ise ancak bu kalıpta bulunur: كَتَبَ و أَكْرَمَ gibi. Mazinin di-ğer 13 kalıbı fiilin kökü olamaz. Çünkü bu kalıplarda fiilin köküne, müennes-lik ta'sı ta-i mebsuta veya fail zamirleri bitişir. Muzariin hiçbir kalıbı kök ola-maz. Çünkü muzariin kalıplarında ya fail zamiri, ya muzaraat harfi, ya da her ikisi birden bulunur.

Türkçe fiillerde ise kök emrin tekilidir ve masdarın sonundaki masdar eki mek, mak atılarak elde edilir: Gelmek'ten *Gel*, Yazmak'tan *Yaz*, gibi.

ZAMANLARIN KÖKÜ VE ZAMANLARDA ŞAHISLARIN OLUŞMASI

Arapça fiilin kökü ayni zamanda *fiil zamanlarının da kökü̈dür.* Ona ta-i merbuta eklenip müennesi, fail zamirleri eklenerek mazinin diğer kalıpları, yalnız muzaraat harfleri eklenerek muzariin 5 kalıbı, muzaraat harfleri ve fail zamirleri eklenerek diğer 9 kalıbı elde edilir:

كَتَبَ : كَتبوا، كَتَبْتَ – يَكْتُبُ، تَكْتُبُ (مرَّتين)، أَكْتُبُ، نَكْتُبُ، يكْتُبُونَ gibi.

Türkçede ise fiilin köküne zaman eki eklenerek 5 zaman kökü elde edilir. Bu zamanlardan her birinin kökü 3. tekil şahsıdır. Çünkü ona özne za-miri bitişmez: gel+di, gel+miş, gel+i+yor, gel+ir, gel+ecek, *gibi.*

Fiillerin zaman köküne şahısların keyfiyyet ve kemmiyyetine göre özne zamirleri eklenerek o zamanın bütün kalıpları elde edilir*:yaz+dı+m*, gibi.

FİİL KALIPLARININ OLUŞMASI

Arapça'da fiil ve zamirlerin her bir kalıbına sıyga صيغة denir. Mese-la: Ayrık zamirlerden 1. şahsın tekili أنا ben ayrı bir sıyga, çoğulu نحن biz de ayrı bir sıygadır. Türkçe'de bunlara kalıp denir.

Türkçe zamir ve fiillerden her birinde 6 kalıp bulunur. Arapça zamir ve fiillerden her birinde ise 14 sıyga vardır. Bunun sebebi şudur ki: Türkçe isim ve sıfatlarda, zamir ve fiillerde kadın erkek ayırımı ve ikil yoktur. Bundan dolayı üç şahıstan her birinin tekil ve çoğul olarak 2'şer kalıbı bulunur. Sonuçta toplam 6 kalıp ortaya çıkar.

Arapça'da ise zamirlerin ve fiillerin 3. ve 2. şahıslarında kadın erkek ayırımı, ayrıca tekil ve çoğulun yanında bir de ikil vardır. Sadece 1. şahısta Türkçe'de olduğu gibi kadın erkek ayırımı ve ikil yoktur. Bundan dolayı her iki dilde de 1.şahsın yalnız 2 sıygası vardır: Tekil ve çoğul. Aslında 1. şahsın tekili nefs-i mütekellim vahdeh, çoğulu ise nefs-i mütekellim meal-gayr'dir. Çünkü insan bir işi ya tek başına ya da başkalarıyla yapar. 3. şahısta erkekler için 3, kadınlar için de 3 sıyga vardır. Böylece kadın ve er-kekler için toplam sıyga sayısı 6 olur. 2. şahısta da ayni şekilde toplam 6 sıyga, bunların da toplamı olarak zamir ve fiillerde toplam 14 sıyga bulunur.

ÇEKİM
التصريف

Tasriyf, çekim demektir. ***2 türlü çekim vardır:***

1. Emsile-i Muhtelife (الأمثلة المختلفة) : Masdardan türeyen Arapça fiil ve isimlerin çeşitli örnekleri demektir ki, hepsinin adı ve örnek kalıbı vardır. Bu örnekler, fiillerin üçüncü şahsının ve fiilden türeyen isimlerin müfred müzekkerleridir. Emsile-i muhtelife'de masdarlar mef'ul-i mutlak i'tibar edildikleri için mansub olurlar :

.كَتَبَ يَكْتُبُ كَتْبًا *yazdı, yazıyor*, *yazmak* gibi.

Osmanlı medreselerinde Arapça öğretiminin ilk adımında okutulan Emsile (أمثلة) kitabında نَصْرٌ'un emsile-i muhtelifesi fiil ve isim nev'inden 24 misaldir. Bu misalleri kitabımıza teberrüken dercettik.

نَصْرٌ'UN EMSİLE-İ MUHTELİFESİ

Misal	*Türkçesi*	Adı	*Misal*	*Türkçesi*	Adı
نَصَرَ	Yardım etti.	*Geçmiş zaman*	اُنْصُرْ	Yardım et.	*Emr-i hazır*
يَنْصُرُ	Yardım ediyor, yardım eder.	*Şimdiki ve geniş zaman*	لاَ تَنْصُرْ	Yardım etme!	*Nehy-i hazır*
نَصْراً	Yardım etmek	*Masdar*	مَنْصَرٌ	Y.etmek, y.etme yeri ve zamanı	*Mimli masdar, zaman ve mekan ismi*
فَهُوَ نَاصِرٌ	Şu halde o yardım eden, yardım edicidir.	*İsm-i fail*	مِنْصَرٌ	Yardım etme aleti	*İsm-i alet*
وَذَاكَ مَنْصُورٌ	O da yardım edilen, yardım edilmiştir.	*İsm-i mef'ul*	نَصْرَةً	Bir kerre yardım etmek	*Masdar-ı merre*
لَمْ يَنْصُرْ	Yardım etmedi.	*Cahd-ı mutlak*	نِصْرَةً	Bir şekilde yardım etmek	*Masdar-ı nev'*
لَمَّا يَنْصُرْ	Henüz yardım etmedi.	*Cahd-i müstağrik*	نُصَيْرٌ	Yardımcık	*İsm-i tasgıyr*
ما يَنْصُرُ	Yardım etmiyor.	*Nefy-i hal*	نَصْرِيٌّ	Yardımlı	*İsm-i mensüb*
لاَ يَنْصُرُ	Yardım etmez.	*Nefy-i muzari ve istikbal*	نَصَّارٌ	Çok çok yardım eden	*Mübalağalı ism-i fail*
لَنْ يَنْصُرَ	Elbette yardım etmeyecek.	*Te'kiyd-i nefy-i istikbal*	أَنْصَرُ	En çok yardım eden	*İsm-i tafdıyl*
لِيَنْصُرْ	Yardım etsin.	*Emr-i gaib*	ما اَنْصَرَهُ	Ne yardım etti!	*Fi'l-i teaccüb-i evvel*
لاَ يَنْصُرْ	Yardım etmesin.	*Nehy-i gaib*	وَأَنْصِرْ بِهِ	Nasıl Yardım eder!	*Fi'l-i teaccüb-i sani*

2. Emsile-i muttaride (الأمثلة المطردة) :

Fiileri ve zamirleri **şahıslara ve şahısları da keyfiyyet ve kemmiyyetine,** isimleri **yalnız keyfiyyet ve kemmiyyetine** göre belli kalıp-lar halinde sıralamaktır.

AKSAM-İ SEB'A'YA GÖRE ÖRNEK FİİL ÇEKİMLERİ

تصريف ألأفعال النموذجة حسب الأقسام السبع

SÜLASİ MÜCERRED : كَتَبَ YAZMAK 1. BAB - SALİM – Sıra No.: 1					KEMMİYYET	KEYFİYYET	ŞAHISLAR أ
أفعال الأمر والالتزام Emir ve iltizam	المجهول Edilgen		Etken المعلوم				
	الفعل المضارع Şimdiki ve Geniş Z. Fiili	الفعل الماضي Geçmiş Z. Fiili	الفعل المضارع Şimdiki ve Geniş Z. Fiili	الفعل الماضي Geçmiş Z. Fiili			
لِيَكْتُبْ yazsın	يُكْتَبُ yazılıyor ve yazılır	كُتِبَ yazıldı yazılmış	يَكْتُبُ yazıyor ve yazar	كَتَبَ yazdı, yazmış	Tekil المفرد	ERKEK	3. ŞAHIS
لِيَكْتُبَا yazsınlar	يُكْتَبَانِ yazılı-yorlar,yazılırlar	كُتِبَا ikisi yazıldılar	يَكْتُبَان yazıyor-lar, yazarlar	ikisi كَتَبَا yazdılar	İkil المثنى		
لِيَكْتُبُوا yazsınlar	يُكْتَبُونَ yazılı-yorlar,yazılırlar	كُتِبُوا yazıldılar	يَكْتُبُونَ yazı-yorlar, yazarlar	كَتَبُوا yazdılar	Çoğul الجمع		
لِتَكْتُبْ yazsın	تُكْتَب yazılı-yor ve yazılır	كُتِبَتْ yazıldı	تَكْتُبُ yazı-yor ve yazar	كَتَبَتْ yazdı	Tekil المفرد	KADIN	
لِتَكْتُبَا yazsınlar	تُكْتَبَانِ yazılı-yorlar,yazılırlar	كُتِبَتَا yazıldılar	تَكْتُبَانِ yazı-yorlar, yazarlar	كَتَبَتَا yazdılar	İkil المثنى		
لِيَكْتُبْنَ yazsınlar	يُكْتَبْنَ yazılıyor-lar ve yazılırlar	كُتِبْنَ yazıldılar	يَكْتُبْنَ yazı yorlar, yazarlar	كَتَبْنَ yazdılar	Çoğul الجمع		
اُكْتُبْ yaz	تُكْتَبُ yazılıyor-sun ve yazılırsın	كُتِبْتَ yazıldın	تَكْتُبُ yazı-yorsun, yazarsın	كَتَبْتَ yazdın	Tekil المفرد	ERKEK	2. ŞAHIS
اُكْتُبَا yazın	تُكْتَبَانِ yazılıyor-sunuz, yazılırsınız	كُتِبْتُمَا yazıldınız	تَكْتُبَان yazıyor-sunuz,yazarsınız	كَتَبْتُمَا yazdınız	İkil المثنى		
اُكْتُبُوا yazın	تُكْتَبُون yazılıyor-sunuz, yazılırsınız	كُتِبْتُمْ yazıldınız	تَكْتُبُونَ yazıyor-sunuz, yazarsınız	كَتَبْتُمْ yazdınız	Çoğul الجمع		
اُكْتُبِي yaz	تُكْتَبِينَ yazılıyor-sun ve yazılırsın	كُتِبْتِ yazıldın	تَكْتُبِينَ yazıyor-sun, yazarsın	كَتَبْتِ yazdın	Tekil المفرد	KADIN	
اُكْتُبَا yazın	تُكْتَبَانِ yazılıyor-sunuz, yazılırsınız	كُتِبْتُمَا yazıldınız	تَكْتُبَان yazıyor-sunuz, yazarsınız	كَتَبْتُمَا yazdınız	İkil المثنى		
اُكْتُبْنَ yazın	تُكْتَبْنَ yazılıyor-sunuz, yazılırsınız	كُتِبْتُنَّ yazıldınız	تَكْتُبْنَ yazıyor-sunuz, yazarsınız	كَتَبْتُنَّ yazdınız	Çoğul الجمع		
لأَكْتُبْ yazayım	أُكْتَبُ yazılıyo-rum, yazılırım	كُتِبْتُ yazıldım	أَكْتُبُ yazıyo-rum, yazarım	كَتَبْتُ yazdım	Tekil المفرد	1. ŞAHIS	
لِنَكْتُبْ yazalım	نُكْتَبُ yazılıyo-ruz ve yazılırız	كُتِبْنَا yazıldık	نَكْتُبُ yazıyo-ruz, yazarız	كَتَبْنَا yazdık	Çoğul الجمع		

Not: Birinci şahsın emri yoktur. İnsan kendine emretmez, bir şeyi veya bir işi yapmak ister. Buna Arapça'da *iltizam,* Türkçe'de *istek* denir. Arapça ikiller Türkçede çoğul sayılır.

أَكَلَ YEMEK : 1. BAB / MEHMÜZ ÜL FA **ضَرَبَ VURMAK : 2. BAB / SALİM**

No.3	مجهول	معلوم		EDİLGEN		ETKEN		NO. 2	
يُؤْكَلُ	أُكِلَ	يَأْكُلُ	أَكَلَ	يُضْرَبُ	ضُرِبَ	يَضْرِبُ	ضَرَبَ	ERKEK	GAİB 3. ŞAHIS
يُؤْكَلاَنِ	أُكِلاَ	يَأْكُلاَنِ	أَكَلاَ	يُضْرَبَانِ	ضُرِبَا	يَضْرِبَانِ	ضَرَبَا		
يُؤْكَلُونَ	أُكِلُوا	يَأْكُلُونَ	أَكَلُوا	يُضْرَبُونَ	ضُرِبُوا	يَضْرِبُونَ	ضَرَبُوا		
تُؤْكَلُ	أُكِلَتْ	تَأْكُلُ	أَكَلَتْ	تُضْرَبُ	ضُرِبَتْ	تَضْرِبُ	ضَرَبَتْ	KADIN	
تُؤْكَلاَنِ	أُكِلَتَا	تَأْكُلاَنِ	أَكَلَتَا	تُضْرَبَانِ	ضُرِبَتَا	تَضْرِبَانِ	ضَرَبَتَا		
يُؤْكَلْنَ	أُكِلْنَ	يَأْكُلْنَ	أَكَلْنَ	يُضْرَبْنَ	ضُرِبْنَ	يضْرِبْنَ	ضَرَبْنَ		
تُؤْكَلُ	أكِلْتَ	تَأْكُلُ	أَكَلْتَ	تُضْرَبُ	ضُرِبْتَ	تَضْرِبُ	ضَرَبْتَ	ERKEK	MUHATAB 2, ŞAHIS
تُؤْكَلاَنِ	أُكِلْتُمَا	تَأْكُلاَنِ	أَكَلْتُمَا	تُضْرَبَانِ	ضُرِبْتُمَا	تَضْرِبَانِ	ضَرَبْتُمَا		
تُؤْكَلُونَ	أُكِلْتُمْ	تَأْكُلُونَ	أَكَلْتُمْ	تُضْرَبُونَ	ضُرِبْتُمْ	تَضْرِبُونَ	ضَرَبْتُمْ		
تُؤْكَلِينَ	أُكِلْتِ	تَأْكُلِينَ	أَكَلْتِ	تُضْرَبِينَ	ضُرِبْتِ	تَضْرِبِينَ	ضَرَبْتِ	KADIN	
تُؤْكَلاَنِ	أُكِلْتُمَا	تَأْكُلاَنِ	أَكَلْتُمَا	تُضْرَبَانِ	ضُرِبْتُمَا	تَضْرِبَانِ	ضَرَبْتُمَا		
تُؤْكَلْنَ	أُكِلْتُنَّ	تَأْكُلْنَ	أَكَلْتُنَّ	تُضْرَبْنَ	ضُرِبْتُنَّ	تَضْرِبْنَ	ضَرَبْتُنَّ		
أُوكَلُ	أُكِلْتُ	آكُلُ	أَكَلْتُ	أُضْرَبُ	ضُرِبْتُ	أَضْرِبُ	ضَرَبْتُ	متكلّم 1. ŞAHIS	
نُؤْكَلُ	أُكِلْنَا	نَأْكُلُ	أَكَلْنَا	نُضْرَبُ	ضُرِبْنَا	نَضْرِبُ	ضَرَبْنَا		
يُسْأَلُ	سُئِلَ	يَسْأَلُ	سَأَلَ	يُحْسَنُ	حُسِنَ	يَحْسُنُ	حَسُنَ	ERKEK	GAİB 7. ŞAHIS
يُسْأَلاَنِ	سُئِلاَ	يَسْأَلاَنِ	سَأَلاَ	يُحْسَنَانِ	حُسِنَا	يَحْسُنَانِ	حَسُنَا		
يُسْأَلُونَ	سُئِلُوا	يَسْأَلُونَ	سَأَلُوا	يُحْسَنُونَ	حُسِنُوا	يَحْسُنُونَ	حَسُنُوا		
تُسْأَلُ	سُئِلَتْ	تَسْأَلُ	سَأَلَتْ	تُحْسَنُ	حُسِنَتْ	تَحْسُنُ	حَسُنَتْ	KADIN	
تُسْأَلاَنِ	سُئِلَتَا	تَسْأَلاَنِ	سَأَلَتَا	تُحْسَنَانِ	حُسِنَتَا	تَحْسُنَانِ	حَسُنَتَا		
يُسْأَلْنَ	سُئِلْنَ	يَسْأَلْنَ	سَأَلْنَ	يُحْسَنَّ	حُسِنَّ	يَحْسُنَّ	حَسُنَّ		
تُسْأَلُ	سُئِلْتَ	تَسْأَلُ	سَأَلْتَ	تُحْسَنُ	حُسِنْتَ	تَحْسُنُ	حَسُنْتَ	ERKEK	MUHATAB 2, ŞAHIS
تُسْأَلاَنِ	سُئِلْتُمَا	تَسْأَلاَنِ	سَالتُمَا	تُحْسَنَانِ	حُسِنْتُمَا	تَحْسُنَانِ	حَسُنْتُمَا		
تُسْأَلُونَ	سُئِلْتُمْ	تَسْأَلُونَ	سَأَلْتُمْ	تُحْسَنُونَ	حُسِنْتُمْ	تَحْسُنُونَ	حَسُنْتُمْ		
تُسْأَلِينَ	سُئِلْتِ	تَسْأَلِينَ	سَأَلْتِ	تُحْسَنِينَ	حُسِنتِ	تَحْسُنِينَ	حَسُنْتِ	KADIN	
تُسْأَلاَنِ	سُئِلْتما	تَسْأَلاَنِ	سَأَلْتُمَا	تُحْسَنَانِ	حُسِنْتُمَا	تَحْسُنَانِ	حَسُنْتُمَا		
تُسْأَلْنَ	سُئِلْتُنَّ	تَسْأَلْنَ	سَأَلْتُنَّ	تُحْسَنَّ	حُسِنْتُنَّ	تَحْسُنَّ	حَسُنْتُنَّ		
أُسْأَلُ	سُئِلْتُ	أَسْأَلُ	سَأَلْتُ	أُحْسَنُ	حُسِنْتُ	أَحْسُنُ	حَسُنْتُ	متكلّم 1. ŞAHIS N. 4-5	
نُسْأَلُ	سُئِلْنا	نَسْأَلُ	سَأَلْنَا	نُحْسَنُ	حُسِنَّا	نَحْسُنُ	حَسُنَّا		

فِرارٌ KAÇMAK : 2. BAB / MUZAAF **قراءة OKUMAK : 2.BAB/MEHMÜZ ÜL LAM**

No. 7 مجهول		معلوم		EDİLGEN		ETKEN		NO. 6	
يُفَرُّ	فُرَّ	يَفِرُّ	فَرَّ	يُقْرَأُ	قُرِئَ	يَقْرَأُ	قَرَأَ	ERKEK	GAİB 3. ŞAHIS
يُفَرَّانِ	فُرَّا	يَفِرَّانِ	فَرَّا	يُقْرَءَانِ	قُرِئَا	يَقْرَءَانِ	قَرَءَا		
يُفَرُّونَ	فُرُّوا	يَفِرُّونَ	فَرُّوا	يُقْرَأُونَ	قُرِئُوا	يَقْرَأُونَ	قَرَأُوا		
تُفَرُّ	فُرَّتْ	تَفِرُّ	فَرَّتْ	تُقْرَأُ	قُرِئَتْ	تَقْرَأُ	قَرَأَتْ	KADIN	
تُفَرَّانِ	فُرَّتَا	تَفِرَّانِ	فَرَّتَا	تُقْرَءَانِ	قُرِئَتَا	تَقْرَءَانِ	قَرَأَتَا		
يُفْرَرْنَ	فُرِرْنَ	يَفْرِرْنَ	فَرَرْنَ	يُقْرَأْنَ	قُرِئْنَ	يَقْرَأْنَ	قَرَأْنَ		
تُفَرُّ	فُرِرْتَ	تَفِرُّ	فَرَرْتَ	تُقْرَأُ	قُرِئْتَ	تَقْرَأُ	قَرَأْتَ	ERKEK	MUHATAB 2, ŞAHIS
تُفَرَّانِ	فُرِرْتُمَا	تَفِرَّانِ	فَرَرْتُمَا	تُقْرَءَانِ	قُرِئْتُمَا	تَقْرَءَانِ	قَرَأْتُمَا		
تُفَرُّونَ	فُرِرْتُمْ	تَفِرُّونَ	فَرَرْتُمْ	تُقْرَأُونَ	قُرِئْتُمْ	تَقْرَأُونَ	قَرَأْتُمْ		
تُفَرِّينَ	فُرِرْتِ	تَفِرِّينَ	فَرَرْتِ	تُقْرَئِينَ	قُرِئْتِ	تَقْرَئِينَ	قَرَأْتِ	KADIN	
تُفَرَّانِ	فُرِرْتُمَا	تَفِرَّانِ	فَرَرْتُمَا	تُقْرَءَانِ	قُرِئْتُمَا	تَقْرَءَانِ	قَرَأْتُمَا		
تُفْرَرْنَ	فُرِرْتُنَّ	تَفْرِرْنَ	فَرَرْتُنَّ	تُقْرَأْنَ	قُرِئْتُنَّ	تَقْرَأْنَ	قَرَأْتُنَّ		
أُفَرُّ	فُرِرْتُ	أَفِرُّ	فَرَرْتُ	أُقْرَأُ	قُرِئْتُ	أَقْرَأُ	قَرَأْتُ	متكلّم 1. ŞAHIS	
نُفَرُّ	فُرِرْنَا	نَفِرُّ	فَرَرْنَا	نُقْرَأُ	قُرِئْنَا	نَقْرَأُ	قَرَأْنَا		
يُعَضُّ	عُضَّ	يَعَضُّ	عَضَّ	يُمَدُّ	مُدَّ	يَمُدُّ	مَدَّ	ERKEK	GAİB 3. ŞAHIS
يُعَضَّانِ	عُضَّا	يَعَضَّانِ	عَضَّا	يُمَدَّانِ	مُدَّا	يَمُدَّانِ	مَدَّا		
يُعَضُّونَ	عُضُّوا	يَعَضُّونَ	عَضُّوا	يُمَدُّونَ	مُدُّوا	يَمُدُّونَ	مَدُّوا		
تُعَضُّ	عُضَّتْ	تَعَضُّ	عَضَّتْ	تُمَدُّ	مُدَّتْ	تَمُدُّ	مَدَّتْ	KADIN	
تُعَضَّانِ	عُضَّتَا	تَعَضَّانِ	عَضَّتَا	تُمَدَّانِ	مُدَّتَا	تَمُدَّانِ	مَدَّتَا		
يُعْضَضْنَ	عُضِضْنَ	يَعْضَضْنَ	عَضِضْنَ	يُمْدَدْنَ	مَدِدْنَ	يَمْدُدْنَ	مَدَدْنَ		
تُعَضُّ	عُضِضْتَ	تَعَضُّ	عَضِضْتَ	تُمَدُّ	مَدِدْتَ	تَمُدُّ	مَدَدْتَ	ERKEK	MUHATAB 2, ŞAHIS
تُعَضَّانِ	عُضِضْتُمَا	تَعَضَّانِ	عَضِضْتُمَا	تُمَدَّانِ	مُدِدْتُمَا	تَمُدَّانِ	مَدَدْتُمَا		
تُعَضُّونَ	عُضِضْتُمْ	تَعَضُّونَ	عَضِضْتُمْ	تُمَدُّونَ	مُدِدْتُمْ	تَمُدُّونَ	مَدَدْتُمْ		
تُعَضِّينَ	عُضِضْتِ	تَعَضِّينَ	عَضِضْتِ	تُمَدِّينَ	مُدِدْتِ	تَمُدِّينَ	مَدَدْتِ	KADIN	
تُعَضَّانِ	عُضِضْتُمَا	تَعَضَّانِ	عَضِضْتُمَا	تُمَدَّانِ	مُدِدْتُمَا	تَمُدَّانِ	مَدَدْتُمَا		
تُعْضَضْنَ	عُضِضْتُنَّ	تَعْضَضْنَ	عَضِضْتُنَّ	تُمْدَدْنَ	مُدِدْتُنَّ	تَمْدُدْنَ	مَدَدْتُنَّ		
أُعَضُّ	عُضِضْتُ	أَعَضُّ	عَضِضْتُ	أُمَدُّ	مَدِدْتُ	أَمُدُّ	مَدَدْتُ	متكلّم 1. ŞAHIS No.8-9	
نُعَضُّ	عُضِضْنَا	نَعَضُّ	عَضِضْنَا	نُمَدُّ	مُدِدْنَا	نَمُدُّ	مَدَدْنَا		

وراثة **VARİS OLMAK: M.VAVİ / 6.BAB** وهْب و هِبَة **HİBE ETMEK:–M. VAVİ / 3.BAB**

No.11	مجهول	معلوم		EDİLGEN		ETKEN		NO.10	
يُورَثُ	وُرِثَ	يَرِثُ	وَرِثَ	يُوهَبُ	وُهِبَ	يَهَبُ	وَهَبَ	ERKEK	GAİB 3. ŞAHIS
يُورَثَانِ	وُرِثا	يَرِثَانِ	وَرِثَا	يُوهَبَانِ	وُهِبَا	يَهَبَانِ	وَهَبَا		
يُورَثُونَ	وُرِثُوا	يَرِثُونَ	وَرِثُوا	يُوهَبُونَ	وُهِبُوا	يَهَبُونَ	وَهَبُوا		
تورَثُ	وُرِثَتْ	تَرِثُ	وَرِثَتْ	تُوهَبَ	وُهِبَتْ	تَهَبُ	وَهَبَتْ	KADIN	
تورَثَانِ	وُرِثَتا	تَرِثَانِ	وَرِثَتا	تُوهَبَانِ	وُهِبَتَا	تَهَبَانِ	وَهَبَتَا		
يُورَثْنَ	وُرِثْنَ	يَرِثْنَ	وَرِثْنَ	يُوهَبْنَ	وُهِبْنَ	يَهَبْنَ	وَهَبْنَ		
تورَثُ	وُرِثْتَ	تَرِثُ	وَرِثْتَ	تُوهَبُ	وُهِبْتَ	تَهَبُ	وَهَبْتَ	ERKEK	MUHATAB 2, ŞAHIS
تورَثَانِ	وُرِثْتُما	تَرِثان	وَرِثْتُما	تُوهَبَانِ	وُهِبْتُمَا	تَهَبَانِ	وَهَبْتُمَا		
تورَثُونَ	وُرِثْتُمْ	تَرِثُونَ	وَرِثْتُمْ	تُوهَبُونَ	وُهِبْتُمْ	تَهَبُونَ	وَهَبْتُمْ		
تورَثِينَ	وُرِثْتِ	تَرِثِينَ	وَرِثْتِ	تُوهَبِينَ	وُهِبْتِ	تَهَبِينَ	وَهَبْتِ	KADIN	
تورَثَانِ	وُرِثْتُما	تَرِثَانِ	وَرِثْتُما	تُوهَبَانِ	وُهِبْتُمَا	تَهَبَانِ	وَهَبْتُمَا		
تورَثْنَ	وُرِثْتُنَّ	تَرِثنَ	وَرِثْتُنَّ	تُوهَبْنَ	وُهِبْتُنَّ	تَهَبْنَ	وَهَبْتُنَّ		
أُورَثُ	وُرِثْتُ	أَرِثُ	وَرِثْتُ	أُوهَبُ	وُهِبْتُ	أَهَبُ	وَهَبْتُ	متكلّم 1. ŞAHIS	
نُورَث	وُرِثْنا	نَرِثُ	وَرِثْنا	نُوهَبُ	وُهِبْنَا	نَهَبُ	وَهَبْنَا		
يُقَالُ	قِيلَ	يَقُولُ	قَالَ	يُوجَلُ	وُجِلَ	يَوْجَلُ	وَجِلَ	ERKEK	GAİB 3. ŞAHIS
يُقَالاَنِ	قِيلاَ	يَقُولاَنِ	قَالاَ	يُوجَلاَنِ	وُجِلاَ	يَوْجَلاَنِ	وَجِلاَ		
يُقَالُونَ	قِيلُوا	يَقُولُونَ	قَالُوا	يُوجَلُونَ	وُجِلُوا	يَوْجَلُونَ	وَجِلُوا		
تُقَالُ	قيلَتْ	تَقُولُ	قَالَتْ	تُوجَلُ	وُجِلَتْ	تَوْجَلُ	وَجِلَتْ	KADIN	
تُقَالاَنِ	قَيلَتَا	تَقُولاَنِ	قالَتَا	تُوجَلاَنِ	وجِلَتَا	تَوْجَلاَنِ	وَجِلَتَا		
يُقَلْنَ	قِلْنَ	يَقُلْنَ	قُلْنَ	يُوجَلْنَ	وُجِلْنَ	يَوْجَلْنَ	وَجِلْنَ		
تُقَالُ	قِلْتَ	تَقُولُ	قُلْتَ	تُوجَلُ	وُجِلْتَ	تَوْجَلُ	وَجِلْتَ	ERKEK	MUHATAB 2, ŞAHIS
تُقَالاَنِ	قِلْتُمَا	تَقُولاَنِ	قُلْتُمَا	تُوجَلاَنِ	وُجِلْتُمَا	تَوْجَلاَنِ	وَجِلْتُمَا		
تُقَالُونَ	قِلْتُمْ	تَقُولُونَ	قُلْتُمْ	تُوجَلُونَ	وُجِلْتُمْ	تَوْجَلُونَ	وَجِلْتُمْ		
تُقَالِينَ	قِلْتِ	تَقُولِينَ	قُلْتِ	تُوجَلِينَ	وُجِلْتِ	تَوْجَلِينَ	وَجِلْتِ	KADIN	
تُقَالاَنِ	قِلْتُمَا	تَقُولاَنِ	قُلْتُمَا	تُوجَلاَنِ	وُجِلْتُمَا	تَوْجَلاَنِ	وَجِلْتُمَا		
تُقَلْنَ	قِلْتُنَّ	تَقُلْنَ	قُلْتُنَّ	تُوجَلْنَ	وُجِلْتُنَّ	تَوْجَلْنَ	وَجِلْتُنَّ		.S
أُقَالُ	قِلْتُ	أَقُولُ	قُلْتُ	أُوجَلُ	وُجِلْتُ	أَوْجَلُ	وَجِلْتُ	متكلّم 1. ŞAHIS N0. 12-13	
نُقَالُ	قِلْنَا	نَقُولُ	قُلْنَا	نُوجَلُ	وُجِلْنَا	نَوْجَلُ	وَجِلْنَا		

غَزْوٌ SAVAŞMAK : ECVEF-İ VAVİ / 1.BAB **خَوف KORKMAK : ECVEF-İ VAVİ / 4. BAB**

No.15	مجهول	معلوم		EDİLGEN		ETKEN		NO.14	
يُغْزَى	غُزِيَ	يَغْزُو	غَزَا	يُخَافُ	خِيفَ	يَخَافُ	خَافَ	ERKEK	GAİB 3. ŞAHIS
يُغْزَوَانِ	غُزِيَا	يَغْزُوَانِ	غَزَوَا	يُخَافَانِ	خِيفَا	يَخَافَانِ	خَافَا		
يُغْزَوْنَ	غُزُوا	يَغْزُونَ	غَزَوْا	يُخَافُونَ	خِيفُوا	يَخَافُونَ	خَافُوا		
تُغْزَى	غُزِيَتْ	تَغْزُو	غَزَتْ	تُخَافُ	خِيفَتْ	تَخَافُ	خَافَتْ	KADIN	
تُغْزَوَانِ	غُزِيَتَا	تَغْزُوَانِ	غَزَتَا	تُخَافَانِ	خِيفَتَا	تَخَافَانِ	خَافَتَا		
يُغْزَوْنَ	غُزِينَ	يَغْزُونَ	غَزَوْنَ	يُخَفْنَ	خِفْنَ	يَخَفْنَ	خِفْنَ		
تُغْزَى	غُزِيتَ	تَغْزُو	غَزَوْتَ	تُخَافُ	خِفْتَ	تَخَافُ	خِفْتَ	ERKEK	MUHATAB 2, ŞAHIS
تُغْزَوَانِ	غُزِيتُمَا	تَغْزُوَانِ	غَزَوْتُمَا	تُخَافَانِ	خِفْتُمَا	تَخَافَانِ	خِفْتُمَا		
تُغْزَوْنَ	غُزِيتُمْ	تَغْزُونَ	غَزَوْتُمْ	تُخَافُونَ	خِفْتُمْ	تَخَافُونَ	خِفْتُمْ		
تُغْزَيْنَ	غُزِيتِ	تَغْزِينَ	غَزَوْتِ	تُخَافِينَ	خِفْتِ	تَخَافِينَ	خِفْتِ	KADIN	
تُغْزَوَانِ	غُزِيتُمَا	تَغْزُوَانِ	غَزَوْتُمَا	تُخَافَانِ	خِفْتُمَا	تَخَافَانِ	خِفْتُمَا		
تُغْزَوْنَ	غُزِيتُنَّ	تَغْزُونَ	غَزَوْتُنَّ	تُخَفْنَ	خِفْتُنَّ	تَخَفْنَ	خِفْتُنَّ		
أُغْزَى	غُزِيتُ	أَغْزُو	غَزَوْتُ	أُخَافُ	خِفْتُ	أَخَافُ	خِفْتُ	متكلّم 1. ŞAHIS	
نُغْزَى	غُزِينَا	نَغْزُو	غَزَوْنَا	نُخَافُ	خِفْنَا	نَخَافُ	خِفْنَا		
يُرْمَى	رُمِيَ	يَرْمِي	رَمَى	يُمَالُ	مِيلَ	يَمِيلُ	مَالَ	ERKEK	GAİB 3. ŞAHIS
يُرْمَيَانِ	رُمِيَا	يرميَانِ	رَمَيَا	يُمَالاَنِ	مِيلاَ	يَمِيلاَنِ	مَالاَ		
يُرْمَوْنَ	رُمُوا	يرمُونَ	رَمَوْا	يُمَالُونَ	مِيلُوا	يَمِيلُونَ	مَالُوا		
تُرْمَى	رُمِيَتْ	تَرْمِي	رَمَتْ	تُمَالُ	مِيلَتْ	تَمِيلُ	مَالَتْ	KADIN	
تُرْمَيَانِ	رُمِيَتَا	تَرْمِيَانِ	رَمَتَا	تُمَالاَنِ	مِيلَتَا	تَمِيلاَنِ	مَالَتَا		
يُرْمَيْنَ	رُمِينَ	يَرْمِينَ	رَمَيْنَ	يُمَلْنَ	مِلْنَ	يَمِلْنَ	مِلْنَ		
تُرْمَى	رُمِيتَ	تَرْمِي	رَمَيْتَ	تُمَالُ	مِلْتَ	تَمِيلُ	مِلْتَ	ERKEK	MUHATAB 2, ŞAHIS
تُرْمَيَانِ	رُمِيتُمَا	تَرْمِيَانِ	رَمَيْتُمَا	تُمَالاَنِ	مِلْتُمَا	تَمِيلاَنِ	مِلْتُمَا		
77تُرْمَوْنَ	رُمِيتُمْ	تَرْمُونَ	رَمَيْتُمْ	تُمَالُونَ	مِلْتُمْ	تَمِيلُونَ	مِلْتُمْ		
تُرْمَيْنَ	رُمِيتِ	تَرْمِينَ	رَمَيْتِ	تُمَالِينَ	مِلْتِ	تَمِيلِينَ	مِلْتِ	KADIN	
تُرْمَيَانِ	رُمِيتُمَا	تَرْمِيَانِ	رَمَيْتُمَا	تُمَالاَنِ	مِلْتُمَا	تَمِيلاَنِ	مِلْتُمَا		
تُرْمَيْنَ	رُمِيتُنَّ	تَرْمِينَ	رَمَيْتُنَّ	تُمَلْنَ	مِلْتُنَّ	تَمِلْنَ	مِلْتُنَّ		
أُرْمَى	رُمِيتُ	أَرْمِي	رَمَيْتُ	أُمَالُ	مِلْتُ	أَمِيلُ	مِلْتُ	متكلّم 1. ŞAHIS No. 16-17	
نُرْمَى	رُمِينَا	نَرْمِي	رَمَيْنَا	نُمَالُ	مِلْنَا	نَمِيل	مِلْنَا		

رُؤْيَةٌ **GÖRMEK: NAKIS/MEH / 3. BAB**   رِضًى **RAZI OLMAK : NAKIS-I VAVİ / 4. BAB**

No.19	مجهول	معلوم		EDİLGEN		ETKEN		NO.18	
يُرَى	رُؤِيَ	يَرَى	رَأَى	يُرْضَى	رُضِيَ	يَرْضَى	رَضِيَ	ERKEK	GAİB 3. ŞAHIS
يُرَيَانِ	رُؤِيَا	يَرَيَانِ	رَأَيَا	يُرْضَيَانِ	رُضِيَا	يَرْضَيَانِ	رَضِيَا		
يُرَوْنَ	رُؤُوا	يَرَوْنَ	رَأَوْا	يُرْضَوْنَ	رُضُوا	يَرْضَوْنَ	رَضُوا		
تُرَى	رُؤِيَتْ	تَرَى	رَأَتْ	تُرْضَى	رُضِيَتْ	تَرْضَى	رضيتْ	KADIN	
تُرَيَانِ	رُؤِيَتَا	تَرَيَانِ	رَأَتَا	تُرْضَيَانِ	رُضِيَتَا	تَرْضَيَانِ	رَضِيَتَا		
يُرَيْنَ	رُؤِينَ	يَرَيْنَ	رَأَيْنَ	يُرْضَيْنَ	رُضِينَ	يَرْضَيْنَ	رَضِينَ		
تُرَى	رُؤِيتَ	تَرَى	رَأَيْتَ	تُرْضَى	رُضِيتَ	تَرْضَى	رَضِيتَ	ERKEK	MUHATAB 2, ŞAHIS
تُرَيَانِ	رُؤِيتُمَا	تَرَيَانِ	رَأَيْتُمَا	تُرْضَيَانِ	رُضِيتُمَا	تَرْضَيَانِ	رَضِيتُمَا		
تُرَوْنَ	رُؤِيتُمْ	تَرَوْنَ	رَأَيْتُمْ	تُرْضَوْنَ	رُضِيتُمْ	تَرْضَوْنَ	رَضِيتُمْ		
تُرَيْنَ	رُؤِيتِ	تَرَيْنَ	رَأَيْتِ	تُرْضَيْنَ	رُضِيتِ	تَرْضَيْنَ	رَضِيتِ	KADIN	
تُرَيَانِ	رُؤِيتُمَا	تَرَيَانِ	رَأَيْتُمَا	تُرْضَيَانِ	رُضِيتُمَا	تَرْضَيَانِ	رَضِيتُمَا		
تُرَيْنَ	رُؤِيتُنَّ	تَرَيْنَ	رَأَيْتُنَّ	تُرْضَيْنَ	رُضِيتُنَّ	تَرْضَيْنَ	رَضِيتُنَّ		
أُرَى	رُؤِيتُ	أَرَى	رَأَيْتُ	أُرْضَى	رُضِيتُ	أَرْضَى	رَضِيتُ	متكلّم 1. ŞAHIS	
نُرَى	رُئِينَا	نَرَى	رَأَيْنَا	نُرْضَى	رُضِينَا	نَرْضَى	رَضِينَا		
7يُزَلْزَلُ	زُلْزِلَ	يُزَلْزِلُ	زَلْزَلَ	يُوقَى	وُقِيَ	يَقِي	وَقَى	ERKEK	GAİB 3. ŞAHIS
يُزَلْزَلاَنِ	زُلْزِلاَ	يُزَلْزِلاَنِ	زَلْزَلاَ	يُوقَيَانِ	وُقِيا	يَقِيَانِ	وقَيَا		
يُزَلْزَلُونَ	زُلْزِلُوا	يُزَلْزِلُونَ	زَلْزَلُوا	يُوقَوْنَ	وُقُوا	يَقُونَ	وَقَوْا		
تُزَلْزَلُ	زُلْزِلَتْ	تُزَلْزِلُ	زَلْزَلَتْ	تُوقَى	وُقِيَتْ	تَقِي	وَقَتْ	KADIN	
تُزَلْزَلاَنِ	زُلْزِلَتَا	تُزَلْزِلاَنِ	زَلْزَلَتَا	تُوقَيَانِ	وُقِيَتَا	تَقِيَانِ	وَقَتَا		
يُزَلْزَلْنَ	زُلْزِلْنَ	يُزَلْزِلْنَ	زَلْزَلْنَ	يُوقَيْنَ	وُقِينَ	يَقِينَ	وَقَيْنَ		
تُزَلْزَلُ	زُلْزِلْتَ	تُزَلْزِلُ	زَلْزَلْتَ	تُوقَى	وُقِيتَ	تَقِي	وَقَيْتَ	ERKEK	MUHATAB 2, ŞAHIS
تُزَلْزَلاَنِ	زُلْزِلْتُمَا	تُزَلْزِلاَنِ	زَلْزَلْتُمَا	تُوقَيَانِ	وُقِيتُمَا	تَقِيَانِ	وَقَيْتُمَا		
تُزَلْزَلُونَ	زُلْزِلْتُمْ	تُزَلْزِلُونَ	زَلْزَلْتُمْ	تُوقَوْنَ	وُقِيتُمْ	تَقُونَ	وَقَيْتُمْ		
تُزَلْزَلِينَ	زُلْزِلْتِ	تُزَلْزِلِينَ	زَلْزَلْتِ	تُوقَيْنَ	وُقِيتِ	تَقِينَ	وَقَيْتِ	KADIN	
تُزَلْزَلاَنِ	زُلْزِلْتُمَا	تُزَلْزِلاَنِ	زَلْزَلْتُمَا	تُوقَيَانِ	وُقِيتُمَا	تَقِيَانِ	وَقَيْتُمَا		
تُزَلْزَلْنَ	زُلْزِلْتُنَّ	تُزَلْزِلْنَ	زَلْزَلْتُنَّ	تُوقَيْنَ	وُقِيتُنَّ	تَقِينَ	وَقَيْتُنَّ		
أُزَلْزَلُ	زُلْزِلْتُ	أُزَلْزِلُ	زَلْزَلْتُ	أُوقَى	وُقِيتُ	أَقِي	وَقَيْتُ	متكلّم 1. ŞAHIS No: 20-21	
نُزَلْزَلُ	زُلْزِلْنَا	نُزَلْزِلُ	زَلْزَلْنَا	نُوقَى	وُقِينَا	نَقِي	وَقَيْنَا		

إقرار **İKRAR ETMEK: İF'AL BABI – MUZAAF** إكْرام **İKRAM ETMEK : İF'AL BABI-SALİM**

No.23	مجهول	معلوم		EDİLGEN		ETKEN		NO.22	
يُقَرُّ	أُقِرَّ	يُقِرُّ	أَقَرَّ	يُكْرَمُ	أُكْرِمَ	يُكْرِمُ	أَكْرَمَ	ERKEK	GAİB 3. ŞAHIS
يُقَرَّانِ	أُقِرَّا	يُقِرَّانِ	أَقَرَّا	يُكْرَمَانِ	أُكْرِمَا	يُكْرِمَانِ	أَكْرَمَا		
يُقَرُّونَ	أُقِرُّوا	يُقِرُّونَ	أَقَرُّوا	يُكْرَمُونَ	أُكْرِمُوا	يُكْرِمُونَ	أَكْرَمُوا		
تُقَرُّ	أُقِرَّتْ	تُقِرُّ	أَقَرَّتْ	تُكْرَمُ	أُكْرِمَتْ	تُكْرِمُ	أَكْرَمَتْ	KADIN	
تُقَرَّانِ	أُقِرَّتَا	تُقِرَّانِ	أَقَرَّتَا	تُكْرَمَانِ	أُكْرِمَتَا	تُكْرِمَانِ	أَكْرَمَتَا		
يُقْرَرْنَ	أُقْرِرْنَ	يُقْرِرْنَ	أَقْرَرْنَ	يُكْرَمْنَ	أُكْرِمْنَ	يُكْرِمْنَ	أَكْرَمْنَ		
تُقَرُّ	أُقْرِرْتَ	تُقِرُّ	أُقْرِرْتَ	تُكْرَمُ	أُكْرِمْتَ	تُكْرِمُ	أَكْرَمْتَ	ERKEK	MUHATAB 2, ŞAHIS
تُقَرَّانِ	أُقْرِرْتُمَا	تُقَرَّانِ	أَقْرَرْتُمَا	تُكْرَمَانِ	أُكْرِمْتُمَا	تُكْرِمَانِ	أَكْرَمْتُمَا		
تُقَرُّونَ	أُقْرِرْتُمْ	تُقِرُّونَ	أَقْرَرْتُمْ	تُكْرَمُونَ	أُكْرِمْتُمْ	تُكْرِمُونَ	أَكْرَمْتُمْ		
تُقَرِّينَ	أُقْرِرْتِ	تُقِرِّينَ	أَقْرَرْتِ	تُكْرَمِينَ	أُكْرِمْتِ	تُكْرِمِينَ	أَكْرَمْتِ	KADIN	
تُقَرَّانِ	أُقْرِرْتُمَا	تُقِرَّانِ	أَقْرَرْتُمَا	تُكْرَمَانِ	أُكْرِمْتُمَا	تُكْرِمَانِ	أَكْرَمْتُمَا		
تُقْرَرْنَ	أُقْرِرْتُنَّ	تُقْرِرْنَ	أَقْرَرْتُنَّ	تُكْرَمْنَ	أُكْرِمْتُنَّ	تُكْرِمْنَ	أَكْرَمْتُنَّ		
أُقَرُّ	أُقْرِرْتُ	أُقِرُّ	أَقْرَرْتُ	أُكْرَمُ	أُكْرِمْتُ	أُكْرِمُ	أَكْرَمْتُ	متكلّم 1. ŞAHIS	
نُقَرُّ	أُقْرِرْنَا	نُقِرُّ	أَقْرَرْنَا	نُكْرَمُ	أُكْرِمْنَا	نُكْرِمُ	أَكْرَمْنَا		
يُشَارُ	أُشِيرَ	يُشِيرُ	أَشَارَ	يُؤْمَنُ	أُومِنَ	يُؤْمِنُ	آمَنَ	ERKEK	GAİB 3. ŞAHIS
يُشَارَانِ	أُشِيرَا	يُشِيرَانِ	أَشَارَا	يُيُؤْمَنَانِ	أومِنَا	يُيُؤْمِنَانِ	آمَنَا		
يُشَارُونَ	أُشِيرُوا	يُشِيرُونَ	أَشَارُوا	يُؤْمَنُونَ	أُومِنُوا	يُؤْمِنُونَ	آمَنُوا		
تُشَارُ	أُشِيرَتْ	تُشِيرُ	أَشَارَتْ	تُؤْمَنُ	أُومِنَتْ	تُؤْمِنُ	آمَنَتْ	KADIN	
تُشَارَانِ	أُشِيرَتَا	تُشِيرَانِ	أَشَارَتَا	تُؤْمَنَانِ	أُومِنَتَا	تُؤْمِنَانِ	آمَنَتَا		
يُشَرْنَ	أُشِرْنَ	يُشِرْنَ	أَشَرْنَ	يُؤْمَنَّ	أُومِنَّ	يُؤْمِنَّ	آمَنَّ		
تُشَارُ	أُشِرْتَ	تُشِيرُ	أَشَرْتَ	تُؤْمَنُ	أُومِنْتَ	تُؤْمِنُ	آمَنْتَ	ERKEK	MUHATAB 2, ŞAHIS
تُشَارَانِ	أُشِرْتُمَا	تُشِيرَانِ	أَشَرْتُمَا	تُؤْمَنَانِ	أُومِنْتُمَا	تؤْمِنَانِ	آمَنْتُمَا		
تُشَارُونَ	أُشِرْتُمْ	تُشِيرُونَ	أَشَرْتُمْ	تُؤْمَنُونَ	أُومِنْتُمْ	تُؤْمِنُونَ	آمَنْتُمْ		
تُشَارِينَ	أُشِرْتِ	تُشِيرِينَ	أَشَرْتِ	تُؤْمَنِينَ	أُومِنْتِ	تُؤْمِنِينَ	آمَنْتِ	KADIN	
تُشَارَانِ	أُشِرْتُمَا	تُشِيرَانِ	أَشَرْتُمَا	تُؤْمَنَانِ	أُومِنْتُمَا	تُؤْمِنَانِ	آمَنْتُمَا		
تُشَرْنَ	أُشِرْتُنَّ	تُشِرْنَ	أَشَرْتُنَّ	تُؤْمَنَّ	أُومِنْتُنَّ	تُؤْمِنَّ	آمَنْتُنَّ		
أُشَارُ	أُشِرْتُ	أُشِيرُ	أَشَرْتُ	أُومَنُ	أُومِنْتُ	أُومِنُ	آمَنْتُ	متكلّم 1. ŞAHIS N0.24-25	
نُشَارُ	أُشِرْنَا	نُشِيرُ	أَشَرْنَا	نُؤْمَنُ	أُومِنَّا	نُؤْمِنُ	آمَنَّا		

تقدير ÖLÇMEK : TEF’IYL BABI SALİM -- إراءة GÖSTERMEK:İF’AL BABI MEHMUZ/NAKIS

No.27	مجهول		معلوم		EDİLGEN		ETKEN		NO.26	
يُقَدَّرُ	قُدِّرَ	يُقَدِّرُ	قَدَّرَ	يُرَى	أُرِيَ	يُرِي	أَرَى	ERKEK	GAİB 3. ŞAHIS
يُقَدَّرَانِ	قُدِّرَا	يُقَدِّرَانِ	قَدَّرَا	يُرَيَانِ	أُرِيَا	يُرِيَانِ	أَرَيَا		
يُقَدَّرُونَ	قُدِّرُوا	يُقَدِّرُونَ	قَدَّرُوا	يُرَوْنَ	أُرُوا	يُرُونَ	أَرَوْا		
تُقَدَّرُ	قُدِّرَتْ	تُقَدِّرُ	قَدَّرَتْ	تُرَى	أُرِيَتْ	تُرِي	أَرَتْ	KADIN	
تُقَدَّرَانِ	قُدِّرَتَا	تُقَدِّرَانِ	قَدَّرَتَا	تُرَيَانِ	أُرِيَتَا	تُرِيَانِ	أَرَتَا		
يُقَدَّرْنَ	قُدِّرْنَ	يُقَدِّرْنَ	قَدَّرْنَ	يُرَيْنَ	أُرِينَ	يُرِينَ	أَرَيْنَ		
تُقَدَّرُ	قُدِّرْتَ	تُقَدِّرُ	قَدَّرْتَ	تُرَى	أُرِيتَ	تُرِي	أَرَيْتَ	ERKEK	MUHATAB 2, ŞAHIS
تُقَدَّرَانِ	قُدِّرْتُمَا	تُقَدِّرَانِ	قَدَّرْتُمَا	تُرَيَانِ	أُرِيتُمَا	تُرِيَانِ	أَرَيْتُمَا		
تُقَدَّرُونَ	قُدِّرْتُمْ	تُقَدِّرُونَ	قَدَّرْتُمْ	تُرَوْنَ	أُرِيتُمْ	تُرُونَ	أَرَيْتُمْ		
تُقَدَّرِينَ	قُدِّرْتِ	تُقَدِّرِينَ	قَدَّرْتِ	تُرَيْنَ	أُرِيتِ	تُرِينَ	أَرَيْتِ	KADIN	
تُقَدَّرَانِ	قُدِّرْتُمَا	تُقَدِّرَانِ	قَدَّرْتُمَا	تُرَيَانِ	أُرِيتُمَا	تُرِيَانِ	أَرَيْتُمَا		
تُقَدَّرْنَ	قُدِّرْتُنَّ	تُقَدِّرْنَ	قَدَّرْتُنَّ	تُرَيْنَ	أُرِيتُنَّ	تُرِينَ	أَرَيْتُنَّ		
أُقَدَّرُ	قُدِّرْتُ	أُقَدِّرُ	قَدَّرْتُ	أُرَى	أُرِيتُ	أُرِي	أَرَيْتُ	متكلّم 1. ŞAHIS	
نُقَدَّرُ	قُدِّرْنَا	نُقَدِّرُ	قَدَّرْنَا	نُرَى	أُرِينَا	نُرِي	أَرَيْنَا		
يُصَفَّى	صُفِّيَ	يُصَفِّي	صَفَّى	يُعْطَى	أُعْطِيَ	يُعْطِي	أَعْطَى	ERKEK	GAİB 3. ŞAHIS
يُصَفَّيَانِ	صُفِّيَا	يُصَفِّيَانِ	صَفَّيَا	يُعْطَيَانِ	أُعْطِيَا	يُعْطِيَانِ	أَعْطَيَا		
يُصَفَّوْنَ	صُفُّوا	يُصَفُّونَ	صَفَّوْا	يُعْطَوْنَ	أُعْطُوا	يُعْطُونَ	أَعْطَوْا		
تُصَفَّى	صُفِّيَتْ	تُصَفِّي	صَفَّتْ	تُعْطَى	أُعْطِيَتْ	تُعْطِي	أَعْطَتْ	KADIN	
تُصَفَّيَانِ	صُفِّيَتَا	تُصَفِّيَانِ	صَفَّتَا	تُعْطَيَانِ	أُعْطِيَتَا	تُعْطِيَانِ	أَعْطَتَا		
يُصَفَّيْنَ	صُفِّينَ	يُصَفِّينَ	صَفَّيْنَ	يُعْطَيْنَ	أُعْطِينَ	يُعْطِينَ	أَعْطَيْنَ		
تُصَفَّي	صُفِّيتَ	تُصَفِّي	صَفَّيْتَ	تُعْطَى	أُعْطِيتَ	تُعْطِي	أَعْطَيْتَ	ERKEK	MUHATAB 2, ŞAHIS .S
تُصَفَّيَانِ	صُفِّيتُمَا	تُصَفِّيَانِ	صَفَّيْتُمَا	تُعْطَيَانِ	أُعْطِيتُمَا	تُعْطِيَانِ	أَعْطَيْتُمَا		
تُصَفَّوْنَ	صُفِّيتُمْ	تُصَفُّونَ	صَفَّيْتُمْ	تُعْطَوْنَ	أُعْطِيتُمْ	تُعْطُونَ	أَعْطَيْتُمْ		
تُصَفَّيْنَ	صُفِّيتِ	تُصَفِّينَ	صَفَّيْتِ	تُعْطَيْنَ	أُعْطِيتِ	تُعْطِينَ	أَعْطَيْتِ	KADIN	
تُصَفَّيَانِ	صُفِّيتُمَا	تُصَفِّيَانِ	صَفَّيْتُمَا	تُعْطَيَانِ	أُعْطِيتُمَا	تُعْطِيَانِ	أَعْطَيْتُمَا		
تُصَفَّيْنَ	صُفِّيتُنَّ	تُصَفِّينَ	صَفَّيْتُنَّ	تُعْطَيْنَ	أُعْطِيتُنَّ	تُعْطِينَ	أَعْطَيْتُنَّ		
أُصَفَّي	صُفِّيتُ	أُصَفِّي	صَفَّيْتُ	أُعْطَى	أُعْطِيتُ	أُعْطِي	أَعْطَيْتُ	متكلّم 1. ŞAHIS N0.28-29	
نُصَفَّى	صُفِّينَا	نُصَفِّي	صَفَّيْنَا	نُعْطَى	أُعْطِينَا	نُعْطِي	أَعْطَيْنَا		

ملاقاة ولقاء **MÜLAKAT:TEFAUL NAKIS** مُقاتَلَة وقِتال **SAVAŞMAK:MÜFAALE–SALİM**

No.31	مجهول	معلوم		EDİLGEN		ETKEN		NO.30	
يُلاَقَى	لُوقِيَ	يُلاَقِي	لاَقَى	يُقَاتَلُ	قُوتِلَ	يُقَاتِلُ	قَاتَلَ	ERKEK	GAİB 3. ŞAHIS
يُلاَقَيَانِ	لُوقِيَا	يُلاَقِيَانِ	لاَقَيَا	يُقَاتَلاَنِ	قُوتِلاَ	يُقَاتِلاَنِ	قَاتَلاَ		
يُلاَقَوْنَ	لُوقُوا	يُلاَقُونَ	لاَقَوْا	يُقَاتَلُونَ	قُوتِلُوا	يُقَاتِلُونَ	قَاتَلُوا		
تُلاَقَى	لُوقِيَتْ	تُلاَقِي	لاَقَتْ	تُقَاتَلُ	قُوتِلَتْ	تُقَاتِلُ	قَاتَلَتْ	KADIN	
تُلاَقَيَانِ	لُوقِيَتَا	تُلاَقِيَانِ	لاَقَتَا	تُقَاتَلاَنِ	قُوتِلَتَا	تُقَاتِلاَنِ	قَاتَلَتَا		
يُلاَقَيْنَ	لُوقِينَ	يُلاَقِينَ	لاَقَيْنَ	يُقَاتَلْنَ	قُوتِلْنَ	يُقَاتِلْنَ	قَاتَلْنَ		
تُلاَقَى	لُوقِيتَ	تُلاَقِي	لاَقَيْتَ	تُقَاتَلُ	قُوتِلْتَ	تُقَاتِلُ	قَاتَلْتَ	ERKEK	MUHATAB 2, ŞAHIS
تُلاَقَيَانِ	لُوقِيتُمَا	تُلاَقِيَانِ	لاَقَيْتُمَا	تُقَاتَلاَنِ	قُوتِلْتُمَا	تُقَاتِلاَنِ	قَاتَلْتُمَا		
تُلاَقَوْنَ	لُوقِيتُمْ	تُلاَقُونَ	لاَقَيْتُمْ	تُقَاتَلُونَ	قُوتِلْتُمْ	تُقَاتِلُونَ	قَاتَلْتُمْ		
تُلاَقَيْنَ	لُوقِيتِ	تُلاَقِينَ	لاَقَيْتِ	تُقَاتَلِينَ	قُوتِلْتِ	تُقَاتِلِينَ	قَاتَلْتِ	KADIN	
تُلاَقَيَانِ	لُوقِيتُمَا	تُلاَقِيَانِ	لاَقَيْتُمَا	تُقَاتَلاَنِ	قُوتِلْتُمَا	تُقَاتِلاَنِ	قَاتَلْتُمَا		
تُلاَقَيْنَ	لُوقِيتُنَّ	تُلاَقِينَ	لاَقَيْتُنَّ	تُقَاتَلْنَ	قُوتِلْتُنَّ	تُقَاتِلْنَ	قَاتَلْتُنَّ		
أُلاَقَى	لُوقِيتُ	أُلاَقِي	لاَقَيْتُ	أُقَاتَلُ	قُوتِلْتُ	أُقَاتِلُ	قَاتَلْتُ	متكلّم 1. ŞAHIS	
نُلاَقَى	لُوقِينَا	نُلاَقِي	لاَقَيْنَا	نُقَاتَلُ	قُوتِلْنَا	نُقَاتِلُ	قَاتَلْنَا		
يُنْكَسَرُ	اُنْكُسِرَ	يَنْكَسِرُ	اِنْكَسَرَ	يُمَآسُّ	مُوسَّ	يُمَآسُّ	مآسَّ	ERKEK	GAİB 3. ŞAHIS
يُنْكَسَرَانِ	اُنْكُسِرَا	يَنْكَسِرَانِ	اِنْكَسَرَا	يُمَآسَّانِ	مُوسَّا	يُمَآسَّانِ	مآسَّا		
يُنْكَسَرُونَ	اُنْكُسِرُوا	يَنْكَسِرُونَ	اِنْكَسَرُوا	يُمَآسُّونَ	مُوسُّوا	يُمَآسُّونَ	مآسُّوا		
تُنْكَسَرُ	اُنْكُسِرَتْ	تَنْكَسِرُ	اِنْكَسَرَتْ	تُمَآسُّ	مُوسَّتْ	تُمَآسُّ	مآسَّتْ	KADIN	
تُنْكَسَرَانِ	اُنْكُسِرَتَا	تَنْكَسِرَانِ	اِنْكَسَرَتَا	تُمَآسَّانِ	مُوسَّتَا	تُمَآسَّانِ	مآسَّتَا		
يُنْكَسَرْنَ	اُنْكُسِرْنَ	يَنْكَسِرْنَ	اِنْكَسَرْنَ	يُمَاسَسْنَ	مُوسَسْنَ	يُمَاسِسْنَ	مَاسَسْنَ		
تُنْكَسَرُ	اُنْكُسِرْتَ	تَنْكَسِرُ	اِنْكَسَرْتَ	تُمَآسُّ	مُوسَسْتَ	تُمَآسُّ	مَاسَسْتَ	ERKEK	MUHATAB 2, ŞAHIS
تُنْكَسَرَانِ	اُنْكُسِرْتُمَا	تَنْكَسِرَانِ	اِنْكَسَرْتُمَا	تُمَآسَّانِ	مُوسَسْتُمَا	تُمَآسَّانِ	مَاسَسْتُمَا		
تُنْكَسَرُونَ	اُنْكُسِرْتُمْ	تَنْكَسِرُونَ	اِنْكَسَرْتُمْ	تُمَآسُّونَ	مُوسَسْتُمْ	تُمَآسُّونَ	مَاسَسْتُمْ		
تُنْكَسَرِينَ	اُنْكُسِرْتِ	تَنْكَسِرِينَ	اِنْكَسَرْتِ	تُمَآسِّينَ	مُوسَسْتِ	تُمَآسِّينَ	مَاسَسْتِ	KADIN	
تُنْكَسَرَانِ	اُنْكُسِرْتُمَا	تَنْكَسِرَانِ	اِنْكَسَرْتُمَا	تُمَآسَّانِ	مُوسَسْتُمَا	تُمَآسَّانِ	ماسستما		
تُنْكَسَرْنَ	اُنْكُسِرْتُنَّ	تَنْكَسِرْنَ	اِنْكَسَرْتُنَّ	تُمَاسَسْنَ	مُوسَسْتُنَّ	تُمَاسِسْنَ	مَاسَسْتُنَّ		
أُنْكَسَرُ	اُنْكُسِرْتُ	أَنْكَسِرُ	اِنْكَسَرْتُ	أُمَآسُّ	مُوسَسْتُ	أُمَآسُّ	مَاسَسْتُ	متكلّم 1. ŞAHIS No. 32-33	
نُنْكَسَرُ	اُنْكُسِرْنَا	نَنْكَسِرُ	اِنْكَسَرْنَا	نُمَآسُّ	مُوسَسْنَا	نُمَآسُّ	مَاسَسْنَا		

انحِناء BÜKÜLMEK : İNFİAL BABI–NAKIS **اِنحِلال ÇÖZÜLMEK: İNFİAL BABI –MUZAAF**

No.35	مجهول	معلوم		EDİLGEN		ETKEN		NO.34	
يُنْحَنَى	اُنْحُنِيَ	يَنْحَنِي	اِنْحَنَى	يُنْحَلُّ	اُنْحُلَّ	يَنْحَلُّ	اِنْحَلَّ	ERKEK	GAİB 3. ŞAHIS
يُنْحَنَيَانِ	اُنْحُنِيَا	يَنْحَنِيَانِ	اِنْحَنَيَا	يُنْحَلاَّنِ	اُنْحُلاَّ	يَنْحَلاَّنِ	اِنْحَلاَّ		
يُنْحَنَوْنَ	اُنْحُنُوا	يَنْحَنُونَ	اِنْحَنَوْا	يُنْحَلُّونَ	اُنْحُلُّوا	يَنْحَلُّونَ	اِنْحَلُّوا		
تُنْحَنَى	اُنْحُنِيَتْ	تَنْحَنِي	اِنْحَنَتْ	تُنْحَلُّ	اُنْحُلَّتْ	تَنْحَلُّ	اِنْحَلَّتْ	KADIN	
تُنْحَنَيَانِ	اُنْحُنِيَتَا	َتنْحَنِيَانِ	اِنْحَنَتَا	تُنْحَلاَّنِ	اُنْحُلَّتَا	تَنْحَلاَّنِ	اِنْحَلَّتَا		
يُنْحَنَيْنَ	اُنْحُنِينَ	يَنْحَنِينَ	اِنْحَنَيْنَ	يُنْحَلَلْنَ	اُنْحُلِلْنَ	يَنْحَلِلْنَ	اِنْحَلَلْنَ		
تُنْحَنَى	اُنْحُنِيتَ	تَنْحَنِي	اِنْحَنَيْتَ	تُنْحَلُّ	اُنْحُلِلْتَ	تَنْحَلُّ	اِنْحَلَلْتَ	ERKEK	MUHATAB 2, ŞAHIS
تُنْحَنَيَانِ	اُنْحُنِيتُمَا	َتنْحَنِيَانِ	اِنْحَنَيْتُمَا	تُنْحَلاَّنِ	اُنْحُلِلْتُمَا	تَنْحَلاَّنِ	اِنْحَلَلْتُمَا		
تشْحَنَوْنَ	اُنْحُنِيتُمْ	تَنْحَنُونَ	اِنْحَنَيْتُمْ	تُنْحَلُّونَ	اُنْحُلِلْتُمْ	تَنْحَلُّونَ	اِنْحَلَلْتُمْ		
تُنْحَنَيْنَ	اُنْحُنِيتِ	تَنْحَنِينَ	اِنْحَنَيْتِ	تُنْحَلِّينَ	اُنْحُلِلْتِ	تَنْحَلِّينَ	اِنْحَلَلْتِ	KADIN	
تُنْحَنَيَانِ	اُنْحُنِيتُمَا	َتنْحَنِيَانِ	اِنْحَنَيْتُمَا	تُنْحَلاَّنِ	اُنْحُلِلْتُمَا	تَنْحَلاَّنِ	اِنْحَلَلْتُمَا		
تُنْحَنَيْنَ	اُنْحُنِيتُنَّ	تَنْحَنِينَ	اِنْحَنَيْتُنَّ	تُنْحَلَلْنَ	اُنْحُلِلْتُنَّ	تَنْحَلِلْنَ	اِنْحَلَلْتُنَّ		
أُنْحَنَى	اُنْحُنِيتُ	أَنْحَنِي	اِنْحَنَيْتُ	َأُنْحَلُّ	اُنْحُلِلْتُ	أَنْحَلُّ	اِنْحَلَلْتُ	متكلّم 1. ŞAHIS	
نُنْحَنَى	اُنْحُنِينَا	نَنْحَنِي	اِنْحَنَيْنَا	نُنْحَلُّ	اُنْحُلِلْنَا	نَنْحَلُّ	اِنْحَلَلْنَا		
يُنْتَقلُ	اُنْتُقِلَ	يَنْتَقِلُ	اِنْتَقَلَ	يُنْقَادُ	اِنْقِيدَ	يَنْقَادُ	اِنْقَادَ	ERKEK	GAİB 3. ŞAHIS
يُنْتَقَلاَنِ	اُنْتُقِلاَ	يَنْتَقِلَان	اِنْتَقَلَا	يُنْقَادَانِ	اِنْقِيدَا	يَنْقَادَانِ	اِنْقَادَا		
يُنْتَقَلُونَ	اُنْتُقِلُوا	يَنْتَقِلُونَ	اِنْتَقَلُوا	يُنْقَادُونَ	اِنْقِيدُوا	يَنْقَادُونَ	اِنْقَادُوا		
تُنْتَقَلُ	اُنْتُقِلَتْ	تنْتَقِلُ	اِنْتَقَلَتْ	تُنْقَادُ	اِنْقِيدَتْ	تَنْقَادُ	اِنْقَادَتْ	KADIN	
تُنْتَقَلاَنِ	اُنْتُقِلَتَا	تنْتَقِلَانِ	اِنْتَقَلَتَا	تُنْقَادَانِ	اِنْقِيدَتَا	تَنْقَادَانِ	اِنْقَادَتَا		
يُنْتَقَلْنَ	اُنْتُقِلْنَ	يَنْتَقِلْنَ	اِنْتَقَلْنَ	يُنْقَدْنَ	اِنْقِدْنَ	يَنْقَدْنَ	اِنْقَدْنَ		
تُنْتَقَلُ	اُنْتُقِلْتَ	تنْتَقِلُ	اِنْتَقَلْتَ	تُنْقَادُ	اِنْقِدْتَ	تَنْقَادُ	اِنْقَدْتَ	ERKEK	MUHATAB 2, ŞAHIS.
تُنْتَقَلاَنِ	اُنْتُقِلْتُمَا	تَنْتَقِلَانِ	اِنْتَقَلْتُما	تُنْقَادَانِ	اِنْقِدْتُمَا	تَنْقَادَانِ	اِنْقَدْتُمَا		
تُنْتَقَلُونَ	اُنْتُقِلْتُمْ	تَنْتَقِلُونَ	اِنْتَقَلْتُمْ	تُنْقَادُونَ	اِنْقِدْتُمْ	تَنْقَادُونَ	اِنْقَدْتُمْ		
تُنْتَقَلِينَ	اُنْتُقِلْتِ	تَنْتَقِلِبنَ	اِنْتَقَلْتِ	تُنْقَادِينَ	اِنْقِدْتِ	تَنْقَادِينَ	اِنْقَدْتِ	KADIN	
تُنْتَقَلاَنِ	اُنْتُقِلْتُمَا	تَنْتَقِلَانِ	اِنْتَقَلْتُتَّ	تُنْقَادَانِ	اِنْقِدْتُمَا	تَنْقَادَانِ	اِنْقَدْتُمَا		
تُنْتَقَلْنَ	اُنْتُقِلْتُنَّ	تَنْتَقِلْنَ	اِنْتَقَلْتُنَّ	تُنْقَدْنَ	اِنْقِدْتُنَّ	تَنْقَدْنَ	اِنْقَدْتُنَّ		
أُنْتَقَلُ	اُنْتُقِلْتُ	أَنْتَقِلُ	اِنْتَقَلْتُ	أُنْقَادُ	ِاِنْقِدْتُ	أَنْقَادُ	اِنْقَدْتُ	متكلّم 1. ŞAHIS No. 36-37	
نُنْتَقَلُ	اُنْتُقِلْنَا	نَنْتَقِلُ	اِنْتَقَلْنا	نُنْقَادُ	اِنْقِدْنَا	نَنْقَادُ	اِنْقَدْنَا		

اِتّفاقANLAŞMAK: İFTİAL BABI/MİSAL-i VAVİ　　ايتلاف UYUŞMAK: İFTİAL – MEHMUZ

No.39	مجهول	معلوم		EDİLGEN		ETKEN		NO.38	
يُتَّفَقُ	اُتُّفِقَ	بَتَّفِقُ	اِتَّفَقَ	يُؤْتَلَف	أُوتُلِفَ	يَأْتَلِفُ	اِيتَلَفَ	ERKEK	GAİB 3. ŞAHIS
يُتَّفَقانِ	اُتُّفِقا	بَتَّفِقانِ	اِتَّفَقَا	يُؤْتَلَفَانِ	أُوتُلِفَا	يَأْتَلِفَانِ	اِيتَلَفَا		
يُتَّفَقونَ	اُتُّفِقوا	بَتَّفِقونَ	اِتَّفَقُوا	يُؤْتَلَفُونَ	أُوتُلِفُوا	يَأْتَلِفُونَ	اِيتَلَفُوا		
تُتَّفَقُ	اُتُّفِقَتْ	تَتَّفِقُ	اِتَّفَقَتْ	تُؤْتَلَفُ	أُوتُلِفَتْ	تَأْتَلِفُ	اِيتَلَفَتْ	KADIN	
تُتَّفَقانِ	اُتُّفِقَتا	تَتَّفِقانِ	اِتَّفَقَتا	تُؤْتَلَفَانِ	أُوتُلِفَتَا	تَأْتَلِفَانِ	اِيتَلَفَتَا		
يُتَّفَقْنَ	اُتُّفِقْنَ	بَتَّفِقْنَ	اِتَّفَقْنَ	يُؤْتَلَفْنَ	أُوتُلِفْنَ	يَأْتَلِفْنَ	اِيتَلَفْنَ		
تُتَّفَقُ	اُتُّفِقْتَ	تَتَّفِقُ	اِتَّفَقْتَ	تُؤْتَلَفُ	أُوتُلِفْتَ	تَأْتَلِفُ	اِيتَلَفْتَ	ERKEK	MUHATAB 2, ŞAHIS
تُتَّفَقانِ	اُتُّفِقْتُما	تَتَّفِقانِ	اِتَّفَقْتُما	تُؤْتَلَفَانِ	أُوتُلِفْتُمَا	تَأْتَلِفَانِ	اِيتَلَفْتُمَا		
تُتَّفَقونَ	اُتُّفِقْتُمْ	تَتَّفِقونَ	اِتَّفَقْتُمْ	تُؤْتَلَفُونَ	أُوتُلِفْتُمْ	تَأْتَلِفُونَ	اِيتَلَفْتُمْ		
تُتَّفَقينَ	اُتُّفِقْتِ	تَتَّفِقينَ	اِتَّفَقْتِ	تُؤْتَلَفِينَ	أُوتُلِفْتِ	تَأْتَلِفِينَ	اِيتَلَفْتِ	KADIN	
تُتَّفَقانِ	اُتُّفِقْتُما	تَتَّفِقانِ	اِتَّفَقْتُما	تُؤْتَلَفَانِ	أُوتُلِفْتُمَا	تَأْتَلِفَانِ	اِيتَلَفْتُمَا		
تُتَّفَقْنَ	اُتُّفِقْتُنَّ	تَتَّفِقْنَ	اِتَّفَقْتُنَّ	تُؤْتَلَفْنَ	أُوتُلِفْتُنَّ	تَأْتَلِفْنَ	اِيتَلَفْتُنَّ		
أُتَّفَقُ	اُتُّفِقْتُ	أَتَّفِقُ	اِتَّفَقْتُ	أُوتَلَفُ	أُوتُلِفْتُ	آتَلِفُ	اِيتَلَفْتُ	متكلّم 1. ŞAHIS	
نُتَّفَقُ	اُتُّفِقْنا	نَتَّفِقُ	اِتَّفَقْنا	نُؤْتَلَفُ	أُوتُلِفْنَا	تَأْتَلِفُ	اِيتَلَفْنَا		
يُحْتَاجُ	اِحْتِيجَ	يَحْتَاجُ	اِحْتَاجَ	يُشْتَقُّ	اُشْتُقّ	يَشْتَقُّ	اِشْتَقَّ	ERKEK	GAİB 3. ŞAHIS
يُحْتَاجَانِ	اِحْتِيجَا	يَحْتَاجَانِ	احْتَاجَا	يُشْتَقَّانِ	اُشْتُقَّا	يَشْتَقَّانِ	اِشْتَقَّا		
يُحْتَاجُونَ	اِحْتِيجُوا	يَحْتَاجُونَ	اِحْتَاجُوا	يُشْتَقُّونَ	اُشْتُقُّوا	يَشْتَقُّونَ	اِشْتَقُّوا		
تُحْتَاجُ	اِحْتِيجَتْ	تَحْتَاجُ	اِحْتَاجَتْ	تُشْتَقُّ	اُشْتُقَّتْ	تَشْتَقُّ	اِشْتَقَّتْ	KADIN	
تُحْتَاجَانِ	اِحْتِيجَتَا	تَحْتَاجَانِ	اِحْتَاجَتَا	تُشْتَقَّانِ	اُشْتُقَّتَا	تَشْتَقَّانِ	اِشْتَقَّتَا		
يُحْتَجْنَ	اِحْتِجْنَ	يَحْتَجْنَ	اِحْتَجْنَ	يُشْتَقَقْنَ	اُشْتُقِقْنَ	يَشْتَقِقْنَ	اِشْتَقَقْنَ		
تُحْتَاجُ	احْتِجْتَ	تَحْتَاجُ	اِحْتَجْتَ	تُشْتَقُّ	اُشْتُقِقْتَ	تَشْتَقّ	اِشْتَقَقْتَ	ERKEK	MUHATAB 2, ŞAHIS
تُحْتَاجَانِ	اِحْتِجْتُما	تَحْتَاجَانِ	اِحْتَجْتُمَا	تُشْتَقَّانِ	اُشْتُقِقْتُمَا	تَشْتَقَّانِ	اِشْتَقَقْتُمَا		
تُحْتَاجُونَ	اِحْتِجْتُمْ	تَحْتَاجُونَ	اِحْتَجْتُمْ	تُشْتَقُّونَ	اُشْتُقِقْتُمْ	تشْتَقُونَ	اِشْتَقَقْتُمْ		
تُحْتَاجِينَ	اِحْتِجْتِ	تَحْتَاجِينَ	اِحْتَجْتِ	تُشْتَقِّينَ	اُشْتُقِقْتِ	تَشْتَقِّينَ	اِشْتَقَقْتِ	KADIN	
تُحْتَاجَانِ	اِحْتِجْتُما	تَحْتَاجَانِ	اِحْتَجْتُمَا	تُشْتَقَّانِ	اُشْتُقِقْتُمَا	تَشْتَقَّانِ	اِشْتَقَقْتُمَا		
تُحْتَجْنَ	اِحْتِجْتُنَّ	تَحْتَجْنَ	اِحْتَجْتُنَّ	تُشْتَقَقْنَ	اُشْتُقِقْتُنَّ	تَشْتَقِقْنَ	اِشْتَقَقْتُنَّ		
أُحْتَاجُ	اِحْتِجْتُ	أَحْتَاجُ	اِحْتَجْتُ	أشْتَقُّ	أُشْتُقِقْتُ	أَشْتَقُّ	اِشْتَقَقْتُ	متكلّم 1. ŞAHIS No. 40--41	
نُحْتَاجُ	اِحْتِجْنَا	نَحْتَاجُ	اِحْتَجْنَا	نُشْتَقَ	اُشْتُقِقْنَا	نَشْتَقُّ	اِشْتَقَقْنا		

تعامل TEAMÜL: TEFAUL / SALİM — **تشكُّر TEŞEKKÜR ETMEK:TEFA'UL/SALİM**

No.43	مجهول	معلوم		EDİLGEN		ETKEN		NO.42	
يُتَعَامَلُ	تُعُومِلَ	يَتَعَامَلُ	تَعَامَلَ	يُتَشكَّرُ	تُشُكِّرَ	يَتَشَكَّرُ	تَشَكَّرَ	ERKEK	GAİB 3. ŞAHIS
يُتَعَامَلاَنِ	تُعُومِلاَ	يَتَعَامَلاَنِ	تَعَامَلاَ	يُتَشكَّرَانِ	تُشُكِّرَا	يَتَشَكَّرَانِ	تَشَكَّرَا		
يُتَعَامَلُونَ	تُعُومِلُوا	يَتَعَامَلُونَ	تَعَامَلُوا	يُتَشَكَّرُونَ	تُشُكِّرُوا	يَتَشَكَّرُونَ	تَشَكَّرُوا		
تُتَعَامَلُ	تُعُومِلَتْ	تَتَعَامَلُ	تَعَامَلَتْ	تُتَشَكَّرُ	تُشُكِّرَتْ	تَتَشَكَّرُ	تَشَكَّرَتْ	KADIN	
تَتَعَامَلاَنِ	تُعُومِلَتَا	تَتَعَامَلاَنِ	تَعَامَلَتَا	تُتَشَكَّرَانِ	تُشُكِّرَتَا	تَتَشَكَّرَانِ	تَشَكَّرَتَا		
يُتَعَامَلْنَ	تُعُومِلْنَ	يَتَعَامَلْنَ	تَعَامَلْنَ	يُتَشَكَّرْنَ	تُشُكِّرْنَ	يَتَشَكَّرْنَ	تَشَكَّرْنَ		
تُتَعَامَلُ	تُعُومِلْتَ	تَتَعَامَلُ	تَعَامَلْتَ	تُتَشَكَّرُ	تُشُكِّرْتَ	تَتَشَكَّرُ	تَشَكَّرْتَ	ERKEK	MUHATAB 2, ŞAHIS
تُتَعَامَلاَنِ	تُعُومِلْتُمَا	تَتَعَامَلاَنِ	تَعَامَلْتُمَا	تُتَشَكَّرَانِ	تُشُكِّرْتُمَا	تَتَشَكَّرَانِ	تَشَكَّرْتُمَا		
تُتَعَامَلُونَ	تُعُومِلْتُمْ	تَتَعَامَلُونَ	تَعَامَلْتُمْ	تُتَشَكَّرُونَ	تُشُكِّرْتُمْ	تَتَشَكَّرُونَ	تَشَكَّرْتُمْ		
تُتَعَامَلِينَ	تُعُومِلْتِ	تَتَعَامَلِينَ	تَعَامَلْتِ	تُتَشَكَّرِينَ	تُشُكِّرْتِ	تَتَشَكَّرِينَ	تَشَكَّرْتِ	KADIN	
تُتَعَامَلاَنِ	تُعُومِلْتُمَا	تَتَعَامَلاَنِ	تَعَامَلْتُمَا	تُتَشَكَّرَانِ	تُشُكِّرْتُمَا	تَشَكَّرَانِ	تَشَكَّرْتُمَا		
تُتَعَامَلْنَ	تُعُومِلْتُنَّ	تَتَعَامَلْنَ	تَعَامَلْتُنَّ	تُتَشَكَّرْنَ	تُشُكِّرْتُنَّ	تَتَشَكَّرْنَ	تَشَكَّرْتُنَّ		
أُتَعَامَلُ	تُعُومِلْتُ	أَتَعَامَلُ	تَعَامَلْتُ	أُتَشَكَّرُ	تُشُكِّرْتُ	أَتَشَكَّرُ	تَشَكَّرْتُ	متكلّم 1. ŞAHIS	
نُتَعَامَلُ	تُعُومِلْنَا	نَتَعَامَلُ	تَعَامَلْنَا	نُتَشَكَّرُ	تُشُكِّرْنَا	نَتَشَكَّرُ	تَشَكَّرْنَا		
يُتَمآسُّ	تُمُوسَّ	يَتمآسُّ	تمَآسَّ	يُتَصَفَّى	تُصُفِّيَ	يَتَصَفَّى	تَصَفَّى	ERKEK	GAİB 3. ŞAHIS
يُتَمآسَّانِ	تُمُوسَّا	يَتمآسَّانِ	تمَآسَّا	يُتَصَفَّيَانِ	تُصُفِّيَا	يَتَصَفَّيَانِ	تَصَفَّيَا		
يُتَمآسُّونَ	تُمُوسُّوا	يَتمآسُّونَ	تمَآسُّوا	يُتَصَفَّوْنَ	تُصُفُّوا	يَتَصَفَّوْنَ	تَصَفَّوْا		
تُتَمآسُّ	تُمُوسَّتْ	تَتمآسُّ	تمَآسَّتْ	تُتَصَفَّى	تُصُفِّيَتْ	تَتَصَفَّى	تَصَفَّتْ	KADIN	
تُتَمآسَّانِ	تُمُوسَّتَا	تَتمآسَّانِ	تمَآسَّتَا	تُتَصَفَّيَانِ	تُصُفِّيَتَا	تَتَصَفَّيَان	تَصَفَّتَا		
يُتَمَاسَسْنَ	تُمُوسِسْنَ	يَتَمَاسَسْنَ	تمَاسَسْنَ	يُتَصَفَّيْنَ	تُصُفِّينَ	يَتَصَفَّيْنَ	تَصَفَّيْنَ		
تُتَمآسُّ	تُمُوسِسْتَ	تَتمآسُّ	تمَاسَسْتَ	تُتَصَفَّى	تُصُفِّيتَ	تَتَصَفَّى	تَصَفَّيْتَ	ERKEK	MUHATAB 2, ŞAHIS
تُتَمآسَّانِ	تُمُوسِسْتُمَا	تَتمآسَّانِ	تمَاسَسْتُمَا	تُتَسَفَّيَانِ	تُصُفِّيتُمَا	تَتَصَفَّيَانِ	تَصَفَّيْتُمَا		
تُتَمآسُّونَ	تُمُوسِسْتُمْ	تَتَمآسُّونَ	تمَاسَسْتُمْ	تُتَصَفَّوْنَ	تُصُفِّيتُمْ	تَتَصَفَّوْنَ	تَصَفَّيْتُمْ		
تُتَمآسِّينَ	تُمُوسِسْتِ	تَتمآسِّينَ	تمَاسَسْتِ	تُتَصَفَّيْنَ	تُصُفِّيتِ	تَتَصَفَّيْنَ	تَصَفَّيْتِ	KADIN	
تُتَمآسَّانِ	تُمُوسِسْتُمَا	تَتمآسَّانِ	تمَاسَسْتُمَا	تُتَصَفَّيَانِ	تُصُفِّيتُمَا	تَتَصَفَّيَانِ	تَصَفَّيْتُمَا		
تُتَمَاسَسْنَ	تُمُوسِسْتُنَّ	تَتَمَاسَسْنَ	تمَاسَسْتُنَّ	تُتَصَفَّيْنَ	تُصُفِّيتُنَّ	تَتَصَفَّيْنَ	تَصَفَّيْتُنَّ		
أُتَمآسُّ	تُمُوسِسْتُ	أَتمآسُّ	تمَاسَسْتُ	أُتَصَفَّى	تُصُفِّيتُ	أَتَصَفَّى	تَصَفَّيْتُ	متكلّم 1. ŞAHIS No. 44-45	
نُتَمآسُّ	تُمُوسِسْنَا	نَتمآسُّ	تمَاسَسْنَا	نُتَصَفَّى	تُصُفِّينَا	نَتَصَفَّى	تَصَفَّيْنَا		

اسِتِقْبالٌ **KARŞILAMAK : İSTİF'AL BABI - SALİM** تَداوِيٍ **TEDAVİ OLMAK TEFAUL BABI – NAKIS**

No.47	مجهول	معلوم		EDİLGEN		ETKEN		NO.46	
يُسْتَقْبَلُ	اُسْتُقْبِلَ	يَسْتَقْبِلُ	اِسْتَقْبَلَ	يُتَدَاوَى	تُدُووِيَ	يَتَدَاوَى	تَدَاوَى	ERKEK	GAİB 3. ŞAHIS
يُسْتَقْبَلاَنِ	اُسْتُقْبِلاَ	يَسْتَقْبِلاَنِ	اِسْتَقْبَلاَ	يُتَدَاوَيَانِ	تُدُووِيَا	يَتَدَاوَيَانِ	تَدَاوَيَا		
يُسْتَقْبَلُونَ	اُسْتُقْبِلُوا	يَسْتَقْبِلُونَ	اِسْتَقْبَلُوا	يُتَدَاوَوْنَ	تُدُووُوا	يَتَدَاوَوْنَ	تَدَاوَوْا		
تُسْتَقْبَلُ	اُسْتُقْبِلَتْ	تَسْتَقْبِلُ	اِسْتَقْبَلَتْ	تُتَدَاوَى	تُدُووِيَتْ	تَتَدَاوَى	تَدَاوَتْ	KADIN	
تُسْتَقْبَلاَنِ	اُسْتُقْبِلَتَا	تَسْتَقْبِلاَنِ	اِسْتَقْبَلَتَا	تُتَدَاوَيَانِ	تُدُووِيَتَا	تَتَدَاوَيَانِ	تَدَاوَتَا		
يُسْتَقْبَلْنَ	اُسْتُقْبِلْنَ	يَسْتَقْبِلْنَ	اِسْتَقْبَلْنَ	يُتَدَاوَيْنَ	تُدُووِينَ	يَتَدَاوَيْنَ	تَدَاوَيْنَ		
تُسْتَقْبَلُ	اُسْتُقْبِلْتَ	تَسْتَقْبِلُ	اِسْتَقْبَلْتَ	تُتَدَاوَى	تُدُووِيتَ	تَتَدَاوَى	تَدَاوَيْتَ	ERKEK	MUHATAB 2, ŞAHIS
تُسْتَقْبَلاَنِ	اُسْتُقْبِلْتُمَا	تَسْتَقْبِلاَنِ	اِسْتَقْبَلْتُمَا	تُتَدَاوَيَانِ	تُدُووِيتُمَا	تَتَدَاوَيَانِ	تَدَاوَيْتُمَا		
تُسْتَقْبَلُونَ	اُسْتُقْبِلْتُمْ	تَسْتَقْبِلُونَ	اِسْتَقْبَلْتُمْ	تُتَدَاوَوْنَ	تُدُووِيتُمْ	تَتَدَاوَوْنَ	تَدَاوَيْتُمْ		
تُسْتَقْبَلِينَ	اُسْتُقْبِلْتِ	تَسْتَقْبِلِينَ	اِسْتَقْبَلْتِ	تُتَدَاوَيْنَ	تُدُووِيتِ	تَتَدَاوَيْنَ	تَدَاوَيْتِ	KADIN	
تُسْتَقْبَلاَنِ	اُسْتُقْبِلْتُمَا	تَسْتَقْبِلاَنِ	اِسْتَقْبَلْتُمَا	تُتَدَاوَيَانِ	تُدُووِيتُمَا	تَتَدَاوَيَانِ	تَدَاوَيْتُمَا		
تُسْتَقْبَلْنَ	اُسْتُقْبِلْتُنَّ	تَسْتَقْبِلْنَ	اِسْتَقْبَلْتُنَّ	تُتَدَاوَيْنَ	تُدُووِيتُنَّ	تَتَدَاوَيْنَ	تَدَاوَيْتُنَّ		
أُسْتَقْبَلُ	اُسْتُقْبِلْتُ	أَسْتَقْبِلُ	اِسْتَقْبَلْتُ	أُتَدَاوَى	تُدُووِيتُ	أَتَدَاوَى	تَدَاوَيْتُ	متكلّم 1. ŞAHIS	
نُسْتَقْبَلُ	اُسْتُقْبِلْنَا	نَسْتَقْبِلُ	اِسْتَقْبَلْنَا	نُتَدَاوَى	تُدُووِينَا	نَتَدَاوَى	تَدَاوَيْنَا		
يُسْتَقَرُّ	اُسْتُقِرَّ	يَسْتَقِرُّ	اِسْتَقَرَّ	يُحْمَرُّ	اُحْمُرَّ	يَحْمَرُّ	اِحْمَرَّ	ERKEK	GAİB 3. ŞAHIS
يُسْتَقَرَّانِ	اُسْتُقِرَّا	يَسْتَقِرَّانِ	اِسْتَقَرَّا	يُحْمَرَّانِ	اُحْمُرَّا	يَحْمَرَّانِ	اِحْمَرَّا		
يُسْتَقَرُّونَ	اُسْتُقِرُّوا	يَسْتَقِرُّونَ	اِسْتَقَرُّوا	يُحْمَرُّونَ	اُحْمُرُّوا	يَحْمَرُّونَ	اِحْمَرُّوا		
تُسْتَقَرُّ	اُسْتُقِرَّتْ	تَسْتَقِرُّ	اِسْتَقَرَّتْ	تُحْمَرُّ	اُحْمُرَّتْ	تَحْمَرُّ	اِحْمَرَّتْ	KADIN	
تُسْتَقَرَّانِ	اُسْتُقِرَّتَا	تَسْتَقِرَّانِ	اِسْتَقَرَّتَا	تُحْمَرَّانِ	اُحْمُرَّتَا	تَحْمَرَّانِ	اِحْمَرَّتَا		
يُسْتَقْرَرْنَ	اُسْتُقْرِرْنَ	يَسْتَقْرِرْنَ	اِسْتَقْرَرْنَ	يُحْمَرَرْنَ	اُحْمُرِرْنَ	يَحْمَرِرْنَ	اِحْمَرَرْنَ		
تُسْتَقَرُّ	اُسْتُقْرِرْتَ	تَسْتَقِرُّ	اِسْتَقْرَرْتَ	تُحْمَرُّ	اُحْمُرِرْتَ	تَحْمَرُّ	اِحْمَرَرْتَ	ERKEK	MUHATAB 2, ŞAHIS
تُسْتَقَرَّانِ	اُسْتُقْرِرْتُمَا	تَسْتَقِرَّانِ	اِسْتَقْرَرْتُمَا	تُحْمَرَّانِ	اُحْمُرِرْتُمَا	تَحْمَرَّانِ	اِحْمَرَرْتُمَا		
تُسْتَقَرُّونَ	اُسْتُقْرِرْتُمْ	تَسْتَقِرُّونَ	اِسْتَقْرَرْتُمْ	تُحْمَرُّونَ	اُحْمُرِرْتُمْ	تَحْمَرُّونَ	اِحْمَرَرْتُمْ		
تُسْتَقَرِّينَ	اُسْتُقْرِرْتِ	تَسْتَقِرِّينَ	اِسْتَقْرَرْتِ	تُحْمَرِّينَ	اُحْمُرِرْتِ	تَحْمَرِّينَ	اِحْمَرَرْتِ	KADIN	
تُسْتَقَرَّانِ	اُسْتُقْرِرْتُمَا	تَسْتَقِرَّانِ	اِسْتَقْرَرْتُمَا	تُحْمَرَّانِ	اُحْمُرِرْتُمَا	تَحْمَرَّانِ	اِحْمَرَرْتُمَا		
تُسْتَقْرَرْنَ	اُسْتُقْرِرْتُنَّ	تَسْتَقْرِرْنَ	اِسْتَقْرَرْتُنَّ	تُحْمَرَرْنَ	اُحْمُرِرْتُنَّ	تَحْمَرِرْنَ	اِحْمَرَرْتُنَّ		.S
أُسْتَقَرُّ	اُسْتُقْرِرْتُ	أَسْتَقِرُّ	اِسْتَقْرَرْتُ	أُحْمَرُّ	اُحْمُرِرْتُ	أَحْمَرُّ	اِحْمَرَرْتُ	متكلّم 1. ŞAHIS No. 48-49	
نُسْتَقَرُّ	اُسْتُقْرِرْنَا	نَسْتَقِرُّ	اِسْتَقْرَرْنَا	نُحْمَرُّ	اُحْمُرِرْنَا	نَحْمَرُّ	اِحْمَرَرْنَا		

اِحْدِيدَابٌ KAMBURLAŞMAK: İF’IY’AL BABI/SALİM — استقامة DOĞRU OLMAK : İSTİF’AL B. ECVEF

No.51	مجهول	معلوم		EDİLGEN		ETKEN		50
يُحْدَوْدَبُ	اِحْدِيدِبَ	يَحْدَوْدِبُ	اِحْدَوْدَبَ	يُسْتَقَامُ	أُسْتُقِيمَ	يَسْتَقِيمُ	اِسْتَقَامَ	GAİB 3. ŞAHIS
يُحْدَوْدَبَانِ	اِحْدِيدِبَا	◌َيَحْدَوْدِبَانِ	اِحْدَوْدَبَا	يُسْتَقَامَانِ	أُسْتُقِيمَا	يَسْتَقِيمَانِ	اِسْتَقَامَا	
يُحْدَوْدَبُونَ	اِحْدِيدِبُوا	يَحْدَوْدِبُونَ	اِحْدَوْدَبُوا	يُسْتَقَامُونَ	أُسْتُقِيمُوا	يَسْتَقِيمُونَ	اِسْتَقَامُوا	
تُحْدَوْدَبُ	اِحْدِيدِبَتْ	تَحْدَوْدِبُ	اِحْدَوْدَبَتْ	تُسْتَقَامُ	أُسْتُقِيمَتْ	تَسْتَقِيمُ	اِسْتَقَامَتْ	
تُحْدَوْدَبَانِ	اِحْدِيدِبَتَا	تَحْدَوْدِبَانِ	اِحْدَوْدَبَتَا	تُسْتَقَامَانِ	أُسْتُقِيمَتَا	تَسْتَقِيمَانِ	اِسْتَقَامَتَا	
يُحْدَوْدَبْنَ	اِحْدِيدِبْنَ	يَحْدَوْدِبْنَ	اِحْدَوْدَبْنَ	يُسْتَقَمْنَ	أُسْتُقِمْنَ	يَسْتَقِمْنَ	اِسْتَقَمْنَ	
تُحْدَوْدَبُ	اِحْدِيدِبْتَ	تَحْدَوْدِبُ	اِحْدَوْدَبْتَ	تُسْتَقَامُ	أُسْتُقِمْتَ	تَسْتَقِيمُ	اِسْتَقَمْتَ	MUHATAB 2, ŞAHIS
تُحْدَوْدَبَانِ	احْدِيدِبْتُمَا	تَحْدَوْدِبَانِ	اِحْدَوْدبْتُمَا	تُسْتَقَامَانِ	أُسْتُقِمْتُمَا	تَسْتَقِيمَانِ	اِسْتَقَمْتُمَا	
تُحْدَوْدَبُونَ	اِحْدِيدِبْتُمْ	تَحْدَوْدِبُونَ	اِحْدَوْدَبْتُمْ	تُسْتَقَامُونَ	أُسْتُقِمْتُمْ	تَسْتَقِيمُونَ	اِسْتَقَمْتُمْ	
تُحْدَوْدَبِينَ	اِحْدِيدِبْتِ	تَحْدَوْدِبِينَ	اِحْدَوْدَبْتِ	تُسْتَقَامِينَ	أُسْتُقِمْتِ	تَسْتَقِيمِينَ	اِسْتَقَمْتِ	
تُحْدَوْدَبَانِ	اِحْدِيدِبْتُمَا	تَحْدَوْدِبَانِ	اِحْدَوْدَبْتُمَا	تُسْتَقَامَانِ	أُسْتُقِمْتُمَا	تَسْتَقِيمَانِ	اِسْتَقَمْتُمَا	
تُحْدَوْدَبْنَ	اِحْدِيدِبْتُنَّ	تَحْدَوْدِبْنَ	اِحْدَوْدَبْتُنَّ	تُسْتَقَمْنَ	أُسْتُقِمْتُنَّ	تَسْتَقِمْنَ	اِسْتَقَمْتُنَّ	
أُحْدَوْدَبُ	اِحْدِيدِبْتُ	أَحْدَوْدِبُ	اِحْدَوْدَبْتُ	أُسْتَقَامُ	أُسْتُقِمْتُ	أَسْتَقِيمُ	اِسْتَقَمْتُ	1. ŞAHIS
نُحْدَوْدَبُ	اِحْدِيدِبْنَا	نَحْدَوْدِبُ	اِحْدَوْدَبْنَا	نُسْتَقَامُ	أُسْتُقِمْنَا	نَسْتَقِيمُ	اِسْتَقَمْنَا	
يُجْلَوَّذُ	اُجْلُوِّذَ	يَجْلَوِّذُ	اِجْلَوَّذَ	يُسْتَثْنَى	أُسْتُثْنِيَ	يَسْتَثْنِي	اِسْتَثْنَى	GAİB 3. ŞAHIS
يُجْلَوَّذَانِ	اُجْلُوِّذَا	يَجْلَوِّذَانِ	اِجْلَوَّذَا	يُسْتَثْنَيَانِ	أُسْتُثْنِيَا	يَسْتَثْنِيَانِ	اِسْتَثْنَيَا	
يُجْلَوَّذُونَ	اُجْلُوِّذُوا	يَجْلَوِّذُونَ	اِجْلَوَّذُوا	يُسْتَثْنَوْنَ	أُسْتُثْنُوا	يَسْتَثْنُونَ	اِسْتَثْنَوْا	
تُجْلَوَّذُ	اُجْلُوِّذَتْ	تَجْلَوِّذُ	اِجْلَوَّذَتْ	تُسْتَثْنَى	أُسْتُثْنِيَتْ	تَسْتَثْنِي	اِسْتَثْنَتْ	
تُجْلَوَّذَانِ	اُجْلُوِّذَتَا	تَجْلَوِّذَانِ	اِجْلَوَّذَتَا	تُسْتَثْنَيَانِ	أُسْتُثْنِيَتَا	تَسْتَثْنِيَانِ	اِسْتَثْنَتَا	
يُجْلَوَّذْنَ	اُجْلُوِّذْنَ	يَجْلَوِّذْنَ	اِجْلَوَّذْنَ	يُسْتَثْنَيْنَ	أُسْتُثْنِينَ	يَسْتَثْنِينَ	اِسْتَثْنَيْنَ	
تُجْلَوَّذُ	اُجْلُوِّذْتَ	تَجْلَوِّذُ	اِجْلَوَّذْتَ	تُسْتَثْنَى	أُسْتُثْنِيتَ	تَسْتَثْنِي	اِسْتَثْنَيْتَ	MUHATAB 2, ŞAHIS
تُجْلَوَّذَانِ	اُجْلُوِّذْتُمَا	تَجْلَوِّذَانِ	اِجْلَوَّذْتُمَا	تُسْتَثْنَيَانِ	أُسْتُثْنِتُمَا	تَسْتَثْنِيَانِ	اِسْتَثْنَيْتُمَا	
تُجْلَوَّذُونَ	اُجْلُوِّذْتُمْ	تَجْلَوِّذُونَ	اِجْلَوَّذْتُمْ	تُسْتَثْنَوْنَ	أُسْتُثْنِيتُمْ	تَسْتَثْنُونَ	اِسْتَثْنَيْتُمْ	
تُجْلَوَّذِينَ	اُجْلُوِّذْتِ	تَجْلَوِّذِينَ	اِجْلَوَّذْتِ	تُسْتَثْنَيْنَ	أُسْتُثْنِيتِ	تَسْتَثْنِينَ	اسْتَثْنَيْتِ	
تُجْلَوَّذَانِ	اُجْلُوِّذْتُمَا	تَجْلَوِّذَانِ	اِجْلَوَّذْتُمَا	تُسْتَثْنَيَانِ	أُسْتُثْنِيتُمَا	تَسْتَثْنِيَانِ	اِسْتَثْنَيْتُمَا	
تُجْلَوَّذْنَ	اُجْلُوِّذْتُنَّ	تَجْلَوِّذْنَ	اِجْلَوَّذْتُنَّ	تُسْتَثْنَيْنَ	أُسْتُثْنِيتُنَّ	تَسْتَثْنِينَ	اِسْتَثْنَيْتُنَّ	
أُجْلَوَّذُ	اُجْلُوِّذْتُ	أَجْلَوِّذُ	اِجْلَوَّذْتُ	أُسْتَثْنَى	أُسْتُثْنِيتُ	أَسْتَثْنِي	اسْتَثْنَيْتُ	1. ŞAHıs No.52-53
نُجْلَوَّذُ	اُجْلُوِّذْنَا	نَجْلَوِّذُ	اِجْلَوَّذْنَا	نُسْتَثْنَى	أُسْتُثْنِينَا	نَسْتَثْنِي	اِسْتَثْنَيْنَا	

اقْشِعْرارٌ ÜRPERMEK : İF'ILLAL BABI - SALİM اِحْميرارٌ KIPKIRMIZI OLMAK: İF'IYLAL B. SALİM

No.55	مجهول	معلوم		EDİLGEN		ETKEN		No. 54
يُقْشَعَرُّ	اُقْشُعِرَّ	يَقْشَعِرُّ	اِقْشَعَرَّ	يُحْمَآرُّ	اِحْمُورَّ	يَحْمَآرّ	اِحْمَآرَّ	G A İ B 3. ŞAHIS
يُقْشَعَرَّانِ	اُقْشُعِرَّا	يَقْشَعِرَّانِ	اِقْشَعَرَّا	يُحْمَآرَّانِ	اِحْمُورَّا	يَحْمَآرَّانِ	اِحْمَآرَّا	
يُقْشَعَرُّونَ	اُقْشُعِرُّوا	يَقْشَعِرُّونَ	◌اقْشَعَرُّوا	يُحْمَآرُّونَ	اِحْمُورُّوا	يَحْمَآرُّونَ	اِحْمَآرُّوا	
تُقْشَعَرُّ	اُقْشُعِرَّتْ	تَقْشَعِرُّ	اقْشَعَرَّتْ	تُحْمَآرُّ	اِحْمُورَّتْ	تَحْمَآرُّ	اِحْمَآرَّتْ	
تُقْشَعَرَّانِ	اُقْشُعِرَّتَا	تَقْشَعِرَّانِ	اِقْشَعَرَّتَا	تُحْمَآرَّانِ	اِحْمُورَّتَا	تَحْمَآرَّانِ	اِحْمَآرَّتَا	
يُقْشَعْرَرْنَ	اُقْشُعْرِرْنَ	يَقْشَعْرِرْنَ	اِقْشَعْرَرْنَ	يُحْمَارَرْنَ	اِحْمُورِرْنَ	يَحْمَارِرْنَ	اِحْمَارَرْنَ	
تُقْشَعَرُّ	اُقْشُعِرِرْتَ	تَقْشَعِرُّ	اِقْشَعْرَرْتَ	تُحْمَآرُّ	اِحْمُورِرْتَ	تَحْمَآرُّ	اِحْمَارَرْتَ	M U H A T A B 2, ŞAHIS
تُقْشَعَرَّانِ	اقْشُعِرِرْتُمَا	تَقْشَعِرَّانِ	اقْشَعْرَرْتُمَا	تُحْمَآرَّانِ	اِحْمُورِرْتُمَا	تَحْمَآرَّانِ	اِحْمَارَرْتُمَا	
تُقْشَعَرُّونَ	اُقْشُعْرْتُمْ	تَقْشَعِرُّونَ	اِقْشَعْرَرْتُمْ	تُحْمَآرُّونَ	اِحْمُورِرْتُمْ	تَحْمَآرُّونَ	اِحْمَارَرْتُمْ	
تُقْشَعَرِّينَ	اُقْشُعْرِرْتِ	تَقْشَعِرِّينَ	اِقْشَعْرَرْتِ	تُحْمَآرِّينَ	اِحْمُورِرْتِ	تَحْمَآرِّينَ	اِحْمَارَرْتِ	
تُقْشَعَرَّانِ	اُقْشُعِرِرْتُمَا	تَقْشَعِرَّانِ	اِقْشَعْرَرْتُمَا	تُحْمَآرَّانِ	اِحْمِورِرْتُمَا	تَحْمَآرَّانِ	اِحْمَارَرْتُمَا	
تُقْشَعْرَرْنَ	اُقْشُعْرِرْتُنَّ	تَقْشَعْرِرْنَ	اِقْشَعْرَرْتُنَّ	تُحْمَارَرْنَ	اِحْمُورِرْتُنَّ	تَحْمَارِرْنَ	اِحْمَارَرْتُنَّ	
أُقْشَعَرُّ	اُقْشُعْرِرْتُ	أَقْشَعِرُّ	اِقْشَعْرَرْتُ	أُحْمَآرُّ	اِحْمُورِرْتُ	أَحْمَآرُّ	اِحْمَارَرْتُ	1. ŞAHIS
نُقْشَعَرُّ	اُقْشُعْرِرْنَا	نَقْشَعِرُّ	اِقْشَعْرَرْنَا	نُحْمَآرُّ	اِحْمُورِرْنَا	نَحْمَآرُّ	اِحْمَارَرْنَا	
يُحْرَنْجَمُ	اُحْرُنْجِمَ	يَحْرَنْجِمُ	اِحْرَنْجَمَ	يُتَزَلْزَلُ	تُزُلْزِلَ	يَتَزَلْزَلُ	تَزَلْزَلَ	G A İ B 3. ŞAHIS
يُحْرَنْجَمَانِ	اُحْرُنْجِمَا	يَحْرَنْجِمَانِ	اِحْرَنْجَمَا	يُتَزَلْزَلاَنِ	تُزُلْزِلاَ	يَتَزَلْزَلاَنِ	تَزَلْزَلاَ	
يُحْرَنْجَمُونَ	اُحْرُنْجِمُوا	يَحْرَنْجِمُونَ	اِحْرَنْجَمُوا	يُتَزَلْزَلُونَ	تُزُلْزِلُوا	يَتَزَلْزَلُونَ	تَزَلْزَلُوا	
تُحْرَنْجَمُ	اُحْرُنْجِمَتْ	تَحْرَنْجِمُ	اِحْرَنْجَمَتْ	تُتَزَلْزَلُ	تُزُلْزِلَتْ	تَتَزَلْزَلُ	تَزَلْزَلَتْ	
تُحْرَنْجَمَانِ	اُحْرُنْجِمَتَا	تَحْرَنْجِمَانِ	اِحْرَنْجَمَتَا	تُتَزَلْزَلاَنِ	تُزُلْزِلَتَا	تَتَزَلْزَلاَنِ	تَزَلْزَلَتَا	
يُحْرَنْجَمْنَ	اُحْرُنْجِمْنَ	يَحْرَنْجِمْنَ	اِحْرَنْجَمْنَ	يُتَزَلْزَلْنَ	تُزُلْزِلْنَ	يَتَزَلْزَلْنَ	تَزَلْزَلْنَ	
تُحْرَنْجَمُ	اُحْرُنْجِمْتَ	تَحْرَنْجِمُ	اِحْرَنْجَمْتَ	تُتَزَلْزَلُ	تُزُلْزِلْتَ	تَتَزَلْزَلُ	تَزَلْزَلْتَ	M U H A T A B 2, ŞAHIS
تُحْرَنْجَمَانِ	اُحْرُنْجِمْتُمَا	تَحْرَنْجِمَانِ	اِحْرَنْجَمْتُمَا	تُتَزَلْزَلاَنِ	تُزُلْزِلْتُمَا	تَتَزَلْزَلاَنِ	◌تَزَلْزَلْتُمَا	
تُحْرَنْجَمُونَ	اُحْرُنْجِمْتُمْ	تَحْرَنْجِمُونَ	اِحْرَنْجَمْتُمْ	تُتَزَلْزَلُونَ	تُزُلْزِلْتُمْ	تَتَزَلْزَلُونَ	تَزَلْزَلْتُمْ	
تُحْرَنْجَمِينَ	اُحْرُنْجِمْتِ	تَحْرَنْجِمِينَ	اِحْرَنْجَمْتِ	تُتَزَلْزَلِينَ	تُزُلْزِلْتِ	تَتَزَلْزَلِينَ	تَزَلْزَلْتِ	
تُحْرَنْجَمَانِ	اُحْرُنْجِمْتُمَا	تَحْرَنْجِمَانِ	اِحْرَنْجَمْتُمَا	تُتَزَلْزَلاَنِ	تُزُلْزِلْتُمَا	تَتَزَلْزَلاَنِ	تَزَلْزَلْتُمَا	
تُحْرَنْجَمْنَ	اُحْرُنْجِمْتُنَّ	تَحْرَنْجِمْنَ	اِحْرَنْجَمْتُنَّ	تُتَزَلْزَلْنَ	تُزُلْزِلْتُنَّ	تَتَزَلْزَلْنَ	تَزَلْزَلْتُنَّ	
أُحْرَنْجَمُ	اُحْرُنْجِمْتُ	أَحْرَنْجِمُ	اِحْرَنْجَمْتُ	أُتَزَلْزَلُ	تُزُلْزِلْتُ	أَتَزَلْزَلُ	تَزَلْزَلْتُ	1. ŞAHıs No.56-57
نُحْرَنْجَمُ	اُحْرُنْجِمْنَا	نَحْرَنْجِمُ	اِحْرَنْجَمْنَا	نُتَزَلْزَلُ	تُزُلْزِلْنَا	نَتَزَلْزَلُ	تَزَلْزَلْنَا	

CAMİD FİİLLER

الأفعال الجامدة

Camid fiil donuk fiil demektir. Bazıları tek bir kalıpta, bazılar da rek bir zamanda veya emir kalıbında dondurulmuştur. Aşağıdaki tabloda gösterilmişlerdir:

BÜTÜN ZAMANLARI VE SIYGALARI OLMAYAN CAMİD FİİLLER					*Yalnız mazisi olan camid fiiller*		Kemmiyyet	Keyfiyyet	Şahıslar
هَاتِ Getir	هَلُمَّ Haydi (gel)	سَاءَ Ne kötü oldu	بِئْسَ Ne kötüdür	نِعْمَ Ne güzeldir	عَسَى Yakındır	لَيْسَ Değildir Yoktur			
–	–	سَاءَ	بِئْسَ	نِعْمَ،نِعِمَّا	عَسَى	لَيْسَ	*Tekil*	Erkek	3. ŞAHIS
–	–	–	–	–	عَسَيَا	لَيْسَا	*İkil*		
–	–	–	–	–	عَسَوْا	لَيْسُوا	*Çoğul*		
–	–	سَاءَتْ	بِئْسَتْ	نِعْمَتْ	عَسَتْ	لَيْسَتْ	*Tekil*	Kadın	
–	–	–	–	–	عَسَتَا	لَيْسَتَا	*İkil*		
–	–	–	–	–	عَسَيْنَ	لَسْنَ	*Çoğul*		
هَاتِ	هَلُمَّ	–	–	–	عَسَيْتَ	لَسْتَ	*Tekil*	Erkek	2. ŞAHIS
هَاتِيَا	هَلُمَّا	–	–	–	عَسَيْتُمَا	لَسْتُمَا	*İkil*		
هَاتُوا	هَلُمُّوا	–	–	–	عَسَيْتُمْ	لَسْتُمْ	*Çoğul*		
هَاتِي	هَلُمِّي	–	–	–	عَسَيْتِ	لَسْتِ	*Tekil*	Kadın	
هَاتِيَا	هَلُمَّا	–	–	–	عَسَيْتُمَا	لَسْتُمَا	*İkil*		
هَاتِينَ	–	–	–	–	عَسَيْتُنَّ	لَسْتُنَّ	*Çoğul*		
–	–	–	–	–	عَسَيْتُ	لَسْتُ	*Tekil*	1. ŞAHIS	
–	–	–	–	–	عَسَيْنَا	لَسْنَا	*Çoğul*		

Not:

حَبَّذَا! *Ne güzel!* medih fiili ile مَا أَفْعَلَهُ! ve أَفْعِلْ بِهِ! teaccüb fiilleri tek sıygadır, çekimleri yoktur.

FİİLLERİ PEKİŞTİRME
تأكيد الأفعال

Arapça'da fiilleri pekiştirmek için sonuna pekiştirme nunu getirilir. Te'kiyd yani pekiştirme nunu yalnız *muzari* ve *emir* fiiline bitişir, geçmiş zaman fiiline bitişmez. Te'kiyd nunu (نون التوكيد) 2'ye ayrılır :

1. Nûn-i te'kiydi hafiyf **(نون التوكيد الخفيف): Hafif pekiştirme nûnu demektir.**

Şeddesiz nûndur: هَلْ تَذْهَبَنْ؟ *Kesin misin?* gibi

2. Nûn-i te'kiyd-i sekıyl **(نون التوكيد الثقيل): Ağır pekiştirme nunu demektir. Şeddeli nundur. Bundan dolayı ona nun-i te'kiyd-i müşeddede de denir: هل تذهبَنَّ؟ *Kesin kes gidecek misin?* gibi.**

Fiilin sonuna pekiştirme nunu bitiştirmekten maksad, kişinin o işi yapmaya kesin kararlı olduğunu göstermektir. Fiilin sonuna getirilen şeddeli nun ile yapılan pekiştirme, şeddesiz nun ile yapılandan daha kuvvetlidir. Fiillere pekiştirme nununun bitişmesi için gerekli şartlar şunlardır :

1. Emir fiiline şartsız bitişir : اِذْهَبَنَّ *Behemehal git!* gibi.

2. Muzari sıygasına bitişmesi için onun gelecek zaman fiili olması şarttır. Muzari sıygası şu durumlarda gelecek zaman ifade eder:

1) Soru cümlesinde : هل تذهبَنَّ؟ *Kesinkes gidecek misin?* gibi.

2) Terecciyden sonra: لعلك تَرْضَيَنَّ! *Umulur ki, kesin razı olursun!,* gibi.

3) Arz yani yumuşakça istekte :

ألا تزورَنَّ بيتنا ؟ *Evimizi ziyaret etmez misin?* gibi.

4) Tahdıyd yani bir işin olmasına teşvikte :

هلاّ تكرمَنَّ صديق أبيك! *Haydi babanın dostuna ikram etsene!,* gibi.

5) Nehiy yani bir işin yapılmamasını istemede:

لا تكذِبَنَّ! *Sakın yalan söyleme!,* gibi.

6) Temenni yani bir işin olmasını istemede: ليتك تفوزَنَّ! *Keşki başarsan!*

7) Kasem yani yeminde : لأَحْفَظَنَّ عهدَكَ!

***Andolsun sana verdiğim sözü elbette tutacağım!* gibi.**

PEKİŞTİRİLMİŞ FİİLLER الأفعال المؤكدة

Hafif nun ile pekiştirilmiş fiiller			*Ağır nun ile pekiştirilmiş fiiller*			Şahıslar		
Nakıs	**Ecvef**	**Sahih**	**Nakıs**	**Ecvef**	**Sahih**			
ليغْزُوَنْ	ليقُولَنْ	لَيَذْهَبَنْ	لاَ يَغْزُوَنَّ	لاَ يَقُولَنَّ	لاَ يَذْهَبَنَّ	*Tekil*	Erkek	**3. ŞAHIS**
–	–	–	لا يغزوآنِّ	لاَ يَقولآنِّ	لا يذهبآنِّ	*İkil*		
ليغزُنْ	ليقولُنْ	ليذهبُنْ	لا يغزُنَّ	لاَ يَقولُنَّ	لا يذهبُنَّ	*Çoğul*		
لَتغزُوَنْ	لتقولَنْ	لتذهبَنْ	لاَ تَغْزُوَنِّ	لاَ تَقولَنَّ	لا تذهبَنَّ	*Tekil*	Kadın	
–	–	–	لا تغزوآنِّ	لاَ تَقولآنِّ	لا تذهبآنِّ	*İkil*		
–	–	–	لا يغزُونَانِّ	لاَ يَقلْنَانِّ	لا يذهَبْنآنِّ	*Çoğul*		
لَنغزُوَنْ	لَتقولَنْ	لَتذهبَنْ	لا نغزُوَنَّ	لاَ تَقولَنَّ	لا تذهبَنَّ	*Tekil*	Erkek	**2. ŞAHIS**
–	–	–	لاتغزوآنِّ	لاَ تَقولآنِّ	لا تذهبآنِّ	*İkil*		
لَتغزُنْ	لَتقولُنْ	لَتذهبُنْ	لا تغزُنَّ	لاَ تَقولُنَّ	لا تذهبُنَّ	*Çoğul*		
لَتغزِنْ	لَتقولِنْ	لَتذهبِنْ	لا تغزُوَنَّ	لاَ تَقولِنَّ	لا تذهبِنَّ	*Tekil*	Kadın	
–	–	–	لا تغزوآنِّ	لاَ تَقولآنِّ	لا تذهبآنِّ	*İkil*		
–	–	–	لا يغزونَانِّ	لاَ تَقلْنَانِّ	لا تذهَبْنآنِّ	*Çoğul*		
لأَغزوَنْ	لأَقولَنْ	لأَذهبَنْ	لا أغزوَنَّ	لاَ أَقولَنَّ	لا أذهبَنَّ	*Tekil*	**1. ŞAHIS**	
لَنغزُوَنْ	لَنقولَنْ	لَنذهبَنْ	لا نغزُوَنَّ	لاَ نَقولَنَّ	لا نذهبَنَّ	*Çoğul*		

EMR-İ HAZIRIN NUN-İ TE'KİYD İLE ÇEKİMİ تصريف أمر الحاضر بنون التوكيد

NUN-İ TE'KİYD-İ MUHAFFEFE			**NUN-İ TE'KİYD-İ MÜŞEDDEDE**					
nakıs	***ecvef***	***Salim***	***nakıs***	***ecvef***	***salim***			
أُغْزُوَنْ	قُولَنْ	اِذْهَبَنْ	أُغْزُوَنَّ	قُولَنَّ	اِذْهَبَنَّ	*Tekil*	erkek	2. ŞAHIS
–	–	–	اغزوآنِّ	قولآنِّ	اذهبآنِّ	*İkil*		
اغزُنْ	قولُنْ	اذهبُنْ	اغزُنَّ	قولُنَّ	اذهبُنَّ	*Çoğul*		
اغزِنْ	قولِنْ	اذهَبِنْ	اغزِنَّ	قولِنَّ	اذهبِنَّ	*Tekil*	kadın	
–	–	–	اغزوآنِّ	قولآنِّ	اذهبآنِّ	*İkil*		
–	–	–	اغزونَانِّ	قلنآنِّ	اذهَبْنآنِّ	*Çoğul*		

Not: 1 – يرضى gibi 4. baptan gelen muzarilerde ن dan önceki ى esre olur: لا يرضين gibi.

2 – Uzatan eliften sonra ancak şeddeli ن gelebilir: لا تذهبآنِّ *Sakın gitmeyin!* gibi.

3 – Tesniyelerin te'kiydinde nun esre olur.

OLUMSUZ FİİLLER

الأفعال المنفية

<table>
<tr><th>No</th><th>ÜÇ ZAMANIN OLUMSUZU منفي الأزمنة الثلاث</th></tr>
<tr><td>1</td><td>Geçmiş zaman fiilini olumsuz yapmak için:
a) Başına olumsuzluk ma'sı (ما النافية) getirilir: ما جاءَ. Gelmedi, gibi.
b) Biri diğerine bağlanmış iki fiilden birincisi ما ile, ikincisi ise لا ile nefyedilir : ما أكَلَ ولا شرِب! Ne yedi, ne de içti!, gibi.
c) Muzari fiilin başına cezm eden harflerden لم getirilir ki, muzarii bütün maziyi kapsayan olumsuza çevirir ve buna cahd-i mutlak (الجحد المطلق) denir ki, mutlak inkar demektir: لم يَكْتُبْ yazmadı, gibi.
d) Muzari fiilin başına cezm eden harflerden لما getirilir ki, o da muzarii olumsuz maziye çevirir. Buna da cahd-i müstağrik denir ki, tevakku' ifade eder. Tevakku' henüz olmamış bir işin olmasını beklemek demektir: ذهب علي ولما يَعُدْ. Ali gitti, henüz dönmedi, ama dönmesi bekleniyor, neredeyse döner, gibi.</td></tr>
<tr><td>2</td><td>Şimdiki zaman fi'lini olumsuz yapmak için:
a) Muzari fiilin başına ما النافية getirilip (نفي الحال) olur: مايذهب Gitmiyor, gibi.
b) ليس haberiindeki muzari fiili değil cümleyi nefyeder.
ليس الكسلان ينجح. Tembel başarılı oluyor değildir, gibi.</td></tr>
<tr><td>3</td><td>Geniş zaman fi'lini olumsuz yapmak için : Başına olumsuz yapan لا getirilir. Buna her ne kadar gelecek zamanın olumsuzu (نفي الاستقبال) deniliyor ise de, daha çok geniş zamanın olumsuzudur :
لا ألعب oynamam, gibi. Buna oynamayacağım manası da verilebilir.</td></tr>
<tr><td>4</td><td>Gelecek zaman fi'lini olumsuz yapmak için: Muzariin başına nasbeden harflerden لَنْ getirilir ve buna (تأكيد نفي الاستقبال) te'kiyd-i nefy-i istikbal denir ki, gelecek zamanın pekiştirilmiş olumsuzu demektir: لن يعود elbette dönmeyecek, gibi.
Fiilleri olumsuz yapan harflerden ما ve لا amel etmez, yani fiilin sonunda her hangi bir değişiklik meydana getirmez. لم ve لما muzarii cezm eder, لن ise nasbeder. Aşağıdaki tablolarda örnekleri verilmiştir.</td></tr>
</table>

CAHD-İ MUTLAK'IN ÖRNEK ÇEKİMİ

جدول التصريف النموذج للجحد المطل

SÜLASİ MÜCERRED'DEN من المجرد الثلاثي						KEMMİYYET	KEYFİYYET	ŞAHISLAR
Lefiyf اللفيف	Nakıs الناقص	Nakıs الناقص	Ecvef الأجوف	Muzaaf المضاعف	Salim السالم			
لَمْ يَقِ *koru madı*	لَمْ يَرْضَ *razı olmadı*	لَمْ يَغْزُ *savaş-madı*	لَمْ يَقُلْ *de-medi*	لَمْ يَمُدَّ *uzat-madı*	لَمْ يَكْتُبْ *yaz-madı*			
لم يق	لم يرض	لم يغز	لم يقل	لم يمدّ	لم يكتب	المفرد *Tekil*	المذكر Erkek	3. ŞAHIS الغائب
لم يقيا	لم يرضيا	لم يغزوا	لم يقولا	لم يمدّا	لم يكتبا	المثنى *İkil*		
لم يقوا	لم يرضوا	لم يغزوا	لم يقولوا	لم يمدّوا	لم يكتبوا	الجمع *Çoğul*		
لم تق	لم ترض	لم تغز	لم تقل	لم تمدّ	لم تكتب	المفرد *Tekil*	المؤنث Kadın	
لم تقيا	لم ترضيا	لم تغزوا	لم تقولا	لم تمدّا	لم تكتبا	المثنى *İkil*		
لم يقين	لم يرضين	لم يغزون	لم يقلن	لَمْ يَمْدُدْنَ	لم يكتبن	الجمع *Çoğul*		
لم تق	لم ترض	لم تغز	لم تقل	لم تمدّ	لم تكتب	المفرد *Tekil*	المذكر Erkek	2. ŞAHIS
لم تقيا	لم ترضيا	لم تغزوا	لم تقولا	لم تمدّا	لم تكتبا	المثنى *İkil*		
لم تقوا	لم ترضوا	لم تغزوا	لم تقولوا	لم تمدّوا	لم تكتبوا	الجمع Çoğul		
لم تقي	لم ترضي	لم تغزي	لم تقولي	لم تمدّي	لم تكتبي	المفرد *Tekil*	المؤنث Kadın	
لم تقيا	لم ترضيا	لم تغزوا	لم تقولا	لم تمدّا	لم تكتبا	المثنى *İkil*		
لم تقين	لم ترضين	لم تغزون	لم تقلن	لَمْ تَمْدُدْنَ	لم تكتبن	الجمع Çoğul		
لم أق	لم أرض	لم أغز	لم أقل	لم أمدّ	لم أكتب	المفرد *Tekil*	1.ŞAHIS المتكلم	
لم نق	لم نرض	لم نغز	لم نقل	لم نمدّ	لم نكتب	الجمع *Çoğul*		

Not: **Mehmüz ve misalin cahd-i mutlak çekimi saliminki gibidir. Rubai mücerred ve bütün ziyadeli babların cahd-i mutlak çekimleri de sülasi mücerredinkilere benzer. Cahd-i müstağrik da cahd-i mutlak gibi çekilir.**

TE'KİYD-İ NEFY-İ İSTİKBALİN ÖRNEK ÇEKİMİ
جدول التصريف النموذج لتأكيد نفي المستقبل

Sülasi Mücerred'den من المجرد الثلاثي						KEMMİYYET	KEYFİYYET	ŞAHISLAR
Lefiyf اللفيف	Nakıs الناقص	Nakıs الناقص	Ecvef الأجوف	Muzaaf المضاعف	Salim تلسالم			
لَنْ يَقِيَ *elbette korumayacak*	لن يَرْضَى *elbette razı olmayacak*	لن يَغْزُوَ *elbette savaşmayacak*	لن يَقُولَ *elbette demeyecek*	لن يَمُدَّ *elbette uzatmayacak*	لَنْ يَكْتُبَ *elbette yazmayacak*			
لن يقىَ	لن يرضى	لن يغزوَ	لن يقول	لن يمدّ	لن يكتب	المفرد *Tekil*	المذكر Erkek	3. ŞAHIS الغائب
لن يقيا	لن يرضيا	لن يغزوا	لن يقولا	لن يمدّا	لن يكتبا	المثنى *İkil*		
لن يقوا	لن يرضَوْا	لن يغزوا	لن يقولوا	لن يمدّوا	لن يكتبوا	الجمع *Çoğul*		
لن تقيَ	لن ترضى	لن تغزوَ	لن تقول	لن تمدّ	لن تكتب	المفرد *Tekil*	المؤنث Kadın	
لن تقيا	لن ترضيا	لن تغزوا	لن تقولا	لن تمدّا	لن تكتبا	المثنى *İkil*		
لن يقين	لن يرضين	لن يغزون	لن يقلن	لن يمددن	لن يكتبن	الجمع *Çoğul*		
لن تقِيَ	لن ترضَى	لن تغزوَ	لن تقول	لن تمدّ	لن تكتب	المفرد *Tekil*	المذكر Erkek	2. ŞAHIS المخاطب
لن تقيا	لن ترضيا	لن تغزوا	لن تقولا	لن تمدّا	لن تكتبا	المثنى *İkil*		
لن تقوا	لن ترضَوْا	لن تغزوا	لن تقولوا	لن تمدّوا	لن تكتبوا	الجمع *Çoğul*		
لن تقِي	لن ترضَيْ	لن تغزِي	لن تقولِي	لن تمدِّي	لن تكتبِي	المفرد *Tekil*	المؤنث Kadın	
لن تقيا	لن ترضيا	لن تغزوا	لن تقولا	لن تمدّا	لن تكتبا	المثنى *İkil*		
لن تقين	لن ترضين	لن تغزون	لن تقلن	لن تمْدُدْنَ	لن تكتبن	الجمع *Çoğul*		
لن أقيَ	لن أرضَى	لن أغزوَ	لن أقولَ	لن أمدّ	لن أكتب	المفرد *Tekil*	1.ŞAHIS المتكلم	
لن نقيَ	لن نرضَى	لن نغزوَ	لن نقول	لن نمُدَّ	لن نكتبَ	الجمع *Çoğul*		

Not:

Mehmüz ve misalin te'kiyd-i nefy-i istikbal çekimi saliminki gibidir. Ru-bai mücerred ve bütün ziyadeli babların tekiyd-i nefy-i istikbal çekimleri de sülasi mücerredinkilere benzer.

Harf الحرف

HARF

Kelime çeşitlerinden üçüncüsü harftir. Harf dilde ***uç, kenar ve kıyı*** demektir. **Sarf ilminde ise harf 2'ye ayrılır:**

A. Bina Harfleri (حروف المباني):

Boğazdan, dilden, dişlerden yahut dudaklardan çıkan ses demektir. Harflerin çıkış yerlerine mahreç adı verilir. Bunlara hece harfleri de denilir. Hecelerin ve kelimelerin binası bu harflerle kurulur. Hece Harfleri 28 tanedir:

ا ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ

ع غ ف ق ك ل م ن هـ و ى

Hece harfleri 2' ye ayrılırlar :

- ***25'i Sahih harflerdir :***

ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ك ل م ن هـ

- ***3'ü de illetli harflerdir:*** ا و ى. **Hastalıklı harfler demektir. Bu üç harf kalb, hazf ve teskiyn ile değişikliğe uğradıkları ve kelimeyi de değiş-tirdikleri için bunlara illet harfleri denmiştir. İllet harfleri harekelendiği veya kendilerine bir harf bağlandığı zaman salim harf olurlar :**

وَلوْ، أَنْشَأتَ، يَرَيْنَ **gibi.**

Bir harekeden sonra geldikleri zaman harekeyi uzatırlar.

قال، قيل، يقول **gibi.**

Bundan dolayı onlara med harfleri de denilir. Bizim konumuz bina harfleri değil mana harfleridir.

B. Mana Harfleri (حروف المعنى) :

Bir mana ifade eden harflerdir. Mana harflerinin bir adı da edattır. Edatlar tek başına kullanılmayıp Arapça'da isim veya fiillerin başına, Türk-çe'de ise sonuna gelirler:

عادَ الغَريبُ إلى قريتِه بالسيارةِ.

***Gurbetçi köyüne taksiyle döndü*, gibi.**

Mana harfleri duvardaki harç gibidir. Bunların bir adı da edattır. Edat-lar olmadan istediğimiz cümleyi kuramayız. Yani bazı cümleler edatsız kuru-lamaz.

Mana Harfleri 1, 2, 3, 4, 5 harften meydana gelmiştir. Aşağıdaki tabloda 1'li, 2'li, 3'lü, 4'lü ve 5'li gruplar halinde sıralanmışlardır.

ALFABETİK SIRAYLA
HARF SAYISINA GÖRE MANA HARFLERİ GRUPLARI
مجموعات حروف المعنى بالترتيب الألفبائي حسب عدد حروفها

DÖRTLÜLER الرباعيات				ÜÇ'LÜLER الثلاثيات				İKİ'LİLER الثنائيات				BİR'LİLER الأحاديات	
Harf	N0	Harf	N0	Harf	N0	Harf	N0	Harf	N0	Harf	N0	Harf	N0
لَوْما	14	إِذْمَا	1	جَلَلْ	13	آيْ	1	كَيْ	14	آ	1	ء	1
هَلاّ	15	أَ لاَّ	2	جَيْرِ	14	أَجَلْ	2	لَمْ	15	إِذْ	2	ب	2
BEŞ'Lİ الخماسية		إِلاّ	3	خَلا	15	إِذَنْ	3	لَنْ	16	أَ لْ	3	ت	3
		أَمّا	4	رُبَّ	16	إِذَ ا	4	لَوْ	17	أَمْ	4	س	4
لكِنّ	1	إِمّا	5	سَوْفَ	17	أَ لا	5	لا	18	أَ نْ	5	ف	5
Toplam harf sayısı 76'dır.		حَتّى	6	عَدَا	18	إِلَى	6	مُذْ	19	إِنْ	6	ك	6
		حاشا	7	عَلَى	19	أَ مَا	7	مِنْ	20	أَ وْ	7	ل	7
		كَأَنَّ	8	لاتَ	20	أَ نَّ	8	مَا	21	أَ يْ	8	ن	8
		كَلاّ	9	ليتَ	21	إِنَّ	9	نّ	22	إِي	9	هـ	9
		لَعَلَّ	10	مُنْذُ	22	أَ يَا	10	هَلْ	23	بَلْ	10	و	10
		لكِنْ	11	نَعَمْ	23	بَلَى	11	هَا	24	عَنْ	11		
		لَمّا	12	هَيَا	24	ثُمَّ	12	وَا	25	فِي	12		
		لَوْلا	13					يَا	26	قَدْ	13		

MANALAR **المعاني**							
43 **موصول** ***Mevsul:*** **İsm-i mevsul**	**37** **عَطْفٌ** ***Atıf:*** **Bağlama**	**31** **رَدْعٌ** ***Red':*** **Pekiştir-meli Hayır**	**25** **تنبيه** ***Tenbiyh:*** **Dikkat çekmek**	**19** **تعليل** ***Ta'liyl:*** **Sebep olmak**	**13** **تخيير** ***Tahyiyr:*** **Terciyh etmek**	**7** **إستقبال** ***İstikbal:*** **Gelecek zaman**	**1** **إبتداء** ***İbtida:*** **Başlama**
44 **ندبة** ***Nüdbe:*** **Feryad etme**	**38** **غاية** ***Gaye:*** **Bir şeyin sonu**	**32** **سَكِتٌ** ***Sekit: He*** **üzerinde durma**	**26** **تنديم** ***Tendiym:*** **Pişmanlık**	**20** **تفسير** ***Tefsiyr:*** **Açıkla-mak**	**14** **ترجّي** ***Terecciy:*** **Umut etmek**	**8** **إضراب** ***İdrab:*** **İlk manadan dönme**	**2** **إبهام** ***İbham*:** **Belirsizlik kapalılık**
45 **نداء** ***Nida:*** **Ünleme**	**39** **قسم** ***Kasem:*** **Yemin**	**33** **زيادة** ***Ziyade:*** **Fazlalık**	**27** **توكيد** ***Tevkiyd:*** **Pekiştir-me**	**21** **تفصيل** ***Tafsıyl:*** **Detayla-ma**	**15** **تشبيه** ***Teşbiyh:*** **Benzetme**	**9** **أَمْرٌ** ***Emir:*****Em-r-i gaib ve emr-i ha-zır**	**3** **استثناء** ***İstisna:*** **Hariç tutma, dışlama**
46 **نَفْيٌ** ***Nefiy:*** **Olum-suzluk**	**40** **مصدرية** ***Masdariy-ye*** **msdar yapma**	**34** **شرط** **Şart**	**28** **جواب** ***Cevap:*** **Evet veya Hayır**	**22** **تقليل** ***Takliyl:*** **Manayı azaltmak**	**16** **تصريف** ***Tasriyf:*** **Çekim**	**10** **بدل** ***Bedel:*** **Yerini tutmak**	**4** **استدراك** ***İstidrak:*** **İlk sözdeki vehmi izale**
47 **نَهْيٌ** ***Nehiy:*** **Nehyet me**	**41** **مفاجأة** ***Müfacee:*** **Ani bir durum**	**35** **ظرفية** ***Zarfiyye:*** **Zarf yapma**	**29** **حالية** ***Haliyye:*** **Hal yapma**	**23** **تكثير** ***Teksiyr:*** **Manayı çoğaltmak**	**17** **تعجب** ***Teaccüb:*** **Bir şeye şaşma**	**11** **تحضيض** ***Tahdıyd:*** **Teşvik etmek**	**5** **استفتاح** ***İstiftah:*** **Sözü açma**
48 **وقاية** ***Vikaye:*** **Koruma**	**42** **ملكية** ***Mülkiyyet:*** **Bir şeye malik olma**	**36** **عرض** ***Arz:*** **Arz etme**	**30** **خطاب** ***Hitab:*** **2. Şahıs**	**24** **تمنّ** ***Temenni:*** **Dilemek**	**18** **تعريف** ***Ta'riyf:*** **Belirli yapmak**	**12** **تحقيق** ***Tahkıyk:*** **Manayı takviye**	**6** **استفهام** ***İstifham:*** **Soru sorma**

HARFLERİN MANALARI معاني الحروف

ع	ألاّ	إنَّ	قسم	ف	لعل	جواب	ن
ع استفهام تصريف مصدرية نداء **آ** نداء البعيد **أَ◌َ◌ْ◌َيْ** نداء البعيد **◌َ◌َأجلْ** جواب **إذ** تعليل ظرفية مفاجأة **إذما** شرط ظرفية **إذن** جواب **إذا** ظرفية مفاجأة **ال** تعريف موصول **ألا** استفتاح تحضيض تنبيه، عرض	**ألاّ** تحضيض تنديم **إلاّ** استثناء **إلَ◌َ◌َ◌َى** ظرفية غاية **أم** عطف **أمَا** استفتاح تحقيق عرض **أمّا** تفصيل توكيد **إمّا** تخيير تفصيل **أن** تفسير توكيد زيادة مصدرية **إن** توكيد زيادة شرط نفي	**إنَّ** تحقيق تعليل **أنّ** تحقيق مصدرية **أو** تخيير عطف **أيْ** تفسير نداء **إي** جواب **أيا** نداء **ب** تعليل توكيد ظرفية قسم **بل** ابتداء إضراب عطف **بلى** جواب **ت** تصريف	قسم **ثم** عطف **جَلَلْ** جواب **جَيْرِ** جواب **حتى** إبتداء استثناء عطف غاية **حاشا** استثناء **خلا** استثناء **رب** تقليل تكثير **س** استقبال تصريف **سوف** استقبال **عدا** استثناء تعليل ظرفية عطف	**ف** ابتداء جواب **ي** تعليل ظرفية **قد** تحقيق تقليل **ك** تشبيه توكيد خطاب **كأن** تشبيه **كلا** ردع **كي** تعليل مصدرية **ل** أمر تعجب تعليل جواب زيادة ظرفية **قسم** ملكية مفي	**لعل** الترجي التمني **لكن** ابتداء استدراك إضراب عطف **لكنَّ** استدراك **لم** نفي **لما** ظرفية نفي **لن** نفي **لو** تمني شرط عرض مصدرية **لولا** تحضيض شرط عرض **لوما** تحضيض شرط عرض	**جواب** عطف نفي نهي **لات** نفي **ليت** ندامة **مذ** ظرفية **من** تعليل تفصيل ظرفية **منذ** ظرفية **ما** إبهام استفهام تعجب موصول زيادة شرط ظرفية مصدرية نفي	ن وقاية توكيد **نّ** توكيد **نعم** جواب **ه** سكت **هل** استفهام **هَلا** تحضيض تنديم **ها** تنبيه **هيا** نداء **و** ابتداء حالية تقليل عطف **وا** ندبة نداء **يا** ندبة نداء

MANALARIN HARFLERİ المعاني و حروفها

Harfleri	*Türkçesi*	*Mana*	Sıra N0	*Harfleri*	*Türkçesi*	*Mana*	Sıra N0
ألا ها	**Uyarma**	تنبيه	**25**	بل حتى ف لكن و	**Başlangıç**	ابتداء	**1**
ألا هلا	**Pişman-lık**	تنديم	**26**	ما	**Kapalılık**	إبهام	**2**
أما أنّ إنّ ب ك ل نْ نّ	**Pekiştir-me**	توكيد	**27**	إلا حاشا حتى خلا عدا	**İstisna**	استثناء	**3**
أجل إذن إي جلل بلى جير ف ل لا نعم	**Cevap**	جواب	**28**	لكنّ لكنْ	**Vehmi İzale**	استدراك	**4**
و	**Hal**	حالية	**29**	ألا أما	**Sözü açma**	استفتاح	**5**
ك	**Hitab**	خطاب	**30**	أ ما هل	**Soru**	استفهام	**6**
كلا	**İnkar**	ردع	**31**	س سوف	**Gelecek zaman**	استقبال	**7**
ه	**Sekit**	سكت	**32**	بل لكن	**Manadan Dönüş**	إضراب	**8**
أن إن ت ما	**Ziyade**	زيادة	**33**	ل	**Emir**	أمر	**9**
اذما إن على لو لولا لوما ما	**Şart**	شرط	**34**	عن	**Bedel**	بدل	**10**
على عن في ل لما إذ إذا إذما إلى ب ما مذ منذ من	**Zarf**	ظرفية	**35**	ألا لولا لوما هلا	**Teşvik**	تحضيض	**11**
ألا أما لو لولا لوما	**Arz**	عرض	**36**	أما قد إنّ أنّ	**Tahkk**	تحقيق	**12**
أم أو بل ثمّ حتى ف لكن لا و	**Atıf**	عطف	**37**	إما أو	**Muhay-yerlik**	تخيير	**13**
إلى حتى	**Son**	غاية	**38**	لعل	**Ümit**	ترجي	**14**
ب ت ل و	**Yemin**	قسم	**39**	ك كأن	**Benzetme**	تشبيه	**15**
ء أن أنّ كي لو ما	**Masdar**	مصدرية	**40**	ء ت س	**Çekim**	تصريف	**16**
إذ إذا	**Füc'et**	مفاجأة	**41**	ل ما	**Hayret**	تعجب	**17**
ل	**Mülkiyyet**	ملكية	**42**	ال	**Belirlilik**	تعريف	**18**
ال ما	**Mevsul**	موصول	**43**	إذ إنّ ب على عن في كي ل من	**Sebeb**	تعليل	**19**
وا يا	**Feryad**	ندبة	**44**	أن أي	**Tefsir**	تفسير	**20**
ء آ آي أي أيا هيا وا يا	**Ünlem**	نداء	**45**	أما إما من	**Tafsil**	تفصيل	**21**
إن لا لم لما لن ل لات ما	**Olum-suzluk**	نفي	**46**	رب قد و	**Azaltma**	تقليل	**22**
لا	**Nehiy**	نهي	**47**	رب	**Çoğaltma**	تكثير	**23**
ن	**Koruma**	وقاية	**48**	لعل لو ليت	**Temenni**	تمني	**24**

MANALAR VE ÖRNEK CÜMLELERLE EDATLARI

المعاني وحروفها مع الجمل المثالية

Örnek Cümleler **الجمل المثالية**	**Harf**	**Mana**
Ama siz dünya hayatını terciyh ediyorsunuz (A'la:16) بل تؤثرون الحياة الدنيا. 100 Km.yol katettik.***Nihayet*** şehre vardık. قطعنا مائة كيلو طريق حتى وصلنا إلى المدينة. İlk bahar ***gelir gelmez*** bitkiler biter. إذا جاء الربيع فالنبات ينبت. Onu biz düşürmedik, ***ama*** o kendisi düştü. ما أسقطناها ولكن سقطت نفسها. Bir grubu ***da*** nefisleri can derdine düşürmüştü.(*Al-i Imran)*.وطائفة قد أهمتهم أنفسهم	بل حتى ف لكن و	**ابتداء** ***Başlama***
Orada ***bir*** Ahzab ordusu yenilmiştir! (Sad: 11). جند ما هنالك مهزوم من الأحزاب.	ما	**إبهام** ***Kapalılık***
لا ***Ancak*** Ali geldi ve ***ancak*** ona ikram ettim. ما جاء إلا علي وما أكرمت إلاّ إياه. لا ***Ancak*** kafir, Allah'tan ümidini keser. يقنط من رحمة الله حاشا الكافرُ. Uyuma***dıkça*** dinlenemezsin. تستريح حتى تنامَ. ***Gözünüzü açın,*** Allah'tan başka her şey batıldır! ألا كل شيئ ما خلا الله باطل! .Biri ***müstesna*** bütün öğrenciler geldi . جاء كل الطلاب عدا واحدٌ.	إلاّ حاشا حتى خلا عدا	**استثناء** ***İstisna***
Ben sizin kıralınız değil, ***ama*** hizmetçinizim. لست أنا ملككم ولكن خادمكم. Onları çağırdık ***ama*** onlar gelmediler. دعوناهم ولكنهم لم يجيبوا.	لكن لكنّ	**استدراك** ***Vehmi izale***
أما Döndür dolaştır kaseyi ***ey*** saki. أدر كأسا و ناولها ألا يا أيها الساقي! ***Yok*** vallahi, o gerçekten bir zalimdir! و الله إنه لظالم!	ألا أما	**استفتاح** ***Sözü açma***
Benim bu kıllarımı siz ***mi*** saptırdınız? (Furkan :17) أأنتم أضللتم عبادي هؤلاء؟ Karia ***nedir****?* (Karia 2) ما القارعة ؟ Gaşiyenin haberi sana geldi ***mi?*** (Ğaşiye : 1) هل أتاك حديث الغاشية؟	أ ما هل	**استفهام** ***SoruSorma***
Allah ***yakında*** senin için onların hakkından gele***cek***tir! (Bakara 137) فسيكفيكهم الله! Allah dilerse sizi fazlından zengin edee***cek*** (Tevbe) . فسوف يغنيكم الله من فضله إن شاء	س سوف	**استقبال** ***Gelecek Zaman***
Hayır, göklerde ve yerdekiler O'nundur! (Bakara:116).بل له ما في السموات و الأرض Muhakkak o gerçeği biliyor, ***ama*** onu gizliyor. إنه يعلم الحق ولكن يكتمه.	بل لكن	**إضراب** ***Manadan Dönüş***
Söyleyin onlara, fakirlere yardım et***sinler*** . قولوا لهم لينفقوا الفقراء.	ل	***Emir*** **أمر**
Hiç bir kimse başka bir kimsenin ***yerine*** cezalandırılmaz. لا يجزى أحد عن أحد آخر	عن	***Bedel*** **بدل**
Ahidlerini bozan bir toplulukla çarpışsanız ***a***! **(Tevbe)**!ألا تقاتلون قوما نكثوا أيمانهم Allah'tan korkmaz ***mısın*** sen ey zalim! ألا تخاف من الله أنت يا ظالم ! Allah'tan bağışlanma isteseniz ***ya***! (Nemil : 46) لولا تستغفرون الله.. Bize melekleri getirsen***e!*** (Hıcr:7) لوما تأتينا بالملائكة. Derslerine çalışsan ***a***! هلا اجتهدت دروسك!	الا ألاّ لولا لوما هلاّ	**تحضيض** ***Teşviyk***

Örnek	Arapça	Harf	Anlam
Yok, O gerçekten alim bir adamdır.	أما إنه رجل عالم !	أما	تحقيق **Kesinlik** ***Kazandırmak***
Muhakkak müminler kurtulmuşlardır (Müminün: 1).	قد أفلح المؤمنون.	قد	
. ***Muhakkak*** Allah katında Din, İslam'dır (Al-i Imran 19).	إن الدين عند الله الإسلام.	إنّ	
Biliniz ***ki*** Allah şediydül'ıkabdır. (Enfal:25)	واعلموا أن الله شديد العقاب.	أنّ	
Ya yüz dinar ödersin ***ya da*** üç gün çalışırsın!	إمّا تدفع مائة دينار وإما تعمل ثلاثة أيام!	إما	تخيير ***Muhayyerlik***
Ali ***yahut*** Hüseyin gelsin.	ليجئ علي أو حسين.	أو	
Kapına geldik. ***Umulur ki*** bize acırsın.	جئنا بابك لعلك ترحمنا.	لعل	***Umma*** ترجّي
Yüzü Güneş ***gibi*** parlıyordu.	كان وجهه يشرق كالشمس.	ك	تشبيه ***Teşbih***
Zavallıya 100 kilo yüklemiş. ***Sanki*** o onun eşeğidir .	حمل على البائس مائة كيلو كأنه حماره!	كأن	
Misafirini kapının önünde karşıla.	استقبل ضيفك أمام الباب.	ء ت س	تصريف ***Tasriyf***
Vah kara bahtım!	يا للنحسِ والشقاءِ.	ل	تعجب ***Hayret etme***
Gebersin insan, ne nankördür o! (Abese : 17)	قتل الإنسان ما أكفره !	ما	
İşte hüküm o yüce, o büyük Allah'ındır (Mümin:12).	فالحكم لله العلي الكبير	ال	تعريف ***Ta'riyf***
Seni mükafatlandıracağım ***çünkü*** işi bitirdin.	أكافئك إذ أنجزت العمل .	إذ	تعليل ***Ta'liyl***
Allah'tan istiğfar edin***, çünkü*** Allah Gafur ve Rahıym'dir.	واستغفروا الله إن الله غفور رحيم.	إنّ	
Senin yanlış adımların ***sebebiyle*** girdik bu belaya!	دخلنا هذه البلية بخطواتك الخطيئة!	ب	
Başarması ***üzerine*** bu diplomayı hakketmiştir.	قد استحق هذه الشهادة على أنه نجح.	على	
Bu musibete senin yanlışın ***yüzünden*** düçar olduk.	أصبنا بهذه المصيبة عن خطئك..	عن	
Yaptığınız yanlıştan ***dolayı*** cezalandırıldınız.	عوقبتم في ما فعلتم من الخطإ.	في	
Gözü aydın olsun ***diye*** onu annesine iade ettik (Kasas:13).	فرددناه إلى أمه كي تقر عينها	كي	
Yaşamak ***için*** yiyoruz, yemek ***için*** yaşamıyoruz.	نأكل للعيش و لا نعيش للأكل.	ل	
Hatalarından ***dolayı*** boğuldular. (Nuh : 25)	مما خطيئاتهم أغرقوا.	من	
هذا Ona *ebeynine iyi davran* ***diye*** nasihat ettim.	نصحت له أن أحسن أبويك.	أنْ	تفسير ***Tefsiyr***
Bu bir asced ***yani*** altındır.	عسجد أي ذهب.	أيْ	
Deveye ***gelince***, o büyük cüsseli bir hayvandır.	أما الجمل فهو حيوان كبير الجثة.	أمّا	تفصيل ***Detaylma***
İşte bu gerçektir. ***İster*** kabul, ***ister*** inkar edersin!	هذه حقيقة إما تقبل وإما تنكر!	إمّا	
Onlar***dan*** bir kısmı salih bir kısmı da ondan aşağıdır.	منهم الصالحون ومنهم دون ذلك.	منْ	
Bazı hükümdar mazlumen öldürülmüştür!	رب ملك قتل مظلوما!	رب	تقليل ***Azaltma***
Hasta **bazan** uyuyor.	قد ينام المريض.	قد	
Bazı geceler gerdanlıklarını salıvermiş!	وليلٍ أرخى سدوله!	و	
Nice kafir son nefesinde Alah'a iman etmiştir!	رب كافر آمن بالله حالة النزع.	رب	تكثير ***Çoğaltma***
Onun akıbetini bilmiyoruz. ***Umulur ki*** yaşıyordur.	ما نعلم عاقبته لعله حي.	لعل	تمني ***Temenni***
Bu hikmeti kavramış ***olsalar***!	لو يفهمون هذه الحكمة !	لو	

Ah!…***Keşki*** toprak olsaydım! (Nebe' : 40)	يا ليتني كنت ترابا.	ليت	
,***Dikkat edin*** onlar bozguncuların ta kendileridir! (Bakara:11) ***!***	ألا إنهم هم المفسدون!	ألا	**تنبيه**
İşte diyecek, **okuyun kitabımı!** (Hakka : 19)	فيقول : هاؤم اقرأوا كتابيه !	ها	**Uyarma**
Gitseydin ***e***!	ألاّ رحلت!	ألاّ	**تنديم**
Yanlış işlerden dönseydin ***e***!	هلاّ رجعت عن الأعمال الخطيئة!	هلاّ	***Pişmanlık***
Halid ***yok mu,*** o gerçekten cesurdur!	أما خالد فإنه شجاع.	أما	
Görmez misiniz ***ki,*** hiç bir zalim ebedi kalmamıştır!	ألا ترون أن لم يخلد ظالم!	أ نْ	
Muhakkak *bunlar müslümanlardır* dediler.	قالوا : إن هؤلاء مسلمون.	إنَّ	
Şahid olarak Allah yeter! (Fetih : 28)	وكفى بالله شهيدا.	ب	**توكيد**
Hiç bir şey O'nun ***benzeri*** değildir.(Şura : 11)	ليس كمثله شيء.	ك	***Pekiştirme***
Muhakkak sen büyük bir ahlak üzeresin (Kalem : 4)	وإنك لعلى خلق عظيم.	ل	
....ve ***elbette*** alçaklardan olacak! (Yusuf)	وليكونن من الصاغرين.	نْ	
Sakın ha! Hiç bir iyi şeyi horlama. (Hadis-i Şeriyf)	لا تحقرن شيئاً من المعروف.	نَّ	
Evet ben, İslam'ın hizmetindeyim	أجل، أنا في خدمة الإسلام !	أجل	
-Yarın seni ziyaret edeceğim. -***Bu takdirde*** sana ikram ederim.	غدا أزورك. إذن أكرمَك	إذن	
De ki : ***Evet,*** Rabbime yemin ederim ki O gerçektir (Yunus:53).	قل إي وربي إنه لحق.	إي	
Rabbiniz değil miyim? ***Evet Rabbimizsin***,dediler (A'raf:172).	ألست بربكم؟ قالوا بلى.	بلى	
Hala tevbe etmeyecek misin? Ona dedim ki***: Evet.***	أفلا تتوبنّ؟ قلت له : جَلَلْ.	جلل	**جواب**
Eğer bir müslümana gülümsersen o ***da*** bir sadakadır.	جَيْرِ لأجتهدن.	جير	***Cevap***
Kim başarırsa oba armapan vardır**.**	من نجح فله جائزة.	ف	
Şayet zengin ol***saydım*** fakirlere yardım ederdim.	لوكنت غنيا لأنفقت الفقراء.	ل	
Ali geldi mi? ***Hayır.***	هل جاء علي؟ لا.	لا	
Bu bir kitap mıdır? ***Evet***.	هل هذا كتاب؟ نعم.	نعم	
Kardeşi olduğu ***halde*** ondan sıla-i rahmi kesti.	قطع الوصل منه وهو أخوه .	و	***Hal*** **حالية**
Seni kasdediyorum.	إياك أعني!	ك	**خطاب** ***Hitab***
Zalim mutlu olur mu ? ***Asla !***	هل يسعد الظالم؟ كلاّ !	كلاّ	***İnkar*** **ردع**
Onun ne olduğunu sana ne bildirdi? (Karia : 10) .	وما أدراك ما هيه ؟	هـ	**سكت Sekit**
Müjdeci gelince onu onun yüzüne bıraktı.(Yusuf)	فلما أن جاء البشير ألقاه على وجهه.	أنْ	
Beğenmeyeceğin hiç bir şey getirmedim.	ما إن أتيت بشيء أنت تكرهه.	إنْ	**زيادة**
Tattara tittara….	رُبَّتَ – ثمَّتَ...	ت	***Fazlalık***
Nihayet ona geldikleri zaman…(Fussılet : 20**)**	حتى إذا ما جاءوها...	ما	

Ne zaman çalışırsan başarırsın .	إذ ما تجتهد تنجح.	إذما	
Eğer çalışır***san*** zaferyab olursun.	*إن* تجتهد تظفر.	إنْ	
Onu övmek ***üzere*** bana bin dinar verdi.	أعطاني ألف دينار على أن أمدحه.	على	
Rabbin dile***seydi*** onu ya pmazlardı. (En'am : 112)	ولو شاء ربك ما فعلوه.	لو	**شرط** *Şart*
Siz olma***saydınız*** mümin olurduk (Sebe:31)	لولا أنتم لكنا مؤمنين.	لولا	
Akrabalık ol***masaydı***, seni cezalandırırdım.	لوما القرابة لعاقبتك.	لوما	
Ne hayır yapar***sanız*** Allah onu bilir. (Bakara : 197)	و ما تفعلوا من خير يعلمه الله.	7ما	
Hani denizi sizin için yardık da sizi kurtardık. Bakara 50	وإذ فرقنا بكم البحر فأنجيناكم.	إذ	
Ne zaman gideceksin ?	إذ ما تذهب؟	إذما	
Kader gel***diği zaman*** göz kör olur (Hadis-i şerif).	إذا جاء القدر عمي البصر.	إذا	
Onu köy***e*** götürdüm.	ذهبت به إلى القرية.	إلى	
هو And olsun Allah Bedir'***de*** size yardım etti. (Al-i Imran 123)	ولقد نصركم الله ببدر.	ب	
O bir ihtiyaç ***anında*** lazım.olacaktır.	يلزم على حين حاجة.	على	
Dedi ki: ***Az sonra*** pişman olacaklar.(Müminün:40)	قال عما قليل ليصبحن نادمين.	عن	
نضع Sizin için kısas***ta*** hayat vardır (Bakara : 179) .	ولكم في القصاص حياة	في	
Kıyamet günün***de*** adaletli teraziler koyacağız.	الموازين القسط ليوم القيامة.	ل	
Ali gel***ince*** Hüseyin gitti.	لما جاء علي ذهب حسين	لمّا	**ظرفية** ***Zarf***
Kendimi bil***dim bileli*** daima şeref istedim.	و ما زلت أبغى الشرف مذ أنا يافع.	مذ	
Küçük cihad***dan*** büyük cihada döndük.	رجعنا من الجهاد الأصغر إلى الجهاد الأكبر.	من	
Üç gün***den beri*** hiç bir şey yemedim.	ما أكلت شيئا منذ ثلاثة أيام.	منذ	
Yaşa***dığım sürece*** bana namazı ve zekatı emretti..	وأوصاني بالصلوة والزكوة ما دمت حيا.	ما	
Allah'ın sizi bağışlamasını iste***mez mi***siniz! (Nur:22) .	ألا تحبون أن يغفر الله لكم!	ألا	
Gör***mez mi***sin, insanlar açlıktan ölüyor!	أما ترى الناس يموتون من الجوع !	أما	
Bize gel***sen de*** sevaba gir***sen***!	لو تنزل عندنا فتصيب خيرا!	لو	**عرض** ***Arz***
Ey Rabbim, bana biraz daha ömür ver***sen! .*** (Münafikun : **10**)	رب لولا أخرتني إلى أجل فريب.	لولا	
Bize gel**sen de** sana ikram et***sek.***	لوما تأتينا نكرمك.	لوما	
Bu bir kitap mıdır, ***yoksa*** bir defter mi?	هل هذا كتاب أم دفتر؟	أم	
Oturmada ***yahut*** kalkmada günah yoktur.	لا إثم في القعود أو في القيام.	أو	
Hayır, o onlara Hakk'ı getirdi.	بل جاءهم بالحق.	بل	
İnsanlar doğarlar, yaşarlar ***sonra*** ölürler.	الناس يتولدون و يعيشون ثم يموتون.	ثم	
Balığı ***hatta*** başını yedim.	أكلت السمكة حتى رأسها.	حتى	**عطف** ***Bağlama***
.Hatip ayağa kalk***ıp*** hazıruna hitab etti.	قام الخطيب فخطب الحاضرين.	ف	
Mucizeleri gördüler ***ama*** inanmadılar.	رأوا المعجزات ولكن لم يؤمنوا.	لكن	
Hüseyin ***değil,*** Ali geldi.	جاء علي لا حسين.	لا	
Allah'a **ve** Rasülüne itaat edin. (Enfal : 46)	وأطيعوا الله ورسوله.	و	

Türkçe	Arapça	Harf	Anlam
Güneş batıncaya ***kadar*** oruç tut.	صم حتى تغيب الشمس.	حتى	**غاية** ***Bir şeyin sonu***
Camiy***e*** gidiyoruz**.**	نذهب إلى المسجد.	إلى	
Allah'a yemin ederim ki, kesinkes bir fakir doyıracağım.	بالله لأطعمن فقيرا.	ب	**قسم** ***Yemiyn***
Vallahi putlarınıza kesinkes bir tuzak kuracağım. (Enbiya:57)	وتالله لأكيدن أصنامكم.	ت	
And olsun Nuh'u kavmine gönderdik. (Hüd 25)	ولقد أرسلنا نوحا إلى قومه.	ل	
Hikmetli Kur'an'***a yemiyn ederim ki***… (Yasin : 2)	والقرآن الحكيم	و	
Onları *ha* uyarmışsın ***ha*** uyarmamışsın. (Bakara : 6)	أ أنذرتهم أم لم تنذرهم...	ء	**مصدرية** ***Masdar***
Yemek ***yedikten s***onra ellerini yıkaman sünnettir.	أن تغسل يديك بعد أن أكلت سنة.	أن	
منعتكBiliyorum ***ki*** müslümanın kalbi daima mahzundur.	أعلم أن قلب المسلم محزون دائما.	أنَّ	
Seni ondan, helak olmayasın ***diye*** engelledim.	عنه كيلا تكون هالكا.	كي	
İsterler ***ki*** ebediyyen yaşayalar!	يودون لو يعمرون أبدا!	لو	
Güçlük çek***me***niz ona ağır gelir. (Tevbe : 128)	عزيز عليه ما عنتم.	ما	
Güçlük ortada ***iken***, bir de baktık ki kolaylık akıvermiş.	بينما ظهر العسر إذ دار اليسر.	إذ	**مفاجاة** ***Ani bir durum***
Ormana girdik. ***Bir de ne görelim*** karşımızda bir arslan!	دخلنا الغابة فإذا قُبُلَنَا أسدا!	إذا	
Bu vatan ***kimin***dir? O, bizimdir.	لمن هذا الوطن؟ هو لنا.	ل	***Milkiyyet*** **ملكية**
Sabredenlere müjdele (Bakara: 155).	وبشر الصابرين (الذين صبروا).	ال	**موصول** ***Mevsul***
Size bilmediğiniz ***şeyleri*** öğretiyor (Bakara : 151)	ويعلمكم ما لم تكونوا تعلمون.	ما	
Vah Selma'ya! Vah vah! Vah ona!	واها لسلمى! ثم واها واها! وواها لها!	واها	**ندبة** ***Feryad***
Vah başıma gelenlere!	وا أسفاه	وا	
Ah, ah, ya Mustafa!	فآه، آه يا مصطفاه !	آه	
Be Hüseyin!	أ حسين!	ء	**نداء** ***Ünlem***
A Salih!!	آ صالح	آ	
Ey Adam!	آيَ رجل !	آيَ	
Ey Rabbim, ilmimi ve kavrayışımı arttır.	أي رب زدني علما وفهما.	أيْ	
Ey sevimli köyüm!	أيا قريتي المحبوبة !	أيا	
Ey Hüseyin!	هيا حسين !	هيا	
Ey insanlar!	يا أيها الناس!	يا	

77Kafirler ***ancak*** aldanma içindedirler. (Mülk: 20) إن الكافرون إلا في غرور. Allah iymanınızı zayi ede***cek değildir.***(Bakara : 143) وماكان الله ليضيع إيمانكم. Doğur***mamıştır*** ve doğrul***manıştır.*** (İhlas : 3). لم يلد ولم يولد. ***Henüz*** iyman kalplerinize gir***medi*** (Hucurat: 14) ولما يدخل الإيمان في قلوبكم. Rabbimize hiç bir kimseyi ortak koş***mayacağız*** (Cin : 2). ولن نشسرك بربنا أحدا. Onların topluluğuna aldırış et***mem!*** لا أبالي بجمعهم! Çığrıştılar, ***ama zaman*** kurtul***ma zamanı değildir.*** (Sad: 3) فنادوا ولات حين مناص! (Yasin) Ona şiir öğret***me***dik ve bu ona yaraşmaz da**.** وما علمناه الشعر وما ينبغي له.	إنْ ل لم لما لن لا لات ما	**نفي** ***Olumsuzluk***
Şeytanın izinden git***meyin***. (Bakara : 168) و لا تتبعوا خطوات الشيطان.	لا	***Nehiy*** **نهي**
(N) Türkçe'de kaynaştırma harfidir. Onlar bana ikram ettiler.هم أكرموني	ن	**وقاية** ***Koruma***

EDATLAR VE ÖRNEK CÜMLELERLE MANALARI

الحروف و معانيها بالجمل المثالية

Örnek Cümleler **الجمل المثالية**	***Harfin Manaları***	**Harf**
Bu bir kitap ***mı***dır, yoksa bir defter mi? أَكتابٌ هذا أم دفتر؟ Beni Rabb'im terbiye etti ***de*** edebimi güzelleştirdi. أَدَّبَنِي رَبِّي فَأَحْسَنَ تَأْدِيبِي.(الحديث) Onları ***ha*** uyarmışsın ***ha*** uyarmamışsın. (Bakara : 6) أَأَنْذَرْتَهُمْ أم لم تنذرهم... ***Be*** Hüseyin! أَ حسينُ!	**Soru** استفهام **Çekim** تصريف **Masdar** مصدرية **Ünlem** نداء	**ء**
A Saliih! آ صالحُ !	نداء البعيد **Uzağa ünleme**	**آ**
Ey Adam ! آيَ رجلُ !		**آيَ**
Evet ben, İslam'ın hizmetindeyim! أَجَلْ، أنا في خدمة الإسلام !	**Cevap** جواب	**أجل**
Seni mükafatlandıracağım. **Çünkü** işi bitirdin**.** أكافئك، إذ أنجزت العمل. **Hani** denizi sizin için yardık da sizi kurtardık. (Bakara) وإذ فرقنا بكم البحر فأنجيناكم. Güçlük ortaya çıktı.**Bir de baktık ki,** kolaylıklar akıvermiş. ظهر العُسرُ إذ دارت المياسير	**Sebep** تعليل **Zarf** ظرفية **Ansızın** مفاجأة	**إذْ**
Ne zaman çalışır**san** başarılı olursun. إذ ما تجتهد تنجح. **Ne zaman** gideceksin ? إذ ما تذهب؟	**Şart** شرط **Zarf** ظرفية	**إذما**
Yarın seni ziyaret edeceğim**. Öyleyse** sana ikram ederim. -أزورك غدا. – إذن أكرمَك.	**Cevap** جواب	**إذَنْ**
Kader ***geldiği zaman*** göz kör olur (Hadis-i şerif). إذا جاء القدر عَمِيَ البصر. Ormana girdik. **Bir de ne** göre**lim**, karşımızda bir arslan! دخلنا الغابة فإذَا قُبُلَنَا أَسَدٌ!	**Zarfiyye** ظرفية **Ansızın** مفاجأة	**إذا**
Bu **Kur'an** var ya, O Nur'dur. هذا القرآن هو النور. Sabreden**ler**e müjdele (Bakara: 155). وبشر الصابرين (الذين صبروا).	**Belirlilik** تعريف **Mevsul** موصول	**ال**

Döndür dolaştır kaseyi **ey** saki! أدر كأسا و ناولها ألا يا أيها الساقي! Ahidlerini bozan bir toplulukla çarpış**sanız a! (Tevbe 13)** . ألا تقاتلون قوما نكثوا أيمانهم ألا**Dikkat edin!**Onlar bozguncuların ta kendileridir. (Bakara:11) ألا إنهم هم المفسدون. Allah'ın sizi bağışlamasını iste**mez misiniz**! (Nur:22) تحبون أن يغفر الله لكم !	**Sözü açma** **استفتاح** **Teşviyk** **تحضيض** **Uyarma** **تنبيه** **Arz** **عرض**	**ألا**
Allah'tan kork**san ya** sen! ألاّ تخاف أنت من الله ! Gitseyd**in e**! ألاّ رحلتَ!	**Teşviyk** **تحضيض** **Pişmanlık** **تنديم**	**ألاّ**
Ancak Ali geldi. ما جاء إلا علي.	**İstisna** **استثناء**	**إلاّ**
Onu köy**e** götürdüm. ذهبت به إلى القرية. Beraberce Fırat ırmağın**a kadar** yürüdük. مشينا معا إلى نهر فرات.	**ظرفية غاية Zarf** **Son**	**إلى**
Bu bir kitap mıdır, **yoksa** bir defter mi? هل هذا كتاب أم دفتر؟	**Bağlama** **عطف**	**أم**
Yok vallahi, o gerçekten zalimdir! أما والله إنه لظالم ! Muhakkak ki o alim bir adamdır. أما إنه رجل عالم ! Gör**mez misin** insanlar açlıktan ölüyor! أما ترى الناس يموتون من الجوع !	**Sözü açma** **استفتاح** **Tahkıyk** **تحقيق** **Arz** **عرض**	**أمَا**
Devey**e gelince**, o büyük cüsseli bir hayvandır. أما الجمل فهو حيوان كبير الجثة. Halid **yok mu,** o gerçekten cesurdur! أما خالد فإنه شجاع!	**تفصيلDetaylama** **Pekiştirme توكيد**	**أمّا**
Ya yüz dinar ödersin **ya da** üç gün çalışırsın! إمّا تدفع مائة دينار وإما تعمل ثلاثة أيام! İşte bu gerçektir. **İster** kabul edersin**, ister** inkar edersin! هذه حقيقة إما تقبل وإما تنكر!	**Muhayyerlikتخيير** **Detaylama تفصيل**	**إمّا**
Ona ebeynine iyi davran **diye** nasihat ettim. نصحت له أن أحسن أبويك. Görmez **misiniz ki**, hiç bir zalim ebedi kalmıyor! ألا ترون أن لا يخلدُ ظالم! Müjdeci gelince onu onun yüzüne bıraktı. (Yusuf 96) فلما أن جاء البشير ألقاه على وجهه. Yemek ye**men**den önce ellerini yıkaman sünnettir.. أن تغسلَ يديك قبل أن أكلت سنة.	**توكيدTefsiyr** **تفسير** **Pekiştirme** **Fazlalık** **زيادة** **Masdar مصدرية**	**أنْ**
Muhakkak bunlar müslümanlardır. dediler**.** قالوا: إن هؤلاء مسلمون . Çirkin göreceğin hiç bir şey getirmedim. ما إن أتيت بشيئ أنت تكرهه. Eğer çalışır**san** zafere ulaşırsın. إن تجتهد تظفر. Kafirler ancak aldanma içindedirler. (Mülk: 20) إن الكافرون إلا في غرور.	**Pekiştirme** **توكيد** **Fazlalık زيادة** **Şart شرط** **Olumsuzluk نفي**	**إنْ**
Muhakkak Allah katında Din, İslamdır. (Ali Imran:19) إن الدين عند الله الإسلام. Allah'tan istiğfar edin, **çünkü** Allah Gafur ve Rahıym'dir..واستغفروا الله إن الله غفور رحيم	**Tahkıyk** **تحقيق** **Ta'liyl تعليل**	**إنّ**
Bana öyle geliyor **ki** o, karaborsacı bir adamdır. يُخَيَّلُ إليّ أنه رجلٌ محتكر. Allah şediydül'ıkabdır. (Enfal:25) واعلموا أن الله شديد العقاب.	**Tahkıyk** **تحقيق** **Masdariyye مصدرية**	**أنّ**
Ali **yahut** Hüseyin gelsin. ليجئ علي أو حسين. Oturmada **yahut** kalkmada günah yoktur. لا إثم في القعود أو في القيام.	**Muhayyerlik** **تخيير** **Bağlama** **عطف**	**أو**

Örnek (Türkçe)	Örnek (Arapça)	Anlam	Harf
Bu bir asced **yani** altındır . **Ey** Rabbim, ilmimi ve kavrayışımı arttır.	هذا عَسْجَد أي ذهب. أي رب زدني علما وفهما.	**Tefsiyr** تفسير **Ünlem** نداء	أي
De ki : **Evet,** Rabbime yemin ederim ki, O gerçektir (Yunus:53)	قل إي وربي إنه لحق.	**Cevap** جواب	إي
Ey sevimli köyüm!	أيا قريتيَ المحبوبة !	**Ünlem** نداء	أيا
Senin yanlış adımların **yüzünden** girdik bu belaya! Şahid olarak Allah yeter! (Fetih : 28) And olsun Allah Bedir'**de** size yardım etti. (Ali Imran:123) **Allah'a yemin ederim ki,** kesinkes döveceğim seni .	دخلناهذه البلية بخطواتك الخطيئة وكفى بالله شهيدا. ولقد نصركم الله ببدر. بالله لأَضْرِبَنَّك.	**Sebep** تعليل **ePekiştirm** توكيد **Zarfiyyet** ظرفية **Yemin** قسم	ب
Ama siz dünya hayatını terciyh ediyorsunuz (A'la:16) Bu bir kitap değil **fakat** bir defterdir. Ali gelmedi, **ama** Hüseyin geldi.	بل تؤثرون الحياة الدنيا. ما هذا كتابا بل دفتر. ما جاء علي بل حسين.	**Başlangıç** إبتداء **İdrab** إضراب **Bağlama** عطف	بل
Rabbiniz değil miyim? **Evet Rabbimizsin** dediler. (A'raf: 172).	ألست بربكم؟ قالوا بلى	**Cevap** جواب	بلى
İnsanlar Reis'i karşıladılar. **Tattara – Tittara!** gibi . **Vallahi** putlarınıza kesinkes bir şey yapacağım! (Enbiya:57)	الناس استقبلوا الرئيس. رُبَّتَ . ثُمَّتَ... وتالله لأكيدن أصنامكم.	**Çekim** تصريف **Ziyade** زيادة **Kasem** قسم	ت
İnsanlar doğuyorlar, yaşıyorlar, **sonra** ölüyorlar.	الناس يتولدون و يعيشون ثم يموتون.	**Bağlama** عطف	ثم
Hala tevbe etmeyecek misin? Ona dedim ki**: Evet**.	أفلا تتوبَنَّ؟ قلت له : جَلَلْ.	**Cevap** جواب	جلل
Evet, kesinkes çalışacağım	جَيْرِ لأَجتهدَنَّ.	**Cevap** جواب	جير
100 Km.yol katettik. **Nihayet** şehre vardık. Uyuma**dıkça** dinlenemezsin.. Balığı **hatta** başını yedim. Ondan şu an**a kadar** hiç bir haber ulaşmadı.	قطعنا مائة كيلو طريقٍ حتى وصلنا إلى المدينة. لا تستريح حتى تنامَ. أكلت السمكةَ حتى رأسَها. لم يصل منه خبر حتى الآن.	**İbtida** ابتداء **İstisna** استثناء **Bağlama** عطف **Son** غاية	حتى
Fatma'**dan başka** bütün öğrenciler ayağa kalktı.	قامت كل الطالبات حاشا فاطمةُ.	**İstisna** استثناء	حاشا
Gözünüzü açın; Allah**'tan başka** her şey batıldır!	ألا كل شيءٍ ما خلا الله باطل!	**İstisna**استثناء	خلا
Bazı hükümdarlar mazlumen öldürülmüştür! **Nice** kafir halet-i nezi'de Alah'a iman etmiştir!	رب ملك قتل مظلوما! رب كافر آمن بالله حالة النزع.	**Azaltma** تقليل **Çoğaltma** تكثير	رب

Onu hemen müttekıylere tahsis edeceğim (A'raf : 156) Misafirleri karşılamalısın.	فسأكتبها للذين يتقون. عليك استقبال الضيوف.	**İstikbal** استقبال **Çekim** تصريف	س
Sizin için Rabbimden sonra istiğfar edeceğim (Yusuf: 98).	سوف أستغفر لكم ربي.	**İstikbal** استقبال	سوف
Biri müstesna bütün öğrenciler geldi.	جاء كل الطلاب عدا واحدٍ.	**İstisna**استثناء	عدا
Başarması **üzerine** bu diplomayı haketmiştir. Onu övmek **şartıyle** bana bin dinar verdi. O bir ihtiyaç **anında** lazım olacaktır.	قد استحق هذه الشهادة على أنه نجح. أعطاني ألف دينار على أن أمدحه. هو يلزم علي حين حاجة.	**Ta'liyl** تعليل **Şart** شرط **Zarf** ظرفية	على
Hiç bir kimse başka bir kimsenin **yerine** cezalandırılmaz.. Bu musibete senin yanlışın **yüzünden** düçar olduk.. Dedi ki: **Az sonra** pişman olacaklar. *(*Müminün:40)	لا يُجزى أحد عن أحد آخر أُصِبْنا بهذه المصيبة عن خطئك. قال عما قليل ليصبحن نادمين.	**Bedel** بدل **Ta'liyl** تعليل **Zarf** ظرفية	عن
إن İlk bahar geldiği **zaman** bitkiler biter. قام Eğer bir müslümana gülümsersen **o da** bir sadakadır. Hatip ayağa kalk**ıp** hâzırûna hitab etti.	فالنبات ينبت إذا جاء الربيع. تبسمت مسلما فهو صدقة. الخطيب فخطب الحاضرين.	**İbtida** إبتداء **Cevap** جواب **Bağlama** عطف	ف
Yaptığınız yanlış**tan dolayı** cezalandırıldınız. Kısas**ta** sizin için hayat vardır. (Bakara : 179)	عوقبتم في مافعلتم من الخطإ. ولكم في القصاص حياة.	**Ta'liyl** تعليل **Zarf** ظرفية	في
Muhakkak müminler kurtullacaklardır (Müminün1) . Hasta **bazan** uyuyor.	قد أفلح المؤمنون. قد ينام المريض.	**Tahkıyk** تحقيق **Azaltma** تقليل	قد
Yüzü Güneş **gibi** parlıyordu. Hiç bir şey O'nun **benzeri değildir.(Şura**) **Seni** kasdediyorum!	كان وجهه يُشرق كالشمش. ليس كمثله شئ. إياك أعني!	**Teşbiyh** تشبيه **Pekiştirme** توكيد **Hitab** خطاب	ك
Zavallıya 100 kilo yükledi. **Sanki** o onun eşeği!	حمل على البائس مائة كيلو كأنه حماره!	**Teşbiyh** تشبيه	كأن
Zalim mutlu olur mu ? **Asla** !	هل يسعد الظالم؟ كلاّ !	**İnkar** ردع	كلا
Gözü aydın olsun **diy**e onu annesine çevirdik. (Kasas:13) Seni ondan, helak olma**yasın diye** engelledim.	فرددناه إلى أمه كي تقر عينها. منعتك عنه لكيلا تكون هالكا.	**Ta'liyl** تعليل **Masdar** مصدرية	كي

Harf	Anlam		Arapça örnek	Türkçe
ل	Emir	أمر	قل لعلي ليجتهد درسه.	Ali'ye **söyle**, dersine çalışsın.
	Pekiştirme	توكيد	وإن ربك ليحكم بينهم.	**Muhakkak** Rabbin aralarında hükmedecektir. (Nahıl:24)
	Şaşma	تعجب	يا للنحسِ والشقاءِ!	**Vah** kara bahtım!
	Ta'liyl	تعليل	نأكل للعيش ولانعيش للأكل.	Yaşamak **için** yiyoruz, yemek **için** yaşamıyoruz.
	Cevap	جواب	لوكنت غنيا لأنفقت الفقراء.	Şayet zengin ol**saydım** fakirlere yardım ederdim.
	Zarf	ظرفية	ونضع الموازين القسط ليوم القيامة.	Kıyamet günün**de** adaletli teraziler kuracağız.**(Enbiya:47).**
	Yemiyn	قسم	لإن أخرجوا لا يخرجون معهم	لمن **Andolsun** çıkarılırlarsa onlarla beraber çıkmazlar. (Haşr:12)
	Mülkiyet	ملكية	هذا الوطن؟ هو لنا.	Bu vatan **kimin**dir? O,**bizim**dir.
	Nefiy	نفي	وماكان الله ليضيع إيمانكم.	Allah iymanınızı zayi ede**cek değildir.** (Bakara : 143
لعل	Terecciy	ترجي	جئنا بابك لعلك ترحمنا.	Kapına geldik. **Umarız ki** bize acırsın.
	Temenniy	تمني	ما نعلم عاقبته لعله حي.	Onun akıbetini bilmiyoruz. **Umulur ki** hayattadır.
لكن	İbtida	ابتداء	ما أسقطناه ولكن سقط نفسه.	Onu biz düşürmedik, **ama** o kendisi düştü.
	İstidrak	استدراك	إنه ذكي ولكن كسلانٌ.	O zekidir, **ama** tembeldir.
	İdrab	إضراب	لست أنا ملككم ولكن خادمكم.	Ben sizin hükümdarınız değil, **bilakis** hizmetçinizim.
	Bağlama	عطف	رأوا المعجزاتِ ولكن لم يؤمنوا.	Mucizeleri gördüler **ama** inanmadılar.
لكنّ	İstidrak	استدراك	دعوناهم ولكنهم لم يجيبوا.	Onları çağırdık **ama** onlar icabet etmediler.
لم	Olumsuzluk	نفي	لم يلد ولم يولد.	**Ne** doğurmuştur, **ne de** doğrulmuştur. (İhlas : 3).
لما	Zarf	ظرفية	لما جاء علي ذهب حسين.	Ali gel**ince** Hüseyin gitti.
	Olumsuzluk	نفي	ولما يدخل الإيمان في قلوبكم.	**Henüz** iyman kalplerinize girmedi. (Hucurat: 14)
لن	Olumsuzluk	نفي	ولن نشرك بربنا أحد ا.	**Elbette** Rabbimize hiç bir kimseyi ortak koşmayacağız. (Cin:2)
لو	Temenniy	تمن	لو يفهمون هذه الحكمة!	Bu hikmeti kavramış ol**salar**!
	Şart	شرط	ولو شاء ربك ما فعلوه.	Rabbin dile**seydi** onu yapmazlardı.(En'am : 112)
	Arz	عرض	لو تنزلُ عندنا فتصيبَ خيرا.	Bize gel**sen de** hayır işle**sen!**
	Masdar	مصدرية	يودون لو يعمرون أبدا !	İs**terler ki**, ebediyyen yaşayalar!
لولا	Teşviyk	تحضيض	لولا تستغفرون اللهَ.	Allah'tan bağışlanma iste**seniz ya**! (Nemil : 46)
	Şart	شرط	لولا أنتم لكنا مؤمنين !	Siz ol**masaydınız** mümin olurduk. (Sebe:31)
	Arz	عرض	رب لولا أخرتني إلى أجل قريب.	Ey Rabbim, bana biraz daha ömür ver**sen!(Münafikun:10)**

Örnek	İşlev	Edat
Eğer sadık**san** bize melekleri getirsen**e**! (Hıcr) لوما تأتينا بالملئكة إن كنت من الصادقين	**Teşvik تحضيض**	**لوما**
Haya ol**masaydı** toplum bozu**lurdu**. لوما الحياء لفسد المجتمع.	**Şart شرط**	
Gel**sen de** sana ikram et**sek**. لوما تأتي نكرمك.	**Arz عرض**	
Ali geldi mi? **Hayır.** هل جاء علي؟ لا.	**Cevap جواب**	**لا**
Hüseyin **değil,** Ali geldi. جاء علي لا حسين.	**Bağlam عطف**	
Onların topluluğuna aldırış et**mem**. لا أبالي بجمعهم.	**Olumsuzluk نفي**	
Şeytanın izinden git**meyin**. (Bakara : 168) ولاتتبعوا خطوات الشيطان.	**Nehyetme نهي**	
Çığrıştılar. ama zaman kurtuluş zamanı değil! (Sad : 3) فنادوا ولات حين مناص!	**Olumsuzluk نفي**	**لات**
Ah!…**Keşki** toprak olsaydım! (Nebe' : 40) يا ليتني كنت ترابا.	**Pişmanlık تمني**	**ليت**
Ergin olduğum**dan beri** devamlı şeref ister oldum. وما زلت أبغى الشرف مذ أنا يافع.	**Zarf ظرفية**	**مذ**
Hatalarından **dolayı** boğuldular. (Nuh : 25) مما خطيئاتهم أغرقوا.	**Ta'liyl تعليل**	**من**
Onlar**dan** bir kısmı salih bir kısmı da ondan aşağıdır.. منهم الصالحون ومنهم دون ذلك.	**Detaylama تفصيل**	
Küçük cihad**dan** büyük cihada döndük (Hadis). رجعنا من الجهاد الأصغر إلى الجهاد الأكبر.	**Zarf ظرفية**	
Üç günden beri hiç bir şey yemedim. ما أكلت شيئا منذ ثلاثة أيام.	**Zarf ظرفية**	**منذ**
Öyle bir iş için geldim ki… جئت لأمر ما..	**Belirsizlik إبهام**	**ما**
Bu nedir? ما هذا؟	**Soru استفهام**	
Gebersin kafir, ne nankördür o ! (Abese : 17) قتل الإنسان ما أكفره!	**Şaşma تعجب**	
Nihayet ona geldikleri zaman…(Fussılet : 20) حتى إذا ما جاءوها...	**Ziyade زيادة**	
Ne hayır yaparsanız Allah onu bilir. (Bakara : 197) وماتفعلوا من خير يعلمه الله.	**Şart شرط**	
Yaşadığım sürece bana namazı ve zekatı emretti. وأوصاني بالصلوة والزكوة ما دمت حيا	**Zarfiyyet ظرفية**	
Sizin güçlük çekmeniz ona ağır gelir. (Tevbe : 128) عزيز عليه ما عنتم.	**Masdarlık مصدرية**	
Size bilmediğiniz şeyleri öğretiyor. (Bakara : 151). ويعلمكم ما لم تكونوا تعلمون.	**Mevsul موصول**	
Ona şiir öğretmedik ve bu ona yaraşmaz da. (Yasin:69). وما علمناه الشعر وما ينبغي له	**Olumsuzluk نفي**	
…ve elbette alçaklardan olacak! (Yusuf : 32) وليكونن من الصاغرين.	**Pekiştirme توكيد**	**نْ**
Muhakkak ben ortak koştuklarınızdan uzağım.(En'am:19) وإنني بريئ مما تشركون .	**Koruma وقاية**	
Sakın ha! Hiç bir iyi şeyi horlama! (Hadis-i şeriyf) لا تحقرن معروفا.	**توكيدPekiştirm**	**نّ**
Bu bir kitap mıdır? **Evet**. – هل هذا كتاب؟ – نعم.	**Cevap جواب**	**نعم**

Onun ne olduğunu sana ne bildirdi? (Karia : 10) وما أدراك ما هِيَه ؟	Seki سكت	ه
Onun hakkında size güvenebilir miyim? dedi.(Yusuf : 64) قال هل آمنكم عليه ؟	Soru استفهام	هل
Bizi ziyaret etsen **e**! هلاّ تزورنا. Yanlış işlerden dönseydin **e**! هلاّ رجعت عن الأعمال الخطيئة !	**Teşviyk** تحضيض **Pişmanlık** تنديم	هلا
İşte, diyecek, **okuyun kitabımı!** (Hakka : 19) فيقول : هاؤم اقرأوا كتابيه.	Uyarma تنبيه	ها
Ey Hüseyin ! هيا حسينُ !	Ünlem نداء	هيا
Bir grubu da, nefisleri can derdine düşürmüş.(Ali Imran:154).وطائفة قد أهمتهم أنفسهم Kardeşi olduğu **halde** ondan sıla-i rahmi kesti. قطع الوصل منه وهو أخوه. Bir gece **de** gerdanlıklarını salıvermiş!. وليل أرخى سدوله. Allah'a **ve** Rasülüne itaat edin. (Enfal : 46) وأطيعوا الله ورسوله. Hikmetli Kur'an'a **yemiyn** ederim ki… (Yasin : 2). والقرآن الحكيم.	**İbtida** ابتداء **Hal** حالية **Azaltma** تقليل **Bağlama** عطف **Yemiyn** قسم	و
Vah başıma gelenlere! وا أسفاهُ ! Vah Selma'ya, vah vah! Vah ona! واها لسلمى! ثم واها واها! و واها لها!	**Nüdbe** ندبة **Ünlem** نداء	وا
Ah, ah, ya Mustafa! فآه، آه يا مصطفاه ! Ey insanlar ! يا أيها الناس!	**Nüdbe** ندبة **Ünlem** نداء	يا

AÇIKLAMA

Görülüyor ki harflerin sayısı 76, mana sayısı ise 48'dir. Bazı harflerin 1, bazılarının birkaç manası, bazı manaların 1, bazılarının da birkaç harfi var. Böylece 76 harfin toplam 167 manası, 48 mananın da toplam 167 harfi oluyor. Harfler ve mana-lar birbirine girmiştİr. Bu konuyu daha iyi kavramak için bir örnek verelim :

Düşünün ki, 76 işçi, 48 meslek bürosu var. Her bir işçi kaç meslek biliyorsa her mesleği için aid olduğu büroya gidip kaydını yaptırıyor. Böylece 48 büroda top-lanan meslek kayıt sayısı 167'ye ulaşıyor. Bu büroların Müdürü'nün, görevini hak-kıyle iyfa edebilmesi için: *Her bir büronun ve bu bürolara baş vuran 76 işçiden her birinin adını, kaç mesleğe sahip ve bu mesleklerin neler olduğunu, her bü-roya kaç işçinin ve hangi işçilerin kaydolunduğunu, sonra da onların bu mes-leklerini nasıl icra ettiklerini* bilmesi gerekir. İşte öğrenciyi müdüre, manaları mesleklere, harfleri işçİlere, bürolarda yapılan toplam 167 meslek kaydını toplam 167 manaya, meslek icrasını da harfin cümleye adaptasyonuna benzetebiliriz.

Yukarıdaki tablolarda alfabetik sıra ile önce harfleri ve manaları, sonra manaların harflerini ve harflerin manalarını sunduk. Şimdi de manaların harfle-rini ve harflerin manalarını örnek cümlelerle açıklayacağız.

AMEL EDEN VE ETMEYEN MANA HARFLERİ

حروف المعنى العاملة AMEL EDEN MANA HARFLERİ			AMEL ETMEYEN MANA HARFLERİ حروف المعنى غير العاملة	
İSİMLERDE AMEL EDENLER		FİİLLERDE AMEL EDENLER		
Cer Harfleri	**İsim Cümle-sini nesh eden harfler**	**Muzari Fi'li Cezm eden Harfler**	**ATIL HARFLER الحروف العاطلة**	
			أ...؟ : ...mı?	هل : ...mı?
إلى e	*İsmini nasbedenler*	إذما : vakıt	أجل : Evet	هلاّ : Haydi
ب ile	إنَّ:Muhakkak	إن : Eğer..ise	إذ : Vakıt	ها : İşte !
ت yemin	أنَّ: ki ..dığı	ل: Emir lamı	إذا : Vakıtta	**BAĞLAMA HARFLERİ**
حتى e kadar	كأنَّ : sanki	لم:Cahd-i mutlak	أل : Harf-i ta'riyf	
حاشا haşa	لكنَّ : lakin	لما: C.Müsteğrik	أما: Söze başlama	
خلاden başka	ليتَ : keşki	لا : Nehiy la'sı	أمّا ... e gelince	
رب nice	لعلَّ umulur ki	*Muzari Fi'li Nasb eden Harfler*	إمّا :Ya....ya...	
عداden başka	**Haberini Nasb edenler**		إي : Evet	
على üzerinde	إن : değil	**Asli Nasb Harfleri**	بلى : Evet	
عن den	لا : değil	أن: Masdar harfi	جلل : Evet	
في de	لات : değil	لن: Nefiy harfi	جير : Evet	
ك gibi	ما : değil	كي :Ta'liyl harfi	س yakın gelecek z.	
كي için	***Ünlem Harfleri***	إذن:Bu takdiyrde	سوف Normal g.zaman	
ل için		***Fer'i Nasb Harfleri***	قد : Tahkıyk ve takliyl	أم : yoksa
لولا olmasaydı	ء : E		كلاّ : Asla	أو : Yahut
مذ den beri	آ : A		لا! Hayır!	بل : Fakat
من den	آيَ : Ey	أو : yahut	لو... : Olsaydı...	ثم : Sonra
منذ den beri	أي : Ey	ثُمَّ : sonra	لَوْمَا : Haydi yapsana!	حتى : Hatta
و yemin vavı	أيا : Ey	حَتَّ :...e kadar	نْ: Hafif pekiştirme h.	ف : ..ip
İstisna Harfi	هيا : Hey	ف... ...ki	نّ : Kuvvetli p. harfi	لكن : Lakin
	وا : Vah	ل... :...için	نعم : Evet	لا :...değil
إلا Ancak	يا : Ey	و : beraber	ه: Ha-i sekit	و : ve

Cümle Bilgisi علم النحو

BİNA VE İ'RAB

البناء والإعراب

Bina kelimenin yapısının hiç değişmeyip sabit kalması, i'rab ise, kelimenin cümle içinde gördüğü vazifeye veya başındaki lafzi ya da manevi bir amile göre sonunda değişiklik meydana gelmesidir. Şu halde Arapça'da kelimeler sonlarının sabit veya değişken olması itibariyle 2'ye ayrılırlar:

A) Mebni kelimeler: **Cümle içinde ne vazife görürse görsün, yapısı hiç değişmeyen kelimelerdir. Bunların i'rapları mahallidir.** *Mana harfleri, emr-i hazırlar, ve mazi fiiller* **mutlak mebnidir.** *Mebniler 2'ye ayrılır:*

I. Lazım Mebniler (المبنيات اللازمة) : Mutlak surette mebni olan kelimelerdir:

1) Mana harfleri yani edatlar,
1) Geçmiş zaman fiilleri ve emr-i hazır kalıpları,
3) Sonunda nun-i inas ve nun-i te'kiyd bulunan muzariler,
4) Zamirler
5) İşaret isimleri.
6) Mevsul İsimler,
7) Soru İsimleri,
8) Şart İsimleri,
9) Fiil İsimleri,
10) Bazı kinayeler,
11) Bazı zarflar

II. Arızi Mebniler (المبنيات العارضية): Bunlar şarta bağlı olarak mebni olan kelimelerdir. Şart ortadan kalkınca mebnilikleri sona erer*:*

1) Kasdedilen belirsiz münada : يا رجلُ *Ey adam!* **Zamm üzere mebnidir.**

2) Mürekkep sayılar: أَحَدَ عَشَرَ كِتاباً *On bir kitap* **gibi. Feth üzere mebnidirler.**

3) Zaman ve durum bildiren kaynaşmış terkipler. Bunlara mürekkeb-i mezci denir: أزوره صباحَ مساءَ *Onu akşam sabah ziyaret ediyorum.*

تفرق العدو شَذَرَ مَذَرَ. *Düşman çil yavrusu gibi dağıldı.*

4) Cümleye muzaf olan zarflar: تصالحنا يومَ تلاقينا. *Karşılaştığımız gün sulh yaptık.*

5) 6 yön ismi: الناس يجلسون أمامَ وخلفَ ووراءَ وتحتَ ويمينَ وشمالَ الأشجارِ وفوقَها طيورٌ

İnsanlar ağaçların önünde, arkasında, gerisinde, altında, sağında ve solunda oturuyorlar. Üstünde ise kuşlar vardır.

6. La-i tebrie yani *cinsten hükmü nefyeden* **لا'nın ismi :**

لا ضوءَ في المخزنِ. *Bodrumda hiç ışık yoktur.*

B) Mu'reb kelimeler : **Bunlar cümle içinde gördükleri vazifelere göre veya başına gelen lafzi veya manevi bir amil sebebiyle sonlarında değişiklik meydana gelen kelimelerdir. زار حسينٌ علياً فعليٌّ أكرم حسيناً بطعامٍ لذيذٍ.**

Hüseyin Ali'yi ziyaret etti. Ali de Hüseyin'e leziz bir yemek ikram etti, **gibi.**

İ'RAB VE NEVİLERİ الإعراب و أنواعه

Kelimelerin cümle içinde gördükleri vazifeye göre veya başlarına gelen bir amil sebebiyle sonlarında meydana gelen değişikliğe i'rab denir. İ'rap 4'dür: 1. Refi (الرفع), 2. Nasb (النصب), 3. Cer (الجر), 4. Cezm (الجزم).

Ref' ve nasb hem isimlerde hem de fiillerde bulunur. Cer yalnız isimlerde, cezm de yalnız fiillerde bulunur. İsimlerde cezm yoktur. Fiillerde de cer yoktur. Şu halde : İsimlerde ***refi, nasb ve cer,*** **fiillerde ise** ***refi, nasb ve cezm*** **bulunur. Fiillerde i'rab yalnız muzari fiile özeldir. Mazi fiiller mebnidir.**

Refi i'rabını taşıyan isim ve fiillere merfu (المرفوع), nasb i'rabını taşıyanlara mansub (المنصوب), cer i'rabını taşıyan isimlere mecrur (المجرور), cezm i'rabını taşıyan fiillere de meczum (المجزوم) denir. ***İ'rab amilleri 2'ye ayrılır:***

1. Lafzi amiller : Bunlar isim veya muzari fiillerin başına gelen harflerdir ki, kelimede hareke veya harfin değişmesine veya düşmesine sepep olur-lar: لَنْ نؤمنَ لخائنٍ. ***Elbette hiç bir haine güvenmeyeceğiz,*** **gibi ki, burada نؤمن'yi nasbeden لَنْ, خائنٍ'ni cerreden ل'dır.**

2. Manevi amiller: Bunlar ortada görünmeyen amillerdir.Mübteda ve haberi ref' eden amil gibi. İ'rablar lafzî olarak tezâhür ettikleri gibi takdiyrî ve mahalli de olurlar.

LAFZİ, TAKDİYRİ VE MAHALLİ İ'RAB
الإعراب اللفظي والتقديري والمحلي

Cümle içinde vazife gören bütün isimler ve muzari fiiller, ya başına gelen açık lafzi, ya da gizli manevi bir amil sebebiyle mutlaka bir i'rab alır-lar. İsimlerin ve muzari fiillerin aldıkları i'rablar ya lafzi, ya takdiyri, ya da mahalli dur.

1. Lafzi i'rab : Mu'reb kelimelerin sonlarında hareke veya harf olarak ya da harekenin veya harfin düşmesi ile açıkça tezahür eden i'rab demektir. Beş fiilin dışındaki salim muzari fiillerin ve mu'reb isimlerin i'rabları sonlarında lafzi olarak tezahür eder. Mesela: يُكرم عليٌّ حسينًا ***Ali Hüseyin'e ikram ediyor.***

Bu cümlede يكرم ve علي lafzan merfu, حسينا de lafzan mansubdur. Çünkü muzari fiil ve isimler mu'reb kelimelerdir. يكرم nevasıb ve cevazımdan hâlî, علي ise fail olduğu için merfudur. Her ikisi de salim ve müfred oldukları için refi i'rabı zamme olarak tezahür etmiştir. حسينا mef'ul olduğu için mansubdur, onu يكرم nasbetmiştir ve sahih müfred bir isim olduğu için nasb i'rabı fetha olarak kendini göstermiştir.

2. Takdiyrî i'rab : İsimlerin ve fiillerin sonlarında güçlükten dolayı görü-

nemeyip takdiyren varlığı kabul edilen i'rabtır. Nakıs isimlerin ref'i ve cerri, *nakıs-ı vavi* ve *yai* **fiillerin ref'i, يرضى gibi lamı elif olan nakıs fiillerin ref'i ve nasbı, maksur ve mütekellim yasına muzaf olan isimlerin her üç i'rabı da takdiyrîdir:** أكرم القاضي عمّي للهِ الباقي. أبي موسى يغزو و يرمي معَ عيسى

الله يرضى عن المؤمنين و لن يرضى عن الكافرين.

Kadı, amcama Baki Allah için ikram etti. Babam Musa, İsa ile beraber savaşı-yor ve atıyor. Allah müminlerden razı olacak, kafirlerden ise asla razı olmaya-caktır.

Şimdi bu cümlelerin nahiv tahliylini yapalım :

Birinci cümlede القاضي öznedir ve özne olduğu için i'rabı refidir. Fakat refi i'rabı teassür yani güçlükden dolayı ortaya çıkamıyor. Çünkü nakıs bir isimdir. Biz onda refi i'rabını var sayıp takdiyr ediyoruz. Aslı 'القاضيُ' dür. الباقيnin i'rabı cerdir ve cer bu isimde takdiyridir. Çünkü o da nakıs bir isimdir. أبي öznedir, أب merfudur, mütekellim ya'sına muzaf olmuştur. موسى da ondan bedel maksur bir isimdir. Her ikisi de takdiyran merfudur. عيسى muzafun ileyh olarak mecrurdur. Onda da cer i'rabı takdiyridir. Çünkü menkus bir isimdir.يغزو ويرمي nevasib ve cevazımdan hali oldukları için merfudurlar. و ve ى ile son buldukları için onlarda da refi i'rabı takdiyridir. يرضى takdiyran merfu, لن يرضى'da يرضى takdiyran mansubdur.

3. Mahalli i'rab : Bir i'rabın yerinde bulunduğu halde mebni oldukları için tezahür edemeyen i'rabtır. Mebni isim ve fiillerin, i'rabtan mahalli olan cüm-lelerin ve şibh-i cümlelerin i'rabı mahalli i'rabtır. هن لم يخرجن من هنا. ***Onlar buradan çıkmadılar,*** **gibi. Bu cümlede هن mübtedadır, mebnidir ve ma-hallen merfudur. Çünkü zamirdir.** لم يخرجن من هنا **cümlesi haberdir. İ'rabı refi'dir. Haber cümledir, bundan dolayı mahallen merfudur.** لم يخرجن **de** يخرجن **mahallen meczumdur. Çünkü muzariin mebni sıyğasıdır.** هنا **mahallen mecrurdur. Çün-kü mebni bir zarftır.** العلم في الصدور. *İlim kalplerdedir*, **cümlesinde** في الصدور **haber-dir. Şibh-i cümle, diğer adıyla zarf-ı müstekar olduğu için mahallen merfudur.**

Fi'l-i maziler ancak şart ve cevap cümlesinde mahallen meczum olur-lar. Emirler ve sonuna nûn-i te'kiyd bitişen muzari fiiller mutlak mebniydir. Bundan dolayı i'rab almazlar ve hiç bir i'rabın mahallinde de bulunmazlar.

Sonuna نون الإناث nûn-i inâs yani *kadınlık nunu* bitişen muzari fiillere gelince: Bunlar lafzan mebni olmakla beraber, mahallen mu'rebdirler. Yani duruma göre refi, nasb ve cezm i'rabının yerinde bulunurlar ve böylece *mahallen merfu, mahallen mansub, mahallen meczum* olurlar: لم يُؤْمِنَّ gibi.

Sonuna pekiştirme nunu bitişmeyen ve nun-i inasdan hâli olan muzariler mu'rebtirler. Bunlarda duruma göre **refi, nasb ve cezm** i'rabı lafzi olarak tezahür eder veya takdiyri olur.

Fİ'L-İ MUZARİİN İ'RABI

إعراب الفعل المضارع

1 – Fi'l-i muzari mevasıb ve cevazımdan hali olduğu zaman i'rabı refidir:

ينزلُ المطرُ. *Yağmur yağıyor,* gibi.

2 – Başına cezmeden harflerden biri geldiği zaman meczum olur. Fi'l-i mu-zarii cezmeden harfler 2'ye ayrılır :

a) Bir fiili cezmedenler. Bir fiili cezmedenler şunlardır :

لَمْ, لَمَّا, lam-ı emir *(Emir lamı)*, la-i nehiy *(Nehiy la'sı)*:

لَمْ يَحْضُرْ عليٌّ ولَمَّا يسافرْ حسينٌ وَلْيَحْضُرْ أُسامةُ ولا يعاشِرْ معهما.

Ali gelmedi. Hüseyin henüz yolcuğa çıkmadı. Üsame gelsin ve onlarla düşüp kalkmasın, gibi.

İki fi'li cezmedenler. 2'ye ayrılır: Şart harfleri إِنْ ve إذما ve Şart isimleri. **Örnek-ler :**

إن تصِبْر تظفَرْ. ***Eğer sabredersen zaferyab olursun.***

إذما تجتهد تنجح. ***Ne zaman çalışırsan başarırsın.***

مَنْ يَجْتَهِدْ يَرْبَحْ. ***Kim çalışırsa kazanır.***

Emirden sonra gelen muzariler mukadder إِنْ ile meczum olur :

اجتهد تربح. *Çalış ki kazanasın,* gibi ki, إن تجتهد تربحْ. takdiyrindedir.

Not : *Şart cümleleri bahsinde şart edatları ve isimlerinin tamamı verilmiştir.*

3 - Fi'l-i muzari, başına nasbeden harflerden biri geldiği zaman i'rabı nasb olur. Fi'l-i muzarii nasbeden harfler 2'ye ayrılır :

A - Asli nasb harfleri : أَنْ . لَنْ . كَيْ . إِذَنْ'dir. **Örnekler :**

1) أن :َ أُريدُ أَنْ أَشْرَبَ عَصيرَ الفاكِهَةِ. *Meyva suyu içmek istiyorum*, gibi.

2) لَنْ : لَنْ يَجودَ هذا البَخيلُ. *Bu cimri elbette sehavet göstermeyecek!* gibi.

3) كَيْ أو لِكَيْ : اقرأ كَيْ تَحْفَظَ ونَمْ لِكَيْ تَسْتَرِيحَ. *Ezberlemek için oku ve dinlenmek için uyu*, gibi.

4) إِذَنْ: Nasbetmesi için bir cevabın başında bulunması, fi'le bitişik ve gelecek zaman manasında olması şarttır:

أَروحُ مكةَ المكرمةَ. *Mekke-i Mükerreme'ye gidiyorum*, **diyene :**

إِذَنْ تَطوفَ الكعبةَ. *O halde Kabe'yi tavaf edersin*, **dememiz gibi.**

<u>B - Fer'i nasb harfleri</u>: Bunlar gizli أنْ ile nasbederler. Fer'i nasb harfleri 9 tanedir :

1) Sebep Lam'ı لام التعليل : اِسْتَلَمَ المهندسُ السيارةَ لِيُصَلِّحَها. *Mühendis arabayı, tamir etmesi için teslim aldı,* **gibi ki, lamdan sonra mahzuf bir** أَنْ **vardır.**

2) Pekiştirme lam'ı لام التأكيد **: Buna** *lam-ı cühûd* **denir. Çünkü daima ma-i nafiyeden sonra ve inkar için gelir :**

ما كنتُ لِأَنْقُضَ العهدَ. *Ahdi bozacak değilim,* **gibi.**

3) حَتَّى **: Nasbeden** حَتَّى **3 manaya gelir :**

- **Sebep gösterir:** تَنَاوَلِ الحُبُوبَ حَتَّى تَشْفِيَ *Şifa bulman için hapları yut*, **gibi.**
- **Bir şeyin sonunu gösterir :**

  صُمْ حتى تغيبَ الشمسُ. *Güneş batıncaya kadar oruç* ***tut***, **gibi.**
- **İstisna edatı olur :**

  ليس العطاءُ منَ الفضولِ سماحةً حتى تجودَ وما لديكَ قليلٌ.

  Cömertlik fazla maldan vermek değil,
  ancak malın az olduğu halde sehavet göstermendir, **gibi.**

4) أَوْ **:** لأَسْتَسْهِلَنَّ الصَعْبَ أو أُدْرِكَ الْمُنَى. *Ya bu işi bitiririm ya da ölürüm!*

لا أستريحُ أو تُخْرِجَ الحِقْدَ من قلبكَ.

Kalbinden kini çıkarmadıkça rahat edemem, **gibi.**

Not : أو **ancak istisnaya, ya da son bildirmeye uygun olan yerlerde gizli** أَنْ **ile nasb eder:** اِضْرِبْهُ أو يُطيعَ. **cümlesi** اضربه إلاَّ أن يطيعَ – أو– إلى أن يطيعَ **takdiyrindedir ki***: İtaat etmesi müstesna onu döv.* **Ya da:***Onu itaat edinceye kadar döv,* **gibi. Bunun dışında bir de atıf harfi olur.**

5) الفاء السببية **Fa-i sebebiyye: Muzarii nasbetmek için kendinden önce nefiy, talep, arz, teşvik, temenni, terecci'den birinin geçmesi şarttır. İstifham . da nefye dahildir. Nefye örnekler :**

- ما أنا مُذْنِبًا فَأَخَافَ ***Suçlu değilim ki, korkayım!***

- أليس الأستاذ حاضرًا فَنَسْتَفِيدَ منه. *Hoca gelmiş değil ki, ondan istifade edelim.*
- عليٌّ غيرُ قادمٍ فَنَنْتَظِرَهُ. ***Ali gelecek değil ki, onu bekliyelim.***
- **Nefiy makamındaki teşbiyh ve takliylden sonra da nasbeder:**

كَأَنَّكَ مَلِكٌ علينا فَنُطِيعَكَ.

Sanki başımızda kral mısın ki, sana itaat edelim!

قلّما تأتينا فتُحَدِّثَنا. ***Bize ne kadar az geliyorsun ki, bizimle konuşasın!***

Talebe Örnekler:

- **Emir :** أُدْرُسْ فَتَنْجَحَ. ***Oku ki başarasın!***
- **Nehiy :** لا تدن من النار فتحترقَ. ***Ateşe yaklaşma, yoksa yanarsın.***
- **İstifham:** هَلْ لَهُ دِرْهَمٌ فَيُنْفِقَ. ***Parası var mı ki, harcaya?***
- **Arz :** أَلا تَشْرَبُ العِلاجَ فَتَشْفِيَ. ***İlacı içmez misin ki şifa bulasın!***
- **Teşvik :** هَلاَّ تَدْرُسُ فَتَحْفَظَ! ***Okusan da ezberlesen e!***
- **Pişmanlık:** لَيْتَ لي مالاً فَأَجودَ.

Keşke malım olsaydı da sehavet gösterseydim!

- **Terecci:** لعله يسافر فيزورَك ***Umulur ki yola çıkar da seni ziyaret eder.***

6) واو المَعِيَّةِ **Vav-i maıyyet *(Beraberlik vavı)* : Fi'l-i muzarii nasbetmesi için bunun da kendisinden önce bir nefyin yahut talebin geçmesi şarttır.**

لا أزورك وَتَهْجُرَنِي. ***Beni terk edip dururken seni ziyaret etmem.***

هل تظلمني وأُنْصِفَك؟

Ben sana insaf edip dururken sen bana zulmediyor musun?

7) Muzari fi'li, fi'le çevrilemeyen camid bir isme bağlayan atıf harfi و **:**

ولبس عباءة وتَقَرَّ عيني، أحبُّ إليَّ من لبس الشفوف.

***Rahat edebileceğim bir aba giymek bana, ipekliler giymekten daha sevimlidir*, gibi.**

8) Muzari fi'li camid isme atfeden ف **:** لولا مشاغلي فتمنعَني لزرتك.

***Şayet meşguliyyetlerim olup beni engellemeseydi, seni ziyaret ederdim*, gibi.**

9) Muzari fi'li masdara atfeden ثم **:** مقاومتك العدوَّ ثم تنتصرَ فخرٌ عظيم.

Düşmana direnmen sonra muzaffer olman büyük bir övünçtür.

CÜMLE

الجملة

En az iki kelimeden meydana gelen ve bir hüküm ifade eden kelime-ler topluluğuna cümle denir. Cümlede şu unsurlar bulunur :

1. Müsned (المسند) :*Yapılan iş veya hüküm* demektir. Fiil cümlesinde müsned fiil, isim cümlesinde ise müsned haber yani yüklemdir.

2. Müsnedün ileyh (المسند إليه): *İşi yapan veya kendisinde bir hüküm bulunan isim* demektir. Müsnedün ileyh, fiil cümlesinde fail, isim cümlesinde ise mübtedadır. Türkçe gramerinde fail ve mübteda'ya *özne,* naib-i faile *edilgen özne* denir.

Her cümlenin kendisine göre belirlenmiş unsurları yani ögeleri vardır. Unsur veya ögeler cümleyi meydana getiren rukünlerdir. Onlardan biri eksik olursa cümle teşekkül edemez.

Cümledeki unsurlardan bazıları mutlak mebnidir. Onlarda i'rab aranmaz, çünkü onların i'rabı yoktur. *Harfler, fi'l-i maziler ve sonuna nûn-i te'kiyd ve nun-i inas bitişen muzariler ve emr-i hazırlar* mutlak mebnidir. Mureb isimlerin ve i'rab alabilen mebnilerin cümle içinde gördükleri vazifeye göre veya başlarına gelen manevi veya lafzi bir amil sebebiyle, *lafzî, takdîrî veya mahallî* mutlaka bir i'rabı bulunur. Mesela :

إِنَّ هذا الرجلَ أمينٌ. *Muhakkak bu adam güvenilirdir*, cümlesinde إن mutlak mebni bir kelimedir. Çünkü harftir, harfte i'rab aranmaz. هذا الرجل, إن'nin ismidir. İşaret isimleri i'rabta müşarun ileyhe tabidir. إن'nin isminin i'rabı nasb olduğu için bu cümlede işaret isminin ve müşarun ileyhin i'raı nasbtır. هذا mebni bir isim olduğu için mahallen, الرجل ise mu'reb olduğu için lafzan mansubtur. Müfred olduğu için nasb i'rabı üstün olarak tezahür etmiştir. أمين ise إن'nin haberidir ve bundan dolayı da i'rabı refidir. Refi i'rabı ötre ile kendini göstermiştir. Çünkü müfreddir.

Aslı fiil veya isim cümlesi olarak çeşitli cümleler vardır. Önce cümlelerin nev'ini, unsurlarını ve unsurların i'rablarını ve i'rabların her bir kemmiyyette nasıl tezahür ettiklerini öğrenmeliyiz. Çünkü karşımıza çıkan Arapça bir cümleyi okuyup anlayabilmek için :

1 - Cümlenin unsurlarını işaretlememiz,
2 - Unsurların i'rablarının neler olduğunu
3 - İ'rabların her bir unsurda mensüb olduğu kemmiyyete veya kemmiyyet grubuna göre nasıl tezahür ettiğini bir postüla gibi hafızamıza önceden nakşederek cümledeki unsurların i'rablarını ve i'rabların alametlerini buna göre tayin etmemiz gerekir.

ASLÎ VE TÂLÎ CÜMLELER

الجمل الأصلية والتالية

1. Aslî cümle: Mübteda, haber veya fiil, fail, naib-i fail, mef'ul, hâl, temyiz ve istisnadan meydana gelen cümlelerdir:

تكلم الخطيب والجماعة استمعوا.

Hatib konuştu, cemaat ise dinledi, gibi ki,

buradaki vav vâv-i haliyye'dir ve cümle. asli cümle içinde tali hal cümlesidir.

2. Tâlî cümle: Asli cümledeki bir unsurun **sıfatı, hali** veya **haberi** ya da **ism-i mevsulün sılası** olan cümledir. Bunlara cümle içinde cümle diyoruz.

Mesela : المدينة التي اشتهرت في تركيا بمياهها

العذبة والمعدنية الحارة النابعة من الأرض هي بورصة.

Türkiye'de tatlı, madeni ve yerden kaynayan sı cak sularıyla meşhur şehir (var ya), o Bursa'dır.

Bu cümlede zamir-i fasl, هي'ye kadar olan bölüm ana cümlenin mübtedası, هي بورصة tali bir isim cümlesi veya zamiyr-i fasıl olup ana cümlenin ha-beridir. اشتهرت ile başlayan fiil cümlesi ise, ism-i mevsulün sılası olup o da ana cümle içinde yer alan tâlî bir cümledir.

CÜMLELER

الجمل

Arapça'da 2 çeşit cümle vardır :	b) Nasihalı isim cümleleri :
1. Fiil Cümlesi : a) Olumlu fiil cümlesi, b) Olumsuz fiil cümlesi.	• إِنَّ' li cümle, • كانَ ve كَادَ'li cümleler,
2. İsim Cümlesi : **a) Normal isim cümlesi:** • Mübtedası ma'rife olan isim cümlesi, • Mübtedası nekire ve haberi mukaddem zarf olan isim cümlesi	c) Olumsuz isim cümleleri : ليس li ve ليس'ye benzeyen ما ve لا ile إنْ ve لاتَ'li ve la-i tebrie'li cümleler.

CÜMLELER, UNSURLARI VE UNSURLARIN İ'RABLARI

الجمل وعناصرها وإعراب العناصر

Fiil Cümlesi	**Fiil:**Mazi ise mebni, muzari ise **i'rabı refi, nasb** veya **cezm**dir. **Fail** (özne) ve **naib-i fail** (edilgen özne) **: İ'rabları refi**dir. **Mef'ûl** (nesne), **Zarf, Hal Temyiz, Müstesna** ve **Muzaf olan Münada** : Bunların **i'rabı nasb**dır. **M.ileyh** ve başında **harf-i cer** bulunan isimlerin i'rabı **cer**dir.
İsim Cümlesi	**Mübteda** (özne) ve **Haber** (Yüklem): Her ikisinin de i'rabı refi-dir.
إِنَّ' li ve la-i tebrieli cümleler	**إِنّ ve *Lâ-i tebrie'li* isim cümlesi: Her ikisinin de ismi ve haberi vardır. Bunlar :** • **İsmini nasb,** • **Haberini ref' ederler.**
كان ve كاد'li ***isim cümlesi Ve olumsuz cümleler***	**كانَ ve كادَ , لَيْسَ ve ليس' ye benzeyen ما ve لا ile إِنْ ve لاتَ'den sonra bunların ismi ve haberi gelir. Bunlar :** • **İsmini ref',** • **Haberini nasb ederler.** **Not : لات'nin ismi saat ve gün gibi bir zaman birimi olup vücüben hazfedilir**

CÜMLELERDE NAHVİ ANALİZ ÖRNEKLERİ
نماذج التحليل النحوي في الجمل

FİİL CÜMLESİ

أكل أحمدُ السَّفَرْجَلَ. ***Ahmed ayvayı yedi.***

أكل fiil, أحمد fail (özne)'dir. Özne olduğu için i'rabı refidir. السفرجل nesnedir ve bundan dolayı i'rabı nasbdır.

NORMAL İSİM CÜMLESİ

الأسدُ قويٌّ. ***Arslan güçlüdür.***

الأسد mübteda yani (özne) dir ve i'rabı refidir. قوي haber (yüklem) dir ve onun i'rabı da, haber olduğu için refidir.

ZARFLI İSİM CÜMLESİ

في الغابة أسدٌ. ***Ormanda bir arslan vardır.***

Bu cümlede في الغابة mukaddem haber ve mahallen merfudur. أسد müahhar mübtedadır ve lafzan merfudur.

إِنَّ' Lİ İSİM CÜMLESİ

إن القرآنَ شفاءٌ. ***Muhakkak Kur'an şifadır.***

القرآن, إن'nin ismidir ve bundan dolayı i'rabı nasbdır. شفاء, إن'nin haberidir. ve bu yüzden i'rabı refidir..

كان VE كاد'Lİ İSİM CÜMLESİ

كان الليلُ مُظْلِمًا. ***Gece karanlık idi***

الليل, كان'nin ismidir ve bundan dolayı i'rabı refidir. مظلما ise onun haberidir ve bundan dolayı i'rabı nasbdır.

يكاد البرقُ يخطَفُ أبصارَهم. ***Yıldırım neredeyse gözlerini alacak.***

البرق, يكاد'nün ismi, bundan dolayı merfudur. Haberi ise يخطف أبصارهم. cümlesidir. Bundan dolayı i'rabı nasb, cümle olduğu için mahallen mansubtur.

ليس'Lİ İSİM CÜMLESİ

ليس المنافقُ أمينًا. ***Münafık emin değildir.***

المنافق, ليس'nin ismidir ve bu yüzden i'rabı refidir.أمينا onun haberidir ve bundan dolayı i'rabı nasbdır.

LA-İ TEBRİE'Lİ İSİM CÜMLESİ

لا دبَّ في جبلنا. ***Dağımızda hiç ayı yoktur,***

دب,لا nın ismidir ve bundan dolayı i'rabı nasbdır.في جبلنا onun haberidir ve bundan dolayı i'rabı refidir. Şibh-i cümle diğer adıyla *zarf-ı müstekar* oldu-ğu için mahallen merfudur.

UNSURLARIN İ'RABA GÖRE GRUPLARI

مجموعات العناصر حسب الإعراب

Cümlelerin unsurlarının neler olduğunu ve unsurlardan her birinin hangi i'rabı taşıdığını öğrendikten sonra şimdi de i'rablarda toplanan unsurları, *Unsurların İ'raba Göre Grupları* olarak sınıflandıralım. Aşağı-daki tabloya bu sınıflandırma dercedilmiştir:

İsimlerde İ'rab Grubu	GRUBA DAHİL OLAN UNSURLAR العناصر التي دخلت في المجموعة
الرفع *Refi*	1–Mübteda, 2–Haber, 3–Fail, 4–Naib-i Fail, 5- كان ve كاد, ليس ve ona benzeyen ما ve لا ile إنْ ve لات'nin ismi, 6 –إنّ ve La-i tebrienin haberi.
النصب *Nasb*	1 – Mef'ul-i mutlak, 2 –Mef'ulün bih sariyh, 3 - Mef'ulün bih gayr-i sariyh, 4–Mef'ulün lieclih, 5–Mef'ulün fiyh, 8–Mef'ulün meah, 7 – Müs-tesna, 8 – Hal, 9 – Temyiz, 10 – كان ve كاد, ليس ve ليس'ye benzeyen ما ve لا ile إن ve لات'nin haberi, 11 – إنّ ve La-i tebrie'nin ismi.
Cer الجرّ	1–Başında harf-i cer bulunan isimler, 2–Muzafun ileyhler.
Muzari Fiilde İ'RAB	***Taşıdığı i'raba göre Muzari Fiilin Özelliği***
Refi رفع	Nevasıb ve cevazımdan hali olan muzariler merfudur.
Nasb نصب	Başında nasb eden harflerden biri veya nasbeden و ف ثم bulu-nan muzariler şartlarını haiz oldukları zaman mansub olur.
Cezm جزم	Başında cezmeden harflerden biri bulunan muzariler ile başında şart isimlerinden biri, ya da şart edatları إنْ veya إذما bulunan, hem şarttaki, hem de cevabındaki muzariler meczumdur.

UNSURLARA VE İRAPLARINA DAİR ÖRNEKLER
نماذج العناصر و إعراباتها

- العلمُ بحرٌ. ***İlim bir denizdir.*** العلم mübteda, بحر haber, i'rabları refidir.
- إنَّ عليًّا عالمٌ. ***Muhakkak Ali alimdir.*** عليا, إن'nin ismi, عالم haberidir.
- اشترى عليٌّ رطلاً زيتًا وهو كان يَمُرُّ من سوق الأَغْذِيَةِ.

Ali gıda çarşısından geçerken bir ölçek yağ satın aldı.

اشترى geçişli fiil, علي fail ve merfu, رطلا nesne زيتا temyiz ve mansubturlar. وهوكان يمر من سوق الأغذية. Hal cümlesi olup mahallen mansubtur. و vav, hal vavı, هو mübtedadır. كان يمر من سوق الأغذية nakıs fiilli haber cümlesidir. كان'nin ismi gizli هو'dir. Haberi يمر من سوق الأغذية fiil cümlesidir ve mahallen merfudur. يمر'nun faili gizli هو' dir, علي'e racidir. سوق başında harf-i cer bulunduğu, الأغذية ise muzafun ileyh olduğu için mecrur-dur.

- ما هذا كتابًا. ***Bu bir kitap değildir.*** **هذا, ما'nın ismi, كتابا de haberidir.**
- لا خائنَ بَيْنَنَا ***Aramızda hiç hain yoktur.*** **خائن, لا'nın ismidir ve man-subdur. بيننا, لا'nın haberidir, şibh-i cümle olduğu için mahallen merfudur.**
- يُخَيَّلُ إليّ أنّ العلماءَ سوف يَكشِفون كثيرا من أسرارِ القرآنِ التي لم يُمكنْ كشفُها حتى اليومِ.

Bana öyle geliyor ki, alimler Kur'an'ın bu güne kadar keşfedilemeyen bir çok sırrını keşfedeceklerdir.

يُخَيَّلُ meçhul fiil, إليّ mef'ulün bih gayr-i sarih, أن ismi ve haberi ile birlikte naib-i faildir. أن nin ismi العلماء, haberi ise onu ta'kib eden fiil cümle-sidir. Bu cümlede سوف يكشفون fiil ve fail bir bütün teşkil etmiştir. Fail ga- ib camiri vav'dır. كثيرا من أسرار القرآن mef'ulün bih sarihtir. من, min-i beya-niyye yani beyan min'i olup كثيرا'ı beyan ediyor. İsm-i mevsul sılasıyla birlikte أسرار الفرآن'ın sıfatıdır. لم يمكن sıla cümlesinin fiili, كشفها faili, حتى اليوم zarftır.

- المعادنُ التي تحت الأرض مختلفةُ الأجناسِ والألوانِ وكلُّها نافعةٌ للناس ولا سيما الحديدُ، لأن الله مدحه في القرآن بسبب صلابتها واليوم الحديد عرق حياة في قطاع الصناعة لأن المكائن والآلات والأسلحة كلها يصنع من الحديد.

Yerin altındaki madenler çeşitli cins ve renktedir. Hepsi de insanlara yarar sağlar. Hele demir, çünkü Allah onu sertliğinden dolayı Kur'an'da övmüştür. Bu güm demir, sanayi sektörünün can damarıdır. Çünkü makineler, aletler, silahlar, bunların hepsi demirden yapılır. **المعادن, sıfatı ism-i mevsul التي ve onun sılası تحت الأرض ile birlikte mübteda, izafet-i lafziye مختلفة الأجناس والألوان haberdir. وكلها نافعة للناس matuf cümledir. ولا سيما istisna edatı, الحديد müstesnadır. Demiri diğer madenlerden istisna etmiştir..لأن المكائن والآلات والأسلحة كلها يصنع من الحديد mef'ulun lehtir. Çünkü demirin istisna edilmesinin sebebini açıklıyor. كلها'deki zamir أَنّ'nin ismine raci'dir ve tamlama أَنّ'nin ismini pekiştirmiş olup i'rapta ona tabidir. يصنع من الحديد fiil cümlesi أَنّ'nin haberi olup Mahallen merfudur. Çünkü cümle-dir. Cümlelerin i'rabı mahallidir.**

KELİMELERDE İ’RABLARIN ALAMETLERİ VEYA TEZAHÜRLERİ

علامات الإعراب أو تظاهراتها في الكلمات

Cümlelerin unsurlarını ve unsurların i’rablarını tanıdıktan sonra şimdi de i’rabların değişik kemmiyyet ve kemmiyyet gruplarında nasıl tezahür et-tiklerini görelim. Bu tezahürlere i’rab alametleri denir.

İSİMLERİN İ’RABI

1. Müfred, cem-i mükesser ve cem-i müennes-i salimlerin i’rabı hareke iledir. **Bunlardan :**

- **Müfred ve cem-i mükesserlerin ref’ı ötre, nasbı üstün cerri esre iledir.**
- **Cem-ı müennes-i salimlerin ref’ı ötre, nasbı ve cerri esre iledir.**
- **Müfred nakıs isimlerin ref’i ve cerri takdiyri, nasbı üstün iledir.**
- **Beş illetli isim izafetsiz kullanıldığı zaman i’rabları müfred isimlerinki gi bidir.**

2. Tesniye ve cem-i müzekker-i salimlerin ve muzaf oldukları za-man beş illetli ismin i’rabları harf iledir. **Bunlardan:**

- **Tesniyelerin ref’i elif, nasbı ve cerri ya iledir.**
- **Cem-i müzekker-i salimlerin ref’i vav, nasbı ve cerri ya iledir.**
- **Beş illetli ismin muzaf oldukları zaman ref’ı vav, nasbı elif, cerri ya iledir.**

3. Mütekellim ya’sına muzaf olan isimlerin ve esma-i maksura-nın her üç i’rabı **da takdiyridir.**

4. ***Mebni isimlerin, zarf-ı müstekarların, masdarın izafe edildiği isimlerin ve i’rabtan mahalli olan cümlelerin i’rabı*** **mahallidir.**

FİİLLERİN İ’RABI

- **Son harfi salim harf olan muzarilerin ref’i zamme, nasbı fetha, cezmi harekenin hazfi (sükûn) iledir.**
- **Son harfi şeddeli olan muzarilerin ref’ı zamme, nasbı ve cezmi takdiyridir.**
- **Son harfi vav ve ya olan muzarilerin ref’ı takdiyri olup nasbı fetha, cez-mi harf-i illetin hazfi iledir.**
- **Son harfi elif olan muzarilerin ref’i ve nasbı takdiyri, cezmi elifin düşme-si iledir.**
- **Beş fiilde refi nun ile, nasb ve cezm nunun düşmesi iledir.**
- **Mebni muzarilerin, *şart cümlelerindeki fi’l-i mazilerin* i’rabı mahallidir.**

Bunların tümünü içeren Unsurlar ve İ’rapları ve Kemmiyyetlere göre İ’rab Alametleri tablosu incelenip bu konu iyice kavranmalıdır.

İ’rabların unsurlarda lafzi olarak tezahür etmesi veya tezahür edeme- yip takdiyri veya mahalli olması bakımından isimler 8 gruba ayrılır. Sekizinci- si mebni isimlerdir. Onların her 3 i’rabı da mahallidir. Fiiller de 6 gruba ay-rılırlar. Altıncı gruptaki fiiller mebni oldukları için onların da her 3 i’rabı ma-hallidir. Aşağıdaki tabloda refi i’rabını alan unsurlar refi i’rabı bölümünde, nasb i’rabını alanlar nasb i’rabı bölümünde, cer i’rabını alan isimler cer i’ra-bı bölümünde; cezm i’rabını alan fiiller cezm i’rabı bölümünde, nasb i’rabını alan fiiller de nasb i’rabı bölümünde toplanmıştır. Dikkatle incelenmeli.

İ’RAB GRUPLARINDA TOPLANAN UNSURLAR VE KEMMİYETLERE GÖRE İ’RAB ALAMETLERİ

العناصر المجتمعة في مجموعات الإعراب و علامات إعرابها حسب الكميات

İ’rab alameteri başka başka olan isim ve fiil grupları	İSİMLERDEN CÜMLE İÇİNDE		
	Merfu Unsurlar	***Mansub Unsurlar***	***Mecrur İsimler***
	Fail, Naib-i Fail, Mübteda, Haber, إِنَّ ve La-i tebrienin haberi, كان, كاد, ليس ve ليس’ye benzeyen إِنْ ile لا ve ما ve لاتَ‘nin ismi	Mef’uller, Hal, Temyiz, Müstesna, إِنَّ ve la-i tebrienin ismi ليس, كاد, كان ve ليس’ye benzeyen إِنْ ile لا ve ما ve لاتَ’nin haberi	Başında harf-i cer bulunan ve muzafun ileyh olan isimler
İSİMLER الأسماء	**REFİ الرفع**	**NASB النصب**	**CERR الجر**
MÜFRED VE CEM-İ MÜKESSER	ÖTRE ◌ُ	ÜSTÜN ◌َ	ESRE ◌ِ
CEM-I MÜENNES-İ SALİM	ÖTRE ◌ُ	ESRE ◌ِ	ESRE ◌ِ
TESNİYE	ELİF ا	YA ي	YA ي
CEM-I MÜZEKKER-İ SALİM	VAV و	YA ي	YA ي
BEŞ İLLETLİ İSİM	VAV و	ELİF ا	YA ي
MENKUS İSİMLER	TAKDİYRİ تقديري	ÜSTÜN ◌َ	TAKDİYRİ تقديري
MAKSUR VE MÜTEKELLİM YA’SINA MUZAF İSİMLER	TAKDİYRİ تقديري	TAKDİYRİ تقديري	TAKDİYRİ تقديري
Mebni ve masdarın izafe edildiği isim,zarf-ı müstekar,cümle ve müevvel masdarlar	MAHALLİ محلي	MAHALLİ محلي	MAHALLİ محلي
FİİLLER الأفعال	**REF’ الرفع**	**NASB النصب**	**CEZM الجزم**
Son harfi salim olan Muzari Fiiller	ÖTRE ◌ُ	ÜSTÜN ◌َ	SÜKÜN ◌ْ
Son harfi şeddeli olan Muzari Fiiller	ÖTRE ◌ُ	TAKDİYRİ تقديري	TAKDİYRİ تقديري
Son harfi و yahut ى olan Muzari Fiiller	TAKDİYRİ تقديري	ÜSTÜN ◌َ	HARF-İ İLLETİN DÜŞMESİ
Son harfi elif olan Muzari Fiiller	TAKDİYRİ تقديري	TAKDİYRİ تقديري	HARF-İ İLLETİN DÜŞMESİ
BEŞ FİİL	NUN : ن	ن’ UN DÜŞMESİ	ن’ UN DÜŞMESİ
Mebni muzariler	MAHALLİ محلي	MAHALLİ محلي	MAHALLİ محلي

UNSURLARDA İRAPLARIN ÖRNEKLERLE TEZAHÜRLERİ

تظاهرات الإعراب في العناصر بأمثلتها

İ'rab alametleri başka başka olan isim ve fiil grupları	İSİMLERDEN CÜMLE İÇİNDE		
	Merfu Unsurlar	***Mansub Unsurlar***	***Mecrur İsimler***
	Fail, Naib-i Fail, mübte-da, Haber, إِنَّ ve La-i tebrienin haberi, كان , كاد, ليس ve ليس'ye benzeyen ما ve لا ile إِنْ ve لاتَ'nin ismi	**Mef'uller, Hal Temyiz, Müstesna إِنَّ ve La-i tebrienin ismi, كان, كاد, ليس ve ليس'ye benzeyen ما ve لا ile إِنْ ve لاتَ'nin haberi**	**Başında harf-i cer bulunan ve Muzafun ileyh olan isimler**
İSİMLER الأسماء	الرفع	النصب	الجر
Müfred ve C. Mükesserler	هذا القلمُ وتيك الكتبُ لي.	اشتريت قلمًا ودفاترَ.	النسر في قمةِ الجبلِ.
Cem-ı müen-nes-i salimler	المؤمناتُ فائزاتٌ.	إن المؤمناتِ أمينات	قلمُ عليٍّ في جيبه..
Tesniyeler	هذانِ الرجلانِ ضَيْفانِ.	أريد المجتهدين.	الجائزة للفريقَين.
Cem-ı müzek-ker-i salimler	المسابقون ناجحون.	أحب المسلمين كلَّهم.	لا تُزعِج الحاضرين.
Beş illetli isim	أبو حسين أخو علي.	زرت أبا ولي.	تشرفتُ بأبي عليّ.
Nakıs isimler	لا خائنَ بَيْنَنا	أكرمت الغازيَ بضيافة.	تعارفت بالقاضي.
Maksur ve mütekellim ya sına muzaf olan isimler	هذا عمي يحيى	إن خالي موسى جاء.	مررت بعمي عيسى.
Mebni, masdarın izafe edildiği isim, zarf-ı müstekar, cümle ve müevvel masdarlar	هو في البيت.	كتبته بالقلم.	فيه خير لك.
FİİLLER الأفعال	الرفع	النصب	الجزم
Son harfi salim harf olan muzari fiiller	علي يذهبُ.	لن يذهبَ حسين.	لماذا لم تذهبْ؟
Son harfi şeddeli olan muzaaf muzari fiiller	هو يمدُّ يده.	عليه أن يمدَّ يده.	خالد لم يمدَّ يده.
Son harfi vav yahut ى olan muzari fiiller	تغزو وترمي.	يجب أن نغزوَ ونرميَ.	لم تغزُ ولم ترمِ.
Son harfi elif olan muzari fiiller	نرضىَ.	لن يرضىَ.	لم ترضَ.
Beş fiil	يجلسون.	لن يذهبوا.	لم تجلسوا.
Mebni muzariler	يَجلسن.	لَنْ يجلسن.	لم يجلسن.

İ'RAB ALAMETLERİNİN MAHİYYETLERİ VE YERLERİ

ماهيات علامات الإعراب وأماكنها

İ'rablar 3 mahiyyette tezahür eder :

1 - Hareke الحركة olarak : *Üstün* الفتحة, *esre* الكسرة, *ötre* الضمة.

2 - Harf الحرف olarak : *elif* ا, *nun* ن, *vav* و, *ya* ى.

3 - Hazf ve sükün الحذف والسكون : Hazf harfin, sükün harekenin düşmesidir.

İ'RAB ALAMETİ		***Bulunduğu yerler***
Hareke	**Üstün**	**Müfred ve cem-ı mükesser isimlerde ve son harfi sahih harf olan fiillerde nasb i'rabının alameti olur.** ***Son harfi şeddeli fiillerde:*** • **Nasb ve** • **Cezm i'rabı takdiyridir.**
	Esre	**Müfred ve cem-ı mükesser isimlerde cer,** ***Cem-i müennes-i salim isimlerde :*** • **Cer ve** • **Nasb i'rabının alameti olur.**
	Ötre	**Müfred, cem-ı mükesser ve cem-i müennes-i salim isimler-de ve son harfi sahih harf olan fiillerde refi i'rabının alame-ti olur.**
Harf	ا	**Tesniye isimlerde refi,** **Beş illetli isimlerde nasb i'rabının alameti olur.**
	و	**Cem-i müzekker-i salimlerde ve beş illetli isimde refi i'rabının alameti olur.**
	ى	**Beş illetli isimlerde cer i'rabının,** ***Tesniye ve cem-i müzekker-i salim isimlerde :*** • **Nasb ve** • **Cer i'rabının alameti olur.**
	ن	**Beş fiilde refi i'rabının alameti olur.**
Hazf	ا	**Elif'in hazfi : Elif ile biten fiillerde cezm i'rabının alameti olur.**
	و	**Vav'ın hazfi: Vav ile biten fiillerde cezm i'rabının alameti olur.**
	ى	**Ya'nın hazfi : Ya ile biten fiillerde cezm i'rabının alameti olur.**
	ن	***Nun'un hazfi beş fiilde :*** • **Nasb ve** • **Cezm i'rabının alameti olur.**
	◌ُ	**Ötre'nin hazfi: Ötre ile biten salim fiillerde harf sakin olup sükün cezme alamet olur.**

İSİM CÜMLESİ

الجملة الاسمية

İsim cümlesi bir isimle başlayan cümledir. İsim cümlesinde iki unsur bulunur :

1. Mübteda (المبتدأ) **:** Türkçe'de buna **Özne** denir.

2. Haber (الخبر) **:** Buna da Türkçe'de **Yüklem** denir.

Mübteda kendisinde bir hüküm bulunan, yalın ma'rife bir isimdir. Haber ise mübtedanın taşıdığı hükmü ifade eden **bir *isim veya zarf ya da bir cümle*dir**. **Örnekler :** العلم بحر. ***İlim bir denizdir.***

السيارة أمام الباب. ***Araba kapının önündedir.***

الحق يعلو و لا يعلى عليه.

***Hak üstün gelir, onun üstüne çıkılmaz* (Hadis-i Şerif).**

هذا الكتاب هو مرشد للناس أجمعين.

Bu kitap var ya, o bütün insanların rehberidir,

Mübtedada asl olan ma'rifeliktir. Bazı durumlarda belirsiz bir isim de mübteda olabilir.

BELİRSİZ İSMİN ÖZNE OLABİLDİĞİ DURUMLAR

الأوضاع التي يجوز فيها الابتداء بالاسم النكرة

Belirsiz isim şu durumlarda mübteda olabilir *:*

1. Nekire isim özellik kazandığı zaman. ona özellik kazandıranlar şunlardır :

a) Bir sıfat ile nitelenmesi :

خطيب مِصْقَعٌ زارنا. ***Beliğ bir hatip bizi ziyaret etti*, gibi.**

b) Ma'rifeye muzaf olması : حلية الأدب خير حلية.

***Edep süsü süslerin en hayırlısıdır*, gibi,**

c) Kendisinden sonraki isimde amel etmesi :

رغبة في الخير خير. ***Hayra rağbet hayırdır*, gibi.**

d) Küçültme ismi olması كُتَيِّبٌ هذَّب أخلاقي. ***Bir kitapçık ahlakımı düzeltti*, gibi.**

2. Nekire isim genellik kazandığı zaman.

Nekire isme genellik kazandıranlar da şunlardır :

a) Cinsin bütün ferdlerinin kasd edilmesi : إنسانٌ أفضلُ من حَيَوَان. ***İnsan hayvandan üstündür*, gibi ki, kasdedilen, insan ve hayvan cinsidir.**

b) Soru edatından sonra gelmesi :

هل أحدٌ في الدار؟ ***Evde herhangi bir kimse var mıdır?* gibi.**

c) Bir nefiy edatından sonra gelmesi :. ما أحدٌ في الدار ***Evde hiç bir kimse yoktur,*** **gibi.**

d) Haberin mukaddem bir zarf olması: . عندي قلمٌ ***Yanımda bir kalem vardır.***

e) Dua cümlesinde : ويل للخائنين! ***Veyl hainlere!,*** **gibi!**

f) Hal cümlesinin başında : سِرْنا و نجم قد أضاء طريقنا.

***Bir yıldız yolumuzu aydınlatarak yürüdük*, gibi.**

g) İza-i fücâiyyeden sonra: خرجت من الباب فإذا نار التهمت القصرَ.

Kapıdan çıktım. Bir de ne göreyim, ateş köşkü sarmış! **.**

h) لولا dan sonra: لولا اجتهاد لساد الناس كلهم! :

Çalışmak olmasaydı, bütün insanlar bey olurdu! **gibi.**

i) Çeşitleme kasdedildiği zaman : فيوم علينا و يوم لنا!

Bir gün lehimize, bir gün aleyhimize! **gibi.**

j) Nekire bir isme mübteda olabilen bir isim atfedildiği zaman:

رجل وامرأة فقيرة على الباب. *Bir adam ve fakir bir kadın kapıdadır*, **gibi.**

YÜKLEM

الخبر

Haber, mübtedanın taşıdığı hükmü ifade eden isim, cümle veya şibh-i cümledir. Haberde asl olan belirsiz olmasıdır. Mübteda ma'rife ol-duğu ve haberin de mübtedaya sıfat olma ihtimali bulunmadığı zaman ha-ber de ma'rife olabilir : هو الرئيس. ***O Başkan'dır*, gibi.**

Haberin mübtedaya sıfat, veya işaret ismine müşarun ileyh olması imkanını ortadan kaldırmak için araya bir zamir-i fasl getiririz :

العلم هو النافع وهذا هو الكتاب. .

İlim var ya, o faydalıdır. Bu var ya o kitaptır, **gibi.**

MÜBTEDA İLE HABERİN SIRASI

مرتبة المبتدإ والخبر

İsim cümlesinde asl olan mübtedanın başta bulunmasıdır. Çünkü o bir hüküm taşıyor. Haberde asl olan ise mübtedadan sonra gelmesidir. Çünkü o mübtedanın taşıdığı hükmü ifade ediyor. Bazı hallerde haberin mübtedaya, bazı hallerde de mübtedanın habere tekaddümü gerekir.

Beş yerde haberin mübtedadan önce gelmesi vaciptir :

1. Haber zarf, mübteda nekire olduğu zaman :

.في الجبل دب ***Dağda bir ayı vardır*, gibi.**

2. Haber bir soru ismi olduğu zaman: من أنت؟ *Sen kimsin?* gibi.

3. Haber إلا yahut إنما ile mahsur olduğu zaman :

.ما عالم في القرية إلا الإمام ***Köyde imamdan başka hiç bir bilgin yoktur.***

.إنما سمكري أنت في المنطقة ***Bölgede ancak sen kaportacısın*, gibi.**

4. Mübtedada habere raci bir zamir olduğu zaman :

.في الدار صاحبها ***Sahibi evdedir*, gibi.**

5. Haber zarf olup mübteda أنّ ile başladığı zaman :

.عندي أنك تعبر الرؤيا ***Biliyorum ki, sen rüya tabir edersin*, gibi.**

Dört yerde de mübtedanın habere tekaddüm etmesi gerekir :

1. Mübteda sadaret iktiza eden lafızlardan ise. **Başta olması gereken lafızlar:**

- **Teaccüb yani hayret:** !ما أحسنَ الصدقَ ***Doğruluk ne güzeldir!***
- **Kem-i haberiyye:** !كم كتابٍ في المكتبة *Kütüphanede nice kitaplar vardır!*
- **Şart ismi:** .من يكسلْ يخسرْ *Her kim tembellik yaparsa hüsrana uğrar.*
- **Soru ismi :** **من في الدار؟** ***Evde kim vardır?***

2. Mübteda ve haber maksadı açıklayan bir kariyne olmadığı zaman ma'rifelik ve nekirelikte eşit ise: .أخوك سندي ***Kardeşin senedimdir*, gibi,**

3. Mübteda إلا *yahut* إنما *ile mahsur ise* **:** .ما الكسلان إلا خاسر ***Tembel ancak zarardadır.*** .إنما الجاهل من لا يعتبر *Cahil ancak ibret almayan kimsedir*, **gibi.**

4. Haberde mübtedaya raci bir zamir var ise : **.الدرهمُ أنفقه** *Para var ya dağıt onu!.* .الحاكم أنصف في حكمه ***Hakim hükmünde insaflı davrandı*, gibi.**

HABERİN MÜBTEDA İLE UYUŞMASI وفاق الخبر بالمبتدإ

Haber türemiş bir isim yani fiilimsi bir sıfat ise mübteda ile keyfiyyet ve kemmiyyette uyuşur ve mübtedaya raci gizli bir zamir tezammün eder:

.العلم نافع ***İlim faydalıdır*, gibi ki, (هو) العلم نافع takdiyrindedir.**

Haber camid bir isim ise mübteda ile uyuşması gerekmez ve mübtedaya raci bir zamir de tazammun etmez : .العلم بئر *İlim bir kuyudur*, gibi.

HABERİN KISIMLARI أقسام الخبر

Haber 3 kısımdır :

1. Müfred olur : **Buradaki müfred** ***müfred-i nahvi*****dir, cümle değil de-mektir. Müfred-i mahvilere örnekler :**

Müfred isim : العلم صيد. ***İlim bir avdır.***

Müfred sıfat : الرئيس عادل. ***Başkan adildir.***

Tesniye isim :.هذان صديقان ***Bunlar arkadaştır.***

Tesniye sıfat : هذان المبنيان جديدان. ***Bu iki bina yenidir.***

Cemi isim: زينة الجبال أشجار . ***Dağların süsü ağaçlardır.***

Cemi sıfat : هم المفلحون. ***Onlar felaha erenlerdir.***

Sıfat tamlaması: هذا صراط مستقيم. ***İşte bu dosdoğru bir yoldur.***

İsim tamlaması : أبي عم يوسف. ***Babam Yusuf'un amcasıdır.***

Soru ismi: من الذي فتح الباب؟ ***Kapıyı açan kimdir?***

2. Cümle olur : **Haber cümle olduğu zaman haberde mübtedaya raci açık veya gizli bir zamirin bulunması vaciptir. Haber olan cümle :**

a) İsim cümlesi olur: علي أبوه وزير. ***Ali var ya, babası Bakan'dır,*** **gibi.**

b) Fiil cümlesi olur : منظر الجبال يسر الناظرين.

Dağların manzarası bakanları sevindirir, **gibi.**

3. Şibh-i cümle olur: **Cümlemsi yani cümle değil fakat cümleye** benzeyen **demektir. Şibh-i cümlenin diğer adı** **zarf-ı müstekar****dır. Zarf-ı müstekar müte-allakı mahzuf olan zarftır. Yerli yerine oturmuş, istikrara kavuşmuş zarf demektir.** **Asıl zarf** **ta budur :**

الحمامة فوق الشجرة. ***Güvercin ağacın üstündedir,*** **gibi ki:**

الحمامة كائنة فوق الشجرة. **takdiyrindedir.**

Zarf-ı müstekarrın müteallakının hazfedilmesi gerekir. Durum Türkçe açısından değerlendirildiğinde, ***bir hüküm ifade eden yardımcı fiil*** **devreye girdiğinden böyle bir takdiyre zaten lüzum yoktur.**

Zarfın müteallakı özel bir fiil veya şibh-i fiil de olabilir. Müteallak zikredilirse bu zarfa zarf-ı lağv denir: الحمامة تغرِّد والطيور أيضا مغردة فوق الشجرة. ***Güvercin ötüyor, kuşlar da ağacın üstünde ötmektedir,*** **gibi.**

HABERİN BAŞINA ف GELMESİ

دخول الفاء في الخبر

أَمَّا'nın haberine fa'nın dühulü vaciptir :

فأما اليتيم فلا تقهر. ***Yetime gelince, azarlama onu!***

Şart cümlesi mübteda makamında olup cevab cümlesi isim cümlesi halinde haber olursa :

من تمسك بسنتي عند فساد أمتي فله أجر مائة شهيد.

***Her kim ümmetim bozulduğu bir zamanda sünnetime sarılırsa ona yüz şehid sevabı vardır*, hadis-i şerifinde olduğu gibi.**

Mübteda şart manasını tezammün eden bir isim ise haberin başına ف gelmesi caizdir: الذي ينفق ماله ابتغاء وجه الله فهو من الصالحين.

***Malını Allah rizası için dağıtan kimse var ya işte o Salihlerdendir*, gibi ki: من أنفق ماله *Her kim malını infak ederse*, takdiyrindedir. Burada sıla cümlesindeki fi'lin muzari olması şarttır. Aksi takdiyrde haberin başına fa gelemez. Mesela: لذي أنفق ماله ابتغاء وجه الله فهو من الصالحين. denilmez.**

Nasihalı cümlelerden sadece إِنَّ ve لكنَّ' nin haberine fa gelir :

ان الموت الذي تفرون منه فهو يلاقيكم.

Kaçtığınız ölüm var ya, o size gelip çatacaktır.

المؤمن يفلح يوم الحساب لكنّ الذي يعصي الله فيكون من الخاسرين.

***Hesap gününde mü'min kurtulacak, ama Allah'a asi olan kimse var ya, o husranda kalanlardan olacaktır*, gibi.**

MÜBTEDANIN HABERDEN MÜSTAĞNİ OLMASI
سَدٌّ مَسَدَّ الخبر

Bir nafiyeden veya istifhamdan sonra gelen belirsiz sıfat mübteda, ondan sonra gelen isim de onun faili olur. Bu takdiyrde mübteda haberden müstağnidir. Mübtedadan sonra gelen ve mübtedanın faili makamındaki isim haber yerini tutar . Buna : سَدٌّ مَسَدَّ الخبرِ denir. Örnekler :

ما عالم أخوك بالأمر. ***Kardeşin işi bilmiyor.***

هل عارف أنتما بحالي ***Siz benim durumumu bilir misiniz?***

Sıfat kendisinden sonra gelen isim ile müfredlikte uyuşursa sıfat mübteda olup ondan sonra gelen isim de haber yerini tutar veya sıfat mukaddem haber, isim de müahhar mübteda olur :

هل قادمٌ الغائبُ؟ ***Gaip geldi mi?*** **gibi.**

Sıfat ve isimden her ikisi de tensiye veya cemi olursa sıfat haber, isim de mübteda olur :

هل قادمان الغائبان؟ هل راحلون أنتم؟

Kayıplar geldi mi? Siz gidecek misiniz? **gibi.**

Sıfat müfred, isim tesniye veya cemi olursa, sıfat mübteda olup isim haberin yerini tutar: ما مسافر أخوايَ. ***Giden biraderlerim değildir*****, gibi.**

Haberi mukaddem zarf veya soru ismi olan isim cümlesinden sonra nekire türemiş bir isim gelirse zarf veya soru ismi haber olmaktan çıkıp o gelen isim haber olur. Ya da zarf veya soru ismi haber olarak kalıp o gelen isim hal olur :

عندي يوسف نائم. ***Yusuf yanımda uyuyor.***

أين أبوك مقيم؟ ***Baban nerede oturuyor?***

عندي يوسف نائما. ***Yanımda uyuyan olarak Yusuf vardır.***

أين أبوك مقيما؟ ***Baban mukim olarak nerededir?*** **gibi.**

MÜBTEDANIN HAZFEDİLDİĞİ YERLER
الأماكن التي يحذف فيها المبتدأ

Mübtedanın varlığına bir kariyne delalet ediyorsa, hazfi caizdir :

المطلب الأول **gibi ki:** هذا هو المطلب الأول ***Bu birinci konudur*****, demektir.**

كيف أبوك؟ ***Baban nasıldır?*** **diyen kimseye** مريض **deriz ki :**

هو مريض. ***O hastadır*****, demektir.**

من عمل صالحا فلنفسه. *Her kim güzel bir iş yaparsa kendinedir,* **gibi ki :**

من عمل صالحا فهو لنفسه. *Her kim güzel bir iş yaparsa, o kendinedir,* **demektir.**

Mübtedanın beş yerde hazfi vaciptir :

1. Kasemin cevabı olduğu zaman : في ذمتي لأفعلن ذلك. ***Yemn ederim ki onu kesinkes yapacağım,*** **gibi ki:** في ذمتي يمين لأفعلن ذلك. **demektir.**

2. Mübtedanın haberi, lafzından bedel bir masdar olduğu zaman :

صبر جميل. **gibi ki,** صبري صبر جميل. ***Sabrım güzel bir sabırdır*****, demektir**

3. لا سيما'dan sonra: .أكرم العلماء لا سيما زيدٌ *Alimlere, ikram et hele Zeyd'e* **gibi ki:**

.أكرم العلماء لا سيما هو زيد **demektir.** **لا سيما'daki ما. ma-i mevsuledir.**

4. نِعم وبئس'den sonra: .نعم الرجل زيدٌ ***Zeyd ne güzel adamdır,*** **gibi ki:**

هو زيد takdiyrindedir.

5. Medih, zem veya acıma ifade eden cümlelerde haber, ismi mahzuf olan bir sıfat olduğu zaman:.الحمد لله الكريمُ ***Allah'a hamdolsun, Keriymdir,*** **gi-bi ki:**

.هو الكريم **takdiyrindedir.**

HABERİN HAZFEDİLDİĞİ YERLER

الأماكن التي يحذف فيها الخبر

Haber, hazfedilebileceğine bir kariyne olduğu zaman ceva-zen hazfedilir *:*

1. İzâ-i fücâiyye'den sonra: خرجت من البيت فإذا أسد!

Evden çıktım. Bir de ne göreyim bir arslan ...!, **gibi ki :**

فإذا أسد في الباب! ***Bir de baksam ki, bir arslan kapıdadır!*** **takdiyrindedir.**

2. Sorunun cevabında : من عندك؟ ***Yanında kim vardır?***

أبي ***Babam,*** **gibi ki:**.عندي أبي **demektir.**

3. Mübteda isim cümlesine atfedildiği zaman :

.أنت ناجح وأخوك ***Sen ve kardeşin başardınız,*** **gibi ki :**

.وأخوك أيضا ناجح **takdiyrindedir.**

Haber makamında haberin yerini tutan bir isim bulunduğu zaman ha-ber vücüben hazfedilir. Bunlar 6 tanedir :

1. Açık yeminin cevabında:.لعمرك لأقومن به ***Hayatına yemin ederim ki, onu elbette yapacağım,*** **gibi ki :**

.لعمرك قسمي ***Yeminim hayatına olsun...*** **takdiyrindedir.**

2. لولا nın cevabında: .لولا العدل لفسدت الرعية ***Adalet olmasaydı vatan-daşlar bozulurdu,*** **gibi ki:** ...لولا العدل موحود **takdiyrindedir.**

3. Haber zarf olduğu zaman:

الأمير في الدار ***Bey konaktadır,*** **gibi ki:** يوجد في الدار **takdiyrindedir.**

4. Hal, habere elverişli olmadığı zaman:

طردي الحارسَ خاطئاً. ***Hata ettiği zaman bekçiyi kovarım,*** **gibi ki,**

طردي الحارس حاصل إذا كان خاطئا. **demektir.**

5. Bir nafiyeden veya istifhamdan sonra gelen ve haberden müs-tağni belirsiz sıfat mübteda olursa: ما عالم أخوك بالأمر. ***Kardeşin işi bilmiyor.*** هل عارف أنتما بحالي؟ ***Siz benim durumumu bilir misiniz?*** **gibi.**

6. Bir isim mübtedaya vav-ı meıyyet ile bağlandığı zaman :

كل إنسان وفعله **gibi ki :**. كل انسان وفعله مقترن معه. **takdiyrindedir.**

İSİM CÜMLESİNİ BOZANLAR

نواسخ الجملة الإسمية

İsim cümlesi mübteda ve haberden terekküb eder. İsim cümlesinin başına bir nasiha geldiği zaman cümle isim cümlesi olmaktan çıkar. Çünkü mübteda cümle başı olma özelliğini yitirip nasihanın ismi, haber de nasi-hanın haberi olur. Tabii isim ve haberin i'rabı nasihanın nev'ine göre deği-şir. Çünkü bazı nasihalar ismini nasb, haberini ref, bazıları da ismini ref', haberini nasbeder. Bazıları ise hem mübtedayı hem de haberi nasbeder. Başında nasiha bulunan cümlelere *Nasihalı İsim Cümlesi* **denir.**

NASİHALAR

النواسخ

A) İsmini ref', haberini nasbedenler

1. (الأفعال الناقصة وأفعال المقاربة) **Nakıs Fiiller, Yaklaşma Fiilleri,**

2. ليس **ve** ليس**' ye benzeyen** ما **ve** لا **ile** إن **ve** لات **.**

B) İsmini nasb, haberini ref'edenler :

1. إنَّ **ve kardeşleri,**

2. La-i tebrie.

C) Hem mübtedayı hem de haberi nasb edenler: (أفعال القلوب) **Kalb fiilleri.**

NAKIS FİİL

الفعل الناقص

Nakıs fiiller sarf yönünden tam fiiller gibidir. Bunlar lafız yönünden değil, mana yönünden nakıstır. Çünkü bunların manası merfuu ile tamam olmayıp müteaddi fiiller meful istediği gibi bunlar da haber isterler.

Bunlara كان ve kardeşleri adı verilmiştir.

NAKIS FİİLLER

الأفعال الناقصة

Manası ve örnek cümle
كَانَ: Haber verilenin mazideki bir sıfatla sıfatlanmasıdır. كان'- nin 2 manası vardır : **1. كان'nin haberi bir isim veya cümle olduğu zaman 'idi' manasına gelir:** كان علي طفلا وكان فر من البيت وكان يلعب مع الأطفال. ***Ali bir çocuk idi, evden kaçmış idi, çocuklarla oynuyordu*, gibi.** **2. كان'nin ismi nekire, haberi mukaddem zarf ise 'var idi' mana-sına gelir : كان في الغابة أسد. *Ormanda bir arslan var idi*, gibi.** ***Allah'a nisbet edilen* كان *zamandan münsenihtir*, *"dır"ma-* nasına gelir: وكان الله عليمًا حكيماً *Allah aliym ve hakiymdir*, gibi.** **كان Tam fiil olduğu zaman oldu manasına gelir :** كان الليل. ***Gece oldu*, gibi.** **يكون' ye gelince; daima "*olur* veya *oluyor*" manasına gelir :** الكلب يكون صادقا لصاحبه ***Köpek sahibine sadık olur*, gibi.**
صَارَ : Bir halden başka bir hale dönüşmeyi ifade eder : صار الطين إبريقا. ***Toprak ibrik oldu*, gibi.**
مَا زَالَ، مَابَرِحَ مَا انْفَكَّ، مَا فَتِئَ : Verilen haberin haber verilenden ayrılmamasını ifade eder: فمازلتم في شك مما جاءكم به (المؤمن 34). ***Onun size getirdiğinden daima bir şüphe içinde oldunuz*, gibi**

ما دام : Verilen haberin devam ettiğini ifade eder :

وأوصاني بالصلوة والزكوة ما دمت حيا (مريم 31).

Yaşadığım müddetçe bana namazı ve zekatı emretti, gibi.

KALB FİİLLERİ
أفعال القلوب

Bunlar iki mef'ul alırlar. İsim cümlesindeki mübteda ve haber bunların mef'ulü olur. Kalb fiilleri 14'dür ve iki kısma ayrılırlar:

1. Rüchan yani üstünlük ifade edenler. **Bunlar 8 tanedi**

ظن الصياد الكلب ذئبا. ***Avcı köpeği kurt zannetti***, gibi.

Not: ظن birbirine zıd iki manalı fiilerdendir. Yerine göre **zannetti,** yerine göre **inandı** manasına gelir.

2. Yakıyn ifade edenler: Onlar da 6 tanedir :

وجد buldu	3	علم bildi	2	رأى gördü	1
تعلّم öğrendi	6	درى bildi	5	ألفى buldu	4

Not : رأى iki manaya gelir :

1- Rü'yet-i basar : Kafa gözüyle görmek demektir :

رأيتك في السوق.. ***Seni çarşıda gördüm***, gibi.

2- Rü'yet-i basıyret : Kalb gözüyle görmek demektir. Bu manada **2** mef'-ul alır :

أراك محزوناً. ***Seni mahzun görüyorum***, gibi.

NAKIS FİİLLERİN TAM FİİL OLDUKLARI ZAMAN MANALARI
معاني الأفعال الناقصة إذا كانت أفعالا تامة

زال و لا يزال، ليس و ما فَتِئَ den maada diğer nakıs fiiller tam fiil de olurlar. Tam fiil oldukları zaman şu manaya gelirler :

أصبح sabaha erdi	أمسى akşama erdi	بات geceledi	ظل devam etti	كانَ oldu.
دام devam etti	برح gitti	انفك söküldü	صار geçti	أضحى kuşluk vaktine erdi

YAKLAŞMA FİİLLERİ
أفعال المقاربة

Ef'al-i mukarebe denilen yaklaşma fiilleri de nakıs fiiller gibi amel ederler. Bundan dolayı onlar da nakıs fiiller grubundan sayılmıştır. Çünkü onların da manası merfuu ile tamam olmayıp mutlaka bir haber isterler. Sayıları 16'dır :

كَادَ كَرُبَ أَوْشَكَ عَسَى حَرَى اِخْلَوْلَقَ شَرَعَ أَنْشَأَ

طَفِقَ أَقْبَلَ عَلِقَ أَخَذَ جَعَلَ هَبَّ اِبْتَدَأَ قَامَ وانْبَرَى

Bunlardan كاد كرب أوشك ***yaklaşma fiili,*** عسى حرى اخلولق ***umma*** **fiilleridir.**

شرع أنشأ طفق أقبل علق أخذ جعل هب ابتدأ قام انبرى **fiilleri ise** ***başlama*** **fiilleridir. Cümle içinde** كاد **gibi amel ettiklerinden genel olarak hepsine birden yaklaşma fiili denmiştir.**

Bu fiillerin çoğu bu gün ölü fiillerdir. Pratikte bunlardan: كاد عسى شرع جعل أخذ **gibi bir kaç tanesi kullanılmaktadır. Misaller :**

كاد الفارس يسقط. ***Süvari düşe yazdı.***

يكاد المطر ينزل. ***Yağmur neredeyse yağacak***

عسى كربنا يتحول إلى الفرج. ***Umulur ki hüznümüz sevince dönüşür.***

جعل الصبي يتكلم. ***Bebek konuşmaya başladı.***

أخذ الخطيب يخطب.

Hatip hitab etmeye başladı, **gibi.**

إِنَّ VE KARDEŞLERİ إن و أخواتها

إِنَّ ve kardeşleri (الحروف لمشبهة بالفعل) fiile benzeyen harflerdir. Diğer nasihalar gibi isim cümlesinin başına gelip mübteda onun ismi, haber de onun haberi olur. Bunlar ismini nasb, haberini ref' ederler. Aşağıdaki tabloda manaları ve örnek cümleler görülmektedir.

	Manası ve örnek Cümle
إِنَّ	Lafzan ve ma'nen tahkıyk içindir: .إِنَّ عليًّا قائمٌ *Muhakkak Ali ayaktadır,* gibi
أَنَّ	**O da tahkıyk içindir. Fakat ondaki tahkiyk lafzi değil zımnidir. Yani tahkıyk onun lafzında değil zımnındadır. Türkçe'de karşılığı fiilden sonra gelen 'ki'dir. Tahkıykın hasıl olması için أَنَّ ve ki'ye vurgu yapmak gerekir. Masdara çevrildiği zaman tahkıyk manası zail olur. Cümle içinde ismi ve haberi ile birlikte: *Mübteda, haber, fail, naib-i fail, mef'ul ve muzafun ileyh* olarak yer alır. Örnekler :** • **Mübteda:** ومن المعلوم أن الإنسان ينسى ***Malümdur ki insan unutur.*** • **Haber:** .ذلك أن المستعمرين تركوا خلفهم رجالهم التا بعين لهم ***Hadise şudur ki, sömürgeciler arkalarında kendilerine tabi adamlarını bıraktılar.*** • **Fail :** ! قد ثبت أنه خائن ***Sabit oldu ki o bir haindir.*** • **Naib-i fail :** .فُهِمَ أن الحق يغلب ***Anlaşıldı ki Hak galip geliyor.*** • **Mef'ul :** .فهمت أنك تخدم الأمة ***Anladım ki, sen ümmete hizmet ediyorsun.*** • **Muzafun ileyh:** .ادعاء أن المسلمين لم يخترعوا شيئا بهتان عظيم *Müslümanların hiç bir şey icad etmediklerini iddia etmek büyük bir iftiradır.*
كَأَنَّ	**Teşbih edatıdır:** .طلع في قلوبنا كأنه بدر ***Kalplerimize doğdu; sanki o bir dolunaydır.***
لكِنَّ	**İstidrak içindir: İstidrak, geçen cümledeki vehmi gidermek demektir :** .حسين ذكي ولكنه كسلان ***Hüseyin zekidir, ama tembeldir.***
لَيْتَ	**Pişmanlık edatıdır, *keşki* demektir:** .ليت علي درس *Keşki Ali okusaydı.*
لَعَلَّ	**Terecciy ifade eder, *umulur ki* demektir:**.لعل الأقوياء يساعدون الضعفاء ***Umulur ki kuvvetliler zayıflara yardım ederler*, gibi.**

İSİM CÜMLELERİ, UNSURLARI, İ'RABLARI VE İ'RAB ALAMETLERİ ÜZERİNE SORU VE CEVAPLAR

الأسئلة والأجوبة على الجمل الإسمية وعناصرها وإعرابها وعلامات إعرابها

Cümleleri, cümlelerin uınsurlarını, unsurların i'rablarını ve i'rabların isimlerde kemmiyyet gruplarına ve mahiyyetlerine, muzari fiillerde de sonlarının durumuna göre nasıl tezahür ettiklerini önce kompozisyon şeklinde, sonra tablolarla, sonra da tablolardaki örnek cümlelerle izah etmeye çalıştık. Şimdi de örnek iki isim cümlesi üzerinde nahiv analizleri yapalım.

Muhakkak müminler güvenilirdir. إنَّ المؤمنين أمنَاءُ.

– المؤمنين'nin i'rabı nedir?

– Nasbtır.

– Niçin?

– Çünkü إن'nin ismidir.

– Nasba alamet nedir?

– ى'dır.

– Niçin?

– Çünkü cem-i müzekker-i salimdir.

– أمناء'nün i'rabı nedir?

– Refidir.

– Niçin?

– Çünkü إن' nin haberidir.

– Ref'a alamet nedir?

– Zammedir.

– Niçin?

– Çünkü cem-i mükesserdir.

خلاصة المذاكرات أن الغابات لا تتخلص من الحريق إلا بمعاقبة المجرمين عقابا شديدا.

Müzakerelerin özeti şudur ki, ormanlar yangından ancak suçluları şiddetli bir şekilde cezalandırmakla kurtulur.

Cümle bir isim cümlesidir. Baştaki isim tamlaması خلاصة المذاكرات mübteda, أن ismi ve haberi ile birlikte ana cümlenin haberi, الغابات, أن'nin ismi, لا تتخلص ile başlayan fiil cümlesi ise haberidir. من الحريق menfi fiilin mef'ulün bih gayr-i sarihi, إلا istisna edatı, mahzuf بشيئ müstesna minh, بمعاقبة المجرمين عقابا شديدا müstesnadır. عقابا شديدا mef'ul-i mutlaktır. İstisna, istisna-i müfarrağdır. Çünkü müstesna minh mahzuftur.

Not : Cümledeki unsurların i'rablarını İ'rab Alametleri Tablosu'na göre belirleyiniz.Bu örnek analizlerden anlaşılacağı üzere öğrencinin Arapça metinleri okuyup anlayabilmesi için:

1. Cümleleri tanıyıp unsurlarının neler olduğunu,
2. Hangi unsurun hangi i'rabı taşıdığını,
3. İ'rabların kemmiyyet gruplarına ve kelimenin mahiyyetine göre nasıl tezahür ettiklerini yani i'rab alametlerini önceden hafızasına nakşetmelidir.

Önemine binaen tekrar ediyorum ki, i'rab ve i'rab alametleri konusu nahvin hulâsası ve Arapça'nın rûhudur. Öğrenci bunu tam idrak etmelidir.

FİİL CÜMLESİ VE UNSURLARININ SIRASI
الجملة الفعلية و ترتيب عناصرها

Fiil cümlesi tâm bir fiille başlayan cümledir. Fiil cümlesinde sıra ile şu unsurlar bulunur :

1. Fiil (الفعل) : Yapılan iş demektir.

2. Fail (الفاعل) : İşi yapan demektir. Türkçe'de buna Özne denir.

3. Naib-i fail (نائب الفاعل) : Fiil meçhul olunca nesne öznenin yerini tutar. Buna Türkçe'de ***edilgen özne*** denir.

4. Mef'ul (المفعول به الصريح) : İş, kendisi üzerinde yapılan demektir. Buna da Türkçe'de **Nesne** denir.

5. Zarf (الظرف): İşin yapıldığı yeri ve zamanı gösteren bir isim veya harf-i cer/i isimdir.

6. Hal (الحال) : Fiilin vukuu anında failin veya mef'ulün durumunu bildiren isim veya cümle demektir.

7. Temyiz (التمييز): İsimdeki kapalılığı giderip açıklık getiren isim demektir.

Fiil cümlesinde fiil faile isnad olunur yani fiil faile dayatılır. Buna göre bir fiil cümlesinde fiil müsned yani dayanan, fail de müsnedün ileyh, yani dayanılan isimdir: .طار العصفور ***Serçe uçtu.*** gibi ki, bu cümlede **uçtu** fi'li müsneddir. Uçmak serçeye isnad edilmiş, ona dayatılmıştır.Yani uçma işi ser-çeye dayanmaktadır, uçma işini yapan serçedir. Şu halde serçe müsnedün ileyh'tir. Fiil malüm yani etken bir fiil ise o fiil cümlesinde müsnedün ileyh faildir:.عاقب المعلم عليا ***Öğret-men Ali'yi cezalandırdı***, cümlesinde olduğu, gibi.

Fiil meçhul yani edilgen bir fiil ise gerçek müsnedün ileyh yani fail ortadan kaybolduğu için nesne ondan naib olur yani onun yerini tutar ve onun i'rabını alır. Bundan dolayı ona naib-i fail denmiştir. Naib-i fail aslında cümlenin,

nesnesidir. **Mesela :**.عاقب حسين عليا ***Hüseyin Ali'yi cezalandırdı,*** dememiz gerekirken Hüseyin'i gizlemek için : .عُلي *Ali cezalandırıldı*, deriz. Bu cümle-de Ali, aslında nesnedir. Ama özne ortadan kaybolduğu veya gizlenmek istenil-diği için Ali onun yerini tutmuş ve onun i'rabını almıştır. Naib-i fail konusu ileride gelecektir.

FAİL الفاعل

Cümlede işi yapan demektir. Fail belirli veya belirsiz bir isimdir. Fiilden sonra gelir : .جاء الرئيس ***Başkan geldi***, gibi. Fail fiilden önce gelir-se, faillikten çıkıp mübteda (المبتدأ özne) olur:.الرئيس جاء gibi ki : Bu cümle-de الرئيس mübteda (özne), جاء fiil cümlesi halinde haber الخبر (yüklem)dir. جاء'nin faili mübtedaya raci gizli zamir هو'dir. Mübteda gibi o da müfred müzekkerdir. İsim cümlesi fiil cümlesinden daha kuvvetlidir.

Mazi ve muzari fiillerde **3.** tekil şahısların failleri fiile bitişik bir zamir değildir. Bunların failleri ya bir isimdir, ya da gizli bir zamirdir. Mazinin di-ğer bütün şahıslarının failleri fiile bitişik bir zamirdir. Muzari fiillerin muha-tab ve mütekellim sıygalarının failine gelince:

- Muhatabın müfred müzekkerinin faili vücuben gizli أنت, mütekellimin müfredinin faili vücuben gizli أنا, cem'inin faili de vücuben gizli نحن'dür.
- Muzariin diğer kalıplarının failleri fiile bitişik bir zamirdir.
- Gaib fiillerinin faili bir isim olduğu zaman tesniye ve cemi dahi olsa fiil müfred gelir :

.جاء الولد ***Çocuk geldi.*** .جاء الولدان ***İki çocuk geldi.***

.جاء الأولاد ***Çocuklar geldi,*** gibi.

Fail fiile bitişik bir zamir olduğu zaman fiil ile fail birbirinden ayrılmaz. Zamir fiilin bir parçası olarak bir bütün teşkil ederler :

المعلمان جاءا. الطالبون نجحوا. آمنتم. يستريحون.

İki öğretmen geldiler. Öğrenciler başardılar.
İman ettiniz. İstirahat ediyorlar, gibi.

- Gaibin tekil şahıslarının failini önce bir isim olarak aramak boynumu-zun borcudur. Eğer bu fiillerden sonra fail olabilecek bir isim varsa onu fail yaparız.Yoksa, fail kendisinden önce geçen isme raci gizli هو veya هي'dir.

Mesela : جاء المسافر فسلم الحاضرين هنالك.

Yolcu gelip orada bulunanlara selam verdi,

cümlesinde: جاء nin faili المسافر dir. Çünkü 3. şahsın tekil kalıbından sonra gelmiştir ve جاء nin faili olabilecek bir isimdir. Fiilden sonra gelen الحاضرين fail olamaz. Çünkü mef'uldür, şeklen ve mantıken fail olamaz. Şeklen olamaz; çünkü nasb alameti taşıyor. Mantıken de olamaz; çünkü onu fail yaparsak fiil mef'ulsüz kalır. Fiil geçişli bir fiil olduğu için mef'ulsüz mana tamam olmaz. Geçişli fiiller mutlaka bir mef'ul ister. Şu halde. سلّم nin faili misafire raci gizli هو'dir. هنالك yer işaret zarfıdır. Müteallakı الحاضرين şibh-i fiilidir. اليوم gibi mu'reb zarflarfail olabilir: .مَرّ اليومُ ***Gün geçti***, gibi.

FİİL İLE FAİL ARASINDAKİ UYGUNLUK

وفاق بين الفعل و الفاعل

Fiil ile fail arasında keyfiyyet yönünden mutabakat bazan vacib bazan da caiz olur . *Şu durumlarda fiilin fail ile mutabakatı şarttır* :

- **Fail hakiki bir müzekker ise fiilin de müzekker, hakiki bir müennes ise fiilin de müennes gelmesi gerekir :**.جاء علي ***Ali geldi***.جاء المؤمنون ***Müminler geldi.***

  .ذهبت عائشة ***Ayşe gitti.***.جاءت المؤمنات ***Mümineler geldi,*** gibi.

- **Fail hakiki veya lafzi müennes bir isme raci gizli bir zamir olduğu zaman fiilin müennes gelmesi gerekir :**

  .الفتاة تعلمت ***Delikanlı kız öğrendi.*** .الشمس طلعت ***Güneş doğdu.***

  .هند ليست في الدار ***Hind evde değildir,*** gibi.

Şu durumlarda fiilin müennes veya müzekker gelmesi caizdir:

- **Fail semai veya mecazi bir müennes olduğu zaman :**

  .طلع أو طلعت الشمس ***Güneş doğdu.***

  .أمطر أو أمطرت السماء ***Yağmur yağdı,*** gibi.

- **Fiille failin arası bir kelime ile açıldığı zaman :**

  .سافر أو سافرت اليوم هند ***Hind bu gün yola çıktı***, gibi.

- **Fiil camid bir fiil olduğu zaman :** .نعم أو نعمت الجارية ***Cariye ne güzeldir;*** gibi.

- **Fail cem-i salime katılan veya cem-i mükesser bir isim, ya da cemi ismi veya cemi ismine benzer bir isim olduğu zaman :**

  .جاء أو جاءت البنون والبنات والعلماء والجواري والنياق والنساء وأثمر أو أثمرت الشجر

  Oğullar, kızlar, alimler, cariyeler, develer, kadınlar geldi. Ağaç meyva verdi.

- **İstisna-i müferrağın hakiki müennes bir müstesnası olduğu zaman**

fiilin müzekker ve müennes gelmesi caiz olmakla beraber müzekker getirilmesi şayan-ı terciyhtir. Çünkü mahzuf müstesna minh أحد müzekkerdir :

ما جاء إلا هند. ***Ancak Hind geldi,*** **gibi ki :**

ما جاء أحد إلا هند. **takdiyrindedir**

FİİLİN FAİL İLE SARF YÖNÜNDEN UYGUNLUK ÖRNEKLERİ
نماذج وفاق الفعل بالفاعل صرفا

Fiilin Durumu	*Örnek Fil Cümlesi*	*Failin Durumu*
Fail tesniye ve cemi dahi olsa fiil müfred gelir.	ذهب الولدان أو الأولاد. İki çocuk (çocuklar) gittiler.	İkil ve çoğul isimdir.
Müfred olur.	ذهب طلحة. Talha gitti.	Kendisinde ta-i merbuta bulunan gerçek müzekker bir alemdir.
Müfred olur.	ماجاء إلا هند. Ancak Hind geldi.	İstisna edatı ile mahsur kılınmış müennes bir müstesnadır
Müfred olarak kalır ve atıf 2. fiilden naib olur.	ذهب زيد وسمير. Zeyd ve Semiyr gitti.	Fiili tekrar etmek niyyetiyle iki faildir.
Fail zamirleri mercileri ile mutabakat etmiştir.	هما ذهبا وهم ذهبوا.	İkil ve çoğul fail zamirleridir.
Fail hakiki müennes olduğu için fiil de müennes olmuştur.	ذهبت هند. Hind gitti.	Gerçek müennestir.
Müzekker gelmesi caiz olur.	جاء وجاءت البنون والبنات. Oğullar ve kızlar geldi.	Cem-i salime mülhak bir cemidir.
Müzekker gelmesi caiz olur.	جاء وجاءت الجَواري. Cariyeler geldi.	Cem-i mükesserdir.
Müzekker gelmesi caiz olur.	جاء و جاءت النساء. Kadınlar geldi.	Cemi ismidir.
Müzekker gelmesi caiz olur.	طلع أو طلعت الشمس. Güneş doğdu.	Semai müennestir.
Müzekker gelmesi caiz olur.	نعم أو نعمت الفتاة! Genç kız ne güzeldir!	Fail gerçek müennes, fiil ise camid bir fiildir.

FAİLİN İ'RABI VE İ'RABININ AMİLLERİ
إعراب الفاعل وعوامل إعرابه

Failin i'rabı ref 'الرفع'dir. Faili ref'eden amil failden önce gelir. Faili ref eden amiller 2'ye ayrılır :

1. Sariyh Amil (العامل الصريح) : Açık amil demektir. Fiiller sariyh amillerdir.

2. Şibh-i Sariyh Amil (عاملٌ شبه الصريح): Açığımsı amil demektir. Şibh-i fiiller şibh-i sariyh amillerdir. Aşağıdaki tabloya faili ref' eden amillerin ve faillerin nevi'leri dercedilmiştir.

FAİLİ REF' EDEN AMİLLERİN NEVİLERİ VE FAİLİN DURUMLARI
أنواع العوامل الرافعة الفاعل وأوضاع الفاعل

Amilin Nev'i	*Örnek Cümle* الجملة النموذجة	Fail'in Durumu
Sariyh	Öğretmen kızdı..غضب المعلم	*Sarih mu'reb bir isimdir*
Sariyh	Çalışan kimse kazandı..نجح من اجتهد	*Sarih mebni bir isimdir*
Sariyh	Geldim..قدم+تُ=قدمت	*Açık bir zamirdir.*
Sariyh	التلميذ مرض. Öğrenci hastalandı.	*Gizli هو dir.*
Sariyh	Başarılı olduğun, بلغني أنك نجحت yani أي نجاحُكَ başarman bana ulaştı.	*Çevrilme masdar olarak şibh-i sariyh iken sariyhe çevrilmiştir.*
Şibh-i sariyh	المدرسة ناجحةٌ تلامذتها. Okulun öğrencleri başarılıdır.	*Şibh-i fiillerden ism-i faildir ve şibh-i sariyh bir isimdir.*
Şibh-i sariyh	نعم يوسف! Yusuf ne güzeldir!	*Sarih nu'reb bir isimdir*
Sariyh	يكفي بالعلم ثروة. Servet olarak ilim yeter.	*Başında fiilin gerektirdiği zaid ب vardır.*
Şibh-i sariyh	هيهات لما يوعد. Va'd olunan ne uzaktır!	*Başında fiilin gerektirdiği zaid ل vardır.*
Sariyh	ماجاء من أحد. Hiç bir kimse gelmedi.	*Başında manayı genelleş-tiren zaid من vardır.*

NAİB-İ FAİL نائب الفاعل

Failin yerini tutan ve failin i'rabını alan mef'ule *naib-i fail* denir. Çün-kü fail bir sebepten dolayı gizlenir. Türkçesi edilgen öznedir. Fail belli ol-madığı için onun yaptığı iş mef'ule yüklenir ve fiil meçhul kalıba sokulur. Mesela: .رسم المهندس البيت *Mühendis evi çizdi,* dediğimiz zaman رَسَمَ fiili etken kalıpta gelmiştir. Çünkü evi çizen bellidir. O da mühendistir. Fakat evi çizen belli değilse fail yani mühendis ortadan kalkar, fiil meçhul kalıba sokulur ve mef'ul (nesne) yani çizilen ev mühendisin yerini tutar ve onun i'rabını alır : .رُسِمَ الْبَيْتُ *Ev resmedildi*, gibi. Edilgen fiil ile edilden özne arasında da kemmiyyet ve keyfiyyet bakımından uygunluk gerekir.

Meçhul fiiller sülasi mücerredden كُتِبَ يُكْتَبُ kalıbında gelir. Örnek Fiil Çekimi Tablolarında bütün bablardan meçhul fiil kalıpları da tam olarak verilmiştir.

FAİLİ GİZLEMENİN SEBEPLERİ

أسباب إخفاء الفاعل

Faili Gizlemenin Sebebi	*Örnek*
Failin belli olmaması	قتل الحارس! Bekçi öldürülmüş!
Failin şöhreti (Fail Allah).	خلق الإنسان شريفا. İnsan şerefli o7larak yaratılmıştır.
Failin gizlenilmek istenmesi	خدع عم صالح. Salih'in amcası aldatılmış.
Faili zikretmenin gereksizliği	وإذا حييتم بتحية فحيوا.(النساء : 86) Size selam verildiği zaman siz de selam verin.

İsm-i mef'ul de meçhul fiile benzer. Bundan dolayı :

أخوك معاقب من قبل المعلم.

***Kardeşin öğretmen tarafından cezalandırılmıştır*,**

denilebilir.Fakat bu fasih ve mantıklı bir ifade değildir.Çünkü hem fiili meç-hul yapıyoruz, hem de dolaylı bir şekilde faili belirtiyoruz. Bunun yerine : عاقب المعلم أخاك. *Öğretmen kardeşini cezalandırdı*, denilmesi daha uy-gundur. Bununla beraber bazan hem fiili meçhul getirmek, hem de faili belirtmek de caizdir: هذه الوثيقة ترجمت من قبلي.

***Bu belge tarafımdan tercüme edilmiştir*, gibi ki:**

Bu belgeyi ben tercüme ettim, **takdiyrindedir.** .هذه الوثيقة أنا ترجمتها

NAİB-İ FAİLLİĞE ELVERİŞLİ İSİMLER أسماء صالحة لنائب الفاعل ل

1. Mef'ulün bih sarih (المفعول به الصريح) Nesne :

a) Fail hazfedildiği ve cümlede mef'ulün bih bulunduğu zaman ondan başkası naib-i fail olamaz. Yalnız bir nesneye geçişli bir fiilden sonra gelen fail hazfedilip nesne fail makamına oturtularak ref' edilir ve fiil meçhul kalıba sokulur. Mesela :

تَرُدُّ الغَيومُ أشعةَ الشمس. ***Bulutlar Güneş'in ışınlarını engelliyor,***

cümlesinde özne mevcud iken, تُرَدُّ أشعةُ الشمس ***Güneş'in ışınları engelleniyor,*** **cümlesinde gizlenmiştir.**

b) İki nesneye geçişli bir fiilden sonra gelen birinci nesne naib-i fail, diğeri ise nesne olur:.ظننت الخفاش طائراً. ***Yarasayı kuş sandım*** **cümleinde fiili meçhul yaptığımız zaman :**.ظُنَّ الخفاش طائراً ***Yarasa kuş sanıldı,*** **dememiz gibi.**

2. Masdar (المصدر) : Şartları :

a) سبحانَ ومَعاذَ **gibi daima nasb üzere bulunan bir masdar değil, refi i' rabını kabul edebilen mütesarrif bir masdar olması :** .يطلب منا الإطاعة ***Bizden itaat isteniyor,*** **gibi.**

b) Özellik kazanması yani kendisine isnaddan bir fayda hasıl olsun diye başka bir lafızdan bir mana kazanması. Masdarlar şu durumlarda özellik kazanırlar ve lafzan mansub, mahallen merfu olurlar :

1) Sıfatlanarak : .ضُرب ضرباً شديداً ***Şiddetli bir şekilde dövüldü,*** **gibi.**

2) Fiilin nev'ini beyan ederek: .فُهم فهما قوياً ***Sağlam bir şekilde anlaşıldı,*** **gibi.**

3) Fiilin sayısını sınırlayarak: .ضُرِبَ السارق ضَربتين ***Hırsız iki defa dövüldü,*** **gibi.**

3. Zarf (الظرف) : Şartları :

a) لدى **ve** إذْ **gibi mebni bir zarf olmayıp refi i'rabını kabul eden mütesarrif mu'reb bir zarf olmalıdır:** .سهرت ليلةُ القدر ***Kadir gecesi ihya edildi,*** **gibi.**

b) Özellik kazanması yani kendisine isnaddan bir fayda hasıl olsun diye başka bir lafızdan bir mana kazanması.

Zarflar şu durumlarda özellik kazanır :

1 - Sıfatlanarak : .قضيت ساعةٌ جميلةٌ ***Güzel bir saat geçirildi,*** **gibi.**

2 - İzafetle : .أعلن تاريخُ الامتحان ***İmtihan tarihi ilan olundu,*** **gibi.**

3 - Alemiyyetle yani özel isim olmakla : .قضي آذارُ ***Mart geçirildi,*** **gibi.**

4. Car ile Mecrur (الجار والمجرور): Bunlar lafzan mecrur mahallen merfu olurlar :

a) نظر في الأمر ***İşe bakıldı,*** **gibi.**

b) Naib-i fail câr ile mecrurdan oluştuğu zaman müennes olsa dahi fiili müzekker gelir : .مر بهند ***Hind'e rastlanıldı,*** **gibi ki,** بهند مر **da denilebilir.**

MEF’ULLER
المفاعيل

Mef’ul, fiil cümlesinde failden sonra gelen ve iş kendisi üzerinde yapı-lan bir isimdir. İ’rabı nasbdır. ***Mef’uller şunlardır :***

1 - Mef’ul-i Mutlak المفعول المطلق	**4. Mef’ulün fiyh** مفعول فيه
2. Mef’ulün bih sariyh مفعول به صريح	**5. Mef’ulün meah** مفعول معه
3. Mef’ulün lieclih مفعول لأجله	**6. M. bih gayr-i sarih** مفعول به غير صريح

1. MEF’ÛL-İ MUTLAK
المفعول المطلق

Bir fiilden sonra o fiili pekiştirmek yahut nev’ini beyan veya sayısını sınırlamak için kendi lafzından gelen bir masdardır :

ضرب الحارس اللص ضربا. ***Bekçi hırsızı öyle bir dövdü ki!***

اصبر صبرا جميلا. ***Güzelce sabret!***

دَقت الساعة دَقتين . ***Saat iki kerre vurdu,*** gibi.

Pekiştiren ve nevi bildiren mef’ul-i mutlak tesniye ve cemi olamaz, da-ima müfred gelir. Ama sayı bildiren mef’ul-i mutlak tesniye veya cemi yapıla-bilir : حكمت حكمين. ***İki hüküm verdim.***

عالجت المريض ثلاثة علاجات. ***Hastayı üç kerre tedavi ettim***, gibi.

Mef’ul-i mutlakın amili üçtür :

1. Fiil فرحت فرحاً. ***Çok sevindim***, gibi.

2. Sıfat : رأيتك مجتهدا اجتهادا. ***Seni gerçekten çalışkan gördüm***, gibi.

3. Masdar: سررت بجدك جدا في طلب العلم.

İlim tahsilinde ciddi gayretinden dolayı pek sevindim, gibi.

Aşağıdakiler pekiştiren mef’ul-i mutlak yerine kullanılabilir :

1. Fiilin müteradifi : قمت وقوفا. ***Ayağa tam kalktım,*** gibi.

2. Masdar ismi, yahut aynı kökten fakat başka bir baptan gelen masdar : اغتسلت غَسلا. ***İyice yıkandım***

تبتل إلى الله تبتيلا. ***Allah’a tam yönel***, gibi

Yedi şey beyan eden mef'ul-i mutlak yerine geçer :

1. Masdara muzaf olarak كل و بعض:

جدَّ الطالب كلَّ الجِدِّ. ***Öğrenci gayret kesildi.***

مال إلى الشر بعضَ الميل. ***Şerre biraz meyletti,*** **gibi.**

2. Sayı ve bilinen alet :.جُلِد المجرم خمسين جَلْدَةً ***Suçluya elli sopa vuruldu.***

طعنته رمحا. ***Ona mızrakla dürttüm*****, gibi.**

3. Zamir: علمتك تعليما لا أعلمه أحدا.

Sana öyle öğrettim ki, böyle hiç bir kimseye öğretmem**, gibi.**

4. Sıfat:.خاطبته أحسنَ خطابٍ ***Ona en güzel bir şekilde hitab ettim*****, gibi.**

5. Nev'iyye ya da durum :.يموت الكافر مِيتةَ سوءٍ ويعيش المسلم عِيشةً راضيةً

Kafir kötü bir şekilde ölür. Müslüman ise hoş bir hayat geçirir**.**

6. İşaret ismi : أكرمته ذلك الإكرامَ. ***Ona bu ikramı yaptım*****, gibi.**

7. Soru ve şart isimleri أي و ما : ما فعلت؟ أيَّ سَيْرٍ سِرْت؟ ما تطلبْ أطلبْ. أياً تعاشرْ أعاشرْ.

Ne yaptın? Hangi yürüyüşle yürüdün? Ne istersen ben de isterim. Nasıl davranırsan ben de öyle davranırım**, gibi.**

Mef'ul-i mutlakı nasbeden fiil beş yerde vücüben hazfedilir:

1. Masdar bir fiilden bedel olduğu zaman. ***Bedel olanlar :***

- **Emir ve nehiy:**!قياما لا قعودا **cümlesi** قم لا تقعد ***Ayağa kalk, oturma***

  ضربا الجاني! ***Vurun caniye!*** اجتهادا لا تكاسلا! ***Boş oturma çalış!***

- **Dua ve beddua :**.سَقْيًا وسَعْدا ورَعْيا لرجال الخيرِ

  Allah hayır sahiplerine afiyet, mutluluk ve esenlik versin.

  تَبًا وسُحقا وجَدْعا لرجال السوءِ!

  Helak olsun, uzak olsun, hayır görmesin kötülük yapanlar!

- **İstifham-ı tevbihi ki, azarlama sorusudur :**أَلُؤْمًا وأنت كريم الحسبِ؟

  Soyu şerefli olduğun halde alçaklık mı yapacaksın?

- **İstifham-ı teaccüb ki, şaşma sorusudur :**

  أسِجنًا وقتلا واشتياقا وغربة؟ ***Hapse atılacak, öldürülecek, hasret kalacak ve gurbetlik mi çekecekeğim?***

- **Hamd:** حمدا وشكرا لا كفرا.

Allah'a hamd ü şükürler olsun. Ona nankörlük etmem!

- **Sabır:** صبرا لا جُزَعا. ***Sabret, mızıldanma!***

- **Hayret ifadesi:** عجبا. ***Şaşarım!***

- **Uyum ifadesi:** سمعا وطاعة. ***İşittik ve itaat ettik.*** **Başım gözüm üstüne!**

- **Hoşnutluk ifadesi** (أفعل)كرامة ومسرة.: ***Bunu şeref ve sevinçle yapıyorum.***

- **Öfke ifadesi :** (لا أفعل ذلك) كيدا ولا هما!

Bunu ne tuzak kurmak için yaparım ne de gamdan dolayı!

2. Kendinden önce geçen ismin akıbetini tafsıyl için geldiği zaman:

الناس يجاهدون للموت : إما خلاصا و إما هلاكا.

İnsanlar ölümüne savaşıyorlar: Ya kurtuluş, ya ölüm! **gibi.**

3. Bir zat ismine isnad olunan masdar tekrar edildiği, yahut hasredildiği ya da kendisine bir masdar atfedildiği zaman:

المريض بكاءً بكاءً! ***Hastanın iki gözü iki çeşme!***

ما أنت إلا سيراً! ***Sen ancak yürürsün!***

المريض لا أكلا ولا شربا! ***Hasta ne yiyor, ne de içiyor!***

4. Masdar kendini pekiştirdiği zaman :

له الميراث شرعا. ***Şer'an miras onundur***, **gibi.**

5. Masdar kendinden önce geçen cümledeki ihtimali giderdiği zaman:

: أنت أخي حقا. ***Sen benim gerçek kardeşimsin,*** **gibi.**

2. NESNE مفعول به صريح

Nesne, öznenin yaptığı işin kendisi üzerinde vukua geldiği isimdir. Nesne failden sonra gelir ve harf-i cersiz olur. Yalnız geçişli fiiller nesne alır. Geçişsiz fiiller nesne almaz. Nesne Sariyh olur. O da :

1- Ya bir isimdir veya zamirdir :.قطع الغلام الكرز وأحرقه

Çocuk kirazı kesti ve onu yaktı, **gibi.**

2 - Ya da sariyhe çevrilebilir müevvel bir masdardır :

أعلم أن عاقبة الظلم وخيم.

Biliyorum ki, zulmün sonu vahiymdir, **gibi.**

Bunu sariyha çevirmek için أنَّ'nin haberinin masdarını ismine muzaf yaparız. Buna göre sarih nesne وخامة masdarıdır:.أعلم وخامة عاقبة الظلم

***Zulmün sonunun vahametini biliyorum*, gibi.**

NESNENİN AÇIK AMİLLERİ عوامل المفعول به الصريح

Nesneyi nasbeden açık amiller العوامل البارزة الناصبة المفعول به الصريح	*Nesneyi nasbeden gizli amiller* العوامل المستترة الناصبة المفعول به
1. Bir, iki, üç mef'ulü nasbeden geçişli fiiller	**1. Tahziyr ve iğra التحذير والإغراء**
2. Fiil ismi اسم الفعل	**2. İhtisas الاختصاص**
3. İsm-i fail, abartılı ism-i fail, اسم الفاعل	**3. İştiğal الاشتغال**
sıfat-ı müşebbehe وصيغ المبالغة والصفة المشبهة	**4. Tenazu' التنازع**
4. Masdar المصدر	**5. Münada المنادى**
5. Şaşma fiilleri أفعال التعجب	**6. İstiğase الاستغاثة**
	7. Nüdbe الندبة
	8. Terhıym الترخيم

nesneyi nasbeden açık amiller

العواملُ البارزةُ الناصبةُ المفعولَ به الصريح

FİİL الفعل

Fiiller çoğunlukla tek nesne alırlar:.عالج الطبيب المريض *Doktor hastayı tedavi etti*, gibi. Bazı fiiller iki nesne alırlar. Bunların en meşhurları şunlardır: كسا *giydirdi*, رزق *rızıklandırdı*, أطعم *doyurdu*, سقى *içirdi*, زوّد *azıklan-dırdı*, أسكن *yerleştirdi*, أعطى *verdi*, حبب *sevdirdi*, جزى *karşılık verdi:* . أعطى علي حسينا قلما *Ali Hüseyin'e bir kalem verdi.*

.جزاك الله خيرا *Allah sana hayırla karşılık versin*, gibi.

İsim cümlesinin başına gelen kalb fiilleri de 2 ismi nasbeder. Ama nasbedilen isimler aslında nesne değil mübteda ve haberdir:

.وجدت العلم نافعا *İlmi faydalı buldum*, gibi.

3 ismi nasbeden kalb fiillerinin nasbettiği birinci isim nesne, ikinci ve üçüncüsü aslında mübteda ve haberdir :

.أراك الله عملك جميلا *Allah sana işini güzel göstersin*, gibi.

FİİL İSMİ اسم الفعل

Fiil ismi lazım bir fiil ismi ise failini ref'eder !هيهات زيد ***Zeyd uzak olsun!***, gibi. Müteaddi ise. failini ref', mef'ulünü nasb eder :

!بله هذا الأمر ***Bırak bu işi!*** gibi. Burada fail gizli أنت dir.

İSM-İ FAİL VE ABARTILI İSM-İ FAİLLER

اسم الفاعل و صيغ المبالغة

Harf-i ta'riyfsiz ism-i failler :

- **Lazım olduğu zaman sadece failini ref'eder :**

  .زيد قائم أبوه ***Zeyd'in babası ayaktadır***, gibi.

- **Şimdiki zaman veya gelecek zaman manasında olduğu zaman mef'-ulünü nasbeder:** .ليس علي ضاربا أبوه خالدا

  Ali, babası Halid'i döven değildir.

  .أنا شاكرٌ همتَك ***Himmetinden dolayı teşekkür ederim.***

  .رأيت رجلا قائدا بعيرا ***Deve süren bir adam gördüm***, **gibi.**

- **Mef'ulüne muzaf olması da caizdir:**.رأيت رجلا قائدَ بعير . أنا شاكرُ همتِك

- **Mazi manasında ise mef'ulüne muzaf yapılır:**

  .كنت شاكرَ همتِك ***Himmetinden dolayı teşekkür etmiş idim.***

  .أغثنا يا باري الوجود ***Yağmur ver bize ey Alemleri yaratan***, **gibi.**

Harf-i ta'riyfli ism-i failler :

- **Lazım olduğu zaman sadece failini ref' eder :**

  .زيدٌ القائمُ أبوه، حاضر ***Babası ayakta olan Zeyd hazırdır***, **gibi.**

- **Müteaddi ise hangi manada olursa olsun mef'ulünü nasbeder :**

  .أنا الرجلُ الحامِي عليا ***Ben Ali'yi koruyan adamım.***

  .هم كانوا الرجالَ المنفقين أموالَهم إلى الفقراء

  Onlar mallarını fakirlere dağıtan adamlardı, **gibi.**

- **İzafet-i lafzıyye şeklinde mef'ulüne muzaf olarak da gelebilir :**

  .هو اللئيمُ السارقُ النقودِ ***O, paraları çalan alçaktır***, **gibi.**

Mübalağalı ism-i failler de ism-i fail gibi amel ederler. Bunlar, فعّال، مِفعال، فعول وفعيل **vezinlerinde gelir:** علام الغيوب ***Gaybı çok çok bilen***, **gibi.**

MASDAR المصدر

Masdarın amel etmesinin şartları şunlardır :

1. Masdara ta-i te'nis bitişmemesi. Bu tâ eğer masdarın aslından ise masdar amel edebilir. **Mesela** :.أغضبتني ضربتك الصبي ***Çocuğu dövmen beni kızdırdı*** denilmez. Çünkü ta-i merbuta masdarın aslından değildir. Ama, أعجبتني رحمتك الفقير. ***Fakire acıman hoşuma gitti,*** denilir. Çünkü ta-i merbuta masdarın aslındandır.

2. Masdarın, amelini tamamlamadan sıfat almaması. Mesela :
سرني إكرامك الكثيرصديق أخي. denilmez. Çünkü masdar ile nesnesi arasına masdarın sıfatı girmiştir. Bunu şöyle söylemek gerekir :

سرني إكرامك صديق أخي إكراما كثيرا.

Kardeşimin dostuna bog bol ikram etmen beni sevindirdi.

3. Müfred olması. **Mesela:** إكرامات العلماء ميزة اسلامية. denilmez.Bunun ye-rine :إكرام العلماء ميزة اسلامية. *Alimlere ikram İslami bir meziyyettir,* denilir.

4. Ma'mülünün masdara tekaddüm etmemesi. **Mesela :**
أحزنني عمروًا ضرب زيد. denilmez.. ***Zeyd'in Amri dövmesi beni üzdü,.***

denilmek isteniyor : أحزنني ضرب زيد عمروا. demek gerekir.

Tenviynli masdarın amel etmesi caizdir :

لولا خوفٌ سطوتَك لفعلنا ذلك. ***Eğer senin parlamandan korkma olmasaydı,*** yani senin parlamandan korkmasaydık ***onu yapardık..***

أو إطعام في يوم ذي مسغبة يتيما ذا مقربة.

Yahut bir kıtlık gününde akraba bir yetimi doyurmaktır (Beled)

MASDAR MUZAF OLUNCA

إذا كان المصدر مضافا

- **Lazım masdarlar failine izafe edilir :**

سرني مجيئ الصديق. ***Dostun gelmesi beni sevindirdi,*** gibi.

Burada الصديق lafzan mecrur, mahallen merfudur. Çünkü gelmek masdarının faili makamındadır. Gelen kim? **Dost**. Şu halde dost faildir.

- ***Müteaddi masdarlara gelince :***

1. Failine muzaf yapılıp mef'ulü ayrıca zikredilir :

سرني إنشادُ الخطيبِ الأشعارَ. *Hatibin şiir okuması beni sevindirdi*, gibi.

Burada da hatip lafzan mecrur mahallen merfudur. Çünkü masdarın faili makamındadır.

2. Mef'ulüne muzaf yapılır :.يعجبني إنشاد الشعر *Şiir okumak hoşuma gidiyor*, gibi. Müteaddi masdar mef'ulüne muzaf olunca fail alamaz. Zaten faile ihtiyaç yoktur. الأشعار lafzan mecrur, mahallen mansubdur. Çünkü mas-darın mef'ulü durumundadır.

3. Masdar, fi'linden bedel olduğu zaman mef'ulü nasbeder :

.ضربا مجرما *Suçluyu adamakıllı dövdüm*, gibi ki : .ضربتُ المجرمَ ضربا. takdiyrindedir.

ŞAŞMA Fİ'Lİ

فعل التعجب

Şaşma fi'linin camid iki kalıbı vardır : مَا أَفْعَلَهُ وأَفْعِلْ بِهِ Şaşılacak ve hay-ranlık uyandıran şey tesniye ve cemi dahi olsa fiil müfred ve müzekker ge-lir: ما أحسنَ الجبالَ! *Dağlar ne güzeldir.* أسمع بهم! *Nasıl duyacaklar!* gibi.

<u>Açıklama</u> :

ما tam belirsiz bir isimdir, burada mübtedadır. أحسن haber cümlesinin fiili-dir ve faili gizli هو dir. الجبال nesnedir. أسمع emir kalıbında şaşma fi'lidir. بهم'in başındaki ب zaiddir. Zamir lafzan mecrur, mahallen merfudur. Çünkü faildir.

Şaşma fiilleri ism-i tafdıyl yapılan bütün fiillerden yapılır. Ziyadeli bablardan ve renk, şekil, ayıp ve kusur bildiren kelimelerden şaşma fiili yapılmak istenildiği zaman ism-i tafdıylde olduğu gibi maksudumuz olan manaya göre أكثرَ، أشدَّ، أحسنَ، أقبحَ gibi bir teaccüb fi'li getirip o sıfatın veya ziyadeli fi'lin masdarını, sonra da faili yani şaşılacak şeyi getiririz :

ما أشدَّ اسوداداً هذه الغَيُومُ! ***Ne karadır bu bulutlar!***

أكثر بالمناقشة عليٌّ! ***Ali ne çok münakaşa ediyor!*** **gibi.**

Şaşılacak şeyin ma'rife veya bir sıfat ile mevsuf nekire bir isim olması şarttır : ما أسعد رجلا يخاف الله!

Ne bahtiyardır Allah'tan korkan bir adam! **gibi.**

Geçmiş zamana aid şaşma fiillerinde ما dan sonra كان getirilir :

ما كان أحسنَ الجبالَ! ***Dağlar ne güzel idi!*** **gibi.**

Gelecek zamana aid şaşma fiillerinde ise şaşma fiilinden sonra ma-i mevsule, يكون ve ismi getirilir :

ما أحسن ما يكون لقاؤنا! ***Karşılaşmamız ne güzel olacak!***

Buradaki كان ve يكون fi'l-i tamdır. Çünkü faili ile yetinmişlerdir.

nesneyi nasbeden gizli amiller

العوامل المستترة الناصبة المفعول به

SAKINDIRMA VE TEŞVİK

التحذير والإغراء

Tahzir muhatabı kötü bir işten sakındırmak, iğrâ ise onu iyi bir işe teşvik etmek demektir. Tahzir iki türlü olur:

1. إياك ile olur. إياك den sonra vav, vavdan sonra da sakınılacak isim getirilir:

إياك والأسدَ! ***Arslandan sakın*****, gibi.**

2.. إياك siz olur. إياك siz tahziyr; ya sakınılanı نفسَك'ye atıfla ya da onu tek-rar ile olur: نفسك والأسد! الأسدَ الأسد! gibi. Sadece الأسدَ! veya tam bir cümle halinde احذر الأسد! veya احذر من الأسد! demek de caizdir.

İyi bir işe teşvik etmek için yapılması istenen güzel şey mansub müfred ve ma'rife olarak getirilir, yahut tekrar edilir, ya da vav-ı atıfe ile muhatab zamirine bağlanır. Misaller :

الوفاءَ ***Vefadan şaşma!*** **الوفاءَ الوفاءَ!** ***Sakın vefadan şaşma!***

أخاك والإحسانَ! ***Kardeşine iyilik yap,*** **gibi.**

İHTİSAS الاختصاص

İhtisas, bir mütekellim veya muhatab zamirinden sonra gelen ma'ri-fe bir isme özellik kazandırmaktır. Bu isme mahsus المخصوص denir. Mah-sus isim vücüben gizli bir أَخُصُّ ***tahsis ediyorum*** **fi'li ile mansubdur :**

نحن معاشرَ العلماءِ نُصْلح المجتمع.

Biz ilim adamları, toplumu düzeltiriz**, gibi.**

İhtisasdan maksad övünme veya tevazu, ya da beyanı arttırmaktır.

Misaller : بنا نحن الجنودَ يذلَّل الأعداءُ!

Biz askerler var ya, düşmanlar bizimle dize getirilir!

إني أيها العبد فقير إلى الله! ***Ben ey kul Allah'a muhtacım!***

نحن الأتراكَ أقرى الناسِ للضيفِ!

Biz Türkler, misafiri en iyi ağırlayan insanlarız! gibi.

Özelleştirilen isim üç nevidir :

- **Harf-i ta'riyfli olur :**

  نحن المسلمين نرعى الذِّمَمَ! *Biz müslümanlar emanete riayet ederiz*.

- **Ma'rifeye muzaf olur :** أنتم معاشرَ الفضل تَجودون على البائسين!

  Siz erdemliler zavallılara ihsan edersiniz!

- أيها **ve** أيتها **li münada :**

  عليَّ أيها البطل يُعَوَّلُ في القتال! ***Şavaşta bana güvenilir ey Yiğit!***

İhtisas cümlesi mahzuf fiilden ve mezkür isimden oluşur ve hal makamındadır. Bundan dolayı mahallen mansubtur.

İŞTİGAL
الاشتغال

İştiğal, önden giden bir ismin, arkasından gelen bir fiille ilişkili olma-sıdır ki, isme مشغول عنه**, fiile de** مشغول **denir. Bu fiil, önden gelen isme raci zamirde ya da bu zamire muzaf olan isimde amel eder ;**

الكتابُ قرأتُه و المعلمُ أطعت أمرَه.

Kitap var ya, onu okudum. Öğretmen var ya, emrine itaat ettim.

Kendisiyle meşgul olunan isimden sonra gelen cümledeki nesne başka bir isim ise sıfatında meşgulün anhe raci bir zamir bulunur :

علي أكرمت رجلا ساعَدَه.

Ali var ya, ona yardım eden bir adama ikram ettim.

حسينٌ ظننتُ بكرًا خالَه.

Hüseyin var ya, Bekir'i onun dayısı zannettim, gibi.

İştigal konusu ismi nasbeden amilin fiil olması gerekir, şibh-i fiil olması caiz değildir. Çünkü şibh-i fiiller kendinden sonraki isimde amel eder, kendinden önceki isimde amel etmez

Meşgulün anhın i'rabında üç durum vardır :

1 – Vücüben nasb :

a) Şart, arz, teşvik ve soru edatlarından sonra geldiği zaman :

إِنِ العلمَ خدمتَه نفعك. *Eğer ilme hizmet edersen sana fayda verir.*

أَلاَ ذَنْبِي تَغفره؟ ***Günahımı bağışlamaz mısın?***

هَلاَّ الشرَ تَجَنَّبْتَه! ***Şerden uzak dursan a!***

هل الخبرَ سمعته؟ ***Haberi duydun mu?*** **gibi.**

Burada sorunun هل **ile sorulması gerekir.** أ **ile sorulması caiz değildir.**

b) Meşgulün anhten sonra gelen şart cümlesindeki fiilin meczum olmaması şarttır. إن، لو و إذا **nın dışında bir şart edatıyla iştiğal çirkin kaçar.**

2 - Vücüben ref' :

a) İza-i fücaiyyeden ve vav-ı haliyyeden sonra geldiği zaman :

دخلتُ البيت فإذا الولدُ يضربه أبوه!

Eve girdim. Bir de ne göreyim çocuk…dövüyor babası onu!

سافرت والشعبُ ينهاهم الخطيب عن الحرب!

Hatip milleti savaştan nehyederken yola çıktım, **gibi.**

b) Şart, istifham, teşvik, ve lam-ı ibtida, kem-i haberiyye, fi'le benzeyen harf… Bunlar إنْ ve **ism-i mevsul** الذي **gibi sadaret iktiza eden ve sonrası öncesinde amel etmeyen bir lafızdan önce geldiği zaman :**

الصديقُ إن زرته يكرمك. *Dost var ya onu ziyaret edersen sana ikram eder.*

العلمُ هل أتقنته؟ ***İlmi dört başı mamur elde ettin mi?***

أبوك هلا احترمته! ***Baban, hurmet etsene ona!***

الاستاذ لأَنَا مُكرمه. ***Hoca, ikram ederim ona.***

كَمْ أعطيته! ***Ona nice iyilik yaptım!***

الكسلانُ إني عاقبته! *Tembel var ya, onu gerçekten cezalandırdım!*

أحمدُ الذي أعرفه. ***Ahmed tanıdığım kimsedir***, **gibi.**

Bu cümlenin: أحمدُ هو الذي أعرفه. ***Ahmed var ya, o tanıdığım kimsedir,***

şeklinde düzenlenmesi anlam bakımından daha uygundur. Çünkü zamirsiz şekliyle ism-i mevsul sıfat olduğundan *tanıdığım Ahmed* manasına gelip cümle olma vasfını yitirmiş olur.

c) Nasbeden amil camid bir amil olduğu zaman :

عمرو كأنه أسد. ***Amr var ya, sanki o bir arslandır!*** gibi.

3 - *Cevazen nasb :* Yukarıda geçen yerlerin dışında cevazen ref' ve nasb olur. Bu durumda ref' ve nasbdan biri tercih edilir

Nasb olmasının tercih edildiği yerler :

1) Kendisinden sonra emir, nehiy ve dua gibi bir istek fi'li geldiği zaman :

أباك أكرمه. *Babana, ikram et ona!* السائلَ لا تنهره! *Dilenciyi, azarlama onu!*

أخاك وفقه الله. ***Kardeşini, Allah onu! muvaffak kılsın*** **gibi.**

2) Hemze-i istifhamdan sonra ve لا ve ma-i nafiye gibi çok kerre fi'le dahil edatlardan önce geldiği zaman:

Bizim kitabımızı mı, onu mu okudun? أَكتابَنا قرأته؟

المالَ مَا أنفقته . ***Malı, dağıtmadın onu*****, gibi.**

3) Meşgulün anhın merfu veya mansub olmasını gerektiren bir sebep bulunmadığı zaman merfu olması tercih edilir :

أخوك رأيته في المعرض.

Kardeşin var ya, onu fuarda gördüm**, gibi.**

TENAZU' التنازع

Tenazu', iki amilin kendilerinden sonra gelen bir tek mamüle yönelme-si demektir :

نبّهت ونصحت أخاك. ***Kardeşini uyardım ve nasihat ettim.***

أكتبتَ وقرأتَ هذه المقالة؟ ***Bu makaleyi yazdın ve okudun mu?***

أَوَ مُتْقِنٌ وحاذقٌ أخوك مِهْنَتَه؟ *Kardeşin mesleğinde mahir ve hazik mıdır?*

شرح وأفادني أخواك. ***Kardeşlerin bana açıkladı ve anlattılar.***

سألت وأجابني أخواك. *Kardeşlerine sordum, onlar da bana cevap verdiler.*

سلمت وسلم علَيَّ إخوتُك.

Kardeşlerine selam verdim onlar da bana selam verdiler.

ملت إليه ومال عني علي.

Ali' ye yaklaştım, o ise benden uzaklaştı**, gibi.**

MÜNADA

المنادى

Münada نداء ünlemek masdarından ism-i mef'ul olup bir ünlem eda-tıyla yönelmek istenilen isim demektir. Nida harfi, nida masdarının şimdiki zaman fiilinden naibidir: يا رجل *Ey adam* gibi ki; أنادي رجلا takdiyrindedir. Buna göre münada nesne makamındadır. **Nida harfleri 8 tanedir** :

ء آ آيَ أي أيا هيا وا يا

Münada 3 nevidir :

1. Müfred olur. Müfred de 2 türlüdür :

a) Kasd edilmeyen nekire veya kasdedilen sıfatlı nekire :

يا رجلا! ويا مؤمنين! ويا رجلا عالما!,

Ey bir adam, Ey müminler, Ey alim adam, gibi. Bunların i'rabı nasbdır.

b) Özel isim veya kasdedilmeyen sıfatsız nekire isim:

يا يوسفُ ويا رجلُ! ***Ey Yusuf, Ey adam!*** gibi.

Bunlar aldıkları refi i'rabı üzere lafzan mebni, mahallen mansubturlar:

2. Muzaf olur: يا مصباح العلمِ! ***Ey İlmin lambası!*** gibi.

3. Şibh-i muzaf olur. Şibh-i muzaf, muzafa benzeyen demektir. ***Şibh-i fi-iller mamülü ile birlikte şibh-i muzaf olurlar.*** Şibh-i fiillerin mamülü ya fail ya da mef'ul olur: يا حَسَنا وجهُه ويا مُحرِزا مَجْدا!

Ey yüzü güzel ve ey şeref kazanan! gibi.

Münada ile ile ilgili esaslar :

Harf-i ta'riyfli bir isme nida ettiğimiz zaman nida ile münada arasına أيها ya da هذا veya ismin keyfiyyetine göre bunların müennesi girer :

يا أيها الناس ويا أيتها النفس المطمئنة ويا هذا الرجل ويا هذه المرأة!

Ey ***insanlar, Ey mutmain nefis, Ey bu adam, Ey bu kadın!*** gibi.

Lafzatullahın başındaki nida harfinden bedel olarak sonuna şeddeli bir miym getirilir. Yani : يا اللهُ ***Ey Allah*** yerine اَللّهُمَّ deriz.

Münada mütekellim ya'sına muzaf olduğu zaman zamirin hazfi caiz-dir. Hazfe işareten münadanın sonu esre olur: يا ربي ويا ربِّ! ***Ey Rabbim!***, gibi.

Ya da münadanın son harfi, illet harfi ise mütekellim ya'sı üstün yapılır :

يا مولايَ ويا قاضيّ َ! ***Ey Mevlam ve ey kâdıym!*** **gibi.**

Özel isimden, أيها dan ve muzaftan önce nida harfinin hazfi caizdir :

يوسفُ! خيرَ الدين! أيها الرجلُ! ***Yusuf ! Hayreddin ! Ey adam !*** **gibi.**

Muzaf olan münada, özel isimden bedel olduğu zaman muzaf man-sub olur: يا يوسفُ عمَّ عليٍّ! ***Ey Ali'nin amcası Yusuf !*** **gibi.**

Nidada özel ismi özel isme veya özel ismi muzafa ya da muzafı özel isme atfedebiliriz: يا عليُّ وحسين! يا علي وعبدَ الله! يا نجمَ الدين ومحمودُ!

Ey Ali ve Hüseyin! Ey Ali ve Abdullah!
Ey Necmeddin ve Mahmud! **gibi.**

İSTİĞASE
الاستغاثة

İstiğase, kişinin başkasına yardım etmek için haykırmasıdır :

يا لَزيدٍ لِمَحمودٍ! ***Yetiş ey Zeyd Mahmud'a!*** **gibi**

Kendisinden yardım istenen kimseye مستغاث, kendisi için yardım iste-nen kimseye de مستغاث له denir. İstiğasede nida harflerinden ancak يا kullanılır.

Nida harfinin ve yardımı istenen kimsenin hazfi caiz değildir. Kendisi-ne yardım edilmesi istenenin hazfi caizdir.

Yardımı istenen kimsenin üç vechi vardır :

1) Üstünlü lam ile mecrur olur: يا لَزيدٍ لِلمظلومِ! *Mazluma yardım et ey Zeyd,* **gibi.**

2) Elif ile biter : يا قومَا للمظلوم! ***Yardım edin mazluma, ey millet!*** **gibi.**

3) Müsteğas, münada mecrasında bulunduğund an kasdedilen sıfatsız neki- re münada gibi i'rab alır:

يا قومُ للغريق! ***Yardım edin boğulana ey millet!*** **gibi.**

Bunların hepsinde gizli bir أنادي ***sesleniyorum*** **vardır ve müsteğas onun mef'ulü olarak mahallen mansubdur.Yardım isteme kişinin şerrinden kurtulmak için ise, kendisine karşı yardım istenilenin başına من gelir:**

يا لَلأبطالِ من العُتاة المفسدين! ***Ey yiğitler kurtarın bizi anaşist azgınlarsan!*** **gibi.**

Zatı veya sıfatı hayret uyandıran her şey müsteğas gibi işlem görür.

Varlığı veya çokluğu hayret uyandırıyorsa, mese

!يا لَلبحرِ ***Ne deniz!*** !يا لَلسمكِ ***Ne balık!*** **dersin.**

Bir şeyin şiddet ve cesameti karşısında :

!يا لَلداهيةِ الدهياءُ ***Aman ne felaket!*** **dersin.**

Tehdiyd edilen münadanın başına اللام المفتوحة **üstünlü lam gelir :**

!يا لَزيدٍ لأقتلَنَّك ***Geberteceğim seni ey Zeyd!*** **gibi.**

NÜDBE الند بة

Nüdbe, bir belaya düçar olana veya onun için ya da ondan dolayı وا **edatı ile feryad etmektir :** !وا عنوانُ الوفاء ***Vah vefanın adresi!***

!وا قلباه ***Vah kalbim!*** !وا مصيبتاه ***Vah başımıza gelenlere!*** **gibi.**

Mendübun özel isim, sılasıyla birlikte men-i mevsule veya izafetle ma'- rife bir isim olması şarttır : !وا حسينُ ***Vah Hüseyin!***

!وا من ينفق الفقراء ***Vah fakirlere yardım eden!***

!وا أبو الأيتام ***Vah yetimlerin babası!*****, gibi.**

Mendübun yani acılar içinde kıvrananın üç vechi vardır :

- **Sonuna elif getirilmesi:** !وا يوسفا ***Vah Yusuf!*** **gibi.**
- **Durulduğunda ha-i sekit olan** ه **ile sona ermesi :**! وا يوسفاه ***Vah Yusuf!*** **gibi.**
- **Olduğu gibi bırakılması :** ! وا يوسفُ ***Vah Yusuf!*** **gibi.**

Mendüb lafzan veya mahallen gizli bir أَنْدَبُ **ile mansubtur.**

TERHIYM
الترخيم

Terhıym, telaffuzu hafifletmek için münadanın son harfini hazfet-mektir.
Mesela: Haris'e seslenirken :

!يا حارِ ***Ey Haris!*** **denir. Münada ta-i merbuta ile biten bir isim ise, özel isim olsun olmasın, sonundaki tâ hazfedilir:**

!يا فاطمُ ***Ey Fatıme!*** **gibi.**

Münada ta-i merbuta ile son bulmuyorsa terhıym apılması için üçten

fazla harfli özel bir isim olması şarttır. Mesela :سعاد'a seslenirken يا سُعَا diyemeyiz.

Ta-i merbutasız nekire isimlerde terhıym yapılamaz. Mesela : :

صاحب'e يا صاحِ! *Ey sahi!* diye seslenmek caiz değildir.

3. MEF'ULÜN LİECLİH

مفعول لأجله

Fiilin sebebini açıklamak için fiilden sonra zikredilen nekire bir masdardır. Bir adı da Mefulün Leh مفعول له'dir :

قمت إجلالا لك. *Sana saygıdan dolayı ayağa kalktım*, gibi.

Mef'ulün lieclih üç şekilde getirilir :

- **Harf-i ta'riyfsiz ve izafetsiz nekire bir masdar olur:**

زُينت المدينة إكراما للرئيس.

***Şehir Başkan'a ikram için süslenildi,* gibi.**

- **Harf-i ta'riyfli olur. Bu takdiyrde başına lam harf-i cerri getirilir :**

أصفح عنه للشفقة عليه.

***Ona, kendisine acıdığım için göz yumuyorum*, gibi.**

- **Muzaf olur. Bu takdiyrde başına harf-i cer getirilebilir :**

أنفق ماله لابتغاء وجه الله. Ya da : أنفق ماله ابتغاءَ وجه الله.

***Malını Allah rizası için dağıttı*, gibi.**

Masdarın mef'ulün lieclih olarak nasbının doğru olabilmesi için :

- **Kalb fiillerinden nekire bir masdar olması,**
- **Fiilin sebebini bildirmesi,**
- **Masdarın vakti ile fiilin vaktinin ayni fakat lafızlarının değişik olması şarttır :**

خطبت في القوم تنشيطا لهم.

***Milletin içinde, onlara moral vermek için hitab ettim*, gibi.**

Bu hükümlerden her hangi biri olmazsa mef'ulün leclih lam harf-i cerri ile mecrur olur. Aşağıdaki örneklerde mef'ulün lieclihin başına niçin lam geldiği açıklanmıştır:

Örnek Cümle	Lam getirilmesinin sebebi
جئتك للإستفادة. **Sana faydalanmak için geldim.**	***Masdar nekire değildir.***
جلست للاستراحة. **Dinlenmek için oturdum.**	***Masdar kalb fiillerinden değildir.***
أتيتك لحاجة. **Sana bir hacet için geldim.**	***Mef'ul masdar değil, bir isimdir.***
ودعتك أمس للسفر غدا. **Dün sana yarın yola çıkmak için veda ettim.**	***Masdarın vakti ile fiilin vakti değişiktir.***
أدبته لتأديب أمثالك. **Onu, senin gibileri uslandırmak için terbiye ettim.**	***Masdar fiilin lafzındandır.***

4. MEF'ULÜN FİYH

مفعول فيه

Mef'ulün fiyh yahut zarf, kendisinde في 'de' manası bulunan zaman veya mekan ismidir :

صمت يوما ومشيت ميلا.

***Bir gün oruç tuttum ve bir mil yürüdüm,* gibi.**

Zaman zarfı mübhem, muhtas ve mahdud olur. Bu nevi zarfların hepsi de في takdiyri ile nasb edilir : زرتك يوم الأحد صباحا.

***Seni pazar günü sabahleyin ziyaret etim,* gibi ki :**

في يوم الأحد في الصباح . **takdiyrindedir. Çünkü:**

إذا حذف الجار ينتصب المجرور.

Harf-i cer hazf edilince mecrur mansub olur.

İki çeşit ism-i mekan zarf olarak mansub olur :

- **Yön ve ölçü isimleri gibi mübhem olanlar :**

تجاولت يمنةً ويسرةً وقطعت في الساعة ميلين.

***Sağda solda dolaştım ve saatte iki mil katettim*, gibi,**

- **Masdardan elde edilen ism-i mekan. Bu nevi mekan isimlerinin mansub olabilmesi için fiilin lafzından olması şarttır :**

قعدت مقعد الرئيس وحللت في قلبك محل الحبيب.

***Başkan'ın oturduğu yere oturdum ve senin kalbinde sevgilinin girdiği yere girdim*, gibi.**

Eğer mekan ismi fiilin lafzından değilse في harfi cerri ile mecrur olur :

جلست في مرمى زيد.***Zeyd'in poligonunda oturdum,*** gibi.

Sınırlı mekan isimleri mutlak surette في ile mecrur olur :

صليت في المسجد.***Camide namaz kıldım,* gibi.**

اليوم والميل **gibi mutlaka zarf olması gerekmeyen isimler zarf olmadıkları zaman cümlede layık olduğu i'rabı alırlar :**

حان يومُ السفر. بيني وبينك ميلٌ.

***Sefer günü yaklaştı. Benimle senin aranda bir mil vardır*, gibi.**

Altı şey zarfın yerini tutar ve zarf gibi mansub olur :

- **Masdar:** جئتك طلوعِ الشمس. ***Sana güneş doğarken geldim*,.**
- **Vasf :** نِمت طويلا. ***Uzun zaman uyudum*, gibi.**
- **Sayı :** سرت خمسة أيام. ***Beş gün seyrettim*, gibi.**
- **İşaret ismi :** وقفت تلك الناحية. ***O noktada durdum*, gibi.**
- **Külliyyete delalet eden şeyler:** مشيت كل النهار. ***Bütün gün yürüdüm*, gibi.**
- **Cüz'iyyete delalet eden şeyler:** قطعت نصف ميل. ***Yarım mil katettim*, gibi.**

5. MEF'ULÜN MEAH

مفعول معه

Mef'ulün mea مع **beraber manasındaki vav'dan sonra gelen mansub bir isimdir :** سرت والنهارَ. ***Irmak boyunca yürüdüm*, gibi.**

Mef'ulün meah'da üç şey şarttır :

1 - Fazla olması yani o olmasa da cümlenin manasının tamam olması,

2 - Kendisinden önce bir cümlenin geçmesi,

3 - Vavın maiyyet için olup atfa elverişli olmaması.

Üç yerde vav ile atıf yapılamaz:

- **Vavdan sonraki isim vavdan önceki isme bağlanmaya elverişli olma-dığı zaman :** سافر أخوك والصبحَ وهو مسافر والليلَ.

Kardeşin sabaha kadar yürüdü ve o,
gece boyunca yolcudur, **gibi..**

- **Ayrık bir zamirle pekiştirilmeyen bitişik bir zamirden sonra geldiği zaman :** سافرت وأخاك وجئت وإياه.

Kardeşinle beraber yolculuk yaptım
ve onunla beraber geldim**, gibi.**

- **Mecrur bir zamirden sonra geldiği zaman**

سلمت عليه وإخوتَه.

Ona kardeşleriyle beraber selam verdim, **gibi.**

Vav üç yerde kesin atfeder:

- **مع manasında olmadığı zaman:**

جاء زيد وخالدٌ. ***Zeyd ve Halid geldi*****, gibi.**

- **Müşareket ifade eden bir fiilden sonra geldiği zaman:**

تخاصم زيدٌ وعليٌّ. ***Zeyd ve Ali hasımlaştı*****, gibi.**

- **Kendisinden önce bir fiil yahut şibh-i fiil içeren bir cümle geçmediği zaman:** كل رجل ومهنتُه. ***Her adam mesleğini icra eder*****, gibi.**

6. MEF'ULÜN BİH GAYR-İ SARİYH
مفعول به غير صريح

Açık olmayan mef'ul demektir. Çünkü bunlar fiillere harf-i cerle bağ-lanır. Bundan dolayı bunlara gayr-i sariyh mef'ul denir.

كتبت بالقلم. نسبح على البحر. دلني إلى طريق القرية.

Kalem ile yazdım. Denizde yüzüyoruz.
Bana köyün yolunu göster**, gibi.**

عناصر الجملة الفعلية ونماذج في ترتيب العناصر

Örnek cümlenin özelliği	*Örnek cümle*
Geçişsiz fil + fail	انتصر القائد. **Kumandan muzaffer oldu**
Geçişli ve cümlede nesne alan etken fiil + fail + mef'ul	خاض الجيش المعركة. **Ordu savaş alanına daldı.**
İki nesne alangeçişli fiil + fail + 1.mef'ul + 2.mef'ul	كسا الغني الفقير ثوبا. **Zengin fakire elbise giydirdi.**
Bir nesne alan zarflı geçişli fiil + fail + mef'ul+zarf	أكرم أحمد الضيف في منزله. **Ahmed evinde misafire ikram etti.**
Geçişli ve edilgen fiil + naib-i fail	سرق السلاح. **Silah çalındı.**
İki nesne alan geçişli ve edilgen fiil+ naib-i fail + mef'ul	كسي الفقير ثوبا. **Fakire bir elbise giydirildi.**
Nesneyi cevazen fiile takdim ya hasır veya takviye ifade eder.	إياك نعبد. **Sana ibadet ederiz.** ***Burada hasır ses tonu ile gösterilir.***
Fiil + fail + Nesne + Hal ve Zarf	رأى علي وليا ماشيا في الطريق. **Ali Veli'yi yolda yürürken görmüş..**
Fiil + Fail + Nesne ve Temyiz	اشترى الأستاذ رطلا زيتا. **Hoca bir ölçek yağ satın aldı.**

FİİL CÜMLESİNDE UNSURLARIN ÖNE GEÇMESİ VE HAZFİ
تقدّم العناصر وحذفها في الجملة الفعلية

Bir fiil cümlesi normal olarak fiil + fail (özne) + mef'ul (nesne)den meydana gelir. Fakat bazan fail mef'ule, bazan mef'ul faile, bazan mef'ul fiile tekaddüm eder. Bazan da fiil veya nesne hazfedilir. Şimdi bunları örnekleriyle görelim.

ÖZNENİN VÜCÜBEN NESNEDEN ÖNCE GELDİĞİ YERLER
الأماكن التي يتقدم فيها الفاعل إلى المفعول وجوبا

Tekaddüm sebebi	**Fiil+ Fail + Mef'ul**
Fail ve mefulün i'rabı-nın takdiyri olması.	***Babam Musa'yı ziyaret etti.*** زار أبي موسى.
Mef'ulün bihin nahsur olması.	ما يود المؤمن إلا مؤمنا. **Mümin ancak mümini sever.**
Failin fiile bitişik bir zamir olması.	صلحنا السيارة. **Arabayı tamir ettik.**

FİİLİN HAZFEDİLDİĞİ YERLER الأماكن التي يحذف فيها الفعل

Hazif şekli	*Örnek cümle*
Failden sonra gelen fiilin mahzuf fiili açıklaması: Vücüben	إذا أبوك أمرك بالتعاون فقل على الرأس والعين. **Baban sana yardımlaşmayı emrettiği zaman '*Başım gözüm üstüne*' de.**
Sorunun cevabında : Cevazen	– من رأيت؟ – عليا. **– Kimi gördün? – Ali'yi**
Semai olarak : Vücuben	أتيت أهلا ووطئت سهلا. : **yani** أهلا وسهلا. **Hoş geldin, safalar getirdin.**
İştiğal'de vücüben	**Babana, ikram et ona.** أباك أكرمه.
Nidada vücuben	**Ey adam!** يا رجلا! **Yani: Sana sesleniyorum ey adam!** أناديك رجلا!
İhtisasta vücuben	نحن المسلمين... **Biz müslümanlar!** **Yani:.** أخص المسلمين. **Müslümanları kasdediyorum.**
İğra'da vücuben	العملَ العملَ. ***Yani*:** الزم العمل. **Çalışmaya sarıl.**
Tahziyrde vücuben	النارَ النارَ. ***Yani*** احذر النار. **Ateşten sakın.**
Mef'ul-i mutlak kalır: Cevazen	سكوتا! ***Yani :*** اسكتوا سكوتا! **Çıt çıkarmayın!**
Bazan zarftan önce fiil hazfedilir: Cevazen	عليكم بدين العجائز. ***Yani*** **:** يجب عليكم بدين العجائز. **Size kocakarıların iymanı gerekir *(Hadis-i şerif).***

NESNENİN HAZFEDİLDİĞİ YERLER
الأماكن التي يحذف فيها المفعول

Hazfin nev'i	***Fail + Fiil*** الفعل و الفاعل
Cevazen	شرب جورج فسكر. **Corc içip sarhoş oldu.** شرب جورج الخمر فسكر. ***Corc şarap içip sarhoş oldu*, demektir**
Vücuben	أفدت وأفادني الصديق. **Ben anlattım, arkadaş da bana anlattı. Yani:** أفدت الصديق وأفادني. ***Arkadaşa anlattım, o da bana anlattı.***

NESNENİN VÜCUBEN ÖZNEDEN ÖNCE GELDİĞİ YERLER
الأماكن التي يتقدم فيها المفعول إلى الفاعل وجوبا

Tekaddüm sebebi	Fail	Mef'ul	Fiil
Failin bir isim, mef'ulün bitişik bir zamir olması.	شرحه الأستاذ. Hoca onu açıkladı.		
Failin müstesna olması	ما اعترف الحقيقة إلا حسين. Gerçeği ancak Hüseyin itiraf etti.		
Faile, mef'ule raci bir zamirin bitişmesi	امتحن عليا أستاذه. Hocası Ali'yi imtihan etti.		
Manevi bir kariyne bulunması	كسر العصا موسى. Musa sopayı kırdı.*Çünkü sopa Musa'yı kıramaz.*		
Lafzi bir kariynenin mevcud olması. (Çünkü mansub isim fail olamaz).	ضرب أخاك الأمير. Bey, senin kardeşini dövdü.		

NESNENİN VÜCUBEN FİİL VE FAİLDEN ÖNCE GELDİĞİ YERLER

الأماكن التي يتقدم فيها المفعول إلى الفعل والفاعل وجوبا

Tekaddüm sebebi	*Örnek cümle*
Nesnenin sadareti gereken bir isim olması	من رأى علي؟ **Ali kimi gördü?**
Fiilin, أما' nın cevabına vücuben dahil olan ف'den sonra gelmesi	أما السائل فلاتنهر! Dilenciye gelince; azarlama (onu)!
Nesnenin hasr ifade eden ayrık bir zamir olması.	إياك نعبد! **Sana** ibadet ederiz.

HAL

الحال

Hal, fiilin vukuu anında failin veya mef'ulün hey'etini beyan eden kelimedir. Söz terkiyb yönünden tamamlandıktan sonra türemiş, mansub belirsiz bir sıfat olarak gelir.

Halde, bir الحال hal ve bir de ذو الحال hal sahibi bulunur. Hal sahibinin ma'rife olması şarttır :

عاد العامل إلى قريته غنيا. ***İşçi köyüne zengin olarak döndü***, gibi.

Hal sahibi lafzan ve manen veya sadece manen fail veya mef'ul olabilir.

Örnekler :

وقف العالم خاطبا في القوم. ***Bilgin, millete seslenirken ayakta durdu.***

Bu örnekte hal sahibi العالم lafzan ve manen faildir.

شربت الماء صافيا ***Suyu saf olarak içtim.***

Bu örnekte de hal sahibi الماء lafzan ve manen mef'uldür:

يلذلي صوغ الكلام فصيحا.

Sözü fasıyh olarak kalıba sokmak bana tad veriyor.

Bu örnekte hal sahibi الكلام lafzan muzafun ileyh ve mecrur, fakat ma'nen mef'ul ve mahallen mansubdur:

سرني قدوم الصديق غانما ***Dostun zengin olarak dönmesi beni evindirdi.***

Bu örnekte ise hal sahibi الصدي lafzan muzafun ileyh, manen fail ve mahallen merfudur.

Hal sahibi 5 mef'ulden biri olabilir :

- **Mef'ulün bih :** اجتنب الريح شَمالِيةً. ***Kuzey rüzgarından sakın.***
- **Mef'ul-i mutlak:** ضرِبت الضرب شديدا. ***Şiddetli bir şekilde dövüldüm.***
- **Mef'ulün leh :** هربت للخوف مجردا. ***Sırf korktuğum için kaçtım.***
- **Mef'ulün fiyh :** صمت الشهر كاملا. ***Tam bir ay oruç tuttum.***
- **Mef'ulün meah :** سرت والنيلَ فائضا. ***Nil boyunca, o taştı, ben yürüdüm.***

Hal'de asl olan türemiş nekire bir sıfat olmaktır. Ma'rife olarak geldiği zaman nekireliğe çevrilir :

جاء الفارس وحده أي منفردا. ***Süvari tek başına geldi.***

طلب الدارس العلم جَهدهُ أي مجتهدا. ***Öğrenci ilmi çalışarak elde etti.***

كلمته فاهُ إلى فيَّ أي متشافهين. ***Onunla onun ağzı benim ağzımda*** **yani ağız ağıza** ***konuştum*****, gibi.**

Camid isimler durum gösterdiği zaman hal olabilir :

كرَّ الجندي أسدا.. ***Asker arslan olarak yani arslan gibi hücüm etti*****, gibi.**

Hal makamındaki camid isimler 5 yerde türemiş sıfata çevrilir :

- **Benzetme:** رأيتهم في الوغى أُسْدا أي شجعانا.

Onları savaşta arslanlar yani kahramanler olarak gördüm.

- **Ortaklık:**

سرت معه جنبا بجنب أي متساندين.

Onunla yan yana yani birbirimize dayanarak yürüdüm.

- **Sıralama:** ادخلوا رجلا رجلا أي مترتبِين. ***Adam adam yani sıra ile giriniz***

- **Detaylama:** علمته بابا بابا أي مفصلا.

Ona bab bab yani detaylı olarak öğrettim,

- **Fiyatlandırma:**

بعت الجوخ ذراعا بدينار أي مسعرا بدينار.

Çuhanın arşınını bir dinara yani bir dinar ile fiyatlandırılmış olarak sattım.

Camid isimler 6 yerde türemişe çevrilmeksizin hal olur :

- **Mevsuf ise:** فتمثل لها بشرا سويا. ***Ona tam bir insan olarak göründü***

- **Aded gösteriyor ise*:*** قضينا العطلة أربعةَ أيام. ***Dört gün tatil yaptık*.**

- **Sahibinin nev'ini gösteriyor ise:**

اشتريت الساعة فضةً. ***Saati gümüş olarak satın aldım*.**

- **Sahibinin fer'ini gösteriyor ise :**

تصوغون الحديد سيوفا وتقطعون الأشجار أخشابا.

Demiri kılıç olarak döküyor, ağaçları tahta olarak biçiyorsunuz.

- **Asliyet gösteriyor ise:** يعبدون من نُحِت رخاما أي الذي أصله من رخام.

Mermer olarak yontulan yani aslı mermer olan puta tapıyorlar.

- **Üstünlük gösteriyor ise :** علي فتىً أحسن منه غلاما.

Ali bir genç olarak ondan daha güzel bir delikanlıdır.

Hal olarak gelen masdarlar ism-i fail veya ism-i mef'ule çevrilir:

جاء العدو ركضا أي راكضا ***Düşman koşarak geldi*, gibi.**

HALİN KISIMLARI VE SAHİBİ İLE BAĞLANTISI

أقسام الحال وارتباطه بصاحبه

Hal 3 kısma ayrılır :

1 - Müfred olur yani bir isimdir, cümle değildir.
2 - Cümle olur : **İsim cümlesi, fiil cümlesi.**
3 . Şibh-i cümle yani zarf-ı müstekar olur

- **Hal cümle olduğu zaman hal cümlesinin haberinin haberî bir cümle olup inşai bir cümle olmaması, fiilin de şimdiki zamanı göstermesi, gelecek zaman fiili olmaması şarttır. Mesela :**

جاء زيد سوف يسرع. denilmez. Çünkü fiil gelecek zamanı gösteriyor. Bunun yerine:

جاء زيد يسرع. ***Zeyd koşarak geldi*** **, dememiz gerekir.**

- **Haber mübtedanın taşıdığı hükmü ifade ettiği gibi hal de sahibinin hükmünü ifade eder. Bundan dolayı hal ile zilhal arasında bir zamirle bağlantı gerekir.**
- **Hal, müfred yahut şibh-i cümle olduğu zaman zilhal ile bağlantısı açık veya gizli bir zamirle olur :**

عاد القائد ظافرا. ***Kumandan muzaffer olarak döndü,*****gibi.**

Bu cümlede ظافرا dan sonra zilhale raci gizli هو 'O' vardır..

جاء الرئيس بين رجاله وسار في موكبه.

Başkan adamları arasında geldi ve kendi kıt'ası içinde yürüdü, **gibi.**

Bu cümlede de bağlantı في موكبه deki muzafun ileyh zamiri ve سار nın altında gizli ve Başkan'a raci هو ile sağlanmıştır.

HALİN İSİM CÜMLESİ OLMASI

كون الحال جملة إسمية

Hal bir isim cümlesi olduğu zaman hal sahibi ile vav yahut zamir ya da hem vav hem de zamir ile irtibatlanır. Hal sahibinin hale iki yerde vav ile bağlantısı vaciptir :

- **Cümlede hal sahibine raci bir zamir bulunmadığı zaman :**

سهرت والناس نائمون. ***İnsanlar uyurken uyanık durdum*****, gibi.**

- **Cümle hal sahibine raci bir zamirle başladığı zaman :**

تكلم الخطيب وهو قائم. ***Hatip ayakta durarak konuştu,*** **gibi.**

Hal makamındaki isim cümlesi kendinden önceki cümlenin mazmununu te'kiyd ediyorsa vav'dan tecriyd edilmesi vaciptir :

هذا هو الحق لا ريب فيه. *İşte bu gerçeğin ta kendisidir, hiç şüphe yok!* **gibi:**

Hal cümlesinin başındaki vav'a *vav-ı haliyye* hal vav'ı yahut *vav-ı ibtidaiyye* başlama vavı denir. Bu vav إذْ manasındadır :

سافرت والشمسُ طالعةٌ أي إذِ الشمس طالعةٌ. ***Güneş doğarken yürüdüm*, gibi.**

HALİN, FİİL CÜMLESİ OLDUĞU ZAMAN SAHİBİ İLE BAĞLANTISI

ارتباط الحال بصاحبه إذا كان جملة فعلية

- **Hal, olumlu bir geçmiş zaman fi'li ile başlayan bir fiil cümlesi olduğu zaman sahibine و ve قد ile bağlanır:** جاء الرسول وقد أسرع ***Elçi koşarak geldi*, gibi.**
- **Cümlede hal sahibine raci bir zamir yoksa başına vav gelmesi vaciptir :**
  سافر الرسول وقد طلع الفجر. ***Elçi şafak sökerken yola çıktı*, gibi.**
- **Hal, ما ile olumsuz bir geçmiş zaman fi'li ile başlayan bir fiil cümlesi ise başına sadece vav gelmesi vacibtir .**

حضرت في الموعد وما حضر الصديق.

***Randevuya uydum. Halbuki arkadaşım gelmedi,* gibi**

- **Hal, olumlu bir muzari fiil ile başlayan bir fiil cümlesi olduğu zaman sahibine tek başına zamir ile bağlanır:**

ذهب المعلم يسلمنا. ***Öğretmen bizi selamlayarak gitti,* gibi ki,**

hal cümlesi ile zilhal arasındaki bağlantıyı يسلم nün altında gizli هو sağlamıştır.

- **Hal cümlesinin fiili, muzari olduğu halde başında قد varsa onun da başına vav gelir:**

ما يراعي بعض الناس الأوامر وقد يعلمون القوانين.

***Bazı insanlar kanunları bir dereceye kadar bildikleri halde emirlere uymuyorlar,* gibi.**

Hal لم yahut لما ile olumsuz bir muzari fiil ile başlayan bir fiil cümlesi olduğu zaman sahibine vav ve gizli bir zamir ile bağlanması tercih edilmiştir:

أدبت المجرم ولم أشفق. *Suçluyu acımadan uslandırdım.*

قطفت الثمرة ولما تنضج . *Meyvayı henüz olgunlaşmadığı halde kopardım,* **gibi.**

Bu iki cümlede fail gizli bir zamirdir : هي ve أنا .

- **Eğer fiil لا ile yahut ما ile menfi ise hal, sahibine yalnız zamirle bağlanır:**

سافرت لا أبالي بالمطر الشديد.

Şiddetli yağmura aldırış etmeksizin yola çıktım.

زرته ما أخاف من شر أحد!

***Onu hiç bir kimsenin şerrinden korkmadan ziyaret ettim*! gibi.**

HALİN, SAHİBİNİN VE AMİLİNİN SIRASI

مرتبة الحال وصاحبها وعاملها

Hal müfred veya cümle olduğu zaman atıfsız bir kaç tane gelir. Buna Arapça'da حال بعد حال denir: ء علي متكلما مبتسما وعاد يمشي راكضا.

Ali konuşarak, tebessüm ederek geldi ve yürüyerek seğirterek döndü.

جاء الولد يركض وراء أبيه وهو فرِح.

***Çocuk babasının arkasından sevinçli halde seğirterek geldi*;** gibi.

Bunun gibi hal sahibi de bir kaç tane olabilir :

تلاقيت بعلي مصعدا منحدرا. ***Ali ile inip çıkarken karşılaştım*. Yani :**

هو مصعدا وأنا منحدرا ***O çıkarken ben inerken*, gibi.**

Halin hükmü sahibinden sonra gelmesidir. Ama bazan hal, sahibinin, bazan da sahibi halin önüne geçebilir.

Hal 3 yerde hal sahibine vücüben tekaddüm eder :

- **Hal sahibi nekire olduğu zaman :** قدم مسرعا رجل و رأيت رابضا أسدا..

***Bir adam koşarak geldi ve bir arslanı çömelmiş gördüm*, gibi.**

- **Hal sahibi mahsur olduğu zaman:**

ما سافر ماضيا إلا أبوك. *Geçmiş gün olarak ancak baban yolculuk yaptı,* **gibi.**

Hal sahibi hal ile ilgili veya halin ilgili bulunduğu bir şeye raci bir zamire muzaf olduğu zaman :

جاء يأخذ بثأْرِ كليب أخوه.

***Kardeşi, Küleyb'in intikamını alarak geldi*, gibi.**

Bu cümlede جاء fiil, أخوه faildir ve zamirكليب'e racidir. يأخذ بثار كليب cüm-lesi failin halidir: سار يدير الباخرة رباها. *Kaptanı vapuru kullanarak seyretti.*

Bu cümledeسار fiil, رباها faildir. Zamir vapura racidir. يدير الباخرة cümlesi de failin mukaddem halidir.

Halin de 3 yerde sahibinden sonra gelmesi gerekir :

- **Hal mahsur olduğu zaman**:

ما جئتكم إلا مبشرا. *Ben size ancak bir müjdeci olarak geldim,* **gibi.**

- **Hal cümlesinin başında و bulunduğu zaman**:

رأيتك وأنت تؤدب الصبيان. *Seni çocukları eğitirken gördüm,* **gibi.**

- **Hal sahibi mecrur olduğu zaman :**

عجبت من ذهاب الأمير ماشياً ومررت بهند جالسةً.

Emir'in yürüyerek gitmesine şaştım ve Hind'e otururken rastladım, **gibi.**

HALİN AMİLLERİ

عوامل الحال

Halin amili iki kısımdır:

- **Lafzi amiller : Fiiller ve şibh-i fiillerdir.**
- **Manevi amiller : Onlar da fiil manasını tazammün eden kelimelerdir.**

Manevi amiller şunlardır :

1. İşaret ismi : هذا صديقك عالما. *Bu bir alim olarak dostundur*, **gibi.**

2. Zarf : زيد عندك ضيفا. ***Zeyd bir konuk olarak senin yanındadır.***

خالد في الدار نائما. ***Halid uyuyucu olarak evdedir***, gibi.

3. Soru isimleri : كيف حالك طالبا؟ ***Öğrenci olarak nasılsın?***

من ذا في الباب واقفاً؟ ***Kapıda ayakta bekleyici olarak kim vardır?***

ما بالك ماشيا؟ ***Nedir yürürken halin?*** gibi.

4.Temenni, terecci, tenbiyh, teşbiyh ve nida harfleri :

ليتَه عندنا نازلا. ***Keşke o bizim yanımızda konuk olarak bulunsaydı!***

لعل عليا في المصنع عاملا. ***Umulur ki Ali işçi olarak fabrikadadır.***

كأنه البدر طالعا. ***Sanki o doğucu olarak dolunaydır.***

ها إنه الخطيب مصقعا! ***İşte o güzel konuşucu olarak hatıybdir!***

يا عمرو هاجما! ***Ey hücüm edici olarak Amr!*** gibi.

HALİN AMİLİNE TEKADDÜM ETMESİ

تقدم الحال إلى عاملها

Halin hakkı amilinden sonra gelmesidir. Bir yerde vücûben bir yerde de cevazen amiline tekaddüm eder. Hal sadaret iktiza eden lafızlardan ol-duğu zaman amilinden önce gelmesi gerekir :كيف عاد أخوك؟ ***Kardeşin nasıl döndü?*** **gibi.**

Amil bir fiil yahut ism-i tafdıylin dışında bir sıfat olduğu zaman halin ami-linden önce gelmesi caizdir:باسما قدم الزائر ***Gülümseyerek geldi ziyaretçi.***

بريئا أخوك محبوس. ***Suçsuz olarak hapsedilmiştir kardeşin,*** **gibi.**

HALİN AMİLİNİN HAZFEDİLMESİ حذف عامل الحال

Bir kariyne olduğu zaman halin amilinin hazfi caizdir : Mesela : Yolculuğa çıkan bir kimseye سالما ***Selametle,*** **deriz ki,** اذهب سالم ***Saiimen git,*** **de-mektir. Ya da gelen bir yolcuya:** كيف جئت؟ ***Nasıl gel-din?*** **diye soran kimse-ye:** راكبا ***Binekli olarak*** **der ki:** جئت راكباَ ***Binekli olarak geldim,*** **demektir.**

Halin amilinin dört yerde hazfedilmesi gerekir :

1 - Hal haberin yerini tuttuğu zaman:

طردي العبد مجرما. ***Köleyi suçlu olarak kovdum,*** **gibi ki:**

طردي العبد حاصل إذا كان مجرما

Köleyi kovmam, suçlu olduğu zaman husule gelmiştir, **demektir.**

2 - Hal cümlenin mazmununu pekiştirdiği zaman:

زيد أبوك عطوفا. ***Baban Zeyd sevgi dolu olarak geldi*****, gibi ki :**

جاء زيد أبوك عطوفا. **takdiyrindedir.**

3 - Hal azarlama için geldiği zaman: أمتكلما وقد سير بالنعش؟

Cenaze götürülürken konuşarak mı (yürüyorsun?)

gibi ki; أمتكلما تمشي؟ **takdiyrindedir.**

4 - Hal, mikdarın noksanlığını veya fazlalığını bildirdiği zaman :

واشتر بدرهم فسافلاً. : تصدق بدينار فصاعداً

Bir dinar ve üstünü tasadduk et. Bir dirhem ve altı ile satın al, **gibi ki,**

تصدق بدينار فاذهب بالعدد صاعدا واشتر بدرهم فانحط بالمشترى به سافلا.

Bir dinar ve üstünü tasadduk edip sayıyı yukarı çıkararak götür. Bir dirheme satın alıp satın alınanı aşağı inerek düşür, **demektir.**

!هنيئا ***Afiyet olsun!***

.كل هذا هنيئا ***Bunu afiyet verici olarak ye***, takdiyrindedir

TEMffYİZ التمييز

Temyiz, kendisinden önce gelen kelimedeki kapalılığı gideren nekire ve ca-mid bir isimdir. Manası kapalı olan kelimeye mümeyyez المميَّز, ondaki kapalılığı gideren isme de mümeyyiz المميِّز denir:.عندي رطل زيتا واشتهر التاجر أمانةً.

Yanımda bir ölçek yağ vardır.
Tacir güvenilirlik bakımından şöhret kazandı, gibi.

Birinci cümlede زيتا mümeyyizdir, رطلا'i temyiz etmiştir. İkinci cümlede اشتهر muğlak bir fiildir. Tacir şöhret kazandı, ama hangi bakımdan? Güvenilirlik bakımından. İşte kapalılığı أمانة masdarı izale etmiştir. Çünkü mümeyyizdir.

TEMYİZİN NEVİLERİ
أنواع التمييز

Temyiz ikiye ayrılır :

1) Müfredi temyiz: Tek kelimeyi temyiz etmek demektir.
2) Nisbeti temyiz: Kapalılığın mensub olduğu manayı ortaya çıkarmak demektir.

Müfredi temyiz dört yerde olur :

1 – Alan ölçülerinde : .هذا ذراع أرضا ***Bu bir arşın arazidir.***

2 – Ağırlık ölçülerinde : .عندي رطل عسلا ***Yanımda bir okka bal vardır***

3 – Hacim ölçülerinde : .أعطيت الفقير مدا قمحا

Fakire bir ölçek buğday verdim.

4 – Sayılarda. **Sayılar da ikiye ayrılır** :

- Açık sayılar : .عندي ثلاثون قلما ***Yanımda otuz kalem vardır***, gibi.
- Kinayeli sayılar : كم سطرا كتبت؟ ***Kaç satır yazdın?*** gibi.

Ölçülerden sonra gelen isimlerin i'rabı 4 türlü halledilir :

1 – Temyiz olarak mansub olur: .عندي رطلٌ زيتًا *Yanımda bir litre yağ vardır.*

2 – İzafetle mecrur olur : .عندي رطلُ زيتٍ

3 – من ile mecrur olur : .عندي رطلٌ من زيتٍ

4 – Mümeyyezden bedel olarak merfu olur: .عندي رطلٌ زيتٌ, **gibi.**

Nisbetteki kapalılığı tefsir eden temyiz:

1 – Menkul olur ve mümeyyizin nasbı vaciptir :

- **Failden menkul olur :** .فاض الإناء ماءً ***Kabın suyu taştı,*** **gibi.**
- **Mef'ulden menkul olur:** .حصدنا الحقل قمحا *Tarlanın ekinini biçtik*, **gibi.**

2 – Gayr-i menkul olur : .لله دره فارساً ***Bravo süvariye!***

.يكفي بالموت واعظاً ***Vaiz olarak ölüm yeter!*** **gibi.**

Gayr-i menkûl temyizde mümeyyiz fail veya mef'ûl olamaz ve mümeyyizin nasbı veya من ile cerri caizdir. Buna göre :

يكفي بالموت من واعظ **ve** لله دره من فارس! **de diyebiliriz.**

SAYILARDAN KİNAYELERİ TEMYİZ
تمييز الكنايات من العدد

- **Kem-i istifhamiyyenin mümeyyizi müfred ve mansub olur:**

  كم كتابا قرأتم؟ ***Kaç kitap okudunuz?*** **gibi.**

- **Mümeyyez ile mümeyyizin arası müteaddi bir fiille ayrılmış ise mümeyyizin başına من gelmesi gerekir:**

  كم قرأتم من كتاب؟ ***Kaç kitap okudunuz?*** **gibi.**

- **كم in başına harf-i cer geldiği zaman mümeyyizin nasbı ve cerri caizdir :** بكم دينارا أو بكم دينارٍ اشتريت هذا الكتاب؟

  Bu kitabı kaç dinara satın aldın? **gibi.**

- **Bazan mümeyyizin hazfi caizdir:** كم أولادك؟ ***Evladın kaçtır?*** **gibi ki:**

  كم عددًا أولادُك؟ ***Çocuklarının sayısı kaçtır?*** **demektir.**

كم'den sonra bir fiil gelmezse veya lazım bir fiil gelirse ya da mümeyyi-zin zamiri fiilin mef'ulü olursa كم mübteda olur :

كم طبيبا في المدينة؟ ***Şehirde kaç doktor vardır?***

كم تلميذا قَرَّتْ عيناه اليوم بنيله الشهادةَ؟

Bu gün diploma alarak kaç öğrencinin gözü aydın oldu?

كم كتابا طالعته؟ ***Kaç kitap mütalaa ettin?*** **gibi.**

كم şu durumlarda mansub olur :

- **Bir masdardan kinaye olduğu zaman mef'ul-i mutlak olur :**

  كم إكراما أكرمت؟ ***Kaç ikram yaptın?*** **gibi**

- **Bir zarftan kinaye olduğu zaman mef'ulün fiyh olur :**

  كم يوما صمت؟ ***Kaç gün oruç tuttun?*** **gibi.**

- **Kendisinden sonra gelen müteaddi fi'lin mef'ulü olur :**

  كم بلدة زرت؟ ***Kaç ülke ziyaret ettin?*** **gibi.**

- **Nakıs fiilin haberi olur:**

  كم كانت الأعمال في الورشة؟ ***Atölyede işler nasıl idi?*** **gibi.**

Başına harf- i cer geldiği veya muzafun ileyh olduğu zaman mecrur olur: بكم اشتريته؟ ***Onu kaça satın aldın?***

غلامُ كم رجلا علمته؟ ***Kaç adamın çocuğunu öğrettin?*** **gibi.**

كم الخبرية

- **Kem-i haberiyyenin mümeyyizi كم'in muzafun ileyhi olarak mecrur ve bu takdiyrde çoğunlukla müfred olur:** كم خادم في بيت أبي! *Babamın evinde nice uşak vardır!* **gibi. Cemi olması da caizdir:** كم كتب لي! *Nice kitaplarım vardır!* **gibi.**

- **من ile mecrur olması da caizdir:**

  كم من مرة شاهدته! ***Onu nice kerre gördüm!*** **gibi.**

- **Mümeyyiz ile arası bölündüğü zaman mümeyyizin nasbı gerekir:**

  كم لي طالبا! ***Nice öğrencim vardır!*** **gibi.**

- **Bir kariyne olduğu zaman mümeyyizinin hazfi caizdir.**

  كم خضت بحر الضلال! ***Nice sapıklık denizine daldın!*** **gibi ki :**

  كم خوضة خضت! **takdiyrindedir.**

- **İ'rabları kem-i istifhamiyyeninki gibidir.**

كَأَيِّنْ : كأي’nin mümeyyizi daima müfred ve من ile mecrur olur:

كأي من رجل رأيت! ***Nice adam gördüm!*** gibi.

كَذَا : كذا’nın mümeyyizi daima müfred ve mansub olur :

اشتريت كذا وكذا كتابا. ***Şöyle şöyle bir kitap satın aldım,*** gibi.

HAL VE TEMYİZİN ORTAK ÖZELLİKLERİ
VE AYRILDIKLARI NOKTALAR

الخصائص المشتركة بين الحال والتمييز ونقاط الافتراق

Hal ve temyizden her ikisi de nekire isimdir, mansubdur ve kapalılığı giderir: صاد الصياد الظالم أرنبا مرضعة صغارها!

Zalim avcı bir tavşanı yavrularını emzirirken avladı!

اشتريت مترا قماشاً. ***Bir metre kumaş satın aldım*, gibi.**

Hal ve temyiz biribirlerinden 3 yerde ayrılırlar:

- **Hal cümle ve zarf olarak gelebilir.Temyiz ise ancak isim olarak geir.**
- **Hal durumu açıklar. Temyiz ise zatları açıklar.**
- **Hal türemiş bir sıfat veya türemiş sıfata çevrilebilen camid bir isimdir. Temyiz ise daima camid bir isimdir.**

İSTİSNA الاستثناء

İstisnâ, bir bütünün hükmünden bir parçayı çıkarmak demektir. İstisnada sıra ile şu üç unsur bulunur:

1 - Müstesna minh المستثنى منه : Kendisinden bir parça çıkarılan bütündür.

2 - İstisna edatı أداة الاستثناء,

3 - Müstesna المستثنى : Bütünün hükmünden çıkarılan parçadır:

جاء الطلاب إلا عليا. ***Öğrenciler geldi, ancak Ali gelmedi,***

gibi, ki: Ali öğrencilerin dahil olduğu gelme hükmünden çıkarılmıştır. Buna göre: Ali müstesna, öğrenciler müstesna minhdir.

İstisna edatları أدوات الاستثناء 6 tanedir :

إلا، حاشا، خلا، سوى، عدا وغير.

Bunlara لا سيما، بيد، ليس ولا يكون de ilhak edilmiştir.

İstisna üç kısımdır :

- **İstisna-i muttasıl الاستثناء المتصل: Müstesnası müstesna minhin cinsinden olan**

istisnadır: .نام أهل القرية إلا الحارس *Köylüler uyudu ancak bekçi uyumadı*, **gibi.**

- **İstisna-i muttasıl الاستثناء المتصل -i münkatı الاستثناء المنقطع: Müstesnası müstesna minhi cinsinden başka bir cinsten olan istisnadır :**

حضر القرويون إلا مواشيهم.

***Köylüler geldi, ancak davarları gelmedi*, gibi.**

- **İstisna-i müfarrağ الاستثناء المفرغ: Müstesna minhi mahzuf olan istisnadır.**

.ما نجح إلا علي ***Ancak Ali başardı*, gibi ki, mahzuf müstesna minh** أحد

dür:.ما نجح أحد إلا علي **takdiyrindedir.**

KELAM-İ TAMM-I MUCEB VE GAYR-İ MUCEB

الكلام التامّ الموجب والكلام التامّ غبر الموجب

Kelam cümle, kelam-ı tam, unsurları tam cümle, mu'ceb olumlu demektir. Müstesna minh istisna-i muttasıl ve istisna-i munkatı'da, olumlu veya olumsuz, ögeleri tam cümledir. Olumlu ise ***Kelam-ı tamm-ı muceb,*** **olumsuz ise,** ***Kelam-ı tamm-ı gayr-i muceb*** **olur.**

MÜSTESNANIN İ'RABI

إعراب المستثنى

Müstesna 3 yerde إلا ile mansub olur :

1) İstisna, istisna-i muttasıl ve müstesna minh olumlu olduğu zaman:

.قام الناس إلا عليا ***İnsanlar ayağa kalktı, ancak Ali kalkmadı*, gibi.**

2) İstisna, istisna-i munkatı' ve müstesna minh olumlu veya olumsuz olduğu zaman : عاد الغائبون إلا كلبَهم.

Kaybolanlar döndü ancak köpekleri dönmedi

.ما اخترق الدار إلا الثيابَ ***Ev yanmadı ancak elbiseler yandı*, gibi.**

3) Müstesna olumlu olsun, olumsuz olsun müstesna minhe tekaddüm ettiği zaman : ما مذهبٌ لي إلا مذهبَ الحّق.

Bana göre Hakk'ın mezhebinden başka hiç bir mezheb yoktur.

ماجاء إلا فارساً القومَ ***Cemaat ancak süvari olarak geldi,*** **gibi.**

İstisna olumsuz ve muttasıl olduğu zaman müstesna minh-den bedel yapılması şayan-ı terciyhtir :

ما قام الناس إلا علي ولا يعاقب الله الناس إلا الأشرارَ.

İnsanlardan ancak Ali ayağa kalktı. Allah ancak şerir insanları cezalandırır, **gibi.**

İstisna-i müfarrağda müstesna hazfedilen müstesna minhin i'rabını alır.

:.ماجاء إلا زيد ***Ancak Zeyd geldi.***

.ما أكرمت إلا علياً ***Ancak Ali'ye ikram ettim.***

.ما مررت الا بهند ***Ancak Hind'e rastladım*** **gibi ki, takdiyri:**

.ما جاء أحد إلا زيد. ما أكرمت أحدا إلا عليا. ما مررت بأحد إلا بهند **dir.**

غَيْرُ **ve** سِوَى **müstesnaya muzaf olurlar :**

. قام القوم سوى علي ***Ali müstesna cemaat ayağa kalktı.***

ما كلمني أحد غير خالدٍ.

Benimle Halid'den başka hiç bir kimse konuşmadı, **gibi.**

<u>غير ve سوى nın i'rabı:</u>

غير **ve** سوى **bizatihi i'rab alır.** إلا **ile yapılan müttasıl, münkatı' müfarrağ bütün istisnalarda müstesna hangi i'rabı alıyorsa onlar da o i'rabı alırlar :**

لكل داء دواء سوى الحماقةِ.

Ahmaklıktan başka her bir derdin devası vardır.

الشعراء محبوبون غيرُ غزلياتهم المستهجنةِ.

Şairler, müstehcen gazelleri müstesna, sevilirler.

لا تظهر الكواكبُ نهارا غيرُ الشمسِ. .

Güneş müstesna, gündüz yıldızlar görünmez.

.لا يسقط في البئر غيرُ حافرِها ***Kuyuya kazanından başkası düşmez.***

. لا أتبع غيرَ الحقِّ ***Hak'dan başkasına uymam***, **gibi.**

<u>غير' ın manaları</u>

غير' ın 2 manası vardır:

- İstisna edatı olur :.ما صدر منه غيرُ صداقةٍ

Ondan doğruluktan başkası sadır olmadı, **gibi.**

- Nekire isme sıfat olur : .جاءني رجلٌ غيرُك

Bana senden başka bir adam geldi, **gibi.**

سوى'nın i'abı da غير'ın i'rabı gibidir. Şu kadar var ki, onun i'rabı takdiyridir.

غير'ın إلا'dan ayrıldığı noktalar:

- **غير sıfat olur, إلا sıfat olamaz :**

.عندي درهمٌ غيرُ جيّدٍ ***Yanımda iyi olmayan bir para vardır,***

denilir. Ama: .عندي درهمٌ إلا جيدٌ denilmez.

.قام غيرُ زيدٍ *Zeyd'den başkası ayağa kalktı*, **denilir. Ama: قام إلا زيدٌ denilmez.**

Müstesna إلا'dan sonra mansub, غير'dan sonra izafetle mecrur olur:

ماجئتك إلا ابتغاءَ وجه الله.

Sana ancak Allah rizası için geldim.

وما جئتك لغير ابتغاءِ وجه الله.

Sana Allah rizasından başkası için gelmedim, **gibi.**

خلا، عدا وحاشا : Bunları iki türlü halledebiliriz:

Bunları fiil kabul edersek kendilerinden sonra gelen ismi mef'ul olarak nasbederler:

جاء القضاة خلا أو عدا أو حاشا عليا.

Hakimler geldi, ancak Ali gelmedi, **gibi.**

Harf-i cer kabul edersek kendisinden sonraki ismi cerrederler :

جاء القضاة خلا أو عدا أو حاشا عليٍّ.

Hakimler geldi, ancak Ali gelmedi, **gibi.**

لا سيما : İstisna لا سيما ile yapıldığı zaman:

Müstesna ma'rife ise merfu veya mecrur olması caizdir:

أجاد الخطباء كلامهم لا سيما علي.

Hatipler güzel konuştular, hele Ali! **gibi.**

Nekire ise 3 i'rab da caizdir :

رب عبرة أصلحت أمة لا سيما عبرة بالكبراء.

Nice ibret vardır ki bir milleti düzeltmiştir;
bilhassa büyüklerden alınan ibret!

لا سيما gerçekte istisna edatı değildir, ama. onu istisna edatı saymışlardır. Çünkü sonrası öncekinin hükmünden hariç tutulur ve ikisi arasında eşitlik yok--r. Maba'di makablinden üstündür. Hükmen لا سيما'nın mâba'di mufad-dal, mâ kabli mufaddalün aleyhdir. *Hele Ali!* diyoruz. Bu şu demektir:

Hatipler güzel konuştular ama,
Ali onların hepsinden daha güzel konuştu.

لا سيما bazan *özellikle* manasına gelir ve ondan sonra gelen isim hal olarak mansub olur :

أحب زيدا ولا سيما متكلما.

Zeyd'i severim, özellikle konuşurken.

لا سيما إن تتكلم. ***Bilhassa konuşursa,*** **da diyebiliriz.**

لا سيما' nın başına vav gelmesi onun bir ara cümlesi makamında olma-sındandır. Vavsız kullanılması nadirdir.

لا سيما' daki ما zaiddir ve ma-i kaffedir:

أكرم الضيف ولا سيما فقيرا. ***Misafire ikram et. Hele fakire*** **gibi.**

Kendisinden sonra bir zarf geldiği zaman ma-i mevsûle olur:

يسرني النسيم ولا سيما في ليالي إزمير!

Meltem bana sürur verir, bilhassa İzmir gecelerinde!, **gibi.**

بيد : İstisnada غير gibi kullanılır. Ağırlıkta ve manada onun gibidir. Şu kadar var ki, o yalnız istisna-i münkatı'da kullanılır ve daima mansub olur. Sıfat olamaz ve izafetten kopamaz ve daima أنّ'ye muzaf olur :

7

أنا أفصح من نطق بالضاد بيد أني غير العرب.

Ben dâd'ı en iyi çıkaranım. Ama ben Arap değilim**, gibi.**

ليس ولا يَكُون :

Bunlarla nadiren istisna yapılır. Müstesna makamındaki isim bun-ların haberi olarak mansub olur: İsimlerinin gizli bir zamir o7larak gelmesi gerekir :

زرتمونا جميعا ليس أو لا يكون أخاكمُ الصغيرَ.

Küçük kardeşiniz müstesna, bizi hepiniz ziyaret ettiniz, gibi.

OLUMSUZLUK KELİMELERİ

كلمات النفي

Olumsuzluk yapan kelimeler dokuzdur. 1'i fiil, diğerleri harftir. **Olum-suzluk fiili-** ليس **: Yalnız mazisi bulunan camid bir** fiildir:

İsim cümlesinin başına gelir ve onu olumsuz yapar :

ليس الجهل ممدوحا. ***Cahillik övülmüş değildir,*** gibi.

ليس ve ليس'ye benzeyen ما'nın haberine zaid bir ب gelebilir ve bu ب manayı takviye eder : ليس الفتى بجاهل. ***Delikanlı cahil değildir,*** gibi.

OLUMSUZLUK HARFLERİ YANİ EDATLARI ŞUNLARDIR:

A – إِنْ İstisna-i müferrağda nafiye olur: إن هذا إلا ملك! ***Bu ancak bir melektir***, gibi. İsim cümlesini nefyeder:

إن خالد غواصا. *Halid dalgıç değildir*, gibi.

B - ما النافية : 2 türlüdür:

a) ليس'ye benzeyen ve isim cümlesini nefyeden bir harftir. Aynen ليس gibi ismini ref'. haberini nasb eder: ما هذا بشرا. ***Bu bir insan değildir. gibi.***

وما الله بغافل عما تعملون. Allah yaptıklarınızdan gafil değildir, gibi.

b) Ma-i nafiye: Mazi ve muzari fi'lini nefyeder:

ما جاء علي و ما يجئ خالد. ***Ali gelmedi, Halid gelmiyor***, gibi.

C – Nefyeden لا **: 6 türlüdür :**

a) ***ليس'ye benzeyen*** لا ***olur ve onun gibi isim cümlesini nefy ve habe-rini nasb eder:*** لا رجلٌ قائما. ***gibi*** ki, bunun 2 manası vardır :

1 . Bir adam ayakta değildir. Belki 2 adam veya daha fazla adam ayaktadır.
2 . Hiç bir adam ayakta değildir. **Çok kerre tekrar edilir :**

لا خوف عليهم ولا هم يحزنون.

***Onlara ne korku vardır, ne de mahzun olurlar*, gibi.**

Yine tekrar ile, isminin ma'rife olması caizdir, diyenler de vardır :

لا العقل يدركها ولا العلم يحللها.

***Onu ne akıl idrak eder, ne de ilim çözer!* gibi.**

b) Cinsten hükmü nefyedn* لا *olur. **Buna La-i tebrie denir. *Özellikleri:***

Hükmü, cinsin bütün ferdlerinden nefyeder. 'ليس' ye benzeyen لا'da bu nefiy biraz mübhemdir. Bunun nefyinde ise kesinlik vardır:

لا ضوءَ في المخزن. ***Bodrumda hiç ışık yoktur*, gibi.**

***İsmini nasb, haberini ref'eder*. Bunun için olumsuzluğun genel olması şsrttır:**

- **İsminin ve haberinin nekire olması,**
- **İsminin kendisine bitişik olması,**
- **Haberinin kendisine tekaddüm etmemesi ve**
- **Başına harf-i cer gelmemesi** **şarttır :**

لا كوكبَ ساطع. **Hi *bir yıldız parlak değildir*, gibi.**

لا' nın ismi 2 nevidir:

1 - Müfred (Müfred-i nahvi yani cümle değil),
2 - Muzaf veya şibh-i muzaf olur.

Müfred olduğu zaman nasb üzere mebnidir :

لا رجلَ في الدار. ***Evde hiç adam yoktur.***

لا رجلين عندنا. ***Yanımızda iki adam yoktur.***

لا رجالَ عندكم. ***Yanınızda adamlar yoktur***

لا مسلمين في الجاهلية. ***Cahiliyye devrinde hiç Müslüman yoktur*, gibi.**

Muzaf ya da şibh-i muzaf olduğu zaman sonu üstün olur :

لا خادمَ مائدةٍ حاضرٌ. ***Sofra hizmetçisi hazır değildir.*** **(Muzaf)**

لا قابضَ على السارقِ عندنا

Hırsızı yakalayan yanımızda değildir. **(Şibh-i muzaf**

لا'nın ismi olduğu zaman, cem-i müennes-i salimlerin de sonu üstün olabilir : لا خياطاتَ في المدينة. *Şehirde kadın terziler yoktur*, **gibi.**

لا'nın haberi, malüm ve müstesna minh olduğu zaman çok kerre hazfedilir . Malüma örnek: لا بأسَ. ***Beis yok, zararı yok*****, gibi ki** لا بأسَ عليك **takdiyrindedir. Bunu çok kerre büyükler söyler. Müstesna minhe örnek:**

لا إله إلا الله. ***Allah'dan başka hiç Tanrı yoktur*****, gibi ki :**

لا إلهَ موجودٌ إلا اللهُ. **demektir..**

لا'nın müfred ismi sıfat aldığı ve sıfat mevsufuna bitişik olduğu yani mevsuf ile sıfatı yan yana oldukları zaman sıfatının feth üzere mebni, man-sub veya merfu olması caizdir:

لا رجلَ ظريفَ أو ظريفًا أو ظريفٌ عندنا.

Yanımızda hiç zarif adam yoktur, gibi.

Sıfatı mevsufundan ayrı ise sadece mansub veya merfu olması ca-izdir:

لا رجل عندنا ظريفا أو ظريف. **gibi ki:**

Yanımızda hiiç bir zarif adam yoktur**, demektir.**

لا'nın ismi muzaf veya şibh-i muzafolduğu zaman, mevsufuna bitişse de, ondan ayrı düşse de sıfatının nasbı ve ref'ı caizdir:

لا غلامَ رجلٍ جميلا أو جميلٌ حاضرٌ.

Adamın güzel çocuğu hazır değildir.

لا صاحب علم في المدينة بارعاً أو بارعٌ.

Şehirde hiç yüksek ilim sahibi yoktur, gibi.

لا'nın ismine atfedilen matufun nasbı ve ref'ı caizdir:

لا رجلَ وغلاماً أو غلامٌ عندنا.

Yanmızda hiç bir adam ve hiç bir çocuk yoktur**, gibi.**

لا'nın ismi nekire ve kendisine bitişik olduğu zaman tekrar edilir ve mükerrerler şöyle i'rab alırlar :

1. Her ikisi de feth üzere mebni olur:

لا حولَ ولا قوةَ إلا بالله. ***Güç ve kuvvet ancak Allah'tadır.***

2. Her ikisi de merfu olur : لا حولٌ ولا قوةٌ إلا بالله.

3. Biri feth üzere mebni diğeri merfu olur :

لا رجلَ في الدار ولا امرأةٌ . ***Evde ne bir adam vardır, ne de bir kadın*, gibi.**

لا'nın ismine ma'rife bir isim atfedildiği zaman matufun ref'ı vacibtir:

لا رجل في الدار ولا زيد.

***Evde ne bir adam vardır, ne de Zeyd* , yahut :**

لا رجلَ وزيدٌ في الدار. ***Evde hiç bir adam ve Zeyd yoktur*, gibi.**

***c) La-i nafiye olur*: Fi'l-i muzariin başına gelip onu geniş zamanın olumsu-zu yapar:**.لا يكتبُ ***Yazmaz, yazmıyor*, gibi.**

d) Cevap edatı olur : هل حضر علي؟ لا. ***Ali geldi mi? Hayır,* gibi.**

e) Atıf edatı olur: أنا طالب لا معلم. *Ben öğrenciyim, öğretmen değil*, **gibi.**

f) La-i nehiy: لا تكفر. ***İnkar etme.***

D - لات : Bu da ليس gibi ismini nasb, haberini ref'eder. Bunun için isminin ve haberinin zaman, saat ve ân الزمان والساعة والحين gibi bir zaman ismi olması şarttır ve isminin hazfedilmesi zorunludur:

فنادوا و لات حين منص. ***Çığrıştılar. Ama zaman kurtulma zamanı değil!* gibi.**

E - لم : Fi'l-i muzarii cezmeder ve olumsuz maziye çevirir : لم يكتب ***yazmadı,* gibi.**

Buna cahd-i mutlak الجحد المطلق denir ki, maziyi mutlak olarak inkar etmek dem//ektir.

F - لما : Tevakku توقع içindir. Muzazarii cezmeder ve olumsuz maziye çevirir. Tevakku' henüz olmamış bir işin olmasını beklemek demektir :

ذهب إلى المدينة ولما يعد. ***Şehre gitti, henüz dönmedi*, gibi.**

Buna da cahd-i müstağrik الجحد المستغرق denir.

G - لن : Şimdiki zaman fi'lini gelecek zamanın pekiştirilmiş olumsuzuna çeviren ve nasb eden bir harftir:.لن يعود ***Elbette dönmeyecek*, gibi.**

H – ل : لام الجحود Lam-ı cühud : İnkar lamı

وما كان الله ليضيع ايمانكم ***Allah imanınızı zayi edecek değildir***, gibi.

KENDİNDEN ÖNCEKİNİN İ'RABINA TABİ OLANLAR
توابع لإعراب ما قبلها

Kendinden önceki kelimenin i'rabına tabi' olanlar 4 tanedir :

1.Atıf,
2. Te'kiyd,
3.Bedel,
3. Na't.
Na't sıfat demektir. Sıfat bahsinde işlenmiştir.

BAĞLAMA
العطف

Atıf ayni cinsten olan bir kelimeyi veya cümleyi kendinden önceki-ne bağlamak demektir. Atıf 2 kısımdır :

1. عطف البيان Açıklama bağlaması:Bu atıfta bağlanılan metbuundan daha meşhurdur.

- **Eğer metbu ma'rife ise tâbii onu izah eder :**

Arkadaşın Ali geldi, **gibi.** جاء صاحبُك عليٌّ.

Burada Ali arkadaştan daha meşhurdur.

- **Eğer nekire ise metbuunu özelleştirir :**

لبستُ ثوبًا جبةً. ***Bir elbise, cübbe giydim***, **gibi.**

Burada da cübbe elbiseden daha hususidir.

- **Her atf-ı beyan matufun aleyhin yerini alabilir :**

. جاء علي ***Ali geldi.*** لبست جبة ***Cübbe giydim***, **gib**

Atf-ı beyanın metbuundan, bütünden bütünün bedeli olarak bedel olması caizdir: .جاء صاحبك علي ***Arkadaşın Ali geldi.***

Bunun yerine اء صاحبك ***Arkadaşın geldi***, **gibi. Yahut** جاء علي ***Ali geldi,*** **diyebiliriz. Eğer bunu di-yemezsek atıf caiz olmakla beraber bedel yapılamaz.**

Atf-ı beyan metbuu ile birlikte bir sıfat tamlaması hükmündedir.Yani bedel *kemmiyyet, keyfiyyet, ta'riyf ve tenkiyr ve i'rabda* mübdelün

minhe tabidir.

2. عطف النسق Nizami atıf: Asıl atıf budur.Atıfta sıra ile şu **3** unsur vardır :

1 - المعطوف عليه Bağlanılan,

2 - حرف العطف Bağlama edatı,

3 - المعطوف Bağlanan.

Atıf harfleri şunlardır :

أم أو بل ثم حتى ف لا لكن و

ve lakin değil ...ip hattâ sonra fakat yahut yoksa

Atıf harflerinin manaları :

أم **Tereddüt içindir:**هل هذا كتاب أم دفتر؟ *Bu bir kitap mıdır, yoksa bir defter mi?*

أو **İki şeyden birinin muhayyerliği içindir :**

ليذهب علي أو حسين. ***Ali yahut Hüseyin gitsin.***

بل **İdrab içindir. İdrab bir hükümden başka bir hükme dönmek demektir :**

أولئك كالانعام بل هم أضل.

Onlar hayvanlar gibidir, hattâ onlardan daha aşağıdır.(A'raf 179)

ثم **Terahi içindir: Terahi uzun fasıla demektir:**

الإنسان يتولد ثم يموت. ***İnsan doğar, sonra ölür.***

حتى **Cüz'ü külle atf içindir :**. أكلت السمكة حتى رأسَها ***Balığı hatta başını yedim.***

ف **Tertiyb ve ta'kiyb içindir. Yani bir şeyin sıra ile peşpeşe yapıldığını gös-terir :**

.توضع علي فصلى ***Ali abdest alıp namaz kıldı.***

لا **Matufun aleyhi nefyeder :** .هذا نحاس لا ذهب ***Bu bir bakırdır, altın değil*** **Ya da:** ***Bu altın değil, bakırdır***, **da diyebiliriz.**

لكن **İstidrak içindir. İstidrak, söylenen bir sözdeki vehmi gidermek demektir :**

.علي ذكي لكن كسلان ***Ali zekidir, ama tembeldir.***

و **Mutlak cem içindir, tertiybe delalet etmez:**

.جاء علي وذكي ***Ali ve Zeki geldi***.

Bütün atıf harfleri aşağıdaki hikayede toplanmıştır :

قام علي **و**حسين **فـ**قالا: لنمكث نصف ساعة تحت تيك الشجرة **ثم** لنداوم إلى السفر. قال أحد القافلة: مكثنا هنا ليس مناسبا **بل** يجب أن نسافر بدون توقف.قال رجل آخر:

– هل أنت عاقل **أم** مجنون؟ لم ننم منذ يومين فكيف نداوم إلى الطريق؟ فقال الرئيس:

– في الميدان رأيان فاختاروا هذا الرأي **أو** ذاك. أكثر الجماعة اختاروا المكث **ولكن** الرجل المخالف أبى قائلا:أختار رأيي **لا** رأيكم لأني أخاف من هجوم الأعداء علينا **حتى** قتلهم إيانا على حين غفلة منا.

Ali *ve* Hüseyin ayağa kalkı*p* dediler ki : *Şu ağacın altında yarım saat eylenelim. Sonra yolculuğa devam edelim.* Kafileden biri dedi ki : *Burada eylen memiz uygun değildir. Bilakis durmadan yürümemiz gerekir*. Başka bir adam dedi ki :

- *Sen akıllı mısın, yoksa deli mi? İki günden beri uyumadık, bu durumda yola nasıl devam ederiz?* Bunun üzerine başkan dedi ki:

- *Ortada iki görüş var : Bu görüşü yahut şunu tercih edin*. Cemaattan çoğu eylenme fikrini tercih etti. *Ama* muhalif adam : *Sizin re'yiniizi değil, kendi re'yimi tercih ederm. Çünkü bir gaflet anında düşmanların bize hücum etmelerinden hatta bizi öldürmelerinden korkarım,* diyerek diretti.

Atıfta esaslar şunlardır:

1 - Matuf i'rabda matufun aleyhe tabidir :

جاء علي وحسين وذهبا معًا إلى المكتبة.

***Ali ve Hüseyin geldi ve beraberce kütüphaneye gittiler,* gibi.**

2 - Atfın sahih olabilmesi için matufun aleyhi kaldırıp yerine matufu koya-rız. Eğer mana sahih ise atıf ta sahihtir :

جاء حسين وذهب إلى المكتبة.: **yerine** جاء علي و حسين و ذهبا معا إلى المكتبة.

***Hüseyin geldi ve kütüphaneye gitti* dememiz gibi.**

3 - Bitişik merfu zamirlere atıf yapıldığı zaman ayrık bir merfu zamir ile pekiştirilmesi gerekir:.قمت أنا وأخوك **Ben ve kardeşin dineldik, gibi.**

Eğer matufun aleyhi ayrık zamir ile pekiştirmezsek vav *vav-ı maıyyet* olur :

.قمت وخالَك ***Dayınla beraber dineldik yani ayağa kalktık,* gibi. Eğer matuf ile matufun aleyh arasına bir fasıla girerse fail zamirine, ayrık zamirle pekiştirmeden de atıf yapılabilir :**

.سافرت اليوم والخادم ***Bu gün ben ve uşak yolculuk yaptık*, gibi.**

4 - Atıf zincirleme olur. Yani birden fazla matuf bulunduğu zaman her matuf kendinden önceki matufun aleyhe bağlanır ve atfın birinci elemanı mutlak surette matufun aleyh, sonuncusu ise matuftur. Arada kalanlar aynen zin-

cirleme isim tamlamasında olduğu gibi kendinden öncekine göre matuf, kendinden sonrakine göre ise matufun aleyhdir. Türkçe'de bu matuflar vir-gülle ayrılıp sonuncu matuf matufun aleyhe ve ile bağlanır :

جاء علي و حسن و حسين و حامد و محمود.

Ali, Hasan, Hüseyin, Hamid ve Mahmud geldi, **gibi.**

5 - Bazan matuf, matufun aleyhe vav'sız bağlanır ki, buna haber ba'de ha-ber denir. Sıfat ve hal de böyledir :

و الله غفور رحيم. جاء الرجل الغني السخي. دخل الكهف خائفا متجنبا.

Allah gafur, rahıymdir. Zengin, cömert adam geldi.

Mağaraya korkarak, çekinerek girdi, **gibi.**

PEKİŞTİRME

التوكيد

التوكيد bir kelimenin veya cümlenin kendisinden önceki kelimenin veya cümlenin manasını pekiştirmesi demektir. Pekiştirilen kelimeye المؤَكَّد müek-ked, pekiştiren kelimeye de المؤَكِّد müekkid denir. Pekiştirme 2'ye ayrılır:

1 - التأكيد اللفظي Lafzi te'kiyd,

2 - التأكيد المعنوي Manevi te'kiyd.

1 . Lafzi te'kiyd : Birinci lafzı aynen veya müteradifini tekrar ile olur. Bu lafız :

- **İsim olur :** جاء العيدُ العيدُ! ***Bayram, geldi, bayram!***
- **Zamir olur :** هوهو فخذوهُ! ***O, O! Tutun onu!***
- **Fiil olur:** تَزَوَّجَ علي تزوج! ***Evlendi Ali, evlendi!***
- **Harf olur:** جلستُ به به! ***Onunla oturdum onunla!.***
- **Cümle olur:** ألقيت العصى، رميتها إلى الأرض. ***Sopayı bırakıverdim, attım onu yere.*** **Cümle ile pekiştirme yapıldığı zaman çok kerre zaid bir atıf edatı gelir:**

أولى لك فأولى ثم أولى لك فأولى!

Layıktır bu sana layık! Layıktır bu sana layık! **gibi.**

2 . Manevi te'kiyd : Pekiştirilenin zamirine muzaf yapılan belli bir takım lafızlarla olur: Manevi pekiştirme 2 türlüdür :

a) Nisbeti pekiştirme :

- **Bu pekiştirme ile zattan ihtimalleri yok eder, şüpheleri gideririz: Lafız-ları نَفْسٌ وعَيْنٌ *kendisi ve aynı*'dır. Bunlar pekiştirilen ismin zamirine izafe edilerek *müfred, tesniye ve cem'*i pekiştirirler:**

جاء الرسول نفسه أوعينه. ***Elçi kendisi geldi.***

جاء الرجلان أَنْفُسُهما . ***İki adam kendileri geldi*, gibi.**

Burada müekkid muzaf olarak tesniye yerine cemi getirilmiştir. Çün-kü: Tesniye tesniyeye muzaf olunca muzafın cemi gelmesi lüğat-i fasihadandır.

Pekiştirilen müfred veya cemi ise muzaf ve muzafun ileyh müek-kedle uyuşur:

جاءت هند عينها والنساء أعينهنَّ.

***Hind kendisi, kadınlar da kendileri geldiler*, gibi.**

- **Bitişik veya gizli zamir nefs ve ayn ile pekiştirildiği zaman o zamirin te'kiyd lafzından önce ayrık zamir ile pekiştirilmesi gerekir :**

جاء هو نفسه. ***O bizzat geldi.*** مررت به نفسِه ***Onunla bizzat karşılaştım*, gibi.**

b) Şümul pekiştirmesi: **Bu pekiştirme ile bir şeyin kendisini değil, şümu-lünü pekiştiririr. Lafızları كلا ve كلتا'dır.**

- **كلا erkek ikili, كلتا da dişi ikili pekiştirir ve pekiştirilenin zamirine muzaf olurlar:**

سافر أخواك كلاهما. ***Kardeşlerin, her ikisi de yola çıktı.***

اِمْتَنَعَتْ أختاك كلتاهما عن السفر. ***Bacıların, her ikisi de seferden imtina ettiler.***

كل،أجمع، جميع وعامَّة **çoğulu yahut parçalanabilir tekili pekiştirirler :**

آمن القوم كلهم. ***Milletin hepsi iyman etti.***

بعت الحقل كله. ***Tarlanın hepsini sattım*, gibi.**

- أجمع **çoğunlukla** كل **den sonra pekiştirir:**

جاء الجيش كله أجمع وسار الأعيان كلهم أجمعون.

Askerin hepsi geldi ve bütün eşraf yürüdü.

غرّدت العصافير جميعها. ***Bütün serçeler öttü.***

حضرت الفرقة عامتها والفرقتان عامتهما والفِرَق عامتهم.

Takımın hepsi, iki takımın hepsi ve takımların hepsi geldi.

BEDEL البدل

Bedel bir ismden sonra gelip onun yerini tutan isimdir. Bedelde iki unsur buiunur :

- البدل **Bedel,**
- المبدل منه **Mübdelün minh** (Kendisinden bedel olunan). **Bedel 3 kısımdır :**

1. *Bedel-i mutabık* البدل المطابق (Tamdan tam bedel (بدل الكل من الكل) : Bu bedelde bedel mübdelün minh'in ayn'ıdır. Bedel ile mübdelün minh arasında bir rabıtaya ihtiyaç yoktur. Çünkü manada birbirlerine eşittirler:

جاء خالد أخوك. ***Kardeşin Halid geldi*, gibi.**

2. B*edel-i cüz'i* البدل الجزئي (Tamın bir parçası olan bedel (بدل البعض من الكل): Bu bedelde bedel mübdelün minhin bir parçasıdır ve bedelde mübdelün minhe ra-ci bir zamir bulunur :. طاب أخوك قلبه. ***Kardeşinin kalbi hoş olsun*, gibi.**

Müstesna bedel-i cüz'i mesabesindedir. Çünkü o, müstesna minh'in bir cüz'üdür. İstisnalarda zamir bulunmayabilir:

ما جاء أحد إلا علي. ***Ali'den başka hiç bir kimse gelmedi*, gibi.**

***3. Tamın müştemilatından bedel* بدل الاشتمال :**

Bu bedelde ise bedel, mübdelün minhin müştemilatından bedel olur ve bu bedelde de bedel ile mübdelün minhi birbirine bağlayan bir zamirin bulunması şarttır:

يعجبني أخوك علمه. ***Kardeşinin ilmi hoşuma gidiyor*, gibi.**

Bazan harf-i ta'riyf bu zamirden bedel olur :

قَبَّلْتُهُ اليَدَ. ***Onu, elini öptüm*, gibi.**

Birinci bedelde bedel mübdelün minhin ayni olduğu için bedelde mübdelün minhe raci bağlama zamirinin bulunması gerekmez. Diğer iki nevi bedelde açık veya mukadder bir zamir gereklidir :

ولله على الناس حج البيت من استطاع (منهم) إليه سبيلا.

<u>İnsanlardan gücü yetene Allah için Kabe'yi tavaf etmek farzdır,(Nisa)</u>

gibi ki, burada zamir mukadderdir.

İştimal bedelinde bir nevi tafsiyl vardır. Bundan dolayı ona بدل التفصيل **Detaylama Bedeli de denir :**

أكرم والديك : أباك وأمك..

***Ebeveynine: Annene ve babana ikram et,* gibi.**

Bedel mübdelün minhe ancak i'rabda tabi olur. Bedel ile mübdelün minhin ma'rifelik ve nekrelikleri değişik olabilir:

الفعل قسمان : الجامد والمشتق.

Fiil iki kısımdır: Camid ve türemiş, **gibi.**

Nekirenin ma'rifeden bedel olabilmesi için sıfat alması gerekir:

مررت بزيدٍ : رجلٍ عالمٍ. ***Alim bir adam Zeyd'e rastladım*, gibi.**

HİKAYE

الحكاية

Duyulan bir lafzı veya sıfatını hiç değiştirmeden olduğu gibi söylemektir. Bunların i'rabına إعراب المحكي **hikaye edilenin i'rabı denir**

: رأيت زيدا *Zeyd'i gördüm*, **diyen kimseye:**

من زيدا؟ *Zeyd kimdir? Bir adam gördüm,* **diyene** أيَّ رجلا *Hangi adam?* **deriz. Hikaye edilen kelimenin i'rabı lafzi değil, mahallidir. Yani hikaye lafzı hangi i'rabın mahallinde bulunuyorsa i'rabı o i'rabdır:**

قرأت في باب الجامعة:نصر من الله وفتح قريب. *Elhamdü lillah, dediler*. قالوا:الحمد لله. : *Üniversitenin kapısında 'Allah'dan bir zafer ve yakın bir fetih' okudum*, **gibi ki, bu cümlede** قرأت **fiilinin mef'ulü** نصر من الله وفتح قريب **cümlesi mahallen mansubtur.**

İ'RAPTAN MAHALLİ OLAN VE OLMAYAN CÜMLELER

الجمل التي لا محل لها من الإعراب والتي لها محل من الإعراب

Cümleler bir i'rabın mahallinde olup olmama bakımından 14 tanedir. 7'sinin i'rabdan mahalli vardır. Yani bir i'rabın mahallinde bulunurlar. 7'si-nin de i'rabdan mahalli yoktur. Yani hiç bir i'rabın mahallinde bulunmazlar. İ'rabdan mahalli olan cümleler :

1. Haber cümlesi:. الظلمُ مرتَعُهُ وخيمٌ. ***Zulüm var ya,sonu vahıymdir onun*, gibi.**

2. Hal cümlesi : جاء الولدُ يبكي. ***Çocuk ağlayarak geldi*, gibi.**

3. Mef'ul olan cümle :. قال النبي صلى الله عليه وسلم: إنما الأعمالُ بالنياتِ

***Peygamber (SAV) buyurdu ki:Ameller ancak niyyetlere göredir*, gibi.**

4. Muzafun ileyh olan cümle أُسافرُ يومَ هو مسافرٌ.

***Onun yola çıktığı gün yola çıkacağım*, gibi.**

5 .Bir isme sıfat olan cümle :

جاء رجلٌ يتصدق. ***Sadaka dağıtan bir adam geldi*, gibi.**

6. İ'rabdan mahalli olan bir cümleye ma'tuf olan cümle :

العلم ينفع ويرفع. ***İlim yarar sağlar ve yüceltir*, gibi.**

7. Başında fa yahut iza-i fücaiyye bulunan cevap cümlesi : من لم يجتهدْ فلن ينجحَ.

Her kim çalışmazsa elbette zaferyap olmayacaktır.

و إن تصبهم سيئة إذا هم يقنطون

***Eğer onlara bir bela gelirse, hemen karamsar oluverirler*, gibi.**

<u>İ'rabdan mahalli olmayan cümleler de şunlardır:</u>

1. Başlangıç cümlesi:. نور الشمس لا يخفى. ***Güneşin aydınlığı gizlenmez*, gibi**

2. Ara cümlesi: مولانا رحمه الله كان عادلا **Mevlana *Allah rahmet eylesin* adil idi, gibi.**

3. Tefsir eden cümle : العلم أتقنه. ***İlmi tam elde et*, gibi.**

4. Sıla cümlesi:. أحب الذي يحب الفقراء. ***Fakirleri seven kimseyi severim.***

5. Kasemin cevabı:. ورأسِك لأفعلنَّ ذلك. ***Başın için,onu kesin yapacağım.***

Başında fa, yahut iza-i fücaiyye bulunmayan cevap cümlesi :

إن تَتَنَزَّهْ عن الهوى تُفْلِحْ. *Eğer nefsani arzulardan uzak durursan kurtulursun*,

لو اجتهدتَ لنجحتَ. ***Eğer çalışsaydın zaferyab olurdun*, gibi.**

7. İraptan mahalli olmayan bir cümleye matuf olan cümle :

اِنْقَطَعَ المطرُ وتَبَدَّتِ الغيُومُ. ***Yağmur kesildi ve bulutlar dağıldı*, gibi.**

TERCÜME ESASLARI
الأسس المتعلقة بالترجمة

Tercüme bir dildeki bir cümlenin manasını başka bir dile çevirmek demektir. Tercüme yaparken her iki dildeki :

- ***Cümle kuruluşunu yani cümlenin ögelerinin dizisini,***
- ***Tamlama düzenini,***
- ***Takıların kelimedeki yerini : Kelimenin veya cümlenin başı- na mı geliyor, yoksa sonuna mı?***
- ***Mef'ullerin harf-i cerli olup olmaması ve harf-i cer almışsa Türkçe mantığına uyup uymadığını, yani fiillerin mef'ul rejimi-ni,***
- ***Edatları ve manalarını,***
- ***Tercüme edilen cümledeki kelimeleri ve anlamlarını*** bilmek gerekir.

Arapça bir cümleyi Türkçe'ye çevirirken :

1. Türkçe cümledeki ögelerin dizisini göz önünde bulundurarak özneyi başa, yüklemi sona getiririz: الشتاء بارد. ***Kış soğuktur.*** جاء علي. ***Ali geldi***, gibi.

2. Özne ile yüklem arasına nesne girer :

النصيحة تصلح المجتمع. ***Öğüt toplumu düzeltir***, gibi.

3. Zarf, temyiz, hal, bedel, te'kiyd Türkçe'nin mantığına uygun bir şekilde yerli yerine oturtulur:

صلح الماهر نفسه سيارتي في الورشة وأنا أشتري في السوق رطلا زيتا.

. ***Ben çarşıda bir ölçek yağ satın alırken, arabamı atölyede usta kendisi tamir etti***, gibi.

4. Soru isimleri her iki dilde de cümle başında gelir :

من جاء؟ ***Kim geldi?*** ماذا يكون؟ ***Ne oluyor?*** gibi.

5. Arapça'da soru edatı هل cümleyi sorar, أ ise cümlenin bir unsurunu so-rar ve o unsurdan önce gelir. Türkçe'de ise "**mı**" edatı cümleyi sorduğu zaman cümlenin sonuna, cümlenin bir unsurunu sorduğu zaman o unsur-dan sonra gelir : هل تغرد الحمامة؟ ***Güvercin ötüyor mu?***

أصباحا قدم الضيف؟ ***Misafir sabahleyin mi geldi?*** gibi.

6. Siyak-ı nefiyde nekire umum ifade eder. Yani olumsuz bir fiilden veya olumsuzluk edatından sonra gelen belirsiz tekil isimler genellik ifade eder ve ***hiç bir*** manasına gelir. Bu gibi yerlerde tercümede hata yapmamalıyız :

ماجاء رجل. ***Hiç bir adam gelmedi.*** ما أكل شيئا. ***Hiç bir şey yemedi***, gibi.

Eğer, ***bir adam gelmedi. Bir şey yemedi,*** **dersek, meramımızı tam ifade etmiş sayılmayız. Çünkü bu ifadeye göre :** ***Bir adam değil, bel-ki iki adam gelmiştir. Bir şey yemedi, belki iki şey yedi. Her şey yedi, ama sadece bir şey yemedi***, **Ya da:** ***Bütün adamlar geldi, yal-nız bir adam gelmedi.*** **demek olur. Bununla beraber,** *bir* ***adam gelmedi, bir şey yemedi***, **derken** ***bir*** **edatı üzerinde vurgu yaparsak bu da doğru-dur. Burada ses tonu ve vurgu önemlidir.**

7. Türkçe'de fiilden önceki, Arapça'da cümle başındaki kelime aşağıdaki ör-neklerde olduğu gibi hasr ifade eder :

– ***Ali dersi ne zaman yazdı?***	– متى كتب الدرس علي؟
– **Ali dersi sabahleyin yazdı**	– متى كتب الدرس علي؟
– ***Ali sabahleyin ne yazdı?***	– ماذا كتب علي صباحا؟
– **Ali sabahleyin dersini yazdı.**	– درسه كتب علي صباحا.
– ***Sabahleyin dersi kim yazdı?***	– من كتب الدرس صباحا؟
– **Sabahleyin dersi Ali yazdı.**	– علي كتب الدرس صباحا.

8. Arapça mülkiyyet zamirlerinin, işaret isimlerinin ve ism-i mevsulle-rin yeri Türkçe'de olduğu gibidir:

هذان الرجلان اللذان يصيدان سمكا هما أبي وأبوك.

Bu adamlar ki balık tutuyorlar, onlar babam ve babandır, **gibi.**

9. Özne belirsiz bir isim, yüklem bir zarf olduğu zaman Arapça'sında da Türkçe'de olduğu gibi önce yüklemi, sonra da özneyi getiririz :

Dağlarda tabii bir güzellik vardır. في الجبال جمال طبيعي.

Köyde hiç bir hırsız yoktur. ما في القرية سارق. **gibi.**

10. Masdar muzaf olduğu zaman :

a) Masdar lazım bir masdar ise muzafun ileyh onun yalnız faili olur :

حياء المسلم من إيمانه.

Müslümanın utanması imanındandır, **gibi.**

b) Masdar müteaddi bir masdar ise muzafun ileyh, masdarın ya :

- **Faili olur::** نظر المسلم بعين العبرة عبادة.

***Müslümanın ibret gözüyle bakması ibadettir*, gibi. Ya da:**

- **Mef'ulü olur** تربية الأطفال وظيفة مهمة.

***Çocukları terbiye etmek önemli bir görevdir,* gibi.**

Bunu, çocukları fail yaparak *çocukların terbiyesi* diye Türkçe'ye çevirirsek yanlış olur. Çünkü çocuk mantıken mürebbi olamaz.

11. Ma-i mevsuleyi veya men-i mevsuleyi tercüme ederken min-i beyaniy-yeyi, ما'yı ve مِن' i atıp yerine beyanını koyarız :

ما زرعنا من القمح أنبت. ***Ektiğimiz buğday çimlendi*, gibi.**

Bunu *buğdaydan ektiğimiz şey* diye tercüme edersek, bu ter-cüme kulağımızı arkadan göstermek gibi olur :

رأيت من يتكلم باللغة الصينية من الطلاب.

***Çin'ce konuşan öğrencileri gördüm*, gibi.**

Burada da *öğrencilerden Çin'ce konuşan kimseleri...* dememiz fasiyh bir Türkçe değildir.

12 . Dua makamındaki fi'l-i maziler emr-i gaiple terceme olunur :

تَقَبَّلَ اللهُ. ***Allah kabul etsin*, gibi ki, لِيَتَقَبَّلِ اللهُ demektir.**

13. Tamlanan tamlayandan cüz olursa …den biri ile terceme olunur :

قالَ بَعْضُ الْعُلَمَاءِ : ... ***Alimlerden biri** dedi ki :...,* **gibi,**

14. Tesniye tesniyeye muzaf olunca muzafın cemi getirilmesi fasiyh olur :

علي وحسين قلوبهما طاهرة.

***Ali ve Hüseyin var ya, onların kalpleri temizdir,* gibi.**

15. Haber أَنّ ile başladığı zaman *...şudur ki;* ism-i işaretten sonra : *Hadise şudur ki;* بأن ile başlayınca*...şundan dolayıdır ki..* diye, terceme olunur:

الحقيقة أن الجاهل جسور. ***Gerçek şudur ki, cahil cesurdur*.**

ذلك أن المستعمرين تركوا خلفهم خائني الوطن.

Hadise şudur ki, sömürgeciler arkalarında vatan hainlerini bıraktılar.

ازدياد الجهالة كل يوم شيئا فشيئا بان الناس لا يقرأون.

Cehaletin her gün azar azar artması şundandır ki, insanlar okumuyorlar.

16. Fiillerde harf-i cer rejimi : Arapça fiillerin bazısı mef'ulünü harf-i cerle, bazısı da harf-i cersiz alır :

1) Geçişli fiillerin çoğu mef'ulünü harf-i cersiz alır. Bunların da çoğu Türkçe'de ismin (i) hali, bazısı (e), pek azı da (den) hali ile tetabuk eder :

أعطيته التربية الحسنى. ***Ona en güzel terbiyeyi verdim.***

سألته إياه. ***Onu ondan istedim*, gibi.**

2) Bazı geçişli fiiller hem harf-i cerli, hem de harf-i cersiz kullanılır :

دخل الدار ودخل في الدار. ***Eve girdi***

خافه وخاف منه. **.** ***Ondan korktu***, gibi.

3) Geçişli fiillerin mef'ulünde harf-i cer ve bab değiştikçe mana da değişir:

قضى harf-i cersiz, **bir şeyi yaptı, vakit geçirdi** manasına gelir:

قضيت الصلاة. ***Namazı kıldım.***.قضى العطلة في القرية. ***Tatili köyde geçirdi***, gibi.

Mef'ulünü على ile alırsa ***öldürdü***, إلي ile ***hükmetti,*** دعا له ***ona dua etti,*** دعا عليه ***ona beddua etti***, حَسِبَ **6.babtan *hesab etti,* 4.babtan *zannetti* manasına geli**

4) Geçişsiz fiillerin manası özne ile tamam olur.Geçişsiz fiiller mef'ulünü an-cak harf-i cerle alır :

كنا تجاولنا في الجبال معا. ***Dağlarda beraber dolaşmıştık***, gibi.

5) Bazı fiillerin harf-i cer alması veya şu veya bu harf-i cerri alması ya da harf-i cer almaması Türkçe'nin mantığına ters düşer. Mesela :

أمرته به ***Ona onunla emrettim,*** **cümlesi Türkçe mantığına göre:**.أمرت إليه إياه ***Ona onu emrettim,*** **şeklinde emredilen şeyin harf-i cersiz olması, emre-dilen kimsenin ise ب harf-i cerrini değil إلي harf-i cerrini alması gerekir.**

Bu gibi fiillere Türkçe'nin mantığına uymayan fiiller, diyoruz. Bunları Arapça'nın mantığına göre kullanıp Türkçe'sinde Türkçe mantığına uyacağız.

Gramer dilin anahtarı, malzemesi ise kelimelerdir. Dilin en önemli prensibi kelime hazinesini her gün azar azar doldurmaktır. Bunun için gençlik yıllarında fiillerin mef'ul rejimini göz önünde bulundurarak çok kitap okumak gerekir. Bir tavsiyem de şudur ki : Kur'an-ı Keriym'in mealini başından sonuna kadar okusunlar. Bilmedikleri isimlerin manasını ve fiillerin mef'ul rejimini sayfa-nın kenarına not etsinler ve ezberlesinler.

<u>Türkçe bir cümleyi Arapça'ya çevirirken.</u> *Cümleyi :*

- **İsim cümlesi yaparsak özneyi Türkçe'sinde olduğu gibi cümlenin başına oturtur, sonra da yüklemi *müfred, cümle* veya *zarf* olarak getiririz :**

الجبال منْبَعُ الْمِياهِ. ***Dağlar suların kaynağıdır.***

- **Cümleyi fiil cümlesi yaparsak sıra ile *fiili, özneyi,* sonra da *nesneyi* getiririz. Tabii *hal, temyiz, zarf, te'kid* ve *bedeli* de Arapça cümledeki maksadı ifade edecek şekilde yerli yerine oturturuz :**

Amcam Musa bir ölçek buğday sattı. باعَ عَمِّي موسى رَطْلا قَمْحاً.

Müdür kendisi öyle teftiş yaptı ki... أَجْرَى الْمُدِيرُ نَفْسُهُ التَّفْتِيشَ إِجْرَاءً

Çocuk evden sevinerek çıktı. خَرَجَ الْغُلامُ مِنَ الْبَيْتِ يَفْرَحُ. **gibi.**

HEMZENİN YAZILIŞI
كتابة الهمزة

Hemze'nin kelime başında, ortasında ve sonunda yazılış şekilleri şöyledir:

KELİME BAŞINDA

1 – Kelime başında *elif* üzerinde yazılır : إِبِلٌ أُخْتٌ أَمْرٌ آيَةٌ اِبْنٌ **gibi.**

2 – Başına bir harf gelse de yine böyledir:

فإنَّ فإذَا **gibi.** لِئَلاَّ لَئِن **çok kullanıldı-ğından bundan müstesnadır.**

3 – Vasıl hemzesi *vav* ve *fa*'dan sonra ve harf-i ta'riyfin başına *lam* geldiği zaman hazf edilir : فَأْتِنِي للرجل **gibi.**

KELİME ORTASINDA

Harekeli olduğu zaman :

a) Üstün olduğu zaman *elif* üzerine yazılır : ثَأَرَ مرْأَى **gibi.**

b) Esre olduğu zamasn *ya kürsüsü* üzerine yazılır : مُسْتَهْزِئِين تَقْرَئِين **gibi.**

c) Ötre olduğu zaman *vav* üzerine yazılır : شُؤُونٌ يَلْجَؤُونَ جَاؤُوا **gibi.**

Sakin olduğu zaman : Kendinden önceki harfin harekesi cinsinden illet harfi üzerine yazılır : فَأْسٌ بِئْرٌ لُؤْمٌ **gibi.**

ÜSTÜNLÜ HEMZEYE ÖZEL DURUMLAR

a) Uzatan *vav* ve *elif*ten sonra kürsüsüz yazılır : مَخْبُوءَةٌ قِرَاءَةٌ **gibi.**

b) Kendisinden önce veya sonra sakin *ya* varsa ***ya kürsüsü*** **üzerine yazılır.** جُزْئَيْنِ بِيئَةٌ gibi.

c) Kendisinden sonra *elif* varsa elif uzatılarak yazılır : قُرْآنٌ اسْتِقْصاآتٌ gibi.

KELİME SONUNDA

Kelime sonunda kendisinden önceki harfin harekesi cinsinden harf-i illet üzerine yazılır :

1 – Üstünden sonra *elif* üzerine yazılır : قَرَأَ **gibi.**

2 – Esreden sonra *ya* üzerine yazılır : ظَمِئَ **gibi.**

3 – Ötreden sonra *vav* üzerine yazılır : لُؤْلُؤٌ **gibi.**

4 – Sükündan sonra *kürsüsüz* yazılır : جُزْءٌ **gibi.**

İKİ ÜSTÜNLÜ HEMZEYE ÖZEL DURUMLAR

1 – Esre, ötre ve sükündan sonra *elif* üzerine yazılır : ضَوْءاً لُؤْلُؤاً مُسْتَهْزِئاً **gibi.**

2 – Kendisinden önce ا yahut üstünlü bir harf varsa *tenviyn* elifsiz yazılır: سَمَاءً نبأً **gibi.**

3 – Kendisinden önce sakin ى varsa *ya* kürsüsüne yazılır : شَيْئا بَرِيئاً **gibi.** سُئِلَ **şazdır.**

HATİME

خاتمة

Tamam olunca bir şey, vardır onda bir noksan.
Öyleyse aldanasın tatlı dünyaya insan!

لكل شيءٍ إذا ما تم نقسانُ،
فلا يُغَرَّنْ بطيب العيش إنسانُ!

الحمد لله الذي تم تصحيح و تنسيق الكتاب بمنه و كرمه تعالى. و نسأله السداد و دوام العافية و حسن الخاتمة إنه سميع مجيب الدعوات. اللهم احفظنا من كل بلاء و مصيبة و آفة يا رب العالمين. آمين آمين بحرمة طه و يس و الحمد لله رب العالمين. بورصة. أيلول 2023

İÇİNDEKİLER

/